

Brüsszel, 2024. december 19.
(OR. en)

17045/24

SOC 925
EMPL 623
EDUC 456
ECOFIN 1521

JAVASLAT

Küldi:	az Európai Bizottság főtitkára részéről Martine DEPREZ igazgató
Az átvétel dátuma:	2024. december 18.
Címzett:	Thérèse BLANCHET, az Európai Unió Tanácsának főtitkára
Biz. dok. sz.:	COM(2024) 701 final
Tárgy:	JAVASLAT A BIZOTTSÁG ÉS A TANÁCS EGYÜTTES FOGLALKOZTATÁSI JELENTÉSE

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a következő dokumentumot: COM(2024) 701 final.

Melléklet: COM(2024) 701 final

Brüsszel, 2024.12.17.
COM(2024) 701 final

JAVASLAT

A BIZOTTSÁG ÉS A TANÁCS EGYÜTTES FOGLALKOZTATÁSI JELENTÉSE

Tartalomjegyzék

FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK.....	3
1. FEJEZET: A MUNKAERŐPIACI ÉS SZOCIÁLIS TENDENCIÁK ÁTTEKINTÉSE, A 2030-RA VONATKOZÓ CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA TERÉN ELÉRT EREDMÉNYEK ÉS A TÁRSADALMI KONVERGENCIÁVAL KAPCSOLATOS FŐBB HORIZONTÁLIS MEGÁLLAPÍTÁSOK	29
1.1. Főbb munkaerőpiaci trendek	29
1.2. Főbb szociális trendek	33
1.3. A 2030-ra vonatkozó kiemelt uniós és nemzeti célok megvalósítása terén elért eredmények	35
1.4. A társadalmi konvergencia tekintetében végzett, első szakasz szerinti országelemzés legfontosabb horizontális megállapításai	42
2. FEJEZET: FOGLALKOZTATÁSI ÉS SZOCIÁLIS REFORMOK – A TAGÁLLAMOK TELJESÍTMÉNYE ÉS INTÉZKEDÉSEI	51
2.1. 5. számú iránymutatás: A munkaerő-kereslet fellendítése.....	51
2.1.1. Fő mutatók	51
2.1.2. A tagállamok által hozott intézkedések	65
2.2. 6. iránymutatás: A munkaerő-kínálat növelése, valamint a munkavállalási lehetőségeknek, továbbá a készségek és a kompetenciák egész életen át történő folyamatos elsajátításának a javítása.....	69
2.2.1. Fő mutatók	69
2.2.2. A tagállamok által hozott intézkedések	100
2.3. 7. iránymutatás: A munkaerőpiacok működésének és a szociális párbeszéd hatékonyságának javítása	110
2.3.1. Fő mutatók	110
2.3.2. A tagállamok által hozott intézkedések	129
2.4. 8. iránymutatás: A mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség előmozdítása, a társadalmi befogadás ösztönzése és a szegénység elleni küzdelem	135
2.4.1. Fő mutatók	135
2.4.2. A tagállamok által hozott intézkedések	169
3. FEJEZET: AZ ELSŐ SZAKASZ SZERINTI ORSZÁGELEMZÉS	176
Belgium	178
Bulgária	180
Csehország	182
Dánia	184
Németország.....	186

Észtország.....	188
Írország.....	190
Görögország	192
Spanyolország	194
Franciaország	196
Horvátország	198
Olaszország	200
Ciprus	202
Lettország.....	204
Litvánia.....	205
Luxemburg	207
Magyarország.....	209
Málta	211
Hollandia	213
Ausztria	215
Lengyelország	217
Portugália	219
Románia	221
Szlovénia.....	223
Szlovákia.....	225
Finnország	227
Svédország	229

FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSOK

Az Európai Bizottság és a Tanács együttes foglalkoztatási jelentése az EUMSZ 148. cikkével összhangban nyomon követi az Unión belüli foglalkoztatási helyzetet és a foglalkoztatási iránymutatások végrehajtását. A jelentés éves áttekintést nyújt az Unióban bekövetkezett főbb foglalkoztatási és szociális fejleményekről, valamint a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokkal¹ összhangban hozott közelmúltbeli szakpolitikai intézkedésekről, továbbá a szakpolitikai fellépést igénylő, legfontosabb kapcsolódó prioritási területeket is meghatározza. Továbbra is nagy hangsúlyt fektet a szociális jogok európai pillérének végrehajtására, különösen a pillér különböző alapelveihez kapcsolódó tematikus háttérmagyarázatok révén, a társadalmi-gazdasági kilátások és a legújabb szakpolitikai kezdeményezések fényében. A jelentés 1. fejezete áttekintést nyújt a legfontosabb foglalkoztatási és szociális trendekről, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó uniós kiemelt célok és nemzeti célok megvalósítása terén elért eredményekről. Emellett a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát fenyegető kockázatok elemzésén alapuló horizontális megállapításokról is beszámol. A 2. fejezet a tagállami kihívásokat és szakpolitikai válaszokat elemzi a négy foglalkoztatási iránymutatás mindegyike tekintetében. A 3. fejezet az egyes tagállamokra vonatkozóan végzett, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret (SCF) elvein alapuló elemzést tartalmaz². Az elemzés összhangban van az EUMSZ 148. cikkével. A gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről szóló (EU) 2024/1263 rendelet 3. cikke (3) bekezdésének b) pontjára is reagál, amelynek alapján a foglalkoztatási iránymutatások európai szemeszter keretében történő végrehajtásának Bizottság általi felügyelete magában foglal egy, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos kockázatok azonosítását célzó keretet³. Az együttes foglalkoztatási jelentésben azonosított kihívások kezelése hozzá fog járulni a felfelé irányuló társadalmi konvergencia megvalósításához, erősíteni fogja az Unió méltányos, zöld és digitális átállásra irányuló törekvését, és hozzá fog járulni a demográfiai változások kezeléséhez, a fenntartható fejlődési célok eléréséhez, valamint az egyenlőségközpontú Unió stratégiáinak⁴ végrehajtásához. A Bizottság javaslata alapján és a Tanács illetékes tanácsadó bizottságaiban folytatott eszmecserét követően a jelentés végleges szövegét a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács (EPSCO) fogadja majd el.

A jelentés nyomon követi a foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó, 2030-ra kitűzött, az uniós vezetők által a portói szociális csúcstalálkozón és az Európai Tanács 2021. júniusi ülésén üdvözölt kiemelt uniós célok felé

¹ A foglalkoztatáspolitikára vonatkozó iránymutatások legutóbbi frissítését az Európai Unió Tanácsa 2024 novemberében fogadta el ([HL L 2024/3134](#), [2024.12.13.](#)).

² Az EPSCO Tanácsban 2023 júniusában a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keretről folytatott megbeszélések nyomán, valamint az [EMCO és SPC legfőbb üzeneteinek](#) fényében – amelyek alapjául az [EMCO és a SPC közös munkacsoportja által 2022 októbere és 2023 májusa között végzett munka](#) szolgált.

³ Ezenkívül ugyanezen rendelet (8) preambulumbekzdése kimondja, hogy „a Bizottság – a foglalkoztatási és szociális fejleményeknek az európai szemeszter keretében végzett, integrált elemzése részeként – értékeli a felfelé irányuló társadalmi konvergencia előtt álló tagállambeli kockázatokat, továbbá – a szociális eredménytábla és a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret elvei alapján – nyomon követi a szociális jogok európai pillére elveinek végrehajtása terén elért eredményeket”.

⁴ A 2020–25-ös időszakra vonatkozó nemi esélyegyenlőségi stratégia; a 2020–25-ös időszakra vonatkozó, rasszizmus elleni uniós cselekvési terv; a 2020–30-as időszakra vonatkozó, a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó uniós stratégiai keretrendszer; az LGBTIQ-személyek egyenlőségéről szóló stratégia, a 2021–30-as időszakra vonatkozó, a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló stratégia.

tett előrehaladást. Az EU a gazdasági lassulás ellenére jó úton halad afelé, hogy 2030-ra elérje a foglalkoztatási rátára vonatkozó kiemelt célját, ugyanakkor további jelentős erőfeszítésekre van szükség a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó kiemelt uniós célok eléréséhez:

- Az uniós foglalkoztatási ráta 2023-ban elérte a 75,3 %-ot, ami mindössze 2,7 százalékponttal marad el a 2030-ra kitűzött 78 %-os célértéktől. A legtöbb tagállam 2023-ban további haladást ért el a nemzeti foglalkoztatási céljainak elérése terén, míg öt tagállam már elérte vagy meghaladta a kitűzött célt.
- Ami a készségeket illeti, a tanulásban részt vevő felnőttek aránya csak korlátozott mértékben javult az EU-ban, a 2016. évi 37,4 %-ról 2022-ben 39,5 %-ra, ami továbbra is messze elmarad a 60 %-os kiemelt uniós céltól. Emellett a tagállamok többsége is veszített a lendületéből a nemzeti célok elérése terén. Ez rámutat arra, hogy további jelentős erőfeszítésekre van szükség, összhangban azzal a törekvéssel, hogy Európa a zöld és digitális átalakulással, valamint a népesség előregedésével összefüggésben versenyképes, innovatív és inkluzív maradjon.
- A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma 2023-ban mintegy 1,6 millióval alacsonyabb volt az EU-ban, mint 2019-ben, a Covid19-válság, a magas energiaköltségek és infláció ellenére. Ez továbbra is messze van a 2030-ig elérendő, legalább 15 milliós kiemelt uniós céltól. A tagállamok közel felében nőtt a kockázatnak kitett emberek száma, ami a nemzeti célokban foglalt törekvésekhez képest épp ellenkező irányú változásokra utal. Ennek fényében az erőfeszítéseket az évtized hátralevő részében jelentősen fel kell gyorsítani.

A tagállamok helyreállítási és rezilienciaépítési terveiben előírányzott reformok és beruházások – a kohéziós politikai alapokkal együtt – elő fogják mozdítani a méltányos, inkluzív és fenntartható növekedést. Az Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+), az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Igazságos Átmenet Alap (IÁA) és a Technikai Támogatási Eszköz által nyújtott támogatás mellett a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz (RRF) előmozdítja az Unió gazdasági, társadalmi és területi kohézióját azáltal, hogy releváns reformok és beruházások révén javítja a tagállamok versenyképességét, rezilienciáját, válsághelyzetekre való felkészültségét, alkalmazkodási képességét és növekedési potenciálját, valamint előmozdítja a magas színvonalú munkahelyteremtést. Ily módon az RRF a szociális jogok európai pillérének megvalósításához is hozzájárul⁵. A tagállamok összesen mintegy 162,5 milliárd EUR-t különítettek el szociális kiadásokra, ami a teljes becsült kiadások mintegy 25 %-át teszi ki⁶. A Bizottság eddig nagyjából 269 milliárd EUR-t folyósított az RRF keretében vissza nem térítendő támogatások és hitelek, valamint előfinanszírozás formájában. A 27 helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt 7 129 mérföldkő és cél közül 2 201 (mintegy 31 %) várhatóan hozzájárul a szociálpolitikákhoz. A november 14-ig teljesült 1 742 mérföldkő és cél közül 505 (mintegy 30 %) erősíti a szociálpolitikákat. A szakpolitikai válasz elemzésének részeként az együttes foglalkoztatási jelentés kitér az uniós finanszírozási források – többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, az ESZA+, az ERFA, az IÁA és a Technikai Támogatási Eszköz – által támogatott különféle intézkedésekre is. Mindez támogatja a növekedést és a

⁵ (EU) 2021/241 rendelet a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (HL L 57., 2021.2.18., 17. o.).

⁶ A szociális kiadások kategóriáinak meghatározása és alkalmazása a Bizottság által az (EU) 2021/2105 felhatalmazáson alapuló rendeletben, az Európai Parlamenttel és a tagállamokkal folytatott konzultációt követően elfogadott módszertan alapján történik.

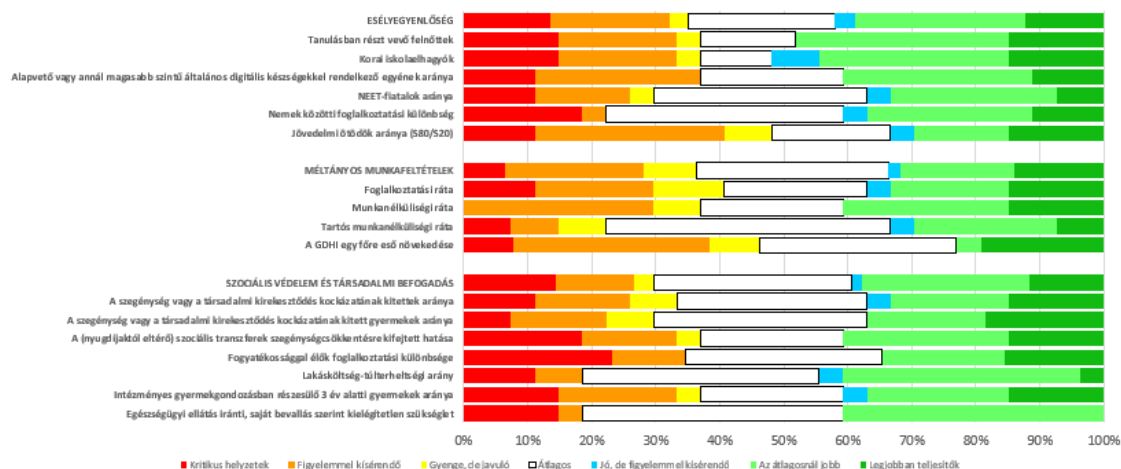
foglalkoztatási kilátásokat, valamint a társadalmi és gazdasági kohéziót és rezilienciát az Unióban.

A 2025-ös együttes foglalkoztatási jelentés az (EU) 2024/1263 rendelet 3. cikke (3) bekezdésének b) pontjával összhangban a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret elvei alapján országspecifikus elemzést is tartalmaz. A meglévő eszközökre (a szociális eredménytáblára és az elfogadott együttes foglalkoztatási jelentés „szinkódos” módszertanára) támaszkodva a jelentés elemzi a tagállamok munkaerőpiacát, a készségek terén jelentkező és társadalmi kihívásait annak érdekében, hogy azonosítsa a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő – a második szakasz szerinti, mélyrehatóbb elemzést igénylő – potenciális kockázatokat. Mindent egybevetve, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret első szakasz szerinti elemzése a következőkre mutat rá:

- i. 2023-ban folytatódott a felfelé irányuló konvergencia a munkaerőpiacon, ugyanakkor az alulreprezentált csoportok foglalkoztatási eredményeit még javítani kell;
- ii. csekély javulás uniós szinten a készségek terén, bár e területen továbbra is fennállnak a felfelé irányuló konvergenciát fenyegető kockázatok;
- iii. a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett személyek arányának általános stabilitása uniós szinten, míg a szociális eredmények tekintetében továbbra is fennállnak bizonyos, a felfelé irányuló konvergenciát érintő kockázatok.

A második szakasz szerinti részletesebb elemzést (szélesebb körű mennyiségi és minőségi bizonyítékok felhasználásával) a Bizottság szolgálatai fogják végezni azon országok vonatkozásában, amelyek esetében az első szakaszban potenciális kockázatokat azonosítottak a felfelé irányuló társadalmi konvergencia tekintetében. Ezek az országok Bulgária, Észtország, Spanyolország, Olaszország, Litvánia, Magyarország és Románia, amelyek már tavaly is a második szakaszban voltak, valamint Görögország, Horvátország és Luxemburg, amelyek idén először léptek be a második szakaszba. Görögország esetében ez a következőknek tudható be: az olyan szintek esetében bekövetkezett, bizonyos mértékű romlás vagy általános stabilitás, amelyek még mindig messze vannak az uniós átlagtól a szociális területen (lakásköltség-túlterheltség; egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet; AROPE – összességében és a gyermekek esetében; a szociális transzferek hatása a szegénység csökkentésére; jövedelmi egyenlőtlenségek); a továbbra is fennálló munkaerőpiaci kihívások a nők és a fiatalok körében; valamint a tanulásban részt vevő felnőttek alacsony és egyre csökkenő aránya. Horvátország esetében a második szakasz szerinti elemzés szükségességének megállapítása a következőkhöz kapcsolódik: készségek területe (a tanulásban részt vevő felnőttek alacsony és egyre csökkenő aránya; a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek arányának jelentős romlása); a javulás ellenére az uniós átlagnál még mindig alacsonyabb foglalkoztatási ráta, valamint a fogyatékkal élő személyek továbbra is nehéz foglalkoztatási helyzete; továbbá néhány, a szociális területet érintő kihívás (a szociális transzferek hatása a szegénység csökkentésére; jövedelmi egyenlőtlenségek). Luxemburg esetében a második szakasz szerinti elemzés szükségességének megállapítása a következőkkel függ össze: egyes szociális mutatók közelmúltbeli jelentős romlása (AROPÉ – összességében és a gyermekek esetében; a szociális transzferek hatása a szegénység csökkentésére) és a tartósan magas lakásköltség-túlterheltségi arány; a közelmúltban romló munkaerőpiaci tendenciák (munkanélküliségi és tartós munkanélküliségi ráta; a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége), valamint a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek arányának csökkenése, annak ellenére is, hogy a statisztikák továbbra is jóval meghaladják az uniós átlagot. A jelentés 3. fejezete tartalmazza a 27 tagállamra vonatkozó részletesebb elemzést.

Az uniós tagállamokban felmerülő foglalkoztatási, készségfejlesztési és társadalmi kihívások a szociális eredménytábla kiemelt mutatói szerinti bontásban

Megjegyzés: Néhány ország esetében egyes mutatókhoz hiányoznak az adatok – lásd az 1.4. szakasz 1.4.1. táblázatát. A jelmagyarázat a 6. mellékletben olvasható.

A 2023. évi gyenge gazdasági környezet ellenére a munkaerőpiaci eredmények átlagban továbbra is erősek maradtak az EU-ban, és a foglalkoztatás továbbra is határozott növekedést mutatott. Az uniós foglalkoztatási ráta 2023-ban 75,3 %-kal új rekordot ért el (2022-höz képest 0,7 százalékponttal nőtt), 2024 II. negyedévében pedig tovább nőtt, 75,8 %-ra. Az 1,1 %-os éves növekedési ráta a Covid19 előtti átlagokhoz (2013–19) való visszatérést jelentette, a 2022. évi, a vilájárványt követő gyors fellendülés (+2,3 %) után. Ugyanakkor az uniós munkanélküliségi ráta 2023-ban rekordalacsony szintre, 6,1 %-ra csökkent, 2024 szeptemberében pedig elérte az 5,9 %-ot. Míg a Covid19-vilájárvány előtt a csökkenő munkanélküliség volt a foglalkoztatás növekedésének fő hajtóereje, az alacsony munkanélküliségi szintek miatt a foglalkoztatás növekedésének fő forrása a munkaerő-növekedésre helyeződött át. 2023-ban a foglalkoztatás növekedésének mintegy 90 %-a a munkaerő bővülésével volt magyarázható. Ez nagyrészt a felsőfokú végzettséggel rendelkező, aktív keresőképes korú (25–54 éves) munkavállalóknak – akik közül sokan harmadik országbeli állampolgárok –, valamint a közép- vagy felsőfokú végzettséggel rendelkező idősebb munkavállalóknak tudható be. Emellett a foglalkoztatás növekedése erőteljesebb volt a jelentős munkaerőhiánnyal küzdő ágazatokban, például az IKT-ban és az építőiparban. Ez a növekvő munkaerő-kínálatnak és a munkahely-eloszlás e nagy munkaerő-keresletet mutató ágazatok felé történő elmozdulásának egyaránt tulajdonítható. Összességében a foglalkoztatási ráták konvergenciája figyelhető meg a tagállamok között, bár számos tagállamban továbbra is jelentősek a regionális különbségek. A közelmúltban elfogadott tanácsi következtetések a szegénység kockázatának kitett személyek, köztük a romák társadalmi befogadásának előmozdítása érdekében a támogató szolgáltatásokhoz és a foglalkoztatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés problémáit a területi egyenlőtlenségek csökkentése révén kívánják kezelni⁷.

⁷ Elfogadta az [EPSCO Tanács 2024. december 2-án](#).

A lassabb gazdasági növekedés ellenére is stabil munkaerőpiac

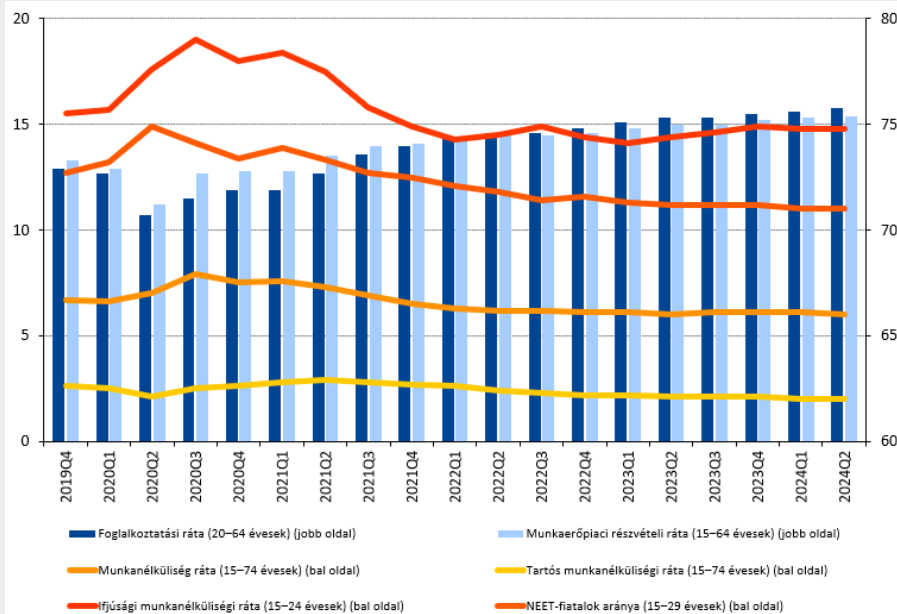
75,8 %
foglalkoztatási
ráta (20–64 év
közöttiek) 2024 II.
negyedévében
(+0,5 százalékpont
az előző évhez
képest)

75,4 %
munkaerőpiaci
részvételi ráta
(15–64 év
közöttiek) 2024 II.
negyedévében
(+0,4 százalékpont
az előző évhez
képest)

6,0 %
munkanélküliségi
ráta (15–74 év
közöttiek) 2024 II.
negyedévében
(nincs változás az
előző évhez
képest)

14,8 %
ifjúsági
munkanélküliségi
ráta (15–24 év
közöttiek) 2024 II.
negyedévében
(+0,4 százalékpont
az előző évhez
képest)

Fő munkaerőpiaci mutatók az EU-27 tagállamaiban (% , negyedéves)

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_q](#)], [[une_rt_q](#)], [[une_ltu_q](#)] és [[lfsi_neet_q](#)]. Szezonálisan, nem naptárilag kiigazított adatok.

Az EU-ban lassú a munkatermelékenység növekedése. Míg a munkatermelékenység növekedési rátája 2007 előtt évente átlagosan 1,4 % körül volt, 2010 és 2019 között 0,8 %-ra lassult, majd 2023-ban tovább csökkent 0,7 %-ra. Ezért strukturálisan alacsony marad, ami azzal a veszéllyel jár, hogy aláássa az EU globális versenyképességét és teljesítményét a jövőbeli növekedési potenciál, a munkahelyteremtés és az életszínvonal tekintetében. A munkatermelékenység alacsony növekedésének fő oka a teljes tényezőtermelékenység gyenge növekedése. Ennek kiváltó okai közül Mario Draghinak az európai versenyképesség jövőjéről szóló jelentése kiemeli az EU csúcstechnológiai szakosodása, innovációja és beruházásai terén mutatkozó jelentős hiányosságokat, különösen az Egyesült Államokkal összehasonlítva. Az egységes piac szétagoltságát és a szabályozás összetettségét szintén fontos tényezőként említi. Hangsúlyozandó, hogy a munkaerő- és szakemberhiány késlelteti a technológiák elterjedését és növeli a költségeket, ami tovább csökkenti a munkaerő-keresletet. Amint azt a Draghi-jelentés is kiemeli, a versenyképesség fokozásához elengedhetetlen, hogy az oktatási és képzési rendszerek igazodjanak a változó készségigényekhez, különösen a kettős átállás tekintetében, előnyben részesítve a felnőttkori tanulást és a szakképzést. Az adminisztratív akadályok, továbbá a szabályozási és beszámolási terhek csökkentése, az innováció előmozdítása és a hatékony kollektív

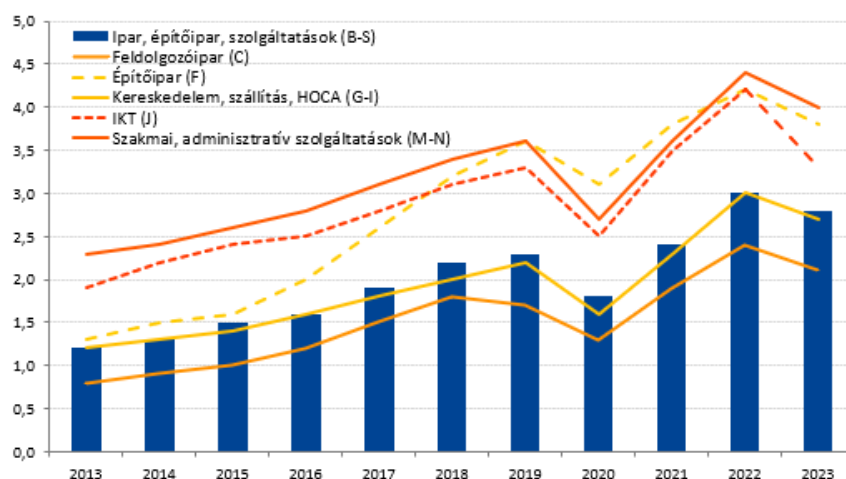
tárgyalások támogatása hozzájárulhat a termelékenység növeléséhez, valamint a bérnövekedés és a versenyképesség fenntartásához.

A munkaerőhiány továbbra is jelentős az Unióban

A betöltetlen álláshelyek aránya az EU-ban gazdasági tevékenység szerint (% , éves adatok)

A betöltetlen álláshelyek aránya legalább 3 % a szakmai, tudományos és műszaki tevékenységek, az információ és kommunikáció, valamint az építőipar területén 2023-ban

2023-ban 20 %-kal magasabb volt a munkaerőhiány, mint 2019-ben

Megjegyzés: NACE 2 tevékenységek, B-S (Ipar, építőipar és szolgáltatások – kivéve a háztartások munkaadói tevékenységeit és a területen kívüli szervezetek és szervek tevékenységét), C (feldolgozóipar), F (építőipar), G-I (nagy- és kiskereskedelem, szállítás és raktározás, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás), J (információ és kommunikáció), M-N (szakmai, tudományos és műszaki tevékenység).

Forrás: Eurostat [[jvs_a_rate_r2](#)]

A munkaerő- és szakemberhiány csökkenő tendenciát mutat, de továbbra is jelentős az EU-ban; e hiányok kezelése elengedhetetlen az EU versenyképességének, innovációs kapacitásának, valamint inkluzív és fenntartható növekedésének fellendítéséhez. Az elmúlt évtizedben minden tagállamban nőtt a munkaerő- és szakemberhiány. Bár a betöltetlen álláshelyek szezonálisan kiigazított aránya a 2023 I. negyedévi 2,9 %-ról 2024 II. negyedévében 2,4 %-ra csökkent – ami a gyengébb gazdasági növekedést és a várhatóan visszafogottabb munkaerő-felvételt tükrözi –, továbbra is jóval meghaladja a világjárvány előtti (2013–2019) 1,7 %-os átlagot. Ezeket a hiányokat a demográfiai változások, a technológiai fejlődéshez és a kettős átálláshoz kapcsolódó új készségek (többek között a mérnöki, műszaki, tudományos, operatív és nyomkövetési készségek)⁸ iránti kereslet, valamint egyes ágazatokban a rossz munkakörülmények okozzák. Ezekről mérettől és ágazattól függetlenül több cég is beszámolt, és különösen tartósak az ápolási-gondozási ágazatban, az oktatásban, a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (különösen az IKT), az építőipar, a közlekedés és bizonyos szolgáltatásalapú foglalkozások (pl. szakácsok és pincérek) területén. Bár a munkaerőhiány potenciálisan erős gazdaságra utalhat, és lehetővé teszi a munkavállalók számára, hogy jobb béreket és munkakörülményeket alkudjanak ki maguknak, ugyanakkor – különösen ha elhúzódó munkaerőhiányról van szó – akadályozza a termelékenységet és az innovációs kapacitást, gyengíti az EU versenyképességét, szűk keresztmetszeteket teremt a növekedés szempontjából, és akadályozza a zöld és digitális átállás terén történő előrelépést. E hiányok kezeléséhez kulcsfontosságú az összehangolt és megerősített uniós, tagállami és regionális

⁸ Lásd: UNIDO, [What are green skills?](#) (Mit jelentenek a zöld készségek?), 2023.

szintű fellépés, amelybe be kell vonni a szociális partnereket és más érdekelt feleket is. 2024 márciusában a Bizottság a szociális partnerekkel szoros együttműködésben cselekvési tervet⁹ terjesztett elő a munkaerő- és szakemberhiány kezelésére. A cselekvési terv számos, már megtett kezdeményezésre épít, és olyan új intézkedéseket határoz meg, amelyeket az EU, a tagállamok és a szociális partnerek a munkaerő- és szakemberhiány kezelése érdekében hoznak vagy kell meghozniuk. Ezek közé tartoznak az alulreprezentált csoportok munkaerőpiaci aktiválásával kapcsolatos intézkedések; a készségfejlesztés és az oktatás támogatása; a munkafeltételek javítása; a méltányos EU-n belüli mobilitás fokozása és ez utóbbi kiegészítése az EU-n kívülről érkező tehetségek vonzásával.

A bérnövekedés az EU-ban 2023-ban is erőteljes maradt, ugyanakkor tagállamonként jelentős eltérést mutatott. Az egy munkavállalóra jutó nominálbér éves növekedése a 2022. évi 4,9 %-ot követően rekordmagas 6,1 %-os (éves) szintet ért el az EU-ban, a továbbra is magas infláció és a telített munkaerőpiacok mellett. Ezt követően az infláció enyhülésével 2024 II. negyedévében 5,0 %-ra csökkent. A 2022-ben bekövetkezett jelentős (-3,7 %-os) csökkenést követően a reálbérek 2023 második felében növekedésnek indultak, és 2024 II. negyedévében (az előző évhez képest) 2,4 %-os növekedést értek el. Ez a fellendülés a csökkenő infláció és a folytatódó erőteljes nominálbér-növekedés miatt következett be. E közelmúltbeli javulások ellenére 2024-ben a reálbérek az EU-átlag tekintetében és nyolc tagállamban (Csehország, Dánia, Finnország, Olaszország, Franciaország, Németország, Görögország és Svédország) a világjárvány előtti szint alatt maradnak. A jogszabályban meghatározott minimálbérek emelése a legtöbb tagállamban nagymértékben ellensúlyozta a minimálbért keresők vásárlóerejének csökkenését. Ezek az emelések elsősorban a 2023. és 2024. januári rendszeres éves aktualizálások, valamint a mindkét év során végrehajtott jelentős kiigazítások eredményei voltak. A megfelelő minimálbérekről szóló irányelv¹⁰ átültetése elengedhetetlen lesz az alacsony bérezésűek vásárlóerejének megőrzéséhez, valamint a munkavállalók körében a szegénység kockázatának megelőzéséhez és leküzdéséhez, továbbá a munkavállalási ösztönzők megerősítéséhez. Az irányelv olyan intézkedéseket is tartalmaz, amelyek célja a kollektív tárgyalások ösztönzése, valamint a végrehajtási és felügyeleti mechanizmusok javítása a tagállamokban.

A reálbérek emelkednek, de nem álltak helyre az elmúlt években tapasztalt visszaesés után

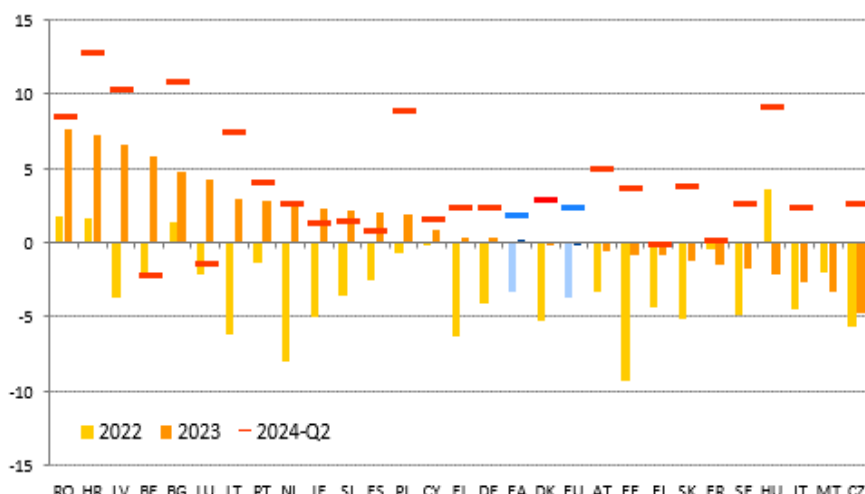
**Az egy
munkavállalóra
jutó nominálbér
2023-ban 6,1 %-
kal, 2024 II.
negyedévében
pedig 5 %-kal
nőtt**

Egy munkavállalóra jutó bruttó reálbér és -kereset
(éves változás %-ban kifejezve; 2022, 2023 és 2024 II. negyedéve)

⁹ Lásd: Európai Bizottság: [Commission sets out actions to tackle labour and skills shortages](#) (A Bizottság a munkaerő- és szakemberhiány kezelését célzó intézkedéseket tervez), 2024.

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2041 irányelve (2022. október 19.) az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbérekről (HL L 275., 2022.10.25., 33. o.).

A **reálbérek** azonban 2023-ban **0,2 %-kal csökkentek**, 2024 II. negyedévében pedig **2,4 %-kal nőttek**

Forrás: Európai Bizottság, AMECO adatbázis, Egy munkavállalóra jutó bruttó reálbér és -kereset [hwwdw]; deflátor: Harmonizált fogyasztói árindex [prc_hicp_midx]. 2024 II. negyedévére: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai az Eurostat adatai alapján, bérek és keresetek [namq_10_gdp], összes foglalkoztatott száma (nemzeti koncepció) [namq_10_a10_e] és harmonizált fogyasztói árindex [prc_hicp_midx].

A **dolgozói szegénység 2023-ban kismértékben csökkent az EU-ban, de még így is minden 12. munkavállalót érintett, és jelentősen magasabb volt az atipikus munkavégzési formák esetében.** Összességében ez az arány a 2022. évi 8,5 %-ról 2023-ban 8,3 %-ra csökkent, és alacsonyabb volt, mint egy évtizeddel korábban, illetve közvetlenül a Covid19-világjárvány előtt. A dolgozói szegénység 2023-ban a tagállamok közel felében csökkent, annak ellenére, hogy közülük sokan 2022-ben még a magas inflációval és a reálbérek jelentős csökkenésével küzdöttek. Ez arra utal, hogy ezekben az országokban a mediánjövedelem erőteljesebben csökkent, mint a szegénységben élő munkavállalók jövedelme, akik támogatásban részesültek a minimálbérek és a szociális transzferek aktualizálása révén. Az Eurostat korai becslései arra utalnak, hogy a dolgozói szegénység 2024-ben stabil marad (a 2023. évi jövedelmekre vonatkoztatva). A korábbi évekhez hasonlóan a dolgozói szegénység Unió-szerte jelentősen magasabb volt a nem uniós polgárok és az EU-n kívül születettek körében (22,5 %, illetve 18,5 %), az alacsony iskolai végzettségű munkavállalók (18,4 %), a részmunkaidőben foglalkoztatottak és az ideiglenes munkavállalók (mindkét esetben 12,6 %), valamint az eltartott gyermeket nevelő háztartások (10,0 %) körében. A dolgozói szegénység magasabb volt az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozók (ideiglenes munkavállalók, részmunkaidőben foglalkoztatottak, önálló vállalkozók) esetében, még akkor is, ha esetükben a szociális védelmi ellátások viszonylag fontosabb szerepet játszottak a szegénység kockázatának csökkentésében. A szociális ellátások lefedettsége tagállamonként és a munkavállalói kategóriáktól függően jelentős eltéréseket mutat. A szociális transzferek előtt a szegénység kockázatának kitett önálló vállalkozók részesültek a legkisebb valószínűséggel szociális ellátásban, lefedettségük 2023-ban 12,7 % volt az EU-ban. Ami a formai fedezetet¹¹ illeti, 2023 tavaszán tizenöt tagállamban továbbra is hiányosságok mutatkoztak az atipikus formákban dolgozó

¹¹ Formai fedezet: egy adott szociális védelmi ágazatban (pl. idős kor, betegség, munkanélküliség, anyaság) egy csoport azon helyzete, amely szerint a hatályos jogszabályok vagy kollektív szerződés kimondja, hogy a szóban forgó csoportba tartozó személyek jogosultak részt venni egy adott ágazatra kiterjedő szociális védelmi rendszerben.

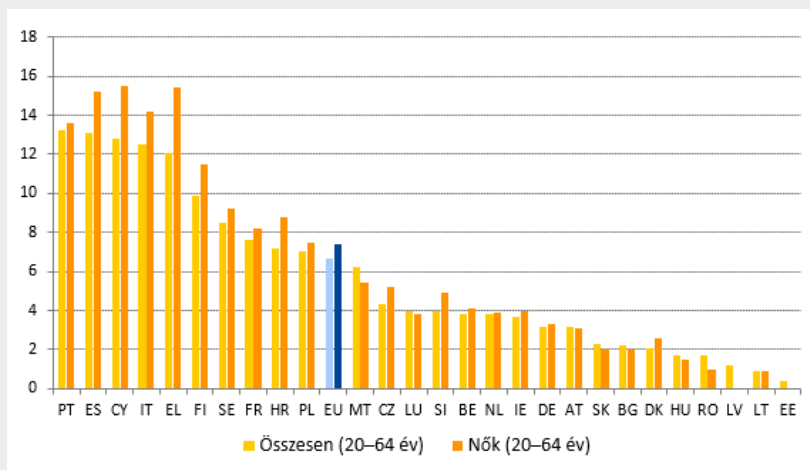
munkavállalók legalább egy csoportja tekintetében a szociális védelem legalább egy ágában, amely leggyakrabban a munkanélküli-, betegségi és/vagy anyasági ellátásokat jelenti.

Nagy különbségek mutatkoznak az egyes tagállamok között a határozott idejű munkaszerződések nem önként vállalt komponensében, a nők körében sokkal nagyobb előfordulással

12,3 %
a **határozott idejű szerződéssel** foglalkoztatott (20–64 éves) munkavállalók aránya 2023-ban az EU-ban

7,4 %
a **nem önként vállalt, határozott idejű szerződéssel** foglalkoztatott **nők** (20–64 évesek) aránya (a férfiaknál ez 6,2 %)

A nem önként vállalt határozott idejű munkaszerződéssel foglalkoztatott munkavállalók aránya az összes munkavállalóhoz képest (20–64 évesek) (%-ban, 2023)

Forrás: Eurostat [[lfsa_etgar](#)] és [[lfsa_etgar](#)], EU LFS.

Bár egyes munkavállalók nagyra értékelik a rugalmasságot, a munkaerőpiac tartósan fennálló szegmentációja negatívan befolyásolhatja a társadalmi méltányosságot. Egyes csoportok, különösen a fiatalok és a magasan képzettek esetében a határozott idejű és a részmunkaidős foglalkoztatás megkönnyítheti a munkaerőpiacra való belépést és a készségfejlesztést, továbbá nagyobb rugalmasságot, valamint a munka és a magánélet közötti jobb egyensúlyt biztosíthat. A munkavállalók között az állásbiztonság és a munkafeltételek terén fennálló (gyakran a szociális védelemhez való hozzáférés szempontjából következményekkel járó) különbségek azonban olyan szakadékokat teremtenek, amelyek növelhetik az egyenlőtlenségeket. Az ideiglenes foglalkoztatás különösen akkor jár nagyobb munkahelyi bizonytalansággal, ha nem szolgál ugródeszkeként a határozatlan idejű szerződések felé. Az ebből eredő bizonytalanság ahhoz is hozzájárul, hogy egyes ágazatokban és foglalkozásokban, ahol magas és tartós munkaerőhiánnyal küzdenek, kedvezőtlenebbek lesznek a munkafeltételek. Az EU-n belüli magas foglalkoztatottság mellett a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott munkavállalók aránya az összes munkavállaló körében kismértékben csökkent (a 2022. évi 12,9 %-ról 2023-ban 12,3 %-ra), jelentős eltérésekkel a tagállamok között (néhány esetben 15 % felett van az arányuk, míg másokban 3 % alatt). Egyes tagállamokban továbbra is magas a határozott idejű munkaszerződések aránya, miközben alacsony a határozatlan idejű foglalkoztatásra való áttérés aránya. A határozott idejű szerződések továbbra is elterjedtebbek a fiatalok és a nők körében. Emellett 2023-ban a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott munkavállalók több mint fele az EU-ban nem önként vállalta az ilyen foglalkoztatást, 2022-höz képest ez enyhén csökkenést mutat (és itt is jelentős különbségek mutatkoznak a tagállamok között), továbbá a nők körében nagyobb az ilyen szerződések előfordulása. Ugyanakkor 2023-ban kismértékben nőtt a részmunkaidős foglalkoztatás aránya az EU-ban. A javulás ellenére ez

utóbbi több tagállamban is jelentős nem önként vállalt komponenssel bír. A munkaerőpiaci szegmentációt többek között olyan testreszabott aktív munkaerőpiaci intézkedésekkel lehet kezelni, amelyek ösztönzik a felfelé irányuló munkahelyváltást, továbbá ösztönzőket kell nyújtani a munkáltatóknak, hogy munkavállalókat vegyenek fel és tartsanak meg.

A digitális munkaplatformok egyre fontosabb részét képezik az uniós gazdaságnak, mivel munkalehetőségeket biztosítanak, ugyanakkor sajátos kihívásokat is jelentenek, különösen a munkavállalók foglalkozási viszonyával kapcsolatban. 2016 és 2020 között az uniós platformgazdaságból származó bevételek csaknem ötszörösére nőttek, és a becslések szerint 2020-ban több mint 28 millió személy dolgozott digitális munkaplatformokon keresztül, ráadásul ez a szám folyamatosan emelkedik¹². E személyek többsége valóban önálló vállalkozó, a becslések szerint azonban 5,5 millió főt helytelenül önálló vállalkozóként soroltak be. A platformokon keresztül dolgozók több mint fele a minimálbérnél kevesebbet keres¹³. Mindezek alapján a platformalapú munkavégzés feltételeinek javításáról szóló irányelv¹⁴ célja többek között a digitális munkaplatformokon folytatott színlelt önfoglalkoztatás problémájának kezelése azáltal, hogy a foglalkoztatás jogi védelme révén megkönnyíti a foglalkozási viszony helyes meghatározását. Emellett az alkalmazottként és az önálló vállalkozóként dolgozó platform-munkavállalók számára egyaránt új jogokat biztosít, továbbá nagyobb átláthatóságot, méltányosságot és elszámoltathatóságot nyújt az algoritmikus irányítással kapcsolatban. Az irányelv a szociális párbeszédet és a kollektív tárgyalásokat is megerősíti.

A mesterséges intelligencia (MI) és más digitális technológiák – többek között az adatelemzés, a virtuális világok, a kiberbiztonság, a kvantuminformatika, a felhőalapú számítástechnika és a pereminformatika – terén elért gyors fejlődés olyan mélyreható átalakulásokat idéz elő a munkaerőpiacon, amelyek szoros nyomon követést és megfelelő szakpolitikai válaszokat igényelnek. Ez várhatóan hatással lesz a munkahelyek mennyiségére és minőségére, valamint a munkavállalók életminőségére. Bár a közelmúltban készült tanulmányok¹⁵ megerősítik, hogy rövid távon a mesterséges intelligencia bevezetésének a foglalkoztatásra gyakorolt fő nettó hatása kedvező lehet, mivel növelni fogja a fejlesztéséhez és bevezetéséhez szükséges készségek iránti keresletet, a foglalkoztatás bővülését óvatossággal kell hozni a mesterséges intelligenciában rejlő azon potenciállal, hogy helyettesítse a rutinszerű munkaköröket¹⁶. Ráadásul az automatizálás korábbi hullámaival ellentétben a generatív mesterséges intelligencia a magasan képzett munkavállalókra is jelentős hatást gyakorolhat. Emellett a mesterséges intelligencián alapuló

¹² Európai Bizottság: [Bizottsági szolgálati munkadokumentum: a hatásvizsgálati jelentés vezetői összefoglalója, amely a következő dokumentumot kíséri – Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a platformalapú munkavégzés munkakörülményeinek javításáról](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021.

¹³ Európai Bizottság: [Study to gather evidence on the working conditions of platform workers](#) (Tanulmány a platform-munkavállalók munkafeltételeire vonatkozó bizonyítékok gyűjtéséről), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁴ [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2024/2831 irányelve \(2024. október 23.\) a platformalapú munkavégzés munkafeltételeinek javításáról \(HL L., 2024/2831, 2024.11.11.\)](#).

¹⁵ Lásd: Albanesi, S., Da Silva, A., Jimeno, J., Lamo, A., & Wabitsch, A.: [New technologies and jobs in Europe](#) (Új technológiák és munkahelyek Európában), 2023/2831. sz. EKB munkadokumentum, 2023, valamint Hayton, J., Rohenkohl, B., Christopher, P., Liu, HY: [What drives UK firms to adopt AI and the consequences for jobs?](#) (Mi ösztönzi az egyesült királyságbeli cégeket a mesterséges intelligencia és a robotika bevezetésére, és hogyan hat ez a munkahelyekre?), University of Sussex, 2023.

¹⁶ Európai Bizottság: [Artificial Intelligence: Economic Impact, Opportunities, Challenges, Implications for Policy](#) (Mesterséges intelligencia: Gazdasági hatás, lehetőségek, kihívások, szakpolitikai következmények), (210. sz. vitaanyag), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

fejlett robottechnológiákkal történő automatizálás jelentősen befolyásolhatja a termelési folyamatokat és a szolgáltatásnyújtást, miközben megváltoztatja a munkaköri profilokat, és növeli a digitális, elemzési és humán készségek iránti igényt¹⁷. Ezzel összefüggésben a mesterséges intelligenciáról szóló (2024 augusztusában hatályba lépett) uniós jogszabály¹⁸ célja annak biztosítása, hogy a mesterséges intelligencia megbízható és biztonságos legyen, és összhangban álljon az uniós alapvető jogokkal.

A távmunka olyan lehetőségeket kínál, mint például a nagyobb önállóság és rugalmasság. Ugyanakkor a hibrid munkavégzésen alapuló új munkamodell a folyamatos rendelkezésre állás („always on”) kultúráját is erősítheti, ami gyakran túlórákat és kiszámíthatatlan munkaidőt eredményezhet, ez pedig káros lehet a munka és a magánélet közötti egyensúlyra, valamint a munkavállalók egészségére és jóllétére nézve. A bizonyítékok arra engednek következtetni, hogy bár az olyan stresszhatások, mint a munkaintenzitás, a munka és a magánélet közötti határ megszűnése és a szabadidőben történő munkavégzés minden munkavállalót érintenek, hatásuk erősebb a távmunkát végző munkavállalók esetében, összevetve a munkáltatójuk telephelyén dolgozó munkavállalókkal. A szorongás, az érzelmi fáradtság, az online értekezleteknek való hosszas kitettség miatti kimerülés és az elszigeteltség jelenti a távmunkások körében leggyakrabban említett, mentális egészséggel kapcsolatos problémát¹⁹. A folyamatos rendelkezésre állás kockázatainak csökkentése érdekében a „lecsatlakozáshoz való jog” segíthet egyértelműbb határokat húzni a szakmai és a magánélet között, ezáltal hozzájárulva a munkavállalók egészségéhez, biztonságához, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúlyhoz. Ennek fényében az Európai Parlament állásfoglalását követően, amelyben jogalkotási javaslatot sürgetett a lecsatlakozáshoz való jogról és a távmunkára vonatkozó uniós jogszabályi keretről²⁰, a Bizottság egy tanulmányt kezdeményezett, hogy bizonyítékokat gyűjtsön, és elemezze a távmunkára és a lecsatlakozáshoz való jogra vonatkozó kezdeményezés lehetséges szakpolitikai alternatíváinak hozzáadott értékét és hatásait, majd hivatalos kétszakaszos konzultációt kezdeményezett.

Bár a gyengébb gazdasági növekedés közepette a tagállamok többségében ismét emelkedik az ifjúsági munkanélküliségi ráta, a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET) fiatalok aránya tovább csökken, ugyanakkor jellemzőek a nemek közötti egyenlőtlenségek és a migráns háttérű fiatalok előtt álló kihívások. Miután a Covid19-világjárvány csúcspontja óta az ifjúsági munkanélküliségi ráta (15–24 évesek) folyamatosan javult, 2023-ban 14,5 %-on állt meg, és a gyengébb gazdasági növekedés közepette nem mutatott változást az előző évhez képest. Míg a nagyon magas szintekkel rendelkező országokban az arányok tovább csökkentek, ami megerősítette az

¹⁷ Eurofound: [Human-robot interaction: What changes in the workplace?](#), (Ember-robot interakció: Mi változik a munkahelyeken?), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (2024. június 13.) a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról ([a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet](#)) (HL L 2024/1689, 2024.7.12.).

¹⁹ Európai Bizottság: [Study exploring the social, economic and legal context and trend of telework and the right to disconnect, in the context of digitalisation and the future of work, during and beyond the COVID-19 pandemic](#) (Tanulmány a távmunka és a lecsatlakozáshoz való jog társadalmi, gazdasági és jogi kontextusáról és tendenciájáról, a digitalizációval és a munka jövőjével összefüggésben a Covid19-világjárvány alatt és után), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

²⁰ P9_TA (2021)0021 [Az Európai Parlament 2021. január 21-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a kijelentkezéshez való jogról](#) (2019/2181(INL)).

elmúlt öt év egész EU-ban megfigyelhető felzárkózási tendenciáját, sok más országban ismét emelkedni kezdtek. Ugyanakkor az ifjúsági munkanélküliségi ráta továbbra is több mint kétszerese az általános munkanélküliségi rátának, és különösen jellemző az alacsony képzettségű és az EU-n kívül született fiatalok körében. Pozitív fejlemény, hogy a NEET-fiatalok aránya tovább csökken, 2023-ban elérte a 11,2 %-ot. Ez a tendencia összhangban áll a fiatalok munkaerőpiaci részvételének bővülésével, ami Uniószerre bizonyos mértékű konvergencia jeleit mutatja. A NEET-fiatalok aránya azonban továbbra is magasabb (2,4 százalékponttal) a nők esetében – összevetve a férfiakkal – és a nem az EU-ban születettek esetében – összevetve a helyben születettekkel – (9,3 százalékponttal). Mindez rávilágít, hogy folyamatos fellépésre van szükség azon strukturális kihívások kezelése érdekében, amelyek akadályozzák a fiatalok munkaerőpiaci előrelépését, különös tekintettel a zöld és digitális átállásra, a széles körű munkaerő- és szakemberhiányra, valamint a késői munkaerőpiaci integráció által a karrierlehetőségeikre jelentett hosszabb távú kockázatokra. Ennek fényében a megerősített ifjúsági garancia támogatja a NEET-fiatalokat, minőségi foglalkoztatást, továbbképzést, tanulószerveződéses gyakorlati képzést vagy szakmai gyakorlatot kínálva a munkanélkülivé válást vagy a formális tanulás befejezését követő négy hónapon belül²¹.

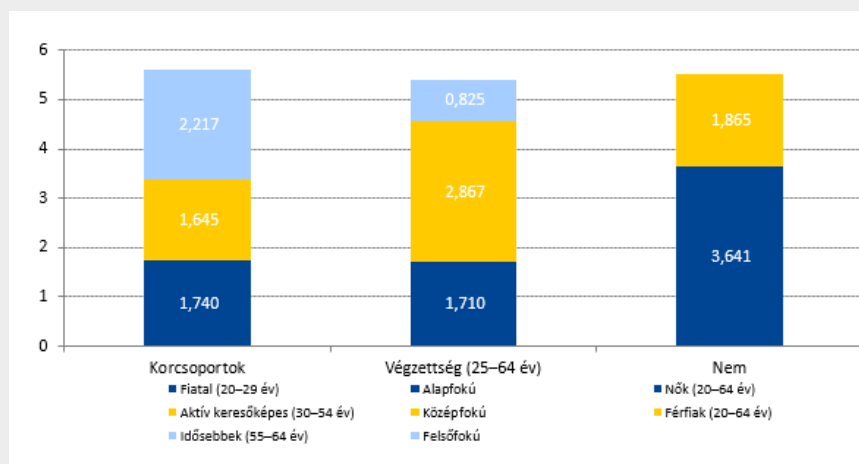
A testre szabott támogatás erősítheti az alulreprerentált csoportok munkaerőpiaci részvételét az EU-ban

A népesség különböző csoportjainak potenciális hozzájárulása az uniós munkaerő összesített arányához 2030-ig (millió fő)

Ha azok a tagállamok, amelyekben **egyes alcsoprtok az uniós átlagnál alacsonyabb hányadát teszik ki a munkaerőnek**, 2030-ig tudnák növelni ezen alcsoprtok részvételét és így elérni az uniós átlagot:

- további 3,6 millió nő,
- 2,9 millió középfokú végzettséggel rendelkező személy,
- illetve 2,2 millió idősebb munkavállaló

lenne jelen a munkaerőpiacon.

Megjegyzés: A munkaerő 2030-as uniós arányának szimulációja, ha azok a tagállamok, amelyek nem érik el az alcsoprtok munkaerőben képviselt arányának átlagát, felzárkóznak az alcsoprtok uniós átlagához, míg a feltételezés szerint a többi alcsoprt esetében a hasonló arányok változatlanok maradnak. Ez a számítás figyelmen kívül hagyja a csoportok közötti átfedéseket és az esetleges kétszeres beszámítást, és nem tévesztendő össze az előrejelzésekkel.

Forrás: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai, az Eurostat adatai és az EUROPOP2023 előrejelzések alapján.

Míg az idősök foglalkoztatási rátája 2009 óta jelentősen nőtt, a tagállamok között továbbra is jelentős eltérések tapasztalhatók. A közelmúltbeli javulás ellenére a népesség elöregedése várhatóan növeli a gazdasági függést az EU-ban, és szakpolitikai fellépés

²¹ [A Tanács ajánlása](#) (2020. október 30.) az „Út a munka világába – Az ifjúsági garancia megerősítése” témájában és az ifjúsági garancia létrehozásáról szóló, 2013. április 22-i tanácsi ajánlás felváltásáról (2020/C 372/01) (HL C 372., 2020.11.4., 1. o.).

hiányában negatívan fogja befolyásolni a hosszú távú versenyképességet és a gazdasági növekedési potenciált. 2045-re minden 10 nyugdíjasra csak 16 munkavállaló fog jutni, szemben a 2022. évi 22-vel, és ez 2070-re tovább csökkenhet 14-re²². Tekintettel az idősödő társadalmakra, az idősök munkaerőpiaci részvétele és az aktív idősödés különösen fontosá válik, annál is inkább, mivel jelentős munkaerőhiány áll fenn. 2023-ban az idősebbek (55–64 évesek) foglalkoztatási rátája 63,9 %-ot ért el, ami közel 20 százalékponttal magasabb, mint 2009-ben, és a nők foglalkoztatási rátája erősebb javulást mutatott. Bár az idősebbek foglalkoztatásának növekedése több mint négyszer magasabb volt, mint az aktív keresőképes korúak (25–54 év közöttiek) körében, foglalkoztatási rátájuk 18 százalékponttal alacsonyabb, ami arra utal, hogy van még lehetőség a fejlődésre. A feljegyzett növekedés elsősorban a megnövekedett munkahelymegtartásnak volt tulajdonítható, nem pedig az új munkaerő-felvételnek, amely ebben az időszakban tartósan alacsony maradt. A felsőfokú végzettséggel rendelkező idősök jellemzően hosszabb ideig maradnak a munkaerőpiacon, míg az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők nagyobb valószínűséggel hagyják el idő előtt a munkaerőpiacot. A rossz fizikai és pszichológiai munkafeltételek olyan kulcsfontosságú tényezők, amelyek elősegítik a korai nyugdíjba vonulást, és akadályozzák a munkaerőpiacra való újbóli belépést²³. Emellett a betegség vagy a fogyatékosság fontos oka a munkaerőpiactól való távolmaradásnak, a gondozási feladatok, a munkahellyel kapcsolatos tényezők és az intézményi akadályok – például a szociális biztonsági és nyugdíjszabályozás – mellett, amely okokat a nagyobb munkaerőpiaci részvétel lehetővé tétele érdekében a demográfiai eszköztárral összhangban kell kezelni.

A nemek közötti foglalkoztatási és bérkülönbségek hozzájárulnak a nemek közötti tartós egyenlőtlenségekhez a munkaerőpiacon, a konvergencia csupán visszafogottan mutatkozik meg. 2023-ban a nemek közötti foglalkoztatási különbség 10,2 százalékpont volt az EU-ban. Ez a különbség az elmúlt években némileg csökkent, ami a nők foglalkoztatásának erőteljesebb növekedését tükrözi, de továbbra is jelentős, és komoly eltéréseket mutat a tagállamok és a régiók között. Tekintettel arra, hogy a nők körében nagyobb a részmunkaidős foglalkoztatás aránya (közel négyszer akkora, mint a férfiaknál), a nemek közötti foglalkoztatási különbség ennek figyelembevételével még nagyobb (15,7 százalékpontos, „teljes munkaidős egyenértékben” kifejezve). A nemek közötti foglalkoztatási különbség a gyermekesek esetében még ennél is nagyobb, a gyermekvállalás ugyanis jobban kihat a nők karrierjére, mint a férfiakéra. Az országok többségében ez a nők alacsonyabb foglalkoztatási rátájából és a nők nagyobb arányú részmunkaidős munkavégzéséből egyértelműen kiderül. Végezetül, bár a nemek közötti bérszakadék az elmúlt évtizedben csökkent, a legtöbb tagállamban továbbra is jelentős. 2022-ben az EU-ban átlagosan 12,7 % volt. A bérszakadékot többek között a gazdasági tevékenységek és foglalkozások nemek közötti különbségei, a nők vezető pozíciókban való alulreprezentáltsága, a részmunkaidős és a határozott idejű foglalkoztatási formákban való túlreprezentáltsága, a munka és a gondozási feladatok összeegyeztetésének nehézségei, valamint a megkülönböztetés és a nem átlátható bérstruktúrák okozzák. Idővel e jövedelmi különbségek halmozódása (amelyeket az ápolási-gondozási célú karriermegszakítások egészítenek ki) a nyugdíjak terén is jelentős nemek közötti különbségekhez vezet. Ezért tartós szakpolitikai fellépésre van szükség a nők munkaerőpiaci részvétele előtt álló akadályok

²² Európai Bizottság: [2024 Ageing Report](#) (Az idősödésről szóló 2024. évi jelentés), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

²³ Lásd: Eurofound: [Keeping older workers engaged: Policies, practices and mechanisms](#) (Az idősebb munkavállalók aktivitásának fenntartása: szakpolitikák, gyakorlatok és mechanizmusok), Eurofound munkadokumentum, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

felszámolása érdekében, többek között a minőségi és megfizethető kisgyermekkori nevelés és gondozás, valamint a tartós ápolás-gondozás biztosításának és hozzáférhetőségének javítása, továbbá az adórendszer működésének javítása révén, ami jobban ösztönözheti a nők munkaerőpiaci részvételét, és összhangban áll a 2020–2025-ös időszakra szóló uniós nemi esélyegyenlőségi stratégiában, a kisgyermekkori nevelésről és gondozásról (többek között az új barcelonai célkitűzésekről) és a megfizethető, magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáférésről szóló tanácsi ajánlásokban meghatározott célkitűzésekkel²⁴.

Az európai tanulók alapkészségeinek romlása, valamint a tartós tanárhiány befolyásolhatja a munkatermelékenységet, a versenyképességet és a társadalmi kohéziót. Az alapkészségek építőelemként szolgálnak ahhoz, hogy az emberek eligazodjanak az élet komplex feladatai között, életük későbbi szakaszában folytassák a tanulást, és érdemben hozzájáruljanak a társadalomhoz és a gazdasághoz. Támogatják a munkatermelékenységet és a digitális átálláshoz szükséges innovációs ütemet. Az OECD 2022. évi nemzetközi tanulói teljesítménymérésének (PISA) eredményei azt mutatták, hogy a matematika terén a 15 éveseknek közel egyharmada, a szövegértés és a természettudományok terén pedig egynegyede nem rendelkezik alapkészségekkel és nem éri el a matematika terén a minimális kompetenciaszintet. Mára az EU még jobban eltávolodott az európai oktatási térség azon célkitűzésétől, hogy 2030-ra a 15 évesek legfeljebb 15 %-a legyen alulteljesítő. A legerőteljesebb visszaesés a matematika terén volt megfigyelhető (2018 óta –6,6 százalékpont). A kiváló teljesítmény minden területen csökkent, és a romló tendencia a teljes társadalmi-gazdasági eloszlást érinti, ami az alapkészségek fejlesztése terén általánosan jelentkező komoly kihívásokra utal. Ugyanakkor, mivel a hátrányos helyzetű diákok körében sokkal gyakoribb az alulteljesítés, tovább nőttek az oktatási egyenlőtlenségek. A hátrányos helyzetű tanulók közel fele (48 %) alulteljesített a matematikában, ami a 2018. évi 38,2 %-hoz képest jelentős emelkedésnek felel meg. Ezzel összefüggésben a képzett tanárok EUszerte fennálló hiánya, amelyet az elmúlt néhány évben többek között a Covid19-világjárvány is súlyosbított, azzal a veszéllyel jár, hogy fokozza a fiatalok alapkészségeinek fejlesztésével kapcsolatos nehézségeket. Ugyanakkor a 2023. évi nemzetközi számítástechnikai és informatikai műveltségi vizsgálat (ICILS) eredményei azt mutatják, hogy a 13–14 évesek 43 %-a egyáltalán nem vagy csak korlátozott mértékben rendelkezik digitális készségekkel. Ezek a közelmúltbeli tendenciák rávilágítanak arra, hogy a meglévő kezdeményezésekre építve megújult és fokozott erőfeszítésekre van szükség, és tovább kell fokozni az „Utak az iskolai sikerhez” című ajánlás²⁵ végrehajtását.

²⁴ [A Tanács ajánlása \(2022. december 8.\) a kisgyermekkori nevelésről és gondozásról: a 2030-ra vonatkozó barcelonai célok \(2022/C 484/01\)](#) és [a Tanács ajánlása \(2022. december 8.\) a megfizethető magas színvonalú tartós ápoláshoz-gondozáshoz való hozzáférésről \(2022/C 476/01\)](#).

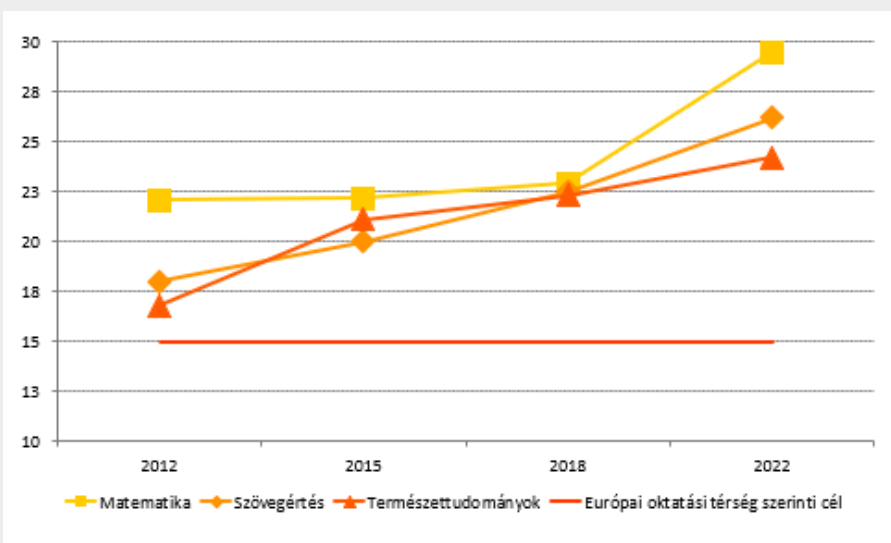
²⁵ [A Tanács ajánlása \(2022. november 28.\) az „Utak az iskolai sikerhez” kezdeményezéséről és a korai iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikákról](#) szóló, 2011. június 28-i tanácsi ajánlás felváltásáról (2022/C 469/01).

Az európai diákok alapkészségei tovább romlanak

Azon diákok aránya, akik nem képesek elérni a minimális kompetenciaszint referenciaértékét (PISA 2. szint) (%)

Az **alulteljesítési arány** jelentősen nőtt a **matematika** (+6,6 százalékpont) és a **szövegértés** (+3,7 százalékpont) terén, és kisebb mértékben a **természettudományok** terén (+1,9 százalékpont)

A **kiváló teljesítmény aránya** is csökkent: **-3,1 százalékponttal** a **matematika** és **-1,6 százalékponttal** a **szövegértés** terén, míg a **természettudományok** terén kismértékben (+0,6 százalékpont) nőtt

Megjegyzés: Óvatosságra van szükség a 2022. évi uniós érték értelmezésekor: Dánia, Írország, Lettország és Hollandia nem tett eleget egy vagy több PISA-felmérés szerinti mintavételi standardnak (lásd: [OECD, 2022. évi PISA-felmérés \(1. kötet\)](#), A2 és A4). Málta esetében hiányoznak a 2012. évi adatok.

Forrás: OECD: [PISA 2012](#), [2015](#), [2018](#), [2022](#), az Oktatásügyi, Ifjúságpolitikai, Sportügyi és Kulturális Főigazgatóság számításai.

Bár a szakképzésben végzettek körében javult a korai iskolaelhagyás, a tanulmányi eredmények és a munkaerőpiaci eredményei, az oktatási és képzési rendszerekkel kapcsolatos kihívások továbbra is fennállnak, mint például a regionális különbségek, a nemek közötti különbségek, a társadalmi egyenlőtlenségek és a TTMM-területeken végzettek túl alacsony száma. A korai iskolaelhagyás 2022 óta kismértékben csökkent az EU-ban, 2023-ban a 18–24 évesek 9,5 %-át érintette (2,3 százalékponttal kevesebb, mint 10 évvel ezelőtt). Ugyanakkor nincs jele a tagállamok közötti felfelé irányuló konvergenciának. A fiatal férfiak körében sokkal nagyobb a korai iskolaelhagyás valószínűsége. Bár az elmúlt évtized pozitív tendenciája a lányok esetében folytatódik, úgy tűnik, hogy a fiúk esetében megtorpan. Emellett az EU-n kívül született fiatalok, a fiatal romák és a fogyatékkal élő fiatalok nagyobb valószínűséggel lesznek korai iskolaelhagyók. Az EU jó úton halad afelé, hogy elérje a felsőfokú végzettségre vonatkozó célkitűzését, miután az elmúlt öt évben három tagállam kivételével valamennyi tagállamban növekedés volt megfigyelhető. 2023-ban a 25–34 évesek 43,1 %-a rendelkezett felsőfokú végzettséggel az EU-ban, így a fiatal felnőttek körében ez volt a legelterjedtebb végzettségi szint (a fiatal nők azonban sokkal nagyobb valószínűséggel rendelkeznek felsőfokú végzettséggel, mint a férfiak). A szakirány kiválasztása terén továbbra is fennállnak a nemek közötti különbségek (pl. az oktatást és az egészségügyet a nők, az IKT-t és a mérnöki tudományokat pedig férfiak uralják). Mivel a hátrányos helyzetű fiatalok felsőoktatáshoz való hozzáférése továbbra is kihívást jelent, fennáll a veszélye annak, hogy a már meglévő társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek megerősödnek. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növekedése miatt fontos a felsőoktatás rugalmasságának és munkaerőpiaci relevanciájának fokozása a szakemberhiány kezelése érdekében, különösen a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika területén. A szakképzésben frissen végzettek foglalkoztatási

eredményei Unió-szerte tovább javultak. 2023-ban a szakképzésben frissen végzettek négyötöde állt alkalmazásban és közel kétharmaduk szerzett munkahelyi tapasztalatot, ami magasabb foglalkoztatási rátát eredményezett, mint az ilyen tapasztalattal nem rendelkező társaik körében (84,8 %, szemben a 71,5 %-kal). Az országok között azonban továbbra is jelentős különbségek vannak, mind a munkaalapú tanulás, mind a szakképzésben végzettek foglalkoztatási kilátásai tekintetében.

A felnőttek készségeinek fejlesztése alapvető fontosságú a termelékenység, a versenyképesség, a társadalmi kohézió megőrzése és a munkaerőpiaci integráció fokozása szempontjából, a kettős átállás támogatása mellett; a felnőttek tanulásban való részvétele azonban tagállamonként és népességcsoportonként jelentős eltéréseket mutat. A kis- és középvállalkozások (kkv-k) körében végzett 2023. májusi Eurobarométer felmérés²⁶ megállapította, hogy a kkv-k több mint fele számolt be arról, hogy nehezen talál megfelelő készségekkel rendelkező munkavállalót, és körülbelül egynegyedük (26 %) „mérsékelt nehézségekről” számolt be. Ez csaknem kétharmadukat hátráltatja az általános üzleti tevékenységük során. Ugyanakkor az OECD Nemzetközi Felnőttkompetencia-értékelési Programjának (PIAAC)²⁷ közelmúltbeli eredményei azt mutatják, hogy a felnőttek (15–64 évesek) írni-olvasni tudása az elmúlt évtizedben a húsz részt vevő tagállam közül ötben javult, míg többségükben (tizenkét tagállamban) stagnált vagy jelentősen visszaesett. Ami a számolni tudást illeti, az eredmények némileg kedvezőbb képet mutatnak, mivel tíz tagállamban javult a teljesítmény, míg csupán hat tagállamban stagnált vagy csökkent jelentősen a felnőtt lakosság számolni tudása. Emellett 2023-ban a részt vevő tagállamok közül tíz jelentősen meghaladta vagy megközelítette az átlagos szintet az adaptív problémamegoldás terén. Ebben az összefüggésben, valamint a munkaerő- és szakemberhiánnyal, illetve a népesség előregedésével szembeállítva a felnőttek tanulásban való részvételének előmozdítása kulcsfontosságú annak biztosításához, hogy az uniós munkaerő készségei naprakészek legyenek. Mindazonáltal a felnőttoktatási felmérés (AES) legfrissebb adatai azt mutatják, hogy az elmúlt 12 hónapban tanulásban részt vevő felnőttek aránya (a munkahelyi irányított képzést nem számítva) csak kismértékben nőtt az EU-ban, a 2016. évi 37,4 %-ról 2022-ben 39,5 %-ra, a tagállamok közötti jelentős különbségekkel. Összességében a digitális készségek terén is lassú az előrehaladás, és jelentős különbségek vannak az országok között. Annak ellenére, hogy 2023-ban az EU-ban az emberek több mint 90 %-a legalább hetente egyszer használta az internetet²⁸, mindössze 55,6 %-uk rendelkezett legalább alapszintű digitális készségekkel, ami 2021-hez (53,9 %) képest csak szerény növekedést jelent. A jelenlegi ütemben az évtized végére a felnőtteknek csupán 59,8 %-a rendelkezne legalább alapszintű digitális készségekkel, ami jóval elmarad a 80 %-os uniós céltól²⁹. Az egész életen át tartó készségfejlesztésben való részvétel különösen fontos az alacsony képzettségűek (azaz legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők), a munkanélküliek, a munkaerőpiacon kívüli személyek és az idősebb népesség számára,

²⁶ Lásd: Európai Bizottság: [Az Eurobarométer 529. sz. gyorsfelmérése: A készségek európai éve: Szakemberhiány, munkaerő-felvételi és -megtartási stratégiák a kis- és középvállalkozásoknál](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

²⁷ OECD: [Do Adults Have the Skills They Need to Thrive in a Changing World?: Survey of Adult Skills 2023](#) (Rendelkeznek-e a felnőttek azokkal a készségekkel, amelyekkel boldogulni tudnak változó világunkban? Felmérés a felnőttek készségeiről), OECD Skills Studies, OECD Publishing, Párizs, 2024. Visszakereshető a 2024. december 10-i közzétételt követően.

²⁸ Lásd: Európai Bizottság: [Digitalizáció Európában – 2024. évi kiadás](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

²⁹ Lásd: [A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A digitális évtized helyzete 2024-ben](#), melléklet, COM(2024) 260 final.

akiknek ugyanakkor a legnagyobb szükségük lenne erre. Ennek fényében a 2020. évi európai készségfejlesztési program a továbbképzés és az átképzés radikális mértékű fokozására szólított fel. Továbbá az egyéni tanulási számlákról szóló, 2022. júniusi tanácsi ajánlás felvázolja, hogy a tagállamok hogyan kombinálhatják hatékonyan a pénzügyi és a nem pénzügyi támogatást annak érdekében, hogy minden felnőtt számára lehetővé tegyék, hogy a munkával töltött életszakaszuk során fejlesszék készségeiket³⁰. A mikrotanúsítványok európai megközelítéséről szóló, 2022. júniusi tanácsi ajánlás alapján a mikrotanúsítványok e tekintetben szintén fontos szerepet játszanak, mivel ösztönözhetik a munkavállalók és az álláskereső részvételét a célzott továbbképzésben és átképzésben³¹.

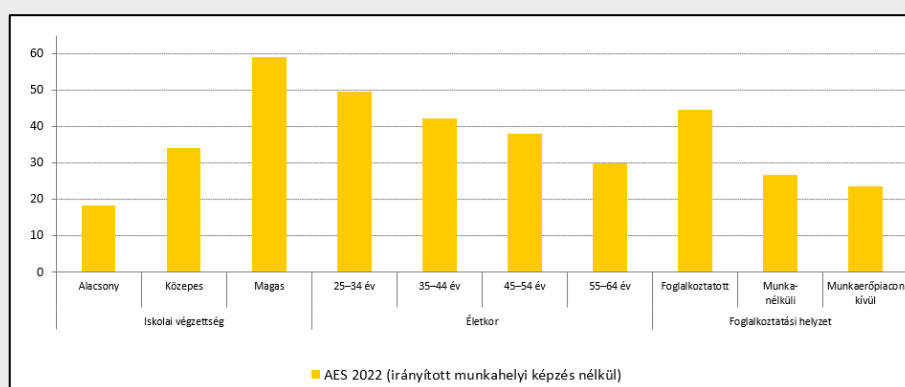
A felnőttek tanulásban való részvételét a népesség különböző csoportjai közötti markáns eltérések jellemzik

Tanulásban részt vevő felnőttek aránya az elmúlt 12 hónapban al csoportonként (25–64 év közöttiek, kivéve az irányított munkahelyi képzést, %)

Évente a **magasan képzett felnőttek 58,9 %-a vett részt tanulásban**, szemben az alacsony képzettségű felnőttek mindössze **18,4 %-ával**

Évente a **munkanélkülieknek csupán 26,8 %-a vett részt tanulásban**, szemben a **foglalkoztatottak 44,7 %-ával**

Évente **csaknem minden második fiatal felnőtt (25–34 éves) vett részt tanulásban**, szemben az 55–64 éves korosztály **kevesebb mint egyharmadával**

Megjegyzés: 2024 októberében a Foglalkoztatási Bizottság mutatókkal foglalkozó csoportja megállapodott a készségekre vonatkozó cél nyomonkövetési keretrendszeréről, egyelőre az AES használatával, kivéve az irányított munkahelyi képzést.

Forrás: Eurostat: [special extraction of the adults' participation rate in learning during the past 12 months without guided on the job training \(GOJT\), from the Adult Education Survey](#) (az elmúlt 12 hónapban tanulásban – az irányított munkahelyi képzést nem számítva – részt vevő felnőttek arányát ismertető, a felnőttoktatási felmérésből készített speciális adatkivonatolás).

A háztartások rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI) 2023-ban és 2024-ben ismét nőtt az EU-ban, ami segítette a háztartásokat a vásárlóerő helyreállításában és a szegénység növekedésének megelőzésében. Összességében a háztartások reáljövedelme 2023 II. negyedévéől kezdve gyorsabban nőtt, mint a GDP, megfordítva az előző két év lassuló tendenciáját. Míg az önálló vállalkozók javadalmazása mérsékelt ütemben nőtt, a munkavállalói jövedelem 2023 IV. negyedévében és 2024 I. negyedévében gyorsabban emelkedett. Ez több mint ellensúlyozta az adók hatását, amelyek 2023 végén elkezdték visszafogni a jövedelemnövekedést, miután az előző évben pozitívan járultak hozzá ahhoz, különösen az inflációval kapcsolatos ideiglenes intézkedések eredményeként. 2024 első felében a nettó szociális juttatások is nyújtottak némi pozitív hozzájárulást.

³⁰ Lásd: [A TANÁCS AJÁNLÁSA \(2022. június 16.\) az egyéni tanulási számlákról \(2022/C 243/03\)](#).

³¹ Lásd: [A TANÁCS AJÁNLÁSA \(2022. június 16.\) az egész életen át tartó tanulást és a foglalkoztathatóságot célzó mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről \(2022/C 243/02\)](#).

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2023-ban kismértékben csökkent az EU-ban, többek között a magas megélhetési költségek negatív társadalmi hatásainak enyhítése érdekében hozott határozott szakpolitikai intézkedéseknek köszönhetően, de a nehézségek továbbra is fennállnak, és jelentős különbségek mutatkoznak a régiók között. Ennek ellenére 2023-ban az EU-ban továbbra is körülbelül minden ötödik ember volt kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának (AROPE), míg az összlétszámuk 2019-hez képest mintegy 1,6 millióval csökkent (szemben a 2030-ra kitűzött legalább 15 milliós céllal). A tagállamok közötti és a tagállamokon belüli heterogenitás, valamint a népességcsoportok közötti egyenlőtlenségek nagyok voltak, és nagyobb volt a szegénység kockázata a gyermekek, az idősek, a fogyatékossgal élők, a nem az EU-ban születettek és a romák esetében. Az Eurostat 2023. évi jövedelmekre vonatkozó gyorsbecslései azt mutatják, hogy a szegénységi küszöb alatt élők aránya átlagosan az EU-ban és a legtöbb tagállamban is stabil maradt. A munkanélküliség továbbra is a szegénység egyik fő mozgatórugója, míg a szociális ellátások nem jutottak el minden rászoruló háztartáshoz. A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 2023-ban kismértékben csökkent, a tagállamok között némi eltérés mutatkozott, ami hangsúlyozza, hogy tovább kell fokozni a megfelelő jövedelemtámogatás és fedezet biztosítására irányuló erőfeszítéseket. Az elmúlt évek javulása ellenére gyakorlatilag valamennyi tagállamra jellemző, hogy minimumjövedelem-támogatás általában nem elegendő ahhoz, hogy kiemelje az embereket a szegénységből. E kihívás kezeléséhez kulcsfontosságú a minimumjövedelemtől szóló tanácsi ajánlás végrehajtása, amely valamennyi tagállamban biztosítja az aktív befogadást³². Az energiaszegénység (azoknak az aránya, akik nem képesek megfelelően fűteni otthonukat) 2023-ban már a második egymást követő évben nőtt az EU-ban. Az a tény, hogy a növekedés alacsonyabb volt, mint 2022-ben – miközben az ársokk 2022 telén lényegesen nagyobb volt, mint 2021 telén –, arra utal, hogy az EU és tagállamai által elfogadott rendkívüli támogatási intézkedések eredményesen mérsékeltek a hatást. A reformok és beruházások elosztási hatásainak vizsgálata különösen fontos a szegénység kockázatára és a jövedelmi egyenlőtlenségre gyakorolt hatás figyelembevétele és a szakpolitikai döntéshozatal előzetes megalapozása szempontjából.

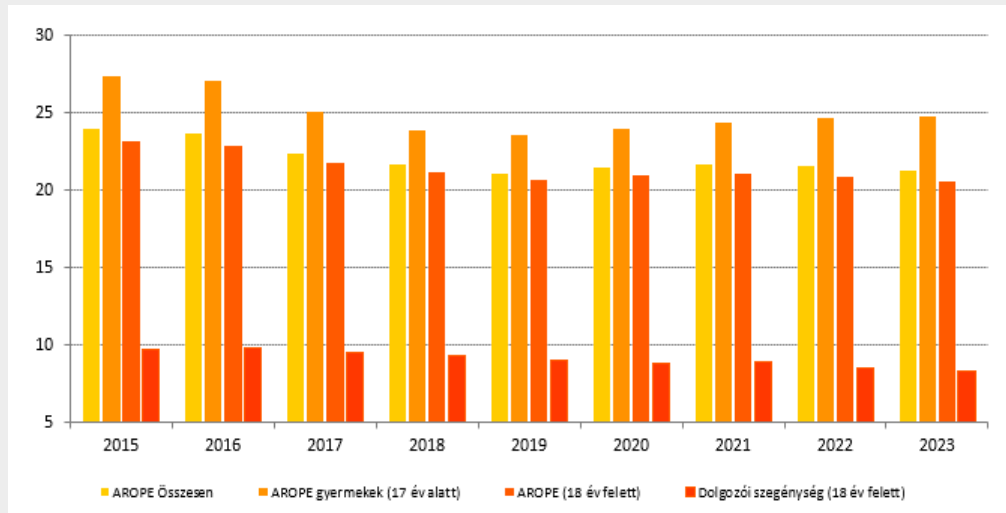
³² [A Tanács ajánlása az aktív befogadást biztosító megfelelő minimumjövedelemtől \(2023/C 41/01\).](#)

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés aránya korcsoportonként jelentősen eltér, gyakran a gyermekek a leginkább veszélyeztetettek, ugyanakkor a kockázat a dolgozó embereket is érinti

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya – összesen és korcsoportonként, 18 év alatt és felett; dolgozói szegénységi ráta (18+) (%)

2023-ban az EU-ban minden ötödik ember és minden negyedik gyermek volt kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának

2023-ban az EU-ban minden 12. munkavállaló ki volt téve a szegénység kockázatának

Megjegyzés: 2020-ra vonatkozóan az idősor megtörik. A szegénységben élő (AROP) munkavállalók (a 18 évesek vagy annál idősebbek) 2015–2019 közötti becslési értékei

Forrás: Eurostat [ilc_peps01n], [ilc_li02], [ilc_li04], EU-SILC.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya az EU-ban nagyjából stabil maradt, míg 2023-ban kismértékben csökkent, ugyanakkor a fogyatékossgal élő személyek helyzete tovább romlott. Ebben az évben a Covid19-világjárvány óta először fordult elő, hogy a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek száma kismértékben csökkent az EU-ban (19,9 millió, szemben a 2022. évi mintegy 20 millióval). Az EU-ban a gyermekek közel egynegyede továbbra is ki van téve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának: 2019-hez képest 0,6 millióval nőtt a számuk, ami egyre távolabb kerül a 2030-ra kitűzött, legalább 5 millió fővel történő csökkentésre vonatkozó uniós céltól. A gyermekek szegénységből és társadalmi kirekesztődésből való kiemelése elengedhetetlen ahhoz, hogy teljes mértékben kibontakoztathassák lehetőségeiket a társadalomban és a munkaerőpiacon, és meg tudják törni a generációk közötti szegénység ciklusát. Az európai gyermekgarancia³³ valamennyi tagállamban történő végrehajtása kulcsfontosságú e tekintetben. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata a fogyatékossgal élő személyek esetében is még mindig magas. 2023-ban a fogyatékossgal élők esetében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (2023-ban 28,8 %) 10,8 százalékponttal magasabb volt, mint a népesség többi része esetében. A fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nem rendelkező személyek foglalkoztatási rátája közötti, még mindig jelentős különbség, valamint annak nagyobb valószínűsége, hogy az előbbiek korai iskolaelhagyók lesznek, szorosan összefügg a velük kapcsolatban jelölt magasabb szegénységi kockázattal.

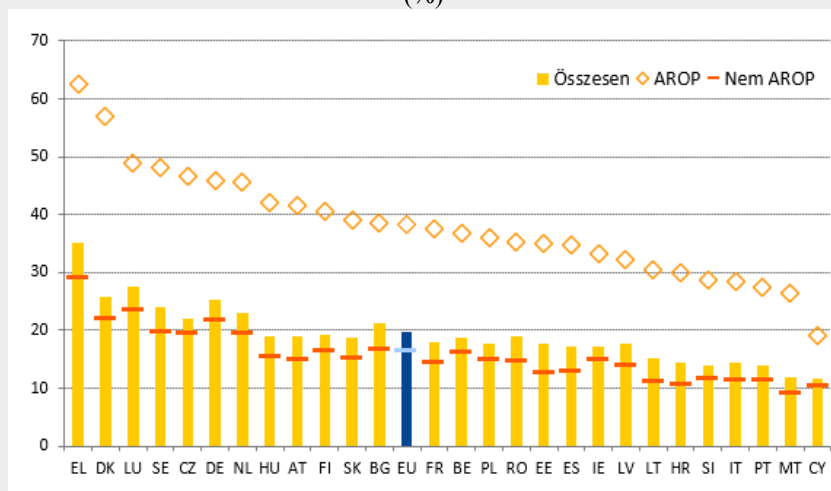
³³ A Tanács (EU) 2021/1004 ajánlása (2021. június 14.) az európai gyermekgarancia létrehozásáról (HL L 223., 2021.6.22., 14. o.).

A szegénységben élő háztartások a rendelkezésre álló jövedelmük jelentős részét lakhatási költségekre fordítják, ami tagállamonként nagy eltéréseket mutat

A lakhatási költségek aránya a háztartások rendelkezésre álló jövedelmében, 2023
(%)

2023-ban a tagállamok több mint egyharmadában a háztartások a rendelkezésre álló jövedelmük legalább egyötödét költötték lakhatási költségekre

A szegénység kockázatának kitett háztartásokat csaknem az összes tagállamban kétszer annyira sújtja a lakásköltség-túlterhelés

Forrás: Eurostat [ilc_mdcd01].

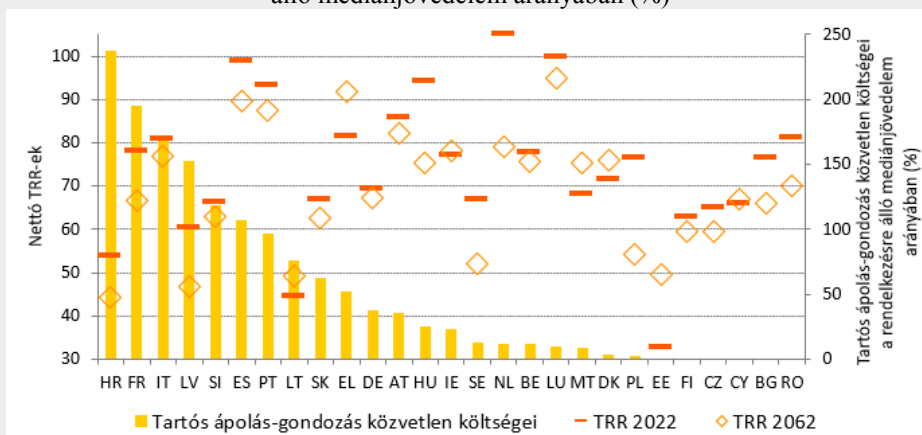
A rászoruló jó minőségű szociális lakhatáshoz vagy lakhatási támogatáshoz való hozzáférése kulcsfontosságú uniós prioritás. A lakhatáshoz való hozzáférés alapvető fontosságú a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázata elleni védelem, valamint az oktatáshoz és a foglalkoztatáshoz való hozzáférés meghatározása szempontjából, ugyanakkor hatással van a tagállamokon és az uniós egységes piacon belüli, munkával kapcsolatos mobilitásra is. A lakhatási költségek megterhelik az uniós háztartások költségvetését, és különösen nagymértékben sújtják azokat, akik már most is szegénységi kockázatokkal szembesülnek. 2023-ban az uniós háztartások közel fele „pénzügyi tehernek” tekintette a lakhatási költségeket. Ugyanakkor az EU lakosságának 8,9 %-a élt olyan háztartásban, ahol az összes lakhatási költség a háztartás rendelkezésére álló teljes jövedelem több mint 40 %-át tette ki, azaz lakhatási költségek által túlterhelt háztartásban. Ez az arány a szegénység kockázatának már eleve kitettek esetében elérte a 33,5 %-ot. A bérleti díjnak és az ingatlanáraknak a jövedelemnövekedést meghaladó mértékű emelkedése rontotta a lakások megfizethetőségét, különösen a nagyobb uniós városokban. Emellett a szociális lakhatás biztosítása számos országban nem elegendő a szükségletek kielégítéséhez, mivel egyre csökken az ilyen lakásállomány és hosszúak a várólisták. A szociális lakásokba történő beruházások előtt álló legfontosabb akadályok az építőipari ágazatban tapasztalható általános akadályokhoz kapcsolódnak, mint például az engedélyezési eljárások és a földhasználat; költségvetési korlátok, a finanszírozáshoz való hozzáférés és a képzett munkaerő rendelkezésre állása. Végezetül, a lakhatáshoz való hozzáféréssel kapcsolatos legszükségesebb nehézséget, azaz a hajléktalanságot tovább súlyosbították a megnövekedett megélhetési költségek. Az elmúlt 12 hónapban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett 30–54 évesek több mint egynegyede számolt be lakásbérleti nehézségekről. A tagállamok már számos szabályozási és nem szabályozási reformot és beruházási programot vezettek be a lakhatás megfizethetőségének támogatása és szociális lakásállományuk növelése érdekében. Az uniós források is támogathatják e reformok és beruházások végrehajtását.

A tartós ápolás-gondozás költségei az előrejelzések szerint tovább emelkednek, míg a nyugdíjbérpótlási arányok várhatóan csökkenni fognak

A nyugdíjak nettó elméleti bérpótlási arányai (TRR), 2022, 2062. (férfiak, százalékpont); Tartós otthoni ápolás-gondozás közvetlen költségei a rendelkezésre álló mediánjövedelem arányában (%)

A tartós ápolás-gondozás közvetlen költségei az uniós tagállamok egyötödében meghaladták a rászorulóknak rendelkezésre álló jövedelmének mediánját

A nyugdíjbérpótlási arányok várható csökkenése valószínűleg súlyosbítja a tartós ápolás-gondozás magas költségeinek terhet

Megjegyzés: Az elméleti bérpótlási arányok 40 éves karrierre vonatkoznak, amely a nyugdíjkorhatár eléréséig tart, átlagkereső, 2022-ben és 2062-ben. A tartós ápolás-gondozás közvetlen költségei egy súlyos szükségletekkel élő személyre vonatkoztatva, állami támogatás után. A módszertan részleteiért lásd a pillérhez tartozó 7. háttérmagyarázatban található grafikonhoz fűzött megjegyzéseket.

Forrás: A Bizottság saját számításai, az OECD-től és a tagállamoktól származó adatok alapján. A nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2024. évi jelentés és OECD-elemzés a tartós ápolás-gondozásra vonatkozó szociális védelmi OECD-kérdőív alapján, SHARE (8. hullám, 2019, kivéve PT, amely a 2015. évi 6. hullámra hivatkozik) és TILDA (3. hullám, 2015).

A szociális védelmi rendszerek korszerűsítése hozzájárulhat az inkluzív gazdasági növekedéshez, megfelelő és fenntartható szociális védelemmel és szociális szolgáltatásokkal. Az elmúlt években tapasztalt némi javulás ellenére a szociális védelemhez való hozzáférés továbbra is eltérő a tagállamokban. A tartósan fennálló strukturális kihívások kezelése érdekében meg kell erősíteni a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréseiről szóló 2019. évi tanácsi ajánlás³⁴ végrehajtását. Ebben az összefüggésben fontos biztosítani az átláthatóságot és az egyszerűsítést a szociális védelemhez való hozzáférés terén. A digitális megoldások hozzájárulhatnak a szociális védelemhez való hozzáférés átláthatóságának, hatékonyságának és eredményességének javításához, ugyanakkor el kell kerülni a digitális szakadék fokozódó kockázatát. Az idősödő társadalomban a nyugdíjak és a tartós ápolás-gondozás megfelelőségének és költségvetési fenntarthatóságának biztosításához szakpolitikai eszközök széles skálájára van szükség, amely magában foglalja az aktív és egészséges időskorba való beruházást, a munkával töltött életszakasz meghosszabbítását, valamint a kiigazított és rugalmas munkafeltételek támogatását, továbbá a hatékony és eredményes nyugdíj- és tartós ápolási-gondozási rendszereket. A társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek, valamint az atipikus munkavégzési formák terjedése az élettartam növekedésével együtt szintén egyre nagyobb kihívást jelent. Míg a nyugdíjbérpótlási arányok³⁵ az előrejelzések szerint csökkenni fognak a következő négy évtizedben, a tartós ápolás-gondozás iránti igény várhatóan növekedni fog. A megfelelő nyugdíjak egyre inkább a hosszabb karriertől függenek majd. Ugyanakkor az alacsonyabb

³⁴ [A Tanács ajánlása \(2019. november 8.\) a munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáféréseiről \(2019/C 387/01\).](#)

³⁵ Az elméleti bérpótlási arányok azt mérik, hogy a nyugdíjba vonulást követő első évben a hipotetikus nyugdíjas nyugdíjjövedelme hogyan viszonyul a közvetlenül a nyugdíjba vonulást megelőző jövedelméhez.

nyugdíjak megnehezítik a tartós ápolás-gondozás közvetlen kiadásainak fedezését is. Ez utóbbi nagyon magas lehet a súlyos ápolási-gondozási szükségletekkel rendelkezők esetében, és nagy különbségek mutatkoznak az uniós országok között. Hosszabb távon a demográfiai fejlemények miatt az előrejelzések szerint 2050-ig 6,6 millióval fog nőni a tartós ápolás-gondozásra potenciálisan rászorulóknak száma³⁶, ami tovább súlyosbítja a tartós ápolás-gondozás elérhetőségével, megfizethetőségével és minőségével kapcsolatos jelenlegi strukturális kihívásokat. Mindezekkel összefüggésben a megfizethető, magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáféréstől szóló tanácsi ajánlás³⁷ felkéri a tagállamokat, hogy biztosítsanak megfelelő tartós ápolási-gondozási szolgáltatásokat, valamint minőségi foglalkoztatást és méltányos munkafeltételeket a gondozási ágazatban, kezeljék a munkavállalók készségigényeit, ugyanakkor támogassák az informális gondozókat is. A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2024. júniusi tanácsi következtetések³⁸ újra megerősítik, hogy további reformokra van szükség, többek között a munkaerőpiaci részvétel, a szociális védelmi rendszerekhez való hozzáférés és az azokhoz való hozzájárulások mindenki számára történő javítása, valamint a magas színvonalú és megfizethető egészségügyi ellátáshoz és a tartós ápoláshoz-gondozáshoz való hozzáférés megerősítése révén. Ezen túlmenően a népesség elöregedéséből adódóan a költségvetési fenntarthatóságot érintő kihívásokról szóló tanácsi következtetések újra megerősítik, hogy tovább kell foglalkozni az elöregedés gazdasági és költségvetési következményeivel, többek között rendezett államháztartás megvalósítása, a termelékenység, valamint az aktivitási és a foglalkoztatási ráta növelése, továbbá a nyugdíjrendszernek, az egészségügyi ellátórendszernek és a tartós ápolási-gondozási rendszereknek az e kihívásokhoz való hozzáigazítása révén³⁹.

A jól működő szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások kulcsfontosságúak a munkafeltételek javításához és a munkaerőhiány enyhítéséhez. A szociális partnerek 2024. január 31-i Val Duchesse-i csúcstalálkozóján a Bizottság, a belga elnökség és az ágazatközi szociális partnerek aláírták a „Háromoldalú nyilatkozatot a dinamikus szociális párbeszédéről”. Ez a nyilatkozat megújított elkötelezettséget jelent az uniós szintű szociális párbeszéd megerősítése, valamint a gazdaságaink és munkaerőpiacaink előtt álló legfontosabb kihívások kezelése érdekében erőink egyesítése iránt⁴⁰. A civil társadalmi szervezetekkel folytatott rendszeres párbeszéd és konzultáció szintén fontos szerepet játszik a hatékony és inkluzív szakpolitikák megvalósításában. Amint azt a szociális jogok európai pillérének jövőjéről szóló 2024. évi La Hulpe-i nyilatkozat is elismeri, a civil társadalom kulcsszerepet játszik a társadalmi kirekesztés és az egyenlőtlenségek elleni küzdelemben, valamint az alulreprezentált és kiszolgáltatott csoportokat érintő szakpolitikák tekintetében. Uniós szinten a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek aktívan részt vesznek az európai szemeszterben, rendszeres véleménycserét és tematikus megbeszéléseket folytatnak a kiemelten fontos területekről.

³⁶ Az alapforgatókönyv előrejelzései szerint. Lásd: Európai Bizottság, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság (2024): 2024 ageing report – Economic & budgetary projections for the EU Member States (2022-2070) (2024. évi jelentés a népesség elöregedéséről – gazdasági és költségvetési előrejelzések az EU tagállamaira vonatkozóan [2022–2070]), az Európai Unió Kiadóhivatala.

³⁷ Lásd itt: 2022/C 476/01.

³⁸ Lásd: A Tanács 2024. június 20-i következtetései a nyugdíjak megfelelőségéről, 11398/24.

³⁹ Lásd: A Tanács 2024. május 14-i következtetései, 9159/24.

⁴⁰ Lásd: [Tripartite Declaration for a Thriving European Social Dialogue](#) (Háromoldalú nyilatkozat a dinamikus európai szociális párbeszédéről).

A tagállamoknak intézkedéseket kell hozniuk az ezen együttes foglalkoztatási jelentésben megállapított, foglalkoztatási, készségfejlesztési és szociálpolitikai kihívások kezelése érdekében. Különös tekintettel a következőkre – a foglalkoztatási iránymutatásokkal összhangban:

- fokozniuk kell a felnőttek továbbképzését és átképzését a versenyképesség biztosítása, a munkaerő- és készséghiány kezelése, a változó munkaerőpiaci helyzethez és kilátásokhoz való alkalmazkodás, valamint a zöld és digitális átállás előmozdítása érdekében, többek között a készségekkel kapcsolatos információgyűjtési eszközök használatának integrálása révén; az egyéni képzési jogosultságok, például az egyéni tanulási számlák biztosításának megerősítése; valamint a mikrotanúsítványok fejlesztésének, végrehajtásának és elismerésének előmozdítása révén – az egyéni tanulási számlákról és a mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről szóló tanácsi ajánlásokkal összhangban,
- meg kell erősíteniük az aktív munkaerőpiaci intézkedéseket, valamint az állami foglalkoztatási szolgálatok kapacitását és hatékonyságát, többek között a digitális infrastruktúrába és szolgáltatásokba, a pályatanácsadásba, a tanácsadási szolgáltatásokba, a készségekkel kapcsolatos információgyűjtésbe és a személyzet képzésébe való beruházás révén, a munkahelyteremtés és az átmenetek előmozdítása érdekében,
- a nemzeti jogszabályokkal és/vagy gyakorlatokkal összhangban és a szociális partnerek szerepének és autonómiájának teljes körű tiszteletben tartása mellett olyan bérfejlesztéseket kell előmozdítaniuk, amelyek – különösen az alacsony bérezésűek esetében – mérséklik a vásárlóerő csökkenését, miközben előmozdítják a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát, és figyelembe veszik a termelékenység alakulását, a minőségi munkahelyek létrehozását és a versenyképesség megőrzését,
- biztosítaniuk kell olyan támogatási rendszerek rendelkezésre állását, amelyek célja a humán tőke megőrzése és továbbfejlesztése a kapcsolódó továbbképzések és átképzések révén, szükség esetén a méltányos szerkezetátalakítási folyamatok támogatása céljából, továbbá a munkahelyváltás megkönnyítése és a gazdaság korszerűsítésének elősegítése érdekében,
- támogatást kell nyújtaniuk az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és az új zöld és digitális technológiák gazdasági és társadalmi hatásai által leginkább érintett munkavállalók és háztartások, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő munkavállalók és háztartások számára, többek között hatékony foglalkoztatási szolgáltatások és képzési intézkedések; jól megtervezett, célzott és időhöz kötött foglalkoztatási programok, munkaerő-felvétel és az átállást támogató ösztönzők; az aktív befogadási megközelítésen alapuló megfelelő jövedelembiztonság; valamint a vállalkozói szellem előmozdítása révén, összhangban a klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról szóló tanácsi ajánlással,
- elő kell segíteniük az EU-n belüli mobilitást és mérlegelniük képzett munkavállalók bevonását a harmadik országokból. Emellett biztosítaniuk kell a munkaügyi és szociális jogok tiszteletben tartását és érvényesítését, továbbá az EU-ba a legális migrációs útvonalakon keresztül belépő harmadik országbeli állampolgárokat tereljék a hiányszakmák felé – ezt kíséri hatékony integrációs politika –, teljes mértékben kiegészítve az Unión belülről érkező tehetségek kiaknázását,
- ki kell igazítaniuk a munkaerőpiaci szabályozásokat, valamint az adó- és szociális ellátórendszereket a munkaerőpiaci szegmentáció és a nemek közötti egyenlőtlenségek

csökkentése, valamint a minőségi munkahelyek létrehozásának előmozdítása érdekében, beleértve az adóék lehetséges csökkentését is, különösen az alacsony bérezésűek esetében, anélkül, hogy akadályoznák a magasabb bért nyújtó munkahelyekre való átmenetet és a munkát terhelő adókról a környezetvédelmi adókra való áttérést,

- egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezeteket kell biztosítaniuk,
- elő kell mozdítaniuk a kollektív tárgyalást és a szociális párbeszédet – a szociális párbeszéd megerősítéséről szóló tanácsi ajánlással összhangban –, valamint a szociális partnerek időben történő és érdemi bevonását a releváns uniós és nemzeti szintű szakpolitikai döntéshozatalba, többek között a tagállamok helyreállítási és rezilienciaépítési terveinek végrehajtásával összefüggésben és az európai szemeszter keretében,
- javítaniuk kell a fiatalok munkaerőpiaci kilátásait, többek között az inkluzív és minőségi szakképzés és felsőoktatás előmozdításával; a foglalkoztatási szolgálatok általi célzott támogatás biztosítása révén (beleértve a mentorálást, az orientációt és a tanácsadást); valamint színvonalas tanulószerveződéses gyakorlati képzések és szakmai gyakorlatok támogatásával, összhangban a megerősített ifjúsági garanciával,
- támogatniuk kell a felsőoktatás méltányosságát, minőségét és munkaerőpiaci relevanciáját, valamint a képesítések automatikus elismerését a szakemberhiány és a strukturális munkaerőhiány kezelése érdekében, többek között az egyes TTMM-tudományterületeken végzetek számának növelésével, a nemek közötti különbségek csökkentésével, valamint annak lehetővé tételével, hogy az egyetemek a zöld és digitális átállás szereplőivé váljanak,
- biztosítaniuk kell a megkülönböztetésmentességet, elő kell mozdítaniuk a nemek közötti egyenlőséget, javítaniuk kell az egyenlőség általános érvényesítését és meg kell erősíteniük a nők és a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci részvételét az esélyegyenlőség és a szakmai előmenetel előmozdítása, egyenlő munkáért egyenlő bér vagy egyenlő értékű munkáért egyenlő bér, továbbá a bérstruktúrák átláthatóságának biztosítása, valamint a munka, a családi és a magánélet összeegyeztethetősége révén – ideértve a megfizethető és minőségi gondozáshoz (kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokhoz, illetve tartós ápolás-gondozáshoz) való hozzáférés biztosítását csakúgy, mint a családi szabadsághoz és rugalmas munkafeltételekhez való hozzáférés biztosítását a szülők és a gondozási feladatokat ellátó más személyek számára, összhangban az európai gondozási stratégiával,
- elő kell mozdítaniuk a gyermekek esélyegyenlőségét a gyermekszegénység magas szintjének felszámolása, valamint az uniós és nemzeti erőforrások lehető legjobb kihasználása érdekében. Fel kell gyorsítaniuk az európai gyermekgarancia végrehajtását, többek között megfizethető és színvonalas kisgyermekkorai nevelés és gondozás biztosításával, valamint a korai iskolaelhagyásnak és a tanárhiánynak a kezelésével. Támogatniuk kell a hátrányos helyzetű csoportokból és távoli területekről származó gyermekek és fiatalok oktatáshoz való hozzáférését, továbbá elő kell mozdítaniuk a képzést minden képzési szinten,
- átfogó intézkedéseket kell elfogadniuk a tanulók alapkészségeinek fejlesztése és tágabb értelemben a kulcskompetenciák (többek között transzverzális készségek) fejlesztése, valamint az oktatási és képzési rendszerek teljesítményével és méltányosságával kapcsolatos strukturális kihívások kezelése érdekében, többek között hatékony tanítási, tanulási és értékelési megközelítések révén, az oktatók és az iskolavezetők szakmai

gyakorlatának támogatása, támogató tanulási környezetek előmozdítása, a hátrányos helyzetű iskoláknak és tanulóknak nyújtott célzott támogatás, valamint a tanárihiány kezelése és a tanári szakma vonzerejének növelése révén (többek között vonzó karrierkeretek létrehozásával, az oktatók egész pályafutásuk során történő támogatásával, valamint a hátrányos helyzetű, vidéki és távoli területeken dolgozó tanárok megfelelő támogatásával),

- kulcsfontosságú alaptechnológiákkal (például iskolák számára biztosított nagy sebességű hálózati összekapcsoltsággal), berendezésekkel és tanárképzéssel támogatott digitális oktatási és képzési ökoszisztémák kialakításával kell fejleszteniük a tanulók és a felnőttek minden korosztályának digitális készségeit és kompetenciáit, erősíteniük kell a kritikus gondolkodást és a médiaműveltséget, továbbá növelniük kell a digitális tehetségbázist a munkaerőpiacon; és a digitalizációra vonatkozó know-how-val kell támogatniuk az intézményeket, külön hangsúlyt helyezve a befogadásra és a digitális szakadék csökkentésére,
- megfelelő és fenntartható szociális védelmet kell biztosítaniuk mindenki számára, a szociális védelemhez való hozzáférésről szóló tanácsi ajánlással összhangban; javítaniuk kell a nem kellő mértékben biztosított személyek, például az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozó, így többek között a platformalapú munkát végző munkavállalók, valamint az önálló vállalkozók védelmét; az államháztartás fenntarthatóságának megőrzése mellett javítaniuk kell a juttatások megfelelőségét, a jogok átruházhatóságát és a minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférést; továbbá hatékonyan kell támogatniuk a munkaképes személyek munkaerőpiaci integrációját,
- ki kell dolgozniuk és meg kell erősíteniük azokat a minimumjövedelem-rendszereket, amelyek megfelelő támogatást nyújtanak és aktív befogadási megközelítést alkalmaznak, összhangban az aktív befogadást biztosító megfelelő minimumjövedelemről szóló tanácsi ajánlással; és elő kell mozdítaniuk az alapvető szolgáltatásokhoz, többek között az energiához való hozzáférést, különösen az alacsony jövedelmű és kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartások számára,
- értékelniük kell a reformok és beruházások által a népesség különböző csoportjainak jövedelmére gyakorolt elosztási hatásokat, összhangban a tagállami szakpolitikák elosztási hatásának pontosabb értékeléséről szóló közleménnyel,
- valamennyi, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermek számára ingyenes és tényleges hozzáférést kell biztosítaniuk az egészségügyi ellátáshoz, a kisgyermekkorú neveléshez és gondozáshoz, valamint az oktatási, képzési és iskolai tevékenységekhez; illetve tényleges hozzáférést kell biztosítaniuk az egészséges táplálkozáshoz és a megfelelő lakhatáshoz, az európai gyermekgaranciával és a kapcsolódó nemzeti cselekvési tervekkel összhangban,
- támogatniuk kell a minőségi és megfizethető lakhatáshoz, a szociális lakhatáshoz vagy adott esetben a lakhatási támogatáshoz való hozzáférést; kezelniük kell a hajléktalanságot mint a szegénység legszélsőségesebb formáját; elő kell mozdítaniuk a bentlakásos intézmények és a szociális bérlakások felújítását, valamint az integrált szociális szolgáltatásokat,
- be kell ruházniuk az egészségügyi rendszerek kapacitásába, beleértve a megelőzés és az alapellátás, valamint a népegészségügy kapacitását, az ellátás koordinálását, az egészségügyi személyzetet, valamint az e-egészségügy és a mesterséges intelligencia használatát; adott esetben csökkenteniük kell az igénybe vevők által közvetlenül fizetett térítések arányát; javítaniuk kell az egészségügyi ellátás lefedettségét; és jobb

munkafeltételeket kell teremteniük az egészségügyi dolgozók számára, továbbá elő kell mozdítaniuk továbbképzésüket és átképzésüket,

- meg kell erősíteniük a színvonalas, megfizethető és fenntartható tartós ápolási-gondozási szolgáltatások nyújtását, összhangban a megfizethető, magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáférésről szóló tanácsi ajánlással,
- olyan inkluzív és fenntartható nyugdíjrendszereket kell biztosítaniuk, amelyek megfelelő időskori jövedelmet és a nemzedékek közötti méltányosságot tesznek lehetővé.

Az uniós források többek között az Európai Szociális Alap Plusz, az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Igazságos Átmenet Alap és a támogatható reformok és beruházások tekintetében a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz révén támogatják a tagállamokat az ezekkel a területekkel kapcsolatos szakpolitikai fellépés felgyorsításában.

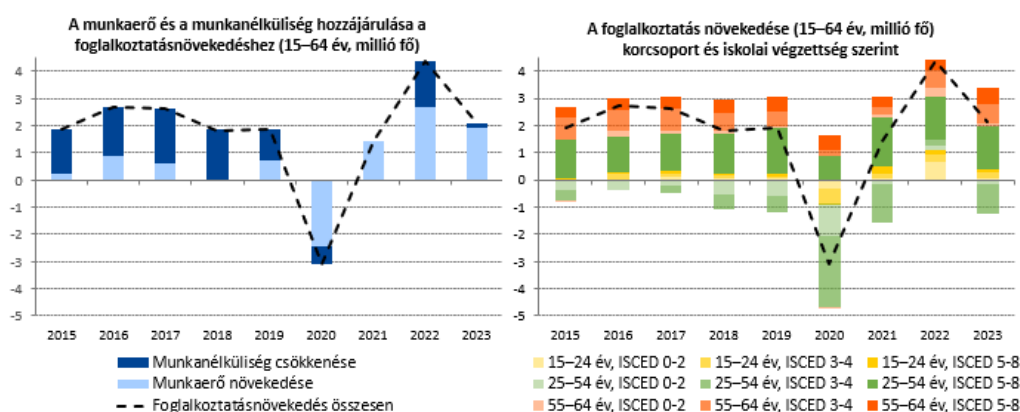
1. FEJEZET: A MUNKAERŐPIACI ÉS SZOCIÁLIS TENDENCIÁK ÁTTEKINTÉSE, A 2030-RA VONATKOZÓ CÉLOK MEGVALÓSÍTÁSA TERÉN ELÉRT EREDMÉNYEK ÉS A TÁRSADALMI KONVERGENCIÁVAL KAPCSOLATOS FŐBB HORIZONTÁLIS MEGÁLLAPÍTÁSOK

1.1. Főbb munkaerőpiaci trendek

A 2023-as, kihívásokkal teli gazdasági környezet ellenére az EU-ban a foglalkoztatás a legtöbb ágazatban továbbra is erőteljesen nőtt, bár az előző évben tapasztalt kiemelkedő növekedésnél lassabb ütemben. A foglalkoztatás összességében 2,4 millió fővel, összesen 217,5 millióra bővült. Mindezek alapján a foglalkoztatási ráta (20–64 éves korcsoport⁴¹) új, 75,3 %-os rekordmagasságot ért el, és 2024 II. negyedévében tovább nőtt, 75,8 %-ra. Az 1,1 %-os éves növekedési ráta a Covid19 előtti átlagokhoz (2013–19) való visszatérést jelenti, a 2022. évi, a világjárványt követő gyors fellendülés (+2,3 %) után. A foglalkoztatás növekedése ágazatonként viszonylag kiegyensúlyozott volt, a legtöbb esetben 0,9 % és 1,7 % között mozgott, néhány kivételtől eltekintve. Az IKT-ágazat 4,3 %-kal bővült, ami az ágazatot jellemző markáns hosszú távú tendenciát és a folyamatban lévő digitális átállást tükrözi. Ezzel szemben az ipari foglalkoztatás nagyjából stagnált (+0,1 %). Hosszú távú tendenciájának megfelelően a mezőgazdasági ágazatban volt a legerőteljesebb a visszaesés, 1,9 %-os csökkenéssel. Miután a szálláshely-szolgáltatási és vendéglátási ágazat a Covid19-válság idején a munkavállalók közel 18 %-át elveszítette, 2023-ban 5,6 %-kal bővült, és így első alkalommal haladta meg a világjárvány előtti foglalkoztatási csúcst, ugyanakkor az építőipar még nem tért vissza teljes mértékben a pénzügyi válság előtti szintre, annak ellenére, hogy egyre nagyobb hangsúly kerül a lakásépítésre és a zöld felújításokra. Ami a jövőt illeti, a foglalkoztatás növekedése az előrejelzések szerint 2024-ben 0,8 %, 2025-ben 0,6 %, 2026-ban pedig 0,5 % lesz⁴².

1.1.1. ábra: A foglalkoztatás 2023-as növekedését a magasan képzett és idősebb munkavállalók okozta munkaerő-bővülés segítette elő

A foglalkoztatás (15–64 év közöttiek) növekedése a munkaerő bővülése és a munkanélküliség csökkenése, valamint a korcsoportok és az iskolai végzettségi szintek keresztmetszete szerinti bontásban

Forrás: Saját számítások az Eurostat [[lfsa_agan](#)], [[lfsa_ugan](#)], [[lfsa_egaed](#)] alapján.

⁴¹ Eltérő információ hiányában az 1. fejezet mindig a 20–64 éves korcsoportot használja a „foglalkoztatási ráta” mutatóhoz.

⁴² Az [Európai Bizottság 2024. őszi előrejelzése \(2024. november 15.\)](#) alapján.

A példátlanul alacsony munkanélküliség és a munkaképes korú népesség csökkenése mellett a foglalkoztatás növekedését elsősorban a munkaerő bővülése okozta, amihez a harmadik országbeli állampolgárok és az idősebb munkavállalók is jelentős mértékben hozzájárultak. A 2022. évi rekordalacsony szintet követően az uniós munkanélküliségi ráta⁴³ 2023-ban 0,1 százalékponttal 6,1 %-ra csökkent éves szinten, és 2024 szeptemberében elérte az 5,9 %-ot. Míg a Covid19-világjárvány előtt (2015–2019) a csökkenő munkanélküliség volt a foglalkoztatás növekedésének fő hajtóereje, az alacsony munkanélküliségi szintek miatt a foglalkoztatás jelenlegi és jövőbeli növekedésének fő forrása a munkaerő-növekedésre helyeződött át. 2023-ban a 15–64 év közötti korcsoportban a foglalkoztatás növekedésének mintegy 92 %-a a munkaerő bővülésével (és kevesebb mint 8 %-a az alacsonyabb munkanélküliséggel) volt magyarázható. Ez a bővülés nagyrészt a felsőfokú végzettséggel rendelkező, 25–54 év közötti munkavállalóknak – akik közül sokan harmadik országbeli állampolgárok –, valamint a közép- vagy felsőfokú végzettséggel rendelkező idősebb (55–64 év közötti) munkavállalóknak tudható be – lásd az 1.1.1. ábrát. Ez összhangban van a növekvő professzionalizációval és a foglalkoztatás magas képzettséget igénylő szakmákba való fokozatos áthelyeződésével. Ugyanakkor a tagállamokon belül továbbra is jelentősek a regionális különbségek, és a foglalkoztatási ráták folyamatosan alacsonyabbak a legkülső régiókban és számos vidéki térségben.

Az alulreprezentált csoportok munkaerőpiaci eredményei folyamatosan javultak, de még mindig sok a tennivaló. Az idősebb munkavállalók, a fiatalok és az alacsony képzettségűek, valamint a nők, a harmadik országbeli állampolgárok és a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási és munkaerőpiaci részvételi aránya (15–64 év közötti korcsoport) továbbra is jóval elmarad a vonatkozó uniós átlagoktól (2023-ban 75,3 % és 75,0 %). Emellett a fiatalok, az alacsony képzettségűek és a harmadik országbeli állampolgárok munkanélküliségi rátája körülbelül kétszerese az uniós átlagnak. A javulás azonban szinte minden csoportban észlelhető. Az 55–64 éves népesség körében – amely az elmúlt két évtizedben gyorsabban bővült, mint bármely más korcsoport – a munkaerőpiaci részvétel gyorsan nőtt, 2023-ban 67,0 %-ot ért el, részben a megnövekedett várható élettartam, a jobb egészségügyi ellátás és a magasabb nyugdíjkorhatár miatt. Foglalkoztatási rátájuk 2023-ban szintén emelkedett, 63,9 %-ra, és a teljes foglalkoztatásban való részesedésük csaknem megkétszereződött (a 2003-as 10 %-ról 2023-ban közel 20 %-ra nőtt). A fiatalok (15–24 év közöttiek) munkaerőpiaci részvétele (41,2 %) és foglalkoztatási rátája (35,2 %) 2023-ban visszatért a 2008-as, pénzügyi válság előtti szintre, és a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok, 15–29 évesek) aránya új rekordalacsony, 11,2 %-os szintet ért el. Emellett 2023-ban is folytatódott a nemek közötti részvételi és foglalkoztatási különbségek hosszú távú csökkenő tendenciája – jelenleg összesen 10,4 százalékpont és 10,2 százalékpont –, de még mindig több mint kétszerese a harmadik országbeli állampolgárok és az alacsony képzettségűek esetében. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők foglalkoztatási rátája messze a legmagasabb (2023-ban 86,3 %), és továbbra is jelentős mértékben járulnak hozzá a foglalkoztatás növekedéséhez⁴⁴, amit a népességben képviselt egyre növekvő arányuk is elősegít. Mindazonáltal 2023-ban

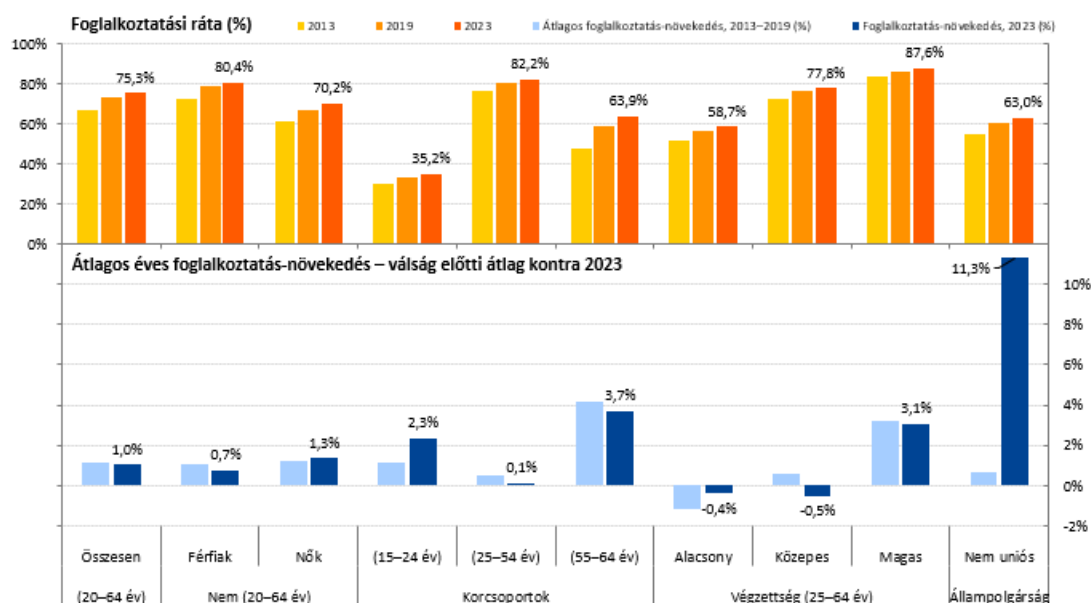
⁴³ Eltérő információ hiányában az 1. fejezet mindig a 15–74 éves korcsoportot használja a „munkanélküliségi ráta” mutatóhoz.

⁴⁴ A foglalkoztatás növekedése a magasan képzettek esetében +3,1 %-os, míg a közepes képzettségűek esetében -0,5 %, az alacsonyan képzettek esetében pedig -0,4 % volt 2023-ban. Az „alacsony képzettségű” az alapfokúnál és az alsó középfokúnál alacsonyabb szintű végzettséggel (ISCED 0–2) rendelkező személyekre vonatkozik. A „közepes képzettségű” a felső középfokú oktatásra és a nem felsőfokú posztsekunder képzésre (ISCED 3–4.) vonatkozik.

valamennyi oktatási szinten nőtt a foglalkoztatási ráta, továbbá a magas és alacsony iskolai végzettséggel rendelkező (25–64 éves) személyek foglalkoztatási rátája közötti különbség a még így is jelentős 28,0 százalékpontra csökkent. Az elmúlt két évben szokatlanul nagymértékben nőtt a harmadik országbeli állampolgárok száma az uniós munkaerőpiacon: közel háromnegyedük ukrán⁴⁵, 40 %-uk pedig magasan képzett. Ez 2022-ben és 2023-ban a munkaerő-növekedés több mint felét tette ki, bár a harmadik országbeli állampolgárok még mindig csak a munkaképes korú népesség 6,7 %-át teszik ki (a 2021. évi 5,7 %-hoz képest). Munkaerőpiaci részvételi arányuk 68,5 %-ra emelkedett, foglalkoztatási rátájuk pedig elérte a 63,0 %-ot. Eközben a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége 2023-ban kismértékben, 0,1 százalékponttal nőtt (a férfiak esetében 4,1 százalékponttal nagyobb, mint a nők esetében), miután 2022-ben rekordalacsony, 21,4 százalékpont volt.

1.1.2. ábra: A munkaerőpiaci eredmények a legtöbb alulreprezentált csoportban javultak

Nem, korcsoport, iskolai végzettség és állampolgárság szerinti foglalkoztatási eredmények az EU-27-ben

Forrás: Eurostat [[lfsa_ergaedn](#)], [[lfsa_egaed](#)], [[lfsa_egan](#)].

Az ideiglenes és a részmunkaidős munkavállalók aránya jóval a világjárvány előtti szint alatt marad, ahogyan az egy főre jutó munkaórák száma is. 2023-ban az összes munkaórák száma 0,9 %-kal nőtt, ami valamivel elmarad az összfoglalkoztatás 1,1 %-os növekedésétől, tovább folytatva az egy munkavállalóra jutó munkaórák hosszú távú csökkenését (a fő kivétel a mezőgazdasági, erdészeti és halászati ágazat). Ez a tendencia elsősorban a teljes munkaidős állásokban ledolgozott munkaórák számának csökkenéséből fakad. Míg a részmunkaidős foglalkoztatás (a 20–64 éves korcsoportban) aránya 2023-ban 17,1 %-ra emelkedett, továbbra is történelmi mélyponton van. 2023-ban a részmunkaidőben foglalkoztatottak 15,2 %-a jelezte, hogy több órát szeretne dolgozni, szemben a 2022. évi 16,0 %-kal és a 10 évvel korábban mért 22,5 %-kal. A részmunkaidős szerződések továbbra is 3,6-szor gyakrabban fordulnak elő a nők, mint a férfiak körében, bár a nők esetében kevésbé valószínű, hogy nem önként vállalt részmunkaidős állásról van szó (2023-ban

⁴⁵ A becslések szerint, lásd az 1. háttérmagyarázatot itt: Európai Bizottság: *Labour market and wage developments in Europe 2024* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

13,3 %, szemben a férfiak 20,8 %-ával). Ugyanakkor az ideiglenes foglalkoztatás aránya 2023-ban a valaha mért legalacsonyabb szintre csökkent (10,6 %), ami elsősorban az alacsony képzettségű fizikai munkásokat, az alsó vagy nem szakmai (felső) középfokú végzettséggel rendelkező személyeket és a harmadik országbeli állampolgárokat érintette. Az ideiglenes munkavállalók többsége (54,9 %) azért rendelkezett ilyen szerződéssel, mert nem tudtak határozatlan időre szóló álláshelyet szerezni.

A munkaerő- és szakemberhiány továbbra is magas, ami akadályozza a termelékenység növekedését és a versenyképességet, bár a gazdasági lassulás, a készségkereslet és - kínálat jobb összehangolása és a munkaképes korú harmadik országbeli állampolgárok megnövekedett bevándorlása bizonyos mértékben hozzájárult a hiány csökkentéséhez.

A 2022. évi csúcsponton az EU-ban a vállalatok több mint egyharmada számolt be arról, hogy a munkaerőhiány korlátozza őket a termelésben⁴⁶. Bár ez az arány 2023-ban csökkent, 2024 októberében 18 %-on állt meg, és ezért továbbra is kihívást jelent az európai versenyképesség szempontjából. A betöltetlen álláshelyek aránya 2022-ben 3,0 %-on tetőzött, majd 2023-ban 2,8 %-ra, 2024 II. negyedévében pedig 2,4 %-ra esett vissza, ami a gyengébb gazdasági növekedést és a visszafogottabb munkaerő-felvételi várakozásokat tükrözi. Az arány továbbra is majdnem kétszer akkora, mint egy évtizeddel ezelőtt, de úgy tűnik, hogy bizonyos, a munkaerőhiányt előidéző tényezők kezdenek háttérbe szorulni. A stabil munkanélküliség mellett csökkenő betöltetlen álláshelyek arra utalhatnak, hogy hatékonyabban működik a készségkereslet és a készségkínálat összehangolása, amit mind az oktatással összefüggő (a makrogazdasági strukturális munkaerőhiánnyal⁴⁷ és a túlképzettség arányokkal mért) strukturális munkaerőhiány, mind pedig (az ágazati betöltetlen álláshelyek arányának varianciájával mért) ágazati strukturális munkaerőhiány csökkenése is elősegít, ugyanakkor ciklikus fejlemény is lehet, mivel a betöltetlen álláshelyek általában gyorsabban reagálnak a gazdasági fejleményekre, mint a munkanélküliség. 2023-ban az átlagosnál magasabb arányú betöltetlen álláshelyekkel rendelkező ágazatokban (szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, IKT, építőipar, adminisztratív támogatás, valamint szakmai, tudományos és műszaki tevékenységek) volt megfigyelhető ezen arányok legnagyobb mértékű csökkenése, míg a betöltetlen álláshelyek aránya továbbra is a bányászati és az energiaellátási ágazatban volt a legalacsonyabb. A munkaképes korú harmadik országbeli állampolgárok beáramlása 2023-ban szintén hozzájárult a munkaerő- és szakemberhiány enyhítéséhez. E munkaerő- és szakemberhiányok közül azonban sok strukturális jellegű, amelyet a munkaerő iránti keresletnek a kettős átállás és a népesség előregedése miatti eltolódása okoz, és amelyet célzott készségfejlesztési, munkaerő-aktiválási, munkaerő-mobilitási és migrációs politikákkal kell kezelni⁴⁸.

A bérnövekedés 2023-ban is erőteljes maradt, amit a munkaerőhiány is táplált, de az infláció még így is meghaladta azt. A telített munkaerőpiacon az egy munkavállalóra jutó nominálbér 2022-ben 4,9 %-kal, 2023-ban pedig 6,1 %-kal nőtt. Ennek ellenére nem tudott lépést tartani az inflációval, ami 2022-ben 3,7 %-os, 2023-ban pedig 0,2 %-os reálbér-csökkenést eredményezett⁴⁹. Ami a jövőt illeti, a reálbérek a folytatódó defláció és a (fokozatosan csökkenő, de még mindig stabil) nominálbér-növekedés miatt 2024-ben

⁴⁶ [Európai vállalati és fogyasztói felmérés](#), 2024. október.

⁴⁷ Lásd: Európai Bizottság: [Analytical web note – Measuring skills mismatch](#) – 7/2015 (A strukturális munkaerőhiány mérése), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2015.

⁴⁸ Lásd az [Európai Bizottság által 2024 márciusában előterjesztett, a munkaerő- és szakemberhiányra vonatkozó cselekvési tervet](#).

⁴⁹ A HICP deflátorként való használatával.

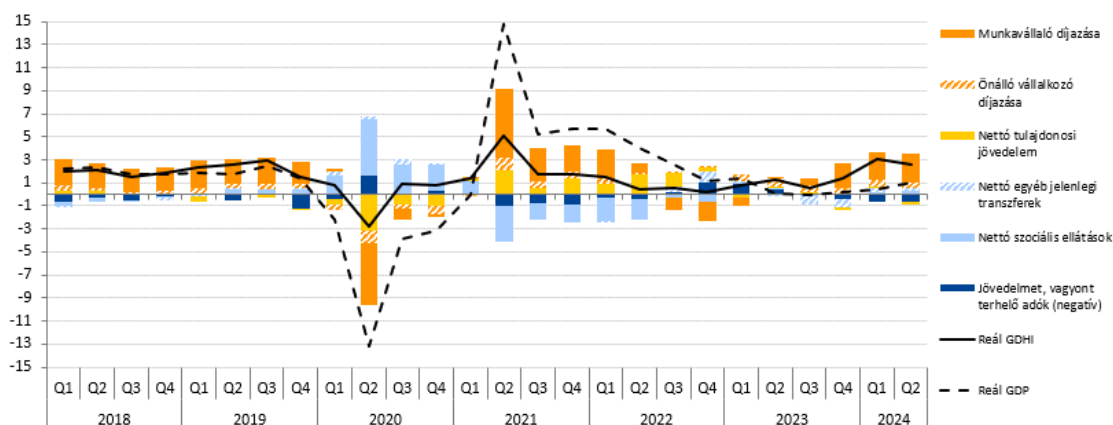
várhatóan 2,1 %-kal emelkednek⁵⁰. Mindazonáltal 2024-ben átlagosan 1,1 %-kal maradnak el a 2019. évi szinttől (szemben a 2023. évi 3,3 %-kal). Az elmúlt két évben a minimálbér-növekedés szinte valamennyi tagállamban meghaladta az inflációt, ami 2023-ban kismértékben, 8,3 %-ra csökkentette a dolgozói szegénységet (18–64 évesek) (a 2022. évi jövedelmekre vonatkoztatva). Úgy tűnik azonban, hogy ez nem járt a nélkülözés csökkenésével, mivel a foglalkoztatottak (18–64 évesek) anyagi és szociális nélkülözési aránya a 2021. évi 7,2 %-ról 2023-ban 9,1 %-ra nőtt.

1.2. Főbb szociális trendek

A háztartások rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI) 2023-ban ismét nőtt az EU-ban, 2024-ben pedig tovább gyorsult. Összességében a háztartások jövedelme 2023 II. negyedétől kezdve gyorsabban nőtt, mint a GDP, megfordítva a 2021-ben és 2022-ben jellemző lassuló tendenciát. Míg az önálló vállalkozók javadalmazása továbbra is mérsékelt ütemben nőtt, a munkavállalói jövedelem 2023 IV. negyedében és 2024 I. negyedében gyorsabban emelkedett, 2024 II. negyedében pedig szilárdan tartotta magát. Miután 2023 első három negyedében az adók pozitívan járultak hozzá a jövedelemnövekedéshez, 2023 negyedik negyedében és 2024 első negyedében negatív hatást gyakoroltak, míg a nettó szociális ellátások mérsékeltén pozitív hatást gyakoroltak.

1.2.1. ábra: A háztartások rendelkezésre álló bruttó reáljövedelmének (GDHI) növekedése 2023-ban folytatódott, 2024 elején pedig tovább gyorsult

A háztartások rendelkezésre álló bruttó reáljövedelmének (GDHI) növekedése és fő összetevői, valamint a reál-GDP növekedése (EU-27, éves negyedéves növekedési ráták)

Megjegyzés: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága által készített számítások. A háztartások rendelkezésre álló bruttó nomináljövedelmét a háztartások végső fogyasztási kiadásainak árindexével kell deflálni. A háztartások rendelkezésre álló bruttó reáljövedelmének növekedési rátáját az EU esetében az ESA2010 módszertan alapján rendelkezésre álló negyedéves adatokkal rendelkező tagállamok értékeinek súlyozott átlagaként (az EU-s GDHI teljes 95 %-a) becslik.

Forrás: Eurostat, [[nasq_10_nf_tr](#)] és [[namq_10_gdp](#)] kódú nemzeti számlák. Nem szezonálisan kiigazított adatok.

Az EU-ban 2023-ban kismértékben csökkent a szegénység. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROPE) aránya a 2022. és 2021. évi 21,6 %-hoz, illetve 21,7 %-hoz képest 21,3 %, folytatva a 2015 óta tartó, nagyjából csökkenő tendenciát. Ez a további javulás a magas energiaárak és megélhetési költségek társadalmi hatásainak enyhítését célzó, határozott uniós és nemzeti szintű szakpolitikai intézkedések

⁵⁰ Az [Európai Bizottság 2024. őszi előrejelzése](#) szerint.

hatékonyságát tükrözi. 2023-ban az AROPE-mutató három részkomponense közül kettő csökkenést mutatott az EU-ban. A szegénység kockázatának kitettek aránya (AROP) 0,3 százalékponttal, 16,2 %-ra csökkent (a 2022. évi jövedelmek alapján), míg az Eurostat 2023-as jövedelmekre vonatkozó gyorsbecslései általános stabilitást jeleztek⁵¹. Továbbá a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők aránya 2023-ban 0,3 százalékponttal, 8,0 %-ra csökkent (a 2022. évi aktivitás alapján). Ezzel szemben a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya nagyjából változatlan maradt: 6,8 %, miközben 2022-ben 6,7 % volt. Végezetül a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 2023-ban kismértékben csökkent az EU-ban, de 34,7 %-on még mindig magasabb volt, mint a világjárvány előtti szint, bár jelentős eltérések mutatkoznak a tagállamok között. A tagállamokon belül továbbra is jelentős különbségek vannak a szegénység terén, mivel egyes régiókban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya tartósan magasabb, mint a nemzeti vagy uniós átlagok.

A gyermekszegénység nagyjából változatlan maradt, de még mindig magasabb, mint a teljes népesség körében. 2023-ban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 24,8 % volt, ami csak kismértékben emelkedett a 2022. évi 24,7 %-hoz képest. Ez a széles körű stabilitás gyakorlatilag megszakította gyermekszegénységnek az EU-ban 2020 óta regisztrált növekedését, ami az abszolút szám csökkenésének felel meg. Az AROPE-mutató mindhárom alkomponense nagyjából stabil maradt. A szegénységi küszöb alatt élők aránya a gyermekek esetében 19,4 % volt (a 2022. évi jövedelmekre vonatkoztatva), a 2022 óta bekövetkezett marginális növekedést (+0,1 százalékpont) követően, és az Eurostat 2023. évi jövedelmekre vonatkozó gyorsbecslései szintén folyamatos stabilitásra utalnak. Hasonlóképpen, a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élő gyermekek aránya 8,4 % maradt, míg a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élő gyermekek aránya stabilan 7,5 % volt (a 2022. évi aktivitásra vonatkoztatva).

A dolgozói szegénység a második egymást követő évben kismértékben csökkent, de még így is minden 12. munkavállalót érintett, ráadásul bizonyos csoportokat aránytalan mértékben. A szegénység kockázatának kitett munkavállalók aránya 2023-ban 0,2 százalékponttal 8,3 %-ra csökkent (a 2022. évi jövedelmekre vonatkoztatva). Ez alacsonyabb volt, mint a tíz évvel korábbi és a Covid19 előtti szint (2013-ban 9,1 %, 2019-ben pedig 9,0 %, a 2012-es, illetve 2018-as jövedelmekre vonatkoztatva). A dolgozói szegénység azonban a munkavállalók egyes csoportjait jobban érinti, mint másokat. 2023-ban lényegesen magasabb volt az alacsony képzettségűek (18,4 %), a részmunkaidőben foglalkoztatottak (12,6 %), a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak (12,6 %), az EU-n kívül születettek (18,6 %) és a nem uniós polgárok (22,5 %) körében. Az eltartott gyermeket nevelő háztartások szintén nagyobb valószínűséggel szembesültek a dolgozói szegénység kockázatával (10,0 %), mint a gyermektelenek (6,8 %).

Bizonyos csoportok esetében továbbra is jelentősen nagyobb a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázata, mint a teljes népesség körében. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya továbbra is nagyon magas az EU-n kívül születettek (39,2 %) és a fogyatékkal élők (28,8 %) esetében, ami jóval meghaladja az uniós átlagot (21,3 %). A romák esetében szintén sokkal nagyobb a

⁵¹ [A jövedelmi egyenlőtlenségekre és a szegénységi mutatókra vonatkozó gyorsbecslések, 2023 \(FE 2023\).](#)

szegénység kockázata⁵². Másfelől a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett idősök (65 év feletti) aránya 2023 óta kismértékben csökkent uniós szinten, 19,7 %-ra. Ezt a javulást az okozta, hogy az idősebb nők körében csökkent az arány, amely azonban még így is lényegesen magasabb, mint a férfiak esetében (22,1 %, szemben a 16,6 %-kal).

A jövedelmi egyenlőtlenség nagyrészt változatlan maradt, de az energiaszegénység már második éve nőtt. A jövedelmi ötödök aránya (S80/S20) 2023-ban (a 2022. évi jövedelmek alapján) nagyjából változatlan, 4,72 volt, és várhatóan 2024-ben is változatlan marad (a 2023. évi jövedelmek alapján)⁵³. Míg az infláció aránytalanul nagyobb mértékben érintette az alacsony és az alacsony-közepes jövedelmű háztartásokat, akik viszonylag többet költenek az olyan alapvető szükségletekre, mint az energia és az élelmiszer, a célzott jövedelemtámogatási intézkedések, valamint a szociális ellátások és adók kiigazításai a tagállamokban csökkentették a jövedelmi egyenlőtlenségek és a szegénységi kockázatok esetleges növekedését. Másrészt azon emberek aránya, akik nem tudják megfelelően fűteni az otthonukat 2023-ban 1,3 százalékponttal, 10,6 %-ra nőtt (+3,7 százalékpont 2021-hez képest), ami továbbra is jelentősen magasabb, 22,2 % a szegénység kockázatának kitettek esetében (+2,1 százalékpont 2022 óta).

A megfizethető lakhatás továbbra is kihívást jelent az EU-ban. 2023-ban az EU lakosságának 8,8 %-a élt olyan háztartásban, ahol a teljes lakhatási költség meghaladta a teljes rendelkezésre álló jövedelem 40 %-át, ami 0,1 százalékpontos növekedést jelent az előző évhez képest, és 2,8 százalékpontos csökkenést az egy évtizeddel ezelőttihez képest. A lakhatási költségek által túlterhelt személyek aránya több mint kétszeres az egyszemélyes, munkaképes korú háztartások esetében (24,4 %), a szegénység kockázatának kitettek esetében pedig több mint háromszoros (2023-ban 33,5 %). Jelentős mértékben érintettek a külföldi uniós állampolgárok (kétszer annyian) és a harmadik országbeli állampolgárok (2,5-szer annyian). Míg a lakások túlszűfolttsági aránya az EU-ban összességében változatlan maradt, 2023-ban 16,8 %-on állt, a szegénység kockázatának kitettek esetében ugyanebben az évben 29,6 %-ra nőtt.

1.3. A 2030-ra vonatkozó kiemelt uniós és nemzeti célok megvalósítása terén elért eredmények

A foglalkoztatásra, a készségekre és a szegénység csökkentésére vonatkozó célok jelentik az érintett szakpolitikai területeken végrehajtott szakpolitikai intézkedések hajtóerejét uniós és tagállami szinten egyaránt. Ezt a három kiemelt uniós célt az Európai Bizottság 2021 márciusában, a szociális jogok európai pillérének megvalósítására irányuló cselekvési terv részeként terjesztette elő:

- i. a munkaképes korú népesség legalább 78 %-os foglalkoztatási rátája;
- ii. a felnőttkori tanulásban tekintetben minden évben legalább 60 %-os részvételi arány; valamint

⁵² Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége: [Roma in 10 European countries – Main results – Roma survey 2021](#) (Romák 10 európai országban – főbb eredmények – A romák körében végzett felmérés 2021), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

⁵³ A 2023-as jövedelmi évre vonatkozó [gyorsbecslések kísérleti eredményei](#).

- iii. a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett személyek számának legalább 15 millióval való csökkentése 2019-hez képest, amelyből legalább 5 millió fő gyermek⁵⁴.

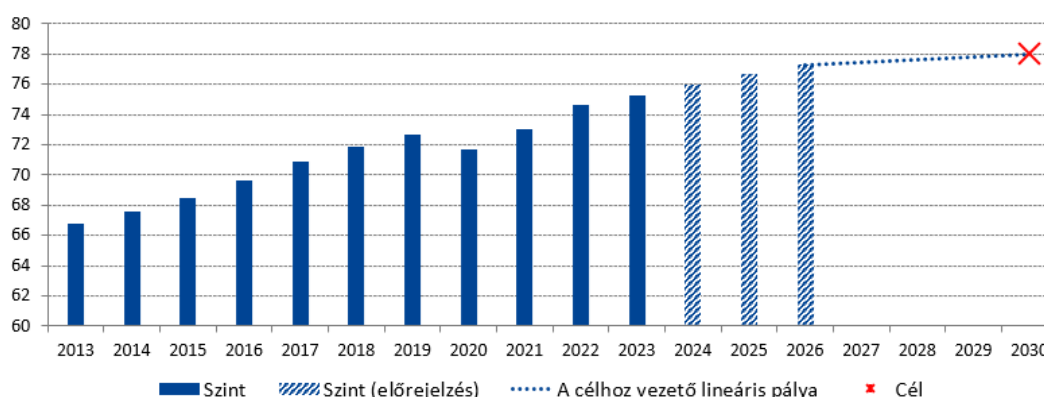
A tagállamok a 2021. májusi portói szociális csúcstalálkozón üdvözölték e célokat, csakúgy, mint az Európai Tanács a 2021. júniusi következtetéseiben. Valamennyi tagállam előterjesztette a vonatkozó kiemelt uniós célokhoz hozzájáruló három területhez kapcsolódó nemzeti céljait. A pillér megvalósítására irányuló cselekvési terv a nemek közötti foglalkoztatási különbség csökkentésére, az intézményes kisgyermekkorai nevelés és gondozás biztosítására, a NEET-fiatalok arányának csökkentésére, a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek arányának növelésére, a korai iskolaelhagyás visszaszorítására, valamint a gyermekszegénység csökkentésére vonatkozó kiegészítő uniós szintű célokat is tartalmazott. A legtöbb tagállam további kiegészítő nemzeti célokat határozott meg e területeken (vagy néhányukon) és/vagy további területeken. Ez a szakasz a 2030-ig elérendő három kiemelt uniós és nemzeti cél megvalósítása terén elért eredményeket követi nyomon.

A gazdasági lassulás ellenére a foglalkoztatás növekedése 2023-ban erőteljes volt, és az EU továbbra is jó úton halad afelé, hogy 2030-ra elérje a foglalkoztatási rátára vonatkozó kiemelt célját. Miután 2023-ban 75,3 %-ra nőtt az uniós foglalkoztatási ráta, csak 2,7 százalékponttal marad el a 2030-ra kitűzött 78 %-os céltól, 2024 II. negyedévében még tovább nőtt, 75,8 %-ra. Tekintettel a 2023-ban elért szintre, és figyelembe véve az Eurostat legfrissebb demográfiai előrejelzéseit, az EU-nak csak 0,4 %-os átlagos éves foglalkoztatásnövekedési rátára lenne szüksége ahhoz, hogy elérje a jelenlegi, 2030-ra kitűzött célját, szemben a világjárvány előtti (2013–2019-es) jóval magasabb, évi 1,1 %-os átlaggal (lásd az 1.3.1. és 1.3.3. ábrát). A Bizottság 2024. őszi előrejelzése szerint a foglalkoztatás az elkövetkező három évben várhatóan több mint 0,4 %-kal bővül az EU-ban, azaz 2024-ben, 2025-ben és 2026-ban 0,8 %-kal, 0,6 %-kal, illetve 0,5 %-kal. Az EU ezért jelenleg jól halad a 2030-ra kitűzött foglalkoztatási cél felé.

⁵⁴ Lásd: Európai Bizottság: [Cselekvési terv a szociális jogok európai pillérének megvalósítására](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021.

1.3.1. ábra: Az EU jó úton halad afelé, hogy 2030-ra elérje a foglalkoztatási rátára vonatkozó kiemelt célját

Foglalkoztatási ráta az EU-27-ben és a 2030-ra kitűzött kapcsolódó kiemelt uniós cél (20–64 évesek, a népesség %-ában)

Megjegyzés: A 2024-re, 2025-re és 2026-ra vonatkozó értékek a Bizottság 2024. őszi foglalkoztatásnövekedési előrejelzéseiben, valamint az Eurostat 2023. évi népesség-előrejelzéseiben szereplő, a népességnövekedésre és a munkaképes korú népesség növekedésére vonatkozó adatokon alapulnak.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)]; foglalkoztatásnövekedési előrejelzés, [a Bizottság 2024. őszi előrejelzése](#); [Eurostat population projections, Europop 2023](#) (az Eurostat népesség-előrejelzése).

A legtöbb tagállam 2023-ban további előrehaladást ért el a foglalkoztatási rátára vonatkozó nemzeti céljai felé⁵⁵. Öt ország esetében a 2023-ban elért foglalkoztatási ráta már meghaladja a 2030-ra vonatkozó nemzeti célértéket (lásd az 1.3.2. ábrát). Ezek a következők: Szlovákia (+1 százalékpont a nemzeti céljához képest), Hollandia (+1 százalékpont), Írország (+0,9 százalékpont), Észtország (+0,8 százalékpont), valamint Svédország (+0,6 százalékpont), míg Dánia kissé elmaradt a 2030-ra kitűzött céljától. A 2030-ra kitűzött nemzeti célok tekintetében még mindig hiányosságokkal küzdő 22 ország közül 2023-ban 18-nak sikerült csökkentenie ezeket a hiányosságokat. A legnagyobb erőfeszítésekre továbbra is Belgium (a 2030-ra kitűzött ambiciózus céltól 7,9 százalékpontos eltérés), Olaszország (6,7 százalékpont), Románia (6,0 százalékpont) és Spanyolország (5,5 százalékpont) esetében van szükség. A magasabb foglalkoztatási ráták és a munkaképes korú népesség csökkenése mellett a tagállamok több mint fele tapasztalta a foglalkoztatás világjárvány előtti (2013–2019-es) átlagtól elmaradó növekedését (lásd az 1.3.3. ábrát)⁵⁶. Mindazonáltal számos (20) országban a foglalkoztatás éves növekedése továbbra is eléri vagy meghaladja a nemzeti foglalkoztatási cél eléréséhez szükséges átlagos éves rátát⁵⁷. Csak Csehországban, Romániában, Bulgáriában, Belgiumban, Magyarországon és Finnországban volt

⁵⁵ 2022 októberében a Foglalkoztatási Bizottság mutatókkal foglalkozó csoportja módszertani megközelítésről állapodott meg a foglalkoztatásra vonatkozó nemzeti célok terén elért eredményeknek az európai szemeszter keretében történő nyomon követésére vonatkozóan. Ez a szakasz az elfogadott módszertan alapján készült. Lásd a Foglalkoztatási Bizottság [2023. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentését](#) és a [2023. évi foglalkoztatási teljesítményfigyelőt](#).

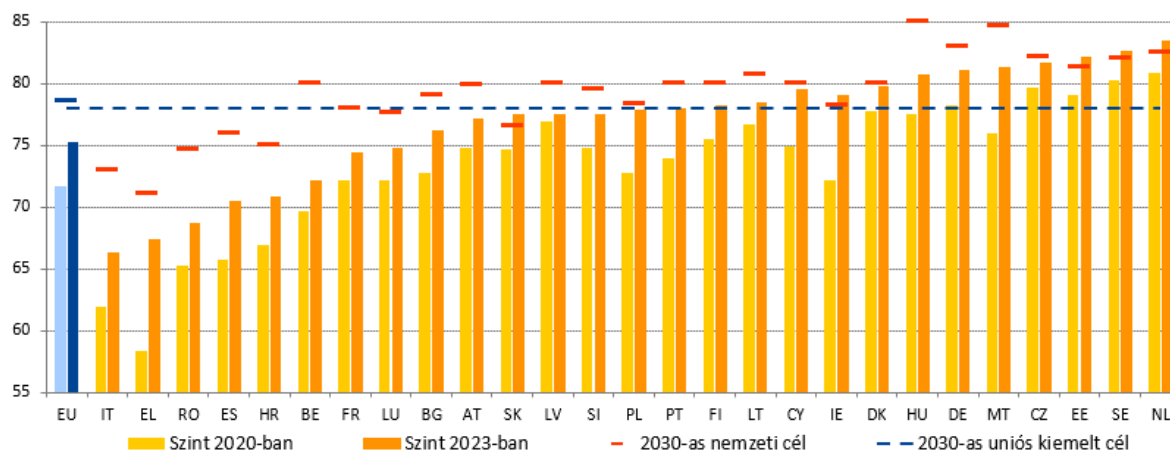
⁵⁶ A népességszökkenés miatt a tagállamok többségének a nemzeti célok eléréséhez a válság előtti időszakhoz képest alacsonyabb minimális éves foglalkoztatásnövekedésre van szüksége. Lásd a Foglalkoztatási Bizottság [2024. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentését](#).

⁵⁷ Egyes tagállamok esetében a foglalkoztatás ilyen minimálisan szükséges növekedése negatív, ami a munkaképes korú népesség előre jelzett csökkenését és/vagy azt tükrözi, hogy már elérték nemzeti céljaikat.

megfigyelhető, hogy 2023-ban a foglalkoztatás növekedése elmarad mind a vilájárvány előtti átlagtól, mind pedig az ambiciózus célok eléréséhez szükséges átlagos éves rátától, bár Finnország nagyon közel áll mindkettőhöz, és Csehország már majdnem elérte célját.

1.3.2. ábra: A legtöbb tagállam 2023-ban további előrehaladást ért el a foglalkoztatási rátára vonatkozó nemzeti céljai felé

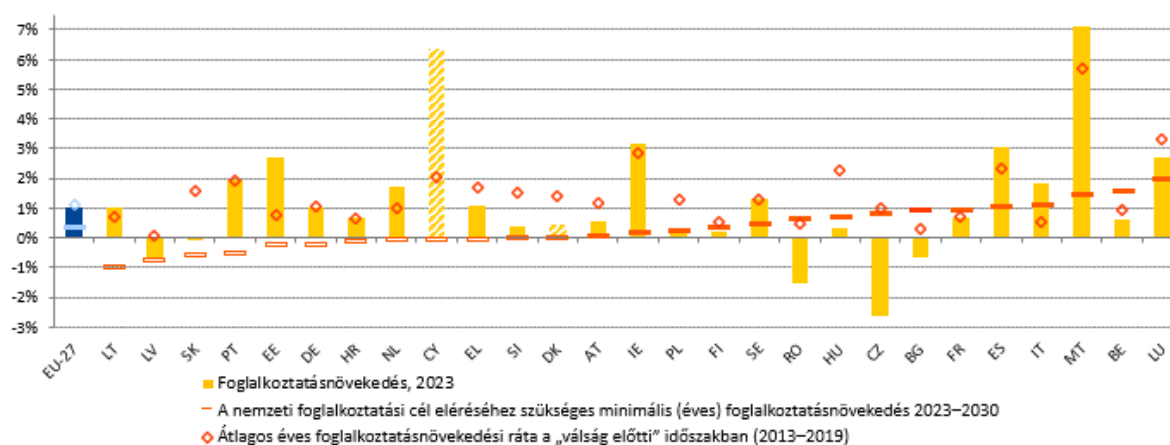
Foglalkoztatási ráta (2020 és 2023, 20–64 éves korcsoport, a népesség %-ában); a 2030-ra kitűzött nemzeti és uniós célok

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] és a 2030-ra kitűzött nemzeti célokra vonatkozó táblázat, lásd az 1. mellékletet.

1.3.3. ábra: A tagállamok kétharmadában a foglalkoztatás növekedése 2023-ban jó úton haladt a 2030-ra kitűzött nemzeti cél elérése felé

A foglalkoztatás növekedése 2023-ban a 2013 és 2019 közötti átlagos éves foglalkoztatásnövekedéshez és a 2030-ra vonatkozó nemzeti foglalkoztatási cél eléréséhez szükséges minimális éves foglalkoztatásnövekedéshez képest

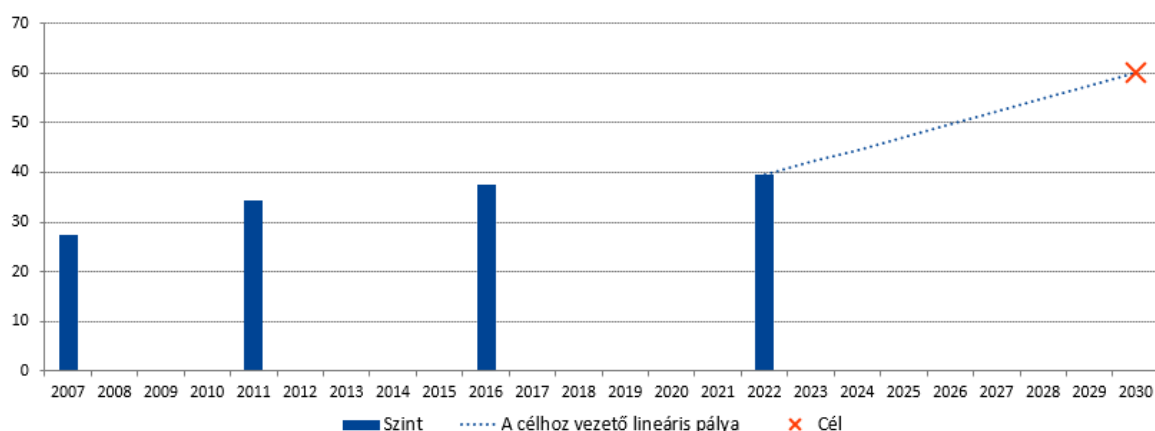

Megjegyzés: Törés az idősorban 2023-ban DK és CY esetében (árnyékolt oszlopok jelölik).

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [Europop 2023, a 2024. évi foglalkoztatási teljesítményfigyelő módszertana alapján](#).

1.3.4. ábra: Miközben egyre több a tanulásban részt vevő felnőtt, a 2030-ra kitűzött kiemelt uniós cél eléréséhez megújult erőfeszítésekre van szükség

Az elmúlt 12 hónap során tanulásban részt vevő felnőttek aránya az EU-27-ben és a 2030-ra kitűzött kiemelt uniós cél (25-64 évesek, %)

Megjegyzés: A 2007-es AES-felmérés 2005 és 2008 között, Írország és Luxemburg kivételével valamennyi tagállamban önkéntes alapon végzett nagyszabású kísérleti mintavételi projekt volt. Ennek alapján a következő hullámban kiigazításokra került sor. 2011 óta az AES-felmérést egy európai jogi aktus támasztja alá, így azt minden tagállamban kötelező elvégezni⁵⁸. Törés az idősorban 2011-ben az EU, FR, HU, 2016-ban IE, LU, SE, 2022-ben pedig FR, IT, RO esetében.

Forrás: Eurostat: [special extraction of the adults' participation rate in learning during the past 12 months without guided on the job training \(GOJT\), from the Adult Education Survey](#) (az elmúlt 12 hónapban tanulásban – az irányított munkahelyi képzést nem számítva – részt vevő felnőttek arányát ismertető, a felnőttoktatási felmérésből készített speciális adatkivonatolás).

Némi előrelépés történt a felnőttkori tanulásra vonatkozó kiemelt cél elérése terén, ezért jelentős és felgyorsított erőfeszítésekre van szükség annak 2030-ig történő eléréséhez. A felnőttoktatási felmérésből (AES) származó új adatok azt mutatják, hogy az elmúlt 12 hónapban tanulásban részt vevő felnőttek aránya (az irányított munkahelyi képzés nélkül) a 2016. évi 37,4 %-ról 2022-re 39,5 %-ra nőtt az EU-ban (lásd: 1.3.4. ábra)⁵⁹. Ezt a nagyon enyhén emelkedő tendenciát jelentősen fel kell gyorsítani annak érdekében, hogy 2030-ra teljesüljön a készségekre vonatkozó 60 %-os uniós cél. Ez döntő fontosságú ahhoz, hogy Európa olyan munkaerővel kell rendelkezzen, amely alkalmazkodik a változó készségigényekhez, csökkentse a készség- és munkaerőhiányt, továbbá a zöld és digitális átállással, valamint a demográfiai változásokkal összefüggésben versenyképes, innovatív és befogadó maradjon.

A tagállamok többsége veszített a lendületéből a 2030-ra kitűzött, a felnőttkori tanulóval kapcsolatos nemzeti célok elérése terén. 2022-ben Svédország, Magyarország és Románia már túlteljesítette nemzeti céljait, Szlovákia pedig közel jár, de egyelőre elmarad a nemzeti céljától (lásd: 1.3.5. ábra). Kezdve a felnőttkori tanulásban való részvétel legalacsonyabb uniós szintjével, Románia viszonylag alacsony, de ambiciózus célt tűzött ki 2030-ra, és azt 2022-ben meghaladta, ami 2016-hoz képest a legnagyobb növekedést jelenti az EU-ban (+229 %, bár ez az idősor törésének is betudható). Ezzel szemben 24 országban a

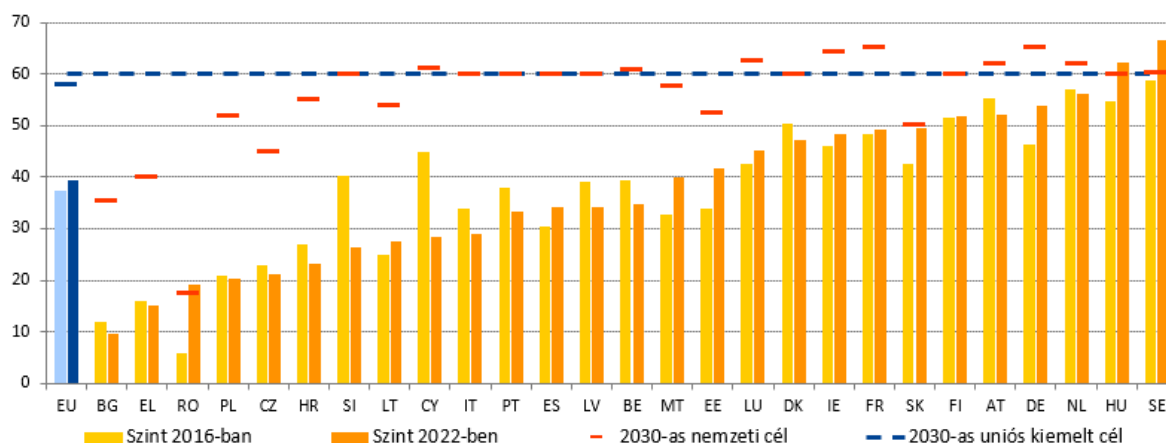
⁵⁸ A [823/2010/EU](#) bizottsági rendelet meghatározza a 2011. évi felnőttoktatási (AES) felmérés alap-jogiaktusának ([452/2008/EK](#) európai parlamenti és tanácsi rendelet) végrehajtási intézkedéseit.

⁵⁹ 2024 szeptemberében a Foglalkoztatási Bizottság mutatókkal foglalkozó csoportja ideiglenes megállapodásra jutott a készségekre vonatkozó cél nyomkövetési keretrendszeréről, egyelőre az AES adatainak használatával, kivéve az irányított munkahelyi képzést. Lásd még a [2024. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentést](#).

tanulásban részt vevő felnőttek aránya elmarad a 2030-ra kitűzött céloktól, a különbség Szlovéniában, Cipruson, Horvátországban, Lengyelországban és Olaszországban a legnagyobb (31 százalékpontot meghaladó). E 24 ország közül csak 10 közeledett a céljai eléréséhez (2016-hoz képest), különösen Észtország (+23 %), Málta (+22 %), Szlovákia (+16 %), Németország (+16 %) és Spanyolország (+12 %). Ráadásul az oktatásban és képzésben való részvételi arány gyakran a legkülső, távoli és vidéki régiókban is jelentősen alacsonyabb.

1.3.5. ábra: Jelentős erőfeszítésekre van szükség tagállami szinten a kitűzött nemzeti felnőttoktatási célok 2030-ig történő eléréséhez

Az elmúlt 12 hónap során tanulásban részt vevő felnőttek aránya az EU-27-ben és a tagállamok 2030-ra kitűzött nemzeti céljai (25-64 évesek, %)

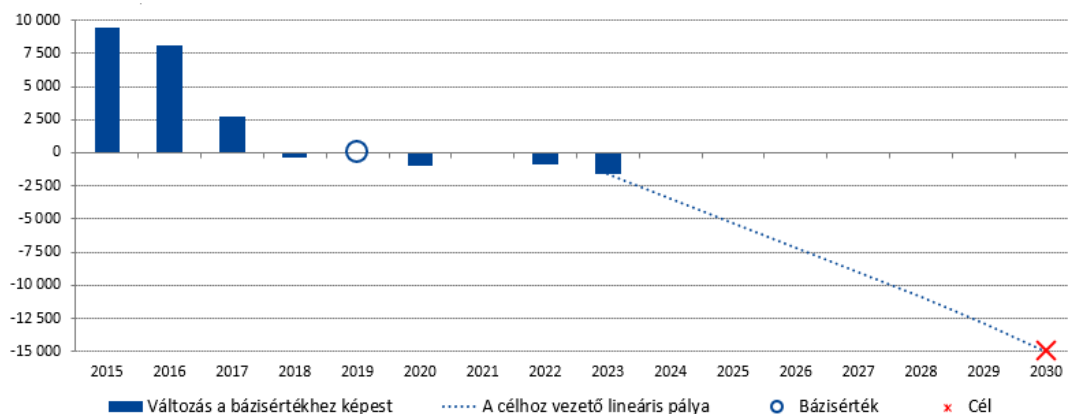
Megjegyzés: Törés az idősorban 2016-ban IE, LU, SE, 2022-ben pedig FR, IT, RO esetében.

Forrás: Eurostat: [special extraction of the Adults participation in learning during the past 12 months without guided on the job training \(GOJT\) from the Adult Education Survey](#) (az elmúlt 12 hónapban tanulásban – az irányított munkahelyi képzést nem számítva – részt vevő felnőttek arányát ismertető, a felnőttoktatási felmérésből készített speciális adatkivonatolás), valamint a 2030-ra kitűzött nemzeti célokra vonatkozó táblázat az 1. mellékletben.

A Covid19-válság, a magas energiaköltségek és az infláció által jellemzett, kihívásokkal teli társadalmi-gazdasági környezet ellenére csökkent a szegénység. 2023-ban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma 2022-höz képest 703 000 fővel, a 2019-es bázisévhez képest pedig 1 571 000 fővel csökkent (lásd a **Error! Reference source not found.** 3.6. pontot). Az adatok utolsó olvasata azt mutatja, hogy a 2018–2021-es stabilitási időszakot követően már a második egymást követő évben tapasztalható csökkenés. Mindazonáltal az évtized hátralevő részében jelentősen fel kell gyorsítani a 2030-ra kitűzött, a szegénység legalább 15 millió fővel történő csökkentésére irányuló uniós kiemelt cél elérését.

1.3.6. ábra: Az EU-ban 2019 óta csökkent a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma, de továbbra is jelentős erőfeszítésekre van szükség a 2030-ra kitűzött uniós cél eléréséhez

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányának változása az EU-27-ben a 2019-es bázisévhez képest és a kapcsolódó, 2030-ra kitűzött uniós kiemelt cél (teljes népesség, ezer fő)

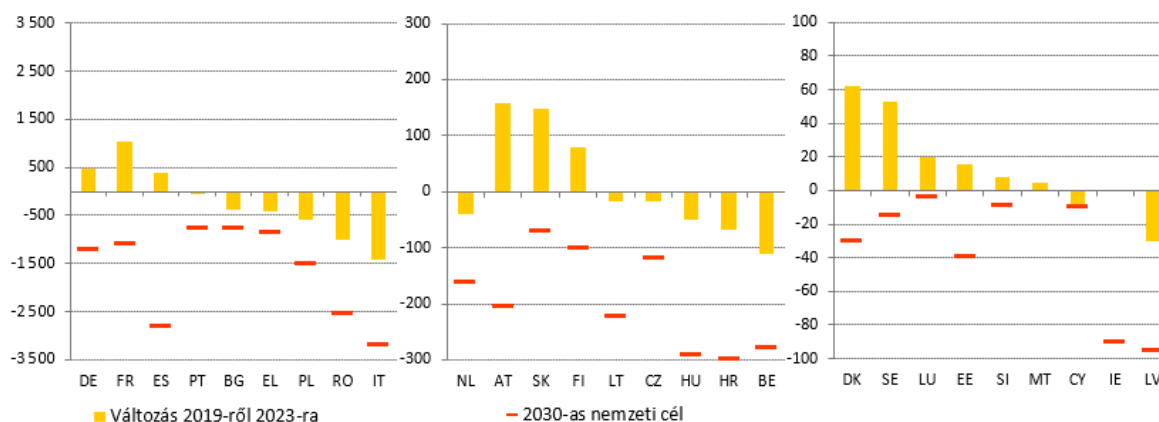

Megjegyzés: A 2019. évi alapforgatókönyvvel összhangban álló, törés nélküli adatsorokon alapuló számítások a 2019. évi becsült értékkel, valamint a Franciaországra vonatkozó 2022. és 2023. évi értékek helyett a kontinentális Franciaországra vonatkozó értékeken alapuló újraszámítások.

Forrás: SPC 2024. évi éves jelentése.

1.3.7. ábra: A tagállamoknak csupán mintegy fele ért el némi előrelépést a nemzeti célok megvalósítása terén, így több erőfeszítésre van szükség

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányának változásai 2019 és 2023 között, valamint a 2030-ra kitűzött nemzeti célok (teljes népesség, ezer fő)

Megjegyzés: Törés az idősorban 2020-ban FR, IE, DK és LU esetében, 2021-ben LU esetében, 2022-ben FR és LU esetében. DK és DE a szegénység csökkentésére vonatkozó nemzeti céljaikat a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban (azaz nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban) élők számának csökkentéseként fejezték ki, [ami várhatóan a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek számának csökkenésében nyilvánul meg az évtized során]. DE nemzeti célját a 2020-as referenciaévhez képest fejezi ki. FR a kontinentális Franciaországra való hivatkozással határozta meg nemzeti célját, és a nyomon követés e földrajzi hatályhoz igazodik. HU szegénységscsökkentési célként a gyermekes családok anyagi és szociális nélkülözési rátájának csökkentését nevezte meg [ami a jelenlegi körülmények fennállása esetén az AROPE-arány csökkenésének felel meg]. MT a szegénység csökkentésére irányuló nemzeti célját a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányának 3,1 százalékpontos csökkentésében határozza meg.

Forrás: Eurostat [ilc_pecs01] és a 2030-ra kitűzött nemzeti célokra vonatkozó táblázat az 1. mellékletben.

A nemzeti célok felé tett előrehaladás tagállamonként jelentősen eltér. 2019 óta a tagállamoknak csak mintegy fele tett előrelépést a 2030-ra kitűzött nemzeti célok elérése felé. E tagállamok egyharmada (Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Görögország,

Olaszország, Lettország, Lengyelország és Románia) nagyjából jó úton halad a nemzeti célok elérése felé, és legalább egyharmados előrehaladást ért el. Másfelől a tagállamok közel felében (Ausztria, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Németország, Luxemburg, Málta, Hollandia, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország és Svédország) romlott a helyzet, és az ellenkező irányba mozdult el (lásd az 1.3.7. ábrát)⁶⁰. Emellett a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek száma 2019 és 2023 között 583 000-rel nőtt az EU-ban. Mindazonáltal a gyermekszegénység csökkentésére vonatkozó kiegészítő célokat meghatározó 21 ország közül 13 országban (Belgium, Bulgária, Észtország, Írország, Görögország, Horvátország, Ciprus, Málta, Portugália, Románia, Szlovénia, Finnország és Svédország) pozitív fejlemények figyelhetők meg⁶¹. Ezzel ellentétes tendencia figyelhető meg Ausztria, Csehország, Franciaország, Németország, Luxemburg, Lengyelország, Szlovákia és Spanyolország esetében.

1.4. A társadalmi konvergencia tekintetében végzett, első szakasz szerinti országelemzés legfontosabb horizontális megállapításai

Az első szakasz szerinti országelemzés vizsgálja az egyes tagállamok munkaerőpiaci, készségfejlesztési és szociális fejleményeit, hogy feltárja azokat a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokat, amelyek a második szakaszban további elemzést igényelnek. Az együttes foglalkoztatási jelentésre (JER) vonatkozó bizottsági javaslat 2025-ös kiadása magában foglal egy, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret (SCF) elvein alapuló, első szakasz szerinti országspecifikus elemzést, a 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentés keretében végzett próbaüzemet követően⁶². Az elemzés összhangban van az EUMSZ 148. cikkével. A gazdaságpolitikák hatékony összehangolásáról és a többoldalú költségvetési felügyeletről szóló (EU) 2024/1263 rendelet 3. cikke (3) bekezdésének b) pontjának is megfelel, amely azt jelzi, hogy a foglalkoztatási iránymutatások európai szemeszter keretében történő végrehajtásának Bizottság általi éves felügyelete kiterjed a szociális jogok európai pillére elveinek és kiemelt céljainak végrehajtása terén elért eredményekre, a szociális eredménytábla és a társadalmi konvergenciával kapcsolatos kockázatok azonosítását célzó keret révén⁶³. A keret első szakasz szerinti elemzése a szociális eredménytábla kiemelt mutatóin alapul, és azonosítja a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát fenyegető *potenciális kockázatokat* (további részletekért lásd e szakasz végén található módszertani

⁶⁰ Az uniós és nemzeti szegénységcsökkentési célok nyomon követése, valamint az idősorok megtörésének és az adatok kapcsolódó kiigazításainak magyarázata tekintetében lásd még [a szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2024. évi éves jelentését](#).

⁶¹ Belgium, Bulgária, Csehország, Németország, Észtország, Írország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Ciprus, Luxemburg, Málta, Ausztria, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovénia, Szlovákia, Finnország és Svédország a gyermekszegénység csökkentésére vonatkozó célt határozott meg. E célok nyomon követéséhez lásd a [szociális védelemmel foglalkozó bizottság 2024. évi éves jelentését](#).

⁶² Az EPSCO Tanácsban 2023 júniusában a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keretről folytatott megbeszélések nyomán, valamint az [EMCO és SPC legfőbb üzeneteinek](#) fényében – amelyek alapjául az [EMCO és a SPC közös munkacsoportja által 2022 októbertől és 2023 májusáig végzett munka](#) szolgált. Az EPSCO Tanács a 2024. februári ülésén felkérte a Foglalkoztatási Bizottságot és a szociális védelemmel foglalkozó bizottságot, hogy vizsgálják meg a fent említett kísérleti elemzésnek a tevékenységeikre és az európai szemeszter 2024. évi ciklusára gyakorolt hatását.

⁶³ Ezenkívül a rendelet (8) preambulumbekzdése pontosítja, hogy „a Bizottság – a foglalkoztatási és szociális fejleményeknek az európai szemeszter keretében végzett, integrált elemzése részeként – értékeli a felfelé irányuló társadalmi konvergencia előtt álló tagállambeli kockázatokat, továbbá – a szociális eredménytábla és a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret elvei alapján – nyomon követi a szociális jogok európai pillére elveinek végrehajtása terén elért eredményeket”.

keretes írást). A felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő *tényleges kihívások* és az e kihívások mögött meghúzódó fő tényezők meglétének megállapítása érdekében egy második szakasz szerinti elemzésre kerül majd sor, amely a mennyiségi és minőségi bizonyítékok szélesebb körére támaszkodik, és figyelembe veszi a tagállamok által a kihívások kezelése érdekében hozott vagy tervezett intézkedéseket. Ez a szakasz a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret első szakasz szerinti országelemzésének főbb horizontális megállapításait ismerteti (lásd a 3. fejezetet), megjelölve, hogy a második szakaszban mely országok igényelnek további elemzést.

Az első szakasz szerinti országelemzés a felfelé irányuló konvergenciával jellemezhető, összességében stabil munkaerőpiaci teljesítményt emeli ki, míg a készségek és a szociálpolitika területén korlátozottabb javulás tapasztalható, és a felfelé irányuló konvergenciát érintő kockázatok is fennállnak. Az együttes foglalkoztatási jelentés „színkódos” módszertanának a szociális eredménytábla kiemelt mutatóira való alkalmazása segít rámutatni a szociális jogok európai pillérének végrehajtása szempontjából különösen fontos kihívásokra (lásd a 6. illetve a 2. mellékletet). A szociális eredménytábla mutatóiból származó információk országonkénti, a tárgyalt módszertan szerinti összesítése (további módszertani magyarázatért lásd az e szakasz végén található háttérmagyarázatot) lehetővé teszi a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő lehetséges uniós, illetve tagállami kockázatok átfogó értékelését. A főbb horizontális megállapítások összefoglalása az alábbiakban olvasható (lásd még az 1.4.1. táblázatot és az 1.5.1. ábrát).

- **A munkaerőpiac felfelé irányuló konvergenciája 2023-ban összességében továbbra is fennállt, az alulreprezentált csoportok foglalkoztatási eredményei tekintetében további javulás szükséges.** Összességében a foglalkoztatási ráta nőtt az EU-ban, de a növekedés lassabb volt és egyenlőtlenül oszlott el a tagállamok között, öt átlagosan, illetve jól teljesítő ország esetében csökkenés volt megfigyelhető. Az átlag alatti teljesítménnyel rendelkező országok némelyike még jobban lemaradt, ami némi eltéréshez vezetett a foglalkoztatási eredmények terén. Ezt a tagállamokban azonosított nyolc „kritikus” (piros) vagy „figyelemmel kísérendő” (narancssárga) helyzet is bizonyítja (az együttes foglalkoztatási jelentés elfogadott módszertana alapján). A munkanélküliség és annak hosszú távú komponense átlagosan enyhe javulást, valamint a legrosszabbul teljesítő országokban bekövetkezett javulás által kiváltott konvergenciatrendet mutatott. Mindazonáltal 2023-ban tizenkét tagállamban nőtt a munkanélküliség, és összesen nyolc ország kapott „figyelemmel kísérendő” minősítést. A javulás ellenére a fogyatékkal élő személyek, a nők és a fiatalok munkaerőpiaci eredményei továbbra is lemaradást mutatnak. Hat tagállam „kritikus helyzetben” van a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége, öt tagállam pedig a nemek közötti foglalkoztatási különbség tekintetében, míg további három, illetve egy ország „figyelemmel kísérendő” helyzetben van, mivel alig vagy egyáltalán nem látható a konvergencia mindkét mutató esetében. Javult a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (15–29 év közötti) fiatalok aránya, ugyanakkor továbbra is magas, e téren 2023-ban korlátozott konvergencia volt megfigyelhető, mivel a legjobban teljesítő országok eredménye kismértékben romlott, míg a legrosszabbul teljesítők szerény fejlődést értek el.
- **Az uniós szintű enyhe javulás ellenére továbbra is fennáll a felfelé irányuló konvergencia kockázata a készségek tekintetében, ami súlyosbíthatja a foglalkoztathatósággal, a munkatermelékenységgel, a versenyképességgel, valamint a munkaerő- és szakemberhiánnyal kapcsolatos kihívásokat, kivéve, ha jelentősen fokozódnak a szakpolitikai erőfeszítések.** A szociális eredménytábla négy, készségekkel kapcsolatos kiemelt mutatója (három év alatti gyermekek

részvétele intézményes gyermekgondozásban; korai iskolaelhagyók; tanulásban részt vevő felnőttek; a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező személyek) uniós szinten összességében szerény javulást mutatott. A tagállamok között azonban továbbra is jelentős különbségek vannak. A felnőttkori tanulás és a digitális készségek terén legjobban és legrosszabbul teljesítő országok között például a különbség meghaladta az 55 százalékpontot, míg az intézményes kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel terén a különbség meghaladta a 70 százalékpontot. Emellett nem mutatkoztak a konvergencia jelei: a jól teljesítő országok gyorsabban javulnak, és a rosszabbul teljesítő országok még inkább lemaradnak. Ezeket a fejleményeket tükrözi a fent említett négy mutató mindegyike esetében a „kritikus” és a „figyelemmel kísérendő” helyzettel szembesülő országok nagy száma (9–10). Ez rávilágít a tagállamok előtt álló kihívások nagyságrendjére, a kisgyermekkorai oktatástól az egész életen át tartó tanulásig, valamint a munkaerőnek a kettős átállással összefüggésben a munkaerőpiac változó készségigényeihez való alkalmazkodására, továbbá a termelékenység, a versenyképesség és az inkluzív növekedés biztosítására.

- **Míg 2023-ban uniós szinten kismértékben csökkent a szegénység, továbbra is meghaladja a Covid előtti szintet, és egyes, szegénységgel kapcsolatos mutatók növekvő eltéréseket mutatnak a tagállamok között.** A háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelme 2023-ban átlagban nőtt, bár a tagállamok többsége továbbra is eltért egymástól, és tíz tagállam „figyelemmel kísérendő” vagy „kritikus” minősítést kapott. A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 2023-ban kismértékben csökkent, bár továbbra is magasabb, mint 2019-ben, és kilenc ország e tekintetben „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzettel küzd. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya nagyjából stabil maradt, de a teljes népesség esetében ez az arány még nem tért vissza a világjárvány előtti szintre. Emellett, bár a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek arányai összességében tovább közeledtek egymáshoz, a gyermekek aránya még mindig eltérő fejlődést mutat az egyes tagállamokban. Hét, illetve hat országban „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzet áll fenn a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, illetve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya tekintetében. Ami (a jövedelmi ötödök aránya alapján mért) jövedelmi egyenlőtlenségeket illeti, némi konvergenciára került sor, ami a legrosszabbul teljesítő országokban bekövetkezett javulásnak tudható be. Mindazonáltal a jövedelmi egyenlőtlenségek egyes tagállamokban továbbra is jelentősek, és 2023-ban több átlagos teljesítményű ország is rontott az eredményein, aminek következtében tizenegy országban „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzet alakult ki e dimenziót illetően. Végezetül a lakhatásköltség-túlterheltség és az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek kismértékben nőttek, jelentős eltérések mellett, és öt tagállam esetében ez „kritikus” vagy „figyelemmel kísérendő” helyzetet eredményezett.

Az első szakasz szerinti országelemzés tíz olyan tagállamot azonosított, amelyeknél a szociális eredménytábla kiemelt mutatói által jelzett kihívások miatt szükség lesz egy mélyebb, második szakasz szerinti elemzésre, ami a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát fenyegető potenciális kockázatokra utal. Az e jelentés 3. fejezetében kiemelt kockázatok értékelése az EMCO és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság kapcsolódó legfőbb üzeneteiben és az azok alapjául szolgáló munkacsoporti jelentésben

vázolt, a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret szerinti módszertan alkalmazásával történik (lásd e szakasz végén a háttérmagyarázatot). Az érintett tagállamok Bulgária, Észtország, Spanyolország, Olaszország, Litvánia, Magyarország, Románia, Görögország, Horvátország és Luxemburg. Ezek közül az előbbi hét tagállam már az előző évben is a második szakaszban volt, míg az utóbbi három tagállam ebben az évben került első alkalommal a második szakaszba⁶⁴ (az ennek alapjául szolgáló elemzést lásd a 3. fejezetben). Ezen országok mindegyike esetében nagyszámú szakpolitikai területen azonosítottak a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokat a jelzett kihívásokkal összefüggésben, míg Bulgária, Észtország, Spanyolország, Litvánia és Luxemburg esetében kisebb számú szakpolitikai területen az idővel romló mutatók is kulcsszerepet játszottak. A fent említett országok többségében a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát fenyegető potenciális kockázatokat jelző mutatók közé tartozik a NEET-fiatalok aránya, a jövedelmi ötödök aránya, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya és a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége, ezt követi a felnőttek képzésben való részvétele, a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező népesség aránya, valamint a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása. E tíz tagállam esetében a Bizottság szolgálatai részletesebb második szakasz szerinti elemzést fognak végezni.

⁶⁴ Görögország esetében ez az olyan szintek esetében bekövetkezett, bizonyos mértékű romlásnak vagy általános stabilitásnak tudható be, amelyek még mindig messze vannak az uniós átlagtól a szociális területen (lakásköltség-túlterheltség; egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet; AROPE – összességében és a gyermekek esetében; a szociális transzferek hatása a szegénység csökkentésére; jövedelmi egyenlőtlenségek); továbbra is fennálló munkaerőpiaci kihívások a nők és a fiatalok körében; valamint a tanulásban részt vevő felnőttek alacsony és egyre csökkenő aránya. Horvátország esetében a második szakasz szerinti elemzés szükségességének megállapítása a készségek területéhez kapcsolódik (a tanulásban részt vevő felnőttek alacsony és egyre csökkenő aránya; a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek arányának jelentős romlása); a javulás ellenére az uniós átlagnál még mindig alacsonyabb foglalkoztatási ráta, valamint a fogyatékossgal élő személyek továbbra is nehéz foglalkoztatási helyzete; továbbá néhány, a szociális területet érintő kihívás (a szociális transzferek hatása a szegénység csökkentésére; jövedelmi egyenlőtlenségek). Luxemburg esetében a második szakasz szerinti elemzés szükségességének megállapítása egyes szociális mutatók közelmúltbeli jelentős romlásával függ össze (AROPÉ – összességében és a gyermekek esetében; a szociális transzferek hatása a szegénység csökkentésére), valamint a tartósan magas lakásköltség-túlterheltségi arány; a közelmúltban romló munkaerőpiaci tendenciák (munkanélküliségi és tartós munkanélküliségi ráta; a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége), valamint a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek arányának csökkenése, még akkor is, ha a statisztikák továbbra is jóval meghaladják az uniós átlagot. A jelentés 3. fejezete tartalmazza a 27 tagállamra vonatkozó részletesebb elemzést.

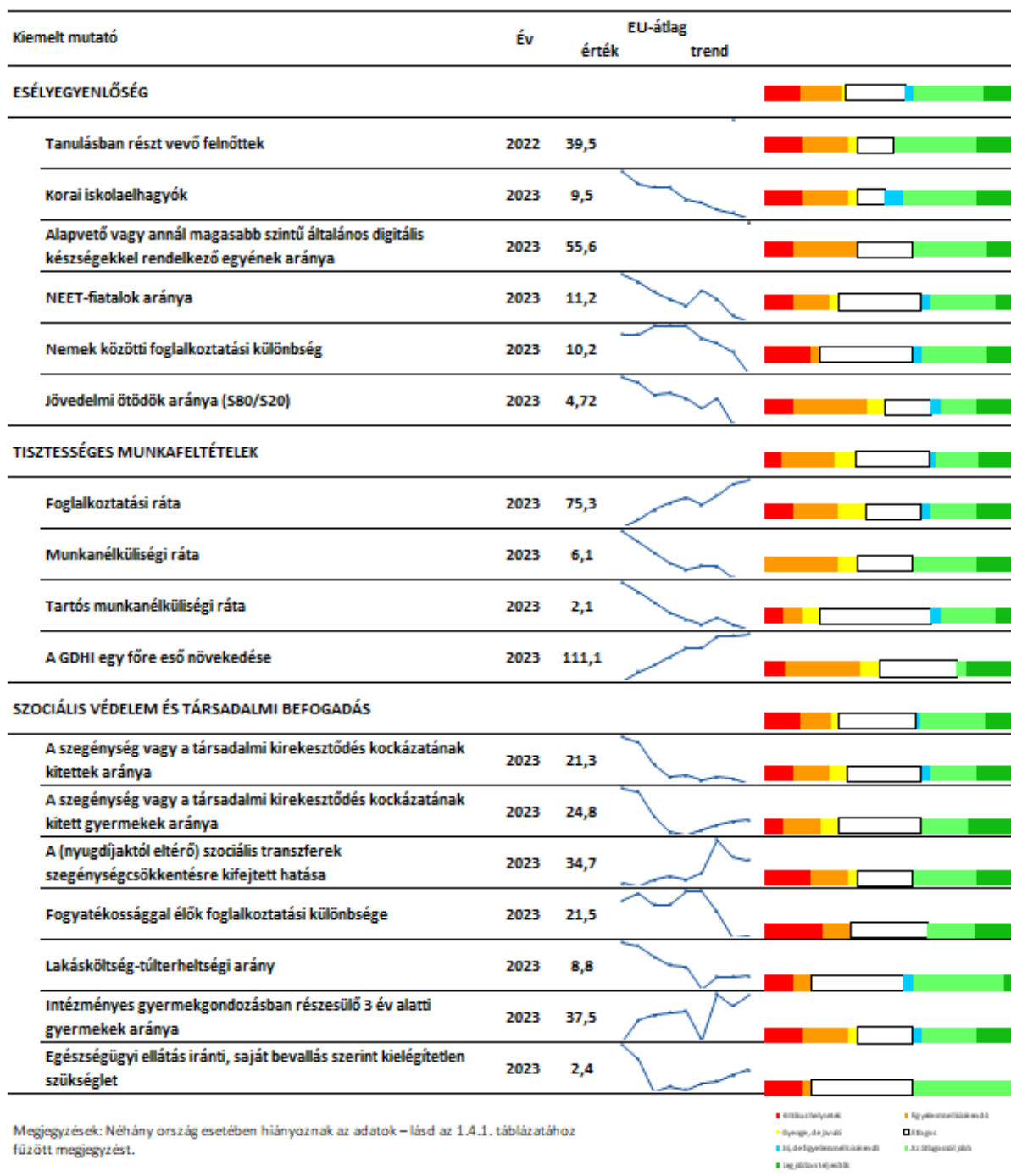
1.4.1. táblázat: Szociális eredménytábla: a tagállamokban felmerülő kihívások áttekintése kiemelt mutatók szerint

			Legjobban teljesítők	Az átlagosnál jobb	Jó, de figyelemmel kísérendő	Átlagos	Gyenge, de javuló	Figyelemmel kísérendő	Kritikus helyzetek
Eszélyegyenlőség	Tanulásban részt vevő felnőttek aránya (az elmúlt 12 hónapban, kivéve az irányított munkahelyi képzést, a 25–64 éves népesség %-ában)	2022	DE, HU, NL, SE	DK, EE, IE, FR, LU, MT, AT, SK, FI		BE, ES, LV, PT	RO	HR, IT, CY, LT, SI	BG, CZ, EL, PL
	Korai iskolaelhagyók (a 18–24 éves korú népesség %-ában)	2023	EL, HR, IE, PL	BE, BG, CZ, EE, LU, NL, SE, SK	LT, SI	AT, FR, LV	IT	CY, DK, FI, MT, PT	DE, ES, HU, RO
	Alap- vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkező egyének aránya (a 16–74 éves korú népesség %-ában)	2023	FI, IE, NL	AT, BE, CZ, DK, EE, ES, HU, SE		DE, EL, FR, LT, MT, PT		CY, HR, IT, LU, LV, SI, SK	BG, PL, RO
	NEET-fiatalok aránya (a 15-29 éves korú teljes népesség %-ában)	2023	NL, SE	DE, DK, IE, MT, PL, PT, SI	LU	AT, BE, CZ, EE, FI, HR, HU, LV, SK	IT	BG, ES, FR, LT	CY, EL, RO
	Nemek közötti foglalkoztatási különbség (százalékpont)	2023	EE, FI, LV	CY, DK, FR, HR, IE, PT, SE	LT	AT, BE, BG, DE, ES, HU, LU, NL, SI, SK		PL	CZ, EL, IT, MT, RO
	Jövedelmi ötödök aránya (S80/S20)	2023	BE, CZ, FI, SI	DK, IE, NL, PL	SK	AT, CY, DE, FR, LU	BG, IT	EE, EL, ES, HR, HU, MT, PT, SE	LT, LV, RO
Mértányos munkafeltételek	Foglalkoztatási ráta (a 20–64 éves korú népesség %-ában)	2023	CZ, EE, NL, SE	CY, DE, HU, MT, PL	DK	BG, IE, LU, LV, PT, SK	EL, ES, IT	AT, FI, FR, LT, SI	BE, HR, RO
	Munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú munkaerő %-ában)	2023	CZ, DE, MT, PL	BG, CY, HR, HU, IE, NL, SI		AT, BE, LV, PT, RO, SK	EL, ES	DK, EE, FI, FR, IT, LT, LU, SE	
	Tartós munkanélküliségi ráta (a 15–74 éves korú munkaerő %-ában)	2023	DK, NL	AT, DE, EE, IE, MT, PL	CZ	BE, BG, CY, FI, FR, HR, LT, LV, PT, RO, SE, SI	EL, ES	HU, LU	IT, SK
	Az egy főre eső GDHI növekedése (2008=100)	2023	HU, LT, MT, PL, RO	HR		CY, DE, DK, IE, LU, LV, PT, SI	EL, ES	BE, CZ, EE, FI, FR, NL, SE, SK	AT, IT
Szociális védelem és társadalmi befogadás	A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (a teljes népesség %-ában)	2023	CZ, FI, NL, SI	AT, CY, DK, IT, PL	SK	BE, DE, FR, HR, IE, MT, PT, SE	BG, RO	EE, HU, LT, LU	EL, ES, LV
	A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya (a 0–17 éves korú népesség %-ában)	2023	CZ, DK, FI, NL, SI	BE, CY, EE, HR, PL		AT, DE, IE, LT, LV, MT, PT, SE, SK	IT, RO	EL, FR, HU, LU	BG, ES
	A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása (az AROP csökkenésének %-ában)	2023	BE, DK, FI, IE	AT, CZ, DE, FR, IT, NL, SK		CY, HU, LT, PL, SE, SI	BG	EE, LU, LV, MT	EL, ES, HR, PT, RO
	Fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége (százalékpont)	2023	ES, IT, PT, SI	EE, FI, FR, LV, MT		AT, CY, CZ, DE, EL, NL, SE, SK		HU, LU, RO	BE, BG, HR, IE, LT, PL
	Lakásköltség-túlterheltségi arány (a teljes népesség %-ában)	2023	CY	AT, BG, FI, HR, IE, IT, LT, PL, PT, SI	SK	BE, CZ, EE, ES, FR, HU, LV, NL, RO, SE		DE, MT	DK, EL, LU
	Intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek (a 3 év alatti népesség %-ában)	2023	FR, LU, NL, SE	BE, CY, ES, MT, PT, SI	DK	EE, EL, FI, HR, IT, LV	HU	AT, BG, DE, IE, LT	CZ, PL, RO, SK
	Egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet (a 16 év feletti népesség %-ában)	2023		AT, BE, BG, CY, CZ, DE, HR, HU, LU, MT, NL		DK, ES, FR, IE, IT, LT, PL, PT, SE, SI, SK		RO	EE, EL, FI, LV

Megjegyzés: 2024. novemberi frissítés. A tanulásban részt vevő felnőttek arányára vonatkozó mutató utolsó előtti értéke 2016-ra vonatkozik, a kategorizálás pedig a 2016-tól 2022-ig bekövetkezett változáson alapul. Mivel a legalább alapszintű általános digitális készségekkel rendelkező egyének arányára vonatkozó mutatóhoz kétfévente gyűjtenek adatokat, a kategorizálás a 2021 és 2023 között bekövetkezett változáson alapul. Bulgária tekintetében nem állnak rendelkezésre az egy főre eső GDHI növekedésére vonatkozó adatok. Az idősortöréseket és az egyéb statisztikai jelölőket a 3. és 4. melléklet ismerteti.

1.4.1. ábra: A foglalkoztatás, a készségek és a szociális trendek és kihívások áttekintése a szociális eredménytábla kiemelt mutatói szerint

Az uniós átlag, a tendenciák és a tagállamok megoszlása, az egyes kiemelt mutatókra vonatkozó együttes foglalkoztatási jelentés szerinti egyedi kategorizálással, a három pillérre vonatkozó fejezetek tekintetében is összesítve

Módszertani megközelítés a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatok azonosítására a társadalmi konvergencia tekintetében végzett, első szakasz szerinti országelemzésben

Az elemzés a tagállamokkal az elmúlt években a mindenekelőtt a szociális eredménytábla és az együttes foglalkoztatási jelentés szerinti (szinkódos) módszertan alapján kidolgozott, meglévő eszközökre támaszkodik⁶⁵. Az első szakasz szerinti országelemzés a szociális eredménytábla kiemelt mutatóinak teljes körén alapul. Az egyes mutatókat az együttes foglalkoztatási jelentés módszertana alapján vizsgálják, amely meghatározza a tagállamoknak a mutatóérték abszolút szintjétől és az előző évhez viszonyított változásának az átlagtól mért szórásában kifejezett viszonylagos helyzetét (további technikai részletekért lásd a 4. mellékletet). Az eredményeket az adott országra vonatkozó egyes mutatók hét lehetséges kategóriájának egyikében foglaljuk össze („legjobban teljesítő”, „az átlagosnál jobb”, „jó, de figyelemmel kísérendő”, „átlagos”, „gyenge, de javuló”, „figyelemmel kísérendő”, „kritikus helyzet”). Ez a zöldtől a pirosig terjedő színskálának felel meg.

A szociális eredménytábla minden egyes kiemelt mutatóját értékelni kell annak megállapítása érdekében, hogy a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokhoz vezetnek-e, és ezért szükség van-e második szakasz szerinti további elemzésre.⁷⁹ A „kritikus helyzet” minősítés azokra a tagállamokra vonatkozik, amelyek egy adott mutató tekintetében az uniós átlagnál sokkal rosszabbul teljesítenek, és amelyekben a helyzet az előző évhez képest romlott vagy nem javult kellőképpen. A helyzet két esetben kap „figyelemmel kísérendő” jelölést: a) ha a tagállam egy adott mutató tekintetében az uniós átlagnál rosszabb pontszámot ér el, és az ország helyzete romlik vagy nem javul elég gyorsan, és b) ha a szintekre vonatkozó pontszám összhangban van az uniós átlaggal, de a helyzet sokkal gyorsabban romlik, mint az uniós átlag. A második szakasz szerinti további elemzés azon tagállamok esetében tekinthető indokoltnak, amelyek esetében a szociális eredménytábla hat vagy több kiemelt mutatója kapott piros („kritikus helyzet”) vagy narancssárga („figyelemmel kísérendő”) jelölést az együttes foglalkoztatási jelentés legfrissebb kiadásában. További indokként szolgál a helyzet további elemzésére, ha egy (az előbbieken kifejtett) piros vagy narancssárga jelzésű mutató együttes foglalkoztatási jelentés szerinti kategóriája két egymást követő alkalommal romlik. Erre példa egy mutató „átlagos”-ról „gyenge, de javuló”-ra való változása a 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentésben, amely a 2025. évi jelentésben tovább romlik a „kritikus helyzet” kategóriára. Ez további „megjelölésnek” számítana az összességében minimum hat megjelölésre vonatkozó küszöb tekintetében. Ha például a 2025. évi együttes foglalkoztatási jelentésben egy ország a szociális eredménytáblában szereplő öt kiemelt mutató tekintetében piros vagy narancssárga megjelölést kap, és ezek egyike a 2024. és a 2025. évi együttes foglalkoztatási jelentésben (két egymást követő évben) romlást mutat, úgy kell tekinteni, hogy az ország a 2025. évi együttes foglalkoztatási jelentésben összesen 6 megjelöléssel rendelkezik (5 piros/narancssárga jelölés a 2025. évi jelentés mutatóiból + 1 két egymást követő romlással). Ennek eredményeként második szakasz szerinti további elemzésre lenne szükség. Az idősorok esetleges törését, valamint az adatminőséggel és -értelmezéssel kapcsolatos kérdéseket figyelembe kell venni a küszöbértékre vonatkozó összes megjelölés értékelésekor.

⁶⁵ Lásd az [EMCO és az SPC legfőbb üzeneteit](#), amelyek az [EMCO és az SPC közös munkacsoportjának „A társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret beillesztése az európai szemeszterbe” című jelentésén](#) alapulnak.

A szociális eredménytábla kiemelt mutatói és értékelésük az adatzáráskor⁶⁶ rendelkezésre álló legfrissebb adatokon alapul. Ha egy adott ország esetében hiányoznak az együttes foglalkoztatási jelentés szerinti kategória értékeléséhez szükséges adatok, az együttes foglalkoztatási jelentés előző kiadásából származó megfelelő kategóriát kell használni (ha rendelkezésre áll) a hiányzó információk kitöltésére. Ha valamely mutatónál a legutóbbi és az előző kiadás esetében is hiányoznak az értékek, akkor a második szakasz szerinti elemzéshez az együttes foglalkoztatási jelentés szerinti kategóriákat nem kell beszámítani a 6 megjelölés indikatív küszöbértékébe.

⁶⁶ A 2025-ös együttes foglalkoztatási jelentés esetében az adatzárás napja 2024. november 4.

2. FEJEZET: FOGLALKOZTATÁSI ÉS SZOCIÁLIS REFORMOK – A TAGÁLLAMOK TELJESÍTMÉNYE ÉS INTÉZKEDÉSEI

2.1. 5. számú iránymutatás: A munkaerő-kereslet fellendítése

Ez a szakasz az 5. számú foglalkoztatási iránymutatás végrehajtásáról nyújt áttekintést, amely – a pillér 4. elvével (a foglalkoztatás aktív támogatása) és 6. elvével (bérek) összhangban – azt ajánlja a tagállamoknak, hogy biztosítsanak a munkaerő-keresletet és a munkahelyteremtést támogató feltételeket. A 2.1.1. szakasz a legfontosabb munkaerőpiaci fejleményekre összpontosít, amelyek a magas infláció és megélhetési költségek hatását is tükrözik. A 2.1.2. szakasz a tagállamok által ezeken a területeken végrehajtott intézkedésekről számol be, különös hangsúlyt fektetve a foglalkoztatás fokozását és a munkahelyteremtést a munkaerő- és szakemberhiány összefüggésében támogató szakpolitikákra.

2.1.1. Fő mutatók

Az uniós munkaerőpiac 2023-ban is erős maradt: a közelmúltbeli gazdasági lassulás ellenére mérséklődött ugyan, de továbbra is erőteljes a foglalkoztatás növekedése. 2022-höz képest több mint két és fél millió további munkavállalót foglalkoztattak, így a foglalkoztatottak teljes száma 217,5 millió fő. A foglalkoztatási ráta (20–64 éves korcsoport) 2023-ban elérte a 75,3 %-ot (2022-höz képest 0,7 százalékponttal nőtt), 2024 II. negyedévében pedig rekordmagas, 76,0 %-os szintet ért el, így az EU kiemelt célja, amely szerint 2030-ig legalább 78,0 %-os foglalkoztatási rátát kell elérni, elérhető közelségbe került⁶⁷. Összességében a foglalkoztatás növekedése lassult (a 2022. évi 2,0 %-ról 2023-ban 1,2 %-ra), de továbbra is erőteljes maradt, a gyenge gazdasági konjunktúra ellenére. A foglalkoztatási ráta a tagállamok többségében nőtt, különösen Cipruson, Máltán, Olaszországban, Spanyolországban, Lengyelországban és Görögországban (2.1.1. ábra). Ezzel szemben Ausztriában, Finnországban, Dániában, Szlovéniában és Litvániában csökkenés volt tapasztalható. Románia, Belgium és Horvátország „kritikus helyzetben” van, a foglalkoztatási ráták továbbra is viszonylag alacsonyak (72,5 % alatt), a tavalyi évhez képest pedig az első két ország esetében a növekedés különösen alacsony. Franciaország, Ausztria, Finnország, Szlovénia és Litvánia „figyelemmel kísérendő”, vagy a viszonylag alacsony szintekről az átlag alatti javulást (Franciaország esetében), vagy (a másik négy ország esetében) az átlag feletti szintről való visszaesést követően. Másrészt Hollandia, Svédország, Észtország és Csehország „legjobban teljesítő” besorolást kaptak, foglalkoztatási rátájuk meghaladja a 80 %-ot. Összességében a foglalkoztatási ráták tagállamok közötti konvergenciája figyelhető meg. Mindazonáltal számos tagállamban – köztük a legkülső régiókban – továbbra is jelentősek a regionális különbségek (lásd az 5. melléklet 5. ábráját).

A foglalkoztatás növekedését a munkaerő bővülése segítette elő, és erőteljesebb volt a viszonylag magas munkaerőhiánnyal küzdő ágazatokban. A Covid19-világjárványt követően 2020 óta 9 millió fővel nőtt a foglalkoztatás, köszönhetően a 6,9 millió fővel bővülő munkaerőnek és a 2,1 millió fővel csökkenő munkanélküliségnek. 2023-ban a munkahelyteremtés olyan ágazatokra összpontosult, mint a kereskedelem, a közlekedés, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás⁶⁸. A foglalkoztatás növekedése összességében

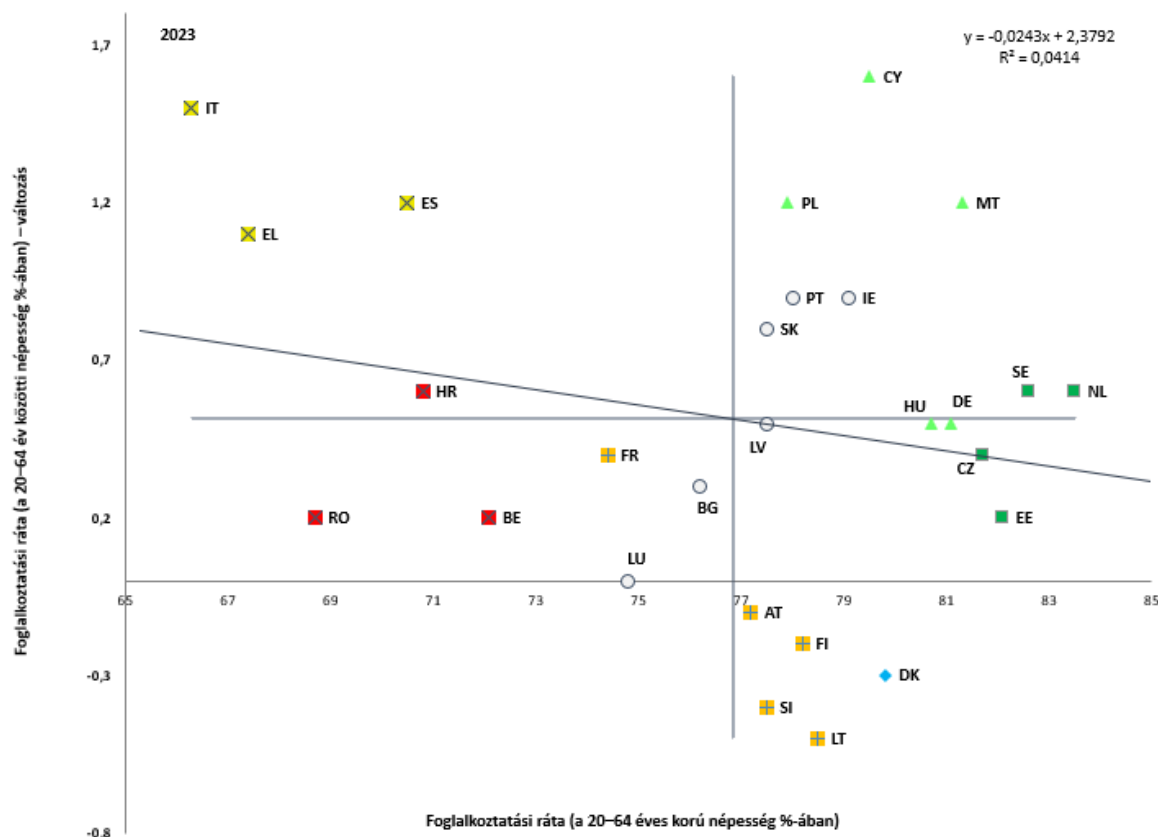
⁶⁷ Lásd: Európai Bizottság: [Portói Nyilatkozat és célok](#), 2021.

⁶⁸ Lásd: [Európai Bizottság: Employment and social developments in Europe 2024](#) (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

nagyobb volt a jelentős munkaerőhiánnyal küzdő ágazatokban. Ez a növekvő munkaerő-kínálatnak és a munkahely-eloszlás e nagy munkaerő-keresletet mutató ágazatok felé történő elmozdulásának egyaránt tulajdonítható. Emellett a foglalkoztatás erőteljes növekedését mutató ágazatokban továbbra is fennálló munkaerőhiány arra utal, hogy még mindig van lehetőség a munkahelyteremtésre. A munkaerő-kereslet reziliens maradt a gazdasági lassulással szemben, ami hozzájárult a munkaerőpiac tartós telítettségéhez. A betöltetlen álláshelyek aránya a 2023 I. negyedévi 2,9 %-ról 2024 II. negyedévében 2,4 %-ra csökkent (szezonálisan kiigazított adatok), ami még mindig jóval meghaladja a világjárvány előtti, 2013 és 2019 között mért 1,7 %-os átlagot⁶⁹.

2.1.1. ábra: A foglalkoztatási ráta a tagállamok többségében nőtt 2023-ban, bár lassúbb ütemben

Foglalkoztatási ráta (20–64 évesek), 2023-as szint és változás az előző évhez képest (%), a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás. Törés az idősorban CY és DK esetében.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], EU LFS.

A tagállamok többségében mind a foglalkoztatás, mind a ledolgozott munkaórák száma nőtt, ami stabil uniós munkaerőpiacot jelez. A foglalkoztatás Lettország, Románia és Szlovákia kivételével valamennyi tagállamban meghaladja a Covid19 előtti szintet. Az összes ledolgozott munkaórák száma 2023-ban 0,9 %-kal nőtt, és 2024 II. negyedévében a legtöbb tagállamban meghaladta a világjárvány előtti szintet Bulgária, Csehország, Németország, Lettország, Ausztria és Szlovákia kivételével. 2023-ban a foglalkoztatás növekedése

⁶⁹ Eurostat [[jvs_q_nace2](#)]. A betöltetlen álláshelyek aránya az üres álláshelyek teljes számának (azaz az újonnan létrehozott, betöltetlen vagy megüresedő fizetett álláshelyek számának) a betöltött és betöltetlen álláshelyekhez képest mért százalékos aránya.

meghaladta az összes ledolgozott munkaóra számának növekedését, ami az egy munkavállalóra jutó ledolgozott órák átlagos számának 0,2 %-os csökkenését eredményezte. Az egy munkavállalóra jutó ledolgozott munkaórák számának átlaga az EU-ban nem éri el a Covid19 előtti szintet. Az összes ledolgozott munkaóra számának a foglalkoztatáshoz viszonyított lassabb növekedése azt a hosszú távú csökkenő tendenciát tükrözi, hogy csökken az egy munkavállalóra jutó munkaórák számának átlaga. Ez részben a foglalkoztatás erőteljesebb növekedésének tudható be a szolgáltatási és egyéb ágazatokban, ahol a munkavállalók jellemzően kevesebb órát dolgoznak⁷⁰, de a munkavállalók változó preferenciái miatt is alakulhatott így.

A csökkentett munkaidős foglalkoztatás hatékony szakpolitikai eszköznek bizonyult az átmeneti gazdasági sokkhatások enyhítésére. A Covid19-válság idején a jól megtervezett csökkentett munkaidős foglalkoztatás és a hasonló munkahelymegtartási programok sikeresen megvédték a munkahelyeket és a jövedelmeket az EU-ban. Széles körű alkalmazásukat megkönnyítette a szükséghelyzeti munkanélküliségi kockázatokat mérséklő ideiglenes támogatást nyújtó európai eszközökből (SURE) rendelkezésre álló finanszírozás. A Eurofound empirikus elemzése szerint a munkahelymegtartási programok 2020-ban 24,8 millió, 2021-ben pedig 2,1 millió munkahelyet védték meg, ami a teljes foglalkoztatás 13,3 %-ának, illetve 1,1 %-ának felel meg⁷¹. A megmentett munkahelyek száma különösen nagy volt Franciaországban, Olaszországban és Németországban, ahol a becslések szerint a világjárvány első évében a munkahelymegtartási programok 6,6 millió (a teljes foglalkoztatottság 25,0 %), 4,7 millió (21,8 %), illetve 4,7 millió (12,2 %) munkahelyet védték meg. Relatív értelemben a munkahelymegtartási programok számos, kisebb munkaerőpiaccal rendelkező országban is jelentős számú munkahely megmentéséhez járultak hozzá (például 2020-ban Horvátországban, Cipruson, Luxemburgban, Máltán és Hollandiában a munkahelyek több mint 14,5 %-át védték meg).

Az önálló vállalkozói tevékenység csökkenő tendenciát mutat az EU-ban, az egyes országok és ágazatok közötti eltérésekkel. Az önálló vállalkozók összes foglalkoztatotthoz viszonyított részaránya a 2010. évi 14,8 %-ról 2023-ban 13,3 %-ra csökkent. Ebben az időszakban a legnagyobb csökkenés a mezőgazdaságban és a kereskedelemben volt megfigyelhető, míg a legjelentősebb növekedés az állami és a közsféra-közeli szektorokban (közigazgatás, oktatás és egészségügy), valamint az IKT területén következett be. Az önálló vállalkozók készségprofilja is megváltozott: 2023-ban 39 %-uk rendelkezett felsőfokú végzettséggel, szemben a 2010. évi mindössze 28,0 %-kal. Az önálló vállalkozók (18–64 évesek) körében a szegénységi arány magasabb, mint az alkalmazottak körében (22,1 %, szemben a 9,6 %-kal). 2023-ban az önálló vállalkozók aránya jelentősen eltért a tagállamok között: Olaszországban és Görögországban elérte vagy meghaladta a 20 %-ot, Németországban és Dániában pedig 8 % alatt maradt (lásd még a 2.3.1. szakaszt). Az EU-ban és a legtöbb tagállamban az önálló vállalkozók legnagyobb részét (körülbelül 70 %-át) az önfoglalkoztatók tették ki. 2013 és 2023 között az önfoglalkoztatás teljes foglalkoztatottságon belüli aránya 10,3 %-ról 9,0 %-ra csökkent, mivel kevesebb fiatal kezdett önálló vállalkozói tevékenységet, így nem ellensúlyozták az onnan kilépő idősebb munkavállalókat.

⁷⁰ Lásd: Európai Bizottság: [Labour market and wage developments in Europe 2023](#) (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2023), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

⁷¹ Eurofound: [Weathering the crisis: How job retention schemes preserved employment and incomes during the pandemic](#) (Ellenállni a válságnak: Hogyan védték meg a munkahelymegtartási programok a munkahelyeket és a jövedelmeket a világjárvány idején?), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

Az alacsony termelékenységnövekedéssel kapcsolatos középtávú kihívások továbbra is fennállnak az EU-ban. Míg a munkatermelékenység növekedési rátája 2007 előtt évente átlagosan 1,4 % körül volt, 2010 és 2019 között 0,8 %-ra esett vissza, majd 2023-ban tovább csökkent 0,7 %-ra⁷². Annak ellenére, hogy az előrejelzések kismértékű javulást prognosztizálnak, a termelékenység növekedése strukturálisan továbbra is alacsony, ami aláássa az EU globális versenyképességét. A foglalkoztatás növekedése Dánia, Lengyelország, Portugália, Románia és Szlovákia kivételével a legtöbb tagállamban nagyobb mértékben ösztönzi a GDP növekedését, mint a termelékenységet. A tartósan alacsony munkatermelékenység – amelyet tovább súlyosbít a népesség előregedése – veszélyezteti a versenyképességet, a gazdasági növekedést, a munkahelyteremtést és az életszínvonalat. Mario Draghinak az európai versenyképesség jövőjéről szóló jelentése kiemeli az EU csúcstechnológiai szakosodása, innovációja és beruházásai terén mutatkozó jelentős hiányosságokat, különösen az Egyesült Államokkal összevetve⁷³. A teljes tényezőtermelékenység gyenge növekedése volt a munkatermelékenység kiábrándító növekedése mögött meghúzódó legfontosabb tényező, és különösen a technológiai innováció és a technológiabevezetés visszaesésével, a tőke és a munkaerő vállalatok közötti elégtelen újraelosztásával, a mérsékelt kockázatvállaló idősödő munkaerővel függ össze, ugyanakkor a gyengébb humántőke-felhalmozás is szerepet játszhat. A munkaerő- és szakemberhiány késlelteti a technológiák elterjedését, növeli a költségeket és csökkenti a munkaerő-keresletet. Rövid távon a munkaerőhiány arra kényszerítheti a vállalkozásokat, hogy megtartsák a munkavállalókat, ami akadályozza a munkaerő-átcsoportosítást, és arra kényszerítheti a munkavállalókat, hogy hosszabb munkaidőben dolgozzanak, ami potenciálisan csökkenti a termelékenységet és súlyosbítja a készségeknek nem megfelelő munkahelyen történő munkavégzést, ami viszont magasabb strukturális munkanélküliséghez vezet. Amint azt a Draghi-jelentés is kiemeli, a versenyképesség fokozásához elengedhetetlen, hogy az oktatási és képzési rendszerek igazodjanak a változó készségigényekhez, különösen a kettős átállás tekintetében, előnyben részesítve a felnőttkori tanulást és a szakképzést. Az adminisztratív akadályok csökkentése, az innováció előmozdítása és a hatékony kollektív tárgyalások támogatása hozzájárulhat a termelékenység növeléséhez, valamint a bérnövekedés és a versenyképesség fenntartásához.

A munkaerő- és szakemberhiány továbbra is jelentős és széles körben elterjedt az EU-ban, de a csúcsidőszakhoz képest csökken. Az elmúlt évtizedben minden tagállamban nőtt a munkaerő- és szakemberhiány. A közelmúltbeli gazdasági visszaeséssel a munkaerőhiányt a termelést korlátozó tényezőként jelző vállalkozásvezetők aránya kismértékben csökkent (2024 októberében 18,0 %, a 2023. októberi 22,4 %-hoz és a 2022. októberi 25,9 %-hoz képest), de továbbra is viszonylag magas⁷⁴. A hiány hangsúlyos volt a TTMM-ágazatokban (különösen az IKT-ágazatban), az építőiparban, az egészségügyben és a tartós ápolás-gondozásban, a közlekedésben, az idegenforgalomban, valamint a zöld és digitális átállás szempontjából releváns egyéb ágazatokban. A 2023. évi EURES-jelentés⁷⁵ szerint a legégetőbb hiány olyan foglalkozásokban volt tapasztalható, mint a kamionsofőrök, az ápolók (a szakápolókat is beleértve), az orvosok, a villanyszerelők, a tetőfedők, a pincérek és az

⁷² Európai Bizottság: Labour market and wage developments in Europe 2024 (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

⁷³ Draghi, M. (2024a), Draghi, M. (2024b).

⁷⁴ Európai Bizottság: [Vállalati és fogyasztói felmérés](#).

⁷⁵ Európai Munkaügyi Hatóság: [Labour shortages and surpluses in Europe 2023 \(Munkaerőhiány és -többlet Európában\)](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

építőipari dolgozók. A pillérhez kapcsolódó 1. háttérmagyarázat részletesebb elemzést nyújt az e tekintetben felmerülő fontos kihívásokról.

A pillérhez kapcsolódó 1. háttérmagyarázat: Az uniós munkaerő- és szakemberhiány kezelése

A munkaerő- és szakemberhiány kezelése elengedhetetlen az EU versenyképességének, innovációs kapacitásának, valamint inkluzív és fenntartható növekedésének fellendítéséhez. Közel egy évtizede valamennyi tagállamban fokozódott a munkaerő- és szakemberhiány, és a digitális és zöld átállással összefüggésben várhatóan még tovább fog nőni. A munkaerőhiány még a közelmúltbeli gazdasági lassulás ellenére sem csökkent jelentős mértékben. Ezeket a hiányokat a demográfiai változások, a technológiai fejlődéshez és a kettős átálláshoz kapcsolódó új készségek iránti kereslet, valamint egyes ágazatokban a rossz munkafeltételek okozzák. Ezekről mérettől és ágazattól függetlenül több cég is beszámolt, és különösen tartósak az egészségügyi ágazatban, az oktatásban, a TTMM-területeken (különösen az IKT terén), az építőipar, a közlekedés és bizonyos szolgáltatásalapú foglalkozások (pl. szakácsok és pincérek) területén⁷⁶. Bár a munkaerőhiány erős gazdaságra utalhat, és lehetővé teszi a munkavállalók számára, hogy jobb béreket és munkakörülményeket alkudjanak ki maguknak, ugyanakkor akadályozhatja a termelékenységet és az innovációs kapacitást, gyengítheti az EU versenyképességét, szűk keresztmetszeteket teremthet a növekedés szempontjából, és akadályozhatja a zöld és digitális átállás terén történő előrelépést. A szociális jogok európai pillérének végrehajtása, különös tekintettel az oktatásra, a képzésre és az egész életen át tartó tanulásra (1. alapelv), a foglalkoztatás aktív támogatására (4. alapelv), valamint a biztonságos és rugalmas foglalkoztatásra (5. alapelv) szintén hozzá fog járulni a munkaerő- és szakemberhiány kezeléséhez.

A munkaerőhiány tagállamonként jelentősen eltér, és nem egyenlően oszlik meg az egyes ágazatok és foglalkozások között. 2024 II. negyedévében a betöltetlen álláshelyek (szezonálisan kiigazított) aránya Belgiumban (4,4 %), Hollandiában (4,3 %), Ausztriában (4,0 %), Csehországban (3,4 %), Németországban (3,2 %) és Máltán (3,0 %) volt a legmagasabb. Ezzel szemben Bulgáriában, Romániában, Spanyolországban és Lengyelországban volt a legalacsonyabb (mindegyikben 1 % alatt) – lásd az alábbi ábrát. A feldolgozóiparban különösen magas a munkaerőhiány, továbbá 2022-ben és 2023-ban még tovább nőtt Horvátországban, Szlovéniában és Bulgáriában. Az építőiparban Szlovéniában, Görögországban és Horvátországban tapasztalható a legnagyobb probléma a munkaerő-toborzás terén, míg a szolgáltatások terén a munkaerőhiány Máltán, Hollandiában és Németországban a legsúlyosabb. A Bizottság a közelmúltban 42 olyan szakmát azonosított, amelyek uniós szinten hiányszakmának minősülnek⁷⁷. Az ágazatspecifikus hiányok közé tartoznak az adminisztratív és támogató szolgáltató tevékenységek, a szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás, az IKT és az építőipar. Emellett a felmérésekben a cégek egyre gyakrabban

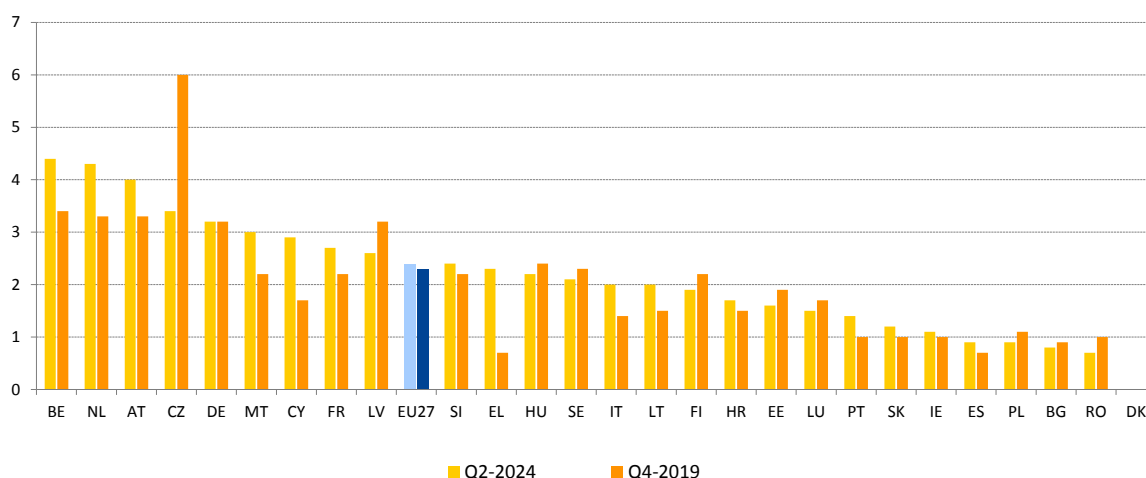
⁷⁶ Eurofound: [European Company Survey 2019](#) (Európai vállalati felmérés), és Európai Bizottság: [Employment and Social Developments in Europe 2023: Addressing labour shortages and skills gaps in the EU](#) (2023-as foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában: a munkaerő- és szakemberhiány kezelése az EU-ban), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

⁷⁷ [Közlemény: Munkaerő- és szakemberhiány az EU-ban: cselekvési terv \(2024\) – Foglalkoztatás, szociális ügyek és társadalmi befogadás – Európai Bizottság.](#)

számolnak be arról, hogy az üres álláshelyeik betöltéséhez nem találnak a szükséges készségekkel rendelkező munkavállalókat^{78 79}.

A munkaerőhiány a legtöbb tagállamban még mindig magasabb, mint 2019-ben

Betöltetlen álláshelyek aránya, 2019 IV. negyedéve és 2024 II. negyedéve

Megjegyzés: NACE 2 tevékenységek, B-S (Ipar, építőipar és szolgáltatások).

Forrás: Eurostat [[ei_lmiv_q_r2](#)], szezonálisan, nem naptárilag kiigazított adatok.

A munkaerő- és szakemberhiány kezeléséhez kulcsfontosságú az összehangolt és megerősített uniós, tagállami és regionális szintű fellépés, amelybe be kell vonni a szociális partnereket és más érdekelt feleket is. 2024 márciusában a Bizottság a szociális partnerekkel szoros együttműködésben cselekvési tervet terjesztett elő a munkaerő- és szakemberhiány kezelésére⁸⁰. A cselekvési terv számos, már megtett kezdeményezésre épít, és 87 új intézkedést határoz meg, amelyeket az EU, a tagállamok és a szociális partnerek a munkaerő- és szakemberhiány kezelése érdekében hoznak vagy kell meghozniuk. Ezek az intézkedések öt szakpolitikai területhez tartoznak: i. a munkaerőpiacon alulreprezentált személyek aktiválása, ii. a készségfejlesztés, a képzés és az oktatás támogatása, iii. a munkafeltételek javítása, iv. az EU-n belüli méltányos mobilitás fokozása és v. az EU-n kívüli tehetségek vonzása. A Bizottság jól halad kötelezettségvállalásainak végrehajtása terén. A beérkezett aktualizálások alapján a Bizottság által a cselekvési tervben tett 30 új kötelezettségvállalásból 6-ot (20 %) teljes mértékben végrehajtottak, 22 pedig folyamatban van (73 %). Hasonlóképpen, a szociális partnerek összesen 34 intézkedést vállaltak, és a Bizottság által gyűjtött információk alapján e kötelezettségvállalások egyharmadának (11 intézkedés, az összes kötelezettségvállalás 32 %-a) a végrehajtása folyamatban van. A Bizottság az európai szemeszter keretében fogja nyomon követni a szóban forgó cselekvési terv végrehajtása terén elért eredményeket. Ezen túlmenően a Bizottság felkéri a tagállamokat, hogy a Foglalkoztatási Bizottságban (EMCO) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottságban (SPC) folytassanak rendszeres háromoldalú eszmecserét erről a kérdésről az európai és nemzeti szociális partnerek részvételével. E cselekvési terv

⁷⁸ Európai Bizottság: [Az Eurobarométer 529. sz. gyorsfelmérése: A készségek európai éve: Szakemberhiány, munkaerő-felvételi és -megtartási stratégiák a kis- és középvállalkozásoknál](#), 2023.

⁷⁹ EBB: [Az EBB 2023. évi beruházási felmérése \(EBBIS\)](#).

⁸⁰ [Közlemény: Munkaerő- és szakemberhiány az EU-ban: cselekvési terv \(2024\) – Foglalkoztatás, szociális ügyek és társadalmi befogadás – Európai Bizottság](#).

végrehajtása kulcsfontosságú a foglalkoztatásra és a készségekre vonatkozó, 2030-ig teljesítendő kiemelt uniós és nemzeti célok eléréséhez is⁸¹.

Számos tagállam fogadott el intézkedéseket a munkaerő- és szakemberhiány kezelésére, többek között a harmadik országbeli állampolgárok vonzása révén. 2024 márciusában **Németországban** hatályba lépett a szakképzett munkavállalók bevándorlásáról szóló törvény, amely felülvizsgálta és kiterjesztette a felsőfokú végzettséggel rendelkező munkavállalókra vonatkozó szabályokat, és a munkaerőhiánnyal küzdő foglalkozások kibővített jegyzékén alapul (lásd a 2.2.2. szakaszt). 2023 decemberében **Franciaország** megreformálta állami foglalkoztatási szolgálatát (amelynek új neve: „*France Travail*”) az álláskereső támogatásának fokozása és a munkaerőhiány hatékonyabb kezelése érdekében (lásd a 2.3.2. szakaszt). 2023-ban **Ausztria** végrehajtotta a „szakképzett munkaerő hiánya elleni cselekvési tervet”, amely 2024-re és 2025-re 75 millió EUR-t különített el aktív munkaerőpiaci intézkedésekre. A terv a menedékkérők és a kiegészítő védelemben részesülő személyek munkaerőpiaci integrációját támogató intézkedéseket is tartalmaz. 2024 februárjában **Szlovénia** rendelkezéseket fogadott el az egészségügyi ágazatban egyes hiányszakmák (pl. családorvosok) többletmunkájáért járó kiegészítő kifizetések/bónuszok meghatározásáról. **Málta** 2023 decemberében meghosszabbította a „készségfejlesztési programot”, hogy elősegítse a készségek munkaerő általi elsajátítását. 2023 októberében **Olaszország** aktualizálta jogszabályait, és növelte a továbbképzési és átképzési programokba történő beruházásokat annak érdekében, hogy megkönnyítse a magasan képzett szakemberek hozzáférését a munkaerőpiachoz, és jobban reagáljon a munkaerő- és szakemberhiányra, többek között a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként. 2023 augusztusában **Luxemburg** módosította jogszabályait a harmadik országbeli állampolgárok munkaerőfelvételi eljárásának egyszerűsítése, valamint a tehetségek vonzásának és megtartásának javítása érdekében.

Az uniós munkanélküliségi ráta a gazdasági lassulás ellenére 2023-ban és 2024 elején rekordalacsony szintet ért el. Az átlagos munkanélküliségi ráta az EU-ban (15–74 éves korcsoport) 6,1 %-ra csökkent (a 2022. évi 6,2 %-ról), ami az eddigi legalacsonyabb szint (2.1.2. ábra). A legnagyobb csökkenés Görögországban, Cipruson és Spanyolországban következett be: 1,4 százalékponttal, 1,0 százalékponttal, illetve 0,8 százalékponttal. Ezzel szemben Litvániában, Észtországban, Dániában, Luxemburgban és Magyarországon 0,5 százalékpontos vagy azt meghaladó növekedés volt tapasztalható. Olaszországban, Franciaországban, Svédországban, Finnországban, Litvániában, Dániában, Észtországban és Luxemburgban a viszonylag magas munkanélküliség vagy az átlag alatti javulás miatt „figyelemmel kísérendő” a helyzet. Míg Spanyolországban és Görögországban a legmagasabb a munkanélküliségi ráta: 12,2 %, illetve 11,1 %, a munkanélküliségi ráta „gyenge, de javuló” helyzetet jelez, mivel mindkét országban jóval az uniós átlag feletti csökkenés volt tapasztalható. Csehország, Lengyelország, Németország és Málta a „legjobban teljesítők” közé tartozik, munkanélküliségi rátájuk 2,6 % és 3,1 % között van. 2024 szeptemberére az átlagos uniós munkanélküliségi ráta tovább csökkent, 5,9 %-ra. A magas, bár csökkenő⁸² munkaerőhiány arra készítette a vállalkozásokat, hogy a termékeik és szolgáltatásaik iránti gyengébb kereslet ellenére megtartsák az alkalmazottakat, hozzájárulva

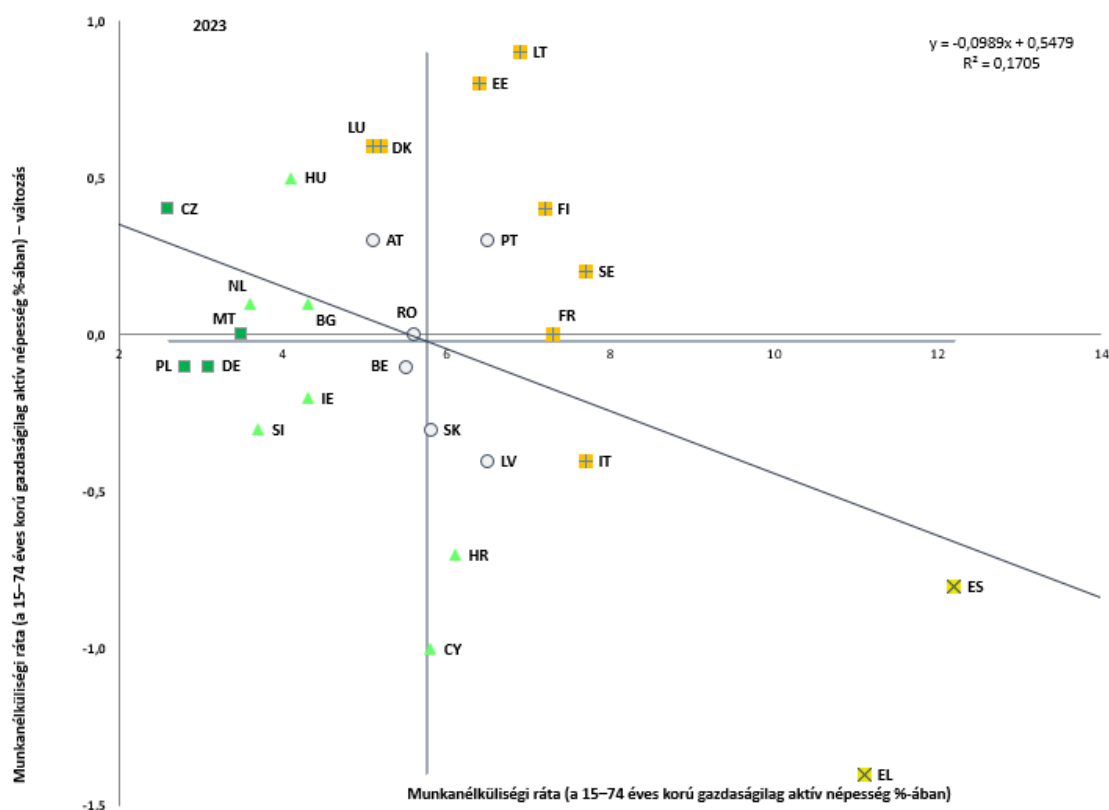
⁸¹ Lásd: Európai Bizottság: [Portói Nyilatkozat és célok](#), 2021.

⁸² Lásd: Európai Bizottság: [Autumn 2024 Economic Forecast – A gradual rebound in an adverse environment](#). (2024. őszi gazdasági előrejelzés – Fokozatos fellendülés kedvezőtlen környezetben).

ezzel a munkanélküliségi ráta alacsony szinten tartásához⁸³. Emellett a munkaerő- és szakemberhiány is hozzájárulhatott a foglalkoztatásból a munkanélküliségbe való átmenet alacsony arányához. Az uniós országok munkanélküliségi rátái közötti különbségek a 2013-as csúcsértéket követően folyamatosan csökkentek, és közel olyan alacsonyak, mint a 2008–2009-es pénzügyi válság előtt. Mindazonáltal számos országban továbbra is jelentősek a regionális különbségek (lásd az 5. melléklet 6. ábráját), a legkülső régiókat is beleértve.

2.1.2. ábra: A munkanélküliségi ráta szinte minden tagállamban csökkent 2023 során

Munkanélküliségi ráta (15–74 évesek), 2023-as szint és változás az előző évhez képest (%), a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás. Törés az idősorban CY és DK esetében.

Forrás: Eurostat [[une_rt_a](#)], EU LFS.

A zöld átállás átformálja a gazdaságot, ami a meglévő ágazatokban új feladatok és készségek iránti kereslethez, az ágazatok közötti munkaerő-átcsoportosításhoz, valamint a „zöld gazdaságban” új munkahelyek létrehozásához vezet, ami megfelelő szakpolitikai támogatással nettó munkahelyteremtést eredményezhet. A körforgásos és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás a munkavállalók ágazatok közötti átcsoportosítását eredményezi, különösen az energia, a bányászat, az építőipar, a feldolgozóipar, a közlekedés és a hulladékgazdálkodás esetében. Egy friss elemzés azt mutatja, hogy az EU-ban évente átlagosan a munkavállalók 1,8–3,9 %-a vált ágazatot. Ez a szám az idők során is stabil maradt, egyes országokban a 2016-os szint körüli, enyhe

⁸³ Lásd: Európai Bizottság: *Labour market and wage developments in Europe 2024* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

emelkedést mutatott⁸⁴. Ugyanakkor a zöld gazdaságban dolgozó munkavállalók aránya az EU-ban a 2015. évi 2,2 %-ról 2021-ben 2,5 %-ra nőtt, a tagállamok közötti jelentős különbségek mellett (a magyarországi 0,9 %-tól és a máltai 1,4 %-tól az észtországi 4,9 %-ig és a luxemburgi 5,4 %-ig, 2021-es adat)⁸⁵. Az alternatív mérések arra engednek következtetni, hogy a zöld gazdaság ennél nagyobb is lehet, és potenciálisan az uniós munkaerő akár 11,3 %-át is kiteheti (szemben a 2015. évi 10,8 %-kal)⁸⁶. Eközben a kibocsátásintenzív ágazatok⁸⁷ továbbra is jelentős arányban foglalkoztatnak munkavállalókat (2023-ban az EU-ban 3,5 %-ot), a különbségek a ciprusi 0,8 %-tól és az írországi 0,9 %-tól a csehországi 7,4 %-ig terjednek. A bizonyítékok arra engednek következtetni, hogy a klímasemleges gazdasághoz elengedhetetlen szakmákban tapasztalható munkaerőhiány kezelése és a méltányos átállás biztosítása mellett a munkavállalókat munkájuk változó jellegében vagy az új ágazatokba vagy munkahelyekre való áthelyezésükben támogató, jól megtervezett szakpolitikák – különösen a klímasemlegességre való átállás által leginkább érintettek munkavállalók esetében – nettó munkahelyteremtéshez vezethetnek az Unióban⁸⁸.

A digitális átalakulás bizonyos ágazatokban támogatja a munkahelyteremtést. Az IKT-szakemberek száma az EU-ban 2013 óta folyamatosan nő (59,3 %-kal), 2023-ban pedig meghaladta a 9,5 millió főt. 2030-ra – a jelenlegi ütemben – az IKT-szakemberek száma csak 12 millió lesz, ami jóval elmarad a 20 milliós céltól, miközben egyre fokozódik a digitálisan képzett tehetségekért folytatott verseny⁸⁹. A nők azonban továbbra is jelentősen alulreprezentáltak: 2023-ban az IKT-szakembereknek csupán 19 %-a volt nő. Emellett az olyan területeken elért technológiai fejlődés, mint például a mesterséges intelligencia (MI), az adatelemzés, a virtuális világok, a kiberbiztonság, a kvantuminformatika, a felhőalapú számítástechnika és a pereminformatika, még inkább átalakítja a gazdaságokat és a munkaerőpiacokat. Ez egyre nélkülözhetetlenebbé teszi a digitális készségeket, miközben Európában jelenleg a felnőttek 40 %-a, a munkavállalóknak pedig egyharmada még alapszintű digitális készségekkel sem rendelkezik (lásd a 2.2.1. szakaszt). A legnagyobb hiány olyan területeken jelentkezik, mint a digitális tartalom létrehozása és a számítógépes programozás, különösen Lettországon, Dániában, Lengyelországban és Spanyolországban⁹⁰.

⁸⁴ Fulvimari A. és mások: *Estimating labour market transition costs and social investment needs of the green transition – a new approach* (A zöld átállás munkaerőpiaci átállási költségeinek és szociális beruházási szükségleteinek becslése – új megközelítés), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024 (előkészületben).

⁸⁵ Az Eurostat [[env_ac_egss1](#)] és [[nama_10_a10_e](#)] alapján.

⁸⁶ A Közös Kutatóközpont által a GreenJobs projekt keretében végzett számítások alapján, a Gili, Verdolini és Vona (2020) által javasolt, a zöld munkahelyeken történő uniós foglalkoztatás mérésére irányuló ONET feladatalapú megközelítés bevezetését követve.

⁸⁷ A kibocsátásintenzív iparágak közé tartozik a bányászat és a kőfejtés, a vegyi anyagok és vegyipari termékek gyártása, az egyéb nemfém ásványi termékek gyártása, a fémalapanyagok gyártása, valamint a gépjárművek, pótkocsik és félpótkocsik gyártása.

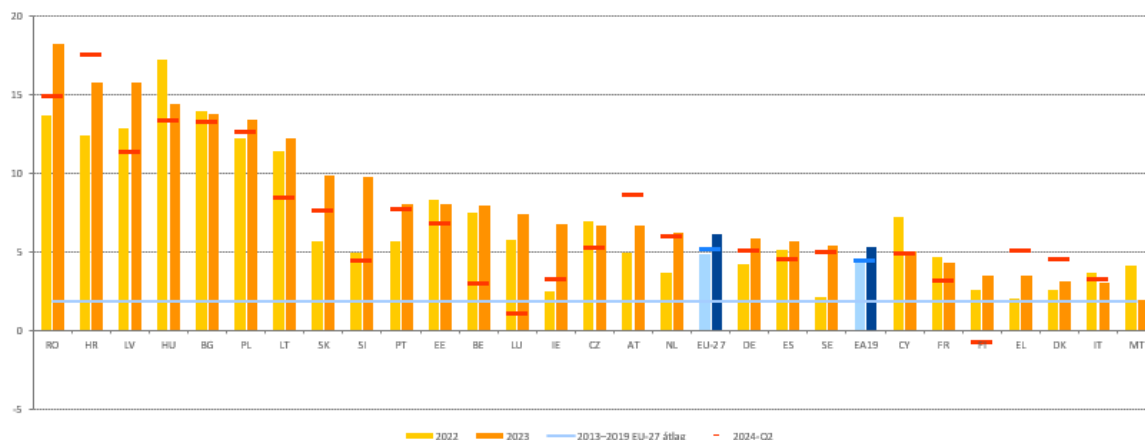
⁸⁸ Európai Bizottság: [SWD\(2020\) 176 final](#). Az EQUEST-en alapuló előrejelzések, az „alacsonyban képzett munkaerő alacsonyabb mértékű adóztatása” forgatókönyvet alkalmazva, 2020.

⁸⁹ Európai Bizottság: [Európa digitális évtizede: a 2030-ra kitűzött célok](#), 2023.

⁹⁰ OECD: [Skills for Job 2022](#), 2022.

2.1.3. ábra: A bérek 2023-ban tovább emelkedtek a még mindig magas infláció és a munkaerőpiac szűkössége közepette

Egy munkavállalóra jutó nominálbér, éves százalékos változás

Megjegyzés: Megjegyzés: EA-20: a 20 ország, amely bevezette az eurót. Az egy munkavállalóra jutó nominálbért úgy kell kiszámítani, hogy a teljes munkavállalói bért elosztják a munkavállalók összlétszámával. A nominálbérek a bruttó béreken kívül magukban foglalják a munkáltatói járulékokat is.

Forrás: AMECO adatbázis és Eurostat, [[namq_10_gdp](#)], [[namq_10_a10_e](#)] kódú nemzeti számlák.

A bérnövekedés az EU-ban 2023-ban is erőteljes maradt, ugyanakkor tagállamonként jelentős eltérést mutatott. Az egy munkavállalóra jutó nominálbér éves növekedése a 2022. évi 4,9 %-ot követően rekordmagas 6,1 %-os (éves) szintet ért el, a továbbra is magas infláció⁹¹ és a telített munkaerőpiacok mellett. Ezt követően az infláció enyhülésével 2024 II. negyedévében 5,0 %-ra csökkent. A bérnövekedés tagállamonként jelentősen eltért (2.1.3. ábra). 2024 II. negyedévében a nominálbér-növekedés (az előző évhez képest) Bulgáriában, Horvátországban, Magyarországon, Lettországon, Lengyelországban és Romániában meghaladta a 11 %-ot, Észtországban, Litvániában, Szlovákiában, Ausztriában és Portugáliában pedig 6 % és 10 % között mozgott. Belgiumban, Finnországban, Franciaországban, Írországon, Olaszországban, Luxemburgban és Máltán 3,2 % alatt volt.

A kialakult bérek is erőteljes növekedést mutattak, amit a vásárlóerő-veszteség ellensúlyozására irányuló, egyre fokozódó követelések eredményeztek. Az euróövezetben a kialakult bérek (az előző évhez képest) 3,6 %-kal nőttek 2024 II. negyedévében, ami a 2023 első negyedéve óta megfigyelt 4,4–4,7 %-os növekedés lassulását tükrözi⁹². Mindazonáltal a legutóbbi növekedés még így is jelentősen magasabb, mint a 2022-ben regisztrált növekedés, amely 2,6 % és 3,1 % között mozgott. 2023-ban számos munkaügyi

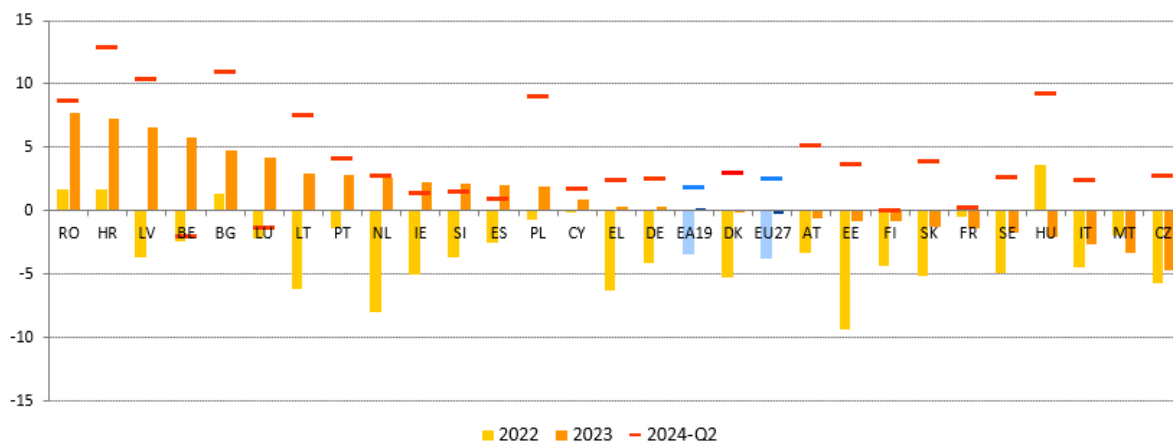
⁹¹ Az infláció 2023 szeptemberében még mindig 4,9 %-on állt az előző év azonos időszakához képest, majd a negyedik negyedévben markánsabban csökkent, decemberben pedig elérte a 3,1 %-ot.

⁹² A kialakult bérek növekedése a szociális partnerek közötti bértárgyalások közvetlen eredménye. Magában foglalja mind az újonnan kialakult, mind a korábban megállapított béreket. Általános szabályként nem tartalmazza a bónuszokat, a túlórákat és a kollektív tárgyaláshoz nem kapcsolódó egyéb egyéni kompenzációkat. A kifizetett bérekhez hasonlóan a kialakult bérek sem érzékenyek a ledolgozott órák számára (mivel teljes munkaidőre határozzák meg őket), és egyes ágazatokban a garantált bérminimumot jelentik.

vitára került sor, amelyeket az azzal kapcsolatos aggodalmak tápláltak, hogy a bérek nem tartanak lépést az emelkedő megélhetési költségekkel⁹³.

2.1.4. ábra: A reálbérek emelkednek, de még nem álltak helyre az elmúlt években tapasztalt visszaesés után

Egy munkavállalóra jutó bruttó reálbér és -kereset, éves százalékos változás

Megjegyzés: Az EA megjelölés az EA-20-ra vonatkozik, azaz arra a 20 országra, amely bevezette az eurót. A reálbéreket a harmonizált fogyasztói árindex deflátorként való alkalmazásával számították ki.

Forrás: Ameco [5000 HWWDW, 5000 ZCPIH] és Eurostat [[namq_10_gdp](#), [namq_10_a10_e](#), [prc_hicp_midx](#)].

A 2022-ben bekövetkezett jelentős csökkenést követően a reálbérek 2023 III. negyedétől emelkedni kezdtek, ami nagyrészt az infláció mérséklődésének tudható be. Az EU-ban a reálbérek 2022-ben 3,7 %-kal csökkentek, majd 2023 elején tovább csökkentek, ami 0,2 %-os éves visszaesést eredményezett⁹⁴. A reálbér-növekedés azonban 2023 második felétől újraindult, és 2024 II. negyedében elérte a 2,4 %-ot (az előző évhez képest) – lásd a 2.1.4. ábrát. Ez a fellendülés a csökkenő infláció és a folytatódó erőteljes nominálbér-növekedés miatt következett be. 2024 II. negyedében Ausztriában, Bulgáriában, Horvátországban, Lettországon, Litvániában, Lengyelországban, Portugáliában, Magyarországon és Romániában a reálbér-növekedés meghaladta a 4,0 %-ot. Ezzel szemben Finnországban, Franciaországban és Spanyolországban 1,0 % alatt volt, Luxemburgban 1,4 %-kal, Belgiumban pedig 2,1 %-kal csökkent, az utóbbi kettő esetében a 2023-ban elért jelentős javulást követően. E közelmúltbeli javulások ellenére a reálbérek az EU-ban és a legtöbb tagállamban a világjárvány előtti szint alatt maradnak. A reálbérek az EU-ban várhatóan 2025-ben, az euróövezetben pedig 2026-ban érik el a 2019-es szintet⁹⁵.

A jogszabályban meghatározott minimálbér-emelése a legtöbb tagállamban nagymértékben ellensúlyozta a minimálbért keresők vásárlóerejének csökkenését. 2022 januárja és 2024 januárja között a jogszabályban meghatározott minimálbérek – minden olyan tagállamban, ahol létezik ilyen – nominális értéken több mint 7 %-kal emelkedtek⁹⁶.

⁹³ Eurofound: [Labour disputes across Europe in 2023: Ongoing struggle for higher wages as cost of living rises](#) (Munkaügyi viták Európában 2023-ban: Folyamatos küzdelem a magasabb bérekért a megélhetési költségek emelkedése közepette), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

⁹⁴ A reálbérek kiszámítása a harmonizált fogyasztói árindex deflátorként való alkalmazásával történik.

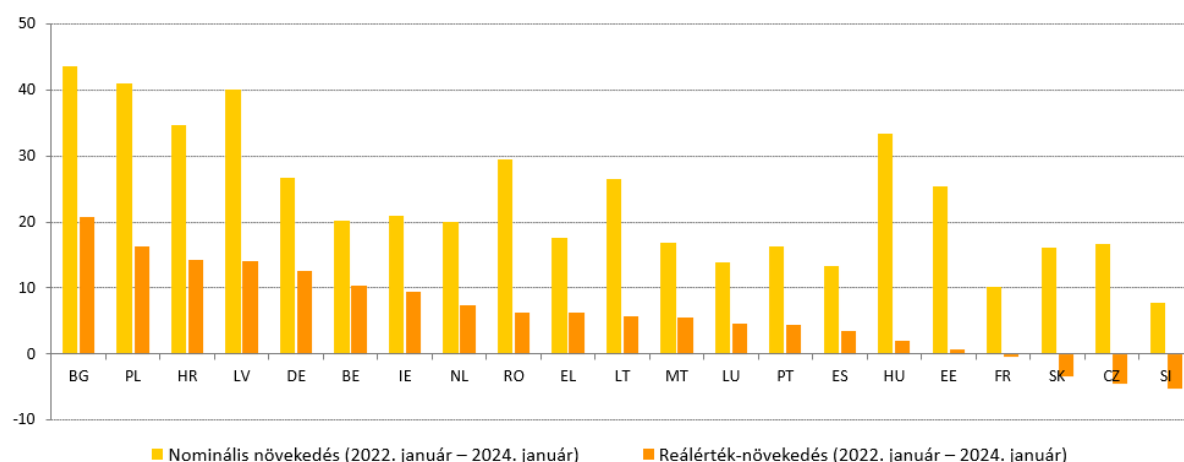
⁹⁵ Európai Bizottság: [Autumn 2024 Economic Forecast: A gradual rebound in an adverse environment](#) (2024. őszi gazdasági előrejelzés – Fokozatos fellendülés kedvezőtlen környezetben), 2024. november.

⁹⁶ 22 tagállamban létezik jogszabályban meghatározott minimálbér: Belgium, Bulgária, Horvátország, Ciprus, Csehország, Észtország, Franciaország, Németország, Görögország, Magyarország, Írország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovákia, Szlovénia és

Lengyelországban, Bulgáriában és Lettországon több mint 40 %-kal, Horvátországban, Belgiumban, Németországban, Észtországban, Írországon, Litvániában, Magyarországon, Hollandiában és Romániában pedig több mint 20 %-kal nőttek⁹⁷. Ezek az emelések elsősorban a 2023. és 2024. januári rendes éves aktualizálások, a 2022. és a 2023. év során végrehajtott jelentős kiigazítások eredményei voltak. Reálértéken a jogszabályban meghatározott minimálbérek Belgiumban, Bulgáriában, Horvátországban, Németországban, Lettországon és Lengyelországban több mint 10 %-kal, Görögországban, Írországon, Litvániában, Máltán, Hollandiában és Romániában pedig 5–10 %-kal emelkedtek (2.1.6. ábra). Észtországban, Franciaországban, Magyarországon, Luxemburgban, Portugáliában és Spanyolországban a jogszabályban meghatározott minimálbérek reálértéken kevesebb mint 5 %-kal nőttek 2022 januárja és 2024 januárja között. Ezzel szemben Csehországban, Szlovákiában és Szlovéniában több mint 3 %-kal csökkentek a reálbérek.

2.1.5. ábra: A jogszabályban meghatározott minimálbérek emelése segített ellensúlyozni a minimálbért keresők vásárlóerejének csökkenését

A minimálbérek alakulása a jogszabályban meghatározott minimálbérrel rendelkező tagállamokban (%-os változás)

Megjegyzés: Ciprus kiesett, mivel az ország 2023-ban bevezette a jogszabályban meghatározott minimálbért.

Forrás: Eurofound és Eurostat [[earn_mw_cur](#), [prc_hicp_midx](#)].

A dolgozói szegénység 2023-ban kismértékben csökkent az EU-ban, de még így is minden 12. munkavállalót érintett. A szegénység kockázatának kitett, 18 éves vagy annál idősebb foglalkoztatottak aránya 2023-ban 8,3 %-ra csökkent a 2022. évi 8,5 %-ról (2022-es, illetve 2021-es jövedelmekre vonatkoztatva)⁹⁸. Ez az arány alacsonyabb volt, mint a tíz évvel korábbi és a Covid19-világjárvány előtti szint (2013-ban 9,1 %, 2019-ben pedig 9 %, a 2012-es, illetve 2018-as jövedelmekre vonatkoztatva). 2023-ban tizenkét tagállamban csökkent a dolgozói szegénység, annak ellenére, hogy e tagállamok közül sokan 2022-ben magas inflációval és a reálbérek jelentős csökkenésével küzdöttek. Ez arra utal, hogy ezekben az országokban a mediánjövedelem erőteljesebben csökkent, mint a szegénységben élő munkavállalók jövedelme, amit a minimálbérek és a szociális transzferek aktualizálása is

Spanyolország. A következő 5 tagállamban nincs jogszabályban meghatározott minimálbér: Ausztria, Dánia, Finnország, Olaszország és Svédország.

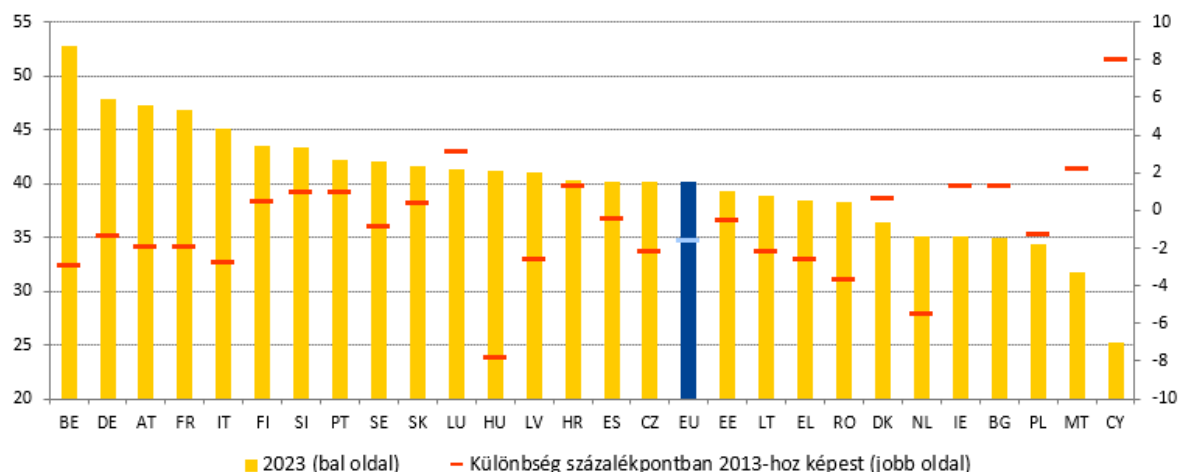
⁹⁷ A minimálbéreket gyakran évente, az év elején aktualizálják. 2022 januárja és 2024 januárja között a legnagyobb növekedést Lengyelországban (49 %), Bulgáriában (44 %), Lettországon (40 %) és Horvátországban (34 %) regisztrálták. Belgiumban, Németországban, Észtországban, Írországon, Litvániában, Magyarországon, Hollandiában és Romániában a minimálbér 20–30 %-kal nőtt.

⁹⁸ Eurostat [[ilc_iw01](#)], EU-SILC, törés az idősorban HR esetében.

támogatott⁹⁹. A legerőteljesebb csökkenés Olaszországban és Görögországban volt tapasztalható (–1,6 százalékponttal, illetve –0,7 százalékponttal 9,9 %-ra), bár mindkettő még így is meghaladta az uniós átlagot (8,3 %). Ezzel szemben a dolgozói szegénység legalább 1 százalékponttal nőtt Luxemburgban, Bulgáriában, Horvátországban és Szlovákiában. A legmagasabb szintet Romániában, Luxemburgban és Bulgáriában regisztrálták (15,3 %, 14,8 %, illetve 11,4 %), míg Spanyolországban, Észtországban és Portugáliában is 10 % vagy annál magasabb volt az arány. Az Eurostat korai becslései arra utalnak, hogy a dolgozói szegénység 2024-ben stabil marad (a 2023. évi jövedelmekre vonatkoztatva)¹⁰⁰. A korábbi évekhez hasonlóan a dolgozói szegénység Uniós-szerte magasabb volt a nem uniós polgárok (22,5 %), az EU-n kívül születettek (18,5 %), az alacsony iskolai végzettségű munkavállalók (18,4 %), a részmunkaidőben foglalkoztatottak (12,6 %), az ideiglenes munkavállalók (12,6 %), valamint az eltartott gyermeket nevelő háztartások (10,0 %) körében.

2.1.6. ábra: 2023-ban az átlagbért kereső egyedülálló személyek esetében az adóék a legtöbb tagállamban alacsonyabb volt, mint egy évtizeddel korábban

Adóék az átlagbért kereső egyedülálló személy esetében, 2023

Megjegyzés: A Ciprusra vonatkozó 2013-as adatok helyébe 2014-es adatok léptek, mivel a 2013-as adatok nem állnak rendelkezésre.

Forrás: Európai Bizottság, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság: Adók és juttatások adatbázisa, az OECD adókra és juttatásokra vonatkozó (2024 áprilisában aktualizált) modellje alapján.

A munkát terhelő adók jelentős hatást gyakorolnak a munkavállalási és munkaerő-felvételi ösztönzőkre. Az adóék a munkáltatók munkaerőköltségei és a munkavállalók nettó fizetése közötti különbséget méri, a teljes munkaerőköltség százalékos arányaként kifejezve. A munkát terhelő magas adóék visszafoghatja a munkavállalás és a munkaerő-felvétel ösztönzőit, különösen bizonyos csoportok, például a második keresők esetében, akiknek a munkaerő-kínálata jobban reagál az ilyen ösztönzőkre. 2013 óta az átlagbért kereső egyedülálló személy esetében az adóék 2,2 százalékponttal csökkent az EU-ban, és 2023-ban elérte a 40,2 %-ot (2.1.6. ábra). Ez azonban még így is meghaladja a 34,8 %-os OECD-átlagot. Ugyanebben az időszakban tizenhárom tagállamban jelentős (több mint 1 százalékpontos) csökkenés következett be az adóékek terén az átlagbért keresők esetében, a legnagyobb csökkenés Magyarországon (–7,9 százalékpont), Hollandiában (–5,5

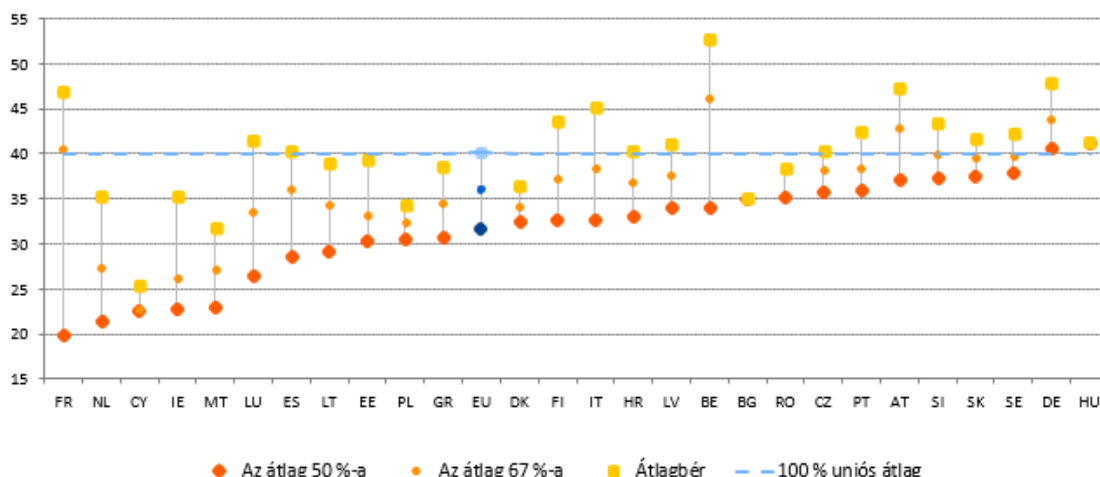
⁹⁹ Lásd: Európai Bizottság: *Labour market and wage developments in Europe 2024* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁰⁰ [Latest developments in income dynamics and poverty – Statistics Explained](#) (A jövedelemdinamika és a szegénység legújabb fejleményei – Statistics Explained), 2024. június.

százalékpont), Romániában (–3,7 százalékpont) és Belgiumban (–2,9 százalékpont) volt. Ezzel szemben ugyanebben az időszakban hat országban jelentős (1 százalékpontnál nagyobb) növekedés következett be, ezek közül a legnagyobb Cipruson (8,0 százalékpont), Luxemburgban (3,1 százalékpont) és Máltán (2,2 százalékpont). Az alacsonyabb jövedelműek (az átlagjövedelem 50 %-a) esetében az egyedülálló személyt terhelő adók 2023-ban 31,7 %-on állt, ami 2013 óta 3,1 százalékpontos, 2022 óta pedig 0,1 százalékpontos csökkenést jelent.

2.1.7. ábra: A munkát terhelő adók alacsonyabb az alacsony bérezésűek esetében

Az alacsony bérezésű (az átlagjövedelem 50 %-át és 67 %-át kereső) egyedülállókra vonatkozó adók a 2023. évi átlagbérhez viszonyítva

Megjegyzések: A tagállamok a progresszivitás szintjét tekintve csökkenő sorrendben szerepelnek (adók átlagbér esetében – adók az átlagbér 50 %-a esetében).

Forrás: Európai Bizottság, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság: Adók és juttatások adatbázisa, az OECD adókra és juttatásokra vonatkozó (2024 áprilisában aktualizált) modellje alapján.

A személyijövedelemadó-rendszerek jellemzően progresszívek, alacsonyabb adóévekkel a kevesebbet keresők esetében. A progresszivitás különösen hangsúlyos az olyan országokban, mint Franciaország, Belgium és Luxemburg, míg Bulgáriában és Magyarországon átalányadó-rendszert alkalmaznak (2.1.7. ábra). Az alacsony jövedelműek alacsonyabb adóterhei csökkentik a munkaerő-kereslet és -kínálat torzulását, és megkönnyítik az alacsony képzettségű munkavállalók felvételét. Bár az alacsony jövedelműek alacsonyabb adóterhei előnyösek a munkaerő-felvétel akadályainak csökkentése szempontjából, azokat úgy kell kialakítani, hogy ne akadályozzák a magasabb bérezésű munkahelyekre való áttérést.

Az infláció az adórendszerekben torzulásokat okozhat, ami a progresszivitást és a méltányosságot is érinti. Az adórendszerek torzulásai származhatnak a nominálisan meghatározott küszöbértékekből, például adósávokból, adójóváírásokból, levonásokból vagy mentességekből. A progresszív adórendszerekben az infláció jellemzően „hideg progresszióhoz” vezet, ahol a rögzített nominális küszöbértékek miatt több adózó kerül magasabb adósávokba, ami növeli az adóterhüket. Ez az adójóváírások és -kedvezmények erodálódásával együtt növelheti a szegénység kockázatát, ha nem kerül sor inflációs kiigazításokra vagy más szakpolitikai intézkedésekre. Ha az adósávokat (és az adórendszer egyéb rögzített paramétereit) úgy igazítják ki, hogy azok tükrözzék az inflációt, akár indexálás, akár diszkrecionális intézkedések révén automatikusan, mérsékelhetők a hideg progresszió és az infláció által előidézett egyéb torzulások. 2023-ban és 2024 elején számos tagállam végzett ilyen kiigazításokat személyijövedelemadó-rendszerében az említett torzulások kezelése érdekében (lásd a 2.1.2. szakaszt).

Az adótehernek a munkáról más adóalapokra való, a környezetvédelmi célokkal összhangban történő áthelyezése fokozhatja a munkaerőpiaci ösztönzőket, előmozdíthatja a méltányosságot és ugyanakkor támogathatja a klímasemlegességet. Az energiaadó-irányelv javasolt módosításai¹⁰¹, amelyekről a társjogalkotók jelenleg tárgyalnak, összhangban vannak ezekkel a célokkal, mivel olyan árakat határoznak meg, amelyek csökkentik a fosszilis tüzelőanyagok fogyasztását, továbbá ösztönzik a fenntartható és tiszta energiába történő beruházásokat. Emellett a klímasemlegességre való méltányos átállásról szóló tanácsi ajánlás¹⁰² támogatja a munkát terhelő adóterhek csökkentését, különösen az alacsony és közepes jövedelmű csoportok esetében, valamint a környezeti fenntarthatóságot előmozdító bevételi források felé való elmozdulást. Bár a szén-dioxid-adók regresszív hatással járhatnak, ezeket gondosan megtervezett kompenzációs intézkedésekkel lehet enyhíteni. A kiszolgáltatott helyzetű csoportok számára megfizethető energiát biztosító intézkedések vagy az energiamegtakarítást ösztönző és a fosszilis tüzelőanyag-fogyasztást csökkentő adózási intézkedések támogatása – különösen a még mindig magas energiaárak összefüggésében – igazodik ezekhez az éghajlat-politikai és méltányossági célkitűzésekhez.

2.1.2. A tagállamok által hozott intézkedések

Több tagállam munkaerő-felvételi ösztönzőket és munkahelyteremtési támogatásokat vezetett be, különös tekintettel a kulcsfontosságú ágazatokban a foglalkoztatás előmozdítására és a hátrányos helyzetű csoportok támogatására. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó támogatással **Görögország** munkaerő-felvételi támogatásokat vezetett be, amelyek lehetővé teszik 67 000 munkanélküli teljes munkaidős felvételét, különös tekintettel a leginkább kiszolgáltatott helyzetben lévőkre (tartós munkanélküliek, fogyatékossgal élő személyek, menekültek, romák). **Máltán** az ESZA+ és a máltai kormány által társfinanszírozott A2E program 2029-ig tart. E program pénzügyi támogatást nyújt a munkáltatóknak hátrányos helyzetű személyek felvételéhez és ezáltal a sokszínű és befogadó munkaerő elősegítéséhez. **Finnország** 2023-ban bértámogatási reformot vezetett be a munkanélküli álláskeresőket foglalkoztató munkáltatók számára. A munkáltatók a bérköltségek 50 %-át, illetve a csökkent munkaképességű munkavállalók alkalmazása esetében 70 %-át fedező pénzügyi támogatásban részesülhetnek. **Csehország** 2024-ben folytatta azt a kísérleti projektet, amely a hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatásához nyújtott bértámogatásokat integrációs tevékenységekkel – például képzéssel, szociális munkával, elhelyezkedési támogatással, valamint átfogó iránymutatással és tanácsadással – ötvözi a támogatott foglalkoztatás során a személyes fejlődés támogatása érdekében. **Olaszország** a 2024. május 7-i 60. sz. törvényerejű rendelettel ösztönzőket vezetett be az önfoglalkoztatáshoz a stratégiai ágazatokban az új technológiák kifejlesztése és a kettős átállás érdekében. Az ösztönzők magukban foglalják a társadalombiztosítási járulékok alóli havi 800 EUR-ig terjedő mentességet azon 35 év alatti munkanélküliek esetében, akik 2024. július 1. és 2025. december 31. között vállalkozást indítanak ezekben az ágazatokban, és állandó munkavállalókat alkalmaznak. Emellett a kedvezményezettek munkavállalónként 500 EUR adómentes havi hozzájárulást kérhetnek az INPS-től (Nemzeti Társadalombiztosítási Intézet) legfeljebb 3 évre. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával **Portugália** létrehozta a fenntartható foglalkoztatásra vonatkozó kötelezettségvállalási programot, amely pénzügyi támogatásokat és társadalombiztosítási járulékcsoökkentéseket kínál a munkáltatóknak 30 000 állandó munkahely létrehozásának

¹⁰¹ [COM\(2021\) 563 – Az energiaadó-irányelv felülvizsgálata.](#)

¹⁰² [A klímasemlegességre való méltányos átállás biztosításáról szóló tanácsi ajánlás \(2022/C 243/04\).](#)

támogatása, a munkaerőpiac szegmentációjának csökkentése és a nemek közötti egyenlőség előmozdítása érdekében, miközben megkönnyíti a fiatalok munkaerőpiaci integrációját.

A Covid19-válság tapasztalataira építve számos ország vezetett be vagy igazított ki csökkentett munkaidős foglalkoztatási programokat. 2024 májusában **Észtország** elfogadta a „munkaképesség-megelőzésről” szóló jogszabályt, hogy rugalmas munkafeltételeket biztosítson a tartós betegállomány után munkába visszatérő munkavállalók számára, és támogassa a krónikus betegségben szenvedő személyek munkaerőpiaci integrációját. Ebben a rendszerben a munkáltatók a teljes fizetés legalább 50 %-át fizetik, a fennmaradó részét pedig a nemzeti egészségbiztosítási pénztár fedezi. 2023 júliusában **Spanyolország** olyan rendelkezéseket fogadott el, amelyek továbbfejlesztették a RED-mechanizmus jogi rendszerét a foglalkoztatás rugalmasságának és stabilizálásának fokozása érdekében, részletezve a túlóra korlátait, a munkaerő-felvételre és -megtartásra vonatkozó szabályokat, valamint a munka kiszervezésének feltételeit. 2023 decemberében **Olaszország** kiterjesztette csökkentett munkaidős foglalkoztatást („Cassa Integrazione Guadagni”) a szélsőséges éghajlati viszonyok miatt csökkentett munkaidő eseteire is. A 2023 júliusa és decembere között alkalmazandó kiterjesztés kifejezetten olyan ágazatokra irányul, mint a mezőgazdaság, az építőipar és a bányászat.

Több tagállam módosította vagy módosítani tervezi a minimálbér-keretrendszerét. **Ciprus** 2023 januárjában jogszabályban meghatározott egyetemes minimálbért vezetett be, amelynek célja az alacsony keresetűek vásárlóerejének megőrzése. 2024 januárjától a minimálbért két évente kiigazítják konkrét kritériumok – többek között a minimálbért keresők megélhetési költségeihez viszonyított vásárlóereje – alapján. Az első felülvizsgálatra már 2024 januárjában sor került, és a minimálbér havi 940 EUR-ról 1 000 EUR-ra nőtt. 2024-ben **Lettországb**an és **Görögországb**an a kormány és a szociális partnerek megvitatták a minimálbér-megállapítási mechanizmus módosítására irányuló reformokat, hivatkozva a megfelelő minimálbérekről szóló irányelvben¹⁰³ felvázolt értékekre. **Lettországb**an a minimálbér 2025-től 740 EUR lesz, azaz a minimálbért innentől kezdve a mediánbérhez viszonyítva fogják megállapítani. **Bulgária** és **Litvánia** újradefiniálta a minimálbérek megállapításának folyamatát oly módon, hogy az magában foglaljon egy indikatív referenciaértéket, nevezetesen a tényleges bérekhez viszonyítva, **Hollandia** pedig havi mértékről óránkénti mértékre módosította a minimálbér meghatározását. **Romániában** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként 2024 novemberében új törvényt fogadtak el annak érdekében, hogy a szociális partnerekkel konzultálva új mechanizmust és képletet dolgozzanak ki a minimálbér szintjének szisztematikus meghatározására és aktualizálására, összhangban a megfelelő minimálbérekről szóló irányelvvel. Ezek a változások az irányelv tagállamok általi, 2024. november 15-ig esedékes szélesebb körű átültetésének részét képezik. **Horvátországb**an a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében módosították a minimálberről szóló törvényt annak érdekében, hogy előírják a túlórák, az éjszakai munka, a vasárnapok és a munkaszüneti napok díjazásának minimális emelését, továbbá megtiltsák a minimálberről való lemondás lehetőségét. Horvátország emellett azt tervezi, hogy az előző évhez képest a minimálbért az átlagbér 50 %-ára emeli.

A közsféra béreivel kapcsolatban a tagállamok számos intézkedést fogadtak el vagy mérlegelnek. **Horvátországb**an a helyreállítási és rezilienciaterv részeként 2024-ben hatályba lépett a bérekről szóló törvény, amelynek célja a bérmegállapítási kritériumok egységesítése és a fizetések harmonizálása az államigazgatásban és a közszolgáltatásokban, a

¹⁰³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2041 irányelve (2022. október 19.) az Európai Unióban biztosítandó megfelelő minimálbérekről (HL L 275., 2022.10.25., 33. o.).

szociális partnerekkel konzultálva. **Olaszországban** a költségvetési törvény 2024-re 3 milliárd EUR-t, 2025-től pedig évente 5 milliárd EUR-t különített el az állami alkalmazottakra vonatkozó nemzeti kollektív szerződés megújítására. **Görögország** 2025-ben – az új egységes bérezési rendszer elfogadását követően – emelni tervezi a közszféra béreit. **Szlovéniában** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként 2024 októberében elfogadták a közszféra bérrendszerének közös alapjairól szóló törvényt, amely 2025 januárjában lép hatályba. A reform eltörölte a minimálbér alatti sávokat, és megemelte a közszférában dolgozó valamennyi tisztviselő és köztisztviselő díjazását.

A bérmegállapítási rendszerek egyéb felülvizsgálataira is sor került, különösen a kollektív tárgyalásokkal kapcsolatban. Lengyelországban benyújtottak egy törvényjavaslatot, amelynek célja, hogy naprakésszé tegye a kollektív szerződések létrehozására és nyilvántartásba vételére vonatkozó szabályokat, kiterjessze a tárgyalási témák körét, egyszerűsítse a kollektív munkaszerződések nemzeti nyilvántartásába való bejegyzési folyamatot, megkönnyítse a szerződések meghosszabbítását, és lehetővé tegye a vállalkozások számára, hogy kereskedelmi okokból kilépjenek a több társasággal kötött megállapodásoktól. **Franciaországban** új rendeletet fogadtak el annak érdekében, hogy felgyorsítsák a kollektív szerződések kiterjesztését az adott ágazat valamennyi munkavállalójára és vállalatára, biztosítva, hogy az ágazati minimálberek ne csökkenjenek a jogszabályban meghatározott minimálbér (SMIC) alá¹⁰⁴. Emellett 2024 márciusában létrehozták a javadalmazással, foglalkoztatással és termelékenységgel foglalkozó új Főtanácsot a termelékenység, az értékteremtés és a bérek jobb összehangolása érdekében, a bér meghatározó tényezők nyomon követése mellett. **Portugáliában** a Munka Törvénykönyvének közelmúltbeli aktualizálása foglalkozik a kollektív szerződések felmondására irányuló eljárásokkal, hogy megnehezítse e szerződések felmondását, emellett pedig új választottbírói eljárást vezet be¹⁰⁵. **Belgiumban** a szociális partnerek nem jutottak megállapodásra a bérekről, ezért a szövetségi kormány úgy döntött, hogy 2023-ra és 2024-re nem emeli a bérnormát, és a béremeléseket a szokásos inflációs indexálásra korlátozza. A szociális partnerek azonban tárgyalhatnak munkavállalónként legfeljebb 500 EUR, illetve ha a vállalatok kivételesen magas nyereséget érnek el, 750 EUR összegű egyszeri bónuszzal.

A tagállamok lépéseket tesznek a szociális gazdaság megerősítése érdekében, kihasználva a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv¹⁰⁶ és a szociális gazdaság keretfeltételeinek fejlesztéséről szóló tanácsi ajánlás¹⁰⁷ által teremtett lendületet. 2024 februárjában tizenkilenc tagállam írta alá az Európai Unió szociális gazdaságának liège-i ütemtervét¹⁰⁸, amely prioritásra és iránymutatásra tesz javaslatot a szociális gazdaság számára a következő európai szociális menetrendben. A tagállamok jelenleg dolgozzák ki vagy frissítik szociális gazdasági stratégiáikat, ami elengedhetetlen a kedvező keretfeltételek megteremtéséhez. 2024 júliusában **Írország** elindította a 2024–2027-es időszakra vonatkozó nemzeti szociális vállalkozási politikáját. 2023 augusztusában **Szlovákia** cselekvési tervet fogadott el a szociális gazdaság és a szociális vállalkozások 2030-ig történő támogatására.

¹⁰⁴ Eurofound: [France: Developments in working life 2023](#) (Franciaország: Fejlemények a munka világából, 2023), Munkadokumentum, WPEF24045, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁰⁵ Eurofound (2024): [Portugal: Developments in working life 2023](#) (Portugália: Fejlemények a munka világából, 2023), Munkadokumentum, WPEF24057, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁰⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – [Emberközpontú gazdaság kiépítése: a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv, COM\(2021\) 778](#).

¹⁰⁷ [A Tanács ajánlása \(2023. november 27.\) a szociális gazdaság keretfeltételeinek fejlesztéséről \(C/2023/1344\)](#).

¹⁰⁸ A nyilatkozatot lásd online.

Szlovénia a szociális gazdaság fejlesztésére irányuló stratégiát dolgozott ki, amely jelenleg a kormány jóváhagyására vár. **Belgiumban** a német ajkú közösség 2024 januárjában elfogadta a szociális gazdasági vállalkozások elismeréséről és előmozdításáról szóló első rendeletet, majd 2024 áprilisában Flandria rendeletet fogadott el a szociális gazdaság és a vállalati társadalmi felelősségvállalás előmozdításáról. **Cipruson** 2023 decemberében jóváhagyták a szociális vállalkozásokról szóló 2020. évi törvény módosításait és a szociális vállalkozások nyilvántartásának létrehozásáról szóló rendeletet, és ez a nyilvántartás most már fogadja a jelentkezéseket. **Csehországban** 2024-ben fogják benyújtani a parlamentnek a szociális gazdaságról szóló törvénytervezetet. E jogszabály célja, hogy támogassa a szociális gazdaság szervezeteit egy olyan keret biztosításával, amely növeli szerepüket a gazdaságban, többek között a finanszírozáshoz való hozzáférés megkönnyítése, a szabályozási feltételek javítása és a fenntartható szociális üzleti modellek előmozdítása révén. **Portugália** elindította a „Portugál Szociális Innováció 2030” elnevezésű kezdeményezést, hogy előmozdítsa a vállalkozói készséget, a szociális innovációt és a környezeti-társadalmi hasznossággal járó befektetéseket az országban. A fő kedvezményezettek olyan állami és magánszervezetek, köztük a szociális gazdaság szervezetei, amelyek szociális innovációs projekteket fejlesztenek, képeznek, segítenek elő vagy támogatnak. **Németországban** az ESZA+ által társfinanszírozott új támogatási program 2028-ig 110 milliárd EUR-t ruház be a közérdekű vállalkozások megerősítése céljából, támogatva a közösségi munkahelyeket, egyetemeket vagy üzleti inkubátorházakat, amelyek cserébe tanácsadást és készségfejlesztést biztosítanak a szociális vállalkozások számára.

Számos tagállam hajtott végre intézkedéseket az adózás méltányosságának fokozása és a munkaerőpiaci részvétel fellendítése érdekében. **Olaszországban** a munkavállalókra vonatkozó adóék eredetileg 2022-ben bevezetett és 2023-ban meghosszabbított csökkentése 2024-re megerősítést nyert¹⁰⁹. Emellett a 2024-es adóévben a további munkavállalókat határozatlan idejű szerződések keretében alkalmazó vállalkozások és szakemberek 120 %-os levonásra jogosultak a munkaerőköltségekből. **Lettország** 2025-től végrehajtja a munkaerőre vonatkozó adóreformot, az alacsonyabb és közepes jövedelmű munkavállalókra nehezedő adóterhek csökkentése révén. **Portugália** a 2025. évi állami költségvetési javaslatba belefoglalta a 2025-től alkalmazandó, fiatal személyekre vonatkozó adórendszer módosítását. Ez képzettségi szintjüktől függetlenül kiterjeszti a jogosultságot a 35 évesnél fiatalabb személyekre, és (a korábbi 5 év helyett) legfeljebb 10 évre hosszabbítja meg a mentességek időtartamát. Egy másik példa, hogy **Finnországban** a kormány csökkentette a munkából származó jövedelem adóztatását azáltal, hogy megduplázta a 65 év felettek számára a munkából származó jövedelem után járó adójóváírást, miközben törölte azt a 60–64 éves korcsoportban. Ennek az átrendezésnek az a célja, hogy javítsa a 65 év felettek munkavállalási ösztönzőit.

A személyi jövedelemadó-rendszereket is kiigazították, hogy enyhítsék az infláció munkavállalókra gyakorolt hatását¹¹⁰. Ha az adótábla küszöbértékei változatlanok maradnak, az infláció magasabb adósávokba kényszerítheti a háztartásokat, ami úgynevezett „hideg progressziót” eredményez. Míg a legtöbb ország diszkrecionális alapon kiigazítja az adósávokat, **Belgium, Dánia, Litvánia, Hollandia, Szlovákia, Szlovénia, Svédország** és

¹⁰⁹ Az adómentesség mértéke a 2692 EUR-ig adóköteles havi bérek esetében 6 %, az 1 923 EUR-t meg nem haladó havi bérek esetében pedig 7 % marad. Az éjszakai munkáért és a munkaszüneti napokon végzett túlóráért fizetett bruttó díjazás 15 %-ának megfelelő adóék-csökkentést 2024 első hat hónapjára vonatkozóan is megerősítették.

¹¹⁰ Lásd: Európai Bizottság: [Annual Report on Taxation 2024](#). (Éves jelentés az adózásról 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

újabbban **Ausztria** automatikus kiigazítási mechanizmusokkal rendelkezik¹¹¹. **Németország, Litvánia, Luxemburg, Írország és Portugália** 2023-ban és/vagy 2024-ben diszkrecionálisan kiigazította adósávjait, és **Portugália** a második sáv esetében is csökkentette a marginális adókulcsot. **Olaszország** 2024-ben összevonta a két legalsó adósávot (a négyből), 23 %-os adókulcsot alkalmazva a közepes jövedelműeket sújtó terhek csökkentése érdekében. Végezetül **Spanyolország** 2023-ban és 2024-ben is indexálta a társadalombiztosítási járulékok alapját és mértékét. E személyijövedelemadó-kiigazítások mellett a tagállamok további költségvetési intézkedéseket vezettek be az infláció ellensúlyozására.

2.2. 6. iránymutatás: A munkaerő-kínálat növelése, valamint a munkavállalási lehetőségeknek, továbbá a készségek és a kompetenciák egész életen át történő folyamatos elsajátításának a javítása

Ez a szakasz a 6. foglalkoztatási iránymutatás végrehajtását vizsgálja, amely azt ajánlja a tagállamoknak, hogy a szociális jogok európai pillérének 1. (oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás), 2. (nemek közötti egyenlőség), 3. (esélyegyenlőség), 4. (a foglalkoztatás aktív támogatása), 9. (a munka és a magánélet közötti egyensúly), 11. (gyermekgondozás és gyermekek támogatása) és 17. (a fogyatékossgal élő személyek társadalmi befogadása) elvével összhangban teremtsék meg a feltételeket a munkaerő-kínálat javításához, a készségek és a kompetenciák egész életen át történő elsajátításának elősegítéséhez, az esélyegyenlőség ösztönzéséhez mindenki számára, a munkaerőpiaci részvétel előtt álló akadályok és visszatartó tényezők felszámolásához, továbbá a munkaerőpiaci részvétel ösztönzéséhez. A 2.2.1. szakasz az oktatás, a képzés és a készségek, valamint a veszélyeztetett és alulreprezentált csoportok munkaerőpiaci helyzetének legfontosabb fejleményeiről számol be. A 2.2.2. szakasz a tagállamok által ezeken a területeken hozott szakpolitikai intézkedésekről számol be.

2.2.1. Fő mutatók

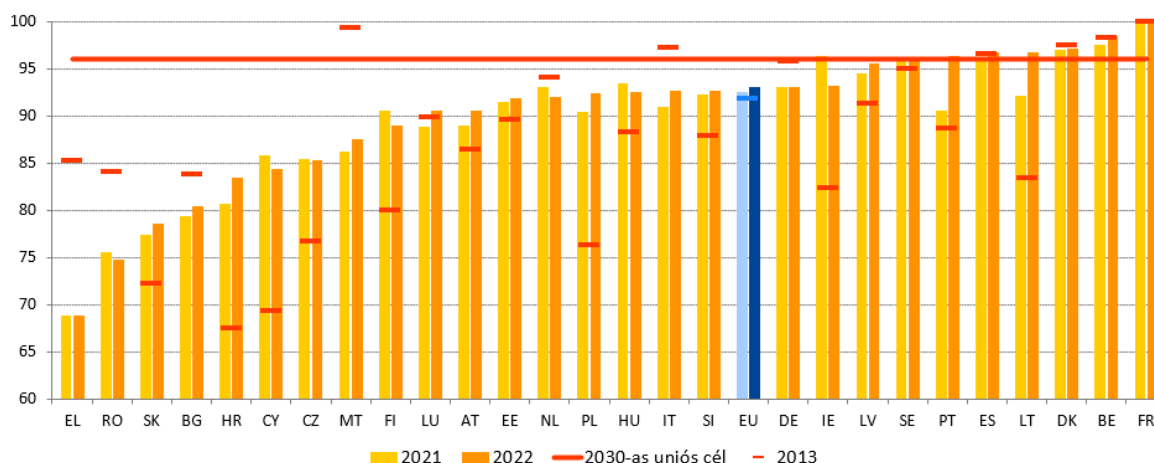
A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel az elmúlt évtizedben lassú előrehaladást mutatott uniós szinten, és a tagállamok között jelentős eltérések mutatkoznak. 2022-ben a 3 éves kor és a tankötelezettség alsó korhatára közötti gyermekek 93,1 %-a vett részt kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban, ami 2021-hez képest 0,6 százalékpontos, 2014 óta pedig 1,9 százalékpontos növekedést jelent. Ez az uniós szintű átlag azonban elfedi az országok közötti jelentős különbségeket. Hét tagállam (Belgium, Dánia, Franciaország, Spanyolország, Litvánia, Portugália, Svédország) már elérte azt az uniós szintű célt, hogy 2030-ra 96 %-os részvételi arányt érjen el, míg öt országban az arány 85 % alatti (Bulgária, Horvátország, Ciprus, Románia és Szlovákia, az utóbbi kettő pedig 80 % alatt). Az elmúlt években néhány tagállam figyelemreméltó eredményeket ért el: 2021 és 2022 között Portugáliában (5,8 százalékpont), Litvániában (4,6 százalékpont), Horvátországban (2,8 százalékpont) és Lengyelországban (2 százalékpont) volt a legnagyobb növekedés. Ezzel szemben hat tagállamban, különösen Cipruson (–1,4 százalékpont), Finnországban (–1,6 százalékpont) és Írországban (–3,2 százalékpont) csökkent a részvétel. A megfizethetőség és a kapacitáshiány – beleértve a személyzet hiányát is – továbbra is jelentős akadály a hozzáférésnek, különösen a kisgyermekek és a hátrányos társadalmi-

¹¹¹ Az indexálás EU-szerte alkalmazott különböző megközelítéseinek részletes leírását lásd az adózásról szóló 2023. évi éves jelentés 3. táblázatában (a 2022-ben életbe léptetett intézkedésekről).

gazdasági háttérrel rendelkezők számára. A roma gyermekek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétele továbbra is komoly kihívást jelent, mivel az uniós átlag mintegy felét teszi ki (2021-ben 42–44 %-ot) és így jóval elmarad a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó új uniós stratégiai keretben 2030-ra kitűzött legalább 70 %-os céltól¹¹².

2.2.1. ábra: A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel lassú előrehaladást mutat uniós szinten, de az egyes országok között jelentős eltérések vannak

A 3 éves kor és a tankötelezettség alsó korhatára közötti gyermekek részvétele a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban (%)

Megjegyzés: 2013: EL és PT esetében eltér a fogalommeghatározás. 2021: az EU és PT esetében eltér a fogalommeghatározás. Az adatok FR esetében ideiglenesek. 2022: az EU és PT esetében eltér a fogalommeghatározás. Az adatok ideiglenesek FR, MT, PL és PT esetében. EL esetében a legfrissebb rendelkezésre álló adatok 2019-ből származnak.

Forrás: Eurostat, [educ_uoe_enra21].

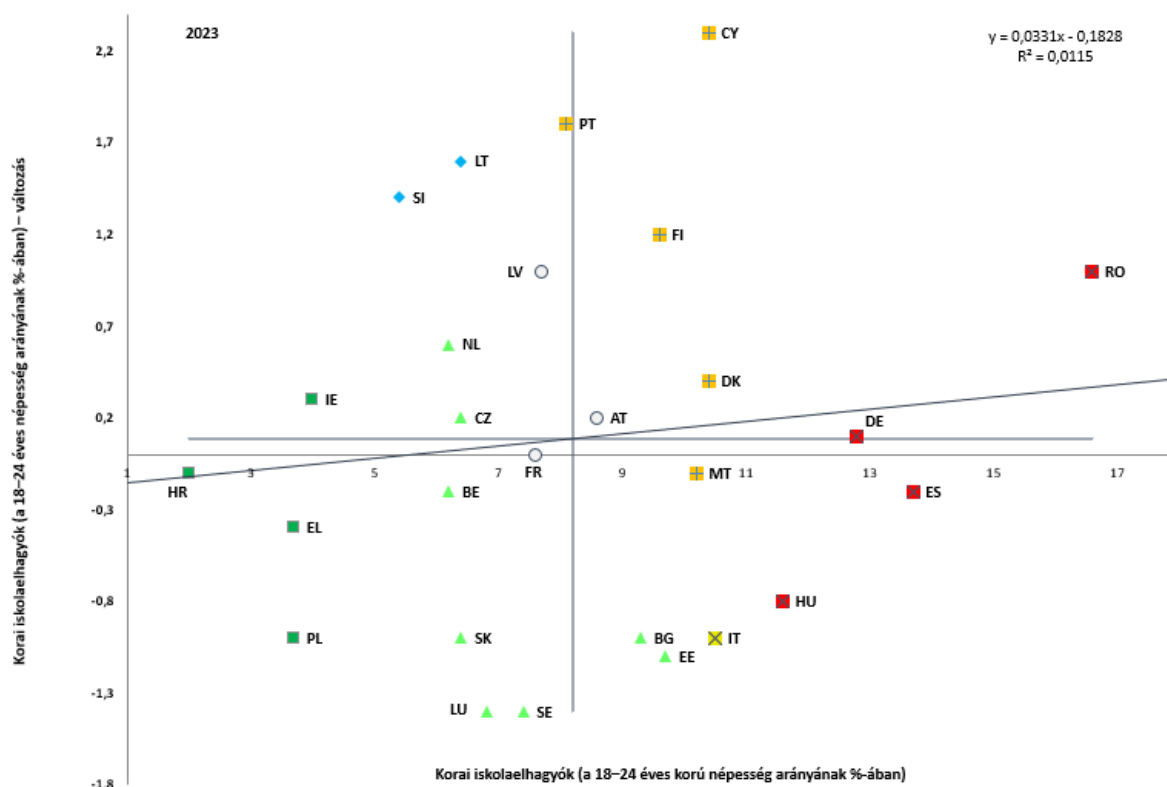
A korai iskolaelhagyás Uniós-szerte csökken, de továbbra is kihívást jelent, különösen a fiatal férfiak körében. 2023-ban a 18–24 évesek 9,5 %-a volt korai iskolaelhagyó, ami 2022-höz képest 0,2 százalékpontos csökkenést jelent. Ez 2,3 százalékponttal alacsonyabb, mint egy évtizeddel korábban, és öt ország (Görögország, Spanyolország, Olaszország, Málta és Portugália) több mint 5 százalékpontos csökkenést ért el ebben az időszakban. 2023-ban azonban mintegy 3,1 millió fiatal volt korai iskolaelhagyó az EU-ban, és így legfeljebb alsó középfokú végzettséget szerzett. Tizenhat tagállam már elérte az európai oktatási térség azon célkitűzését, hogy 2030-ra 9 % alá csökkenjen a korai iskolaelhagyók aránya. Romániában, Spanyolországban, Németországban és Magyarországon azonban az arányok továbbra is 12 % körül vagy fölött vannak, ami „kritikus helyzetet” tükröz, és az előző évhez képest csak kisebb javulást, vagy akár növekedést is mutat – lásd a 2.2.2. ábrát. 2023-ban Cipruson volt a legnagyobb növekedés (2,3 százalékponttal), amelyet Finnország, Szlovénia, Portugália és Litvánia követett, ahol a korai iskolaelhagyók aránya több mint 1 százalékponttal nőtt. Ugyanakkor Horvátország (2,0 %), Görögország (3,7 %), Lengyelország (3,7 %) és Írország (4,0 %) a „legjobban teljesítők” kategóriába került. Az összességében valamelyest kedvező tendencia ellenére nincs jele a tagállamok közötti felfelé irányuló konvergenciának. Emellett a nemek közötti különbség továbbra is jelentős, mivel a fiatal nők sokkal kisebb

¹¹² Az [Alapjogi Ügynökség \(FRA\) legfrissebb, a romák helyzetére vonatkozó 2021. évi felmérése](#) alapján, amelyet 2022-ben tettek közzé. További információkért lásd [a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó, a 2020–2030-as időszakra szóló uniós stratégiai keret](#).

valószínűséggel lesznek korai iskolaelhagyók (7,7 %), mint a fiatal férfiak (11,3 %). Az EU-n kívül született fiatalok esetében továbbra is közel háromszor nagyobb a valószínűsége annak, hogy korai iskolaelhagyók lesznek (21,6 %), mint az uniós tagállamokban születettek (8,2 %). A helyzet különösen aggasztó a fiatal (18–24 éves) romák esetében, mivel 2020 és 2021 között több mint kétharmaduk (71 %) hagyta el az oktatást, még mielőtt elérte volna a felső középfokú szintet¹¹³. Emellett aggasztó az ugyanebbe a korcsoportba tartozó, fogyatékossgal élő fiatalok helyzete is, esetükben 2022-ben a korai iskolaelhagyók aránya 22,2 % volt¹¹⁴. A regionális különbségek jelentősek az olyan tagállamokban is, mint Bulgária, Franciaország, Magyarország, Portugália és Spanyolország (lásd az 5. melléklet 1. ábráját), beleértve a legkülső régiókat is.

2.2.2. ábra: A korai iskolaelhagyók aránya továbbra is lassan csökken, és jelentős különbségek vannak a tagállamok között

Korai iskolaelhagyók (18–24 évesek), 2023-as szint és változás az előző évhez képest (% , a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Törés az idősorban SK és CY esetében. Alacsony megbízhatóságú adatok HR és LU esetében.

Forrás: Eurostat [[edat_lfse_14](#)], EU LFS.

A pillérhez kapcsolódó 2. háttérmagyarázat: Az alapkészségek fejlesztése

¹¹³ Lásd: Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége: [Roma in 10 European Countries – Main results](#) (Romák 10 európai országban – főbb eredmények), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹¹⁴ Lásd: EDE: [European comparative data on persons with disabilities](#) (Európai összehasonlító adatok a fogyatékossgal élő személyekről), 2022. A fogyatékossgal élő személyek körében a korai iskolaelhagyás magasabb aránya többek között az akadálymentességi problémáknak (pl. fizikai és építészeti akadályok) és az igényeikhez igazított programok hiányának tudható be.

Az alapkészségek képezik a fiatalok személyes és szakmai fejlődésének, valamint az EU jövőbeli versenyképességének és társadalmi kohéziójának alapját. Az alapkészségek építőelemként szolgálnak ahhoz, hogy az emberek eligazodjanak az élet komplex feladatai között, a közösség aktív tagjai legyenek, életük későbbi szakaszában folytassák a tanulást, és érdemben hozzájáruljanak a társadalomhoz és a gazdasághoz. Támogatják a munkatermelékenységet és a digitális átálláshoz, valamint az egyre inkább tudásalapúvá váló gazdasághoz szükséges innovációs ütemet¹¹⁵. A megfelelően képzett fiatalok foglalkoztatási kilátásai jobbak, kevésbé vannak kitéve annak a kockázatnak, hogy alacsony képzettséggel hagyják el az oktatást, és nagyobb valószínűséggel vesznek részt felnőttkori tanulásban¹¹⁶. Az európai oktatási térséggel összefüggésben az EU (az OECD nemzetközi tanulói teljesítménymérése (PISA) szerinti) alapkészségekre vonatkozó célokat tűzött ki, amelyek szerint a szövegértés, a matematika és a természettudományok terén az alulteljesítés arányát 2030-ig 15 % alá kell szorítani. A közelmúlt tendenciái rávilágítanak arra, hogy európai szinten megújult és fokozott erőfeszítésekre van szükség. Ezeknek az erőfeszítéseknek a meglévő kezdeményezésekre kell épülniük, és fel kell lendíteniük az „Utak az iskolai sikerhez” című, 2022. novemberi ajánlás végrehajtását, amely felvázolja az oktatási eredmények javítására irányuló rendszerszintű és sokrétű megközelítés szakpolitikai keretét¹¹⁷. Ezen túlmenően a Bizottság az új megbízatása keretében az alapkészségekre vonatkozó cselekvési tervet fog előterjeszteni. Ennek kiegészítéseként egy TTMM oktatási stratégiai terv foglalkozik majd a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika oktatásával kapcsolatos sajátos és tartós kihívásokkal.

A legfrissebb adatok megerősítik az alapkészségek terén elért teljesítmény hosszabb távú romlását, ami komoly kockázatot jelent az EU jövőbeli munkatermelékenységére és versenyképességére nézve, és kihívást jelent az uniós oktatási rendszerek méltányossági és kiválósági dimenziói tekintetében. 2012 óta uniós szinten folyamatosan nőtt mind a három PISA-dimenzió alulteljesítési aránya, és a 2022. évi PISA-felmérés eredményei az alapkészségek terén elért teljesítmény ezen időszak során bekövetkezett legdrámaibb romlását dokumentálták. A legfrissebb megállapítások azt mutatják, hogy az alulteljesítési arány jelentősen nőtt a matematika (6,6 százalékpont) és a szövegértés (3,7 százalékpont) terén, és kisebb mértékben a természettudományok terén (1,9 százalékpont); ez a tendencia a legtöbb tagállam egyéni teljesítményében is tükröződik¹¹⁸. Uniós szinten az alulteljesítés aránya jelenleg 29,5 % a matematika, 26,2 % a szövegértés és 24,2 % a természettudományok terén (2018-ban 22,9 %, 22,5 %, illetve 22,3 % volt), 18 tagállam pedig 25 % feletti alulteljesítési arányról számolt be a matematika terén, 14-ben pedig hasonlóan magas az arány a szövegértés esetében. Ennek eredményeként az EU még inkább eltávolodott az európai oktatási térség azon célkitűzésétől, hogy 15 %-ra csökkentse az

¹¹⁵ Lásd: OECD (2014): [A New Macroeconomic Measure of Human Capital Exploiting PISA and PIAAC: Linking Education Policies to Productivity](#), OECD Economics Department Working Papers, No. 1709, 2022; Európai Bizottság: [Investing in People's Competences – A Cornerstone for Growth and Wellbeing in the EU](#) (Az emberek kompetenciáiba történő beruházás – A növekedés és a jólét sarokköve az EU-ban), *European Economy Discussion Papers*, 139, 2021; Woessmann L.: [The Economic Case for Education](#), *EENEE elemző jelentés 20. szám*, 2014.

¹¹⁶ Európai Bizottság: [Investing in education in a post-Covid EU](#) (Befektetés az oktatásba a Covid utáni EU-ban), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2022.

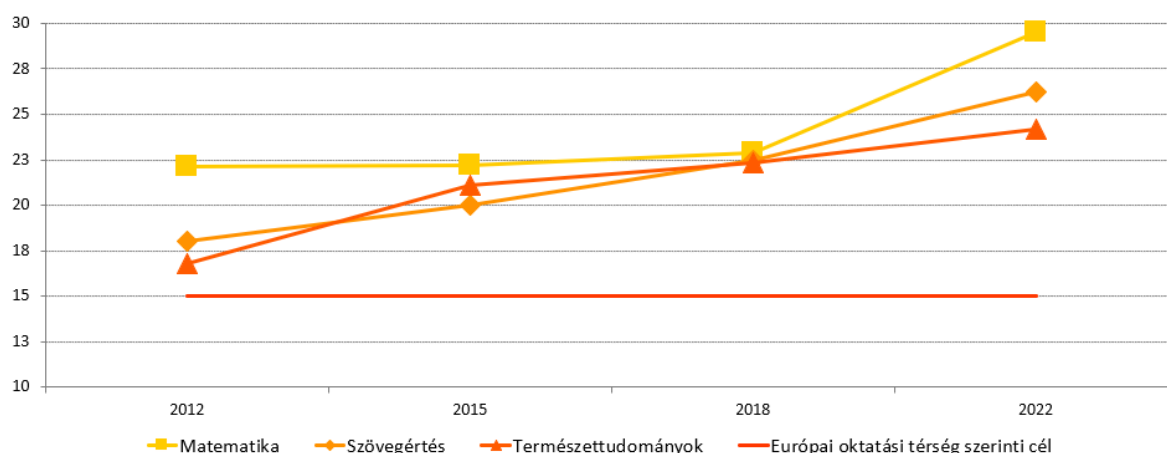
¹¹⁷ [A Tanács ajánlása \(2022. november 28.\) az „Utak az iskolai sikerhez” kezdeményezéséről és a korai iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikákról szóló, 2011. június 28-i tanácsi ajánlás felváltásáról \(EGT-vonatkozású szöveg\)](#) (2022/C 469/01).

¹¹⁸ Európai Bizottság: [The twin challenge of equity and excellence in basic skills in the EU](#) (A méltányosság és a kiválóság kettős kihívása az alapkészségek terén az EU-ban), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

alulteljesítést, és a jelenlegi különbség nagyobb, mint 10 évvel ezelőtt. Ugyanakkor a legutóbbi PISA-adatok azt is mutatják, hogy valamennyi társadalmi-gazdasági csoportban csökkent a legmagasabb teljesítményszint, azaz a magas szintű kompetenciát mutató diákok aránya¹¹⁹. A matematika és a szövegértés terén az arány összességében jelentősen csökkent, míg a természettudományok terén a legtöbb országban nagyjából stabil maradt. 2022-ben az uniós diákok mindössze 7,9 %-a ért el magas kompetenciát a matematika, 6,5 % a szövegértés és 6,9 % a természettudományok terén (2018-ban ez az arány 11 %, 8,1 %, illetve 6,3 % volt). Bár feltételezhető, hogy a Covid19-válság szerepet játszott a teljesítmény visszaesésében, számos ország már a világjárvány előtt is csökkenő tendenciát tapasztalt ezen a téren.

Az alulteljesítési arány jelentősen nőtt a matematika és a szövegértés terén, és kisebb mértékben a természettudományok terén

Azon diákok aránya, akik nem képesek elérni a minimális kompetenciaszint referenciaértékét (PISA 2. szint) (%)

Megjegyzés: Óvatosságra van szükség a 2022. évi uniós érték értelmezésekor: Dánia, Írország, Lettország és Hollandia nem tett eleget egy vagy több PISA-felmérés szerinti mintavételi standardnak (lásd: [OECD, 2022. évi PISA-felmérés \(1. kötet\)](#), A2 és A4). Málta esetében hiányoznak a 2012. évi adatok.

Forrás: OECD: [PISA 2012](#), [2015](#), [2018](#), [2022](#), az Oktatásügyi, Ifjúságpolitikai, Sportügyi és Kulturális Főigazgatóság számításai.

Számos ország indított vagy vett fontolóra új intézkedéseket válaszul a PISA-felmérés aggasztó eredményeire. Lengyelországban néhány azonnali korrekciós intézkedést hajtottak végre, és 2026-tól kompetenciaalapú tantervi reformot terveznek az alapfokú oktatás előtti és az alapfokú szinten, amely igénybe veszi az európai oktatási térség stratégiai keretrendszerében nyújtott szakértői tanácsadást. **Finnország** emelni fogja a kötelező olvasás-, írás- és számolás-tanórák minimális számát az alapfokú oktatási szinten. A reform 2025 augusztusától kerül bevezetésre, és az alapfokú oktatás finanszírozása 200 millió EUR-val fog nőni. Az EU technikai támogatási eszközéből finanszírozott, több országra kiterjedő projekt célja, hogy támogassa **Bulgáriát** és **Romániát** abban, hogy a kiemelt szükségletek felülvizsgálatával és a tantervek tervezésének, végrehajtásának, nyomon követésének és értékelésének javítására vonatkozó ajánlások megfogalmazásával megerősítsék ezen

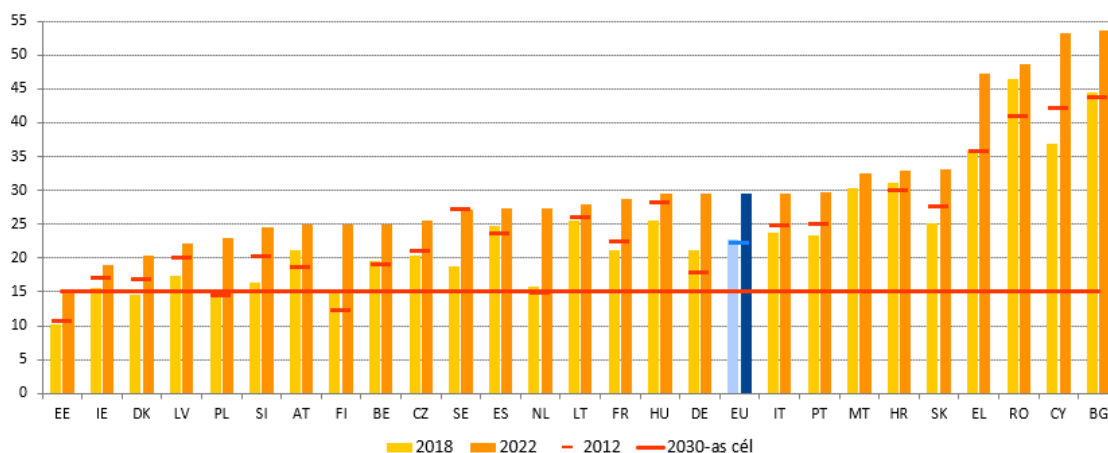
¹¹⁹ A PISA-felmérésben ezt a gazdasági, társadalmi és kulturális státusz mutatója (ESCS) határozza meg. Az előnyös társadalmi-gazdasági háttér kategóriája az adott országban a legmagasabb ESCS-pontszámokkal rendelkező összes diák 25 %-át foglalja magában, míg a hátrányos társadalmi-gazdasági háttér kategóriája a legalacsonyabb ESCS-pontszámmal rendelkező diákok 25 %-át jelenti.

országok tantervi reformjainak kidolgozására és végrehajtására irányuló kapacitását. **Málta** 2024 májusában elfogadta az új nemzeti oktatási stratégiát (2024–2030), amely a tudásátadásról a kompetenciaalapú rendszerre való fokozatos áttérést javasolja. Emellett matematikai műveltségi stratégiát is előíranyoz, és elkötelezi magát az írás-olvasási készségek megerősítése mellett. **Hollandiában** az alapkészségekre vonatkozó főterv előmozdítja a tényeken alapuló oktatást, amelynek keretében a részt vevő iskolák hallgatónként 500 EUR-t kapnak az alapkészségek fejlesztésére, azzal a feltétellel, hogy igazoltan hatékony módszereket – például kisebb létszámú osztályokat – alkalmaznak, a költségvetés mintegy 50 %-os növelése mellett. **Svédország** – tükrözve a digitálistól az analógabb tanítási és tanulási módszerek felé való elmozdulást – az alapkészségek fejlesztése érdekében a tankönyvekhez való ingyenes hozzáférésre, a könyvtárak és az analóg tanulási erőforrások népszerűsítésére összpontosít. Az ESZA+ támogatásával **Románia** nemzeti programot hoz létre a funkcionális analfabetizmus megelőzésére és csökkentésére.

A legtöbb tagállamban jelentősen romlott az alapkészségek terén megfigyelhető alulteljesítés, ami komoly kockázatot jelent az EU jövőbeli munkatermelékenységére és versenyképességére nézve. Az OECD 2022. évi nemzetközi tanulói teljesítménymérésének (PISA) eredményei azt mutatják, hogy a matematika terén a 15 éveseknek közel egyharmada, a szövegértés és a természettudományok terén pedig egynegyede nem rendelkezik az alapkészségekkel. Az EU még inkább eltávolodott az európai oktatási térség azon célkitűzésétől, hogy 15 %-ra csökkentse az alulteljesítést, és a jelenlegi különbség nagyobb, mint 10 évvel ezelőtt. A 2018-ból rendelkezésre álló legutóbbi adatok óta tapasztalt legnagyobb romlás a matematika terén mutatkozott (+6,6 százalékpont) volt – lásd a 2.2.3. ábrát. Csak Észtország teljesíti a célt mindhárom területen, Írország pedig a szövegértés terén. Különös aggodalomra ad okot, hogy jelenleg 18 ország a matematikában 25 % feletti alulteljesítési arányról számol be, 14 országban pedig hasonlóan magas a szövegértés esetében az alulteljesítés. A matematika területén a helyzet különösen aggasztó Bulgáriában, Cipruson, Romániában és Görögországban, ahol az alulteljesítés meghaladja a 45 %-ot. Emellett a magas szintű kompetenciával rendelkező diákok aránya valamennyi társadalmi-gazdasági csoportban csökkent, ami rávilágít a kihívás súlyosságára. Ezek a fejlemények arra utalnak, hogy az EU egész területén jelentős akadályokba ütközik az alapkészségek fejlesztése, ami középtávon veszélyezteti a munkaerő termelékenységét és versenyképességét.

2.2.3. ábra: A matematika terén az alulteljesítési arány erőteljesen nőtt

Azon diákok aránya, akik nem képesek elérni a minimális kompetenciaszint referenciaértékét (PISA 2. szint) (%)

Megjegyzés: Óvatosságra van szükség a Dániára, Írországra, Lettországra és Hollandiára vonatkozó 2022. évi adatok értelmezésekor, mivel egy vagy több PISA-felmérés szerinti mintavételi standard nem teljesült. Málta esetében hiányoznak a 2012. évi adatok.

Forrás: OECD: [PISA 2012](#), [2018](#), [2022](#), az Oktatásügyi, Ifjúságpolitikai, Sportügyi és Kulturális Főigazgatóság számításai.

Mélyültek az oktatási egyenlőtlenségek, tovább súlyosbítva a hátrányos helyzetű és migráns háttérű diákok kiszolgáltatottságát. 2022-ben a hátrányos helyzetű diákok közel fele (48 %) alulteljesített a matematika terén, ami 2018-hoz (38,2 %) képest jelentős emelkedés. A kedvező helyzetű diákok körében is nőtt az alulteljesítés, még ha sokkal szerényebb mértékben is (8,6 %-ról 10,9 %-ra), ami tovább mélyíti a meglévő társadalmi-gazdasági különbséget. Málta kivételével minden tagállamban nőtt ez a különbség (bár statisztikailag nem mindig szignifikáns mértékben). A hátrányos helyzetű diákok esetében szintén aránytalan mértékben, 23,3 %-ról 28,8 %-ra nőtt a súlyos alulteljesítés (azaz azon diákok aránya, akik mind a három területen alulteljesítenek). A legnagyobb növekedést Cipruson (16,2 százalékpont), Hollandiában (13,8 százalékpont), Szlovákiában (11,5 százalékpont) és Bulgáriában (10 százalékpont) mérték. Ezzel szemben a kedvező helyzetű diákok teljesítménye 2018 és 2022 között mindössze 0,5 százalékponttal csökkent. Romániában, Szlovákiában, Bulgáriában és Magyarországon van a legnagyobb különbség a kedvező és a hátrányos társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező diákok súlyos alulteljesítése között. A külföldi születésű diákok a legtöbb országban jelentősen alulteljesítenek a nem migráns háttérű szülőkkel rendelkező, helyben született társaikhoz képest, míg a külföldön született szülőkkel rendelkező, helyben született diákok részben már felzárkóztak. Csak néhány tagállamban (Horvátország, Málta, Írország és Ciprus) mutatkoztak csekély különbségek a diákok valamennyi csoportja között. Ezek a megállapítások összhangban vannak a Covid19 tanulási eredményekre gyakorolt hatására vonatkozó közelmúltbeli kutatással, amely azt mutatja, hogy a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű diákok a világjárvány alatt átlagosan nagyobb tanulási veszteséget szenvedtek el, mint a kedvező helyzetben lévő társaik.

A méltányos digitális átállás támogatásához kulcsfontosságú a magas színvonalú digitális oktatás és képzés megvalósítása, többek között annak biztosítása révén, hogy az oktatási rendszerek lépést tartsanak az olyan technológiai fejlesztésekkel, mint a mesterséges intelligencia (MI). E tekintetben a Tanács 2023 novemberében két ajánlást fogadott el, hogy iránymutatást nyújtson és támogassa a tagállamokat a magas színvonalú, inkluzív és akadálymentes digitális oktatás és képzés biztosításában, valamint a mindenki

számára elérhető digitális készségek fejlesztésében. Ezek az ajánlások, amelyeket az uniós digitális oktatási cselekvési terv (2021–2027) végrehajtásának részeként fogadtak el, előrelépést jelentenek az európai oktatási térség és az európai digitális évtized céljainak elérése felé. Először is a sikeres digitális oktatást és képzést lehetővé tevő fő tényezőkről szóló ajánlás felszólítja a tagállamokat, hogy biztosítsák a befogadó és magas színvonalú digitális oktatáshoz és képzéshez való egyetemes hozzáférést¹²⁰. Másodszor, a digitális készségek és kompetenciák oktatás és képzés keretében történő biztosításának javításáról szóló ajánlás felszólítja a tagállamokat, hogy az oktatás és képzés valamennyi ágazatában koherens módon biztosítsák a digitális készségeket¹²¹. A két ajánlás együttesen azzal foglalkozik, hogy az oktatást alkalmassá kell tenni a digitális átalakulásra, és képessé kell tenni arra, hogy lépést tartson a folyamatban lévő technológiai fejlesztésekkel, többek között a mesterséges intelligenciával. Az ajánlásokban a Tanács a mesterséges intelligenciát kiemelt, stratégiai fontosságú témaként határozza meg, amely uniós szinten összehangolt megközelítést tesz szükségessé. Ez kiegészíti a digitális oktatási cselekvési terv keretében indított bizottsági kezdeményezéseket, amelyek célja, hogy támogassák a tagállamok oktatási és képzési rendszereit a mesterséges intelligencia által előidézett forradalmi változások kezelésében, mint például a mesterséges intelligencia (MI) és az adatok oktatásban és tanulásban való felhasználására vonatkozó etikai iránymutatások az oktatók számára, a polgárok digitális kompetenciakerete („DigComp 2.2”), valamint az Erasmus+ hozzájárulása a mesterséges intelligencia használatával kapcsolatos innovatív pedagógiai gyakorlatok és készségek fejlesztéséhez. Emellett a Digitális Európa program keretében nyújtott támogatást is kiegészíti, amelynek célja a fejlett technológiák oktatási ágazatban való alkalmazásának előmozdítása, valamint a kulcsfontosságú digitális területek széles körét lefedő felsőoktatási programok és rövid távú képzések kidolgozása. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz a tagállamokban támogatja az infrastruktúrába, a képzésbe és a tantervi reformokba történő beruházásokat a digitális kompetenciák fejlesztése érdekében, biztosítva az inkluzivitást és az innovációt, valamint a digitális oktatási cselekvési tervvel és az európai digitális évtized célkitűzéseivel való összhangot. A Bizottság legutóbb egy tanulmányt kezdeményezett hét digitális közösségi vívmány – köztük a mesterséges intelligenciáról szóló jogszabály – oktatási és képzési gyakorlatokra gyakorolt hatásairól, azzal a céllal, hogy tovább javítsa a felkészültséget az állami és magán oktatási és képzési szereplők körében. Ezen túlmenően az új megbízatása keretében a Bizottság elő fogja terjeszteni a digitális oktatási cselekvési terv felülvizsgálatát, valamint a digitális oktatás és képzés jövőjére vonatkozó ütemterv elfogadását.

A szakképzésben frissen végzettek foglalkoztatási eredményei Uniószerre tovább javultak. A szakképzés célja, hogy felvértezze a fiatalokat és a felnőtteket az egyes foglalkozásokhoz és tágabb értelemben a munkaerőpiachoz szükséges ismeretekkel, készségekkel és kompetenciákkal. 2022-ben a felső középfokú vagy nem felsőfokú posztsekunder végzettséggel rendelkező hallgatók és tanulók több mint fele (52,8 %) vett részt szakképzési programokban¹²². 2023-ban a szakképzésben frissen végzettek (20–34 év közöttiek) 81,0 %-a állt alkalmazásban az EU-ban, ami az előző évhez képest 1,2

¹²⁰ Lásd: [A Tanács ajánlása \(2023. november 23.\) a sikeres digitális oktatást és képzést lehetővé tevő fő tényezőkről \(C/2024/1115\)](#).

¹²¹ Lásd: [A Tanács ajánlása \(2023. november 23.\) a digitális készségek és kompetenciák oktatás és képzés keretében történő elsajátítása biztosításának javításáról \(C/2024/1030\)](#).

¹²² Eurostat, az UNESCO-OECD-Eurostat adatgyűjtés alapján [educ uoe enra16]. A „középfokú oktatás” a felső középfokú oktatásra (ISCED 3. szint) vagy a nem felsőfokú posztsekunder oktatásra (ISCED 4. szint) vonatkozik.

százalékpontos növekedést jelent¹²³. Ez a pozitív tendencia arra utal, hogy az EU elérheti azt a célját, hogy 2025-re a szakképzésben frissen végzettek legalább 82 %-a álljon alkalmazásban¹²⁴, miután már meghaladta azt a célt, hogy a szakképzésben végzettek 60 %-a legyen kitéve munkaalapú tanulásnak¹²⁵, mivel 2023-ban már 64,5 %-uk szerzett munkahelyi tapasztalatot¹²⁶ a szakképzési tanterv részeként¹²⁷. A munkaalapú tanulásban részt vevő személyek foglalkoztatási rátája magasabb (2023-ban 84,8 %), mint azoké, akik nem vettek részt ilyen tanulásban (71,5 %). Ugyanakkor továbbra is jelentős különbségek vannak a tagállamok között: a szakképzésben végzettek foglalkoztatási rátája Olaszországban, Spanyolországban, Romániában és Görögországban kevesebb mint 70 %, míg Hollandiában, Németországban és Máltán meghaladja a 90 %-ot¹²⁸. A munkaalapú tanulásban részesülők aránya is jelentős eltéréseket mutat: Romániában és Csehországban 20 % alatti, míg Ausztriában, Németországban, Hollandiában és Spanyolországban több mint 90 %. Az új megbízatása keretében a Bizottság európai szakképzési stratégiát fog kidolgozni, amely magában foglalja a középfokú szakképzési oklevéllel rendelkezők számának növelését, beleértve a tanulószerveződéses gyakorlati képzést is.

Az EU jó úton halad afelé, hogy elérje a felsőfokú végzettségre vonatkozó célkitűzését, de a nemek közötti egyenlőtlenség még mindig jelentős, és kevés jele van a konvergenciának. 2023-ban az EU-ban a fiatalok (25–34 év közöttiek) 43,1 %-a rendelkezett felsőoktatásban szerzett oklevéllel. Három tagállam (Finnország, Magyarország, Románia) kivételével ez az arány valamennyi tagállamban nőtt az elmúlt öt évben, de továbbra is jelentős különbségek vannak a tagállamok között. 22,5 %-kal Romániában volt a legalacsonyabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya az EU-ban, míg Írországban a legmagasabb (62,7 %). 13 tagállam már meghaladta az európai oktatási térség 2030-ra kitűzött 45 %-os célját, nyolc tagállam az 50 %-ot is túllépte¹²⁹, míg nyolc tagállam továbbra is 40 % alatt van. Ugyanakkor a fiatal nők sokkal nagyobb valószínűséggel szereznek felsőfokú diplomát (48,8 %), mint a férfiak (37,6 %) – lásd a 2.2.4. ábrát. A nemek közötti egyenlőtlenségek minden országban jelentősek, öt tagállamban (Horvátország, Litvánia, Szlovénia, Lettország és Észtország) 20 százalékpontot meghaladó különbséggel. Emellett a tantárgyak tekintetében is fennállnak a nemek közötti különbségek, mivel az oktatás és az egészségügy területén a nők dominálnak, a férfiak pedig felülreprezentáltak az IKT-ban és a mérnöki tudományokban. Mivel a hátrányos helyzetű fiatalok felsőoktatáshoz való hozzáférése továbbra is kihívást jelent, fennáll a veszélye annak, hogy az oktatásban már meglévő társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek megerősödnek. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya szintén alacsonyabb (38 %) a külföldön születettek esetében. Összességében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya terén az országok közötti különbségek továbbra is jelentősek, és a felfelé irányuló konvergenciának nincs látható

¹²³ Eurostat: [\[edat_lfse_24\]](#).

¹²⁴ Lásd: [A Tanács ajánlása \(2020. november 24.\) a fenntartható versenyképességet, a társadalmi méltányosságot és a rezilienciát célzó szakképzésről](#).

¹²⁵ Lásd: [A Tanács ajánlása \(2020. november 24.\) a fenntartható versenyképességet, a társadalmi méltányosságot és a rezilienciát célzó szakképzésről](#) 2020/C 417/01 és [a Tanács állásfoglalása az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről \(2021–2030\)](#) 2021/C 66/01.

¹²⁶ Az iskolai tanuláson vagy a képzési központban végzett gyakorlati képzésen túl vagy azok mellett.

¹²⁷ Eurostat, Munkaerő-felmérés [\[tps00215\]](#).

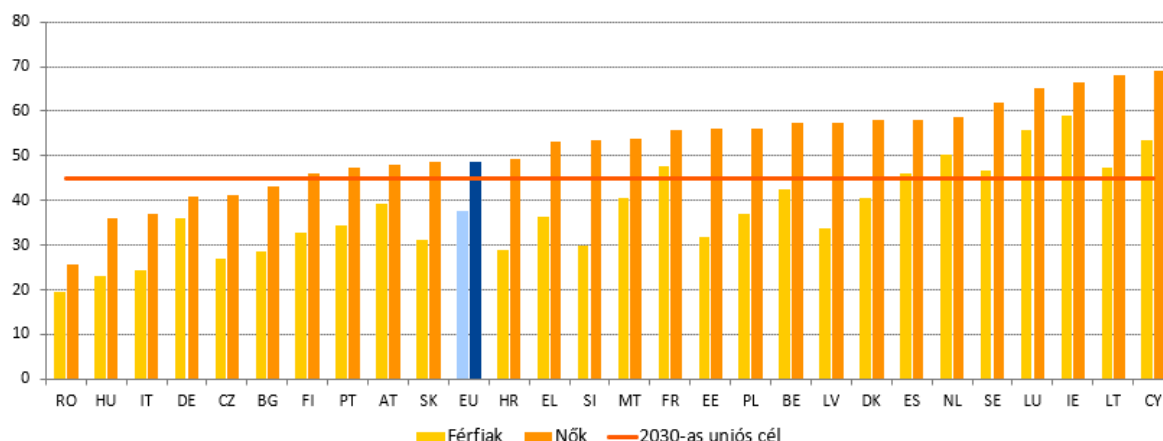
¹²⁸ Az Európai Bizottság saját számítása, lásd: Európai Bizottság, [Oktatási és Képzési Figyelő 2024](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxemburg, 2024.

¹²⁹ A részletekért lásd: [Az Európai Bizottság közleménye – A tehetségek kiaknázása az európai régiókban](#), COM(2023) 32 final.

jele¹³⁰. Emellett továbbra is jelentősek a regionális különbségek, amelyek 2015 óta folyamatosan nőnek, így fennáll a veszélye annak, hogy egyes régiók lemaradnak a dinamikusabb területek mögött, mivel nőnek a tehetségek és a gazdaság terén megfigyelhető szakadékok¹³¹, amint azt „A tehetségek kiaknázása az európai régiókban” című bizottsági közlemény¹³² is felvázolta.

2.2.4. ábra: A nők körében magasabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya

A felsőfokú végzettséggel rendelkező (25–34 éves) személyek aránya (ISCED 5–8., %, 2023)

Forrás: Eurostat: [edat_lfse_03].

A felsőoktatásban a tanulási célú mobilitás ösztönzése továbbra is kulcsfontosságú prioritás a diákok készségeinek külföldön történő fejlesztése és látókörük kiszélesítése szempontjából. 2022-ben az EU-ban a felsőfokú végzettséggel rendelkezők mindössze 4,3 %-a szerzett diplomát olyan országban, amely eltér attól az országtól, ahol a felső középfokú oklevelüket szerezték (oklevél megszerzésére irányuló mobilitás), míg 6,7 %-uk átmeneti külföldi tapasztalattal rendelkezett (kreditmobilitás). Összességében az EU-ban a külföldi tanulási célú mobilitás valamilyen formájában részt vevő felsőfokú végzettséggel rendelkezők 11,0 %-os aránya 12 százalékponttal elmaradt a 2030-ra kitűzött 23 %-os céltól¹³³. A rövid távú külföldi tartózkodások többségét uniós programokból, például az Erasmus+ programból finanszírozták (54,6 %). Ugyanakkor a felsőfokú végzettséggel rendelkező külföldiek aránya országonként jelentősen eltért, többek között a származási kontinens tekintetében, ami egyebek mellett a történelmi kötelékektől, a földrajzi közelségtől és a nyelvi közösségtől is függ. 2022-ben az uniós országokba befelé irányuló mobilitás közel egyharmada (30 %) más tagállamokból származott, és az EU-n belüli, oklevél megszerzésére irányuló mobilitás az országok egyharmadában a teljes befelé irányuló mobilitás több mint felét tette ki.

¹³⁰ Eurofound: [The role of human capital for cohesion and convergence](#) (A humán tőke szerepe a kohézióban és a konvergenciában), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹³¹ Lásd: Európai Bizottság: [Employment and social developments in Europe 2024](#) (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹³² Európai Bizottság: [A tehetségpotenciál kiaknázása Európában: új lendület az uniós régióknak](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹³³ Ez az arány az oklevél megszerzésére irányuló és a kreditmobilitásra vonatkozik. Az uniós átlagot és az országok teljesítményét valószínűleg alábecsülik a tanulási célú mobilitásról szóló adatokat befolyásoló számos korlátozás miatt. További információkért látogasson el az alábbi oldalra: Európai Bizottság: [Oktatási és Képzési Figyelő 2024 – Összehasonlító jelentés](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, Luxemburg, 2024.

A munkaerő készségeinek fejlesztésére irányuló hatékony intézkedések alapvető fontosságúak a versenyképesség támogatása, a minőségi foglalkoztatás előmozdítása és az uniós szociális modell megőrzése érdekében, többek között a zöld és digitális átállásra, valamint a demográfiai változásokra tekintettel. A kis- és középvállalkozások (kkv-k) körében végzett 2023. májusi Eurobarométer felmérés¹³⁴ megállapította, hogy a válaszadók 95 %-a „mérsékelten” vagy „nagyon fontosnak” tartja a szakképzett munkaerő meglétét. Ennek alapján, valamint a kiterjedt munkaerő- és szakemberhiány fényében a kkv-k több mint fele (52 %) számolt be arról, hogy nehezen talál megfelelő készségekkel rendelkező munkavállalókat, és a szakemberhiány a kkv-k közel kétharmadát (63 %) hátráltatja az általános üzleti tevékenységben. Ebben az összefüggésben a jól működő és hatékony oktatási és képzési rendszerek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a fiatalok és a felnőttek a munkaerőpiac szempontjából releváns, a minőségi munkahelyekhez szükséges készségekkel rendelkezzenek, figyelembe véve az EU előtt álló jelentős átalakulásokat is. Az uniós kohéziós politikai alapok¹³⁵ támogatják a tagállamokat ebben az erőfeszítésben: a 2021–2027-es programozási időszakban 44 milliárd EUR-t különítettek el készségfejlesztésre¹³⁶. Több tagállamban a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz forrásai olyan hozzáférhető, a munkaerőpiac szempontjából releváns képzési programok kidolgozását támogatják, amelyek többek között a digitális készségek és a zöld kompetenciák fejlesztését célozzák, továbbá segítenek kezelni a kritikus munkaerőhiányt. Összesen 17,8 milliárd EUR-t különítettek el a felnőttkori tanulással kapcsolatos intézkedésekre, beleértve a szakmai továbbképzést, valamint a készségek elismerését és érvényesítését. A 2020. évi európai készségfejlesztési programban szereplő, a továbbképzés és az átképzés radikális bővítésére irányuló felhívást az új politikai iránymutatásban már bejelentett Készségek Unióján keresztül fogják érvényesíteni. Továbbá az egyéni tanulási számlákról szóló, 2022. júniusi tanácsi ajánlás felvázolja, hogy a tagállamok hogyan kombinálhatják hatékonyan a pénzügyi és a nem pénzügyi támogatást annak érdekében, hogy minden felnőtt számára lehetővé tegyék, hogy a munkával töltött életszakaszuk során fejlesszék készségeiket¹³⁷. A mikrotanúsítványok európai megközelítéséről szóló, 2022. júniusi tanácsi ajánlás alapján a mikrotanúsítványok e tekintetben szintén fontos szerepet játszanak, a munkavállalók és az álláskeresők részére rugalmas, minőségi és célzott továbbképzési és átképzési lehetőségek biztosítása érdekében¹³⁸.

¹³⁴ Lásd: Európai Bizottság: [Az Eurobarométer 529. sz. gyorsfelmérése: A készségek európai éve: Szakemberhiány, munkaerő-felvételi és -megtartási stratégiák a kis- és középvállalkozásoknál](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹³⁵ Európai Szociális Alap Plusz (ESZA+), Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), Igazságos Átmenet Alap (IÁA).

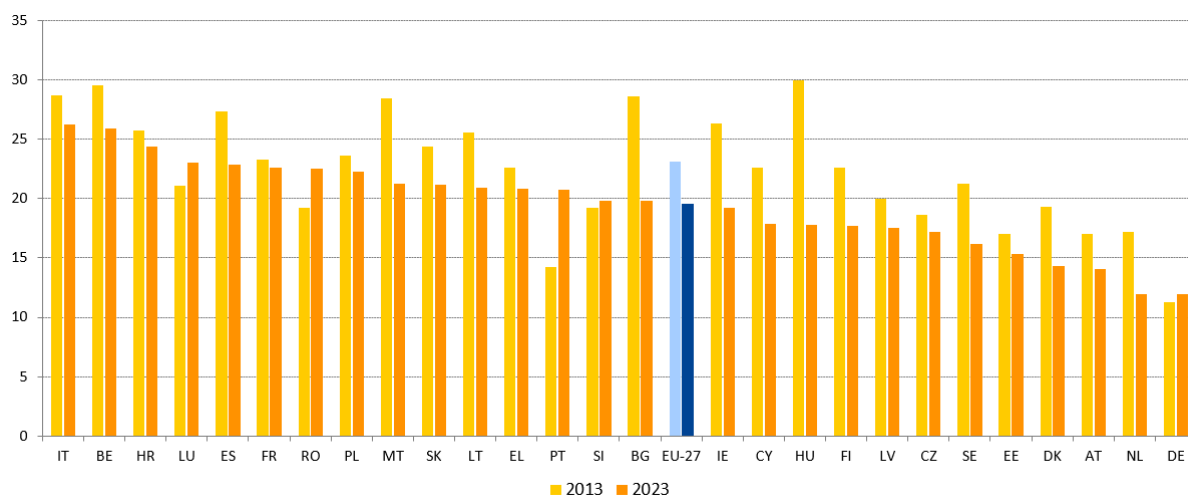
¹³⁶ A készségek támogatására elkülönített uniós beruházásokkal kapcsolatos további információkért lásd: Európai Bizottság: [An in-depth overview of the EU Cohesion funds' investments in skills in the context of the European Year of Skills](#) (Az uniós kohéziós alapok készségfejlesztési beruházásainak részletes áttekintése a készségek európai évével összefüggésben), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹³⁷ A részleteket lásd: [A TANÁCS AJÁNLÁSA \(2022. június 16.\) az egyéni tanulási számlákról \(2022/C 243/03\)](#).

¹³⁸ A részleteket lásd: [A TANÁCS AJÁNLÁSA \(2022. június 16.\) az egész életen át tartó tanulást és a foglalkoztathatóságot célzó mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről \(2022/C 243/02\)](#).

2.2.5. ábra: A makrogazdasági szintű strukturális munkaerőhiány az elmúlt évtizedben csökkent az EU-ban

A különböző iskolai végzettséggel rendelkező munkavállalók foglalkoztatási rátáinak relatív szórása, súlyozva az egyes csoportoknak a teljes munkaképes korú népességhez viszonyított arányával (20–64 évesek)

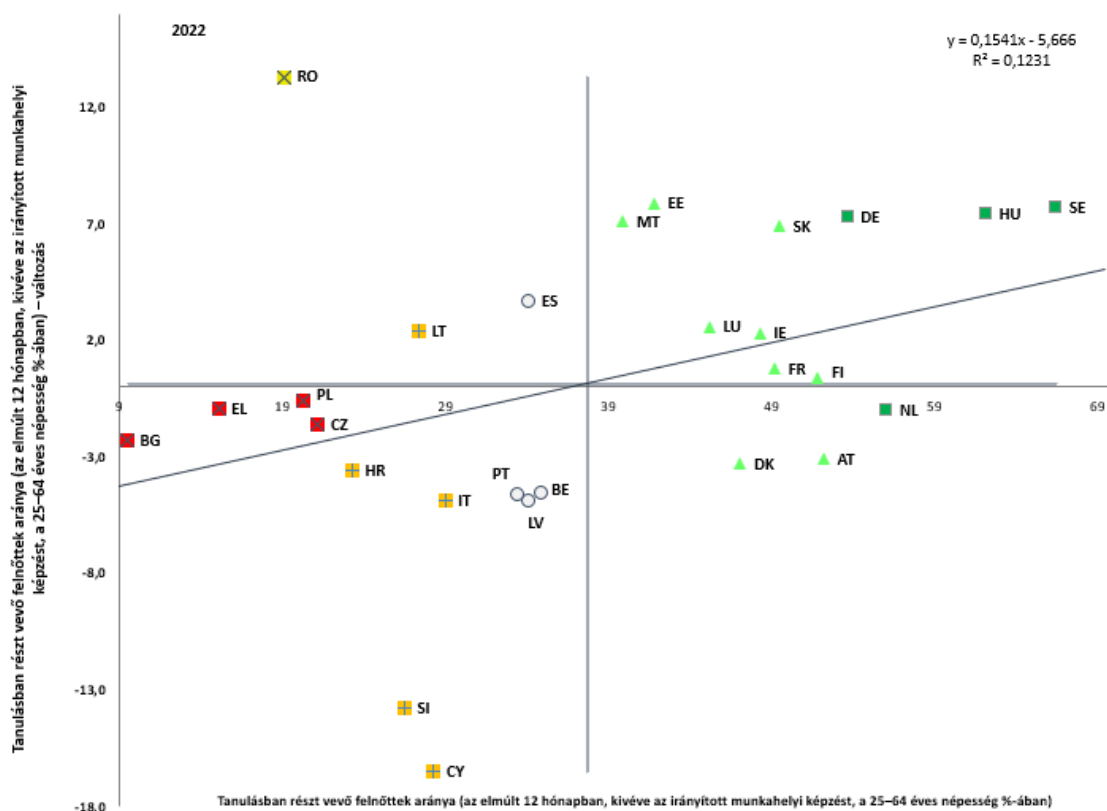
Megjegyzés: Ez a mutató arra mutat rá, hogy az alacsony és közepes képzettségűek viszonylag nehezebben lépnek be a munkaerőpiacra, mint a magasan képzettek.

Forrás: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai az Eurostat adatai alapján [[lfsg_egaed](#); [lfsq_pgaed](#); [lfsq_agaed](#)], EU LFS.

A makrogazdasági szintű strukturális munkaerőhiány csökkenő tendenciát mutatott az EU-ban az elmúlt évtizedben. A makrogazdasági strukturális munkaerőhiányra vonatkozó mutató (amely a különböző – alacsony, közepes és magas – iskolázottsági szinttel rendelkező 20–64 éves munkavállalók foglalkoztatási rátáinak relatív szórását méri) a készségkereslet és -kínálat közötti eltérés mértékét tükrözi a munkaerő körében – lásd a 2.2.5. ábrát. Ez a mutató azt tükrözi, hogy az alacsony és közepes képzettségűek viszonylag nehezebben lépnek be a munkaerőpiacra, mint a magasan képzettek. 2013 óta a makrogazdasági strukturális munkaerőhiány a legtöbb uniós országban csökkent, kivéve Portugáliát, Romániát, Luxemburgot és Szlovéniát, ahol nőtt a strukturális munkaerőhiány, valamint Németországot, ahol stabil maradt. Ez az általános csökkenés főként az iskolázottsági szint javulásának és a legalább középfokú oktatást igénylő munkahelyek növekvő számának tudható be. A javulás kisebb mértékben a különböző képzettségi szinttel rendelkező népességcsoportok közötti foglalkoztatási különbségek csökkenését is tükrözi. Az olyan országokban azonban, mint Olaszország, Belgium és Horvátország, továbbra is magas a strukturális munkaerőhiány szintje. Ezekben az országokban az oktatási eredmények és a továbbképzés felnőttkori tanulás révén történő javítása segíthetne jobban összehangolni a munkaerő készségeit a munkaerőpiaci igényekkel.

2.2.6. ábra: A tanulásban részt vevő felnőttek aránya 2016 óta csak kismértékben nőtt, a tagállamok közötti jelentős eltérések mellett

Az elmúlt 12 hónap során tanulásban részt vevő felnőttek aránya az EU-27-ben (25–64 évesek), 2022-es szintek és változások 2016-hoz képest (% , a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: 2024 szeptemberében a Foglalkoztatási Bizottság mutatókkal foglalkozó csoportja ideiglenes megállapodásra jutott a készségekre vonatkozó cél nyomonkövetési keretrendszeréről, egyelőre az AES adatainak használatával, kivéve az irányított munkahelyi képzést. Lásd még a [2024. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentést](#). A 2022-ben bekövetkezett változást a 2016-os értékhez képest számítják ki, amely a 2022 előtt rendelkezésre álló utolsó érték. Törés az idősorban 2022-ben FR, IT és RO esetében.

Forrás: Eurostat: [special extraction of the adults' participation rate in learning during the past 12 months without guided on the job training \(GOJT\), from the Adult Education Survey](#) (az elmúlt 12 hónapban tanulásban – az irányított munkahelyi képzést nem számítva – részt vevő felnőttek arányát ismertető, a felnőttoktatási felmérésből készített speciális adatkivonatolás).

A kismértékű növekedés ellenére a tanulásban részt vevő felnőttek aránya továbbra is jóval elmarad a 2030-ra kitűzött 60 %-os uniós kiemelt céltól, és továbbra is jelentős eltérések tapasztalhatók a tagállamok között, ami kiemeli a határozott szakpolitikai fellépés fontosságát. A felnőttoktatási felmérés (AES) legfrissebb adatai azt mutatják, hogy a tanulásban részt vevő felnőttek aránya (a munkahelyi irányított képzést nem számítva) kismértékben nőtt az EU-ban, a 2016. évi 37,4 %-ról 2022-ben 39,5 %-ra, a tagállamok közötti jelentős különbségekkel¹³⁹. A legmagasabb részvételi arány Svédországban (66,5 %), Magyarországon (62,2 %), Hollandiában (56,1 %) és Németországban (53,7 %) volt, így ezek az országok lettek a „legjobban teljesítők” (lásd a 2.2.6. ábrát). Ezek az országok 2016 óta 7 százalékpontot meghaladó növekedést regisztráltak, kivéve Hollandiát, ahol a részvétel 1

¹³⁹ 2024 szeptemberében a Foglalkoztatási Bizottság mutatókkal foglalkozó csoportja ideiglenes megállapodásra jutott a készségekre vonatkozó cél nyomonkövetési keretrendszeréről, egyelőre az AES adatainak használatával, kivéve az irányított munkahelyi képzést. Lásd még a [2024. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentést](#).

százalékponttal csökkent. Ezzel szemben Bulgáriában (9,5 %), Görögországban (15,1 %), Lengyelországban (20,3 %) és Csehországban (21,2 %) különösen alacsony és romló részvételi arány figyelhető meg – mind „kritikus helyzetet” jelez –, ami az EU-ban némileg eltérő tendenciát tükröz. Ezekben az országokban 2016 óta csökkent a tanulásban részt vevő felnőttek aránya: Bulgáriában (–2,3 százalékpont) és Csehországban (–1,6 százalékpont) tapasztalható a legnagyobb visszaesés. Ugyan Romániában összességében még mindig alacsony a részvétel, ebben az országban volt a legnagyobb növekedés az EU-ban (13,3 százalékpont, bár ez az idősor törésének is betudható), így eredménye „gyenge, de javuló”. Míg a 2030-ra vonatkozó kiemelt cél előírja, hogy minden évben a felnőttek legalább 60 %-a vegyen részt tanulásban, 2022-ben 24 ország maradt el saját nemzeti célértékeitől, és csak 13 számolt be arról, hogy nőtt a részvétel (lásd az 1.3. szakaszt). Összehangolt szakpolitikai erőfeszítésekre és megújult ambíciókra van szükség annak érdekében, hogy a munkaerő alkalmazkodjon a változó készségigényekhez, kezelje a hiányokat, továbbá hogy versenyképes, innovatív és inkluzív maradjon a kettős átállással és a demográfiai változásokkal összefüggésben¹⁴⁰.

Az alacsony képzettségűek, a munkaerőpiacon kívüli személyek és az idősek ritkábban vesznek részt képzésben, ami célzott szakpolitikai intézkedéseket tesz szükségessé. Miközben napjaink gyorsan változó munkaerőpiacán és társadalmában mindenkinek szüksége van az egész életen át tartó készségfejlesztésre, az különösen fontos bizonyos csoportok, főként az alacsony képzettségűek (azaz legfeljebb az alsó középfokú végzettséggel rendelkezők) és a munkaerőpiacon kívüli személyek, valamint az idősek számára. Ezek a csoportok különösen ki vannak téve annak a kockázatnak, hogy egy változó készségigényű munkahelyen lemaradnak a többiekől. A felnőttoktatási felmérés legfrissebb adatai (2022) jelentős különbségeket mutatnak a részvételi arányok között az iskolai végzettségi szintek, a foglalkoztatási státusz és az életkor függvényében – lásd a 2.2.7. ábrát. A magasan képzettek 58,9 %-os aránnyal (a 2016. évi 58,1 %-hoz képest) továbbra is több mint háromszor nagyobb valószínűséggel vesznek részt a tanulásban, mint az alacsony képzettségűek, 18,4 %-kal (szemben a 2016. évi 17,9 %-kal), ami tovább növeli az alapképzést követően jelentkező készséghiányt. Míg a foglalkoztatottak és a munkaerőpiacon kívüliek részvételi aránya 44,7 %-ra, illetve 23,7 %-ra (2016-hoz képest 1,4 százalékponttal, illetve 2,4 százalékponttal) nőtt, a munkanélküliek körében a részvételi arány nagyjából változatlan, 26,8 % maradt (2016-ban 26,0 % volt). Továbbra is fennállnak az életkorból fakadó különbségek: 2022-ben csaknem minden második, 25–34 év közötti fiatal felnőtt (49,5 %), miközben az 55–64 éves korosztálynak kevesebb mint egyharmada (29,9 %) vett részt tanulásban. 2016 óta mindkét csoport esetében jelentősen nőtt a részvétel, a fiatal felnőttek esetében azonban gyorsabb ütemben, mint az idősebbeknél (3,7 százalékponttal, illetve 2,5 százalékponttal). Amint azt a kompetenciafejlesztési pályákra vonatkozó kezdeményezés¹⁴¹ értékelése is kiemelte, további erőfeszítésekre van szükség e csoportok tanulásban való részvételének fokozása érdekében. Az olyan kezdeményezések, mint az egyéni tanulási számlák, mindenki számára hozzáférhetőbbé tehetik a tanulási lehetőségeket, beleértve az alulteljesítő csoportokat is, amelyeket kiegészítések, megfelelő pályorientáció, valamint célzott tájékoztatási és figyelemfelkeltő tevékenységek révén tovább lehet támogatni. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és az ESZA+ a tagállamokban támogatja olyan célzott intézkedések végrehajtását, amelyek célja az átképzési lehetőségekhez való inkluzív

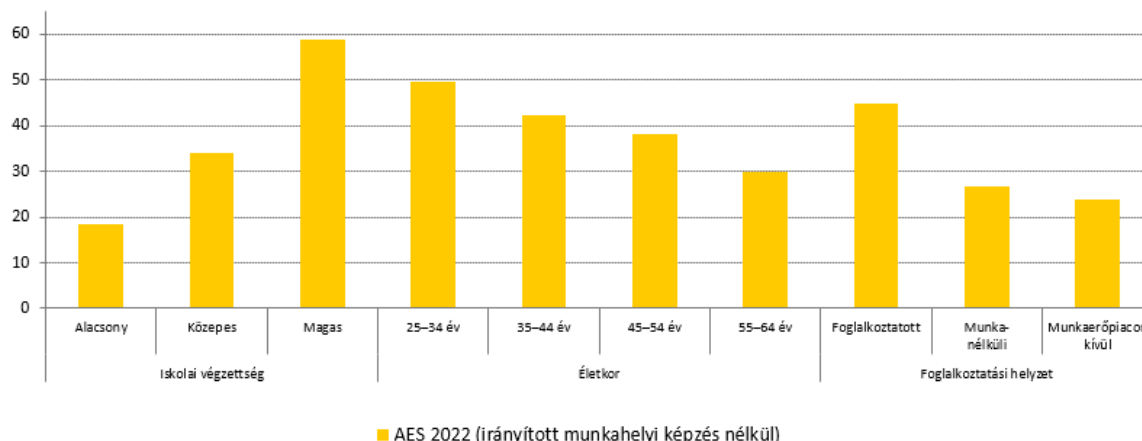
¹⁴⁰ Lásd: Európai Bizottság: [Employment and social developments in Europe 2024](#) (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁴¹ Európai Bizottság: [SWD\(2023\) 460 final – A kompetenciafejlesztési pályákról szóló, 2016. december 19-i tanácsi ajánlás értékelése: Új lehetőségek felnőttek számára](#), az Európai Unió Kiadóhivatala.

hozzáférés biztosítása, a kiszolgáltatott csoportok felkészítése a zöld és digitális átálláshoz való alkalmazkodásra, valamint foglalkoztathatóságuk javítása.

2.2.7. ábra: A felnőttkori tanulásban való részvételt az egyes a népességcsoportok közötti nagy különbségek jellemzik

Tanulásban részt vevő felnőttek aránya az elmúlt 12 hónapban, alcsoportok szerint (25–64 évesek, %), 2022

Megjegyzés: 2024 szeptemberében a Foglalkoztatási Bizottság mutatókkal foglalkozó csoportja ideiglenes megállapodásra jutott a készségekre vonatkozó cél nyomonkövetési keretrendszeréről, egyelőre az AES adatainak használatával, kivéve az irányított munkahelyi képzést. Lásd még a [2024. évi éves foglalkoztatási teljesítményjelentést](#).

Forrás: Eurostat: [special extraction of the adults' participation rate in learning during the past 12 months without guided on the job training \(GOJT\), from the Adult Education Survey](#) (az elmúlt 12 hónapban tanulásban – az irányított munkahelyi képzést nem számítva – részt vevő felnőttek arányát ismertető, a felnőttoktatási felmérésből készített speciális adatkivonatolás).

A digitális készségek terén is lassú az előrehaladás, és jelentős különbségek vannak a tagállamok között. A digitálisan átalakuló Európában az alapszintű digitális készségek a foglalkoztatás és a társadalmi befogadás előfeltételei, ami tükröződik abban az uniós szinten meghatározott célban, hogy 2030-ra a felnőttek (16–74 évesek) legalább 80 %-a rendelkezzen legalább alapszintű digitális készségekkel¹⁴². Annak ellenére, hogy 2023-ban az EU-ban az emberek több mint 90 %-a legalább hetente egyszer használta az internetet¹⁴³, mindössze 55,6 %-uk rendelkezett legalább alapszintű digitális készségekkel, ami 2021-hez (53,9 %) képest csak szerény növekedést jelent. A jelenlegi ütemben az évtized végére a felnőtteknek csupán 59,8 %-a rendelkezne legalább alapszintű digitális készségekkel¹⁴⁴. A tagállamok között jelentősek és egyre nőnek a teljesítménybeli különbségek. Romániában a legalacsonyabb a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya (2023-ban 27,7 %), 2021 és 2023 között nem történt előrelépés. Bulgáriában (35,5 %) és Lengyelországban (44,3 %) szintén alacsony a digitális készségek elterjedtsége a felnőttek körében, ezek az országok némi (4,3 százalékpontos, illetve 1,4 százalékpontos) javulást tapasztaltak. Mindazonáltal a szociális eredménytábla módszertana mindhárom ország esetében „kritikus helyzetet” jelez. Ezzel szemben Hollandia (82,7 %) és Finnország (82,0 %) egyaránt túllépte a 2030-ra kitűzött uniós célt, és Írországgal együtt (72,9 %) – amely szintén növekedést könyvelt el – a „legjobban teljesítők” közé tartozik. Az országok között az uniós

¹⁴² A [szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési tervben](#) és a [digitális évtizedre vonatkozó digitális iránytűben](#) meghatározott cél.

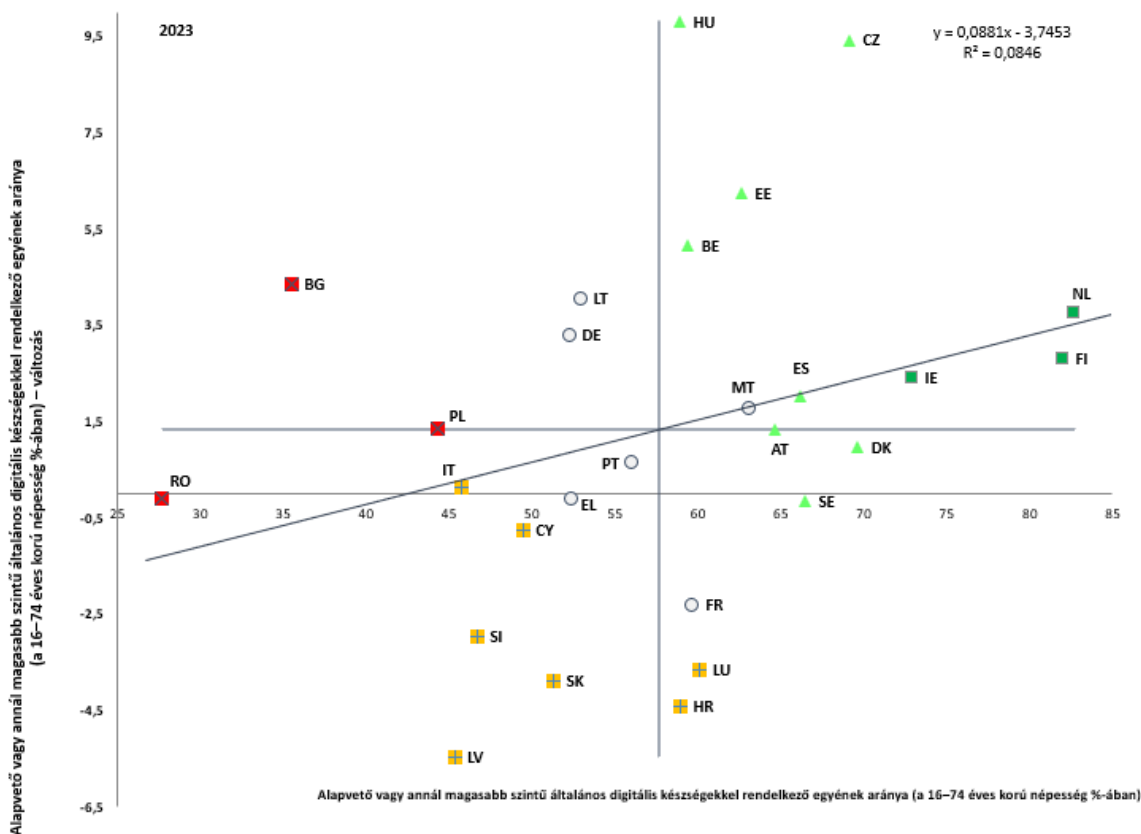
¹⁴³ Lásd: Európai Bizottság: [Digitalizáció Európában – 2024. évi kiadás](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁴⁴ A 2030-ra kitűzött cél felé vezető pályával kapcsolatban lásd: Európai Bizottság: [A digitális évtized helyzetéről szóló 2024. évi jelentés](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

átlag körüli tendenciák eltérőek, egyes országokban javulás, más országokban pedig romlás tapasztalható – lásd a 2.2.8. ábrát. Összességében a tagállamok többsége (17 ország) előrelépést ért el a digitális készségek fejlesztése terén. A legfrissebb adatok azonban azt mutatják, hogy a 16–24 éves fiatalok körében kismértékben romlott az alapszintű digitális készségek aránya (a 2021. évi 71,2 %-ról 2023-ban 70,0 %-ra), ami cáfolja azt az elképzelést, hogy minden fiatal „digitális bennszülött”. Általánosabban fogalmazva, a digitális készségek különösen alacsonyak a formális képzéssel nem rendelkező vagy alacsony képzettségű személyek (2023-ban 33,6 %), az idősebb népesség (37,1 % az 55–74 év közötti korcsoportban), a vidéki térségekben élők (47,5 %) és a munkanélküliek (47,7 %) körében. Ugyanakkor az IKT-szakemberek száma messze elmarad a várható igénytől. 2023-ban közel 9,8 millió fő dolgozott IKT-szakemberként, ami az összes foglalkoztatott 4,8 %-át teszi ki, továbbá jelentős és tartós a nemek közötti szakadék (az IKT-szakembereknek csupán 19,4 %-a volt nő). A jelenlegi ütemben, a digitálisan képzett tehetségekért folytatott növekvő verseny közepette az IKT-szakemberek száma 2030-ra eléri a 12 milliót, ami jóval elmarad az EU digitális évtizedre kitűzött 20 milliós céljától, ez pedig negatív hatással lehet az EU jövőbeli versenyképességére és innovációjára.

2.2.8. ábra: A felnőttek digitális készségei terén jelentős különbségek figyelhetők meg az országok között

Az alap- vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkező népesség aránya (16–74 évesek, 2023-as szintek, valamint változások a 2021-es évhez képest, %-ban, a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: Az általános digitális készségek öt területre vonatkoznak: információs és adatolvasási készségek, kommunikációs és együttműködési készségek, digitális tartalmak létrehozásának készsége, biztonsági készségek és problémamegoldó készségek. Ahhoz, hogy az emberek legalább alapszintű általános digitális készségekkel rendelkezzenek, tudniuk kell, hogyan kell elvégezniük az egyes területekhez kapcsolódó legalább egy tevékenységet. További információért lásd: [Eurostat](#).

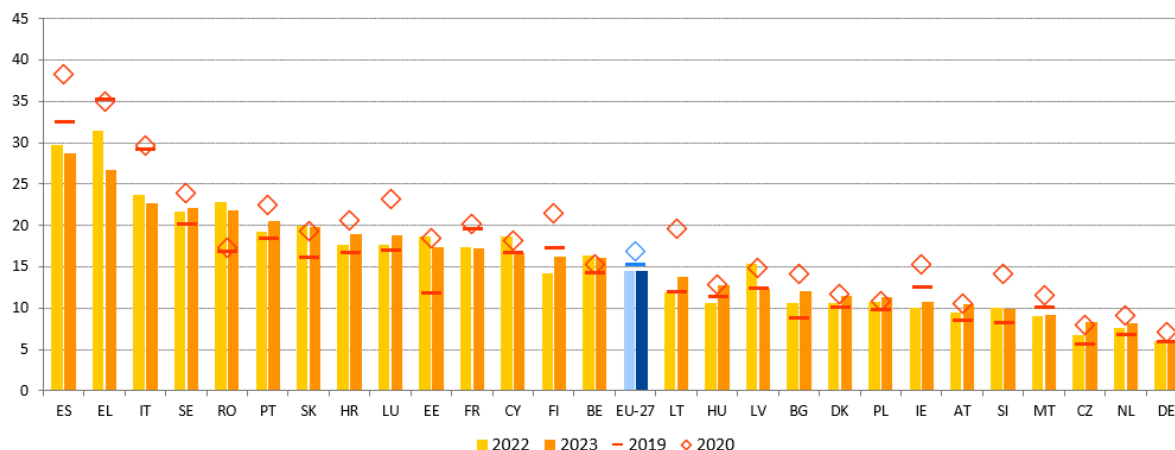
Forrás: Eurostat: [\[tepsr_sp410\]](#).

Míg az ifjúsági munkanélküliség uniós szinten tovább csökken, a tagállamok többségében ismét nő az arány. A Covid19-válság során tapasztalt csúcspontot (2020-ban 16,8 % az EU-ban) követően az ifjúsági munkanélküliségi ráta (15–24 év közöttiek) folyamatosan csökkent, és 2023-ban 14,5 %-ot ért el, szemben a 2019. évi 15,1 %-kal. 2023-ban a ráta stabilizálódott, és a gyengébb gazdasági növekedés közepette nem mutatott további javulást, ugyanakkor a tendencia 15 tagállamban megfordult. Míg a növekedés hét tagállamban 1 százalékpont alatt volt, hat országban 1 és 2 százalékpont között, sőt Finnországban 2 százalékpont, Magyarországon pedig 2,2 százalékpont. Eközben az ifjúsági munkanélküliségi ráta tovább csökkent a nagyon magas szinttel rendelkező országokban, például Görögországban (–4,7 százalékpont), Spanyolországban, Olaszországban és Romániában (–1,0 százalékpont), ami megerősíti, hogy az elmúlt öt évben Unió-szerte konvergencia figyelhető meg – lásd a 2.2.9. ábrát. Az ifjúsági munkanélküliségi ráta azonban továbbra is több mint kétszerese a 15–74 évesek munkanélküliségi rátájának (6,1 %). A munkanélküliség különösen az alacsony képzettségű fiatalok (19,3 %) és az EU-n kívül születettek (20,5 %) körében gyakori. Ezek a fejlemények rávilágítanak arra, hogy folyamatos fellépésre van szükség azon strukturális kihívások kezelése érdekében, amelyek

akadályozzák a fiatalok munkaerőpiaci integrációját, különös tekintettel a kiterjedt munkaerő- és szakemberhiányra, valamint a fiatalok karrierlehetőségeit sújtó hosszabb távú kockázatokra.

2.2.9. ábra: A tagállamok többségében nőtt az ifjúsági munkanélküliségi ráta

Ifjúsági munkanélküliségi ráta (15–24 évesek, az aktív népesség %-ában) 2019-ben (a válság előtt), 2020-ban (a válság csúcspontján), 2022-ben és 2023-ban

Megjegyzés: Törés az idősorban BG, HR, NL és PL esetében 2019-re. Törés az idősorban 2021-ben valamennyi tagállam esetében. FR esetében 2021-re vonatkozóan eltér a fogalommeghatározás. ES és FR esetében 2022-re vonatkozóan eltér a fogalommeghatározás. Törés az idősorban DK, SI és CY esetében 2023-ra. ES és FR esetében 2023-ra vonatkozóan eltér a fogalommeghatározás.

Forrás: Eurostat [[lfsa_urgaed](#)], EU LFS.

Pozitív fejlemény, hogy a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET) fiatalok aránya tovább csökken, és az EU-n belül a konvergencia jelei mutatkoznak. Miután a NEET-fiatalok aránya (15–29 évesek) 2020-ban 13,9 %-on tetőzött, következetesen csökkent az EU-ban, 2023-ban 11,2 %-ra. Ez a tendencia összhangban áll a fiatalok munkaerőpiaci részvételének bővülésével, ami jelentős mértékben hozzájárul a munkaerő növekedéséhez¹⁴⁵. Ugyanakkor jelentős heterogenitás figyelhető meg a tagállamokban: a NEET-fiatalok aránya 2023-ban Romániában (19,3 %), Olaszországban (16,1 %), Görögországban (15,9 %) és Cipruson (13,9 %) volt a legmagasabb – lásd a 2.2.10. ábrát. Az arány Romániában és Cipruson csak kismértékben csökkent (mindkét országban – 0,5 százalékponttal), sőt Görögországban még nőtt is (0,6 százalékpont), így ezek az országok „kritikus helyzet” minősítést kaptak. Litvánia és Franciaország, ahol nőtt a NEET-fiatalok aránya, Ciprus, Bulgária és Spanyolország pedig, ahol némi csökkenés volt tapasztalható, „figyelemmel kísérendő”. Olaszországban volt a legerősebb javulás (–2,9 százalékpont), ami „gyenge, de javuló” helyzetet tükröz. Hollandia (4,7 %) és Svédország (5,7 %) voltak a „legjobban teljesítők”. Az aktívan munkát keresők, azaz a munkanélküli NEET-fiatalok aránya 2023-ban stabilan 4,3 %-on áll¹⁴⁶. Az arány Görögországban (8,6 %) és Spanyolországban (6,8 %) volt a legmagasabb, bár mindkét ország javulást mutatott a 2022-es szinthez képest (9,2 %, illetve 7,1 %). A munkaerőpiacon kívüli NEET-fiatalok aránya kismértékben javult (2023-ban 7,0 %, szemben a 2022. évi 7,4 %-kal), de továbbra is magas Romániában (14,3 %) és Bulgáriában (10,8 %). Az elcsüggedt NEET-fiatalok arányát tekintve uniós szinten csökkenő tendencia figyelhető meg (a világjárvány 2020. évi csúcspontján mért 4,9 %-ról 2023-ban 4,2 %-ra). A NEET-fiatalok arányában

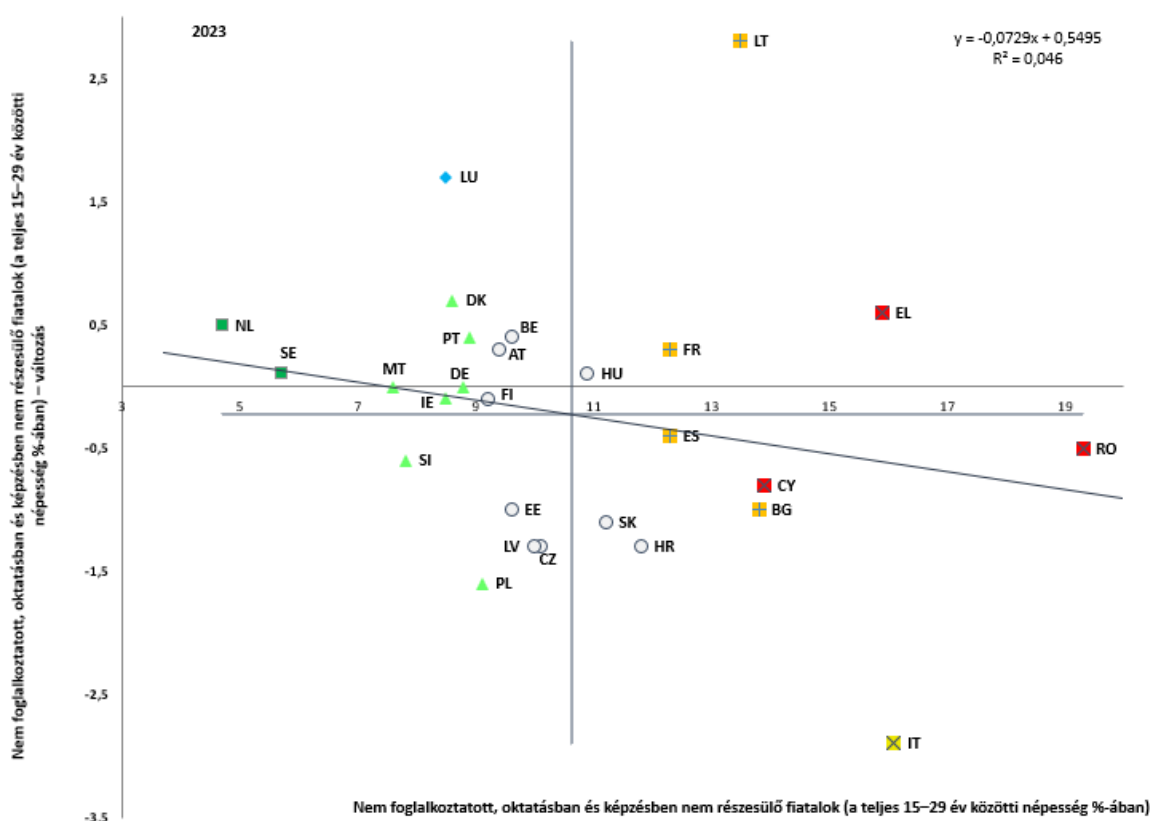
¹⁴⁵ Lásd: Európai Bizottság: Labour market and wage developments in Europe 2024 (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁴⁶ Eurostat [[edat_lfse_20](#)], LFS.

továbbra is fennállnak regionális különbségek (lásd az 5. melléklet 2. ábráját), beleértve a legkülső régiókat is, de összességében csökkennek a nemzeti és regionális különbségek, ami azt jelzi, hogy Unió-szerte egyre nagyobb a konvergencia¹⁴⁷. Ennek fényében a megerősített ifjúsági garancia támogatja a NEET-fiatalokat, minőségi foglalkoztatást, továbbképzést, tanulószerveződéses gyakorlati képzést vagy szakmai gyakorlatot kínálva a munkanélkülivé válást vagy a formális tanulás befejezését követő négy hónapon belül¹⁴⁸, a „tűzz célt magad elé, tanulj, fejleszd készségeidet, érvényesülj!” (Aim, Learn, Master, Achieve – ALMA) kezdeményezés pedig segíti a hátrányos helyzetű NEET-fiatalokat abban, hogy külföldi szakmai tapasztalatot szerezzenek¹⁴⁹.

2.2.10. ábra: A NEET-fiatalok arányában mutató különbségek csökkennek, de továbbra is jelentősek

NEET-fiatalok aránya (15–29 év közöttiek), 2023. évi szint és változás az előző évhez képest (%), a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. ES és FR esetében eltér a fogalom meghatározás. Törés az idősorban DK és CY esetében.

Forrás: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], EU LFS.

¹⁴⁷ Lásd: Európai Bizottság: [Employment and social developments in Europe 2024](#) (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

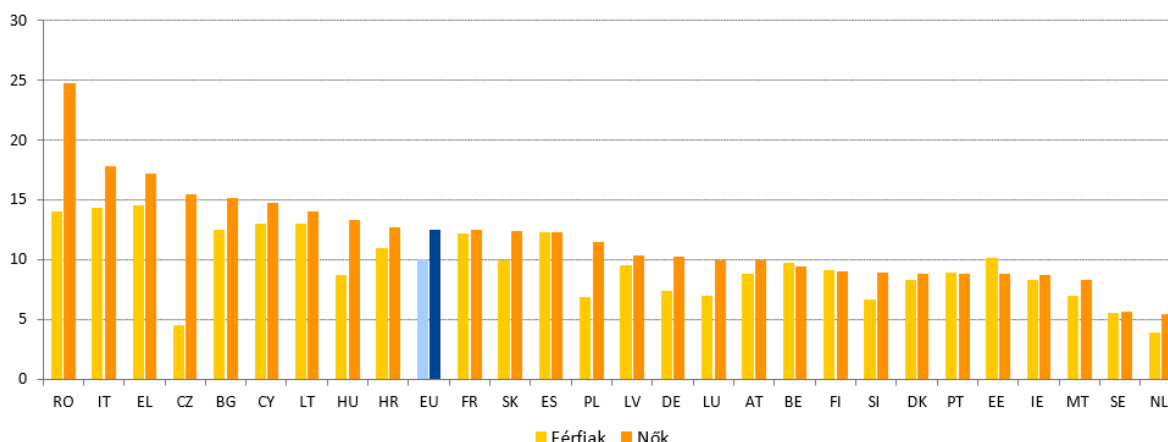
¹⁴⁸ Lásd: [A Tanács ajánlása](#) (2020. október 30.) az „Út a munka világába – Az ifjúsági garancia megerősítése” témájában és az ifjúsági garancia létrehozásáról szóló, 2013. április 22-i tanácsi ajánlás felváltásáról (2020/C 372/01) (HL C 372., 2020.11.4., 1. o.).

¹⁴⁹ További információk a következő internetcímen találhatóak: [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve\) – Foglalkoztatás, szociális ügyek és társadalmi befogadás – Európai Bizottság \(europa.eu\)](#).

A NEET-fiatalok aránya továbbra is magasabb a nők és a migráns háttérrel rendelkezők körében. 2023-ban a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET) nők aránya (12,5 %) továbbra is csökkenő tendenciát mutatott (a 2022. évi 13,0 %-hoz és a 2020. évi 15,4 %-hoz képest). Ez azonban még mindig 2,4 százalékponttal magasabb, mint a férfiak esetében (10,1 %) – lásd a 2.2.11. ábrát. Míg a különbség egyes tagállamokban (Belgiumban, Dániában, Észtországban, Finnországban, Franciaországban, Lettországon, Írországon, Portugáliában, Spanyolországban és Svédországban) nem érte el az 1 százalékpontot, más tagállamokban (Csehország és Románia) a 10 százalékpontot is meghaladta, ami arra utal, hogy ezekben az országokban jelentős akadályok állnak a fiatal nők előtt. Ennek ellenére 2007 óta a férfiak és nők között jelentős konvergencia figyelhető meg a NEET-fiatalok aránya tekintetében. A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő nők körében a munkaerőpiacból való kimaradás több mint kétszer olyan gyakori, mint a munkanélküliség (8,7 %, szemben a 2023. évi 3,8 %-kal, összevetve a férfiak 5,4 %, illetve 4,7 %-ával). A nem az EU-ban született fiatalok esetében a NEET-fiatalok aránya szintén jelentősen meghaladja a helyben születetteket (19,6 %, szemben a 10,3 %-kal), ami a nemi dimenzió tekintetében is jelentős eltéréseket mutat: az EU-n kívül született nők esetében az arány (25,2 %) több mint 14 százalékponttal magasabb, mint a helyben született nők esetében (11,1 %), és közel 11 százalékponttal magasabb, mint a nem az EU-ban született fiatal férfiak esetében. Emellett különbségek vannak a kontinentális és a legkülső régiók között, és egyértelmű a szakadék a városi és a vidéki térségek között, mivel a vidéki térségekben élő fiatalok nagyobb valószínűséggel lesznek NEET-fiatalok¹⁵⁰.

2.2.11. ábra: A nők esetében a NEET-fiatalok aránya szinte minden tagállamban magasabb

A NEET-fiatalok arány a férfiak és a nők körében (15–29 év közöttiek, %, 2023)

Megjegyzés: ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás.

Forrás: Eurostat [[lfsi_neet_a](#)], EU LFS.

Míg az idősek foglalkoztatási rátája 2009 óta jelentősen nőtt, a tagállamok között továbbra is jelentős eltérések tapasztalhatók¹⁵¹, ami azt jelzi, hogy van még hova fejlődni. 2023-ban az idősebbek (55–64 évesek) foglalkoztatási rátája elérte a 63,9 %-ot, ami közel 20 százalékponttal magasabb, mint 2009-ben, és a nők foglalkoztatási rátája erősebb

¹⁵⁰ Lásd: Eurofound: [Becoming adults: Young people in a post-pandemic world](#) (Felnőtté válás: Fiatalok a világjárvány utáni világban), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

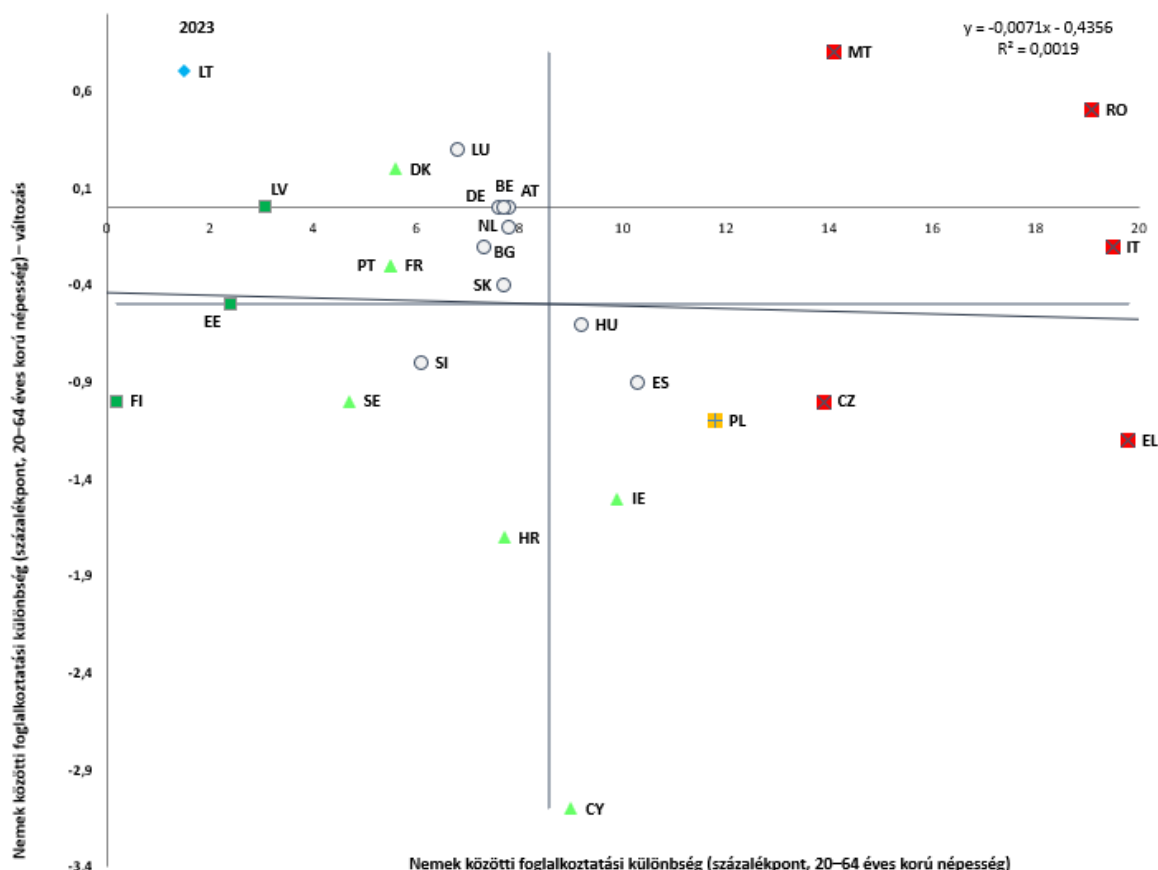
¹⁵¹ Az idősebb munkavállalók munkaerőpiaci helyzetének részletes elemzését lásd itt: Európai Bizottság: *Labour market and wage developments in Europe 2024* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

javulást mutatott (4,9 százalékponttal meghaladta a férfiakét). Ezen általános javulás ellenére továbbra is jelentős különbségek vannak az EU-n belül: míg Svédországban, Finnországban, Észtországban, Hollandiában, Németországban, Csehországban és Lettországban az idősebbek foglalkoztatási rátája 70 % felett volt, Luxemburgban, Romániában, Horvátországban, Görögországban és Szlovéniában 55 % alatt volt az arány. Bár az idősebbek foglalkoztatásának növekedése több mint négyszer magasabb volt, mint az aktív keresőképes korúak (25–54 év közöttiek) körében, foglalkoztatási rátájuk 18 százalékponttal alacsonyabb (63,9 %, szemben a 82,2 %-kal). Ez elsősorban a megnövekedett munkahelymegtartásnak volt tulajdonítható, nem pedig az új munkaerő-felvételnek, amely ebben az időszakban tartósan alacsony maradt. A felsőfokú végzettséggel rendelkező idősök jellemzően hosszabb ideig maradnak a munkaerőpiacon, míg az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők nagyobb valószínűséggel hagyják el idő előtt a munkaerőpiacot. A rossz fizikai és pszichológiai munkafeltételek olyan kulcsfontosságú tényezők, amelyek elősegítik a korai nyugdíjba vonulást, és akadályozzák az idősebb munkavállalók munkaerőpiacra való újbóli belépést¹⁵².

¹⁵² Lásd: Eurofound: [Keeping older workers engaged: Policies, practices and mechanisms](#) (Az idősebb munkavállalók aktivitásának fenntartása: szakpolitikák, gyakorlatok és mechanizmusok), Eurofound munkadokumentum, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

2.2.12. ábra: A nemek közötti foglalkoztatási különbség az országok többségében csökkent, de továbbra is jelentős, és nincs jele a tagállamok közötti felfelé irányuló konvergenciának

Nemek közötti foglalkoztatási különbség (20–64 év közöttiek), 2023-as szint és változás az előző évhez képest (százalékpont, a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás. Törés az idősorban DK és CY esetében.

Forrás: Eurostat [tesem060], EU LFS.

A nemek közötti egyenlőtlenségek továbbra is fennállnak a munkaerőpiacon, a férfiak és nők közötti foglalkoztatási különbségek csak szerény mértékű konvergencia jeleit mutatják¹⁵³. 2023-ban a férfiak foglalkoztatási rátája 80,4 %, míg a nőké 70,2 % volt, ami 10,2 százalékpontos nemek közötti foglalkoztatási különbséget eredményezett. Ez a különbség az elmúlt években kismértékben csökkent (a 2021. évi 10,9 százalékponttól és a 2022. évi 10,7 százalékponttól), ami azt tükrözi, hogy 2023-ban is erőteljesebben nőtt a nők foglalkoztatása (1 százalékpont), mint a férfiaké (0,5 százalékpont). Ugyanakkor továbbra is jelentős különbségek figyelhetők meg, különösen Görögországban és Olaszországban (19,8 százalékpont, illetve 19,5 százalékpont), ahol a nőknek csupán valamivel több mint fele (57,6 % és 56,5 %) állt alkalmazásban – lásd a 2.2.12. ábrát. Romániában még tovább nőtt a már eleve nagy különbség (19,1 százalékpont). Máltán és Csehországban szintén jelentős különbségek mutatkoztak a nemek között (14,1 százalékpont és 13,9 százalékpont). A nemek

¹⁵³ A hosszabb távú perspektíváért lásd: Európai Bizottság: [Employment and social developments in Europe 2024](#) (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

közötti foglalkoztatási különbségek mind az öt országban „kritikus helyzetet” tükröznek. A spektrum másik végén a nemek közötti foglalkoztatási különbség viszonylag csekély volt a balti országokban (1,5 százalékpont Litvániában, 2,4 százalékpont Észtországban és 3,1 százalékpont Lettorszáiban), Finnországban pedig szinte nem is létezik (0,2 százalékpont). Ezek az országok – Litvánia kivételével, ahol a különbség a közelmúltban nőtt – a „legjobban teljesítők” közé tartoztak, tekintettel a kis és stabil vagy csökkenő különbségekre. Emellett egyes tagállamokban – többek között Ausztriában, Belgiumban, Dániában, Németországban és Spanyolországban (lásd az 5. melléklet 3. ábráját) – jelentős regionális eltérések figyelhetők meg a nemek közötti foglalkoztatási különbségek terén, beleértve a legkülső régiókat is. A tartós szakpolitikai fellépés segíthet a nők munkaerőpiaci részvétele előtt álló akadályok felszámolásában, összhangban a 2020–2025-ös időszakra szóló uniós nemi esélyegyenlőségi stratégiában¹⁵⁴ meghatározott célkitűzésekkel. Az ilyen intézkedések hozzájárulhatnak a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési tervben meghatározott cél eléréséhez, amely szerint a nemek közötti foglalkoztatási különbséget 2030-ig a felére kell csökkenteni.

A nők gyakrabban dolgoznak részmunkaidőben, mint a férfiak, ami nagyobb nemek közötti foglalkoztatási különbséget eredményez a teljes munkaidős egyenértékben (FTE) számított foglalkoztatás tekintetében. 2023-ban az EU-ban a (20–64 év közötti) nők 27,9 %-a dolgozott részmunkaidőben, ami több mint háromszorosa a férfiak arányának (7,7 %), és 20,2 százalékpontos különbséghez vezetett a részmunkaidős foglalkoztatás terén (2022 óta nincs változás). A részmunkaidős foglalkoztatás terén a legnagyobb különbség Hollandiában (41,8 százalékpont), Ausztriában (38,6 százalékpont), Németországban (36,9 százalékpont) és Belgiumban (27,4 százalékpont), míg a legkisebb különbség Bulgáriában (0,2 százalékpont) és Horvátországban (1,5 százalékpont) volt megfigyelhető. Hangsúlyozandó, hogy Románia volt az egyetlen olyan ország, ahol a férfiakat valamivel gyakrabban foglalkoztatják részmunkaidőben, mint a nőket (–0,7 százalékpont). Tekintettel arra, hogy a nők körében nagyobb a részmunkaidős foglalkoztatás aránya, a nemek közötti foglalkoztatási különbség a teljes munkaidős egyenértékben kifejezett foglalkoztatás tekintetében¹⁵⁵ 2023-ban 15,7 százalékpont volt, ami több mint 50 %-kal nagyobb (5,5 százalékpont), mint a részmunkaidős foglalkoztatás különbségeinek figyelmen kívül hagyása esetén. A teljes munkaidős egyenértékhez igazított, nemek közötti foglalkoztatási különbség Olaszországban (24,1 százalékpont), Görögországban (21,5 százalékpont) és Ausztriában (19 százalékpont) volt a legnagyobb – ami sokkal nagyobb egyenlőtlenségeket tükröz, mint amikor a részmunkaidős foglalkoztatást nem vették figyelembe –, míg a legkisebb különbség Litvániában és Finnországban mutatkozott (2,5 százalékpont).

A nemek közötti foglalkoztatási különbség a gyermekesek esetében még ennél is nagyobb, a gyermekvállalás ugyanis jobban kihat a nők karrierjére, mint a férfiakéra. 2023-ban a 25–54 év közötti gyermekes nők foglalkoztatási rátája 74,9 % volt, míg a férfiak esetében 91,9 %, ami szülők esetében 17 százalékpontos nemek közötti foglalkoztatási különbséget eredményezett, szemben a gyermektelenek esetében mért 4 százalékponttal. A gyermeket nevelő foglalkoztatott nők 31,8 %-a dolgozott részmunkaidőben, szemben a

¹⁵⁴ További információkért lásd: Európai Bizottság: [2023. évi jelentés a nemek közötti egyenlőségről az EU-ban](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹⁵⁵ A teljes munkaidős egyenértékre vetített foglalkoztatási ráta az egyes csoportok munkaóra-átlagának különbségeit hasonlítja össze. A teljes munkaidős egyenértékre vetített foglalkoztatási ráta kiszámításához a gazdaságban ledolgozott összes munkaórát (főállás, másodállás stb.) el kell osztani a teljes munkaidős munkarendben ledolgozott átlagos óraszámával (körülbelül 40 óra) és a 20–64 évesek számával. Forrás: közös értékelési keret, az Eurostat adatain alapuló számítás.

férfiak 5,0 %-ával. Az országok többségében – Németországot, Ausztriát és Olaszországot is beleértve – a gyermekvállalás hatása mind a nők alacsonyabb foglalkoztatási rátájából, mind pedig a nők nagyobb arányú részmunkaidős munkavégzéséből is egyértelműen kiderül. Az informális tartós ápolási-gondozási feladatok szintén hozzájárulnak a nemek közötti foglalkoztatási különbséghez: az EU-ban a nők 19,1 %-a nyújt informális gondozást, szemben a férfiak 14,8 %-ával. A nők nagyobb valószínűséggel szánnak jelentős időt a gondozásra¹⁵⁶, valószínűleg azért, mert a férfi gondozók (73 %) több támogatást vesznek igénybe a formális tartós ápolási-gondozási szolgáltatásoktól, mint a női gondozók (61 %)¹⁵⁷. Az informális gondozók támogatása érdekében a megfizethető magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáféréstől szóló tanácsi ajánlás hangsúlyozza a megfelelő képzés, tanácsadás, pszichológiai támogatás, mentesítő gondozás, a munka és a magánélet közötti egyensúly megteremtésére irányuló intézkedések, a szociális védelemhez és/vagy a megfelelő pénzügyi támogatáshoz való hozzáférés szükségességét. Ugyanakkor a tagállamoknak törekedniük kell arra is, hogy a tartós ápolási-gondozási szolgáltatások kínálatát összehangolják a gondozási szükségletekkel¹⁵⁸.

A nemek közötti bérszakadék az elmúlt évtizedben csökkent ugyan, de a legtöbb tagállamban továbbra is jelentős. 2021-ben és 2022-ben a nemek közötti bérszakadék 12,7 % volt az EU-ban, Észtországban, Ausztriában, Csehországban, Szlovákiában, Németországban, Magyarországon, Lettországon és Finnországban pedig meghaladta a 15 %-ot¹⁵⁹. A bérszakadékot többek között a gazdasági tevékenységek és foglalkozások nemek közötti különbségei, a nők vezető pozíciókban való alulreprezentáltsága, a részmunkaidős és a határozott idejű foglalkoztatási formákban való túlreprezentáltsága, a munka és a gondozási feladatok összeegyeztetésének nehézségei, valamint a megkülönböztetés és a nem átlátható bérstruktúrák okozzák¹⁶⁰. A nemek közötti bérszakadék jelentősen befolyásolja a családi döntések meghozatalát, és különösen az anyákat érinti, akik halmozott hátrányokkal szembesülnek, ezek pedig még jobban akadályozzák foglalkoztatási lehetőségeiket. Idővel a jövedelmi különbségek halmozódása (amelyeket a gyermekgondozási célú karriermegszakítások egészítenek ki) a nyugdíjak terén is jelentős nemek közötti különbségekhez vezet. 2023-ban a 65–79 éves nők olyan bruttó nyugdíjban részesültek, amely átlagosan 25,4 %-kal volt alacsonyabb, mint az azonos korcsoportba tartozó férfiaké, bár ez a különbség némileg csökken. Ez a nyugdíjszakadék jelentős eltéréseket mutat az egyes országokban: Máltán 43,9 %, Hollandiában 39,9 %, Luxemburgban pedig 36,4 %, ugyanakkor Szlovéniában mindössze 4 %, Dániában 4,6 %, Észtországban pedig 5,8 %.

A minőségi és megfizethető kisgyermekkorai nevelés és gondozás biztosításának és hozzáférhetőségének javítása támogathatja a munka és a magánélet közötti egyensúlyt, a nemek közötti egyenlőséget és a gyermekek fejlődését, a részvételi arány azonban továbbra is alacsony. 2023-ban az intézményes gyermekgondozásban részt vevő 3 év alatti

¹⁵⁶ Lásd: [European Health Interview Survey \(EHIS wave 3\)](#), 2019.

¹⁵⁷ EIGE: 2022 [Survey of gender gaps in unpaid care, individual and social activities \(CARE\)](#) (2022. évi felmérés a nem fizetett ápolási-gondozási, egyéni és szociális tevékenységek terén fennálló nemek közötti különbségekről [CARE]).

¹⁵⁸ A részletekért lásd: [A Tanács ajánlása \(2022. december 8.\) a megfizethető és magas színvonalú tartós ápoláshoz-gondozáshoz való hozzáféréstől \(2022/C 476/01\)](#).

¹⁵⁹ Itt a nemek közötti kiigazítatlan bérszakadék került felhasználásra. A kiigazítatlan, nemek közötti bérszakadék meghatározása a férfi és női fizetett alkalmazottak átlagos bruttó órabére közötti különbség, a férfi fizetett alkalmazottak átlagos bruttó órabérének százalékában kifejezve.

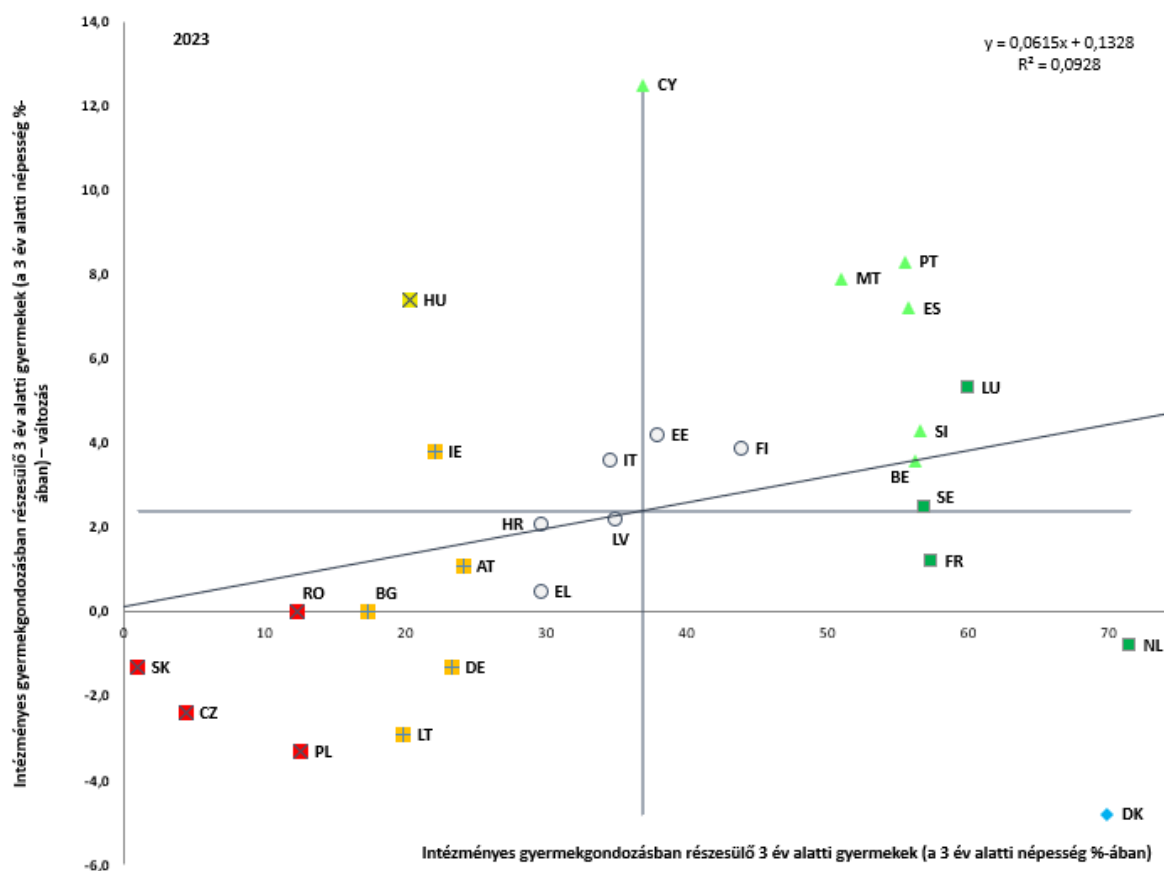
¹⁶⁰ Lásd: Európai Bizottság: [Employment and social developments in Europe 2024](#) (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

gyermek aránya 37,5 % volt az EU-ban, ami 2022-höz képest 1,7 százalékpontos növekedést tükröz, de még mindig elmarad a 2021. évi 37,9 %-os szinttől, és jóval elmarad a felülvizsgált 45 %-os barcelonai céltól¹⁶¹. Mindössze tíz tagállam lépte túl az 50 %-ot, és továbbra is jelentős különbségek vannak a tagállamok között – lásd a 2.2.13. ábrát. Szlovákia és Csehország (1 %, illetve 4,4 %) a jelentette a legalacsonyabb részvételi arányt, és jelentős csökkenésről számolt be az előző évhez képest (–1,3 százalékpont, illetve –2,4 százalékpont). A mindkét országban, valamint Romániában (12,3 %) és Lengyelországban (12,6 %) megfigyelhető alacsony és csökkenő szintek „kritikus helyzetet” jeleznek, és különös figyelmet érdemelnek. Bár ezen országok némileg magasabb szintről számoltak be, a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel Bulgáriában (17,4 %), Írországban (22,1 %) és Ausztriában (24,1 %) is alacsony volt. Mindezekben az országokban az arányok változatlanok vagy növekedtek – szemben Litvániával (19,9 %) és Németországgal (23,3 %), ahol a részvétel 2023-ban csökkent. A helyzet mind az öt országban „figyelemmel kísérendőnek” minősül. Ezzel szemben Svédország (56,9 %), Franciaország (57,4 %), Luxemburg (60 %) és Hollandia (71,5 %) „legjobban teljesítők” besorolást kaptak, magas és növekvő részvételi aránnyal. Számos akadály gátolhatja a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételt, beleértve a pénzügyi, kulturális és nyelvi akadályokat, valamint a szülői szabadsággal, a juttatásokkal vagy a gyermekgondozáshoz való törvényes jogokkal kapcsolatos regionális és nemzeti politikák különbségeit. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz célzott reformokat és beruházásokat finanszíroz, amelyek támogatják a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások bővítését, az infrastruktúrafejlesztést és a munkaerő-képzést. A lassú ütemű fejlődés az európai gyermekgaranciával, az európai gondozási stratégiával és a kisgyermekkorai nevelésről és gondozásról szóló tanácsi ajánlással összhangban megerősített erőfeszítéseket tesz szükségessé.

¹⁶¹ Lásd: [A Tanács ajánlása \(2022. december 8.\) a koragyermekkorai nevelésről és gondozásról: a 2030-ra kitűzött barcelonai célok \(2022/C 484/01\)](#). Az ajánlás új célokat határoz meg a kisgyermekkorai nevelésre és gondozásra vonatkozóan, tükrözve az európai oktatási térségre vonatkozó kezdeményezésben kitűzött célokat. 2030-ig a 3 év alatti gyermekek 45 %-ának, valamint a 3 éves kor és a tankötelezettség alsó korhatára közötti gyermekek legalább 96 %-ának kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban kell részt vennie. Azoknak a tagállamoknak, amelyekben az átlagos részvételi arány a 2017–2021-es időszakban 20 % alatt volt, 90 %-kal kell növelniük azt, míg azoknak a tagállamoknak, amelyekben az átlagos részvételi arány 20–33 % volt, 45 %-kal, legalább 45 %-ig.

2.2.13. ábra: A legtöbb tagállamban továbbra is alacsony a kisgyermekkorú nevelésben és gondozásban való részvétel

Az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 év alatti gyermekek aránya, 2023-as szint és változás az előző évhez képest (% a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Törés az idősorban DK esetében.

Forrás: Eurostat [[tepsr_sp210](#)], EU-SILC.

A legtöbb tagállamban az adózási struktúrák visszatartják a második keresőket, különösen a nőket attól, hogy teljes mértékben részt vegyenek a munkaerőpiacon, hozzájárulva ezzel a nemek közötti egyenlőtlenséghez a foglalkoztatás terén. Az olyan közös adózási rendszerek, amelyek lehetővé teszik a családok számára, hogy összevont jövedelmüket potenciálisan alacsonyabb adók mellett vallják be, a második keresők, jellemzően a nők (2022-ben a második keresők 78 %-a nő volt¹⁶²) esetében növelik a marginális adókulcsot, akiket így valószínűleg kevésbé tudnak ösztönözni a munkavállalásra vagy a hosszabb munkaidőre¹⁶³. Emellett a közös bevallástól függő vagy csak az egyik házastársra irányuló adókedvezmények még inkább visszafogják a nők munkaerőpiaci részvételét¹⁶⁴. 2023-ban Litvániában, Szlovéniában, Dániában, Luxemburgban, Belgiumban és Németországban voltak a legnagyobb „inaktivitási csapdák” (ahol az adó és az ellátások megvonása jelentősen visszatartja a második keresőket a munkaerőpiacra való belépéstől) –

¹⁶² Lásd: Európai Bizottság: [2023. évi jelentés a nemek közötti egyenlőségről az EU-ban](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

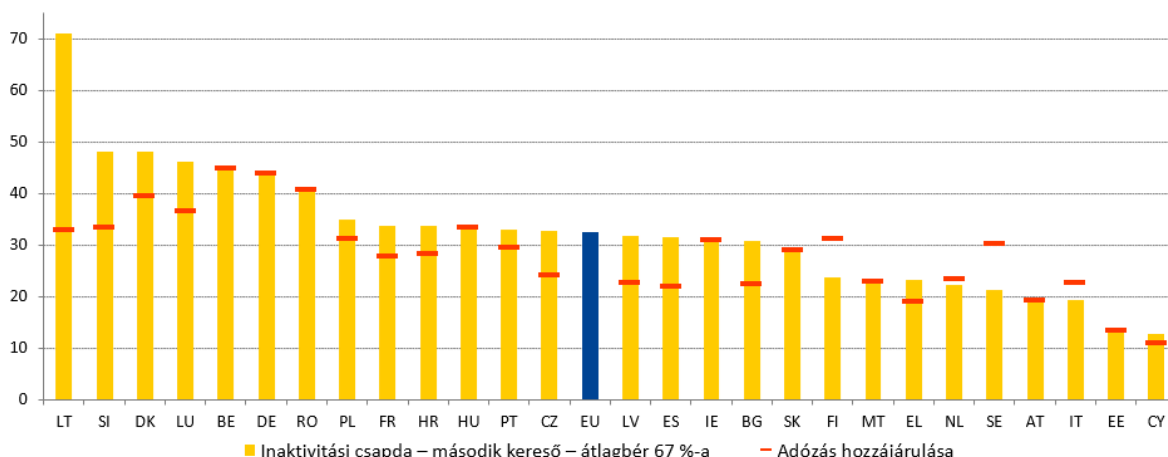
¹⁶³ Lásd: Coelho, M. et al.: *Gendered Taxes: The Interaction of Tax Policy with Gender Equality*. Nemzetközi Valutaalap, 2022.

¹⁶⁴ A munkát terhelő adók részletes ismertetéséért lásd: Európai Bizottság: [2024. évi éves jelentés az adózásról](#), 3.2. és 4.2.3. szakasz, az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

lásd a 2.2.14. ábrát. Ezekben az országokban a munkaerőpiacra belépő második keresők az adók és a visszavont ellátások miatt a keresetük mintegy 50 %-át veszíthetik el. Ezzel szemben az alacsonyabb inaktivitási csapdával rendelkező országok közé tartozik Ausztria, Olaszország, Észtország és Ciprus, ahol ez a veszteség nem éri el a 20 %-ot. E strukturális visszatartó tényezők kezelése csökkentheti a nemek közötti foglalkoztatási különbséget és növelheti a GDP-t, mivel a Világbank becslései szerint Európa számára 10 %-os gazdasági nyereséget jelentene, ha megszűnnének a nemek közötti foglalkoztatási különbségek¹⁶⁵.

2.2.14. ábra: Az adózás jelentősen hozzájárul a második keresők inaktivitási csapdjához

Inaktivitási csapda a második keresők esetében (% , 2023)

Megjegyzés: Az inaktivitási csapdával kapcsolatos adatok kétgyermekes, kétkeresős családban az átlagbér 67 %-ában részesülő második keresőre vonatkoznak; a fő kereső átlagbért keres. Az „adózás hozzájárulása” a bruttó kiegészítő jövedelem azon százaléka, amelyet az adózás és társadalombiztosítási járulékok miatt adóként elvonnak (az inaktivitási bércsapdához hozzájáruló egyéb tényezők a munkanélküli ellátások, a szociális ellátás és a lakhatási támogatások megvonása).

Forrás: Európai Bizottság, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság: [Adók és juttatások adatbázisa](#), az OECD adókra és juttatásokra vonatkozó (2024 áprilisában aktualizált) modellje alapján.

A nőket aránytalanul sújtja az „alacsony bérek csapdája”, ahol az adók meredek emelkedése és az ellátások csökkenése miatt csökken a bevétel növekedéséből adódó többletjövedelem. A legtöbb tagállamban – csakúgy, mint az inaktivitási csapda esetében – az adózás kulcsszerepet játszik a második keresőket, többségükben nőket sújtó alacsony bérezési csapda mértékének meghatározásában¹⁶⁶. Ez a helyzet azonban eltér az inaktivitási csapdától, ahol az egyének kiszorulnak a munkaerőből. Amint azt a 2.2.15. ábra szemlélteti, a többletjövedelem azon aránya, amelyet az „adók ténylegesen elvonnak” akkor, amikor a második keresők keresetét a munkaidő növelésével az átlagbér egyharmadáról kétharmadára emelik, jelentős lehet – az EU-ban átlagosan a többletjövedelem mintegy egyharmada (36,6 %), és ez a veszteség Litvániában a lakhatási támogatás megvonása miatt meghaladja a 105 %-ot. A hatás Belgiumban (60,3 %) és Luxemburgban (53 %) is jelentős lehet, míg Cipruson a legalacsonyabb (14,6 %). A megfizethető, magas színvonalú gondozási szolgáltatások rendelkezésre állása és az azokhoz való hozzáférés, valamint a munka és a

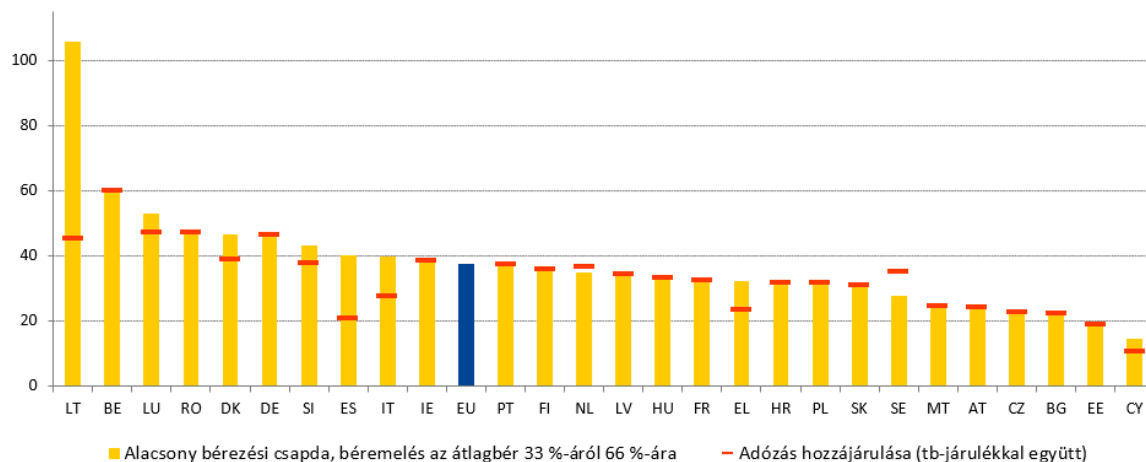
¹⁶⁵ Pennings, S. M.: *A Gender Employment Gap Index (GEGI): A Simple Measure of the Economic Gains from Closing Gender Employment Gaps, with an Application to the Pacific Islands*. Világbank-csoport, Development Economics Research Group. Washington: Világbank, 2022.

¹⁶⁶ Lásd: Európai Bizottság: [2023. évi jelentés a nemek közötti egyenlőségről az EU-ban](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

magánélet közötti egyensúlyra vonatkozó, jól megtervezett szakpolitikák alapvető fontosságúak ahhoz, hogy az egyéneket munkaidejük növelésére ösztönözzék.

2.2.15. ábra: Az adózás számos tagállamban visszatartja az alacsony keresetűeket attól, hogy hosszabb munkaidőben végezzenek munkát

Az alacsony bérek csapdája a második keresők esetében (% , 2023)

Megjegyzés: Az alacsony bérek csapdája, ha a második kereső bére az átlagbér 33 %-áról 66 %-ára emelkedik, és a kétgyermekes fő kereső az átlagbér 100 %-át keresi.

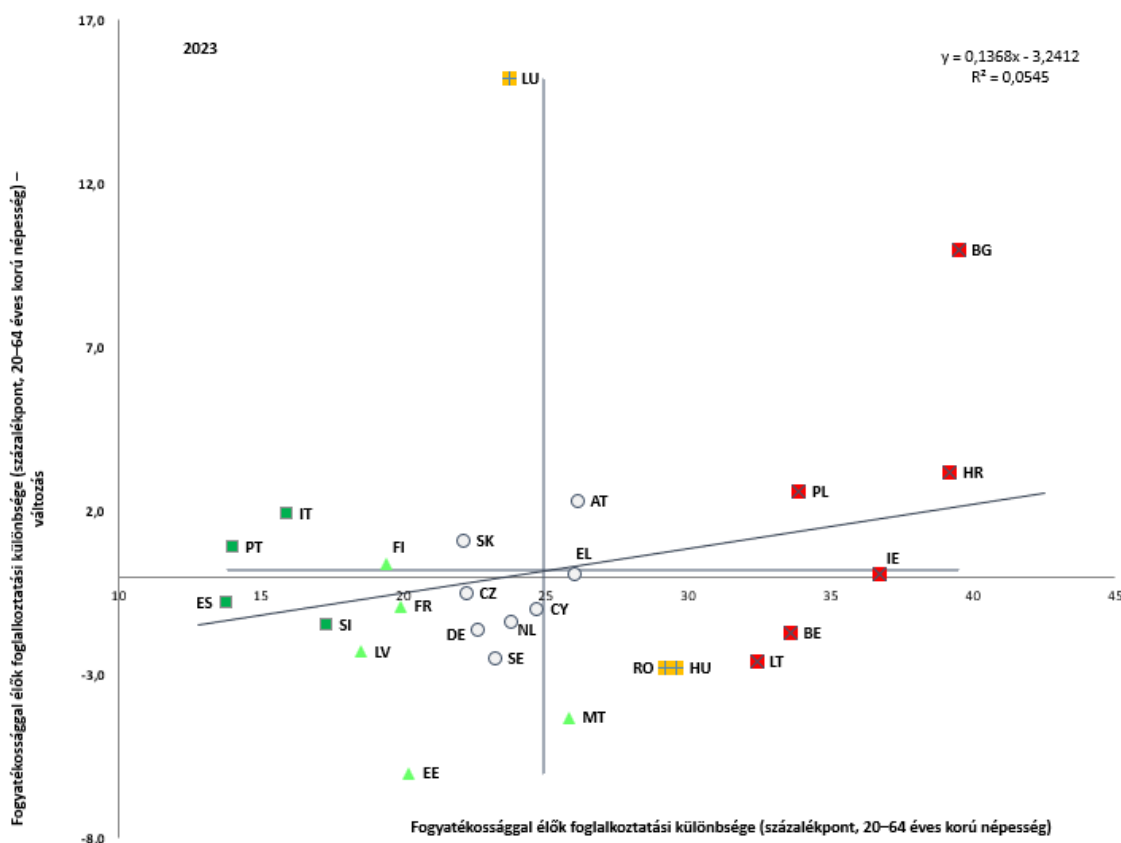
Forrás: Európai Bizottság, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság: [Adók és juttatások adatbázisa](#), az OECD adókra és juttatásokra vonatkozó (2024 áprilisában aktualizált) modellje alapján.

A fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci integrációja stagnált, és tagállamonként eltérő tendenciát mutat. A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége (azaz a fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nem rendelkező személyek foglalkoztatási rátái közötti különbség) 2023-ban szinte változatlan maradt, 21,5 százalékponton (2022-ben 21,4 százalékpont volt), véget vetve így a korábbi kétéves pozitív tendenciának. Míg a különbség 15 tagállamban csökkent, beleértve a jelentős mértékű javulást Észtországban (–6,0 százalékpont) és Máltán (–4,3 százalékpont), nagymértékben nőtt más tagállamokban, például Luxemburgban (15,2 százalékpont) és Bulgáriában (10,0 százalékpont). A legkisebb különbséget Spanyolországban (13,8 százalékpont), Portugáliában (14,0 százalékpont) és Olaszországban (15,9 százalékpont) – ami részben a viszonylag alacsonyabb általános foglalkoztatási rátával magyarázható –, valamint Szlovéniában (17,3 százalékpont) jelentették; ezen országok mindegyike „legjobban teljesítő” volt. Ezzel szemben Litvániában, Belgiumban, Lengyelországban és Írországban, ahol a különbség meghaladta a 30 százalékpontot, valamint Horvátországban és Bulgáriában, ahol a különbség megközelítette a 40 százalékpontot, „kritikus helyzet” volt megfigyelhető. A fogyatékossgal élő személyek körében az inaktivitás aránya is magas: 2022-ben 20 tagállamban a munkaképes korú, fogyatékossgal élő (15–64 éves) népesség több mint 40 %-a a munkaerőpiacon kívül maradt, Bulgáriában, Görögországban, Romániában, Magyarországon, Horvátországban és Lengyelországban pedig meghaladta a 60 %-ot¹⁶⁷. Továbbra is valószínű, hogy a fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiacra történő befogadására és megtartására irányuló megfelelő intézkedések hiánya, a megfelelő készségek hiánya, valamint a munkáltatók körében a jogi kötelezettségekkel és a szakpolitikai támogatási intézkedésekkel kapcsolatos tudatosság általános hiánya azok a tényezők, amelyek a munkaerőpiaci részvétel ilyen nagy arányú elmaradásának mögött meghúzódnak.

¹⁶⁷ Eurostat: [[lfsa_argaedd1](#)].

2.2.16. ábra: A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége továbbra is jelentős, és markánsan eltérő trendek figyelhetők meg a tagállamok között

A fogyatékossgal élő és a fogyatékossgal nem rendelkező személyek közötti foglalkoztatási különbség (a 20–64 év közöttiek körében), 2023-as szint és változás az előző évhez képest (%), a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Törés az idősorban HR esetében. Becsült érték DE esetében. Alacsony megbízhatóságú adatok PL esetében. DK esetében hiányzik a kategorizálás.

Forrás: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC.

A harmadik országbeli állampolgárok munkaerőpiaci integrációja tovább javult, de még mindig jelentős az eltérés a képzettségi szintjük és a foglalkoztatási viszonyuk között. A harmadik országbeli állampolgárok foglalkoztatási rátája 2023-ban elérte a 63 %-ot, ami jóval elmarad az EU-ban születettek foglalkoztatási rátájától, és nincs jele a különbség csökkenésének. A Covid19-világjárványt követően a harmadik országbeli állampolgárok 2022-ben az uniós munkaerő-növekedés több mint kétharmadát (70 %-át) tették ki¹⁶⁸, bár továbbra is magas munkanélküliséggel (2023-ban 12,2 %, szemben az állampolgárok 5,4 %-ával) és túlképzettségi rátával (39,4 %, szemben a 20,8 %-kal) küzdenek¹⁶⁹. Az EU-n kívül született nők különösen kiszolgáltatott helyzetben voltak, a nemek közötti foglalkoztatási különbség 24 százalékpontos, és 44 %-uk túlképzett¹⁷⁰. Minden

¹⁶⁸ Lásd: Európai Bizottság: *Labour market and wage developments in Europe 2024* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁶⁹ Európai Bizottság: [EMN study 2023: Annual Report on Migration and Asylum](#) (Az Európai Migrációs Hálózat 2023. évi tanulmánya: Éves jelentés a migrációról és a menekültügyről), 2023.

¹⁷⁰ OECD/Európai Bizottság: [Indicators of Immigrant Integration 2023: Settling In](#), OECD Publishing, Párizs, 2023.

csoport esetében megfigyelhető volt a stabilabb foglalkoztatás irányába mutató általános tendencia, ugyanakkor a harmadik országbeli állampolgárokat gyakrabban foglalkoztatták határozott idejű szerződéssel, mint az EU-ban születetteket (beleértve az állampolgárokat és az unión belül költözőket). Az EU 2024-ben folytatta az integrációról és a befogadásról szóló, a 2021–2027-es időszakra vonatkozó cselekvési terv végrehajtását, amely közös szakpolitikai keretet biztosít ahhoz, hogy támogassa a tagállamokat a migránsok integrációjára vonatkozó nemzeti szakpolitikák kidolgozásában¹⁷¹.

Az Ukrajnából érkezett, átmeneti védelemben részesülő személyek foglalkoztatási rátája a legtöbb tagállamban nőtt, ami azt jelzi, hogy más menekültcsoportokhoz képest gyorsabb a munkaerőpiaci integrációjuk¹⁷². 2024 májusáig mintegy 4,3 millió személy rendelkezett átmeneti védelmi jogállással az EU-ban, közülük 2,5 millióan 18 és 64 év közöttiek. Az ukránok magas integrációs kilátásokkal rendelkeznek, tekintettel viszonylag magas képzettségi szintjükre, már kialakult közösségi hálózataikra és a foglalkoztatáshoz való azonnali hozzáférésükre. 2023 harmadik negyedében a munkaképes korú (18–64 éves) átmeneti védelemben részesülők több mint 40 %-a állt alkalmazásban, de az országok között jelentős különbségek figyelhetők meg: Litvániában mintegy kétharmaduk (66 %) és a Belgiumban és Horvátországban viszont kevesebb mint 20 %-uk. A munkaerőn kívül maradó, átmeneti védelem alatt álló ukránok gyakran említik az ápolási-gondozási feladatokat, míg a munkanélküliek a nyelvtudást tekintik elsődleges akadálnak. Mindazonáltal az Ukrajnából érkező, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek nagymértékben hozzájárulnak az uniós munkaerő növekedéséhez, amint azt különböző becslések is jelzik¹⁷³. Bár sokan fiatalok és magasan képzettek, a képzésüknek megfelelő munkalehetőségek továbbra is korlátozottak¹⁷⁴.

A pillérhez kapcsolódó 3. háttérmagyarázat: A munkaerőpiaci részvétel előtt álló akadályok felszámolása az EU-ban

A tartósan fennálló munkaerőhiánnyal és a népesség előregedésével összefüggésben a munkaerőn kívüli személyek aktiválása olyan jelentős kihívás, amely szakpolitikai fellépést igényel. Ha sokan maradnak a munkaerőpiacon kívül, az korlátozhatja a gazdasági növekedést, mivel súlyosbítja a meglévő munkaerő- és szakemberhiányt, ezáltal gátolja a termelékenységét és a versenyképességet. Veszélyezteteti továbbá a szociális védelmi rendszerek költségvetési fenntarthatóságát és a népesség előregedésével szembeni megfelelőségét. Az uniós foglalkoztatási ráta javulása ellenére a munkaerőpiacon kívüliek (se nem foglalkoztatottak, se nem munkanélküliek) továbbra is a 20–64 éves korcsoportba tartozó jelenlegi uniós népesség 20 %-át teszik ki, és a tagállamok között jelentős eltérések vannak. Ugyanakkor az előrejelzések szerint az EU-ban az elkövetkező évtizedekben csökkenni fog a munkaképes korú népesség. 2045-re várhatóan minden tíz, 65 év feletti, a munkaerőpiacon kívüli személyre 16 foglalkoztatott személy fog jutni, 2070-re pedig csak 14, szemben a 2022. évi 22 fővel¹⁷⁵. Ez az előre jelzett növekvő egyensúlyhiány szakpolitikai megoldásokat igényel. Becslések szerint az EU-ban a munkaerőpiaci részvétel növelése

¹⁷¹ Lásd: Európai Bizottság: [Az integrációról és a befogadásról szóló cselekvési terv \(2021–2027\)](#).

¹⁷² Európai Migrációs Hálózat (EMH): *Labour market integration of beneficiaries of temporary protection from Ukraine: Joint EMN-OECD inform* (Az Ukrajnából érkező, ideiglenes védelemben részesülő személyek munkaerőpiaci integrációja: Az EMH és az OECD közös tájékoztatója), 2024.

¹⁷³ Az ukrán háború elől menekülők munkaerőpiaci eredményeinek részletesebb elemzéséért lásd: Európai Bizottság: *Labour market and wage developments in Europe 2024* (A munkaerőpiac és a bérek alakulása Európában 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

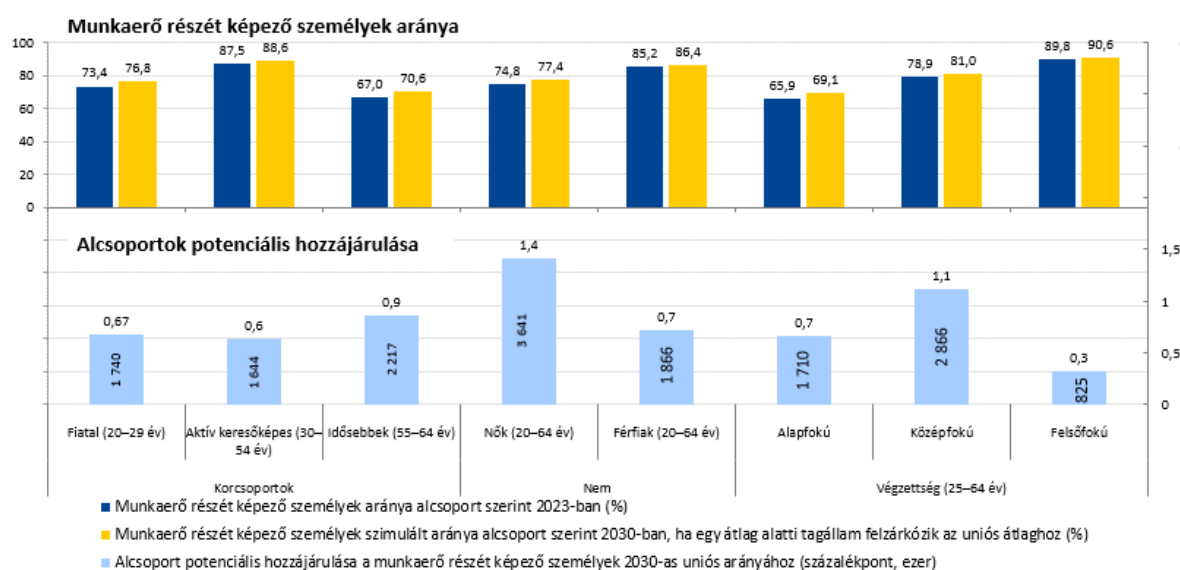
¹⁷⁴ Az állami foglalkoztatási szolgálatok európai hálózatának 2023. évi éves jelentése.

¹⁷⁵ Európai Bizottság: [Az idősödésről szóló 2024. évi jelentés](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

kulcsfontosságú lesz a 2030-ra kitűzött 78 %-os foglalkoztatási ráta eléréséhez. Az erőteljesebb aktiválás és munkaerőpiaci integráció elengedhetetlen a szociális jogok európai pillérének 4. alapelve (a foglalkoztatás aktív támogatása) terén elérendő előrelépéshez. Ezzel összhangban a Bizottság számos kezdeményezést indított a gazdaságilag aktív népességhez nem tartozók magas arányának kezelésére, például a megerősített ifjúsági garanciát, a munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló irányelvet, valamint legutóbb a munkaerő- és szakemberhiányról szóló cselekvési tervet (lásd még a pillérhez tartozó háttérmagyarázat 2.1. szakaszát), amely új intézkedéseket határoz meg az EU, a tagállamok és a szociális partnerek számára többek között az alulreprezentált csoportok aktiválásának támogatása érdekében¹⁷⁶.

A legnagyobb alulreprezentált csoportok célzott és testre szabott támogatása révén jelentős számú ember léphet be az uniós munkaerőpiacra

A népesség különböző csoportjainak potenciális hozzájárulása az uniós munkaerő összesített arányához 2030-ig

Megjegyzés: A munkaerő 2030-as uniós arányának szimulációja, ha azok a tagállamok, amelyek nem érik el az alcsoportok munkaerőben képviselt arányának átlagát, felzárkóznak az alcsoportok uniós átlagához, míg a feltételezés szerint a többi alcsoport esetében a munkaerőben képviselt arányok változatlanok maradnak. Ez a számítás figyelmen kívül hagyja a csoportok közötti átfedéseket és az esetleges kétszeres beszámítást, és nem tévesztendő össze az előrejelzésekkel.

Forrás: A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságának számításai, az Eurostat adatai és az EUROPOP2023 előrejelzések alapján.

A javulás ellenére a népesség számos csoportja még mindig jelentősen alulreprezentált az uniós munkaerőpiacon. Idetartoznak a nők, az idősek, az alacsony és közepes képzettségűek, a fogyatékossgal élő személyek, valamint a migráns vagy kisebbségi háttérű személyek, az országspecifikus körülményektől függően. Ezek közül általában a nők, a középfokú végzettséggel rendelkezők és az idősek alkotják azokat az uniós munkaerőből kimaradó legnagyobb csoportokat, amelyek megfelelő aktiválási intézkedések révén potenciálisan munkába állhatnak¹⁷⁷. A Bizottság becslései azt mutatják, hogy ha azok a tagállamok, ahol a fent említett alcsoportok mindegyikében az átlagosnál alacsonyabb a munkaerő aránya, 2030-ig az adott alcsoport uniós átlagának megfelelő szintre tudnák növelni részvételt, további 3,6 millió nő, 2,9 millió középfokú végzettséggel rendelkező

¹⁷⁶ Európai Bizottság: [Munkaerő- és szakemberhiány az EU-ban: cselekvési terv. COM\(2024\) 131 final.](#)

¹⁷⁷ 2023-ban 32 millió nő (25,2 %), 20 millió idősebb személy (33 %) és 25 millió középfokú végzettséggel rendelkező személy (21,1 %) maradt távol az uniós munkaerőpiactól.

személy és 2,2 millió idősebb munkavállaló lenne jelen a munkaerőpiacon (a csoportok közötti átfedéseket és az esetleges kétszeres beszámítást figyelmen kívül hagyva) – lásd az ábrát¹⁷⁸. E cél eléréséhez a nem fizetett háztartási munka és a gondozási feladatok méltányosabb elosztása, valamint a kisgyermekkorai nevelés és gondozás hozzáférhetőségének, megfizethetőségének és minőségének javítása hozzájárul a nők munkaerőpiaci részvétele előtt álló akadályok csökkentéséhez. Az idősebbek esetében a betegség vagy a fogyatékosság fontos oka a munkaerőpiactól való távolmaradásnak, a gondozási feladatok, a munkahellyel kapcsolatos tényezők és az intézményi akadályok – például a szociális biztonsági és nyugdíjszabályozás – mellett, amely okokat a nagyobb munkaerőpiaci részvétel lehetővé tétele érdekében a demográfiai eszköztárral összhangban kell kezelni. A középfokú vagy alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők gyakran szembesülnek nehézségekkel a munkaerőpiacra való belépés során, ami megfelelő készségfejlesztési politikákat, valamint célzott és egyénre szabott támogatást tesz szükségessé. A migráns vagy kisebbségi háttérrel rendelkezők jelentős mértékben profitálhatnak a célzott intézkedésekből a strukturális munkaerőhiány kezelése, a nyelvismeret javítása, a megkülönböztetés elleni küzdelem, valamint a testre szabott és integrált támogatási szolgáltatások igénybevétele érdekében. A minőségi foglalkoztatási lehetőségekhez való hozzáférés javítása és a fogyatékossággal kapcsolatos jogosultságok biztosítása csökkentheti azokat a tényezőket, amelyek potenciálisan visszatartják a fogyatékossággal élő személyeket a munkaerőpiacra való belépéstől.

Az elmúlt években több tagállam célzott intézkedéseket hozott az alulreprrezentált csoportok munkaerőpiaci részvétele előtt álló akadályok felszámolására. 2023 szeptemberében **Horvátország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként modellt fogadott el az alacsonyabb pénzügyi kapacitással rendelkező települések kisgyermekkorai nevelési és gondozási létesítményei működési költségeinek társfinanszírozására annak érdekében, hogy biztosítsa a meglévő kisgyermekkorai nevelési és gondozási létesítmények felújítására vagy új létesítmények építésére irányuló beruházások fenntarthatóságát. Ezáltal a helyi és regionális önkormányzatok számára lehetővé válik, hogy fokozzák a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások elérhetőségét, továbbá javítsák azok fenntarthatóságát és megfizethetőségét. **Írországból** 2024 márciusától a gondozóknak joguk van rugalmas munkavégzést kérni, beleértve a csökkentett és rövidített munkaidőt is. A 2024–2029-es foglalkoztatási program keretében **Észtországban** a nyugdíjkorhatárt elért személyek többek között képzésben és támogatásban részesülnek a képesítések megszerzéséhez. **Máltán** az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó nemzeti stratégia (2023–2030) különösen az alacsony képzettségű és képesítésű felnőtteket célozza meg az alapvető készséghiányok kezelése céljából. **Ausztriában** az „Intensivprogramm Arbeitsmarktintegration” célja a migráns háttérrel rendelkezők gyors integrációjának előmozdítása német nyelvtanfolyamok, a képesítések elismerése és pályaorientáció révén 2024 és 2025 folyamán. 2023-ban **Németország** megemelte a csökkentett keresőképességi nyugdíjban részesülő, fogyatékossággal élő személyek munkából származó jövedelmének felső határát.

2.2.2. A tagállamok által hozott intézkedések

A tagállamok lépéseket tesznek a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel növelése érdekében, a megfizethetőségre és a kapacitásbővítésre

¹⁷⁸ Mivel az alcsoportok átfedik egymást, a munkaerő további létszáma vonatkozó adatok az alcsoportok között nem adhatók össze.

összpontosítva. Litvániában 2024 szeptemberétől minden háromévesnek, 2025 szeptemberéig pedig minden kétéves gyermeknek joga lesz a kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz. Az uniós alapok támogatásával folytatódik a kisgyermekkorai nevelési és gondozási létesítmények bővítése az egész EU-ban. **Horvátországban** 343, összesen 214 millió EUR költségvetésű projekt szerepel a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben, amelyek legalább 22 500 további férőhelyet biztosítanak annak érdekében, hogy 2026-ra 90 %-ra növeljék a részvételt. A 2022–2029-es „Aktív kisgyermek” program keretében és az uniós alapok (ESZA+ és Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz) támogatásával **Lengyelország** több mint 100 000 új gyermekgondozási férőhelyet fog kialakítani, elsősorban a rosszul ellátott területeken, és célja, hogy fenntartható finanszírozási modellt hozzon létre. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával az ország új minőségi előírásokat is elfogad a szolgáltatókra vonatkozóan, és az ESZA+ program segítségével 9 000 gyermekgondozási és 2 500 vezető munkatárs, valamint az önkormányzatok 1 400 képviselőjének képzésére törekszik, miközben a gyermekgondozási alkalmazottakat köztisztviselőkké minősíti át. **Romániában** a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával folyamatban van egy nagyszabású továbbképzési program kidolgozása a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban dolgozók számára az új tanterv végrehajtásának támogatása, valamint a minőség nyomon követése érdekében, továbbá kisgyermekkorai nevelési és gondozási létesítményeket építenek és újítanak fel a kapacitáshiány kezelése érdekében, különösen a rosszul ellátott területeken. **Szlovákia** jelenleg egy inkluzív oktatástámogatási rendszer kialakításán dolgozik a – többek között a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban dolgozó – tanároknak és szakmunkatársaknak szóló továbbképzési programok révén. **Olaszország** növelte az *asilo nido* bónusz összegét. A bölcsődei tandíj fizetésére nyújtott bónuszt 3 600 EUR-ra emelték a 2024. január 1-jén vagy azt követően született azon gyermekek esetében, akiknek családja legfeljebb 40 000 EUR egyenértékű gazdasági helyzetmutatóval (ISEE) rendelkezik, és már van 10 év alatti gyermek a családban. **Bulgária** közzétette a kisgyermekkorai fejlődés elősegítésére irányuló 2024. évi cselekvési tervét, amelynek célja holisztikus szakpolitikai megközelítés kidolgozása, többek között nagy hangsúlyt fektetve a kisgyermekkorai nevelésre és gondozásra. **Ciprus** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervében foglalt reformmal összhangban a 4 éves és 8 hónapos korról fokozatosan 4 évre csökkenti a kisgyermekkorai nevelés és gondozás kötelező alsó korhatárát; a 2024–2025-ös tanévre a korhatár 2 hónappal, 2025–2026-ra pedig további egy hónappal csökken.

Jelentős reformokra és beruházásokra került sor az alapkészségek fejlesztése érdekében, beleértve a tantervek átfogó felülvizsgálatát is, de a csökkenő tendenciák visszafordításához Unió-szerte további erőfeszítésekre van szükség. Ciprus egy évtizeden át tartó oktatási és képzési reformot hajtott végre, beleértve a tantervek felülvizsgálatát (amely a helyreállítási és rezilienciaépítési tervében is szerepel), a diákok formatív értékelésére való átállást, a diákok tanulástól való elfordulását és a korai iskolai tanulást kezelő irányítási keretet, valamint az alsó középfokú oktatásban az egész napos iskolai ellátást. 2024 szeptemberében **Spanyolország** elindította a matematika és a szövegértés megerősítését célzó tervet, amely több mint ötmillió diákot segít az államilag finanszírozott iskolákban a tanárok fokozott támogatása, kiegészítő iskolai erőforrások és tanórán kívüli órák révén. Emellett a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében Spanyolország orientációs, fejlesztési és oktatási gazdagítási programjának (PROA+) célja, hogy legalább 2 700 iskolában javítsa a legnagyobb nehézségekkel küzdő diákok oktatási eredményeit, 2024-ig nyújtott finanszírozással. 2025 és 2028 között az ESZA+ évente további 105 millió EUR összegű finanszírozást fog mozgósítani. **Litvániában** 2023-ban és 2024-ben két szakaszban vezették be az új, kompetenciaalapú tanterv végrehajtását, de annak hatása még nem látható. 2025-től kezdődően a **román** oktatási minisztérium a funkcionális műveltséget célzó

beavatkozási mechanizmust dolgoz ki az egyetem előtti oktatásban, tekintettel az alap- és középfokú oktatásban részt vevő román diákok körében az alapkészségek aggasztó szintjének kezelésére.

Az alapkészségek romlására válaszul több tagállam is megerősíti a tanári szakmát. **Lengyelországban** a 2024 februárjában elfogadott új jogszabály 2024 januárjától 30 %-kal, új tanárok esetében pedig 33 %-kal emelte a tanári fizetéseket. **Romániában** új jogalkotási intézkedéseket vezettek be annak érdekében, hogy a tanárok bérét hozzáigazítsák a nemzeti bruttó átlagbérhez, ami 2023-ban átlagosan 25 %-os béremelést jelent, 2024 elején pedig további emeléseket. **Szlovákiában** 2023-ban kétszer emelték a tanárok fizetését: januárban 10 %-kal, szeptemberben pedig további 12 %-kal. **Észtország** 2023-ban 23,9 %-kal emelte a tanárok fizetését a magas infláció kezelése érdekében, és a kormány azt tervezi, hogy 2027-re a tanárok fizetését az átlagbér 120 %-ára emeli. 2023 decemberében **Magyarország** a tanári szakma vonzerejének növelését célzó program részeként jelentős fizetésemelést vezetett be a tanárok számára, amelyet az ESZA+ társfinanszírozott, és amely a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben is szerepel. Első lépésként 2024 januárjában 32 %-os átlagos béremelést hajtottak végre. A kormány vállalta, hogy 2025-ig a többi felsőfokú végzettséggel rendelkező szakember fizetésének 80 %-ára emeli a tanárok fizetését, és ezt a szintet legalább 2030-ig fenntartja. **Csehország** fontos mérföldköveket ért el a tanári alapképzés reformja terén azáltal, hogy 2023-ban közzétette a diplomásokra vonatkozó új kompetenciakeretet, amelyet 2024-ben beépített a tanárképzési programok akkreditációjába; és megerősítette a tanárképzés gyakorlatorientáltságát. A 2023/2024-es tanévben közel két évtizedes előkészítést követően **Belgium** francia közösségében megkezdődött az új tanárképzési programok végrehajtása. A reform 3-ról 4 évre hosszabbítja meg a képzés időtartamát („Masterisation”), és diagnosztikai vizsgát vezet be a leendő tanárok francia nyelvi kompetenciáinak megerősítésére.

Folyamatban vannak a korai iskolaelhagyás és az oktatási egyenlőtlenségek kezelésére irányuló kezdeményezések, amelyek az uniós forrásokból kapnak jelentős támogatást. **Bulgáriában** az ESZA+ által társfinanszírozott „Légy sikeres!” projekt (2023–2027) több mint 96 000, oktatási nehézségekkel és tanulási hiányosságokkal küzdő, kiszolgáltatott csoportokból származó diákot céloz meg, akik bolgár nyelv, matematika és egyéb tantárgyakban részesülnek kiegészítő képzésben. A projekt emellett több mint 4 500 oktató számára biztosít képzést. **Romániában** a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz és az ESZA+ támogatásával jól halad az iskolai lemorzsolódás csökkentését célzó nemzeti program végrehajtása. A program keretében először legalább 2 500, a korai iskolaelhagyás nagyobb kockázatát hordozó iskolát azonosítanak egy korai előrejelző mechanizmuson keresztül, majd a támogatásra jogosult iskolák vissza nem térítendő támogatást kapnak a sajátos szükségleteiknek megfelelő intézkedéseket tartalmazó tervek végrehajtásához. **Németországban** a 2024–2025-ös tanévben elindul az új 10 éves szövetségi „Startchancen” program, amely 4 000 iskolát (az összes német iskola mintegy 10 %-át) céloz meg, és a szülők szociális helyzetétől függetlenül oktatási támogatást nyújt minden gyermeknek és fiatalnak. A szövetségi kormány évente 1 milliárd EUR-t fog befektetni (a tartományok pedig ugyanekkora összeget). A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával a **belgiumi** francia közösség 2024-ben átfogó cselekvési tervet fogadott el a korai iskolaelhagyás és a hiányzás elleni küzdelemről, többek között a nagyszámú igazolatlan hiányzással rendelkező tanulók számára nyújtott személyre szabott iránymutatás segítségével, családjaik és egy pedagógiai intervenciók csoport bevonásával, valamint a hiányzások nyomon követésére szolgáló informatikai rendszer révén.

A tagállamok megteszik az első lépéseket annak érdekében, hogy a mesterséges intelligenciát (MI) integrálják az oktatásba és képzésbe, válaszul annak a nemzeti

szakpolitikai vitákban betöltött növekvő szerepére. Bár még egyetlen ország sem fogadott el kapcsolódó nemzeti stratégiát, több tagállam olyan kezdeményezéseket indított, amelyek a mesterséges intelligenciának az oktatás különböző aspektusaiba való integrálására irányulnak. **Svédországban** 2024–2025-től a mesterséges intelligencia új tantárggyá válik a felső középfokú oktatásban és a felnőttoktatásban a természettudományok és a technológia területén, továbbá a más területeken tanuló diákok számára lehetséges fakultatív tantárggyá. A **belgiumi** flamand közösségben a Digisprong Tudásközpont 2023 óta iránymutatásokat és kiegészítő képzést nyújt a kötelező oktatás digitalizálásának támogatására. **Horvátország** 2023. évi Digitális Horvátország stratégiája a mesterséges intelligencia és a digitális kompetenciák fejlesztését célozza, és a digitális átállást az oktatási és kutatási rendszer fejlesztésének támogatásaként közelíti meg. **Németországban** a Deutsches Schulportal olyan platformot kínál, amely segíti a felhasználókat abban, hogy megismerkedjenek a mesterséges intelligenciával. **Luxemburgban** a Luxembourgi Egyetem számítástechnikai joggal és gépi etikával foglalkozó (CLAiM) kutatócsoportja 2021 óta egyetemi munkacsoportként azzal foglalkozik, hogy tanulmányozza a mesterséges intelligencia etikai és tudományos dimenzióit, és a jövőben digitális etikai központ létrehozását tervezik. **Lengyelországban** több egyetem belső iránymutatásokat és szabványokat határozott meg a mesterséges intelligencia diákok általi használatának szabályozására. **Görögország** szemináriumot tervez 800 tanár számára, amelyet a tanároknak szóló iránymutatások fognak kísérni. **Ausztria** 100 kísérleti iskolát fog MI-szoftverrel felszerelni és digitális tananyagokat készíteni. **Hollandiában** iskolákkal, vállalatokkal és tudósokkal közösen fognak projekteket kidolgozni annak érdekében, hogy ismereteket szerezzenek a mesterséges intelligencia oktatásban történő használatáról, részben a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből származó forrásokkal. **Romániában** a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz forrásokat különít el az egyetemi hallgatók fejlett digitális készségekkel kapcsolatos képzési programokban való részvételének támogatására, olyan intelligens laboratóriumokba való beruházásra, amelyek lehetővé teszik a hallgatók számára a munkaerőpiacon szükséges digitális és technológiai jártasság elsajátítását, vagy a köztisztviselők fejlett digitális készségekkel kapcsolatos képzésére.

A szakképzési rendszerek korszerűsítése és vonzerejének növelése számos tagállam politikai napirendjén kiemelt helyen szerepel. **Észtország** reformot indított a szakképzési rendszer vonzerejének növelése érdekében, beleértve a kompetenciákat előtérbe helyező új tantervek kidolgozását és a szakképzés más oktatási pályákkal való szorosabb integrációját (a formális oktatás és a nem formális tanulás összekapcsolása, valamint az általános, a szakképzés és az alkalmazott felsőoktatás összekapcsolása révén). 2023-ban új szolgáltatásokat, például pályaaorientációs tanácsadást és rugalmas tanulmányi megoldásokat vezettek be a diákok megtartása és a lemorzsolódási arány csökkentése érdekében, az érdekelt felek bevonásával. 2024 januárjában **Görögország** új jogszabályokat hajtott végre annak érdekében, hogy kiterjessze a szakképzési rendszerén belüli együttműködést, és szinergiákat teremtsen a nemzeti képesítési keretrendszer különböző szintjei között. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával a hatóságok továbbá minőségellenőrzési rendszert vezetnek be a szakképzés teljesítményének értékelése és munkaerőpiaci relevanciájának javítása érdekében. **Spanyolország** 2023 közepe és 2024 között számos szabályozási változtatás révén növelte a szakképzés irányításának rugalmasságát, beépítette a digitális készségeket, leszabályozta az alap-, közép- és magas szintű képzési ciklusok tantervének szervezeti vonatkozásait, valamint a szakképzési rendszer összetevőit, például a szakmai képesítések nemzeti katalógusának és egyéb nyilvántartásoknak a kidolgozását, aktualizálta és harmonizálta az Általános Szakképzési Tanács működési szabályzatát, továbbá meghatározta a magasabb szintű szakképzési képesítéseket és a kapcsolódó oktatási minimumkövetelményeket. 2024 júniusa óta **Ciprus** a Helyreállítási és Rezilienciaépítési

Eszköz támogatásával aktualizálja a szakképzési tanterveket, hogy csökkentse a strukturális munkaerőhiányt. **Németország** 2023 júliusában módosította oktatási és képzési törvényét, amely támogatott pályáorientációs szakmai gyakorlatokat, mobilitási ösztöndíjakat, inkluzívabb pályakezdő szakképesítéseket vezetett be a fogyatékkal élő személyek számára, ugyanakkor bővítette az állami finanszírozású szakképzési lehetőségeket, különösen a korlátozott lehetőségekkel rendelkező területeken.

Egyes országok szakképzési rendszereikben is jelentős beruházásokat hajtanak végre. Helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként **Ciprus** olyan kezdeményezések révén fejleszti szakképzési infrastruktúráját, mint például egy új műszaki iskola építése Limassolban, amely 2026 júniusáig készül el, valamint 20 laboratórium korszerűsítése a munkaerőpiac strukturális munkaerőhiányának kezelése érdekében. **Svédország** 2024. évi költségvetése 1,36 milliárd SEK (15,2 milliárd EUR) összeggel járult hozzá a regionális felnőtt-szakképzéshez, mintegy 16 500 további egész éves férőhellyel a felnőttoktatásban és mintegy 3 000 férőhellyel a felsőfokú szakképzésben. Emellett Svédország helyreállítási és rezilienciaépítési terve további 16 900 egész éves tanulmányi férőhelyet támogat a regionális felnőttoktatásban és 14 900 helyet a felsőfokú szakképzésben. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként **Lengyelország** a szakképzési kiválósági központok szellemében ágazati készségközpontok létrehozásán dolgozik, amelyek több csoport, például felnőttek, diákok, fiatalok, szakképzésben részt vevő tanárok és munkavállalók igényeit szolgálják. E törekvés fő partnerei közé tartoznak többek között a szakiskolák, a felsőoktatási intézmények, a vállalkozások és a munkáltatói szervezetek, a helyi önkormányzatok, valamint a kutatási és fejlesztési központok. **Spanyolország** az ESZA+-ból származó támogatás mozgósításával, valamint helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként befektet a szakképzés digitális és zöld átalakításába, aminek középpontjában a tanárképzés, a technológiai munkahelyeket szimuláló korszerűsített osztálytermek, valamint a kutatás és az innováció ösztönzésére szolgáló 50 kiválósági központból álló hálózat áll. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében **Portugália** olyan reformot tervez végrehajtani, amelynek célja az oktatás és képzés átfogó szakpolitikai koordinációjának megerősítése, a nemzeti képesítési katalógus naprakésszé tétele a kialakulóban lévő készségek és szakmák beépítése érdekében, az alacsony képzettségű egyéneknek szóló célzott felnőttoktatási programok előmozdítása, valamint a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek kezelése a szakképzési hálózat újraelosztása révén. Ezt a reformot kiegészítik az iskolákban és a szakképzési intézményekben 365 szakosodott technológiai központ létrehozására és felújítására irányuló jelentős beruházások, 111 állami szakképzési központba való beruházás új központok építése vagy meglévők felújítása, valamint fejlett technológiai berendezések beszerzése révén olyan területeken, mint a digitalizáció, a megújuló energia és az Ipar 4.0.

Számos tagállamban ösztönzik a munkaalapú tanulást és a tanulószerveződéses gyakorlati képzést. 2024 márciusában **Bulgária** helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként módosította szakképzési szabályozási keretét, hogy kiterjessze a munkáltatókkal való együttműködést, különösen a munkaalapú tanulás és a duális szakképzés keretében. 2023 júliusában **Franciaország** új törvényt fogadott el a tanulószerveződéses tanulók nemzetközi mobilitásának az „Erasmus tanulószerveződéses tanulók számára” elnevezésű program révén történő előmozdítása érdekében. 2023 májusában **Németország** alap- és továbbképzési szövetsége ismertette a 2023 és 2026 közötti időszakra vonatkozó prioritásait, többek között a duális képzésnek a szövetségi kormány, a szövetségi államok, az ipar és a szakszervezetek általi megerősítését. 2023 decemberében a szakképzés társadalmi igényekhez való igazítása érdekében **Észtország** 2027-ig meghosszabbította PRÕM+ szakképzési és felsőoktatási fejlesztési programját. A program keretében új képzési helyek jönnek létre a nemzeti prioritásnak minősülő és a gazdasági növekedés szempontjából fontos ágazatokban, a

munkáltatói igények és felkészültség alapján, és a helyek legalább 30 %-át a 26 év alatti, szakmai képesítéssel nem rendelkező fiatalok kapják. Az ESZA+-ból kapott társfinanszírozással, továbbá helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként **Görögország** azt tervezi, hogy 2024 végéig – a kormány szakképzési és ifjúsági foglalkoztatási stratégiájának szerves részeként – helyreállítja az állami foglalkoztatási szolgálat (DYPA EPAS) tanulószerveződéses gyakorlati képzéssel foglalkozó szakiskoláit.

A tagállamok továbbra is támogatják a felsőoktatás irányítási reformok és a nemzetközivé válást ösztönző intézkedések révén történő korszerűsítését. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében **Románia** az egyetemek mintegy 70 %-a (61 intézmény) részére nyújtott digitalizációs támogatásokat a digitális ökoszisztéma fejlesztése céljából, és a digitális pedagógiai készségek javítása érdekében legalább 100 000 tanár részesül képzésben. Az ESZA+ támogatásával az ország 2024 szeptemberében elindította az „Első egyetemista a családban” programot is, hogy javítsa a hátrányos helyzetű és alulreprezentált csoportok felsőoktatáshoz való hozzáférését, és csökkentse az egyetemi lemorzsolódást. Több tagállamban is folyamatban van a kiválóság, a kutatás és a nemzetközivé válás fellendítését célzó kormányzati reformok végrehajtása. **Bulgáriában** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv reformjának részeként 2024 áprilisában elfogadott, a tudományos kutatásról és innovációról szóló új törvény célja, hogy dinamikus, eredményorientált és hatékony kutatási és innovációs környezetet teremtsen. A **Benelux-államok** és a **balti államok** 2024 májusától alkalmazzák az oklevelek elismeréséről szóló szerződést, amely lehetővé teszi a felsőfokú képezések kölcsönös elismerését. Egyes tagállamok a hátrányos helyzetű csoportok hozzáféréseinek javítását célzó intézkedéseket is hoznak. **Litvániában** mintegy 1 300 tanulmányi helyet, azaz az összes államilag finanszírozott férőhely mintegy 10 %-át különítik el a kiszolgáltatott társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező diákok számára. 2024 szeptemberétől az erre jogosult hallgatók külön felvételi sorban jelentkezhetnek, a felvételre vonatkozó ugyanazon egyetemi követelmények keretében. **Portugália** emellett kvótákat vezet be a gazdaságilag hátrányos helyzetű diákok számára, miközben kiszélesíti a hozzáférést a portugál diaszpóra számára, és növeli a 23 év feletti érett diákokra vonatkozó kvótákat. A diákszállás-kapacitás – nagyrészt a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében folyamatban lévő beruházásoknak köszönhetően – 2021 és 2026 között várhatóan 78 %-kal bővül. **Spanyolország** kibővíti a kiszolgáltatott helyzetben lévő diákok ösztöndíjait: a finanszírozás 2023–2024-ben elérte az 1 milliárd EUR-t, ami 300 000 hallgatónak, azaz az állami egyetemeken tanuló alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók mintegy 25 %-ának nyújt támogatást. Az ösztöndíjak növelését a spanyol helyreállítási és rezilienciaépítési terv is támogatja az egyetemi rendszer tervezése tágabb reformjának részeként, amelynek célja többek között a felsőoktatáshoz való hozzáférés elősegítése. Ezzel párhuzamosan az ösztöndíjak átlagos összege 29 %-kal nőtt az elmúlt öt évben. A fogyatékkal élő diákok hozzáféréseinek javítása érdekében **Franciaország** 2024-ben hat egyetemnek ítélte oda 10 millió EUR összegű finanszírozást az inkluzív oktatásra és az akadálymentes oktatásra vonatkozó bevált gyakorlatok kidolgozásához és megosztásához.

Új előrejelző rendszereket vezetnek be a munkaerőpiaci készségigények előrejelzésére. **Finnország** 2023 decemberében elindította „A jó munka programját”, amelynek célja az egészségügyi, szociális jóléti és mentőszolgálatok személyzeti igényeinek kielégítése a tudásbázis, valamint a jövőbeli személyzeti és képzési igények előrejelzésére irányuló kapacitás bővítése révén. Helyreállítási és rezilienciaépítési terveik keretében **Spanyolország** és **Svédország** felméri a készségigényeket, azzal a céllal, hogy a képzési és átképzési erőfeszítéseket összehangolja a munkaerőpiaci igényekkel, beleértve a digitális és zöld átállás szempontjából kritikus készségeket is. Spanyolország ezt a különböző ágazatokban végzett felméréseken alapuló kutatási programok végrehajtásával fogja megvalósítani.

A tagállamok intézkedéseket vezettek be a lakosság digitális készségeinek továbbfejlesztése érdekében, hogy meg tudjanak felelni a digitális átállás igényeinek. 2024 márciusában **Bulgária** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként módosította szakképzési szabályozási keretét, hogy figyelembe vegye a változó szakmai igényeket, többek között a zöld és a digitális ágazatban is. 2024 júniusában az ország a helyreállítási és rezilienciaépítési terve részeként a digitális készségek formális képzés nélküli tesztelésére és öntanúsítására szolgáló IKT-modult hozott létre. **Portugália** 2024 januárjában elindította a „Foglalkoztatás + Digitális 2025” szakképzési program második szakaszát. **Magyarország** 2024-ben az ESZA+ által társfinanszírozott Digitális Megújulás Operatív Program (2021–2027) részeként a digitális készségek képzésének megtervezésére és végrehajtására irányuló projektekbe kezdett. 2023 júliusában **Spanyolország** szabályozta a tanítással összefüggő digitális kompetenciák elismerésére irányuló eljárást, valamint a helyreállítási és rezilienciaépítési tervével összefüggésben arra törekszik, hogy 2025 végéig legalább 825 000 embert képezzen digitális, ökológiai és produktív átalakulási készségek terén. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként **Lettország** 2023 júliusában az Állampolgári Digitális Kompetenciakereten (DigComp) alapuló közös keretet hozott létre a digitális készségekkel kapcsolatos tanulási eredmények értékelésére és megtervezésére, többek között a nem formális oktatásban is. **Luxemburg** 2023 októberében fehér könyvet terjesztett elő az alapfokú oktatás új tantervéről, amely négy fő tematikus pillérének egyikeként tartalmazza a kiberbiztonsággal és a médiaműveltséggel kapcsolatos digitális készségeket. A tagállamok stratégiákat is bevezettek a digitális készségek támogatására. **Romániában** a 2023 decemberében elfogadott, a 2023–2027-es időszakra szóló felnőttképzési nemzeti stratégia és a 2024 májusában elfogadott, a felnőttek egész életén át tartó tanulására vonatkozó nemzeti stratégia (2024–2030) a zöld és digitális készségek fejlesztését hangsúlyozza. 2023 augusztusában **Lettország** a helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel összefüggésben elindította a digitális egészségügyi stratégiát, amely különböző szempontokra, például a határokon átnyúló adatcserére és a digitális készségekre is kiterjed. **Írország** digitális integrációs ütemtervét 2023 augusztusában tették közzé annak biztosítása érdekében, hogy mindenki kihasználhassa a digitális lehetőségeket, többek között a digitális készségek és műveltség révén. **Csehország** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként létrehozta a továbbképzési és átképzési tanfolyamok nyilvános adatbázisát, és 2025 végéig legalább 65 000 ember részesül a digitális készségek terén továbbképzésben vagy átképzésben.

Folyamatban vannak a zöld átálláshoz szükséges készségek és kompetenciák előmozdítását célzó szabályozási és beruházási kezdeményezések. 2023 szeptemberében **Málta** pénzügyi ösztönzőket vezetett be, hogy támogassa a helyi munkáltatókat és munkavállalókat a továbbképzésben, többek között a zöld kompetenciák terén. **Ciprus** a szakképző iskolák zöld infrastrukturális beruházásaira összpontosított, és felülvizsgálja a 2023 júliusa óta az Igazságos Átmenet Alapból finanszírozott larnacai zöld szakképző iskola építési terveit. **Portugáliában** az Állami Foglalkoztatási Szolgálat és a Megújulóenergia-szövetség 2023 júniusában jegyzőkönyvet hozott létre az energetikai átállással foglalkozó képzési központ (CTE) létrehozásáról, amely az energetikai átállással és az éghajlat-politikai fellépéssel kapcsolatos képzést nyújt, többek között a megújuló és zöld hidrogénenergiával kapcsolatban, mind a munkavállalók, mind a munkanélküliek számára. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz által támogatott programok keretében mintegy 25 000 személy részesül zöld készségekkel kapcsolatos képzésben. Helyreállítási és rezilienciaépítési terveivel összefüggésben számos tagállam, köztük **Spanyolország** és **Csehország** is befektet a zöld átálláshoz szükséges készségekbe. 2024 szeptemberében a **görög** állami foglalkoztatási szolgálat a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával új, 50 000 munkavállaló zöld készségeinek megszerzésére és fejlesztésére irányuló programot indított.

A felnőttek tanulásban való részvételének növelése továbbra is kulcsfontosságú szakpolitikai célkitűzés a tagállamokban, különös tekintettel az alacsony képzettségűekre, és számos ország alakít ki egyéni tanulási számlákat és mikrotanúsítványokat. **Spanyolország** a helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében és az ESZA+ támogatásával referenciakeretet hozott létre a felnőttek által munkatapasztalat, nem formális képzés és informális tanulás révén elsajátítható alapképességekkel rendelkező felnőtteket a képzésben való részvételben. 2023 novemberében **Málta** elindította az egész életen át tartó tanulásra vonatkozó nemzeti stratégiát (2023–2030), amely a legkiszolgáltatottabbakat célozza meg az egész életen át tartó tanulási lehetőségek széles választékával. Több tagállam is kidolgoz egyéni tanulási számlákra vonatkozó rendszereket annak érdekében, hogy lehetővé tegye a felnőttek számára, hogy személyre szabott tanulási pályákban vegyenek részt. **Belgium** helyreállítási és rezilienciaépítési terve olyan reformot tartalmaz, amelynek célja, hogy 2023-tól kezdődően minden teljes munkaidőben dolgozó munkavállaló számára négynapos képzéshez való egyéni jogot hozzon létre, amely 2024-től kezdődően öt napra nő, és amelyet a 2024 áprilisában elindított szövetségi tanulási számla (FLA) platformon keresztül kezelnek. **Szlovákia** azt tervezi, hogy egyéni tanulási számlákon keresztül új finanszírozási rendszert vezet be a felnőttkori tanulásra vonatkozóan, és az egész életen át tartó tanulás minisztériumok közötti koordinációját kezdeményezi, amelyet az egyéni tanulási számlák elektronikus platformjának (EPIVU) uniós források felhasználásával történő fejlesztése támogat. **Lettország, Litvánia, Ciprus és Horvátország** a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz+ és/vagy az ESZA+ támogatásával szintén egyéni tanulási számlákat fejleszt, személyre szabott, hozzáférhető platformokon keresztül bővítve a felnőttkori tanulóhoz való hozzáférést. Emellett a tagállamok az egész életen át tartó tanulás ösztönzése érdekében mikrotanúsítvány-rendszereket is kialakítanak. 2023-ban **Észtország** módosította a felnőttoktatásról szóló törvényét annak érdekében, hogy a mikroképesítési rendszert kiterjessze a szakképzésre és a felnőttoktatásra, bevezetve a mikroképesítések fogalommeghatározásait, a program volumenére vonatkozó követelményeket, a szolgáltatásnyújtás elveit és a minőségbiztosítási mechanizmust. Helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében **Spanyolország** cselekvési tervet kíván közzétenni a mikrotanúsítványok keretének kidolgozására, amelyet az egyetemekért felelős minisztérium dolgoz ki az érdekelt felekkel folytatott konzultációt követően. Ez magában foglalja többek között a mikrotanúsítványok népszerűsítését az igény felnőttek és munkáltatók körében történő növelése, a mikrotanúsítványok minőségének és relevanciájának javítása, valamint a hozzáférés méltányosságának támogatása érdekében.

A megerősített ifjúsági garancia – más kezdeményezésekkel együtt – továbbra is ösztönzi a fiatalok foglalkoztathatóságát támogató strukturális reformokat és intézkedéseket. A megerősített ifjúsági garancia keretében tagállamok vállalták annak biztosítását, hogy valamennyi 30 év alatti fiatal a tanulmányai befejezését vagy munkahelye elvesztését követő négy hónapos időszakon belül színvonalas állásajánlatot kapjon, illetve további oktatásban, tanulószerveződéses gyakorlati képzésben vagy szakmai gyakorlaton vehessen részt. **Magyarország** 2024–2029 között bértámogatást és képzést nyújt a 15 és 29 év közötti NEET-fiataloknak a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz keretében, az ESZA+ által társfinanszírozott nemzeti Ifjúsági Garancia Plusz programon keresztül. **Portugáliában** az ILO által támogatott tanulmány keretében felülvizsgálják az Ifjúsági Garancia Nemzeti Tervben részt vevő NEET-fiatalok profilját, amely a nyilvántartásba nem vett munkanélküliek és inaktív fiatalok feltérképezésére összpontosít. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel összefüggésben **Spanyolország** bevezette a nemzeti „Ifjúsági Garancia Terv Pluszt”, amelynek célja, hogy javítsa a NEET-fiatalok képzettségét annak érdekében, hogy megszerezzék a munkaerőpiacra való belépéséhez szükséges

készségeket. **Olaszországban** 2024 szeptemberétől a „bónusz ifjúsági kohézióról szóló rendelet” mentességet vezetett be a 35 év alatti munkavállalók határozatlan idejű szerződéssel történő foglalkoztatása tekintetében, feltéve, hogy korábban soha nem rendelkeztek határozatlan idejű szerződéssel. **Belgiumban** az ESZA+ és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával 2024 áprilisában kibővítették a „Coup de Boost” projektet, amely a munkaerőpiacból kimaradó, 18–29 éves fiatalokat támogatja a képesítések megszerzésében, tanulmányaik megkezdésében vagy az álláskeresésben.

Néhány tagállam a demográfiai változások kezelését célzó intézkedéseket hajt végre oly módon, hogy támogatja az idősebb munkavállalók foglalkoztatásának meghosszabbítását. **Finnországban** a munkahelyüket elvesztő 55 évnél idősebb munkavállalók 2023 óta jogosultak „átmeneti biztonsági juttatásra”, amely képzési lehetőségekhez és a meghosszabbított fizetett újrafoglalkoztatási szabadsághoz való hozzáférést biztosít a felmondási idő alatt. **Észtország** 2024–2029-es foglalkoztatási programja munkaerőpiaci szolgáltatásokat kínál a munkát kereső nyugdíjasok számára, beleértve a képzést, valamint a képesítések és a vállalkozói készség támogatását. A későbbi nyugdíjba vonulás előmozdítására irányuló kezdeményezéseket a nyugdíjintézkedésekkel együtt kell vizsgálni (lásd a 2.4.2. szakaszt). A helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében **Luxemburg** elindította a *FutureSkills* képzési programot, különös tekintettel a 45 éves vagy annál idősebb álláskeresőkre, hogy puha, digitális és vezetői készségeket biztosítson számukra a rövid távú munkaerőpiaci visszailleszkedésük megkönnyítése érdekében.

Intézkedések vannak folyamatban a nők foglalkoztatásának támogatása és a nemek közötti bérszakadék kezelése érdekében, beleértve a foglalkoztatás terén tapasztalható nemi szegregáció csökkentésére és a bérek átláthatóságának javítására irányuló erőfeszítéseket. 2025 januárjától **Málta** jogilag rögzíti az egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvét, így előírja a valamennyi munkavállalót megillető egyenlő bért, beleértve a kölcsönzött és a kiszervezett munkavállalókat is. Málta emellett elindított egy „Egyenlő bér eszköz” elnevezésű kísérleti projektet, amelynek célja az egyenlő bér alkalmazásának megkönnyítése, valamint a legalább 50 alkalmazottat foglalkoztató és az „Egyenlőség” jellel tanúsított szervezeteken belüli esetleges indokolatlan bérkülönbségek azonosítása és kezelése. **Írországban** a nemek közötti bérszakadékra vonatkozó jelentéstételi követelményeket kiterjesztik a 2024-ben 150 főnél több, 2025-ben pedig az 50 vagy annál több munkavállalót foglalkoztató munkáltatókra. Helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként Írország egy átképzési és továbbképzési programba fektet be, amely a női résztvevők arányára vonatkozó célokat is tartalmaz. 2024 áprilisában a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként **Észtország** elindított egy új digitális eszközt, az úgynevezett Bértükröt, hogy támogassa a munkáltatókat a nemek közötti bérszakadék elemzésében és csökkentésében. **Olaszországban** a 2024. évi költségvetési törvény értelmében az erőszak áldozatává vált munkanélküli nőket és a „reddito di libertà” kedvezményezettjeit foglalkoztató magánszektorbeli munkáltatók legfeljebb 100 %-ig és 8 000 EUR-ig mentesülnek a társadalombiztosítási járulékok egy részének megfizetése alól. Emellett az ország növelte a „Fondo per il reddito di libertà” finanszírozását, hogy segítse a szegénységben élő, erőszak áldozatává vált nőket a gazdasági függetlenség és emancipáció elérésében. A pénzügyi allokációk 2024 és 2026 között évente 10 millió EUR-val, 2027-től kezdődően pedig évente 6 millió EUR-val nőnek. 2025 végéig **Spanyolország** helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként új szociális és foglalkoztatási tanácsadó szolgáltatást hoz létre, hogy munkaközvetítési segítségnyújtás, jogi tanácsadás, valamint pszichológiai és érzelmi támogatás révén segítse az erőszak női áldozatait, beleértve az emberkereskedelem és a szexuális kizsákmányolás áldozatait is. **Ausztria** munkaerőpiaci integrációra irányuló

intenzív programja (2024–2025) a képzett munkavállalók hiánya elleni stratégiai cselekvési terv keretében személyre szabott támogatást nyújt a menekült nőknek, német nyelvtanfolyamokat, a képesítések elismerését és pályaeorientációt kínál részükre. **Franciaország** 2023 júliusában jogszabályt fogadott el, amely 2024-től kezdődően többek között betegségi ellátást nyújt a vetélést elszenvedő nőknek, továbbá az elbocsátással szemben 10 hetes védelmet, pszichológiai ellátást és jobb orvosi ellátást biztosít.

A tagállamok a munka és a magánélet közötti egyensúly javítására irányuló intézkedéseket fogadtak el, főként a munka és a magánélet közötti egyensúlyról szóló irányelv átültetése révén¹⁷⁹, beleértve a családi szabadság megerősítését. 2023 júliusától **Luxemburg** apasági szabadságot nyújt a nemzeti jog szerint második szülőként elismert személy részére. 2024 márciusától **Dánia** módosított szülési szabadságról szóló törvénye biztosítja, hogy a szülői szabadság (48 hét) egyenlően oszlik meg a két szülő között (mindkét esetben 24 hét), míg az egyszülős családok néhány hetet átadhatnak egy közeli családtagnak. A 2024. évi költségvetési törvény értelmében **Olaszországban** a szülői szabadság jelenleg a következő díjazásban részesül: A munkavállaló bérének 80 %-a az első hónapban, 60 %-a (csak 2024-ben 80 %-a) a második hónapban és 30 %-a a következő hónapokban. Ami a rugalmas munkafeltételeket illeti, **Írország** a távmunka kérelmezéséhez való jogról szóló törvényt beépítette a munka és a magánélet közötti egyensúlyról és vegyes rendelkezésekről szóló 2023. évi törvénybe, amely 2024 márciusától kezdődően jogot biztosít a gondozók számára a távmunka kérelmezéséhez és a rugalmas munkavégzéshez, beleértve a rövidített vagy csökkentett munkaidőt is. Ez a törvény továbbá öt nap éves szabadságot biztosít súlyos orvosi ellátás esetén, és hat hónapról két évre hosszabbítja meg a szoptatásra vonatkozó jelenlegi jogosultságot. A **Franciaországban** 2024 áprilisában elfogadott új törvény lehetővé teszi a munkavállalók számára, hogy évente legalább négy hét fizetett szabadságot vegyenek ki, függetlenül a betegszabadsággal töltött időszakoktól.

Folyamatban vannak a fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci integrációjának megerősítésére irányuló erőfeszítések. **Írországban** a 2023 szeptemberében indított bértámogatás pénzügyi támogatást nyújt a fogyatékossgal élő személyeket foglalkoztató munkáltatóknak; 2024 áprilisától az e program szerinti jogosultság heti minimális munkaóra-küszöbértékét 21 órától 15 órára csökkentették. Emellett Írország az ESZA+ támogatásával 2024 augusztusában bevezette a „WorkAbility” programot, amely többek között olyan szervezeteket fog támogatni, amelyek a résztvevők számára az oktatásba, a képzésbe és a foglalkoztatásba (beleértve az önfoglalkoztatást is) vezető progresszív pályákat tudnak nyújtani. **Ausztria** 2023-ban és 2024-ben további 30 millió EUR-t különített el a fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci részvételének javítására, többek között a magas infláció hatásának enyhítésére. **Svédországban** az állami foglalkoztatási szolgálat 2024-re vonatkozó rendelete előírja az álláskeresők munkaképességét befolyásoló fogyatékossgok gyorsabb azonosítását, ami lehetővé teszi a relevánsabb beavatkozásokat és növeli a bértámogatásban részesülő résztvevők számát a fogyatékossgal élő személyek nagyobb mértékű foglalkoztatásának előmozdítása érdekében.

A tagállamok számos kezdeményezést vezettek be a harmadik országbeli állampolgárok integrációjának fokozására. 2024 januárjában **Luxemburgban** új törvény lépett hatályba az interkulturális jellegről, amely megnyitja az utat a migráns háttérrel rendelkező személyek zökkenőmentesebb integrációja előtt. **Görögország** az ESZA+ keretében fogja támogatni a

¹⁷⁹ Lásd: [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2019/1158 irányelve \(2019. június 20.\) a szülők és a gondozók vonatkozásában a munka és a magánélet közötti egyensúlyról és a 2010/18/EU tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről](#).

harmadik országbeli állampolgárok munkaerőpiaci integrációját. Emellett a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz támogatásával az országban 8 000 menekült vesz részt olyan gyakornoki programokban, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy integrálódjanak a munkaerőpiacra. **Ausztia** az átmeneti védelemben részesülő személyek számára „uniós kékkártyát” biztosít, amely megkönnyíti a különböző ellátásokhoz, gondozáshoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést. Emellett a kékkártya birtokosait az igényeik szerinti kínálattal – például többnyelvű tájékoztató anyagokkal, képesítésekkel, valamint a képesítések elismerésével kapcsolatos tanácsadással, német tanfolyamokkal, kompetenciafelmérésekkel és aktív munkaközvetítéssel – támogatják munkaerőpiaci integrációjukban. 2023 novemberétől a **Németországban** elismert képesítéssel rendelkező személyek szakképzettséget igénylő munkát vállalhatnak a nem szabályozott szakmákban, továbbá a bérkülösök csökkentésével és az informatikai szakemberek belépésének egyszerűsítésével enyhültek az „uniós kékkártyára” vonatkozó követelmények. 2024 márciusától kezdődően a legalább kétéves tapasztalattal és állásajánlattal rendelkező külföldi munkavállalók a képesítés hivatalos elismerése nélkül is dolgozhatnak a nem szabályozott szakmákban.

2.3. 7. iránymutatás: A munkaerőpiacok működésének és a szociális párbeszéd hatékonyságának javítása

Ez a szakasz a 7. számú foglalkoztatási iránymutatás végrehajtásáról nyújt áttekintést, amely azt javasolja a tagállamoknak, hogy javítsák a munkaerőpiacok működését és a szociális párbeszéd hatékonyságát. Kiterjed többek között a munkaerőpiaci szakpolitikák rugalmassága és biztonsága közötti egyensúly kialakítására, a munkaerőpiaci szegmentáció megelőzésére, az új munkamódszerekhez való alkalmazkodásra, valamint az aktív munkaerőpiaci intézkedések eredményességének biztosítására és a be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelemre. Ezek a célok összhangban vannak a szociális jogok európai pillérének 4. alapelvével (a foglalkoztatás aktív támogatása), 5. alapelvével (biztonságos és rugalmas foglalkoztatás), 7. alapelvével (tájékoztatás a munkaviszony feltételeiről és védelem elbocsátás esetén), 8. alapelvével (szociális párbeszéd és munkavállalói részvétel), 10. alapelvével (egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezet) és 13. alapelvével (munkanélküli-ellátás). A meglévő nemzeti gyakorlatokra építve a szociális párbeszéd elősegítése és a civil társadalmi szervezetekkel való együttműködés szintén kifejtésre kerül. A 2.3.2. szakasz a tagállamok által e területeken tett szakpolitikai intézkedésekről számol be.

2.3.1. Fő mutatók

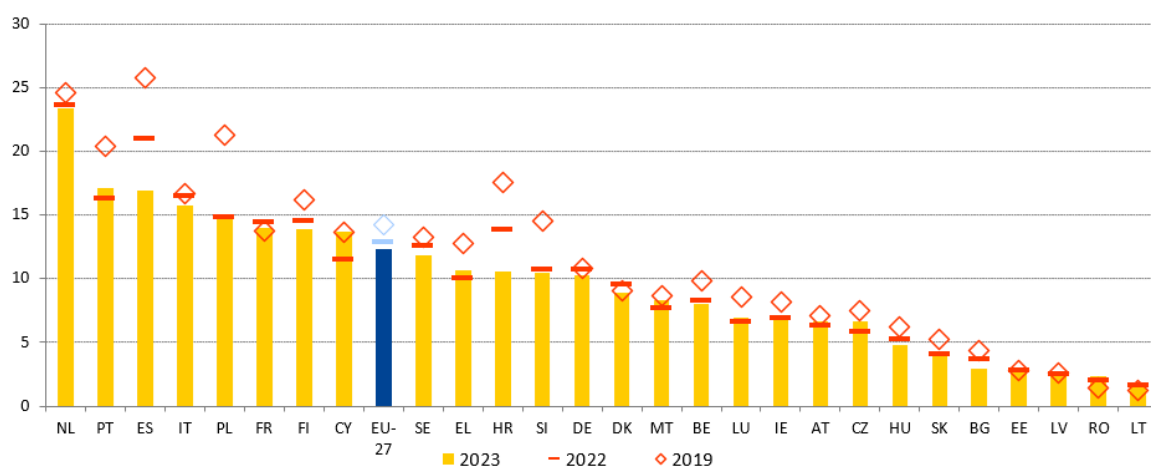
Bár egyes munkavállalók nagyra értékelik a rugalmasságot, a munkaerőpiac tartósan fennálló szegmentációja negatívan befolyásolhatja a társadalmi méltányosságot. Egyes csoportok, különösen a fiatalok és magasan képzettek esetében a határozott idejű és a részmunkaidős foglalkoztatás megkönnyítheti a munkaerőpiacra való belépést és a készségfejlesztést, továbbá nagyobb rugalmasságot, valamint a munka és a magánélet közötti jobb egyensúlyt biztosíthat. A munkavállalók között az állásbiztonság és a munkafeltételek terén fennálló (gyakran a szociális védelemhez való hozzáférés szempontjából következményekkel járó) különbségek azonban olyan szakadékokat teremtenek, amelyek

nem tekinthetők társadalmilag igazságosnak, és növelhetik az egyenlőtlenségeket¹⁸⁰. Az ideiglenes foglalkoztatás különösen akkor jár nagyobb munkahelyi bizonytalansággal, ha nem szolgál ugródeszkaként a határozatlan idejű szerződések felé. Az ebből eredő bizonytalanság ahhoz is hozzájárul, hogy egyes ágazatokban és foglalkozásokban, ahol magas és tartós munkaerőhiánnyal küzdenek, kedvezőtlenebbek lesznek a munkafeltételek¹⁸¹. A munkaerőpiaci szegmentációt többek között olyan testreszabott aktív munkaerőpiaci intézkedésekkel lehet kezelni, amelyek ösztönzik a felfelé irányuló munkahelyváltást, továbbá ösztönzőket kell nyújtani a munkáltatóknak, hogy munkavállalókat vegyenek fel és tartsanak meg.

Az EU-n belüli magas foglalkoztatási ráták mellett az ideiglenes munkavállalók aránya továbbra is mérsékelten csökkenő tendenciát mutatott¹⁸². A 20–64 éves munkavállalók körében ez az arány a 2022. évi 12,9 %-ról 2023-ban 12,3 %-ra csökkent, ami 2 százalékponttal elmarad a világjárvány előtti szinttől. A tagállamok között továbbra is jelentős eltérések mutatkoznak, a legmagasabb és a legalacsonyabb arány közötti különbség 21,7 százalékpont. Míg Hollandiában, Portugáliában, Spanyolországban és Olaszországban az ideiglenes foglalkoztatás aránya 2023-ban meghaladta a 15 %-ot, Bulgáriában, Észtországban, Lettországon, Romániában és Litvániában ez az arány 3 % alatti – lásd a 2.3.1. ábrát.

2.3.1. ábra: Az ideiglenes foglalkoztatás aránya csökkenő tendenciát mutat, ugyanakkor továbbra is jelentős eltérések vannak a tagállamok között

Az ideiglenes munkavállalók aránya az összes munkavállaló között (20–64 év közöttiek, %, éves adatok)

Megjegyzés: ES és FR esetében a 2022-re és 2023-ra vonatkozóan eltér a fogalommeghatározás (lásd a metaadatokat). Törés az idősorban CY és DK esetében.

Forrás: Eurostat, [lfsi_pt_a], EU LFS.

Egyes tagállamokban továbbra is magas a határozott idejű munkaszerződések aránya, miközben alacsony a határozatlan idejű foglalkoztatásra való áttérés aránya. 2023-ban

¹⁸⁰ Eurofound: [Labour market segmentation](#), European Industrial Relations Dictionary (Munkaerőpiaci szegmentáció, európai munkaügyi kapcsolatok szótára), 2019.

¹⁸¹ Lásd: Európai Bizottság: [Employment and social developments in Europe 2024](#) (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2024), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁸² A határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott/ideiglenes munkavállalók olyan, korlátozott időtartamra szóló szerződéssel rendelkező munkavállalók, akiknek főállása vagy egy előre meghatározott időszak után, vagy előre nem ismert, de objektív kritériumokkal – például a megbízás teljesítésével vagy az ideiglenesen helyettesített munkavállaló távollétével – meghatározott időszak után szűnik meg (Eurostat mutató [lfsi_pt_a]).

Olaszországban és Spanyolországban magas volt a határozott idejű szerződések aránya (több mint 15 %), amihez alacsony (30 % körüli vagy az alatti) áttérési arány társul (lásd a 2.3.2. ábrát). Finnország, Lengyelország, Hollandia, Portugália és Ciprus ideiglenes foglalkoztatási rátája meghaladta az uniós átlagot, de viszonylag magas volt a határozatlan idejű munkaszerződésekre való áttérés aránya (40 % és 51 % között), ami rugalmas, de viszonylag dinamikus munkaerőpiacokra utal. Másrésről Lettországon, Romániában és Litvániában a határozott idejű szerződések alacsony (3 % alatti) aránya és a magas (50 % és 64 % közötti) áttérési arányok együttesen mutatkoztak, ami a munkahelyek nagy fokú stabilitására utal.

2.3.2. ábra: A tagállamok között eltérések vannak a határozott idejű munkaszerződések arányát és a határozatlan idejű foglalkoztatásra való áttérési arányt illetően

Az ideiglenes munkavállalók aránya az összes munkavállaló között (20–64 év közöttiek) 2023-ban, valamint a határozatlan idejű foglalkoztatásra való áttérési aránya (15–64 év közöttiek; 2021-es, 2022-es és 2023-as átlagérték).

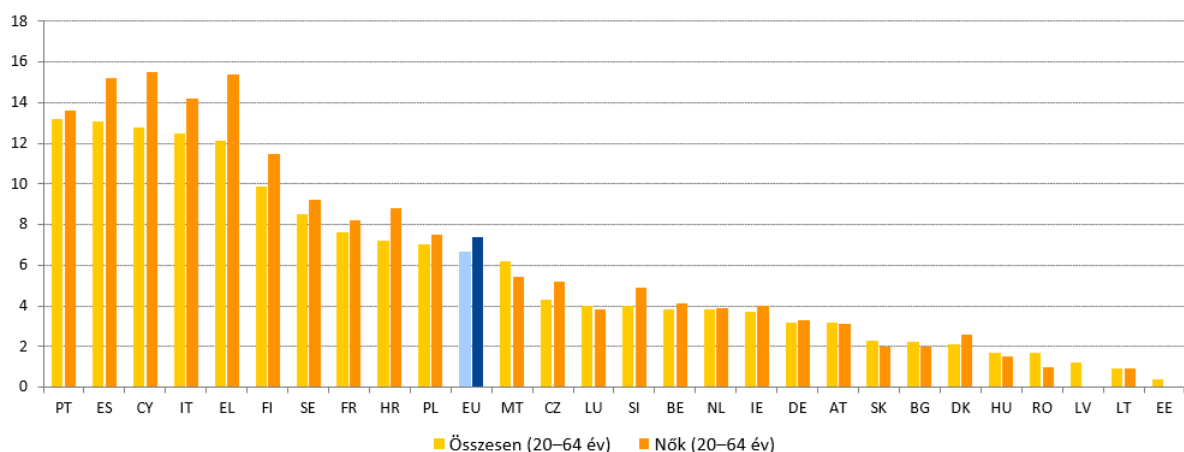

Megjegyzés: A statisztika a 15–64 éves korcsoport szélesebb körét veszi figyelembe a határozott idejű szerződésekről határozatlan idejű szerződésekre való áttérési arányok tekintetében. DE, FR, LV esetében a munkaerőpiaci áttérési arány 2023-ra vonatkozik, LU esetében pedig 2022-re. A 20–64 éves korcsoportot – a szociális eredménytábla foglalkoztatásra vonatkozó kiemelt mutatójával és a kapcsolódó elemzéssel összhangban – az ideiglenes foglalkoztatáshoz használja a statisztika. ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás. Törés az idősorban CY, DK és FR esetében.

Forrás: Eurostat, [[lfsi_pt_a](#)], EU LFS és [[ilc_lvhl32](#)], EU-SILC.

2.3.3. ábra: A nem önként vállalt határozott idejű munkaszerződéses foglalkoztatás a nők körében általában elterjedtebb

A nem önként vállalt határozott idejű munkaszerződéssel foglalkoztatott munkavállalók aránya az összes munkavállalóhoz képest (20–64 év közöttiek) 2023-ban

Megjegyzés: ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás. Alacsony megbízhatóságú adatok BG, EE, HR, LV, LT, LU, MT, AT, SI, SK esetében. EE és LV: az összesített adatok csak a „Csak határozott idejű szerződéssel rendelkezésre álló munkahely” esetében. LU és AT: a nőkre és a férfiakra vonatkozó adatok csak a „Csak határozott idejű szerződéssel rendelkezésre álló munkahely” esetében. SK: a nőkre és a férfiakra vonatkozó adatok csak a „Nem talált állandó munkahelyet” esetében. RO: a nőkre vonatkozó adatok csak a „Nem talált állandó munkahelyet” esetében. MT: a nőkre és a férfiakra vonatkozó adatok csak a „Csak határozott idejű szerződéssel rendelkezésre álló munkahely” esetében.

Forrás: [[lfsa_etgar](#)] és [[lfsa_etgar](#)]

A nem önként vállalt határozott idejű munkaszerződéses foglalkoztatás is jelentős eltéréseket mutat az uniós tagállamok között, és általában viszonylag több nőt érint. Az összes ideiglenes munkavállaló körében az ilyen helyzetbe nem önként kerülők aránya fontos jele annak, hogy a munkavállalók nehezen találhatnak állandó munkahelyet¹⁸³. Az ilyen (20–64 év közötti) munkavállalók aránya 2023-ban 6,7 % volt az EU-ban, ami 0,7 százalékponttal alacsonyabb, mint az előző évben. A tagállamok között azonban továbbra is jelentős különbségek mutatkoznak: Portugáliában, Spanyolországban, Cipruson, Olaszországban és Görögországban 10 % feletti, míg Magyarországon, Romániában, Lettországon, Litvániában és Észtországban 2 % alatti arány figyelhető meg. A nem önként vállalt határozott idejű munkaszerződéssel foglalkoztatott munkavállalók aránya általában magasabb a foglalkoztatott nők körében (néhány kivételtől eltekintve, például Románia, Málta, Bulgária és Magyarország) – lásd a 2.3.3. ábrát, bár a különbség összességében viszonylag alacsony (1,2 százalékpont), kivéve Görögországot, Ciprust, Spanyolországot, Finnországot és Horvátországot (ahol meghaladja a 3 százalékpontot).

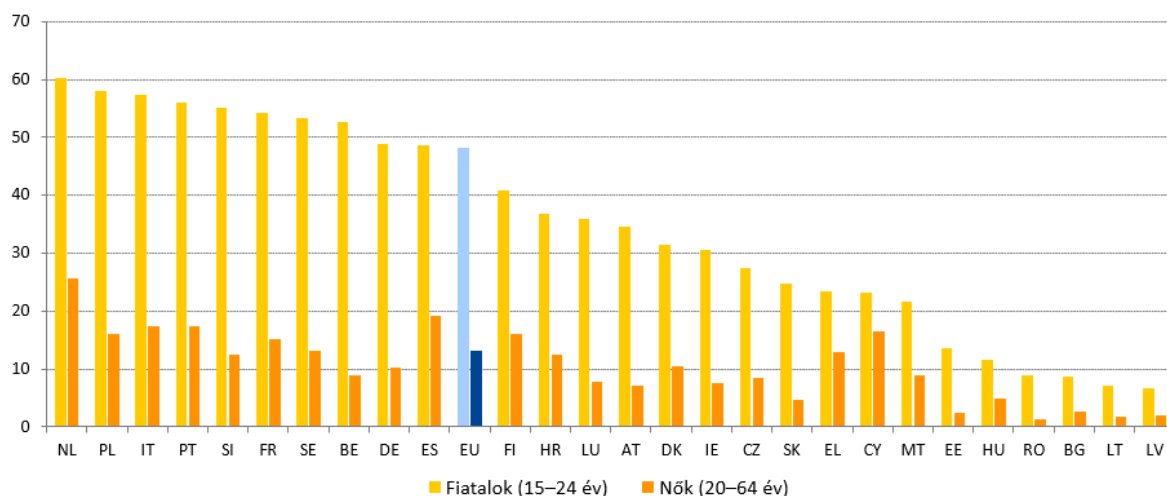
A határozott idejű szerződések továbbra is elterjedtebbek a fiatalok és a nők körében. 2022-óta az EU-ban a (15–24 év közötti) fiatalok körében 1,5 százalékponttal csökkent az ideiglenes foglalkoztatás aránya, így 2023-ra elérte a 48,1 %-ot. Ez az adat azonban 37,1 százalékponttal magasabb a 25–54 évesekre vonatkozó adatnál. 2023-ban a határozott idejű szerződéssel rendelkező fiatalok aránya Hollandiában, Lengyelországban, Olaszországban, Portugáliában és Szlovéniában volt a legmagasabb (55–60 % körüli értékkel), míg a legalacsonyabb arányt Romániában, Bulgáriában, Litvániában és Lettországon rögzítette a statisztika (10 % alatt) – lásd a 2.3.4. ábrát. A határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott (20–64 éves) nők aránya 2022-ben uniós szinten 13,9 % volt, 2023-ra kismértékben, 13,2 %-ra csökkent. A legnagyobb arányt Hollandiában, Spanyolországban, Portugáliában és Olaszországban (17 % felett) regisztrálták, míg a legalacsonyabbat Romániában, Litvániában, Lettországon, Észtországban és Bulgáriában (3 % alatt). Összességében az ideiglenes foglalkoztatás terén a nemek közötti különbség stabilan 2 százalékpont körül mozog az EU-ban. 2023-ban (a 2022. évi jövedelmek alapján) a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott munkavállalók esetében jelentősen magasabb volt a dolgozói szegénység kockázata (12,6 %), mint a határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatottak (5,2 %) esetében¹⁸⁴.

¹⁸³ A nem önként vállalt határozott idejű munkaszerződéses foglalkoztatás a következő két esetben valósul meg: a munkavállaló nem talált állandó munkahelyet [[lfsa_etgar](#)], és a munkahely csak határozott idejű szerződéssel állt rendelkezésre [[lfsa_etgar](#)].

¹⁸⁴ Eurostat [[ilc_iw05](#)], EU-SILC.

2.3.4. ábra: A fiatalok és a nők ideiglenes foglalkoztatásának aránya tagállamonként jelentős eltérést mutat

Az ideiglenes munkavállalók aránya az összes fiatal (15–24 éves) munkavállaló között (% , 2023) és az ideiglenes munkavállalók aránya az összes foglalkoztatott nő között (% , 2023).

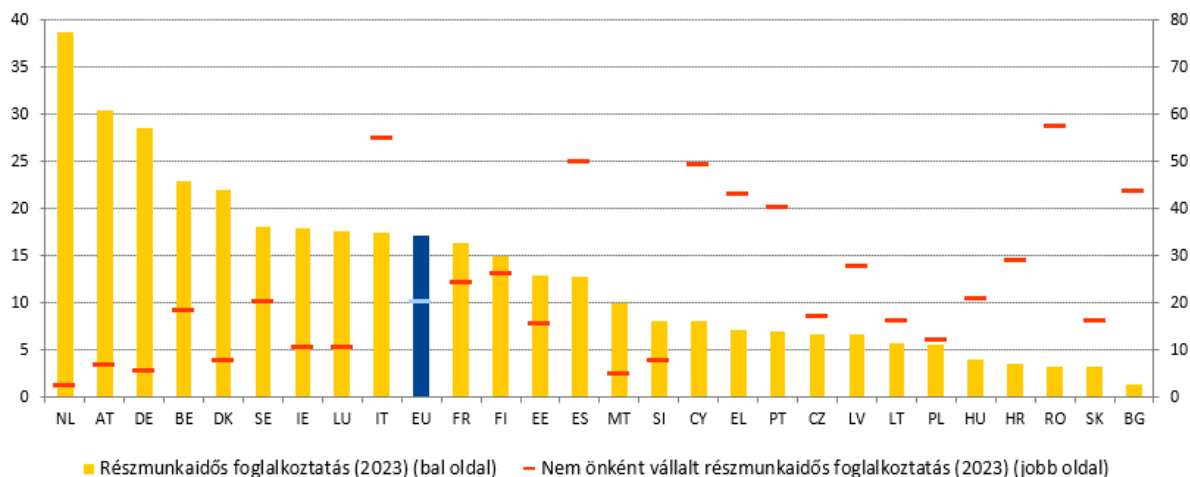
Megjegyzés: ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás (lásd a metaadatokat).

Forrás: Eurostat [[lfsi_pt_a](#)] – young people and [[lfsi_pt_a](#)] - women, EU LFS.

A részmunkaidős foglalkoztatás aránya kismértékben nőtt, miután az elmúlt nyolc évben lassan, de folyamatosan csökkent, és több tagállamban még mindig jelentős a nem önként vállalt komponens. A rekordmagas foglalkoztatási ráta mellett a részmunkaidőben foglalkoztatott (20–64 éves) munkavállalók aránya a 2022. évi 16,9 %-ról 2023-ban 17,1 %-ra emelkedett az EU-ban. Öt tagállam (Hollandia, Ausztria, Németország, Belgium és Dánia) továbbra is 20 % feletti adatokat szolgáltatott, míg öt másik tagállam (Bulgária, Szlovákia, Románia, Magyarország és Horvátország) 5 % alatt maradt (2.3.5. ábra). A nem önként vállalt részmunkaidős foglalkoztatás uniós aránya a teljes részmunkaidős foglalkoztatáson belül 2023-ban 1,6 százalékponttal 20 %-ra csökkent, de továbbra is viszonylag magas. Az arány Romániában, Olaszországban és Spanyolországban volt a legmagasabb, 50 % feletti, míg Hollandiában, Máltán és Németországban 5 % körül vagy az alatt volt.

2.3.5. ábra: A részmunkaidős foglalkoztatás aránya kismértékben nőtt, míg a nem önként vállalt komponens tekintetében továbbra is jelentősek a különbségek a tagállamok között

A részmunkaidős foglalkoztatás aránya az összes foglalkoztatáson belül (20–64 éves korosztály) és a nem önként vállalt részmunkaidős foglalkoztatás százalékos aránya a teljes részmunkaidős foglalkoztatáshoz képest (20–64 éves korosztály) (% , éves adatok).

Megjegyzés: ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás (lásd a metaadatokat). MT és SI esetében a „nem önként vállalt” időszor alacsony megbízhatóságú.

Forrás: Eurostat, [lfsi_pt_a] and [lfsa_eppgai], EU LFS.

Az alkalmazottal nem rendelkező önálló vállalkozók aránya viszonylag stabil maradt az EU-ban, és jelentős különbségek vannak a tagállamok között. 2023-ban körülbelül 17,8 millió alkalmazott nélküli önálló vállalkozó volt az Unióban, ami a 20–64 éves korcsoport teljes foglalkoztatásának 9,1 %-át teszi ki¹⁸⁵. Bár az egyéni önfoglalkoztatás utalhat vállalkozói kezdeményezésre, a „színelt” önfoglalkoztatás helyettesítőjeként is szolgálhat, ami elfedi a függő munkaviszonyokat¹⁸⁶. 2023-ban az alkalmazott nélküli önálló vállalkozók aránya Görögországban, Lengyelországban, Csehországban és Olaszországban volt a legmagasabb (13 % felett), a legalacsonyabb pedig Németországban, Luxemburgban, Dániában és Svédországban (6 % alatt).

A digitális munkaplatformok egyre fontosabb részét képezik az uniós gazdaságnak, mivel munkalehetőségeket biztosítanak, ugyanakkor sajátos kihívásokat is jelentenek, különösen a munkavállalók foglalkozási viszonyával kapcsolatban. 2016 és 2020 között az uniós platformgazdaságból származó bevételek közel az ötszörösükre, nagyjából 3 milliárd EUR-ról mintegy 14 milliárd EUR-ra nőttek. 2021-ben több mint 500, az EU-ban működő digitális munkaplatformot azonosítottak. Egy bizottsági tanulmány¹⁸⁷ szerint 2020-ban az EU-ban több mint 28 millió ember dolgozott digitális munkaplatformokon keresztül, és ez a szám folyamatosan növekszik. Bár e személyek többsége valóban önálló vállalkozó, a becslések szerint 5,5 millió főt helytelenül önálló vállalkozóként soroltak be. A platformokon

¹⁸⁵ Eurostat, [lfsa_egaps] and [lfsi_emp_a], EU LFS. ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás (lásd a metaadatokat).

¹⁸⁶ Lásd: Európai Bizottság: [Employment and social developments in Europe 2023](#) (Foglalkoztatási és szociális fejlemények Európában, 2023), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

¹⁸⁷ Európai Bizottság: [Bizottsági szolgálati munkadokumentum: a hatásvizsgálati jelentés vezetői összefoglalója, amely a következő dokumentumot kíséri – Javaslat Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a platformalapú munkavégzés munkakörülményeinek javításáról](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2021.

keresztül dolgozók több mint fele a minimálbérnél kevesebbet keres¹⁸⁸. Mindezek alapján a platformalapú munkavégzés feltételeinek javításáról szóló uniós irányelv¹⁸⁹ célja többek között a digitális munkaplatformokon folytatott színlelt önfoglalkoztatás problémájának kezelése azáltal, hogy a foglalkoztatás jogi védelme révén megkönnyíti a foglalkozási viszony helyes meghatározását. Emellett az alkalmazotként és az önálló vállalkozóként dolgozó platform-munkavállalók számára egyaránt új jogokat biztosít, továbbá nagyobb átláthatóságot, méltányosságot és elszámoltathatóságot nyújt az algoritmikus irányítással kapcsolatban. Keretet nyújt továbbá a nemzeti hatóságok és a munkavállalók képviselői számára ahhoz, hogy könnyebben hozzáférjenek a digitális munkaplatformoktól származó információkhoz, és megerősíti a szociális párbeszédet és a kollektív tárgyalásokat.

Összességében a mesterséges intelligencia (MI) és más digitális technológiák gyors fejlődése várhatóan mélyreható változásokat idéz elő a munkaerőpiacon. Ez várhatóan hatással lesz a munkahelyek mennyiségére és minőségére, valamint a munkavállalók életminőségére. Az IMF becslése szerint az MI-alkalmazások bevezetése a fejlett gazdaságokban foglalkoztatottak akár 60 %-át is érintheti, a felület hátrányosan¹⁹⁰. Világszerte a vállalatok több mint 75 %-a tervezi mesterséges intelligencián alapuló alkalmazások bevezetését 2023 és 2027 között, és mintegy 70 %-uk úgy véli, hogy ebben az időszakban egyre fontosabbá fog válni a technológiai jártasság¹⁹¹. A munkáltatók azonban akadályokba ütköznek a szükséges készségekkel rendelkező személyek felvételekor. A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató alapján 4 uniós vállalatból 3 (különösen a kkv-k) számolt be arról, hogy nehezen talál a szükséges készségekkel rendelkező munkavállalókat¹⁹². Bár a közelmúltban készült tanulmányok¹⁹³ megerősítik, hogy rövid távon a mesterséges intelligencia bevezetésének a foglalkoztatásra gyakorolt fő nettó hatása kedvező lehet, mivel növelni fogja a fejlesztéséhez és bevezetéséhez szükséges készségek iránti keresletet, a foglalkoztatás bővülését óvatosan egyensúlyba kell hozni a mesterséges intelligenciában rejlő azon potenciállal, hogy helyettesítse a rutinszerű munkaköröket¹⁹⁴. Ráadásul az automatizálás korábbi hullámaival ellentétben a generatív mesterséges intelligencia a magasan képzett munkavállalókra is jelentős hatást gyakorolhat. Az ILO szerint a magas jövedelmű országokban a munkahelyek több mint 5 %-a potenciálisan ki van téve a generatív mesterséges intelligencia automatizáló hatásainak¹⁹⁵. Emellett a mesterséges intelligencián alapuló fejlett robottechnológiákkal történő

¹⁸⁸ Európai Bizottság: [Study to collection evidence on the working conditions of platform workers](#) (Tanulmány a platform-munkavállalók munkafeltételeire vonatkozó bizonyítékok gyűjtéséről), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2020.

¹⁸⁹ [Az Európai Parlament és a Tanács \(EU\) 2024/2831 irányelve \(2024. október 23.\) a platformalapú munkavégzés munkafeltételeinek javításáról \(HL L., 2024/2831, 2024.11.11.\)](#).

¹⁹⁰ Nemzetközi Valutaalap (2024), *World Economic Outlook* (Világ gazdasági kilátások).

¹⁹¹ Világ gazdasági Fórum: [Future of Jobs Report 2023](#) (Jelentés a munkahelyek jövőjéről), 2023.

¹⁹² Az Európai Bizottság digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutatója (DESI) [itt](#) érhető el.

¹⁹³ Lásd: Albanesi, S., Da Silva, A., Jimeno, J., Lamo, A., & Wabitsch, A.: *New technologies and jobs in Europe* (Új technológiák és munkahelyek Európában), 2023/2831. sz. EKB munkadokumentum, 2023, valamint Hayton, J., Rohenkohl, B., Christopher, P., Liu, HY (2024): [What drives UK firms to adopt AI and the consequences for jobs?](#) (Mi ösztönzi az egyesült királyságbeli cégeket a mesterséges intelligencia és a robotika bevezetésére, és hogyan hat ez a munkahelyekre?), University of Sussex. Jelentés.

¹⁹⁴ Európai Bizottság: [Artificial Intelligence: Economic Impact, Opportunities, Challenges, Implications for Policy](#) (Mesterséges intelligencia: Gazdasági hatás, lehetőségek, kihívások, szakpolitikai következmények), (210. sz. vitaanyag), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁹⁵ Nemzetközi Munkaügyi Szervezet: [Generative AI and jobs: A global analysis of potential impacts on job quantity and quality](#) (Generatív MI és állások: A munkahelyek mennyiségére és minőségére gyakorolt lehetséges hatások globális elemzése), 2023.

automatizálás jelentősen befolyásolhatja a termelési folyamatokat és a szolgáltatásnyújtást, miközben megváltoztatja a munkaköri profilokat, és növeli a digitális, elemzési és humán készségek iránti igényt¹⁹⁶. Ezzel összefüggésben a mesterséges intelligenciáról szóló (2024 augusztusában hatályba lépett) uniós jogszabály célja annak biztosítása, hogy a mesterséges intelligencia megbízható és biztonságos legyen, és összhangban álljon az uniós alapvető jogokkal. Bár a jogszabály általános szabályozási keretet biztosít, néhány, a mesterséges intelligencia munkahelyi használatára (például a természetes személyek érzelmeiből következtetést levonó MI-rendszerek forgalomba hozatalának vagy üzembe helyezésének tilalmára) történő utalást is tartalmaz¹⁹⁷.

A pillérhez kapcsolódó 4. háttérmagyarázat: Új munkamódszerek és a lecsatlakozáshoz való jog

A távmunka számos lehetőséget kínál a munka világa számára. A Covid19-világjárvány jelentős hatást gyakorolt a munkavégzés mintáira. A fokozott digitalizációnak köszönhetően az otthonról történő munkavégzés elterjedtsége az EU-ban a 2019. évi 11,1 %-ról 2023-ban 19,8 %-ra nőtt¹⁹⁸. Egy Eurofound-felmérés eredményei azt mutatják, hogy Európában a távmunka ma már a munkamódszereink állandó eleme, és a munkavállalók több mint 60 %-a jelezte, hogy legalább havonta több alkalommal szeretne otthonról dolgozni. A távmunka lehetőségeket kínál az autonómia, a rugalmasság és az inkluzivitás tekintetében, továbbá potenciális költségmegtakarítást jelent mind a munkavállalók, mind a munkáltatók számára. Azok, akik ezt megtehetik, továbbra is igénybe vehetik az irodahelyiségeiket. Ennek eredményeként a munkáltató telephelyéről történő munkavégzést és a távmunkát különböző módokon ötvöző hibrid munkavégzési formák ma már jellemző munkaszervezési modellként jelennek meg¹⁹⁹. Annak lehetősége azonban, hogy bármikor lehet dolgozni, a munkavállalók hosszabb ideig tartó rendelkezésre állásához is vezethet, előmozdítva ezáltal a folyamatos rendelkezésre állás („always on”) kultúrájának kialakulását.

A gyakran hosszabb és kiszámíthatatlan munkaidőt eredményező „folyamatos rendelkezésre állás” kultúrája káros hatással lehet a munkavállalók munka és magánélet közötti egyensúlyára, egészségére és jóllétére. A Eurofound által négy országban (Belgiumban, Franciaországban, Olaszországban és Spanyolországban) végzett 2022. évi vállalati szintű felmérés alapján a válaszadók több mint 80 %-a számolt be arról, hogy munkavégzéssel összefüggő célból a szerződéses munkaidejükön kívül vették fel velük a kapcsolatot, tízből kilenc pedig válaszolt az ilyen kapcsolatfelvételre. Ennek fő okai a következők voltak: a feladatokért való felelősség érzése (82 %), a munkavállaló továbbra is „naprakész akar maradni” (75 %), mert számított rá (75 %), negatív hatástól tart, ha nem válaszol (61 %), továbbá jobb szakmai előmenetelre számít (50 %)²⁰⁰. A munka világának

¹⁹⁶ Eurofound: [Human-robot interaction: What changes in the workplace?](#), (Ember-robot interakció: Mi változik a munkahelyeken?), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

¹⁹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (2024. június 13.) a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról ([a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet](#)) (HL L 2024/1689, 2024.7.12.).

¹⁹⁸ Eurostat [[lfsa_ehomp](#)], a 15–74 év közötti munkavállalók aránya, akik néha és rendszeresen otthonról dolgoznak.

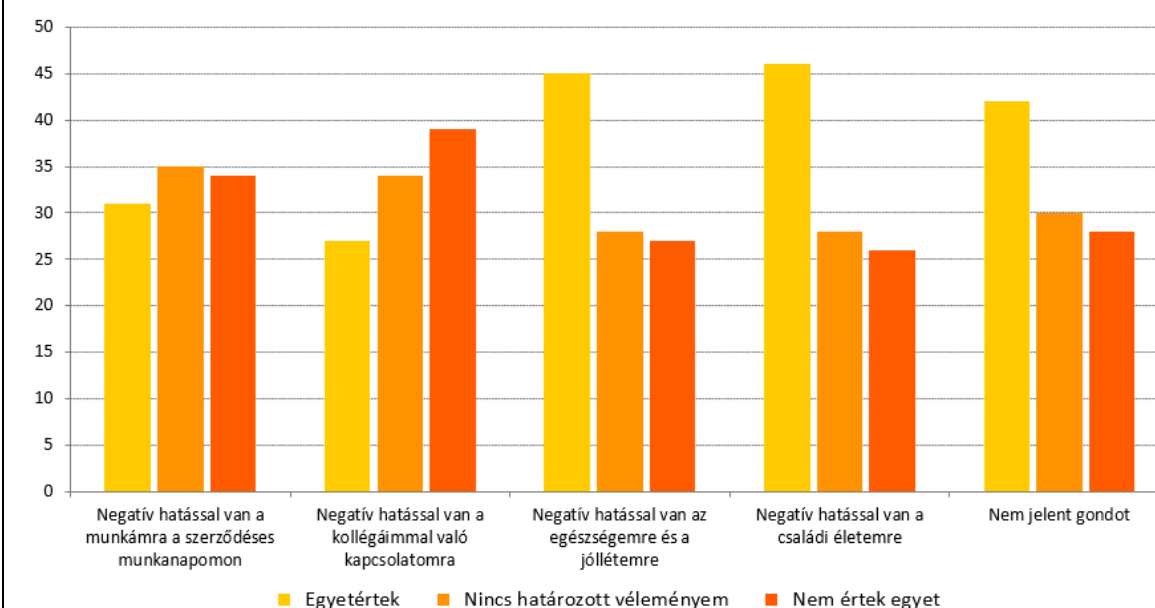
¹⁹⁹ Eurofound: [Fifth round of the Living, working and COVID-19 e-survey: A bizonytalanság új korszaka](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2022.

²⁰⁰ Eurofound: [Right to disconnect: Policies, practices and mechanisms](#), (A lecsatlakozáshoz való jog: Végrehajtás és vállalati szintű hatások), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

digitalizációja által elősegített túlzott összekapcsoltságot („over-connection”) a munkavállalók gyakran úgy tekintik, mint ami negatív hatással van a munka és a magánélet közötti egyensúlyra, az egészségre és a jóllétre (lásd az alábbi ábrát). A bizonyítékok arra engednek következtetni, hogy bár az olyan stresszhatások, mint a munkaintenzitás, a munka és a magánélet közötti határ megszűnése és a szabadidőben történő munkavégzés (a társas életet ellehetetlenítő munkaidő egyik aspektusa) minden munkavállalót érintenek, hatásuk erősebb a távmunkát végző munkavállalók esetében, összevetve a munkáltatójuk telephelyén dolgozó munkavállalókkal. A szorongás, az érzelmi fáradtság, az online értekezleteknek való elhúzódó kitettség miatti kimerülés és az elszigeteltség jelenti a távmunkások körében leggyakrabban említett, mentális egészséggel kapcsolatos problémát²⁰¹. A folyamatos rendelkezésre állás kockázatainak és stressztényezőinek csökkentése érdekében a „lecsatlakozáshoz való jog” segíthet egyértelműbb határokat húzni a szakmai és a magánélet között, ezáltal hozzájárulva a munkavállalók egészségéhez, biztonságához, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúlyhoz. Az adatok azt mutatják, hogy vállalati szinten pozitív összefüggés van a lecsatlakozáshoz való jog érvényesítése és a munkavállalók munka és magánélet közötti egyensúlya, egészsége, jólléte, továbbá az általános munkahelyi elégedettség között²⁰².

A túlzott összekapcsoltság gyakran negatív hatással van a munka és a magánélet közötti egyensúlyra, az egészségre és a jóllétre

A túlzott összekapcsoltság egészségre és jóllétre gyakorolt érzékelt hatása (%)

Forrás: A Eurofound számításai [a lecsatlakozáshoz való jogról szóló 2022. évi felmérés](#) alapján.

Ennek alapján az Európai Parlament 2021-ben állásfoglalást fogadott el, amelyben felszólította a Bizottságot, hogy terjesszen elő jogalkotási javaslatot a lecsatlakozáshoz való

²⁰¹ Európai Bizottság: [Study exploring the social, economic and legal context and trend of telework and the right to disconnect, in the context of digitalisation and the future of work, during and beyond the COVID-19 pandemic](#) (Tanulmány a távmunka és a lecsatlakozáshoz való jog társadalmi, gazdasági és jogi kontextusáról és tendenciájáról, a digitalizációval és a munka jövőjével összefüggésben a Covid19-világjárvány alatt és után), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

²⁰² Eurofound: [Right to disconnect: Policies, practices and mechanisms](#), (A lecsatlakozáshoz való jog: Végrehajtás és vállalati szintű hatások), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

jogról és a távmunkára vonatkozó uniós jogalkotási keretről²⁰³. Az állásfoglalás nyomon követésének részeként a Bizottság tanulmányt tett közzé, amelyben megvizsgálta a távmunka társadalmi, gazdasági és jogi hátterét és tendenciáit, valamint a lecsatlakozáshoz való jogot²⁰⁴. Bár a szociális partnerek nem jutottak megállapodásra a távmunkáról szóló keretmegállapodás felülvizsgálatáról, a Bizottság hivatalos kétszakaszos konzultációt kezdeményezett a távmunkára és a lecsatlakozáshoz való jogra vonatkozó lehetséges uniós kezdeményezésről. A konzultáció első szakasza²⁰⁵ 2024. április 30. és július 25. között zajlott. Emellett 2024 júliusában a Bizottság tanulmányt kezdeményezett annak érdekében, hogy bizonyítékokat gyűjtsön, és elemezze a távmunkára és a lecsatlakozáshoz való jogra vonatkozó kezdeményezés esetleges szakpolitikai alternatíváinak hozzáadott értékét és hatásait. Roxana Mînzatu, a szociális jogokért és a készségekért, valamint a minőségi munkahelyekért és a felkészültségért felelős ügyvezető alelnök megbízólevele²⁰⁶ szintén megemlíti a lecsatlakozáshoz való jog bevezetését.

Több tagállam már végrehajtott a távmunkára és a lecsatlakozáshoz való jogra vonatkozó intézkedéseket. A Covid19-világjárvány kitörése óta egyes tagállamok jogszabályokat fogadtak el vagy módosítottak a távmunka jogszabályi fogalommeghatározására vonatkozóan. Jelenleg 13 tagállamban léteznek a lecsatlakozáshoz való jogra vonatkozó jogszabályok, de a hatály, a fogalommeghatározás, a végrehajtás és az érvényesítés tekintetében vannak eltérések. **Franciaország, Spanyolország, Belgium és Olaszország** volt az első négy olyan ország, amely a lecsatlakozáshoz való jogra vonatkozó nemzeti jogszabályokkal rendelkezik, másik kilenc ország, nevezetesen **Bulgária, Ciprus, Görögország, Horvátország, Írország, Luxemburg, Portugália, Szlovénia, Szlovákia** új jogszabályokat vezet be, módosítja a meglévő nemzeti jogszabályokat, vagy nemzeti iránymutatást nyújt e jog megállapításához.

A munkaügyi felügyelőségek kulcsszerepet játszanak a rossz munkafeltételek felderítésében és megelőzésében, valamint a be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelemben. Az információs és kommunikációs technológiák (IKT) fokozott használata és a platformgazdaság fejlődése új kihívásokat teremtett a munkaügyi felügyelőségek számára feladataik ellátása során. Az MI-eszközök jelentősen javíthatják a csalások felderítését és a kockázatértékelést, ugyanakkor továbbra is fontos az átláthatóság biztosítása, valamint az, hogy az eszközök fejlesztése a vállalkozások és a polgárok számára minden szükséges garancia biztosítása mellett történjen. E tekintetben alapvető fontosságú az uniós adatvédelmi és átláthatósági szabályoknak való megfelelés. Ugyanakkor a munkaügyi felügyelőségeket

²⁰³ P9_TA (2021)0021 [Az Európai Parlament 2021. január 21-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a kijelentkezéshez való jogról](#) (2019/2181(INL)).

²⁰⁴ Európai Bizottság: [Study exploring the social, economic and legal context and trend of telework and the right to disconnect, in the context of digitalisation and the future of work, during and beyond the COVID-19 pandemic](#) (Tanulmány a távmunka és a lecsatlakozáshoz való jog társadalmi, gazdasági és jogi kontextusáról és tendenciájáról, a digitalizációval és a munka jövőjével összefüggésben a Covid19-világjárvány alatt és után), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

²⁰⁵ Európai Bizottság: [Consultation document: First-phase consultation of social partners under Article 154 TFEU on possible EU action in the area of telework and workers' right to disconnect](#), (Konzultációs dokumentum: Első szakaszos konzultáció a szociális partnerekkel az EUMSZ 154. cikke alapján a távmunkával és a munkavállalók lecsatlakozáshoz való jogával kapcsolatos lehetséges uniós fellépésről), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

²⁰⁶ Roxana Mînzatu, az Európai Bizottság szociális jogokért és készségekért, valamint a minőségi munkahelyekért és a felkészültségért felelős ügyvezető alelnökének [megbízólevele](#).

megfelelő forrásokkal kell ellátni feladataik ellátásához²⁰⁷. Az ILO munkaügyi felügyelőségekre vonatkozó mutatói azt mutatják, hogy e tekintetben a kapacitás és az erőforrások nagyon eltérőek az uniós országok között. Az ILO 10 000 alkalmazottra jutó felügyelői létszáma vonatkozó mutató 2021-ben a máltai 0,18 főről a romániai 1,8 főig terjedt. 2009 és 2021 között a felügyelők száma jelentősen nőtt Csehországban (+58,1 %) és Portugáliában (+36,8 %), míg Litvániában (-38 %), Romániában (-28,8 %), Írországból (-25,4 %) és Horvátországban (-22,6 %) csökkent. Összességében csökkenő tendenciát mutat a munkaügyi ellenőrzések száma²⁰⁸. Az Európai Munkaügyi Hatóság (ELA) által koordinált, a be nem jelentett munkavégzés kezelésére irányuló együttműködés erősítését célzó európai platform továbbra is támogatja a tagállamok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy átfogó megközelítéseket dolgozzanak ki a kihívás kezelésére.

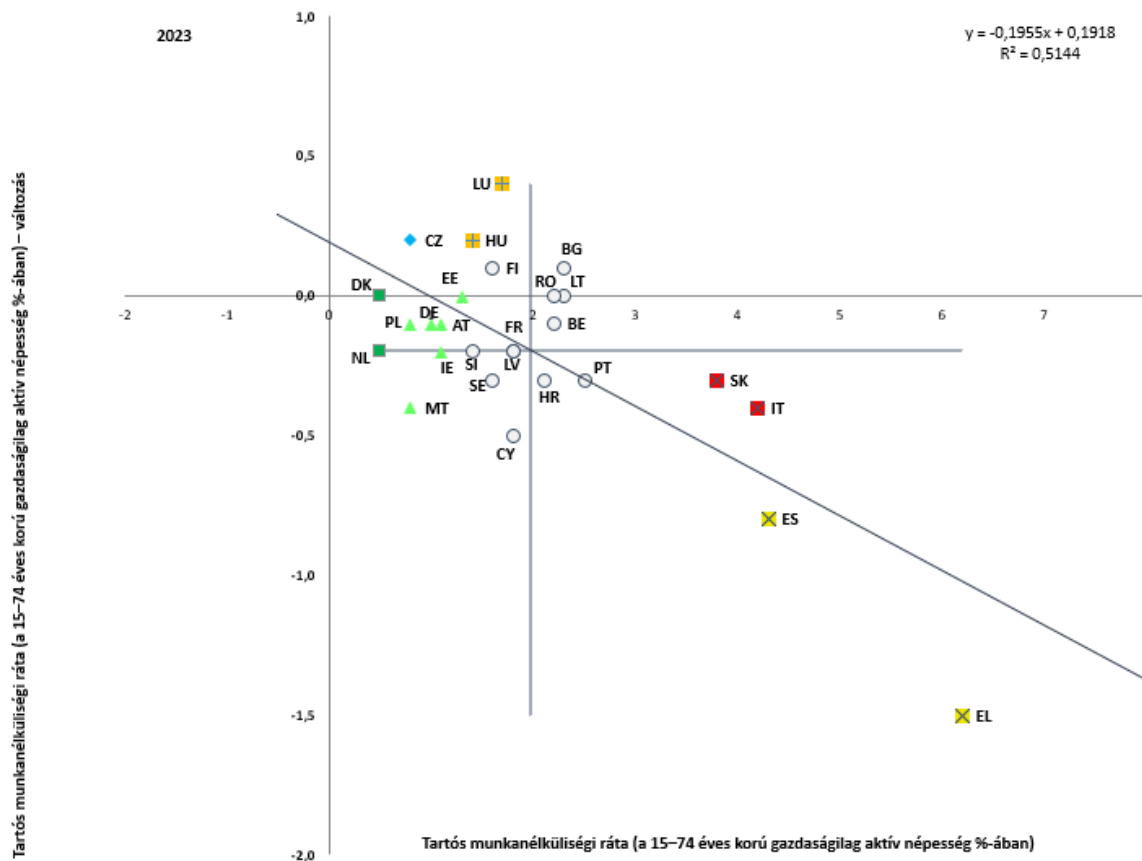
A tartós munkanélküliség tovább csökkent az EU-ban, különösen a legmagasabb szinttel rendelkező tagállamokban. A tartós munkanélküliségi ráta 2023-ban 2,1 % volt az EU-ban, ami 0,3 százalékponttal elmarad a 2022. évi szinttől. A tagállamokban mért legmagasabb és legalacsonyabb ráta közötti különbség tovább csökkent: a 2022. évi 7,2 százalékpontból 2023-ban 5,7 százalékpont (2.3.6. ábra). Jelentős csökkenés figyelhető meg Görögországban (-1,5 százalékponttal 6,2 %-ra) és Spanyolországban (-0,8 százalékponttal 4,3 %-ra). Az EU-ban a harmadik legnagyobb rátával (4,2 %) rendelkező Olaszország – Szlovákiával együtt – „kritikus helyzetben” van. A növekvő rátákat tekintve Magyarország és Luxemburg jelenleg „figyelemmel kísérendő”, Csehország helyzete pedig „jó, de nyomon követendő”. Másrészt Dánia és Hollandia lettek a „legjobban teljesítők”, 2023-ban összességében nagyon alacsony arányokkal. A tartós munkanélküliségi ráta terén a nemek közötti szakadék 2023-ban alacsony (0,5 százalékpont alatti) volt a legtöbb tagállamban, kivéve Görögországot, Spanyországot és Olaszországot (4,5 százalékpont, 1,5 százalékpont, illetve 1 százalékpont). Jelentős regionális eltérések figyelhetők meg számos tagállamban, többek között Romániában, Bulgáriában, Magyarországon, Szlovákiában és Franciaországban (lásd az 5. melléklet 7. ábráját), beleértve a legkülső régiókat is.

²⁰⁷ További részletek az Európai Munkaügyi Hatóság (ELA) honlapján található: www.ela.europa.eu; Európai Munkaügyi Hatóság: [The rise of teleworking: improvements in legislation and challenges for tackling undeclared work](#) (A távmunka térnyerése: a jogszabályok fejlődése és a be nem jelentett munkavégzés kezelése terén mutatkozó nehézségek), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023; Európai Munkaügyi Hatóság: [Methods and instruments to gather evidence of undeclared work](#) (Módszerek és eszközök a be nem jelentett munkavégzés bizonyítékainak összegyűjtésére), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

²⁰⁸ Eurofound: [Minimum wages: Non-compliance and enforcement across EU Member States – Comparative report](#) (Minimálbérek: meg nem felelés és végrehajtás az uniós tagállamokban), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

2.3.6. ábra: A tartós munkanélküliségi ráta a tagállamok nagy többségében tovább csökkent

Tartós munkanélküliségi ráta, 2023-as szintek és változások a 2022-es évhez képest (% , a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

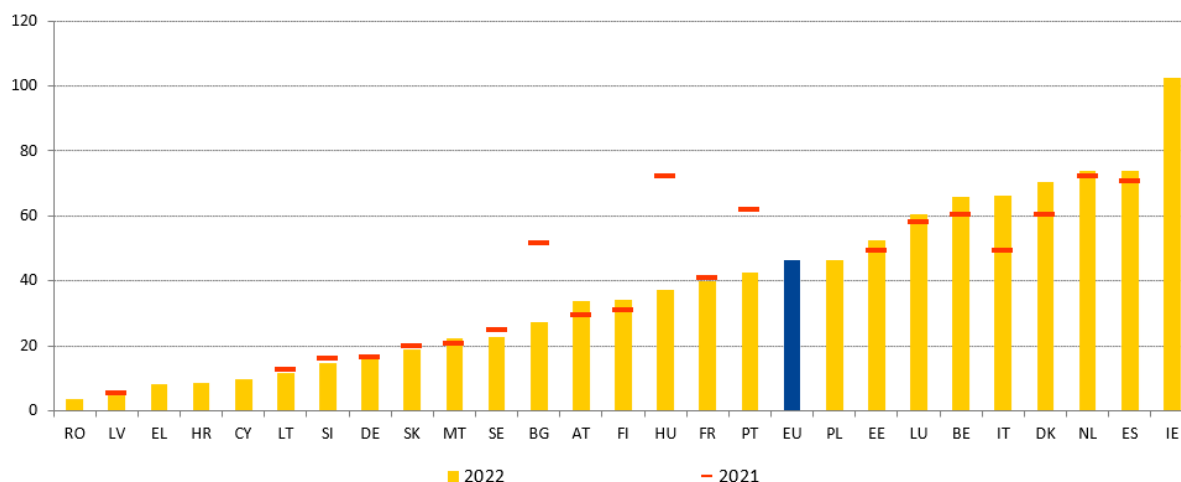
Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. ES és FR esetében eltér a fogalommeghatározás. Törés az idősorban CY és DK esetében.

Forrás: Eurostat [[tesem130](#)], EU LFS.

A telített munkaerőpiac mellett az aktív munkaerőpiaci intézkedésekben való részvétel aránya továbbra is jelentősen eltér az egyes tagállamokban. 2022-ben az aktív munkaerőpiaci intézkedésekben részt vevő, dolgozni hajlandó munkanélküliek aránya a legtöbb tagállamban viszonylag stabil maradt 2021-hez képest, míg egyes esetekben jelentős csökkenés mutatkozott (2.3.7. ábra). A legalacsonyabb (10 % alatti) részvételi arány 2022-ben Romániában, Lettországon, Görögországban, Horvátországban és Cipruson volt megfigyelhető. Másrészt Dánia, Hollandia, Spanyolország és Írország 70 % feletti értékeket mutatott. 2021-hez képest a részvételi arány Magyarországon (72,5 %-ról 37,3 %-ra) és Bulgáriában (51,9 %-ról 27,3 %-ra) közel a felére csökkent, miközben Portugália esetében az arány szintén jelentősen, 62,0 %-ról 42,5 %-ra esett vissza. Olaszországban jelentős, 16,7 százalékpontos növekedést regisztráltak. Hosszabb távon az aktív munkaerőpiaci intézkedésekben részt vevő munkanélküliek aránya 2013 óta folyamatosan, több mint 50 %-kal nőtt az EU-ban.

2.3.7. ábra: Az aktív munkaerőpiaci intézkedésekben való részvételi arány a legtöbb tagállamban stagnált vagy csökkent

A rendes munkaerőpiaci politikai beavatkozások résztvevői (2–7. kategória) 100 munkanélküli álláskeresőre vetítve, teljes korcsoport

Megjegyzés: CZ esetében nem áll rendelkezésre idősor. A legfrissebb rendelkezésre álló adatok az EU és RO (2020), valamint CY, EL, HR, IE (2021) esetében. Az idősor DK, NL és SE esetében becslésen alapul. Az adatok megbízhatósága alacsony EL és LT esetében. PL esetében (2021-re) nem állnak rendelkezésre adatok. A 100 %-ot meghaladó szám adatok azt jelzik, hogy az emberek a különböző intézkedéskategóriákban való részvételük részeként egynél többször lettek regisztrálva az aktív munkaerőpiaci intézkedésekre vonatkozó adatállományban, vagy pedig azt, hogy vannak olyan résztvevők is, akik nem regisztráltak álláskeresőként.

Forrás: Eurostat [[lmp_ind_actsup](#)].

A tartósan munkanélküli személyeket támogató intézkedések végrehajtása továbbra is eltérő a tagállamok között. A tartós munkanélküliségről szóló tanácsi ajánlás²⁰⁹ nyomán követésével összefüggésben végzett 2022. évi adatgyűjtés azt mutatja, hogy a tagállamok valamivel több mint fele (15) ért el legalább 90 %-os lefedettséget a legalább 18 hónapja nyilvántartásba vett valamennyi személy számára biztosítandó munkaerőpiaci integrációs megállapodások terén. Hat tagállam esetében legalább minden harmadik tartósan munkanélküli személy nem rendelkezett munkaerőpiaci integrációs megállapodással. Ezzel szemben 13 másik tagállamban az összes tartósan munkanélküli személy több mint 95 %-a kapott munkaerőpiaci integrációs megállapodást vagy azzal egyenértékű dokumentumot, és ez az arány 2021-hez képest nőtt. 2022-ben kismértékben romlottak a munkaerőpiaci integrációs megállapodás igénybe vevőinek esélyei arra, hogy munkát találjanak. A 23 tagállamra vonatkozóan rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy a munkaerőpiaci integrációs megállapodások összesen közel 3,7 millió igénybe vevője esetében ért véget a munkanélküliség, amelyből 1,7 millióról (47,6 %) tudható, hogy munkát vállaltak (szemben a 2021. évi 49,1 %-kal). Ennél is fontosabb, hogy az adatok következetesen azt mutatják, hogy a részletes értékelést tartalmazó egyéni intézkedési terveket szolgáltató tagállamok lényegesen jobb eredményeket értek el a tartósan munkanélküli személyek munkaerőpiaci integrációja terén²¹⁰.

A hatékony és eredményes aktív munkaerőpiaci intézkedések fontosak a jó munkaerőpiaci eredmények támogatásához. Az aktív munkaerőpiaci intézkedésekre fordított tagállami kiadások jelentős különbségeket mutatnak. 2022-ben Görögországban,

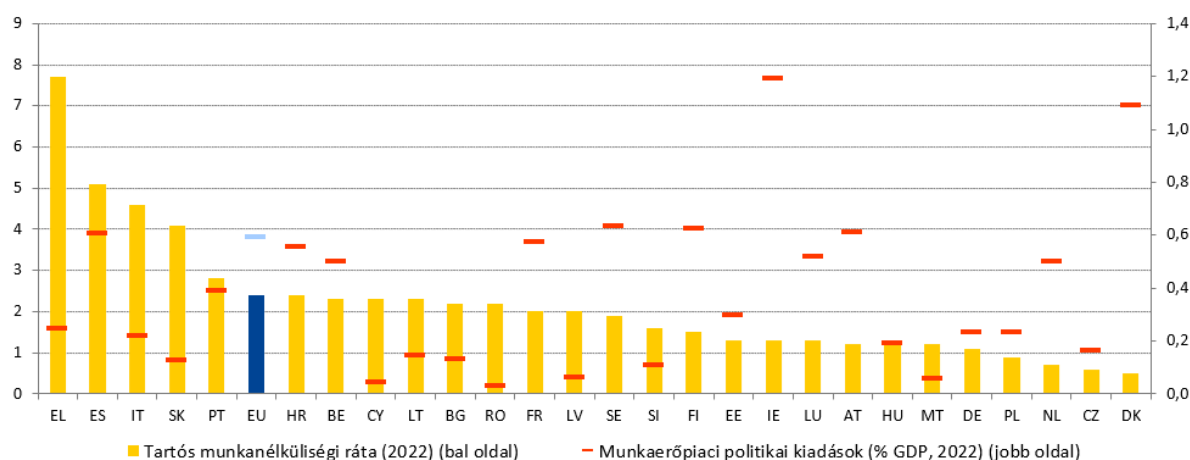
²⁰⁹ [A Tanács ajánlása \(2016. február 15.\) a tartósan munkanélküli személyek munkaerőpiaci integrációjáról.](#)

²¹⁰ Európai Bizottság, [Adatgyűjtés a tartósan munkanélküli személyek munkaerőpiaci integrációjáról szóló ajánlás nyomán követése céljából: 2022. évi eredmények](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

Olaszországban, Szlovákiában és Portugáliában a tartós munkanélküliségi ráta meghaladta a 2,4 %-os uniós átlagot, míg az aktív munkaerőpiaci intézkedésekre fordított kiadások elmaradtak a GDP 0,6 %-át kitevő uniós átlagtól (2.3.8. ábra). Másrészt Írország, Dánia, Finnország, Svédország és Ausztria – ahol a tartós munkanélküliségi ráta 2 % alatt van – fordította a GDP legnagyobb hányadát az aktív munkaerőpiaci intézkedésekre (körülbelül 0,5 % és 1,2 % között). Spanyolország a GDP-hez képest továbbra is többet költött aktív munkaerőpiaci intézkedésekre, miközben magas a tartós munkanélküliség (bár 6,2 %-ról 5,1 %-ra csökkent). Végezetül Horvátország, Belgium és Franciaország mind az aktív munkaerőpiaci intézkedésekkel kapcsolatos ráfordítások, mind a tartós munkanélküliség tekintetében az uniós átlaghoz viszonylag közeli értékeket mutatott.

2.3.8. ábra: Az aktív munkaerőpiaci szakpolitikai intézkedésekre fordított kiadások jelentős eltérést mutatnak a tagállamok között

Az aktív munkaerőpiaci intézkedésekre (2–7. kategória, a GDP százalékában, 2022) fordított kiadások és a tartós munkanélküliségi ráta (15–74 évesek) (% , 2022)

Megjegyzés: A munkaerőpiaci szakpolitikai kiadásokra vonatkozó legfrissebb rendelkezésre álló adatok az EU, IT, CY és RO (2020), valamint HR és IE (2021) esetében. A munkaerőpiaci szakpolitikai kiadásokra vonatkozó adatok DE, NL és SE esetében becslésen alapulnak. FR esetében ideiglenes munkaerőpiaci szakpolitikai adatok. A tartós munkanélküliség fogalom meghatározása ES és FR esetében eltérő.

Forrás: Eurostat [[lmp_expsumm](#)], Munkaerőpiaci szakpolitikai (LMP) adatbázis és [[tesem130](#)], EU LFS.

2023-ban az állami foglalkoztatási szolgálatok (ÁFSZ) munkaerőhiány jellemezte környezetben működtek, amelyet alacsony munkanélküliség és ezáltal a regisztrált munkanélküliek számának csökkenése kísért a tagállamok többségében. A munkaerőhiány kezelése érdekében az ÁFSZ-ek hálózata²¹¹ kiigazította az ÁFSZ-ek kiválóságra vonatkozó intézményi referenciakeretét, nagyobb hangsúlyt fektetve az aktiválásra és a többszereplős partnerségekre²¹². Az állami foglalkoztatási szolgálatok 26 tagállamban határoztak meg stratégiákat és célokat a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiachoz való hozzáféréseinek megkönnyítésére. Emellett 2023-ban az ÁFSZ-ek a méltányos zöld és digitális átállás előmozdításán dolgoztak, nagy hangsúlyt fektetve a készségekre és a munkahelyváltással szembesülő munkavállalók támogatására. Konkrétabban, 18 tagállam állami foglalkoztatási szolgálatai működtek együtt a munkáltatókkal a zöld munkahelyekhez szükséges készségek azonosítása, az ipari szerkezetátalakítás támogatása és a zöld munkahelyekhez nyújtott foglalkoztatási

²¹¹ Lásd: [Állami foglalkoztatási szolgálatok európai hálózata](#).

²¹² Európai Bizottság: [PES Network Benchmarking manual](#) (Az állami foglalkoztatási szolgálatok hálózatának teljesítmény-összehasonlításra alapuló tanulási kézikönyve), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

támogatások végrehajtásának elősegítése érdekében. 17 tagállam állami foglalkoztatási szolgálatai továbbképzést és átképzést biztosítottak a munkavállalók számára. Annak támogatása érdekében, hogy a kkv-k megfelelő készségekkel rendelkező munkavállalókat találjanak, az ÁFSZ-ek lépéseket tettek annak érdekében, hogy profilalkotási és megfeleltetési tevékenységeik során áttérjenek a foglalkozásalapú megközelítésekről a készségalapú megközelítésekre. Az elmúlt években az állami és a magán foglalkoztatási szolgálatok közötti együttműködés is fejlődött: számos ÁFSZ kiterjesztette és megerősítette együttműködését a magán munkaközvetítő portálokkal és a magán munkaközvetítő ügynökségekkel, vagy ezt tervezi²¹³.

A munkanélküli-ellátásban részesülő, rövid távon munkanélküli személyek száma 2023-ban kismértékben nőtt az EU-ban, bár vannak eltérések a tagállamok között. A 2022. évi 35,8 %-ról 2023-ban 36,6 %-ra nőtt (2.3.9. ábra)²¹⁴. Míg Szlovéniában (-5,9 százalékpont), Írországból (-5 százalékpont) és Belgiumban (-4 százalékpont) volt a legnagyobb csökkenés, a lefedettség Észtországban (5,9 százalékpont) és Bulgáriában (5,3 százalékpont) jelentős mértékben nőtt. 2023-ban Németországban, Finnországban és Ausztriában volt a legmagasabb a lefedettségi arány (több mint 50 %), amit Észtország, Franciaország és Litvánia követett (40 %). Ezzel szemben a legalacsonyabb (15 % alatti) lefedettséget Romániában és Lengyelországban rögzítették. 2022-höz képest az egy évnél rövidebb ideje nyilvántartásba vett, ellátásban vagy támogatásban részesülő munkanélküliek aránya viszonylag stabil volt az EU-ban 2023-ban, 35 % körül. A munkanélküli ellátásban részesülő, rövid távon munkanélküli személyek aránya pozitívan arányos a rövid távú munkanélküliségből a munkavállalásba való átmenet magasabb mértékével és a tartós munkanélküliség alacsonyabb előfordulásával. Összességében a jogosultsági időszakokra vonatkozó szabályok szinte minden tagállamban változatlanok maradtak, és jelentős eltérések mutatkoztak a tagállamok között: 13 hét biztosítási járulékfizetés (Olaszország), 51 hét (Magyarország, Portugália vagy Spanyolország) és 104 hét (Szlovákia)²¹⁵. Az egyéves munkaviszonnyal rendelkezők munkanélküli ellátásának maximális időtartama a legtöbb tagállamban szintén változatlan maradt. Összességében 16 uniós országban az egyéves szolgálati idővel rendelkező munkanélküliek legfeljebb 6 hónapig jogosultak ellátásra. A jövedelempótlás szintén szorosan összefügg a munkanélküliség időtartamával. A rövid szolgálati idővel rendelkező, alacsony keresetűek nettó helyettesítési rátája tagállamonként jelentősen eltér. A második hónapban a nettó helyettesítési ráták a korábbi (nettó) jövedelmek 6,9 %-a (Magyarország) és 90 %-a (Belgium) között mozognak (2.3.10. ábra). Luxemburgban, Dániában, Franciaországban és Finnországban a helyettesítési ráta (mindegyik ország esetében meghaladja a 60 %-ot, néhány esetben jelentős mértékben) a munkanélküliség időszak 2. és 12. hónapjában ugyanaz.

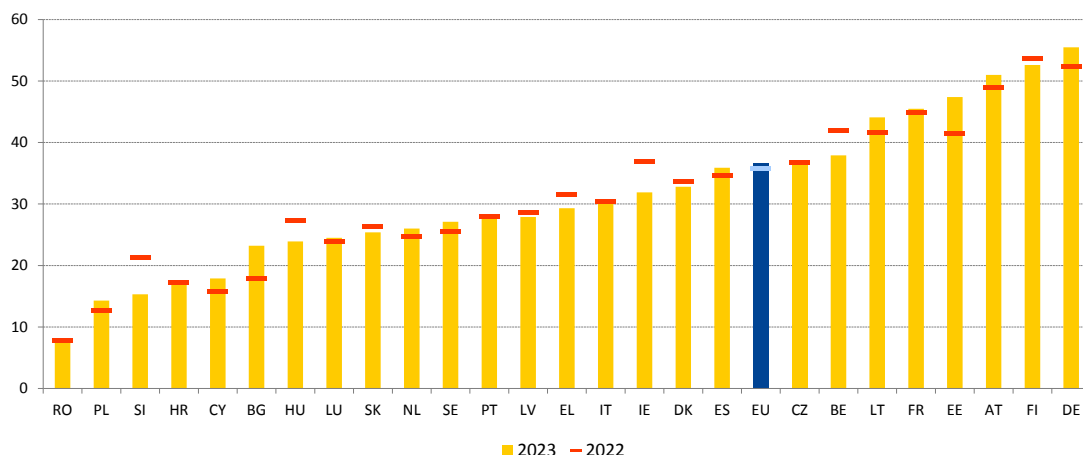
²¹³ Európai Bizottság: [Trends in PES: Assessment report on PES capacity](#) (Trendek az állami foglalkoztatási hálózatoknál: Az állami foglalkoztatási hálózatok kapacitásáról szóló értékelő jelentés), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023, az adatok kiigazításra kerültek, hogy csak az EU-ra vonatkozzanak.

²¹⁴ A rövid távon munkanélküliek olyan személyek, akiknek 12 hónapnál rövidebb ideje nincs munkájuk.

²¹⁵ Az elemzés azokra a munkanélküli-ellátásokra vonatkozik, amelyeket általában azok kapnak, akik önhibájukon kívül válnak munkanélkülivé, az ideiglenes jellegű rendszerek figyelmen kívül hagyásával.

2.3.9. ábra: Korlátozott változások történtek a rövid ideje álláskereső munkanélküli ellátásának lefedettségében, és a tagállamok között tartós különbségek vannak

A munkanélküli ellátás igénybevételére jogosultak aránya a rövid távon munkanélküliek esetében (akik 12 hónapnál kevesebb ideje munkanélküliek, 15–64 éves korosztály, %)

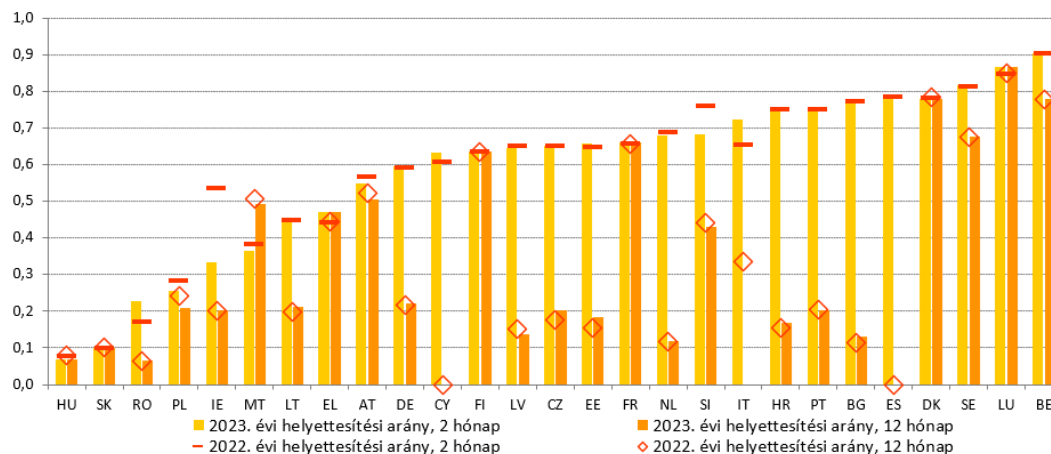

Megjegyzés: MT esetében nem állnak rendelkezésre adatok. ES és FR esetében eltér a fogalom meghatározás (lásd a metaadatokat). Törés az idősorban DK és CY esetében. Alacsony megbízhatóságú adatok LU és SI esetében.

Forrás: Eurostat [[lfsa_ugadra](#)], EU LFS.

2.3.10. ábra: Mind a rövid távú, mind a tartós munkanélküliség esetében jelentős különbségek vannak a tagállamok között a helyettesítési ráták tekintetében

A munkanélküli ellátásoknak az átlagbér 67 %-án mért nettó helyettesítési rátája, a munkanélküliség időszakának 2. és 12. hónapjában (2023 és 2022)

Megjegyzés: A mutatót az egyedülálló, gyermektelen, rövid szolgálati idővel (1 év) rendelkező és 20 éves személy esetére számítják. A különféle jövedelemkomponensek, munkanélküli ellátás és egyéb ellátások (például a szociális ellátás és a lakhatási támogatás) is ide tartoznak. Valamennyi adat 2023-ra vonatkozik, kivéve BE, CY, DK, FI és PT esetében, amelyeknél az adatok 2022-re vonatkoznak.

Forrás: Az Európai Bizottság számításai az [OECD adókedvezmény-modellje](#) alapján.

Az unión belül költözők²¹⁶ munkaerőpiaci eredményei tovább javulnak. A munkaképes korú, Unión belül költözők teljes száma és foglalkoztatási rátája továbbra is emelkedő

²¹⁶ Az EU-n és az EFTA-n belül költözők olyan uniós vagy EFTA-állampolgárok, akik az állampolgárságuk szerinti országtól eltérő uniós vagy EFTA-országban tartózkodnak (lásd [az EU-n belüli munkavállalói mobilitásról szóló éves jelentéseket](#)).

tendenciát mutat: 2023-ban elérte a 10,1 milliót, a foglalkoztatási ráta pedig a 78 %-ot (szemben a saját állampolgárok 76 %-ával). Ugyanebben az évben az EU-ban a határ menti ingázók teljes száma 1,8 millió volt (2022-höz képest 3 %-kal nőtt), és 1,5 millió uniós polgár váltott a munkavégzés helye szerinti országot. A legtöbb utazó munkavállaló visszatér származási országába, az ő számuk 2023-ban 6 %-kal nőtt az EU-ban, és jelentős eltérések voltak a tagállamok között²¹⁷. 2024-ben a Bizottság közzétette az EU-ba kiküldött munkavállalókkal kapcsolatos együttműködési gyakorlatok és kihívások felülvizsgálatát, különös tekintettel a munkavállalók jogaira, főként a szállásra és a foglalkoztatási feltételekre vonatkozó információkhoz való hozzáférésre²¹⁸.

A jól működő szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások kulcsfontosságúak a munkafeltételek javításához és a munkaerőhiány enyhítéséhez, a szociális partnerek bevonása azonban a szakpolitikai területtől függően változik. 2020 áprilisa és 2024 júliusa között a szociális partnerek legnagyobb mértékű bevonásáról a Covid19-cel kapcsolatos szakpolitikák kapcsán számoltak be, és ezek közel 37 %-át egyeztették a szociális partnerekkel, illetve konzultáltak velük. Ezt a magasabb megélhetési költségek hatásának enyhítésére irányuló intézkedések (31 %), a zöld átálláshoz (27 %), a szerkezetátalakítási támogatási eszközökhöz (26 %) és az ukrajnai háborúhoz (25 %) kapcsolódó intézkedések követték. A szociális partnerek legkisebb mértékű bevonása a digitális átalakulással összefüggő szakpolitikai intézkedésekhez (22 %) vagy a szélsőséges időjárási eseményekhez (13 %) kapcsolódott. Ez azt a tényt tükrözi, hogy a szociális partnereket általában a munkahellyel kapcsolatos (a vállalkozásokat és a munkavállalókat érintő) szakpolitikai területekbe vonják be a legnagyobb mértékben (2.3.11. ábra). A Foglalkoztatási Bizottság (EMCO) szociális párbeszédről szóló, 2023. novemberi éves többoldalú felügyeleti felülvizsgálata kiemelte, hogy korlátozott előrelépés történt a hatékonyabb szociális párbeszéd és a szociális partnerek szakpolitikai döntéshozatalba való bevonása terén. Emellett a nemzeti szociális partnerek értékelése a 2023-ban a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtásába történő bevonásuk minőségéről egyenetlen volt. Helyreállítási és rezilienciaépítési tervük végrehajtásához minden tagállam saját nemzeti szociális párbeszéd-kereteihez igazított irányítási struktúrát választott. A szociális partnerek bevonására szolgáló intézményi keretek ezért eltérőek, mivel egyes tagállamok külön kereteket és eljárásokat alakítottak ki, mások pedig a szociális párbeszéd meglévő csatornáit használták. Néhány országban a szociális partnereket az európai szemeszter keretében vagy a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásának nyomon követése céljából létrehozott új szerveken vagy külön munkacsoportokon keresztül vonták be²¹⁹.

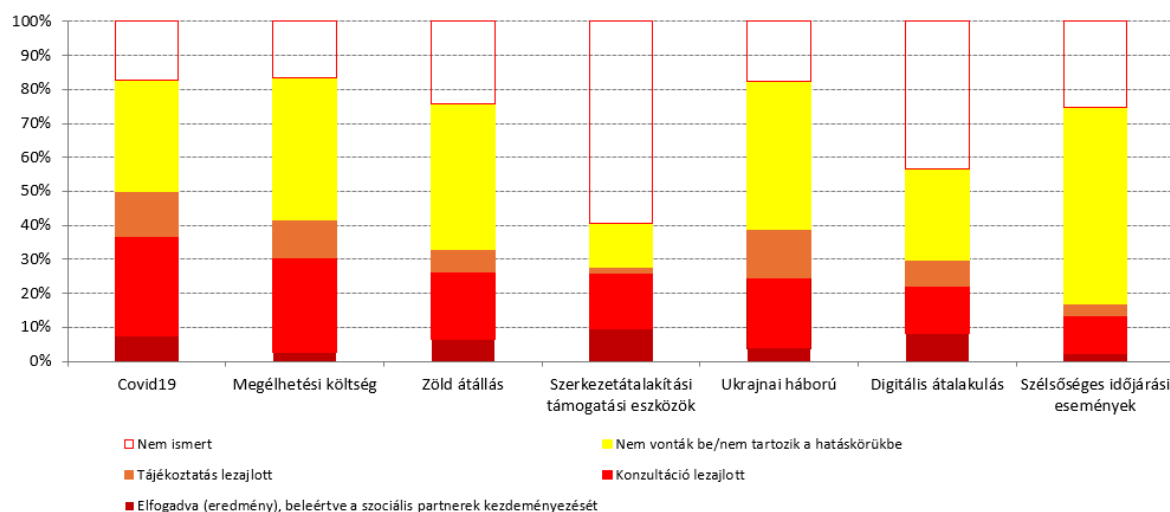
²¹⁷ Lásd: Európai Bizottság (előkészületben): 2024. évi éves jelentés az EU-n belüli munkavállalói mobilitásról.

²¹⁸ Lásd: Bizottsági szolgálati munkadokumentum, elérhető [itt](#).

²¹⁹ Eurofound: [Social governance of the Recovery and Resilience Facility: Involvement of the national social partners](#), (A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz szociális kormányzása: A nemzeti szociális partnerek bevonása), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

2.3.11. ábra: A szociális partnerek bevonásának mértéke szakpolitikai háttértől függően

A szociális partnerek bevonása a nemzeti szakpolitikák kialakításába szakpolitikai háttér szerint

Megjegyzés: Az ábra a 2020 áprilisa és 2024 júliusa között gyűjtött 2290, az adott háttérrel megjelölt szakpolitikát tartalmaz (néha előfordul kétszeres beszámítás, ha egy szakpolitika egynél több háttérhez is kapcsolódhat). A szakpolitikák csak jogszabályokat vagy egyéb jogszabályi rendelkezéseket, valamint háromoldalú megállapodásokat foglalnak magukban. A szociális partnerek bevonása az egyes kategóriákban a munkáltatók és a szakszervezetek átlagaként, szakpolitikai háttér szerint feltüntetve. A munkáltatók és a szakszervezetek bevonása közötti különbségek csekélyek.

Forrás: Eurofound – [uniós szakpolitikai megfigyelő adatbázis](#).

A szociális partnerek 2024. január 31-i Val Duchesse-i csúcstalálkozóján a Bizottság, a belga elnökség és az ágazatközi szociális partnerek aláírták a „Háromoldalú nyilatkozatot a dinamikus szociális párbeszédéről”. Ez a nyilatkozat megújított elkötelezettséget jelent az uniós szintű szociális párbeszéd megerősítése, valamint a gazdaságaink és munkaerőpiacaink előtt álló legfontosabb kihívások kezelése érdekében erőink egyesítése iránt²²⁰. A nyilatkozat bejelentette, hogy a Bizottság kijelöli az európai szociális párbeszédért felelős új megbízottat, és elindítja a szociális párbeszédéről szóló paktum létrehozására irányuló folyamatot, amely 2025 elején zárul le. A megbízott támogatni és koordinálni fogja „A szociális párbeszéd erősítése az Európai Unióban” című 2023. évi bizottsági közlemény végrehajtását, valamint az európai szociális partnerek uniós szintű szociális párbeszédéről szóló együttes jelentéseire adott bizottsági választ. Ami az európai szociális párbeszédéről szóló paktumot illeti, az európai szociális párbeszéd megerősítésére irányuló új javaslatok meghatározása céljából háromoldalú és kétoldalú találkozókra kerül majd sor az európai szociális partnerekkel. Ezek az ülések többek között az európai szociális párbeszédhez valamennyi szinten nyújtott uniós intézményi és pénzügyi támogatásról, a szociális partnereknek – többek között az ESZA+ igénybevételeével történő – kapacitásépítéséről, a tárgyalási folyamatokra vonatkozó, jóváhagyott kétoldalú megközelítésről, valamint a szociális partnerek közötti megállapodások végrehajtásáról és előmozdításáról szólnak majd.

A civil társadalmi szervezetekkel folytatott rendszeres párbeszéd és konzultáció fontos szerepet játszik a hatékony és inkluzív szakpolitikák megvalósításában. Amint azt a szociális jogok európai pillérének jövőjéről szóló 2024. évi La Hulpe-i nyilatkozat is elismeri, a civil társadalom kulcsszerepet játszik a társadalmi kirekesztés és az egyenlőtlenségek elleni

²²⁰ [Háromoldalú nyilatkozat a dinamikus európai szociális párbeszédéről](#).

küzdelemben, valamint az alulreprézektált és kiszolgáltattott csoportokat érintő szakpolitikák tekintetében. Uniós szinten a civil társadalmi szervezetek aktívan részt vesznek az európai szemeszterben, rendszeres véleménycserét és tematikus megbeszéléseket folytatnak a kiemelten fontos területekről. A Eurofound közelmúltbeli kutatása azt vizsgálja, hogy egyes tagállamokban hogyan vonják be a civil társadalmi szervezeteket a területi igazságos átmenet tervek korai végrehajtásába. Az első empirikus kutatások arra engednek következtetni, hogy a civil társadalommal a szakpolitikai intézkedésekről és a kiszolgáltattott munkavállalók, közösségek és iparágak támogatásáról folytatott érdemi párbeszédhez tovább kell csökkenteni a részvétel előtt álló akadályokat, lehetőségeket kell teremteni a szükségletek közös felmérésére, támogatni kell a kapacitásépítést és elő kell segíteni a tudásmegosztást²²¹.

2.3.2. A tagállamok által hozott intézkedések

Egyes tagállamokban folytatódnak a munkaerőpiaci szegmentáció okainak kezelésére irányuló erőfeszítések. A 2023 júliusában indított nyilvános konzultációt követően **Hollandia** olyan törvényjavaslatot készít elő, amely a rugalmas munkaszerződések hatálya alá tartozó munkavállalók biztonságának növelésére összpontosít a nulla órás szerződések eltörlése, az alkalmi munkára irányuló szerződéseknek a munkavállalók számára nagyobb jövedelembiztonságot nyújtó, új típusú szerződésekkel való felváltása, valamint a kölcsönzött munkavállalók állásbiztonságának javítása révén. Emellett **Hollandia** 2023 októberében nyilvános konzultációt indított egy törvényjavaslatról, amely tisztázza a munkaviszony fogalmát, és bevezeti az alkalmazott nélküli (36 EUR alatti díjszabással dolgozó) önálló vállalkozók foglalkoztatásának jogi véleményét. **Csehországban** 2024 januárjában hatályba lépett a foglalkoztatási törvény módosítása, amelynek célja a munkaközvetítő ügynökségek által nyújtott szolgáltatások feltételeinek pontosítása és egyszerűsítése. A jogszabályt szigorították az illegális és álcázott foglalkoztatás területén, és most már bírságokat is tartalmaz. **Finnország** a 2023. évi kormányzati programjában bejelentette a határozott idejű munkaszerződések reformját. Míg a munkaszerződések különleges ok nélkül, egyéves határozott időre is meg lehet kötni, a jogszabályok biztosítják, hogy azok ne eredményezzék egymást követő, határozott idejű szerződések indokolatlan alkalmazását. **Spanyolország** jelenleg készíti elő a képzési szerződések szabályozásának módosítását, amelyben kidolgozza a hallgatók vállalkozásokkal való összekapcsolására irányuló eljárást. Ez a módosítás a váltakozó képzési szerződés képzési szempontjaira összpontosít, amelynek célja, hogy a fizetett munkát összeegyeztethetővé tegye a nemzeti foglalkoztatási rendszer képzési szakterületeinek katalógusában szereplő képzési folyamatokkal. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként **Szlovénia** a Covid19-válság során szerzett tapasztalatokra építve jogi aktust készít elő egy állandó csökkentett munkaidős foglalkoztatás létrehozásáról, amely a súlyos gazdasági visszaesésekre is kiterjed. A jogi aktus oktatási és képzési kötelezettségeket tartalmaz a részmunkaidős foglalkoztatás során az érintett munkavállalók kompetenciáinak megerősítése és foglalkoztathatóságuk növelése érdekében, tekintettel az üzleti folyamatok fokozódó digitalizációjára és automatizálására.

Számos tagállam fogadott el olyan intézkedéseket, amelyek célja a foglalkoztatásvédelmi keretek megerősítése. 2024 áprilisában **Szlovénia** szabályozási intézkedéseket vezetett be, amelyek megerősítik a munkavállalók tájékoztatáshoz és konzultációhoz való jogát, valamint a társaságok ügyvezetői vagy felügyelő testületeiben való munkavállalói részvételt a társaság határokon átnyúló egyesülése, szétválása vagy átalakulása esetén. 2024 májusában

²²¹ Eurofound: [Creating a new social contract for the just transition: Is partnership working?](#), (Új társadalmi szerződés létrehozása az igazságos átmenethez: Működik a partnerség?), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

Észtországban hatályba lépett a munkaképesség megelőzésére vonatkozó jogszabály, amely lehetővé teszi a tartós betegállományban lévő személyek számára, hogy a betegállomány során két hónap elteltével az egészségi állapotuknak megfelelő körülmények között dolgozzanak. E reformnak támogatnia kell a krónikus betegségben szenvedő munkavállalók gyógyulását tartós betegállományuk alatt, ugyanakkor csökkentenie kell a függést, valamint a munkahely elvesztésének és/vagy a tartós munkaképtelenségnek a kockázatát. 2024 júliusában **Spanyolországban** hatályba léptek a csoportos létszámcsökkentésre vonatkozó jogszabályok módosításai. Azokat a vállalkozásokat, amelyek egy vagy több munkahelyet kívánnak bezárni, ami a tevékenység végleges megszüntetését és legalább ötven munkavállaló elbocsátását eredményezi, hat hónapos előzetes bejelentési kötelezettség terheli. 2024 szeptemberében **Görögország** elindította a digitális munkakártya kísérleti végrehajtását a vendéglátóipari és idegenforgalmi ágazatban, amelynek célja a be nem jelentett túlóra és a túlmunka elleni küzdelem. A kísérleti projektet már alkalmazzák a bankok, a nagy szupermarketek, a biztosítótársaságok, a biztonsági cégek és az állami vállalatok alkalmazottaira.

Egyes tagállamok további lépéseket tettek munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági keretrendszerük javítása érdekében. 2023 júniusában **Olaszországban** hatályba lépett a munkavállalók éghajlati vészhelyzet esetén történő védelmét szolgáló sürgős intézkedésekről szóló törvény. Az egyik rendelkezése a Munkaügyi Minisztériumnak a szociális párbeszéd előmozdításában betöltött szerepére vonatkozik annak érdekében, hogy olyan ágazati megállapodások szülessenek, amelyek éghajlati vészhelyzetek – többek között hőhullámok – esetén biztosítják a munkahelyi egészségvédelmet és biztonságot. Emellett **Olaszország** 2023 októberében ratifikálta a C155. sz. alapvető ILO-egyezményt (Egyezmény a munkavállalók biztonságáról, egészségéről és a munkakörnyezetről) és a C187. sz. alapvető ILO-egyezményt (Keretegyezmény a munkavédelemről). 2023 decemberében a **svéd** kormány megbízta a Munkakörnyezet Ügynökséget, hogy nyújtson be javaslatokat olyan kezdeményezésekre, amelyek felkelthetik a munkavállalók érdeklődését a foglalkozás-egészségügyi képviselő pozíciója iránt. Az Ügynökség 2024 áprilisában jelentést nyújtott be a Munkaügyi Minisztériumnak. 2023 decemberében **Dánia** módosította az üzemi balesetbiztosításról szóló törvényt az üzemi balesetbiztosítási rendszer megerősítése érdekében (pl. új képzési juttatás, az ügykezelési idők felülvizsgálata, a biztosítás mértékének emelése, munkahelyi sérülésekre vonatkozó biztosítás bevezetése a gondozókkal szembeni erőszak esetére). Ezenkívül a törvény bevezette az eltartott gyermekek és fiatalok veszteség elleni biztosítását. 2024 szeptemberében **Spanyolország** rendeletet fogadott el a háztartási munkával összefüggő biztonságról és egészségvédelemről. A rendelet meghatározza a háztartási alkalmazottak jogainak és a munkáltatók kötelezettségeinek listáját, biztosítva az eredményességükhöz szükséges jogbiztonságot. 2024 áprilisában **Bulgária** ratifikálta a C155. és a C187. sz. alapvető ILO-egyezményt, **Hollandia** pedig 2024 októberében ratifikálta a munkavédelemről szóló 187. sz. ILO-egyezményt.

Több tagállam napirendjén szerepelnek az olyan új munkavégzési módszerek, mint a rugalmas munkavégzés és a távmunka. **Csehországban** a munka törvénykönyvének módosításai 2023 szeptemberében léptek hatályba, és az egyik legfontosabb változás a távmunka szabályozása volt. Emellett a kisgyermekek szülei és a gondozók fokozott támogatáshoz jutottak a családi élet és a munka összeegyeztetéséhez. Újítás továbbá az a lehetőség, hogy a távmunkában dolgozók átalánydíj formájában kompenzációt kapjanak az otthoni munkavégzéssel kapcsolatos leggyakoribb költségeikért. **Írországban** a távmunka kérelmezéséhez való jogról szóló törvényjavaslatot beépítették a munka és a magánélet közötti egyensúlyról és egyéb rendelkezésekről szóló törvénybe, és a módosítások 2024 márciusában léptek hatályba. A törvény magában foglalja a munkavállalók azon jogát, hogy

táv munkát kérjenek, valamint a gondozók azon jogát, hogy rugalmas munkavégzést kérjenek, beleértve a szoptató anyák rövidített vagy csökkentett óraszámhoz való jogát is. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként **Ciprus** 2024 márciusában bevezetett egy olyan rendszert, amely távmunka révén rugalmas munkavégzési formák biztosításával ösztönzi a munkanélküli személyek foglalkoztatását. 2024 márciusában **Bulgária** végrehajtotta a helyreállítási és rezilienciaépítési tervében foglalt reformot, amelynek révén módosították a munka törvénykönyvében meghatározott, a távmunkára vonatkozó szabályokat annak érdekében, hogy megkönnyítsék a távmunkához való hozzáférést oly módon, hogy jogbiztonságot nyújtanak a munkavállalók és a munkáltatók számára egyaránt, pontosítják az egészségvédelemre és biztonságra, valamint a munkaidő nyomon követésére és jelentésére vonatkozó szabályokat.

Egyes tagállamok jogalkotási intézkedéseket hoztak a platformalapú munkavégzés munkafeltételeinek javítása és az algoritmikus irányítás használatából eredő kihívások kezelése érdekében. A horvát munkaügyi törvény 2024. január 1-jén lépett hatályba és a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részét képező módosításai meghatározzák, hogy a digitális munkaplatformok és az aggregátorok (az ilyen platformokat a munkavállalókkal összekötő közvetítők) együttesen felelnek a platform-munkavállalók fizetéséért. Tájékoztatniuk kell a platform-munkavállalókat a munkaszervezésről és a döntéshozatali folyamatokról, és biztosítaniuk kell az adatok átláthatóságát. A helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként **Ciprus** megreformálja társadalombiztosítási rendszerét, hogy az kiterjedjen az önálló vállalkozókra és az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozókra, például a platform-munkavállalókra. **Németországban** a kormány jelenleg egy külön munkavállalói adatvédelmi jogszabályon dolgozik, amely többek között a munkahelyi algoritmikus irányítással összefüggésben felmerülő tipikus helyzetekkel – például a videokamerás megfigyeléssel és az MI-rendszerek használatával – foglalkozik majd. **Portugália** a tisztességes munkára vonatkozó 2023. évi program keretében nemrégiben vezette be a munkahelyi algoritmikus irányításról szóló rendeletet. A jogszabály többek között úgy rendelkezik, hogy a kollektív szerződések szabályozhatják az algoritmusok és a mesterséges intelligencia használatát.

Néhány tagállam intézkedéseket hozott a be nem jelentett munkavégzés előfordulásának csökkentése érdekében. Helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként **Görögország** a munkaerőpiac nyomon követésére szolgáló informatikai rendszer (ARIADNE) bevezetését készíti elő, amely biztosítani fogja a munkaidő digitális rögzítését, és egységes kapuként fog működni a foglalkoztatási és társadalombiztosítási adminisztratív adatok szempontjából. 2023 decemberétől az **olasz** adóhatóságnak és a Nemzeti Társadalombiztosítási Intézetnek teljes mértékben átjárhatóvá kell tennie adatbázisait annak érdekében, hogy a háztartási munka ágazatában fellépjenek az adócsalás ellen. 2024 áprilisától **Olaszország** helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként megerősítette a munkaügyi ellenőrzési tevékenységeket, továbbá visszatartó és ösztönző intézkedéseket vezetett be a be nem jelentett munkavégzés előfordulásának csökkentése érdekében. 2024-ben **Litvániában** hatályba léptek a kötelező adósságbehajtásra vonatkozó szabályok módosításai azzal a céllal, hogy több munkanélkülit ösztönözzenek a munkaerőpiacra való visszatérésre, és ezáltal csökkentsék az árnyékgazdaságot. Az állami foglalkoztatási szolgálatnál történő regisztrációt követően az eladósodott munkanélküliek egy 6 hónapos időszakot vehetnek igénybe (amely 5 év alatt legfeljebb kétszer áll rendelkezésre), amelynek során nem hoznak velük szemben kötelező adósságbehajtási intézkedéseket.

A tagállamok különböző célzott intézkedések révén továbbra is foglalkoznak a tartós munkanélküliség problémájával. Ausztriában az Ugródeszka-program (amelyet 2021-ben indítottak azzal a céllal, hogy a szociális vállalkozásoknál támogatott foglalkoztatás vagy az

integrációs támogatás különösen kedvező feltételei révén küzdjenek a tartós munkanélküliség ellen) 2023-tól az állami foglalkoztatási szolgálat rendes költségvetésének részét képezi. Ugyanebben az évben **Portugália** olyan rendkívüli intézkedést hozott, amely lehetővé teszi a munkanélküli ellátásoknak a munkából származó jövedelemmel történő részleges halmozódását, azzal a céllal, hogy ösztönözze a tartósan munkanélküli személyeket a munkaerőpiacra való visszatérésre. 2024 áprilisában **Szlovákia** elindította a foglalkoztatás pénzügyi ösztönzői elnevezésű nemzeti projektet annak érdekében, hogy támogassa az életkor, a bonyolult családi helyzet, az alacsony iskolai végzettség, a munkamódszerek elvesztése, a fogyatékoság és egyéb okok miatt hátrányos helyzetű munkanélkülieket. 2024 áprilisa és szeptembere között **Magyarország** felhívást tett közzé a próbamunkára vonatkozó kísérleti programra, amelynek célja, hogy a belföldi munkaerő-kínálat növelése és a tartósan munkanélküli személyek foglalkoztatásának előmozdítása révén kezelje a vállalkozások munkaerő-szükségletét. A részt vevő kkv-k nemcsak a bérekhez kapnak támogatást (legfeljebb 9 hónapig), hanem ahhoz is, hogy a tartósan munkanélküli személyek kompetenciáinak értékelése alapján személyre szabott fejlesztést és mentorálást nyújtsanak részükre. A tartósan munkanélküli személyek (a bérükön felül) kiegészítő juttatásban részesülnek, amely arra ösztönzi őket, hogy akár 9 hónapig is állásban maradjanak. 2023-ban **Horvátország** célzott aktív munkaerőpiaci szakpolitikai programot („Job plus”) indított a tartósan munkanélküliek és a kiszolgáltatott csoportok számára. A munkaerőpiactól való távolságtól függően 2–3 intézkedést (aktiválási program, munkaerőpiaci integráció és/vagy továbbképzés/képzés) kínál a tartósan munkanélküli személyek számára munkaerőpiaci integrációjuk támogatása céljából.

Több tagállam tett lépéseket, hogy megerősítse aktív munkaerőpiaci intézkedéseit és a különböző csoportoknak nyújtott segítséget. **Finnország** a foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési szolgáltatások reformját készíti elő. Az e szolgáltatások megszervezésével kapcsolatos felelősség az önkormányzatokra vagy a 2025. január 1-jén létrehozandó önkormányzati közös irányítású területekre hárul. Finanszírozási modellt hoznak létre az önkormányzatok foglalkoztatásösztönző tevékenységeinek fejlesztésére. A **szlovén** Munkaügyi, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium jelenleg vizsgálja és frissíti a 2021–2025-ös időszakra vonatkozó aktív munkaerőpiaci szakpolitika végrehajtására vonatkozó iránymutatások végrehajtási dokumentumait, különös tekintettel az aktív foglalkoztatáspolitikai tervre és az aktív foglalkoztatáspolitikai intézkedések katalógusára. **Belgiumban** a szövetségi kormány intézkedéscsomagot fogadott el a munkavállalók tartós betegállományt követő fokozatos visszatérésének támogatására. 2023 novemberében kommunikációs kampány indult annak érdekében, hogy tájékoztassák ezeket a munkavállalókat az összes rendelkezésre álló visszatérési pályáról. A 2024. márciusi királyi rendelet három kötelező orientációs ülést vezetett be a jobb aktiválás érdekében. 2025 áprilisától 1 800 EUR összegű utalvány áll majd rendelkezésre testre szabott pályaorientációra azon munkavállalók számára, akik legalább egy éve betegállományban vannak. Az 50 év feletti munkanélküliek munkaerőpiaci visszailleszkedése érdekében **Ausztria** számos szolgáltatást és finanszírozási eszközt alkalmaz, többek között a kombinált bértámogatást (2023-ban mintegy 286,3 millió EUR támogatási kiadást különített el). **Máltán** a 2023 és 2029 között működő és az ESZA+ által társfinanszírozott, „Munkaerőpiaci hozzáférés” program pénzügyi támogatást nyújt a munkáltatóknak és munkalehetőségeket biztosít a keresőtevékenységtől eltávolodott egyének számára. **Portugáliában** a 2024-ben létrehozott „Qualifica On” program célja, hogy támogassa a szerkezetátalakítás miatt termelésleállásban lévő vállalatok munkavállalóinak (át)képzését. A 2024-re vonatkozó éves nemzeti foglalkoztatási cselekvési tervében **Bulgária** 9 000 fő továbbképzését/átképzését, valamint közel 10 000 fő foglalkoztatásának támogatását tűzte ki célul. Emellett 2023 és

2026 között **Bulgária** 153 millió EUR-t fektet be az ESZA+ támogatásával egy holisztikus megközelítésbe annak érdekében, hogy erőteljesebb aktiválás, képzés és figyelemfelhívás révén integrálja az inaktív embereket a munkaerőpiacra. **Szlovákiában** az ESZA+ által 2026-ig társfinanszírozott „Munkaerőpiaci készségek” elnevezésű új nemzeti projekt célja, hogy átképzés révén támogassa az álláskeresőket abban, hogy munkát találjanak. A célcsoport a foglalkoztatási szolgálatról szóló törvény szerinti hátrányos helyzetű álláskereső (pl. 26 év alatti fiatalok; 50 év feletti polgárok; tartósan munkanélküliek; alacsonyan képzettek).

A meglévő munkaerő- és szakemberhiány fényében több tagállam is intézkedéseket hoz azzal a céllal, hogy megerősítse állami foglalkoztatási szolgálatainak (ÁFSZ) kapacitását és teljesítményét. 2021 és 2023 között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz egy sor, az állami foglalkoztatási szolgálatok alkalmazottaira irányuló továbbképzési intézkedést támogatott **Spanyolországban**. Helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként **Spanyolország** 2023-ban végrehajtott egy beruházást, amelynek célja az állami foglalkoztatási szolgálatok átalakítása a belső irányítási rendszerek javítása, a munkahelyek korszerűsítése és a polgárokat támogató szolgáltatás digitalizációja révén. 2023-ban **Horvátország** megkezdte a horvát foglalkoztatási szolgálatok digitalizálását. Ez a beruházás digitális személyazonosság-kezelő rendszert és humánerőforrás-gazdálkodási rendszert hozott létre. **Ciprus** 2024-től kezdődően bevezette az állami foglalkoztatási szolgálatok mobil egységeit, amelyek 2029 végéig a vidéki és városi területek valamennyi körzetébe ellátogatnak. A mobil egységeket 2026 első feléig a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, 2026 második felétől 2029 végéig pedig az ESZA+ társfinanszírozza. 2024 januárjában a teljes foglalkoztatásról szóló, 2023. decemberi törvény részeként a **francia** „Pôle Emploi” állami foglalkoztatási szolgálat rendszerét fokozatosan a „France Travail” váltotta fel. Ez az új rendszer várhatóan javítani fogja az állami foglalkoztatási szolgálatok szereplőinek koordinációját, átszervezi a munkanélküliek támogatását és nyomon követését, és megerősíti a fogyatékkal élő munkavállalók integrációját célzó intézkedéseket.

Néhány tagállam megerősítette az állami foglalkoztatási és szociális szolgálatok közötti együttműködést annak érdekében, hogy növelje aktív munkaerőpiaci intézkedései hatását. 2024 áprilisában **Románia** helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként a háztartási alkalmazottakra vonatkozó utalványok kezelésére szolgáló digitális platformot nyitott. A platformnak többek között átjárhatónak kell lennie más releváns adatbázisokkal, például az ÁFSZ, a Munkaügyi és Szociális Védelmi Minisztérium és a Pénzügyminisztérium adatbázisaival. 2024 májusában **Olaszországban** új szabályok léptek hatályba azzal a céllal, hogy továbbfejlesszék a szociális szolgálatoktól és az állami foglalkoztatási szolgálatoktól információkat gyűjtő digitális platformot. Az általános cél a munkaerő-kereslet és -kínálat jobb összehangolása.

Több tagállamban is történtek intézkedések a külföldi tehetségek vonzására és a telített munkaerőpiac kezelésére. 2024 novemberében **Spanyolország** átfogó reformot vezetett be, amelynek célja a migrációs politikák korszerűsítése a demográfiai és munkaerőpiaci kihívások kezelése érdekében. A reform az adminisztratív eljárások egyszerűsítésére és az integráció megerősítésére összpontosít a legfontosabb pillérekhez, azaz a foglalkoztatáshoz, a képzéshez és a családegyesítéshez való hozzáférés előmozdítása révén, ugyanakkor az irreguláris jogállással járó helyzeteket is igyekszik megelőzni. **Franciaország** 2024 januárjában törvényt fogadott el a bevándorlás jobb szabályozásáról, egy olyan intézkedést is beleértve, amely megkönnyíti a hiányszakmákban vagy a munkaerő-felvétel terén nehézségekkel küzdő földrajzi területeken dolgozó harmadik országbeli állampolgárok engedélyhez jutását. 2024 márciusában **Svédország** a magasan képzett nemzetközi munkaerő vonzására és megtartására irányuló intézkedések jobb összehangolása érdekében megerősítette az állami foglalkoztatási szolgálatok és 10 másik kormányzati szerv (pl.

Társadalombiztosítási Ügynökség, Adóhivatal, Migrációs Ügynökség) közötti együttműködést. Emellett 2023 decemberétől a **svédországi** foglalkoztatási és fejlesztési garanciában részt vevő harmadik országbeli állampolgárok könnyebben férhetnek hozzá a nyelvtanuláshoz és a felnőttkori továbbképzéshez. 2024 júliusában **Csehország** tíz nem uniós országból származó, magasan képzett munkavállalók részére bevezette a munkavállalási engedély alóli mentességet. 2023 novemberében **Málta** aktualizálta a foglalkoztatási ügynökségekről szóló rendeletet, és ezáltal fontos lépéseket tett a munkaerő-felvétel, az ideiglenes munkavégzés és a kiszervezési ügynökségek működésének szabályozására azzal a céllal, hogy megvédje a harmadik országbeli állampolgárokat a kizsákmányolástól.

Számos tagállam hajtott végre reformokat annak érdekében, hogy a munkanélküli-ellátási rendszereit hozzáigazítsa a fennálló társadalmi-gazdasági feltételekhez. 2023 júliusában **Németország** az állampolgári juttatásokról szóló törvény értelmében átmeneti rendelkezéseket hajtott végre, azaz megemelte az egyes személyeknek nyújtott pénzügyi támogatást (502 EUR-ról 563 EUR-ra), és megerősítette a képzési kínálatot. Ezek a módosítások 2024. december 31-ig maradnak érvényben. **Svédország** 2024 júniusában megreformálta munkanélküli-biztosítását annak érdekében, hogy fokozza a nem foglalkoztatottak lefedettségét, ugyanakkor jobban összehangolja a szociális ellátásokat a kompenzációs időszakkal (azaz 100 naponta 5 százalékponttal csökkenti a kompenzációt). A minimális aktivitási támogatás szintje is emelkedni fog. A módosított jogszabály várhatóan 2025. október 1-jén lép hatályba. **Finnországban** a lakhatási támogatás 2024 áprilisában elfogadott reformja megszüntette az általános keresetből származó jövedelmet megillető 300 EUR összegű levonást. Ezt a változást azonban részben ellensúlyozzák a juttatás egyéb emelései. 2024 januárjában **Málta** megreformálta munkanélküli-ellátási rendszerét, hogy a nemzeti minimálbér figyelembevételével jobban összehangolja az ellátások mértékét a kedvezményezett utolsó fizetésével. Az első hat hétben az ellátások az előző fizetés 60 %-át teszik ki, ami a következő 10 hétben 55 %-ra, az utolsó 10 hétben pedig 50 %-ra csökkennek. Emellett a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében **Málta** nyomon követi a munkanélküli ellátással kapcsolatos szakpolitikai intézkedéseket. Az első jelentés várhatóan 2024 végéig esedékes, és öt év múlva új jelentés követi majd. Helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként **Spanyolország** megreformálta a nem járulékalapú munkanélküli ellátások rendszerét. A törvény kiterjeszti ezeket az ellátásokat a 45 év alatti, családi kötelezettséggel nem rendelkező személyekre és a mezőgazdasági munkavállalókra, kiigazítja a progresszivitási skálát és összeegyeztethetővé teszi az ellátásokat a foglalkoztatással. 2023 novemberében **Portugália** kiterjesztette a munkanélküli ellátásokat a kapcsolati erőszak áldozataira is, igazodva a tisztességes munkára vonatkozó programhoz és a munka törvénykönyvének közelmúltbeli módosításaihoz.

Egyes tagállamok intézkedéseket hoztak a munkavállalói szervezetek képviselői erejének javítása és a szociális partnerek kapacitásépítésének támogatása érdekében. 2023 júliusában **Luxemburg** kiigazította a szakmai kamarák tagságára és választási jegyzékeire vonatkozó szabályokat annak érdekében, hogy azok magukban foglalják a tanulószerveződéses tanulókat, a különleges munkaviszonyban álló álláskeresőket, valamint a szülői szabadságon lévő munkavállalókat és tanulószerveződéses tanulókat. 2024 májusában **Spanyolország** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként reformot fogadott el, amelynek révén csökkentette azt a szolgálati időt, ami ahhoz szükséges, hogy a kulturális és kreatív ágazatokban dolgozó munkavállalók indulhassanak és szavazhassanak a munkavállalói képviselői szervekre vonatkozó választáson. 2024 áprilisában **Magyarország** az ESZA+ által társfinanszírozott intézkedést indított a szociális partnerek kapacitásépítésének támogatására azáltal, hogy finanszírozási lehetőségeket kínál az új

munkavállalók bérére, képzésre, rendezvényszervezésre, tanulmányi látogatásokra vagy nemzetközi rendezvényeken való részvételre.

2.4. 8. iránymutatás: A mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség előmozdítása, a társadalmi befogadás ösztönzése és a szegénység elleni küzdelem

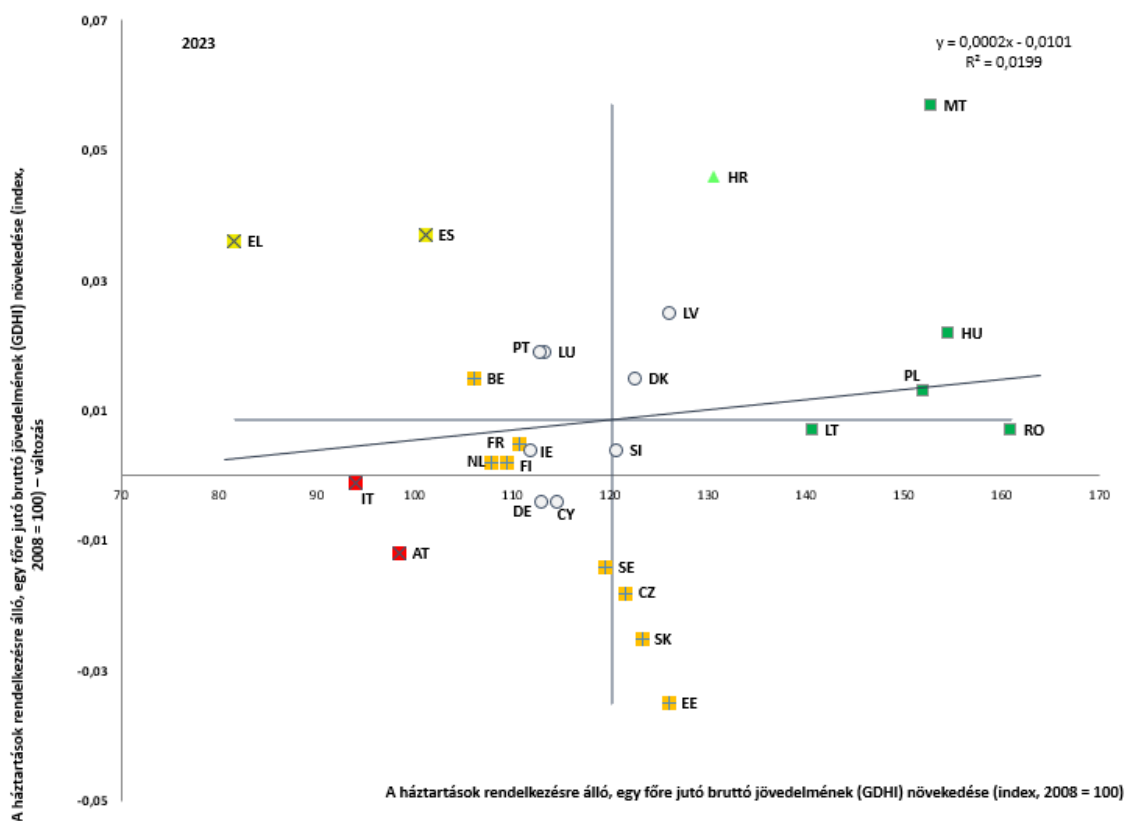
Ez a szakasz a 8. számú foglalkoztatási iránymutatás végrehajtását vizsgálja, amely azt ajánlja a tagállamoknak, hogy mozgósítsák elő a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőséget és a társadalmi befogadást, és küzdjenek a szegénység ellen, összhangban a pillér 2. alapelvével (a nemek közötti egyenlőség), 3. alapelvével (esélyegyenlőség), 11. alapelvével (a gyermekgondozás és a gyermekek támogatása), 12. alapelvével (szociális védelem), 14. alapelvével (minimumjövedelem), 15. alapelvével (az időskori jövedelem és a nyugdíjak), 16. alapelvével (egészségügyi ellátás), 17. alapelvével (a fogyatékkal élő személyek befogadása), 18. alapelvével (tartós ápolás-gondozás), 19. alapelvével (lakhatás és segítségnyújtás a hajléktalanok számára) és 20. alapelvével (az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés). A 2.4.1. szakasz a fő mutatók elemzését tartalmazza, míg a 2.4.2. szakasz a tagállamok által hozott szakpolitikai intézkedésekről számol be.

2.4.1. Fő mutatók

A háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelmének (GDHI) növekedése 2023-ban kismértékben növekedett az EU-ban. 2023-ban 111,1 (2008-as szint = 100) volt, 0,6 százalékponttal magasabb, mint 2022-ben. A legnagyobb növekedés Máltán volt megfigyelhető, míg kisebb, de még így is jelentős mértékű növekedést Horvátországban, Spanyolországban és Görögországban rögzített a statisztika (lásd a 2.4.1. ábrát). A magas szintek miatt (2008-hoz képest több mint 140 %) 2023-ban Románia, Magyarország, Málta, Lengyelország és Litvánia voltak a „legjobban teljesítők”. Ezzel szemben Észtországban volt a legnagyobb csökkenés, amelyet Szlovákia és Csehország követett, bár még így is viszonylag magas szinten állnak. A 2023. évi teljesítményük fényében megállapítást nyert, hogy Olaszország és Ausztria az alacsony és egyre romló szintek miatt „kritikus helyzetben” van. A helyzet 2023-ban „figyelemmel kísérendő” volt Észtországban, Szlovákiában, Csehországban és Svédországban (ahol a szintek megközelítették az uniós átlagot, de az előző évi romlást követően), valamint Finnországban, Hollandiában, Franciaországban és Belgiumban (ahol a szintek az általános stabilitás vagy az előző évhez képest mért kismértékű javulás ellenére elmaradtak az uniós átlagtól).

2.4.1. ábra: A háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelmének (GDHI) növekedése 2023-ban kismértékben növekedett az EU-ban, a tagállamok közötti eltérések mellett

A háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI), 2023-as szint és változás az előző évhez képest (2008 = 100, a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. BG esetében nem állnak rendelkezésre adatok.

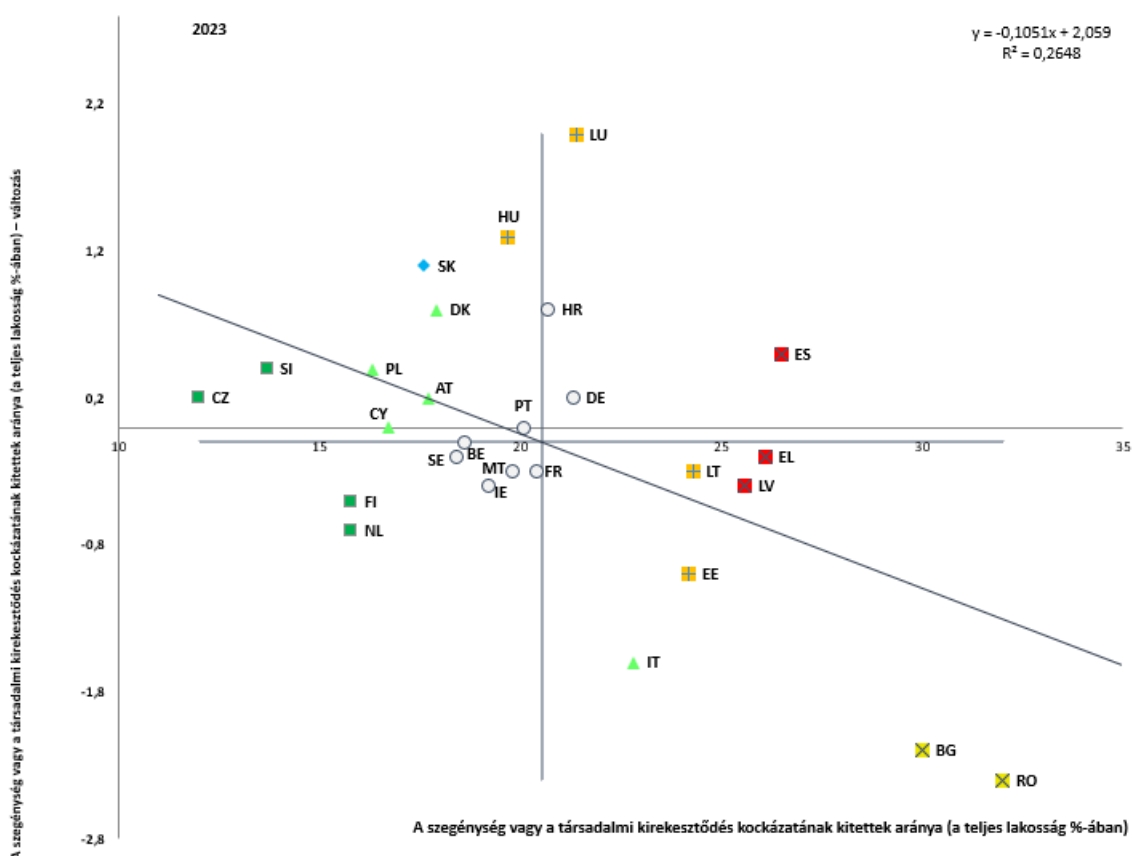
Forrás: Eurostat [[tepsr_wc310](#)], Európai ágazati számlák.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2023-ban kismértékben csökkent az EU-ban, többek között a magas megélhetési költségek negatív társadalmi hatásainak enyhítése érdekében hozott határozott szakpolitikai intézkedéseknek köszönhetően. A 2023. évi helyzet mindazonáltal „kritikus” volt Spanyolországban, Görögországban és Lettországban, ahol a viszonylag magas szint (26,5 %, 26,1 %, illetve 25,6 %) érdemben nem javult, sőt kismértékben nőtt (Spanyolországban 0,5 százalékponttal) – lásd a 2.4.2. ábrát. Magyarország, Luxemburg, Észtország és Litvánia „figyelemmel kísérendő” volt, vagy a viszonylag magas szint (Litvánia és Észtország esetében 24,3 %, illetve 24,2 %), vagy pedig a jelentős növekedés miatt (+2, illetve +1,3 százalékpont Luxemburg és Magyarország esetében). Ugyanakkor Romániában és Bulgáriában „gyenge, de javuló” helyzet volt tapasztalható, amely az EU-ban a legmagasabb szintet (32,0 %, illetve 30,0 %), de a legnagyobb csökkenést is (–2,4 százalékpont, illetve –2,2 százalékpont) jelentette. A spektrum másik végén Csehország, Szlovénia, Hollandia és Finnország a „legjobban teljesítők” csoportjába tartoztak (a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 12,0 %, 13,7 %, illetve 15,8 % volt az utolsó kettő esetében). Bizonyos mértékű konvergencia volt megfigyelhető az uniós tagállamok között. Az uniós régiók közötti eltérések jelentősek, még a tagállamokon belül is, főként Olaszországban, Franciaországban, Lengyelországban, Németországban, Portugáliában,

Spanyolországban és Belgiumban (lásd az 5. melléklet 8. ábráját), a legkülső régiókat is beleértve. E tekintetben a reformok és beruházások elosztási hatásának folyamatos értékelése még mindig különösen fontos ahhoz, hogy biztosítani lehessen ahhoz a kiemelt uniós célhoz való hozzájárulásukat, hogy 2030-ig legalább 15 millió embert ki lehessen emelni a szegénységből²²².

2.4.2. ábra: A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2023-ban kismértékben csökkent az EU-ban, a tagállamok között némi konvergencia figyelhető meg

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya, 2023-as szint és változás az előző évhez képest (% , a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Törés az idősorban HR esetében.

Forrás: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

A jövedelmi szegénység és a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők aránya kismértékben csökkent, miközben a súlyos anyagi és szociális nélkülözés változatlan maradt. A magasabb megélhetési költségek ellenére nagyjából változatlan eredmények az uniós és tagállami szinten hozott szakpolitikai válaszok szegénységcsökkentő hatásait tükrözik. 2023-ban (a 2022-es jövedelmekre vonatkozóan) Csehországban, majd Dániában, Írországon, Finnországban és Belgiumban volt a legalacsonyabb a szegénységi arány az EU-ban (9,8 %, 11,8 %, 12,0 %, 12,2 % illetve 12,3 %), miután ezekben az országokban csökkenés volt megfigyelhető – lásd a 2.4.3. ábra felső paneljét. Ezzel szemben

²²² Lásd a Bizottság közleményét a tagállami szakpolitikák elosztási hatásának pontosabb értékeléséről ([COM\(2022\) 494 final](#)).

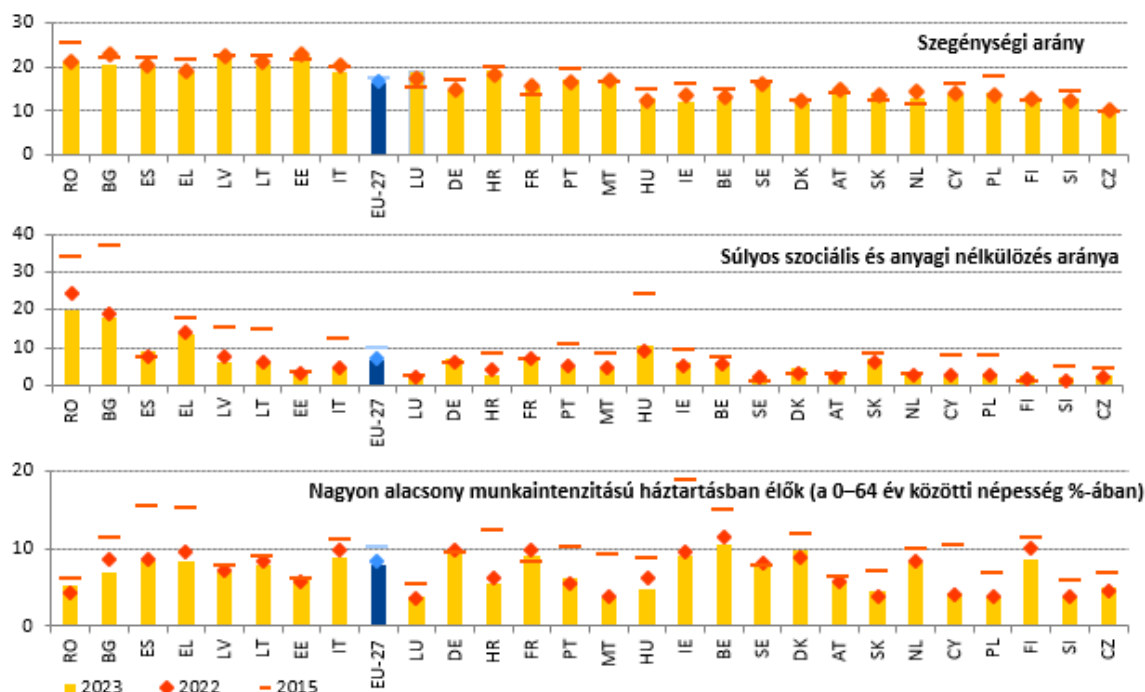
Lettország, Észtország, Románia, Litvánia, Bulgária és Spanyolország mutatta a legmagasabb arányokat (22,5 %, 22,5 %, 21,1 %, 20,6 %, 20,6 % és 20,2 %), annak ellenére, hogy csökkenést regisztráltak (kivéve Lettország esetében, amely változatlan eredményeket mutatott). Az Eurostat 2023. évi jövedelmekre vonatkozó gyorsbecslései szerint a szegénységi küszöb alatt élők aránya uniós szinten és a tagállamok többségében átlagosan stabil volt, míg Luxemburgban, Görögországban, Ausztriában és Franciaországban nőtt, Portugáliában, Spanyolországban, Németországban, Finnországban, Észtországban és Hollandiában pedig csökkent²²³. A súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya nagyjából változatlan maradt az EU-ban, ugyanakkor továbbra is jelentős eltérések mutatkoztak a tagállamok között: a számérték a szlovéniai 2 % és a romániai 19,8 % között mozgott (lásd a 2.4.3. ábra középső paneljét). Ugyanakkor nőtt több tagállamban (Ausztria, Dánia, Magyarország és Spanyolország, 1 százalékpontot meghaladó növekedéssel), míg Romániában, Lettországban, Horvátországban és Franciaországban csökkent. A 2022. évi tartós gazdasági növekedés nyomán kialakult pozitív munkaerőpiaci fejlemények folytatódását tükrözve a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők aránya 2023-ban csökkent (a 2022. évi aktivitás alapján). Ez volt a helyzet a legtöbb tagállamban, a legalacsonyabb szint Máltán, Szlovéniában, Luxemburgban és Lengyelországban, a legmagasabb pedig Belgiumban, Németországban, Dániában, Franciaországban és Írországból volt megfigyelhető – lásd a 2.4.3. ábra középső paneljét. Az elmúlt években tapasztalt jelentős – különösen az élelmiszereket és az energiát érintő – áremelkedések, valamint az alacsonyabb jövedelmekre gyakorolt aránytalan hatásuk hozzájárultak a szegénységi küszöb alatt élők 2019-ben rögzített arányához viszonyított növekedéshez²²⁴. 2022 és 2023 között ez a szám 1,3 százalékponttal, 15,1 %-ra nőtt az EU-ban. Bár a néhány éves visszaesést követően első alkalommal nőtt az arány, továbbra is a 2019. évi (16,5 %-os) érték alatt marad. Bulgária, Ausztria, Spanyolország és Lengyelország kivételével a tagállamok nagy többségében a szegénységi küszöb rögzített aránya is nőtt. A legnagyobb növekedést Észtországban regisztrálták (+6,2 százalékponttal, 20,5 %-ra), amelyet Hollandia és Málta követett (+3,3 százalékponttal, illetve +3,1 százalékponttal, mindkettő esetében 13 %-ra).

²²³ Lásd: [Income inequalities and poverty indicators 2023 flash estimates - Experimental results](#) (A jövedelmi egyenlőtlenségekre és a szegénységi mutatókra vonatkozó 2023. évi gyorsbecslések – Kísérleti eredmények) a kapcsolódó [Eurostat weboldalon](#).

²²⁴ A 2019-ben rögzített szegénységi küszöb alatt élők azok a személyek, akiknek a rendelkezésre álló ekvivalens jövedelme nem éri el a 2019-ben kiszámított, a 2019 és 2023 közötti harmonizált árindekszel kiigazított szegénységi küszöböt. Az adatok a következő internetcímen érhetők el: [[jlc_li22](#)].

2.4.3. ábra: A szegénységi arány és a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők aránya kismértékben csökkent, miközben a súlyos anyagi és szociális nélkülözés változatlan maradt

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya kiemelt mutatójának komponensei (%; 2015, 2022, 2023)

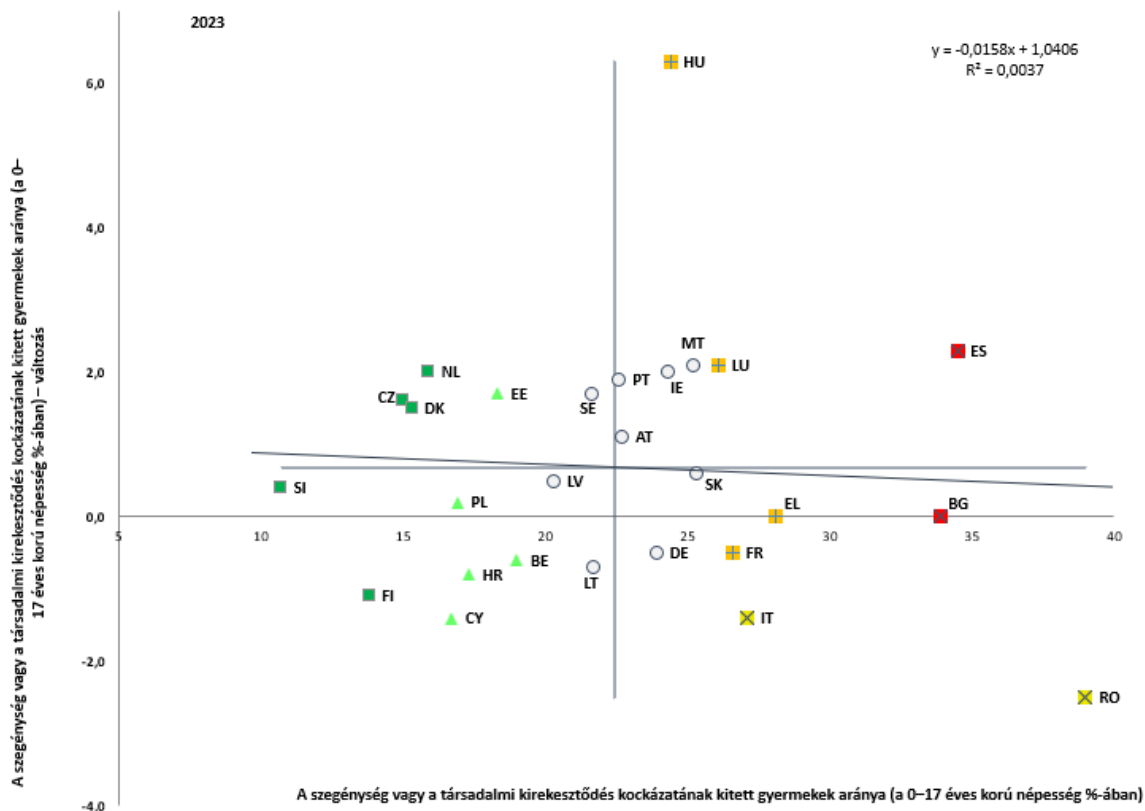

Megjegyzés: a mutatók közötti sorrend meghatározása a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek 2023-as aránya alapján történt. Törés az idősorban Horvátország esetében a szegénységi arány, Franciaország esetében pedig a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya tekintetében.
Forrás: Eurostat [tessi010], [tepsr_lm420], [tepsr_lm430], EU-SILC.

A gyermekszegénység az EU-ban nagyjából változatlan maradt, bár az érintett gyermekek száma 2023-ban kismértékben csökkent. Ebben az évben a Covid19-világjárvány óta először fordult elő, hogy a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek száma kismértékben csökkent az EU-ban (19,9 millió, szemben a 2022. évi mintegy 20 millióval). Ez a létszámcsökkenés azonban – a gyermekek összlétszámának csökkenése miatt – nem eredményezett alacsonyabb arányt. Az arány ezért stabilan 24,8 %-on állt, szemben a 2022. évi 24,7 %-kal, ami 3,5 százalékponttal magasabb, mint a teljes népesség esetében. Szlovénia, Finnország, Csehország, Dánia és Hollandia a „legjobban teljesítők” közé tartozott, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 16 % alatti. Spanyolország és Bulgária ezzel szemben „kritikus helyzetben” volt, az előbbi esetében az arány (több mint 2 százalékponttal 34,5 %-ra) nőtt, az utóbbi esetében pedig 33 % felett volt, és nem volt jelentős javulás az előző évhez képest. Magyarország, ahol a legnagyobb (+ 6,3 százalékpontos) növekedést regisztrálták, 2023-ban „figyelemmel kísérendő” volt, hasonlóan Luxemburghoz, Görögországhoz és Franciaországhoz, amelyek mind viszonylag magas arányokat mutattak. A legnagyobb csökkenést Romániában és Olaszországban mérték (több mint 1 százalékponttal), mindkét ország „gyenge, de javuló” helyzetben van, ugyanakkor Románia regisztrálta az egyik legmagasabb értéket (39 %). Összességében 15 tagállamban nőtt a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek száma és aránya.

2.4.4. ábra: A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya a legtöbb tagállamban nagyjából változatlan maradt, azonban magasabb, mint a teljes népesség körében

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya, 2023-as szint és változás az előző évhez képest (%), a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Törés az idősorban Horvátország esetében.

Forrás: Eurostat [[tepsr_lm412](#)], EU-SILC.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek arányának komponensei uniós szinten stabilak maradtak, de néhány tagállamban jelentős változások voltak megfigyelhetők. A szegénységi arány a gyermekek esetében nagyjából állandó maradt, 2023-ban 19,4 % volt (a 2022-ben mért 19,3 %-hoz képest, a 2022-es illetve a 2021-es jövedelmekre vonatkoztatva). A legnagyobb növekedést Magyarországon (+7,1 százalékpont), míg a legnagyobb csökkenést Németországban (-1 százalékpont) mérték. 2022-höz hasonlóan a szegénységi küszöb alatt élők aránya Romániában, Spanyolországban és Bulgáriában volt a legmagasabb, Finnország, Dánia és Szlovénia esetében pedig a legalacsonyabb. Az Eurostat 2023. évi jövedelmekre vonatkozó gyorsbecslései a gyermekszegénység általános stabilitását jelzik az EU egészében és a legtöbb tagállamban: Németországban, Észtországban, Spanyolországban, Finnországban, Portugáliában, Szlovéniában és Szlovákiában csökkenés, Csehországban, Görögországban, Lettországon, Lengyelországban és Svédországban pedig növekedés figyelhető meg²²⁵. A gyermekek körében a súlyos anyagi és szociális nélkülözés előfordulása is nagyjából

²²⁵ Lásd: [Income inequalities and poverty indicators 2023 flash estimates - Experimental results](#) (A jövedelmi egyenlőtlenségekre és a szegénységi mutatókra vonatkozó 2023. évi gyorsbecslések – Kísérleti eredmények), valamint az [összes mutatót tartalmazó táblázat](#) a kapcsolódó [Eurostat weboldalon](#).

változatlan maradt: 2023-ban uniós szinten 8,4 % volt, de Romániában jelentősen csökkent (– 8,2 százalékpont). Végezetül a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élő gyermekek aránya 2023-ban stabilan 7,5 % maradt az EU-ban és a tagállamok többségében. A gyermekek szegénységből és társadalmi kirekesztődésből való kiemelése elengedhetetlen ahhoz, hogy teljes mértékben kibontakoztathassák lehetőségeiket, és meg tudják törni a generációk közötti szegénység ciklusát. Az európai gyermekgarancia valamennyi tagállamban történő végrehajtása kulcsfontosságú e tekintetben²²⁶.

A pillérhez kapcsolódó 5. háttérmagyarázat: Gyermekgondozás az uniós országokban

Bebizonyosodott, hogy a minőségi kisgyermekkorai nevelés és gondozás kedvező hatással van a gyermekek kilátásaira és ezáltal a gazdasági és társadalmi fejleményekre. A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való korai részvétel elősegíti a társas és kognitív fejlődést, különösen a hátrányos helyzetű gyermekek esetében. Ez hozzájárul ahhoz, hogy az élet későbbi szakaszában jobb tanulási és foglalkoztatási eredményeket érjenek el, és enyhíti a szegénység generációk közötti átörökítését. Továbbá azáltal, hogy lehetővé teszi a szülők számára, hogy egyensúlyt teremtsenek a családi élet és a munkavállalási törekvések között, a minőségi kisgyermekkorai nevelés és gondozás hozzájárul a nemek közötti nagyobb egyenlőséghez, az erőteljesebb munkaerőpiaci részvételhez és a gazdasági növekedéshez, valamint a szegénység csökkentéséhez²²⁷. *A Tanács ajánlása a kisgyermekkorai nevelésről és gondozásról: a 2030-ra vonatkozó barcelonai célok* a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételre vonatkozó, 2030-ra kitűzött célt a 3 év alatti gyermekek esetében legalább 45 %-ra emeli (a lemaradó tagállamok kivételével)²²⁸. Felszólítja továbbá a tagállamokat, hogy számolják fel a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel terén a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának (AROE) kitett gyermekek és a teljes népesség közötti szakadékot. *Az európai gyermekgaranciáról szóló tanácsi ajánlással*²²⁹ összhangban a magas színvonalú kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való hozzáférésnek hatékonynak és ingyenesnek kell lennie a szegénység kockázatának kitett gyermekek számára.

Az EU-ban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétele átlagosan sokkal kisebb mértékben nőtt az elmúlt évtizedben, mint más gyermekeké. Miután 2015–2018-ban négy évvel fokozatosan nőtt a szegénység kockázatának nem kitett gyermekek részvételi aránya, 2019-ben pedig hirtelen nőtt a szegénységben élő gyermekek részvételi aránya, a két csoport részvételi aránya közötti különbség 2019-ben nagyjából 12 százalékpont volt, ami nagyjából a 2015-ös szintnek felelt meg. A különbség 2021-ben volt a legnagyobb, mivel meredeken nőtt a nem szegénységben élő gyermekek részvétele, a szegénységben élő gyermekek részvétele pedig nagyjából stagnált. 2023-ban a két csoport közötti 15,8 százalékpontos különbség lényegesen nagyobb volt, mint 2015-ben (a szegénység kockázatának kitett gyermekeknek csupán 25,2 %-a vett részt kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban, szemben a szegénység kockázatának nem kitett gyermekek 41,0 %-ával).

²²⁶ A Tanács (EU) 2021/1004 ajánlása (2021. június 14.) az európai gyermekgarancia létrehozásáról (HL L 223., 2021.6.22., 14. o.).

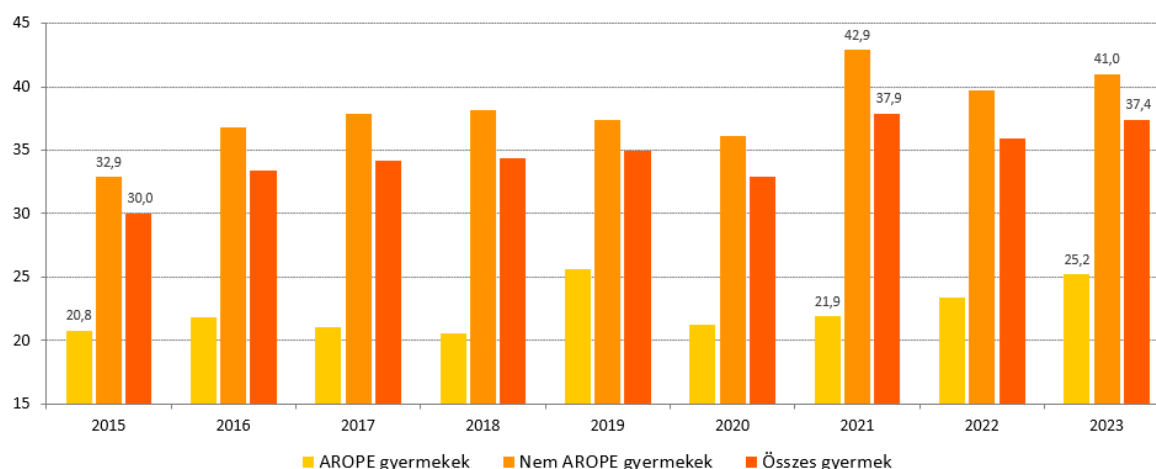
²²⁷ Lásd többek között: Darvas, Z. M., Welslau, L. és Zettelmeyer, J.: *Incorporating the impact of social investments and reforms in the European Union's new fiscal framework*, Bruegel Working Paper, 2024, valamint Rossin-Slater, M. és Wüst, M.: *What is the added value of preschool for poor children? Long-term and intergenerational impacts and interactions with an infant health intervention*, American Economic Journal: Applied Economics, 12(3), 2020.

²²⁸ Lásd itt: [2022/C 484/01](#). A „legalább 45 %-os” célérték alóli kivételeket a (3) bekezdés a) pontja tartalmazza.

²²⁹ A Tanács (EU) 2021/1004 ajánlása (2021. június 14.) az európai gyermekgarancia létrehozásáról.

A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel terén sokkal lassabb az előrelépés a hátrányos helyzetű gyermekek körében

A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban részt vevő gyermekek szegénységi kockázat szerint (hetente legalább 1 órán át, a 3 év alatti gyermekek %-ában)

Megjegyzés: A 2020-i adatok becslést tartalmaznak.

Forrás: Eurostat [[ilc_caindform25b](#)].

A kisgyermekkorai nevelés és gondozás mérsékelt megfizethetősége és rendelkezésre állása akadályozza a hozzáférést, különösen a szegénység kockázatának kitett gyermekek esetében, amivel a tagállamok az európai gyermekgaranciával kapcsolatos cselekvési terveikben foglalkoznak, az uniós forrásokból származó támogatással. Míg például egyes tagállamokban (pl. **Dániában** és **Szlovéniában**) a kisgyermekkorai nevelés és gondozás már most is térítésmentes a legkevésbé tehető családok gyermekei számára, **Portugália** reformot hajtott végre annak érdekében, hogy valamennyi gyermek számára ingyenes legyen a kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való hozzáférés, **Lengyelország** pedig – helyreállítási és rezilienciaépítési tervének részeként – ellátásokat vezetett be az intézményes gondozásban részesülő, 3 év alatti gyermekek szülei számára a gyermekgondozási szolgáltatások díjaihoz kapcsolódó költségek fedezése vagy csökkentése céljából. Számos országban a kisgyermekkorai nevelési és gondozási ágazatot a létesítmények és a munkaerő hiánya is sújtja. Míg **Bulgária** ígéretet tett a kisgyermekkorai nevelés és gondozás szolgáltatási hálózatának bővítésére, **Németország** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként kötelezettséget vállalt arra, hogy cselekvési tervében új létesítmények építése révén 90 ezer további gyermekgondozási férőhelyet hoz létre. A kisgyermekkorai neveléssel és gondozással kapcsolatos beruházásokat az ESZA+ támogatja. 2022-ben a gyermekgondozási kapacitások bővítése hat tagállamban 22 ESZA+ operatív program keretében valósult meg, amelyek 60,7 millió EUR-t tettek ki. Emellett az uniós tagállamok többsége olyan intézkedéseket is belefoglalt helyreállítási és rezilienciaépítési terveibe, amelyek növelik a kisgyermekkorai nevelés és gondozás kapacitását, inkluzivitását és/vagy minőségét. Ezek a beruházások több mint 8 milliárd EUR-t tesznek ki.

A szegénység mélysége mind a teljes népesség, mind a gyermekek körében stabil maradt az EU-ban, de egyes tagállamokban jelentősen nőtt. A szegénység mélysége a szegénység kockázatának kitettek jövedelmi szintje és a szegénységi küszöb közötti különbözetként

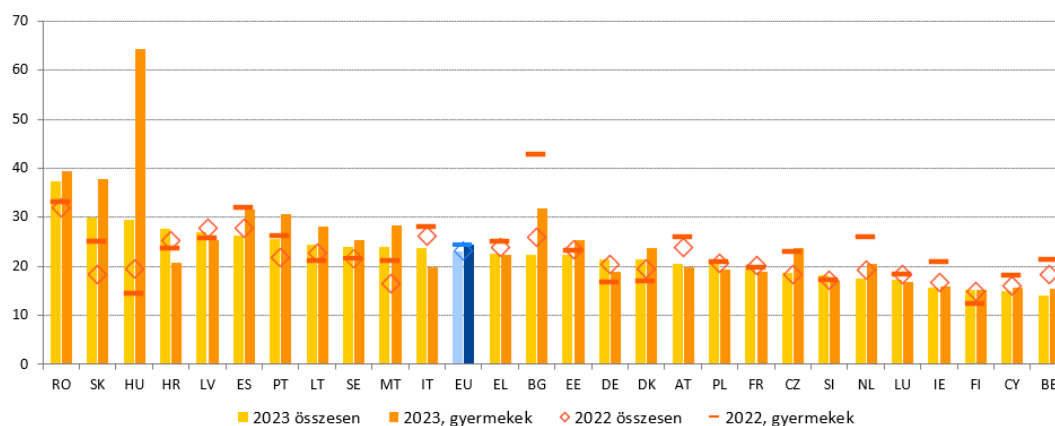
mérhető²³⁰. 2023-ban uniós szinten kismértékben, 23,0 %-ra csökkent (a 2022-es jövedelmekre vonatkoztatva) – lásd a 2.4.5. ábrát. Romániában volt a legnagyobb (37,4 %), ezt követte Szlovákia és Magyarország (29,9 %, illetve 29,5 %), jelentős (5,4, 11,5, illetve 10,1 százalékpontos) növekedést követően. A legerőteljesebb csökkenést Belgiumban mérték (–4,2 százalékpont), amely az EU-ban a legalacsonyabb szintnek felel meg (14,0 %). A szegénység mélyebb a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők körében, mértéke 2023-ban mintegy 63,0 %-os volt az EU-ban (a 2022. évi jövedelmekre vonatkoztatva)²³¹. A gyermekek esetében a szegénység mélysége átlagosan változatlan maradt az EU-ban, de magasabb, mint a teljes népesség körében (24,4 %). E tekintetben az arányok Magyarországon voltak a legmagasabbak (64,3 %), nagyon jelentős növekedést követően (49,8 százalékpontos növekedés, több mint háromszorosa a 2022. évi, egyik legalacsonyabb arányhoz képest), ezt követi Románia (39,4 %) és Szlovákia (37,7 %), 6,3 százalékpontos, illetve 12,7 százalékpontos növekedéssel. A legerőteljesebb csökkenés Bulgáriában volt megfigyelhető (–10,9 százalékpont), a szint azonban továbbra is magas (31,9 %), és Olaszországban (–8 százalékpont), amely az uniós átlag (19,9 %) alatti szintet ért el. Finnország és Belgium jegyezte fel a legalacsonyabb arányokat (15,4 %, illetve 15,2 %).

²³⁰ Ez a [relatív medián szegénységi részként](#) is ismert mutató a szegénységi küszöb alatt élő személyek rendelkezésre álló medián ekvivalens jövedelme és a szegénységi küszöb közötti különbözetként számítható ki, és a szegénységi küszöb százalékában lehet megadni. Ez a küszöbérték az adott országban élő összes ember rendelkezésre álló nemzeti medián ekvivalens jövedelme 60 %-ának felel meg (nem az Unió egészére vonatkozik).

²³¹ Eurostat [[ilc_li06](#)].

2.4.5. ábra: A szegénység mélysége nagyjából stabil volt az EU-ban, de gyakorta volt nagyobb a gyermekek esetében

A relatív szegénységi rés a szegénységi küszöb szerint, a teljes népesség és a gyermekek (0–17, %) arányában

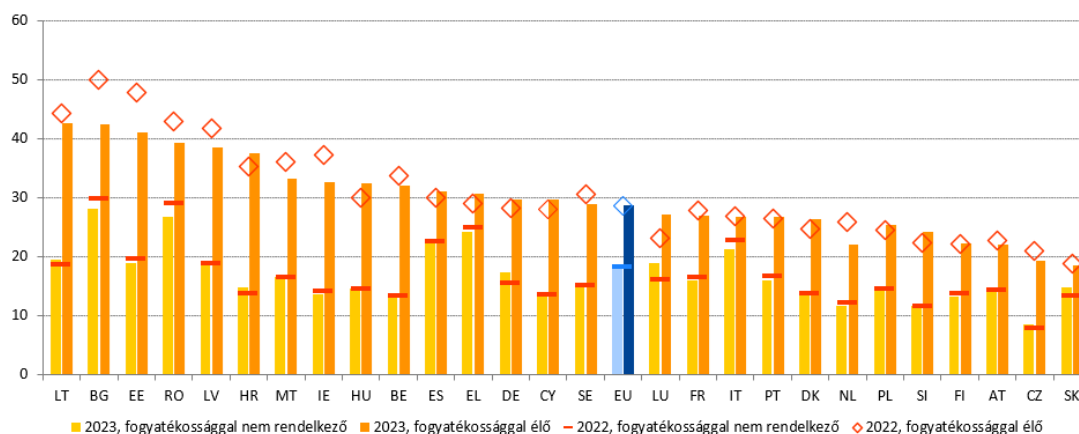

Megjegyzés: Törés az idősorban Franciaország és Luxemburg esetében 2022-ben, Horvátország esetében pedig 2023-ban.

Forrás: Eurostat [[ilc_li11](#)], EU-SILC.

2.4.6. ábra: A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata a fogyatékossgal élő személyek esetében továbbra is magasabb valamennyi tagállamban

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett, fogyatékossgal ill. fogyatékossgal nem rendelkező élő személyek aránya (16 évesek és idősebbek korcsoportja, %)

Megjegyzés: Törés az idősorban Horvátország esetében, és becslést adtak Németország esetében 2023-ra vonatkozóan.

Forrás: Eurostat [[hlth_dpe010](#)], EU-SILC.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata a fogyatékossgal élő személyek esetében még mindig magas. Esetükben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2023-ban 28,8 %, azaz 10 százalékponttal magasabb volt, mint a népesség többi része esetében. Az arány az egyes tagállamok között is jelentős eltéréseket mutatott – lásd a 2.4.6. ábrát. A tavalyi évhez képest mért enyhe csökkenés ellenére a legmagasabb arány Litvániában, Bulgáriában és Észtországban volt megfigyelhető (42,7 %, 42,4 %, illetve 41 %), míg a legalacsonyabb Szlovákiában (18,6 %). A fogyatékossgal élő személyek körében Romániában és Bulgáriában volt a legmagasabb az anyagi és szociális nélkülözés szintje (28,4 %, illetve 28,1 %). Összességében a munkaképes korú fogyatékossgal élő személyek voltak a leginkább kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának, őket a fogyatékossgal élő fiatalok követték

(33,6 %, illetve 33,5 %). Emellett a fogyatékossgal élő nők nagyobb kockázatnak voltak kitéve, mint a fogyatékossgal élő férfiak (29,8 %, szemben a 27,6 %-kal).

Az EU-n kívül születettek esetében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata kismértékben csökkent, de továbbra is jóval magasabb, mint az EU-ban születettek esetében. Az EU-n kívül születettek körében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya több mint kétszerese volt az EU-ban születettek arányának (39,2 %, illetve 18,4 %). A két csoport közötti különbség Ausztriában (42,7 %, illetve 11,4 %), Belgiumban (42,1 %, illetve 14,6 %) és Spanyolországban (46,7 %, illetve 21,1 %) volt a legnagyobb. Görögországban ez a különbség 2023-ban igen jelentős mértékben csökkent (5,1 százalékponttal 23 százalékpont), bár az EU-n kívül születettek körében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek aránya 2023-ban az egyik legmagasabb volt az összes tagállam közül (47,1 %). A különbség jelentősen csökkent Spanyolországban (–4,7 százalékpont) és Bulgáriában (–11,9 százalékpont), míg Máltán nőtt a legnagyobb mértékben (+8,7 százalékpont)²³².

A romák jelentős része továbbra is ki van téve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának az EU-ban. A legfrissebb felmérési adatok szerint a felmérésben részt vevő országokban átlagosan a romák 80 %-a volt kitéve a szegénység kockázatának²³³, és 2016 és 2021 között nem történt előrelépés. Átlagosan a (18 év alatti) roma gyermekek 83 %-a élt a szegénység kockázatának kitétt háztartásban. Emellett a romák nagyobb arányban (48 %) szembesülnek súlyos anyagi nélkülözéssel, mint az általános népesség, különösen a fiatalabb és az idősebb kohorszok. A romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének előmozdítását célzó, 2020–2030-as időszakra szóló uniós stratégiai keretrendszer felszólítja a tagállamokat, hogy legalább felére csökkentsék a romák és az általános népesség – többek között a gyermekek – közötti szegénységi rést, és biztosítsák, hogy 2030-ra a romák többsége kitörjön a szegénységből²³⁴. A romák egyenlőségéről, társadalmi befogadásáról és részvételéről szóló tanácsi ajánlással a tagállamok kötelezettséget vállaltak arra, hogy a romák egyenlőségének, társadalmi befogadásának és részvételének hatékony támogatása érdekében küzdenek a romák rendkívül magas szegénységi rátája, valamint anyagi és szociális nélkülözése ellen²³⁵. A megújított nemzeti romastratégiai keretek értékelése szorgalmazza, hogy a tagállamok foglalkozzanak a feltárt, fejlesztésre szoruló területekkel, valamint újítsák meg és módosítsák, így többek között tegyék ambiciózusabbá kereteiket²³⁶. A romák megfelelő és deszegregált lakhatáshoz való egyenlő hozzáféréseinek biztosításáról, valamint a szegregált települések kezeléséről szóló tanácsi következtetések²³⁷ felkérlik a tagállamokat, hogy azonosítsák és használják fel az e célra rendelkezésre álló valamennyi forrást.

Az energiaszegénység 2023-ban már második éve nőtt az EU-ban, ami a magas energiaköltségek hatását tükrözi, és a tagállamok között jelentős különbségek

²³² Az Eurostat [[ilc_peps06n](#)] mutatója szerint a nem uniós országokban születettek és az adatközlő országban születettek összehasonlítása; 18 éves vagy annál idősebb személyek. Az előbbi esetében nem állnak rendelkezésre Romániára vonatkozó adatok.

²³³ [Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének 2021. évi romafelmérése](#). A felmérésben részt vevő országok a következők voltak: BG, CZ, EL, ES, HR, HU, PT, RO, SK.

²³⁴ Lásd: [A romák egyenlőségének, befogadásának és részvételének előmozdítását célzó új uniós stratégiai keret \(teljes csomag\)](#).

²³⁵ Lásd: [HL C 93., 2021.3.19., 1. o.](#)

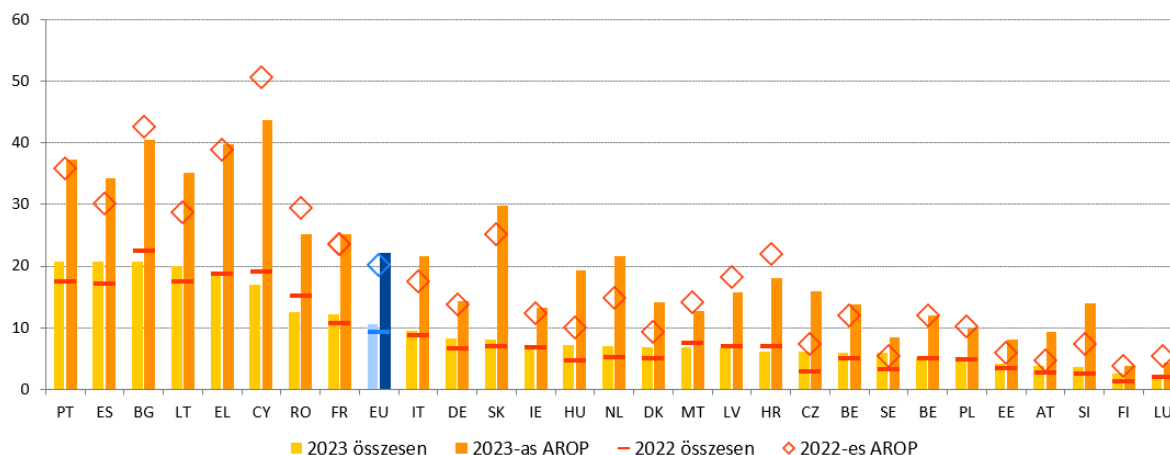
²³⁶ Az értékelést lásd: [COM\(2023\) 7 final](#) a [teljes csomagban](#).

²³⁷ [A Tanács következtetései a romák megfelelő és deszegregált lakhatáshoz való egyenlő hozzáféréseinek biztosítását, valamint a szegregált települések problémájának kezelését célzó intézkedésekről](#).

mutatkoznak. Az energiaszegénység, azaz azoknak az aránya, akik nem képesek megfelelően fűteni otthonukat, 1,3 százalékponttal nőtt az EU-ban, így 2023-ban ez az arány elérte a 10,6 %-ot²³⁸. Ez a növekedés már második éve tart, miután 2015 és 2021 között folyamatosan csökkent (9,6 %-ról 6,9 %-ra) – lásd a 2.4.7. ábrát. Ez az energiaárak 2021 második felében kezdődött és 2022-ben súlyosbodott emelkedésének hatását tükrözi. Az a tény, hogy az energiaszegénység növekedése 2023-ban alacsonyabb, mint 2022-ben – miközben az ársokk 2022 telén lényegesen nagyobb volt, mint 2021 telén –, arra utal, hogy az EU és tagállamai által elfogadott rendkívüli támogatási intézkedések eredményesen mérsékeltek a hatást²³⁹. Az energiaszegénység tagállamonként jelentősen eltért 2023-ban: Luxemburgban 2,1 %, míg Spanyolországban és Portugáliában 20,8 % volt. Dániában, Hollandiában, Spanyolországban, Litvániában, Magyarországon, Portugáliában és Svédországban volt a legnagyobb növekedés, míg Bulgáriában, Horvátországban, Cipruson, Máltán, Lettországon és Romániában csökkenés volt tapasztalható. A növekedés 2023-ban jelentősebb volt a szegénység kockázatának kitettek esetében, mint az általános népesség esetében (+2,1 százalékpont). Ez utóbbi esetében az energiaszegénység az átlag több mint kétszerese volt (2023-ban 22,2 %), a finnországi 3,8 % és a ciprusi 43,6 % között mozgott. A szegénység kockázatának kitettek körében Dániában, Spanyolországban, Olaszországban, Litvániában, Magyarországon, Ausztriában, Lengyelországban, Szlovéniában és Szlovákiában mérték a legnagyobb növekedést, míg Bulgáriában, Horvátországban, Cipruson és Lettországon csökkent az energiaszegénység.

2.4.7. ábra: Az energiaszegénység nőtt az EU-ban, nagy eltérésekkel a tagállamok között

Azon személyek aránya, akik nem képesek megfelelően fűteni otthonukat, a teljes és a szegénység kockázatának kitett népesség körében, 2022 és 2023 (%)

Megjegyzés: Törés az idősorban LT esetében 2023-ban.

Forrás: Eurostat [[ilc_mdcs01](#)], EU-SILC.

A jövedelmi egyenlőtlenség 2023-ban nagyjából stabil volt az EU-ban, és a tagállamok között némi konvergencia figyelhető meg. A jövedelmi ötödök aránya (S80/S20) 2023-ban nagyrészt stabil maradt, 4,72 volt (a 2022. évi 4,73-hoz képest, a 2022. illetve a 2021. évi

²³⁸ Az EU-ban az energiaszegénység nyomon követésére használt fő mutatók egyike azoknak az aránya, akik nem képesek megfelelően fűteni otthonukat. Az uniós szintű energiaszegénységi mutatókkal kapcsolatos további információkért lásd az [SPC-ISG adatlapot](#).

²³⁹ Az energiaszegénységről rendelkezésre álló legfrissebb adatok a 2023. évi EU-SILC-ből származnak. Ezekre a kérdésekre vonatkozó felméréseket általában az év első felében, az adott év januárja és júniusa közötti időszakban végzik, így a 2023-as adatok a 2022. téli energiaárak emelkedésének hatását tükrözik.

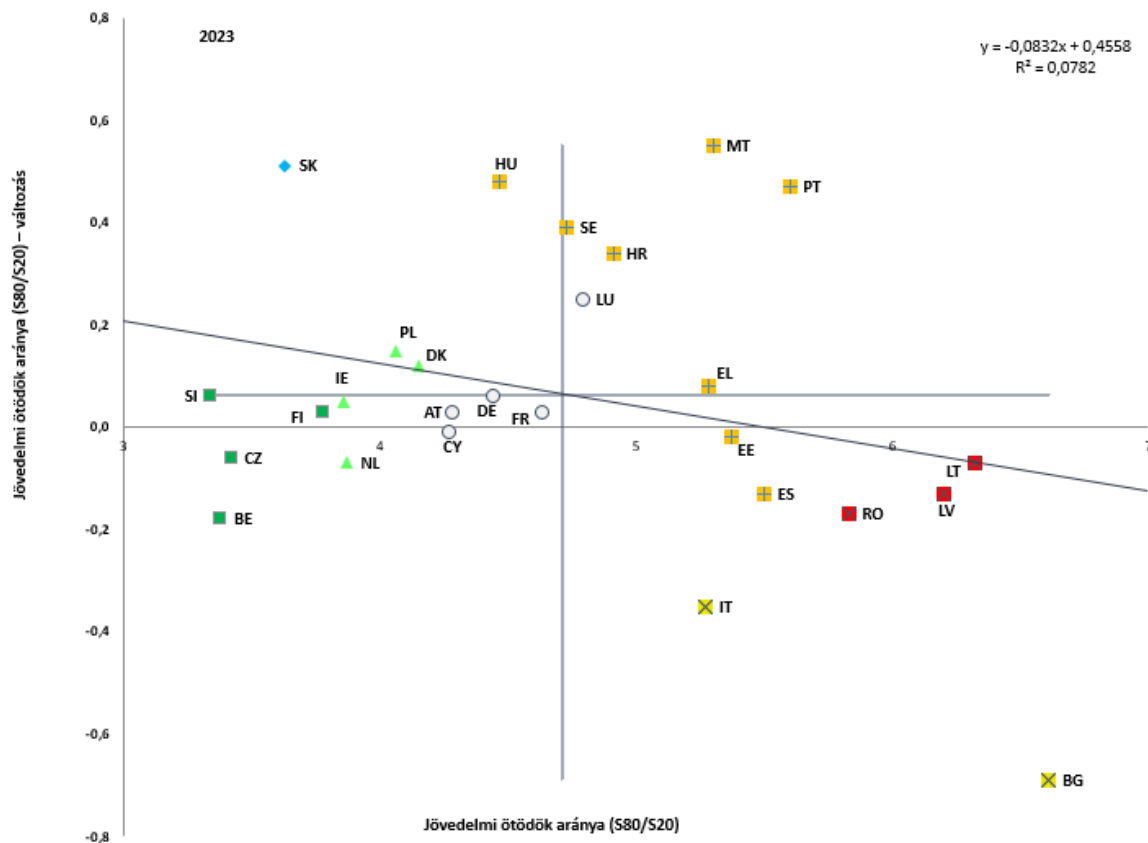
jövedelmekre vonatkoztatva)²⁴⁰. A „kritikus helyzeteket” Litvániában, Lettorszáiban és Romániában rögzítette a statisztika, ahol a jövedelmi egyenlőtlenség szintje a legmagasabbak közé tartozott az Unióban, a 2023-ban mért viszonylag kismértékű csökkenés ellenére – lásd a 2.4.8. ábrát. Spanyolországban, Észtországban és Görögországban, valamint Portugáliában és Máltán is magas volt az egyenlőtlenség (ez utóbbi kettőben viszonylag jelentős növekedést követően). A hasonlóan jelentős mértékű növekedés az uniós átlag körüli szinteket eredményezett Magyarországon, Svédországban és Horvátországban. 2023-ban mind a nyolc tagállamban „figyelemmel kísérendő” volt a helyzet. Másrészt a jövedelmi egyenlőtlenség csökkenése Bulgáriában volt a legnagyobb (-0,69), amely azonban 2023-ban még így is az egyik legmagasabb szintet (6,61) érte el, helyzete „gyenge, de javuló”, hasonlóan Olaszországhoz, ahol kisebb mértékben csökkent (-0,35), de eleve alacsonyabb szintről, mindkettő hozzájárult a felfelé irányuló konvergenciához. Belgium, Csehország, Szlovénia és Finnország 2023-ban a „legjobban teljesítők” közé tartoztak. Egyes tagállamokban, például Németországban, Magyarországon, Olaszországban, Portugáliában és Svédországban a jövedelmi egyenlőtlenség szintje régióként jelentős eltérést mutat (lásd az 5. melléklet 4. ábráját), a legkülső régiókat is beleértve. Az Eurostat 2023-as jövedelmi évre vonatkozó gyorsbecslései szerint a jövedelmi ötödök arányával mért jövedelmi egyenlőtlenségek alakulása valamennyi országban meglehetősen stabil volt, kivéve Lettországot, ahol jelentős növekedést becsültek²⁴¹. A reformok és beruházások elosztási hatásainak vizsgálata különösen fontos a jövedelmi egyenlőtlenségre gyakorolt hatás figyelembevétele és a szakpolitikai döntéshozatal előzetes megalapozása szempontjából.

²⁴⁰ A mutató a népesség legmagasabb jövedelemmel rendelkező 20 %-a által szerzett (rendelkezésre álló ekvivalens) jövedelemnek a legalacsonyabb jövedelmű 20 % által szerzett jövedelemhez viszonyított aránya.

²⁴¹ Lásd: [2023. évi gyorsbecslések, kísérleti eredmények](#), 13. o.

2.4.8. ábra: A jövedelmi egyenlőtlenség 2023-ban átlagosan nagyjából stabil volt az EU-ban, és a tagállamok között némi konvergencia figyelhető meg

Jövedelmi ötödök aránya (S80/S20), 2023. évi szintek és változások az előző évhez képest (a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Törés az idősorban Horvátország esetében.

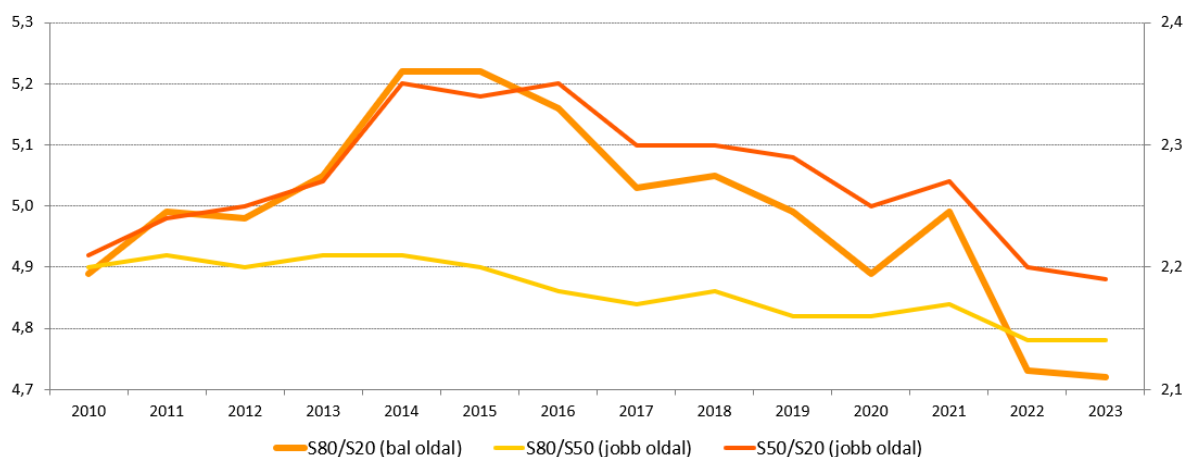
Forrás: Eurostat [tessi180], EU-SILC.

Hosszabb távon a jövedelmi egyenlőtlenségek a 2014–2015-ös csúcsértéket követően csökkentek, ingadozások és a tagállamok közötti különbségek figyelhetők meg. A jövedelmi egyenlőtlenségek (az S80/S20 mutatóval mérve) meredeken nőttek az EU-27-ben a kettős recesszió során, majd visszaestek a pénzügyi válság előtt ismert szintekre, a legutóbbi években pedig kismértékben tovább csökkentek – lásd a 2.4.9. ábrát. A jövedelmi egyenlőtlenség a jövedelemeloszlás alsó hányadában (azaz az S50/S20 módszerrel mérve) 2023-ra nagyjából visszaállt a 2010-es szintre, míg kissé alacsonyabb volt, mint a jövedelemeloszlás felső hányadában (azaz S80/S50). Ez rávilágít az elmúlt években az EU-ban hozott gyors és eredményes, különösen a Covid19-válsággal és a magas megélhetési költségekkel kapcsolatos szakpolitikai válaszok hatására. Ugyanakkor rámutat arra is, hogy a jövedelemeloszlás alsó hányadában átlagosan nem történt jelentős hosszú távú javulás. Míg számos tagállamban 2007 és 2022 között az alacsonyabb ötödök esetében javult a jövedelemhányad, más tagállamokban (nevezetesen Olaszországban, Litvániában, Luxemburgban, Magyarországon, Máltán, Dániában és Svédországban) a polarizációra utaló

jelek mutatkoztak²⁴². Összességében a második, a harmadik és a negyedik jövedelmi ötöd (mint a középosztály lehetséges helyettesítője) több tagállamban kissé növelte a jövedelemhányadát az időszak során, néhány fontos kivétellel (főként Bulgária, Ciprus és Finnország).

2.4.9. ábra: A jövedelmi egyenlőtlenségek az EU-27-ben az elmúlt tizenöt évben ingadoztak, a közelmúltban pedig csökkentek

A S80/S20, S80/S50 és S50/S20 kvantilisek arányai (2010–2022)

Megjegyzés: Az adatsorok törését lásd az adattáblázatokban.

Forrás: Eurostat [[tessi180](#)], [[ilc_di11d](#)], [[ilc_di11e](#)], EU-SILC.

A szociális védelmi ellátásokra fordított kiadások nominálértéken nőttek, azonban 2023-ban reálértéken csökkentek, továbbá a tagállamok és az egyes ágazatok között nagy eltérések mutatkoztak²⁴³. A GDP-hez viszonyított arány 2023-ban 26,8 % volt az EU-ban (szemben a 2022. évi 26,9 %-kal), ami 3,2 százalékponttal alacsonyabb, mint a Covid19-válság során mért 2020. évi csúcstérték (30 %, a válságra adott rendkívüli szakpolitikai válasz miatt). Annak ellenére, hogy e tekintetben 2018 óta (különösen a 2020–2021-es időszakban) némi konvergencia volt tapasztalható, a tagállamok közötti eltérések továbbra is jelentősek: hat tagállam esetében az arány meghaladja a 28 %-ot, a többi tagállamé pedig 17 % alatt van²⁴⁴. Míg a szociális védelmi ellátásokra fordított kiadások nominálértéken 2023-ban 6,1 %-kal nőttek az EU-ban, reálértéken kismértékben csökkentek (–0,2 %) ²⁴⁵, ami a még mindig magas inflációs környezetet tükrözi. A reálérték változása a hét tagállamban mért több mint 5 %-os növekedéstől a négy másik tagállamban mért több mint 2 %-os csökkenésig terjed²⁴⁶. Uniós szinten a 2023-ban reálértéken bekövetkezett enyhe csökkenést a társadalmi kirekesztődéssel összefüggő ellátások közel 8 %-os csökkenése és a munkanélküli ellátások közel 5 %-os csökkenése, valamint a betegségi és egészségügyi ellátásokkal kapcsolatos kiadások mintegy 1 %-os csökkenése okozta. Másrészt az öregségi és túlélő hozzátartozói ellátásokkal kapcsolatos ráfordítások reálértéken 0,7 %-kal nőttek.

²⁴² Törés szempontjából semlegesített adatok alapján. A teljes elemzés [Economic inequalities in the EU – key trends and policies](#) (Gazdasági egyenlőtlenségek az EU-ban – fő tendenciák és szakpolitikák) címen érhető el.

²⁴³ Eurostat: Szociális védelem ([spr_exp_func](#), lekérdezés napja: 2024.11.7.). A 2023. évi adatok Görögország kivételével valamennyi tagállam esetében becslések.

²⁴⁴ Ezek a következők: FR, FI, AT, DE, BE és IT, illetve IE, MT, EE, RO, LT és HU.

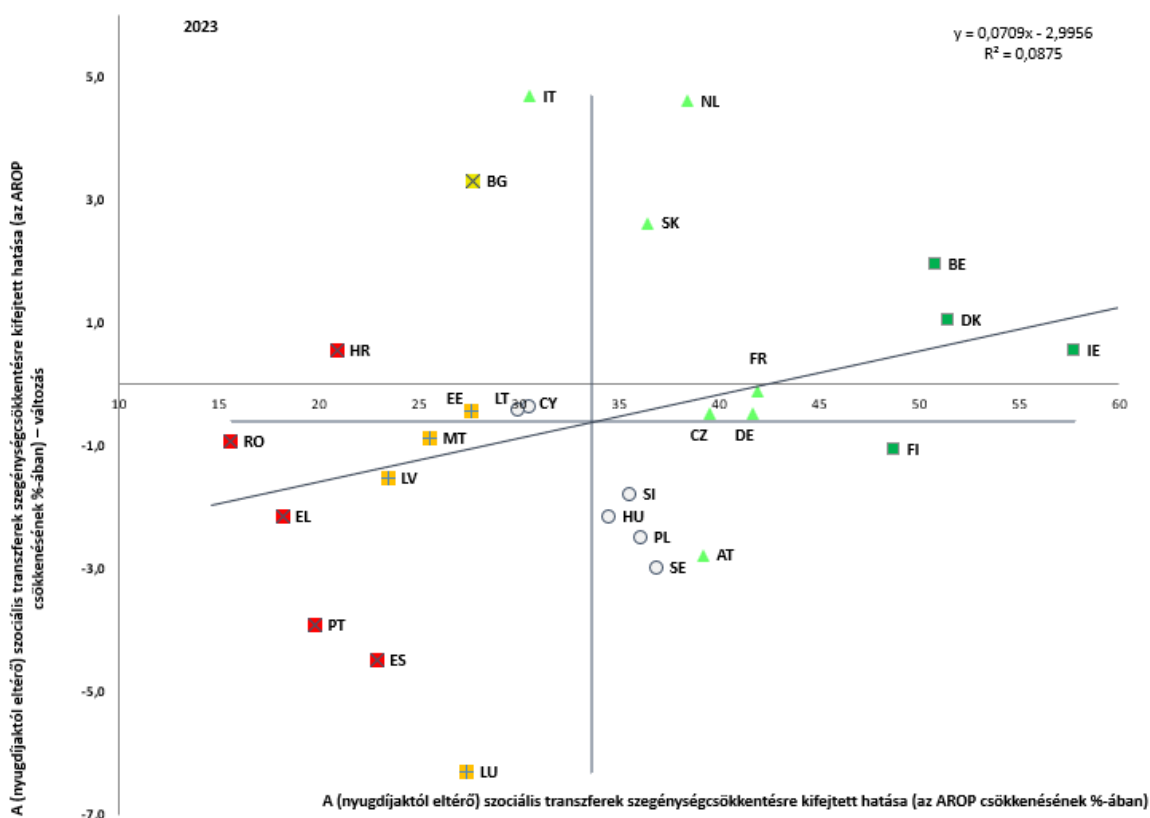
²⁴⁵ A reálértéken számított változásokat úgy kell megbecsülni, hogy a nominális értéken EUR-ban kifejezett kiadásokat [[spr_exp_func](#)] a harmonizált fogyasztói árindexszel (HICP) deflálják – további részletek [itt](#) találhatóak.

²⁴⁶ Ezek a következők: SK, PL, CY, BE, BG, LU és NL, illetve EE, LV, IT és LT.

Az öregségi és túlélő hozzátartozói ellátásokra fordított kiadások az EU-ban még mindig a szociális védelmi ellátásokra fordított kiadások közel felét teszik ki. Ez az arány 2023-ban 46,7 % volt (szemben a 2022. évi 46,2 %-kal). Az egészségügyi és betegségi ellátások továbbra is a második legnagyobb arányt képviselték (29,9 %, szemben a 2022. évi 30,2 %-kal), míg a családi ellátások 8,6 %-ot (2022-höz hasonlóan), a rokkantsági ellátások pedig 7,1 %-ot tettek ki (szemben a 2022. évi 7 %-kal). A munkanélküli ellátások aránya a munkanélküliséggel együtt 2023-ban tovább csökkent, 3,9 %-ra (ez az idősorok első éve, azaz 2008 óta rekordalacsony szintnek felel meg), szemben a 2022. évi 4,1 %-kal, miután a 2020-ban elért rekordmagas szintről (7,4 %) esett vissza. Ezzel párhuzamosan a társadalmi kirekesztődéssel összefüggő ellátások költséghányada a 2022. évi 2,6 %-ról 2023-ban 2,4 %-ra csökkent. A lakhatási támogatásokra fordított kiadások aránya (1,4 %) viszont 2022-höz képest (1,3 %) kismértékben nőtt. Az öregségi és túlélő hozzátartozói ellátások aránya az előző évhez képest nőtt a tagállamok többségében (26-ból 16 tagállamban), míg az olyan kategóriáké, mint az egészségügyi ellátás, a betegségi ellátások, a munkanélküliségi ellátások vagy a társadalmi kirekesztődéssel kapcsolatos ellátások, a legtöbb tagállamban csökkent.

2.4.10. ábra: A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 2023-ban kismértékben csökkent, némi eltérés is megfigyelhető

A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása, 2023. évi szintek és változás az előző évhez képest (%), a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Törés az idősorban Horvátország esetében.

Forrás: Eurostat [[tespm050](#)], EU-SILC.

A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 2023-ban kismértékben csökkent, némi eltérés is megfigyelhető a tagállamok között. Ez a csökkenés egyaránt vonatkozik az uniós átlagra (-0,3 százalékpont, még mindig magasabb, mint a Covid19-világjárvány előtt) és a tagállamok nagy többségére – lásd a 2.4.10. ábrát. Az

egyes országok között azonban továbbra is jelentősek a különbségek. 2023-ban (a 2022. évi jövedelmekre vonatkoztatva) Romániában, Görögországban, Portugáliában, Horvátországban és Spanyolországban „kritikus helyzeteket” regisztráltak, amelyek mindegyikében a szociális transzferekre gyakorolt igen alacsony (15,6 % és 22,9 % közötti) hatás volt a jellemző, Horvátország kivételével pedig valamennyien csökkenést regisztráltak. Négy tagállam volt „figyelemmel kísérendő”. Ezek közül Luxemburgban csökkent a legnagyobb mértékben a hatás, míg Észtországban, Máltán és Lettországon kisebb volt a csökkenés, mindegyikük az uniós átlag alatt volt. Ezzel szemben Írország, Dánia, Belgium és Finnország „legjobban teljesítők” voltak (48,7 % és 57,7 % között). A szociális transzfereknek a jövedelmi szegénység kockázatára gyakorolt hatása 2023-ban átlagosan az EU-ban a gyermekek esetében is enyhén csökkent (−0,3 százalékpont²⁴⁷), ami 20 tagállamban bekövetkezett visszaesést tükröz (Magyarországon akár −18,6 százalékpont, Luxemburgban −8,8 százalékpont, Svédországban pedig −7,3 százalékpont), amit nem ellensúlyozott a tagállamok egy kisebb részében tapasztalható növekedés (Olaszországban +8,2 százalékpont, Szlovákiában +3,2 százalékpont, Horvátországban pedig +2,5 százalékpont). A szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása tekintetében jelentős különbségek mutatkoztak az uniós régiók között, különösen Belgiumban, Németországban, Olaszországban, Magyarországon, Lengyelországban, Portugáliában és Spanyolországban (lásd az 5. melléklet 9. ábráját), a legkülső régiókat is beleértve.

Bár az elmúlt években volt javulás, gyakorlatilag valamennyi tagállamra jellemző, hogy a minimumjövedelem-támogatás általában nem elegendő ahhoz, hogy kiemelje az embereket a szegénységből. A minimumjövedelem-rendszerek végső esetben szociális védőhálóként működnek²⁴⁸. A támogatás megfelelőségét a kizárólag minimumjövedelemre támaszkodó (munkából származó jövedelemmel nem rendelkező) háztartások rendelkezésre álló jövedelmének a szegénységi küszöb (AROP) való összehasonlításával lehet értékelni – lásd a 2.4.11. ábrát²⁴⁹. Egyetlen felnőttből álló háztartás esetén a támogatás szintje Hollandiában a legnagyobb, ahol majdnem eléri a szegénységi küszöböt (a rendelkezésre álló ekvivalens mediánjövedelem 60 %-a), míg Írországban, Belgiumban és Luxemburgban eléri vagy meghaladja a mediánjövedelem 50 %-át, a többi ország többségében pedig a mediánjövedelem 30–50 %-ának felel meg. Az egyetlen felnőttből álló háztartások esetében a támogatás Romániában, Magyarországon és Bulgáriában a legalacsonyabb, ahol a mediánjövedelem 10 %-a vagy az alatt van. 2022-höz képest javult a támogatás megfelelősége Észtországban (+4 százalékpont), Hollandiában és Luxemburgban (+3 százalékpont), Írországban, Belgiumban, Spanyolországban, Litvániában és Csehországban (+2 százalékpont), míg Olaszországban, Ausztriában, Cipruson, Lengyelországban (−3 százalékpont), Görögországban és Magyarországon (−2 százalékpont) csökkent. Ha két felnőttből és két gyermekből álló háztartás helyzetét vesszük figyelembe, a tagállamok többségében a támogatás megfelelősége hasonló vagy magasabb, főként a családi ellátások megnövekedett szerepe miatt. Továbbra is csak Litvániában elegendő az ilyen típusú háztartások támogatásának szintje ahhoz, hogy kiemelje őket a szegénységből. 2022-höz képest e háztartástípus esetében Észtországban, Spanyolországban, Csehországban és

²⁴⁷ Ez a szociális védelemmel foglalkozó bizottság mutatókkal foglalkozó alcsoportja által létrehozott, a [gyermekgondozásra és a gyermekek támogatására vonatkozó teljesítményértékelési kereten](#) alapul. A mutató a gyermekekre vonatkozó szegénységi arányból számítható ki a (nyugdíjaktól eltérő) transzferek előtt és után. A természetbeni szociális transzfereket – többek között az ingyenes kisgyermekkori nevelést és gondozást, az oktatást és az egészségügyi ellátást – ez az elemzés nem veszi figyelembe.

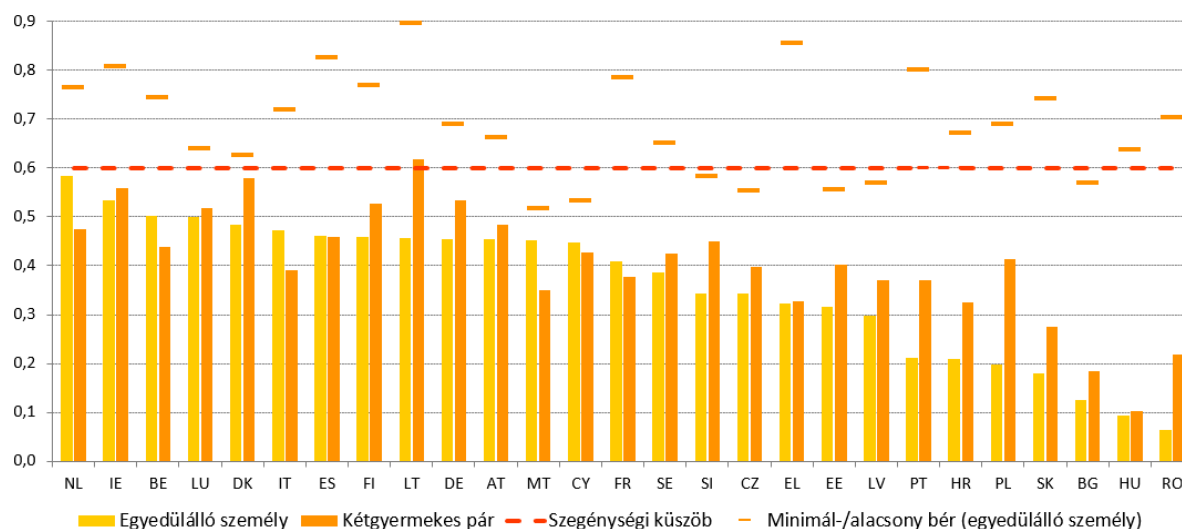
²⁴⁸ [A Tanács ajánlása az aktív befogadást biztosító megfelelő minimumjövedelemről \(2023/C 41/01\)](#).

²⁴⁹ A minimumjövedelem-ellátások mellett a háztartások lakhatási és családi ellátásokra is jogosultak lehetnek.

Szlovákiában erőteljes (több mint +5 százalékpontos) javulás volt megfigyelhető a megfelelőség terén, míg Lengyelországban erőteljes (-6 százalékpontos) csökkenést regisztráltak. Végezetül valamennyi tagállamban a minimálbérért (vagy a jogszabályban meghatározott minimálbérrel nem rendelkező országokban az ennek megfelelően alacsony bérért) teljes munkaidőben dolgozó személy nettó jövedelme szisztematikusan magasabb, mint a munkanélküliség során szociális segítségnyújtás keretében kapott jövedelemtámogatás.

2.4.11. ábra: Az aktív kereső nélküli háztartásoknak nyújtott szociális támogatás megfelelősége továbbra is viszonylag alacsony

A szociális ellátásban részesülő háztartások (egyszemélyes, illetve két 14 év alatti gyermeket nevelő két felnőtt) rendelkezésre álló nettó ekvivalens jövedelme a rendelkezésre álló ekvivalens mediánjövedelem százalékában, 2023 (%)

Megjegyzés: A háztartás felnőtt tagjai nem állnak foglalkoztatásban és munkanélküli-ellátásban sem részesülnek. Nettó jövedelmek, beleértve a szociális ellátást, a családi és lakhatási támogatásokat, adó és társadalombiztosítási járulék után. A jogszabályban meghatározott minimálbérért (vagy a jogszabályban meghatározott minimálbérrel nem rendelkező országok esetében az átlagbér 45 %-áért) teljes munkaidőben dolgozó személy nettó jövedelme: Dánia, Olaszország, Ausztria, Finnország és Svédország).

Forrás: Saját számítások az OECD adókra és juttatásokra vonatkozó modelljének 2.6.3. modellváltozata és az Eurostat [ilc_di03], EU-SILC alapján.

A munkanélküliség továbbra is a szegénység kockázatának egyik fő mozgatórugója, ugyanakkor a szociális ellátások átlagban nem jutnak el minden rászoruló háztartáshoz. Az EU-ban azoknak a háztartásoknak a 60,7 %-a volt kitéve a szegénység kockázatának 2023-ban, amelyekben a munkaképes korú személyek vagy egyáltalán nem, vagy nagyon keveset (azaz a teljes potenciális munkaidejük legfeljebb 20 %-ában) dolgoztak²⁵⁰ – lásd a 2.4.12. ábrát. Ez az arány az előző évhez képest változatlan, de a tagállamok között jelentős különbségek figyelhetők meg. A (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli (azaz nagyon alacsony munkaintenzitású) háztartások szegénységi aránya a Romániában mért 80 %-tól (-9 százalékpont a 2022-es évhez képest) az írországi kevesebb mint 40 %-ig (-6 százalékpont) terjedt. Nagyon erős növekedés figyelhető meg Ausztriában (+14 százalékpont), Cipruson

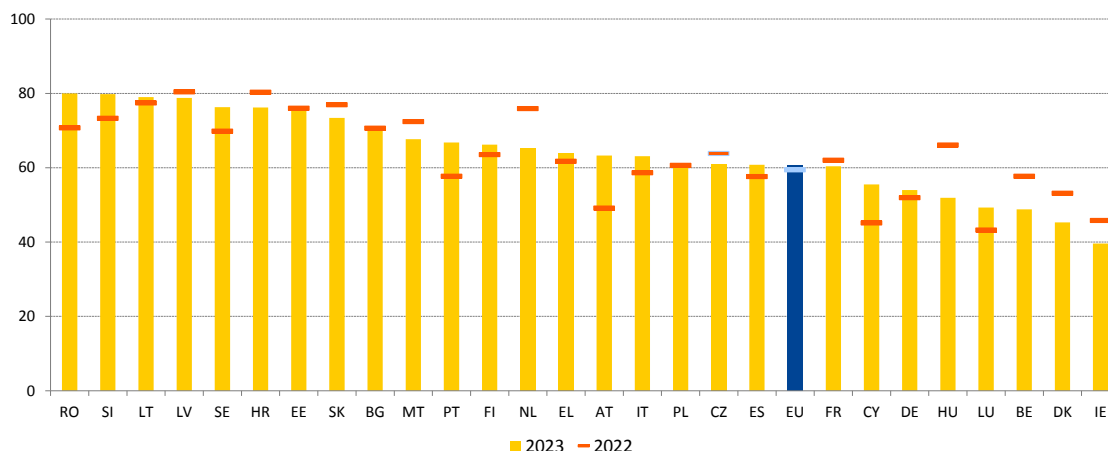
²⁵⁰ Emellett az EU-ban a munkanélküliek szegénységi rátája 2023-ban átlagosan 47,5 % volt, nyolc országban meghaladta az 50 %-ot, Litvániában, Hollandiában és Romániában pedig 60 % körüli vagy annál magasabb volt. A munkanélküliek körében a szegénység kockázata jelenleg 12 tagállamban magasabb volt, mint a Covid előtti időszakban (a 2019. évi jövedelmekre vonatkoztatva).

(+10 százalékpont) és Portugáliában (+9 százalékpont) – bár sokkal alacsonyabb kiindulási szintekről –, valamint Szlovéniában és Svédországban (+7 százalékpont). Jelentős csökkenés figyelhető meg Magyarországon (-14 százalékpont), Belgiumban (-9 százalékpont) és Dániában (-8 százalékpont). Ugyanakkor a szegénység kockázatának kitett és (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők aránya 2023-ban 83,5 % volt az EU-ban, szemben az előző évi 81,1 %-kal – lásd a 2.4.13. ábrát²⁵¹. A tagállamok között jelentős különbségek vannak: ez az arány (közel) 100 % (Dánia, Ausztria és Franciaország) és kevesebb mint 60 % (Horvátország) között mozog. 2022 és 2023 között (2021-es, illetve 2022-es jövedelmi év) a legtöbb tagállamban a lefedettség vagy nőtt, vagy nagyjából stabil maradt (a 2 százalékpontot meg nem haladó változásokkal). Jelentős növekedés figyelhető meg Ausztriában (+15,8 százalékpont), Magyarországon (+12,8 százalékpont), Olaszországban (+12,2 százalékpont) és Lettországon (+8,3 százalékpont), míg Máltán (-23,7 százalékpont) jelentős csökkenés volt megfigyelhető. A tagállamok mintegy kétharmadában a minimumjövedelem-ellátások (legalább részben) kombinálhatók a munkából származó jövedelemmel, ami pozitív ösztönzőket teremt a munkaerőpiaci részvételhez.

²⁵¹ Ez nemcsak a minimumjövedelem-rendszereket foglalja magában, hanem mindenfajta szociális ellátást.

2.4.12. ábra: A szegénységi arány továbbra is magas a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartások körében

A (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élők szegénységi aránya (%)

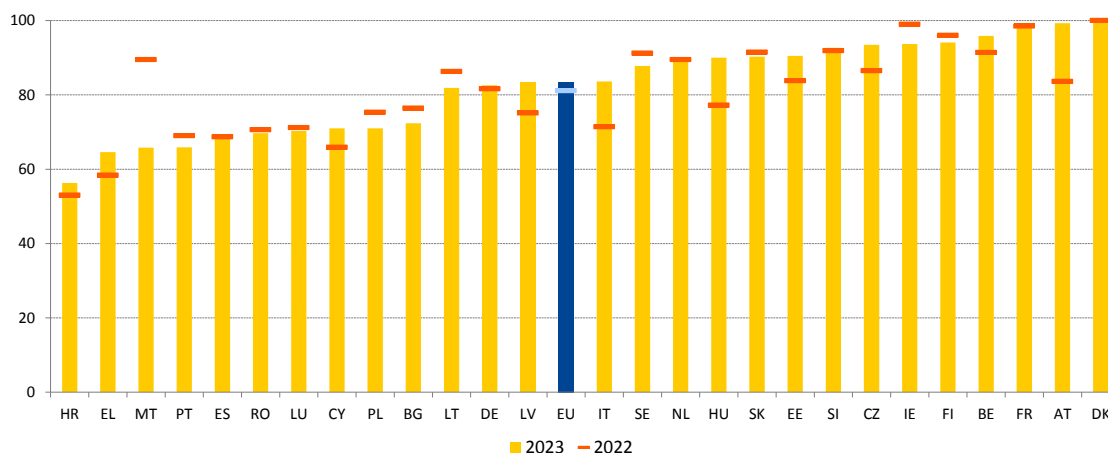

Megjegyzés: Törés az idősorban 2023-ban Horvátország esetében. A (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli [nagyon alacsony munkaintenzitású] háztartások olyan háztartások, ahol a munkaképes korú személyek az előző évben teljes munkaidő-potenciáljuk legfeljebb 20 %-ában dolgoztak.

Forrás: Eurostat [[ilc_li06](#)], EU SILC.

2.4.13. ábra: A tagállamok között jelentős eltéréseket mutat a szegénységben élő, szociális ellátásokban részesülő emberek aránya

Az ellátásban részesülők aránya a szegénység kockázatának kitett 18–64 éves és (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásban élő személyek esetében (%)

Megjegyzés: Törés az idősorban 2023-ban Franciaország esetében.

Forrás: Eurostat [[ilc_li70](#)], EU SILC.

A jövedelmi szegénység továbbra is magasabb az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozók körében, bár esetükben a szociális védelmi ellátások viszonylag fontosabb szerepet játszanak a szegénység kockázatának csökkentésében. Míg a szociális transzferek 2023-ban (a 2022. évi jövedelmekre vonatkoztatva) az EU-ban jelentősen nagyobb hatást gyakoroltak a szegénység csökkentésére az atipikus foglalkoztatási formákban foglalkoztatott munkavállalók, például a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak (22,2 %) és a részmunkaidőben foglalkoztatottak (24,2 %), valamint az

önálló vállalkozók (26,2 %) esetében, mint az átlagos alkalmazottaknál (12,0 %)²⁵², a jövedelmi szegénység e csoportok körében a tagállamok többségében nagyobb volt. Uniós szinten a szegénységi arány a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak körében 12,8 % (szemben a határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatottak körében mért 5,3 %-kal), a részmunkaidőben foglalkoztatottak körében 14,3 % (a teljes munkaidőben dolgozók esetében 7,1 %), az önfoglalkoztatók körében pedig 20,7 % volt, szemben az összes alkalmazott esetében rögzített átlagosan 6,4 %-os aránnyal²⁵³. A határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott munkavállalók jövedelmi szegénysége nyolc tagállamban meghaladta a 15 %-ot²⁵⁴, közülük három tagállamban (Bulgária, Ciprus és Svédország) pedig a 20 %-ot. Ez az arány ráadásul tíz tagállamban nőtt a Covid előtti időszakhoz képest (a 2019-es referenciaév alapján). Az önálló vállalkozók körében a szegénységi arány nyolc tagállamban meghaladta az uniós átlagot²⁵⁵, Lengyelországban és Észtországban 30 % közelében, Romániában pedig igen magas, 68 % volt. Emellett 16 tagállamban magasabb volt, mint 2019-ben.

A szociális ellátások lefedettsége tagállamonként és a munkavállalók különböző kategóriái esetében, valamint a foglalkoztatási viszony szerint is jelentős eltéréseket mutat. Az EU-ban 2023-ban átlagosan (a 2022-es jövedelmekre vonatkoztatva) a szegénység kockázatának (a szociális transzferek előtt) kitett, szociális ellátásban részesülő munkaképes korú (16–64 éves) személyek aránya²⁵⁶ magasabb volt a határozott idejű munkaszerződéssel (39,2 %) foglalkoztatottak körében, mint a határozatlan idejű foglalkoztatottak (27,3 %) esetében, és magasabb volt a részmunkaidőben foglalkoztatottak (33,3 %) körében, mint a teljes munkaidőben dolgozó munkavállalók esetében (25,7 %). Hat tagállamban (Svédország, Szlovénia, Észtország, Bulgária, Dánia és Ciprus) azonban a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak kisebb valószínűséggel részesültek ellátásban, mint a határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatottak, megint csak hat tagállamban (Észtország, Olaszország, Portugália, Lettország, Bulgária és Szlovénia) pedig a részmunkaidőben foglalkoztatottak kisebb valószínűséggel részesültek ellátásban, mint a teljes munkaidőben foglalkoztatottak. 2022-höz hasonlóan 5 országban (Horvátország, Görögország, Luxemburg, Lengyelország és Románia) a szociális transzferek előtt a foglalkoztatottak és a szegénység kockázatának kitettek kevesebb mint 10 %-a részesült szociális ellátásban 2023-ban. A szegénység kockázatának (a szociális transzferek előtt) kitett önálló vállalkozók a legkisebb valószínűséggel részesültek szociális ellátásban, 2023-ban 12,7 %-os lefedettséggel az EU-27-ben, ami közelebb van a Covid19 előtti szinthez (2019-ben 10,8 %), ez pedig csökkenést jelent a 2021. évi 29,0 %-hoz képest, és a Covid19-világjárványra válaszul hozott rendkívüli támogatási intézkedések fokozatos megszüntetését tükrözi. 2023-ban ez az arány hét tagállamban (Portugália, Szlovákia, Luxemburg, Lengyelország, Horvátország, Görögország

²⁵² Az Eurostat EU-SILC-ből készített speciális adatkivonatolása a szociális védelemhez való hozzáférésre vonatkozó nyomkövetési keret megfelelősége kiemelt mutatójának főbb bontásai alapján. Lásd: [A munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáférése. A nyomkövetési keret \(részleges\) frissítése – 2023.](#)

²⁵³ Az önfoglalkoztatók jövedelmének értékelése azonban bonyolult, és az anyagi és szociális nélkülözési arány mutatója valamelyest alacsonyabb szintet mutat az önfoglalkoztatók esetében, mint az alkalmazottak körében (2023-ban 8,0 %, illetve 8,9 % az EU-ban).

²⁵⁴ Ezek a következők: BG, CY, SE, LU, HU, PT, IT és AT.

²⁵⁵ Ezek a következők: FR, SI, LV, PT, ES, PL, EE és RO.

²⁵⁶ Az Eurostat speciális adatkivonatolása a szociális védelemhez való hozzáférésre vonatkozó nyomkövetési keret „tényleges hozzáférés” mutatójának kedvezményezett arányához: [A munkavállalók és az önálló vállalkozók szociális védelemhez való hozzáférése. A nyomkövetési keret \(részleges\) frissítése – 2023.](#) A célcsoportot azok jelentik, akik a szociális transzferek előtt ki vannak téve a szegénység kockázatának. A mutató által lefedett szociális ellátások az egyéni szinten kapott ellátások, az öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjak kivételével.

és Románia) 5 % alatt maradt. 2023-ban a szegénység kockázatának kitett munkanélkülieknek csak valamivel több mint fele (52,4 %) részesült szociális ellátásban az EU-ban. Ez az arány hat tagállamban (Görögországban, Romániában, Lengyelországban, Horvátországban, Szlovákiában és Hollandiában) sokkal alacsonyabb, mintegy 15 %-os vagy az alatti.

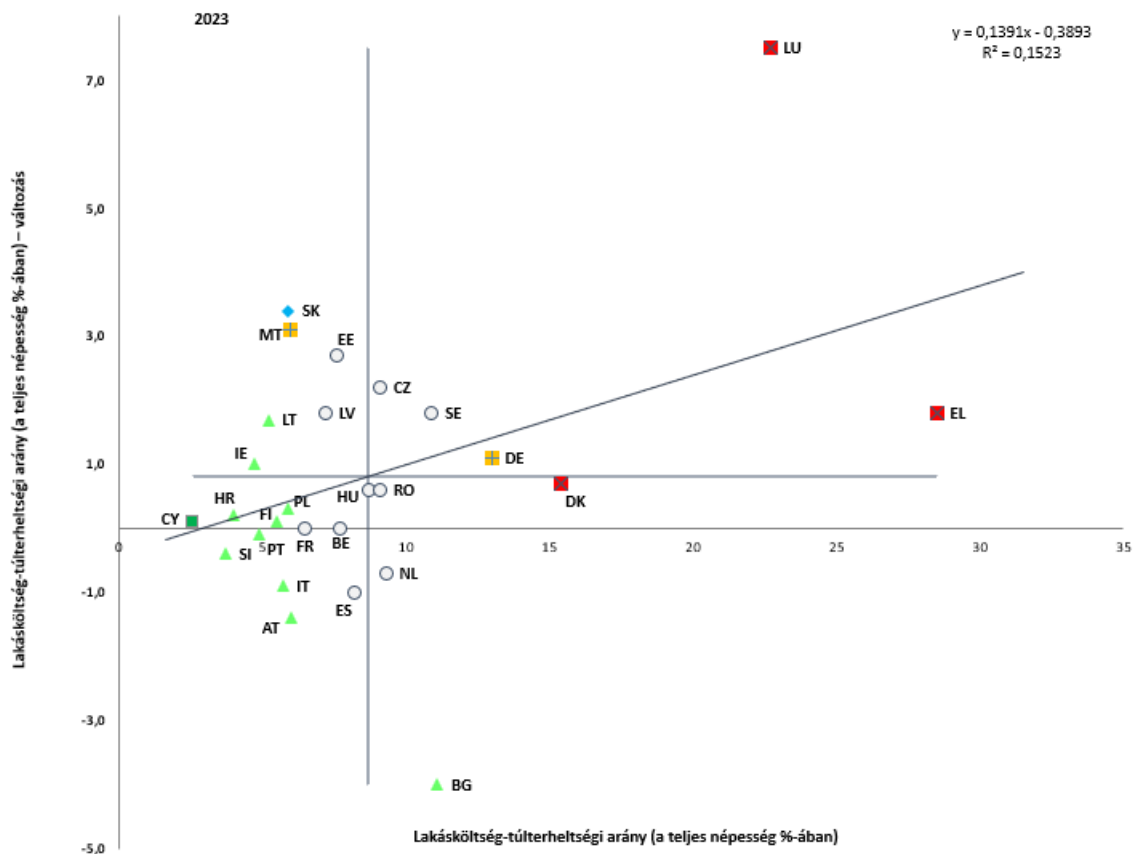
Összességében a megfelelő szociális védelemhez való hozzáférés továbbra is eltérő a tagállamokban, annak ellenére, hogy az elmúlt néhány évben történt némi javulás²⁵⁷. Ami a formai fedezetet²⁵⁸ illeti, 2023 tavaszán tizenöt tagállamban továbbra is hiányosságok mutatkoztak az atipikus formákban dolgozó munkavállalók legalább egy csoportja tekintetében a szociális védelem legalább egy ágában, amely leggyakrabban a munkanélküli-, betegségi és/vagy anyasági ellátásokat jelenti. Ezenkívül tizenhárom tagállamban legalább egy szociális védelmi ághoz való hozzáférés önkéntes volt az atipikus formákban dolgozó munkavállalók legalább egy csoportja számára, leggyakrabban az öregségi és munkanélküli ellátások, majd a rokkantsági, betegségi és anyasági ellátások kapcsán. Az önfoglalkoztatók tizennyolc tagállamban a szociális védelem egy vagy több ágában formai fedezetbeli hiányosságokkal szembesültek, leggyakrabban a munkanélküli ellátásokkal, valamint a munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések esetén járó ellátásokkal kapcsolatban. Ezenkívül tizennyolc tagállamban a fedezet önkéntes volt, leggyakrabban a betegségi, az öregségi és anyasági ellátások tekintetében. A nemzeti szinten rendelkezésre álló becslések azt mutatják, hogy az önálló vállalkozók alacsony arányban veszik igénybe a legtöbb önkéntes rendszert.

²⁵⁷ Lásd a munkavállalók és az önfoglalkoztatók szociális védelemhez való hozzáféréséről szóló tanácsi ajánlás végrehajtásáról szóló bizottsági jelentést, ([COM\(2023\) 43 final](#)), valamint a 2020-ban jóváhagyott [nyomonkövetési keretet](#) és a 2024 májusában közzétett [frissítést \(2023\)](#).

²⁵⁸ Formai fedezet: egy adott szociális védelmi ágazatban (pl. idős kor, betegség, munkanélküliség, anyaság) egy csoport azon helyzete, amely szerint a hatályos jogszabályok vagy kollektív szerződés kimondja, hogy a szóban forgó csoportba tartozó személyek jogosultak részt venni egy adott ágazatra kiterjedő szociális védelmi rendszerben.

2.4.14. ábra: A lakásköltség-túlterheltségi arány nagyjából változatlan maradt uniós szinten, a tagállamok között némi eltérés mutatkozik

A lakásköltség szempontjából túlterhelt háztartásokban élők aránya, 2023-as szintek és változások az előző évhez képest (% , a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Törés az idősorban Németország és Málta esetében.

Forrás: Eurostat [[tespm140](#)], EU-SILC.

A lakhatás megfizethetősége egyre nagyobb kihívást jelent az EU-ban. 2023-ban a lakásköltség-túlterheltséggel szembesülő uniós népesség aránya nagyjából stabil maradt (8,8 %, szemben a 2021–2022-es 8,7 %-kal), de eltérések jeleit mutatja – lásd a 2.4.14. ábrát. 2023-ban Görögország és Luxemburg Dániával együtt „kritikus helyzetben” volt. A tagállamok között Görögországban volt a legmagasabb az arány (28,5 %), 1,8 százalékpontos növekedéssel, míg Luxemburgban a második legmagasabb, 22,7 %-os, 7,5 százalékpontos növekedéssel. A következő Dánia 15,4 %-kal, ami 2022-höz képest 0,7 százalékpontos növekedést jelent. Németország és Málta egyaránt „figyelemmel kísérendő” volt, mivel Németország esetében mutató értéke (13,0 %) volt viszonylag magas, Málta esetében pedig magas (3,1 százalékpontos, 6,0 %-ra történő) növekedés volt tapasztalható. 2023-ban Ciprus (2,6 %) volt az egyetlen „legjobban teljesítő”. A szegénység kockázatának kitettek esetében a lakásköltség-túlterheltségi arány uniós szinten lényegesen magasabb volt, mint a népesség többi része esetében (33,5 % szemben a 4,1 %-kal). A szegénység kockázatának kitett népesség lakásköltség-túlterheltségi aránya 2023-ban Görögországban (86,3 %, 1,8 százalékponttal nőtt), Dániában (72,3 %, 1,6 százalékponttal nőtt) és Luxemburgban (62,2 %, 26,5 százalékponttal nőtt) volt a legmagasabb, míg a legalacsonyabb (20 % alatti) Cipruson volt (8,9 %). Az országok közötti eltérések az eltérő lakásár-szinteknek, a szociális lakhatásra vonatkozó nemzeti politikáknak és/vagy a kormányok által a lakhatáshoz nyújtott

állami támogatásoknak és ellátásoknak tulajdoníthatók – lásd a 2.4.2. szakaszt. Összességében a tagállamokban a magán lakásbérleti piacon a bérlőket általában sokkal nagyobb mértékben érintette a lakásköltség-túlterheltség (20,3 %), mint a kedvezményes áron vagy ingyen lakásbérlethez jutó bérlőket (11,3 %), valamint a jelzáloghitellel vagy lakáskölcsönnel rendelkező tulajdonosokat (5,3 %).

A pillérhez kapcsolódó 6. háttérmagyarázat: A lakhatáshoz és a szociális lakhatáshoz való hozzáférés az EU-ban – kihívások és fejlemények

A szociális jogok európai pillérének 19. alapelvével összhangban **az EU számára kulcsfontosságú prioritás a rászoruló jó minőségű szociális lakhatáshoz vagy lakhatási támogatáshoz való hozzáférése.** A lakhatáshoz való hozzáférés alapvető fontosságú az egyének szegénységgel vagy társadalmi kirekesztődéssel szembeni védelme terén, és hozzájárul a tisztességes életminőséghez. Meghatározza az oktatáshoz és a foglalkoztatási lehetőségekhez való hozzáférést, és hatással van a munkával kapcsolatos mobilitásra a tagállamokon belül és az EU egységes piacán. Ennek fényében a szociális lakhatás végső megoldásként szolgálhat a rászoruló számára, amikor a lakhatás piaci megfizethetősége kihívást jelent. E tekintetben a liège-i miniszteri nyilatkozat a megfizethető és szociális lakhatásról szóló új európai megállapodásra szólított fel²⁵⁹. Az új Bizottságnak szóló politikai iránymutatás²⁶⁰ részeként bejelentették az első, megfizethető lakhatásra vonatkozó európai terv kidolgozását.

A lakhatási költségek megterhelik az uniós háztartások költségvetését, különösen azok esetében, akik már most is szegénységi kockázatokkal szembesülnek. Az Eurostat 2023-ra vonatkozó legfrissebb rendelkezésre álló adatai szerint az európai háztartások 46,2 %-a, illetve 31,8 %-a pénzügyi tehernek, illetve súlyos pénzügyi tehernek tekinti a teljes lakhatási költséget²⁶¹. 2023-ban az EU népességének 8,8 %-a élt olyan háztartásban, ahol a (lakhatási támogatás nélküli) teljes lakhatási költség a háztartás teljes rendelkezésre álló jövedelmének több mint 40 %-át tette ki. Ez az úgynevezett „túlterheltségi arány” a szegénység kockázatának már eleve kitettek esetében elérte a 33,5 %-ot. Összességében az összes lakhatási költségnek a háztartások rendelkezésre álló jövedelmén belüli aránya átlagosan 19,7 % volt, a szegénység kockázatának kitettek (AROP) esetében viszont 38,2 % volt – lásd az ábrát. A lakhatási költségek rendelkezésre álló jövedelemhez viszonyított aránya szintén igen eltérő volt az egyes tagállamokban: Görögországban és Dániában a háztartások költségvetésének több mint felét, Olaszországban, Portugáliában, Máltán és Cipruson valamivel kevesebb mint egyharmadát tette ki. Emellett 2022 tavaszán az EU lakosságának 28 %-a és a szociális bérlők 33 %-a számolt valószínű nehézségekkel a közüzemi számlák kifizetésével kapcsolatban, ami végső soron akár kilakoltatáshoz is vezethet. A bérleti díjaknak és az ingatlanáraknak a jövedelemnövekedést meghaladó mértékű emelkedése rontotta a lakások megfizethetőségét, különösen a nagyobb uniós városokban. Ugyanakkor a szociális lakások esetében hosszú lehet a várakozási idő (a holland települések 25 %-ában több mint 7 év, Dániában pedig évtizedek)²⁶², és jelentős lehet a várakozók száma (például Lengyelországban 136 156 háztartás, 61 880 háztartás Írországból és 257 271 Belgiumból). A várólistákon szereplő személyek fiatalabbak, és gyakran nem uniós migránsok (37 %).

²⁵⁹ Lásd a [liège-i nyilatkozatot: Megfizethető, tisztességes és fenntartható lakhatás mindenki számára](#).

²⁶⁰ Lásd: [Európa választása: Politikai iránymutatás a hivatalba lépő következő Európai Bizottság számára](#).

²⁶¹ Lásd: Eurostat [\[ile_mdcd04\]](#).

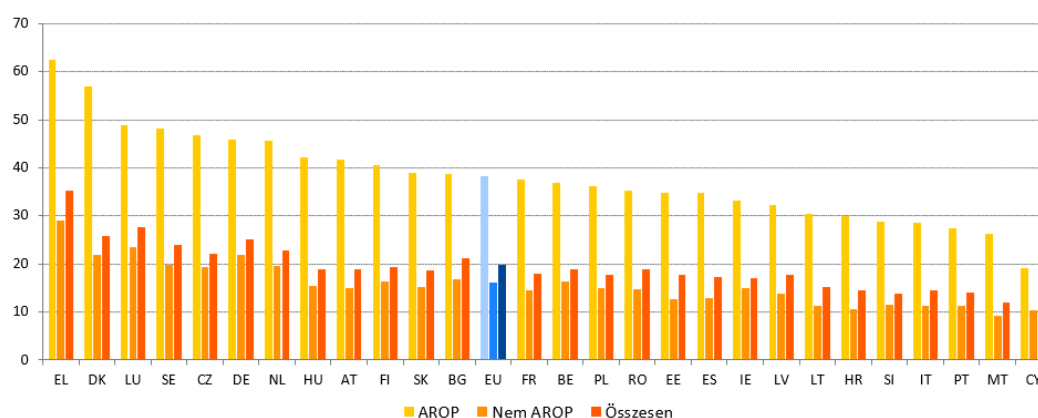
²⁶² Lásd: Eurofound: [Unaffordable and inadequate housing in Europe](#). (Nem megfizethető és nem megfelelő lakhatás Európában), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023. A várólisták adatait nehéz nemzeti szinten és időről időre összehasonlítani, ezért körültekintően kell értelmezni őket.

Gyakoribbak az egyszemélyes háztartásokból érkező kérelmek (például Finnországban és Máltán 50–65 %).

Az 1990-es évek óta csökken az EU-ban a szociális lakások aránya a teljes lakásállományon belül. Jelenleg az EU teljes lakásállományának mindössze 12 %-át hasznosítják szociális célokra, és a szociális bérlakások volumene tagállamonként jelentősen eltér²⁶³. A szociális lakások aránya Ausztriában, Dániában és Hollandiában a legnagyobb, és eléri az alacsony és közepes jövedelmű háztartásokat²⁶⁴. Az európai szociális infrastruktúrába való beruházással foglalkozó magas szintű munkacsoport 2018-as jelentése szerint a szociális infrastruktúra terén 2018 és 2030 között összesen legalább 1,5 billió EUR, a megfizethető és szociális lakhatáshoz kapcsolódóan pedig 57 milliárd EUR beruházási hiány várható²⁶⁵. A zöld megállapodás 2030-ra kitűzött céljainak eléréséhez 275 milliárd EUR-ra van szükség az energiahatékonysági felújításokhoz, nagyrészt lakóépületek, többek között szociális és megfizethető lakások vonatkozásában²⁶⁶. Az energiahatékonysági és fenntarthatósági intézkedéseknek a szociális lakhatási politikákba való integrálása segíthet annak biztosításában, hogy a kiszolgáltatott csoportok kihasználhassák a zöld átállásban rejlő lehetőségeket. A szociális lakásokba történő beruházások legfontosabb akadályai a következők: i. általános akadályok az építőiparban, például a képzett munkaerő rendelkezésre állása, ii. engedélyezési eljárások és földhasználat, iii. költségvetési korlátok és a finanszírozáshoz való hozzáférés.

A szegénység kockázatának kitett háztartások a rendelkezésre álló jövedelmük mintegy 40 %-át fordítják lakhatási költségekre, és a tagállamok között jelentős eltérések vannak

A lakhatási költségek aránya a háztartások rendelkezésre álló jövedelmében (% , 2023)

Forrás: Eurostat [[ilc_md01](#)], EU-SILC

A tagállamok már számos szabályozási és nem szabályozási reformot és beruházási programot vezettek be szociális lakásállományuk növelése és a lakhatás megfizethetőségének támogatása érdekében. Csehországban a kormány helyreállítási és

²⁶³ Housing Europe: [The State of Housing in the EU](#), (A lakhatás helyzete az EU-ban), Housing Europe, 2020.

²⁶⁴ OECD: [Social housing: A key part of past and future housing policy](#), [Employment](#) (Szociális lakhatás: A múltbeli és jövőbeli lakáspolitikák kiemelt része, Foglalkoztatás), 2020.

²⁶⁵ Fransen, L., del Bufalo, G. és Reviglio, E.: *Boosting Investment in Social Infrastructure in Europe – Report of the High-Level Task Force on Investment in Social Infrastructure in Europe* (Az európai szociális infrastruktúrába való beruházás fellendítése – Az európai szociális infrastruktúrába való beruházással foglalkozó magas szintű munkacsoport jelentése), 2018.

²⁶⁶ Lásd: [Európai épületkorszerűsítési program – épületeink környezetbarátabbá tétele, munkahelyteremtés, javuló életminőség](#), COM(2020) 662 final.

rezilienciaépítési tervének részeként a megfizethető lakhatásról szóló új jogszabályra, valamint támogatott hitelezési programokra tett javaslatot. **Írország** bevezette a jelzálogkamatadó-kedvezményt és az üresen álló lakásokat terhelő vonatkozó adót. **Görögország** helyreállítási és rezilienciaépítési terve tartalmaz egy szociális lakásfelújítási programot a hajléktalanság által fenyegetett vagy azzal szembesülő legkiszolgáltatottabb csoportok támogatása érdekében. **Spanyolországban** 20 000 új szociális és megfizethető lakás állami és magánvállalatok által nyújtott kínálatának támogatására hoztak létre egy hiteleszközt. **Franciaországban** a Parlament jelenleg vizsgálja azt az új jogi keretet, amely megerősíti a polgármesterek szerepét a szociális lakások elosztásában, és egyszerűsíti a rövid távú szálláshelyekre vonatkozó szabályozási eszközöket. Új törvényt fogadtak el a lakásfelújítás és -kínálat egyszerűsítése érdekében. **Lettország** stratégiát dolgozott ki a különböző jövedelmi szintű háztartások lakhatáshoz való hozzáféréseinek előmozdítására. **Luxemburg** törvényt fogadott el a megfizethető lakhatásról, többek között az alacsony jövedelmű háztartások számára. Számos adóügyi és nem adóügyi intézkedés áll rendelkezésre a megfizethető lakástulajdonhoz és lakásbérlethez való hozzáférés támogatására. Emellett Luxemburg helyreállítási és rezilienciaépítési terve bevezette a „Lakhatási Paktum 2.0” reformját, amely új referenciakeretet hoz létre az önkormányzatoknak új lakásprojektek – új épületek építése vagy a meglévő épületállomány felújítása révén történő – létrehozásához nyújtott kormányzati támogatás tekintetében. **Portugália** intézkedéscsomagot dolgozott ki a megfizethető és szociális lakások kínálatának előmozdítására, csökkentett héa és egyszerűsített eljárások mellett, hogy fellendítse az építőipart, és lakásadó-ösztönzőket vezetett be a fiatalok számára. Az uniós források fontos támogatást nyújtanak e reformok és beruházások végrehajtásához. Az uniós források szociális lakhatásba és kapcsolódó szolgáltatásokba való beruházásokra irányuló felhasználásáról szóló operatív eszköztár tájékoztatást nyújt a finanszírozási lehetőségekről és ismerteti a vissza nem térítendő támogatásokkal és visszafizetendő finanszírozással megvalósítható műveletek példáit²⁶⁷.

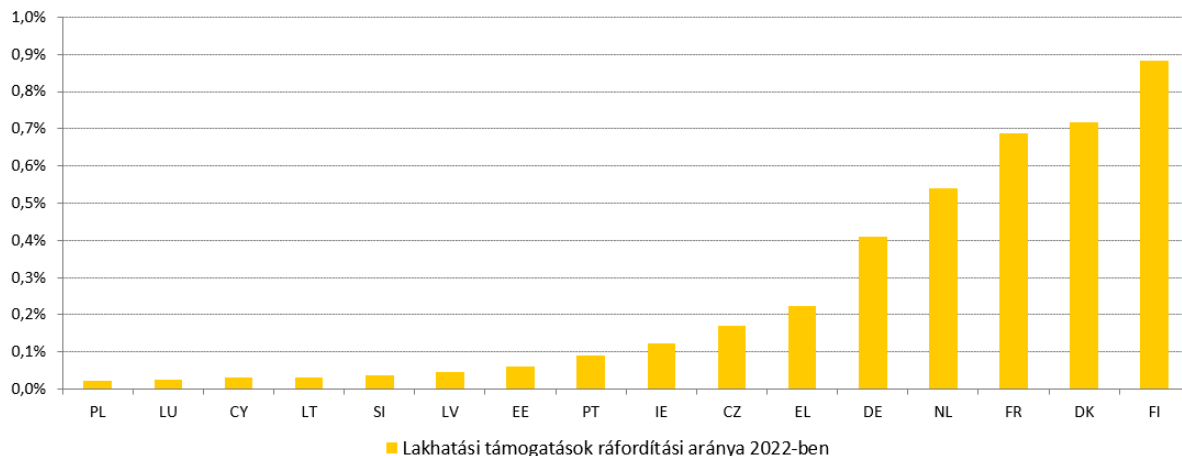
A rossz minőségű lakások és a túlszűfolttság az EU-ban élő háztartások jelentős hányadát érinti. 2023-ban az EU lakosságának 14,5 %-a élt együtt az elégtelen lakáskörülmények valamilyen formájával²⁶⁸, és legalább egy elégtelenségről számolt be, mint például a tetőbeázás, a fürdőkád/zuhany hiánya, a beltéri WC hiánya vagy túl sötét lakás. Még ennél is többen, 16,8 % élt túlszűfolt háztartásban, és nem rendelkezett a háztartás összetételének megfelelő minimális számú szobával. Az elégtelen lakáskörülmények általában a háztartás típusával, a jövedelemmel és a lakáshasználat jogcímével függnek össze. 2023-ban az egyszemélyes, egy eltartott gyermeket nevelő háztartások 20,6 %-a és a szegénység kockázatának kitett háztartások 19 %-a élt elégtelen lakáskörülmények között, míg az utóbbiak 29,6 %-a túlszűfolt lakásban élt.

²⁶⁷ Lásd: [Social Housing and Beyond](#) (Szociális lakhatás és azon túl).

²⁶⁸ Ez a bekezdés az Eurostat [ilc_mddd04a], [ilc_lvho05a] és [ilc_mddd04a] mutatóján alapul.

2.4.15. ábra: Jelentős eltérések figyelhetők meg a tagállamok között a lakhatási támogatási rendszerek alkalmazása terén, amelyek a háztartásokat a lakhatási költségek fedezésében támogatják

A lakhatási támogatásokra fordított közkiadások egyes uniós tagállamokban 2022-ben vagy az utolsó rendelkezésre álló évben (a GDP %-ában)

Megjegyzés: Az adatok a megfizethető és szociális lakhatásról szóló 2023. évi OECD-kérdőívre adott válaszokra vonatkoznak, kivéve Ciprust, Dániát, Észtországot, Franciaországot, Lengyelországot, Lettországot, Litvániát és Szlovéniát

Forrás: OECD megfizethető lakhatási adatbázis [PH3.1]

A lakhatási támogatásokat gyakran lakástámogatási eszközként használják, kialakításukat és méretüket tekintve tagállamonként igen eltérőek. A lakhatási támogatás a vonatkozó jogosultsági feltételeknek megfelelő alacsony jövedelmű háztartásoknak nyújtott, rászorultságon és/vagy jövedelmen alapuló transzfereket jelenti, amelyek célja, hogy átmenetileg vagy hosszú távon segítsék e háztartásokat a bérleti és egyéb lakhatási költségek fedezésében. Az OECD megfizethető lakhatási adatbázisa keretében közzétett adatok szerint a lakhatási támogatásokra fordított, mind a bérlőket, mind a lakástulajdonosokat célzó teljes kormányzati kiadás (a GDP százalékában kifejezve) Lengyelországban és Luxemburgban a legalacsonyabb (0,2 %), míg az uniós tagállamok közül Finnországban (0,9 %), Dániában (0,7 %) és Franciaországban (0,7 %) a legmagasabb – lásd a 2.4.15. ábrát.

A lakhatási nehézségeket és a hajléktalanságot súlyosbították a magasabb lakhatási és megélhetési költségek. 2023-ban első alkalommal gyűjtöttek adatokat az EU-ból a lakhatási nehézségekre vonatkozó EU-SILC *ad hoc* modul keretében²⁶⁹. A megkérdezett népesség 4,9 %-a számolt be arról, hogy élete során lakhatási nehézségekkel szembesült, rokonokkal vagy barátokkal (76,2 %), szükségsszálláson (13 %), nem állandó szálláshelyként szolgáló helyen (6,6 %) vagy nyilvános helyeken (4,2 %) kellett lakniuk. A rendelkezésre álló bizonyítékok szerint a lakhatási nehézségek elsődleges okai családi és személyes jellegűek (30 %) és az anyagi forrásokkal függnek össze (25,9 %). A jelenleg a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett személyek által korábban tapasztalt lakhatási nehézségek a legnagyobb arányban Dániában (18,4 %), Finnországban (17,5 %) és Franciaországban (17,1 %) fordultak elő az uniós országok közül. Ezzel szemben a legalacsonyabb arány Lengyelországban (1,9 %), Olaszországban (2,0 %) és Magyarországon (2,1 %) volt megfigyelhető. Ez a minta az életkorral is változik²⁷⁰. A szegénységben vagy

²⁶⁹ Ez a bekezdés többek között a következő Eurostat mutatókon alapul: [ilc_lvhd02] és [ilc_lvhd01].

²⁷⁰ Eurostat [ilc_lvhd08].

társadalmi kirekesztődésben élők körében az elmúlt 12 hónapban lakásbérleti nehézségekről a 30–54 évesek 27,7 %-a, az 55–64 évesek 24,0 %-a és a 16 és 29 év közöttiek 22,1 %-a számolt be. A 65 év feletti korcsoportban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek mindössze 12,9 %-a számolt be lakásbérleti nehézségekről. A hajléktalanság uniós szintű számszerűsítése a statisztikai fogalommeghatározások és mérési megközelítések közötti jelentős különbségek miatt nehézségekbe ütközik, ami akadályozza a megbízható és a tagállamok között összehasonlítható adatok előállítását. A FEANTSA és a FAP által az EU-ban a hajléktalanságról és a lakhatásból való kirekesztettségről készített 9. éves áttekintés legújabb becslései szerint az EU-ban mintegy 1,3 millióan fedél nélküliek, azaz éjszakai menedékhelyeken vagy ideiglenes szálláshelyeken töltik az éjszakát, köztük 400 000 gyermek²⁷¹. Az OECD nemrégiben közzétett adatai szerint²⁷² az EU-ban a hajléktalanságban élők teljes száma nagyjából egymillióra tehető. 2022 óta a Covid19-világjárványt követően több uniós tagállamban, főként Írországban és Hollandiában nőtt a hajléktalanság, amelyekről adatok állnak rendelkezésre²⁷³.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett idősek (65 év feletti) aránya uniós szinten 2023 óta kismértékben csökkent. Ezt a 19,8 %-ra történő csökkenést a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett nők arányának javulása okozta, bár ez utóbbi arány továbbra is lényegesen magasabb, mint az azonos korcsoportba tartozó férfiak esetében (22,2 %, illetve 16,7 %). A helyzet tagállamonként is nagyon eltérő volt: a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett idősek aránya 11 % (Luxemburg) és 47 % (Észtország) között mozgott. Abszolút értékben azonban tovább nőtt a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett idősek száma – ami a népesség előregedésével függ össze – és megközelítette a 18,6 milliót. Ugyanakkor 2023-ban (a jövedelmi ötödök arányával (S80/S20) mért) jövedelmi egyenlőtlenség kismértékben nőttek a 65 év feletti korcsoportban, így elérte a 4,12-t, szemben a munkaképes korú népességre jellemző csökkenő tendenciával. A jövedelmi egyenlőtlenség azonban még így is alacsonyabb maradt, mint a teljes népesség esetében (4,72), ami a nyugdíjrendszerek és az adórendszerek újraelosztási hatását is tükrözi.

Az idősek jövedelmi szegénysége csökkent az EU-ban, miközben a súlyos anyagi vagy szociális nélkülözési ráta változatlan maradt. A 65 év feletti szegénységi rátája 2023-ban 16,8 %-ra csökkent az EU-ban (a 2022. évi jövedelmekre vonatkoztatva), ami megerősíti azt a tendenciát, hogy az idősek relatív jövedelme általában kedvezőtlen gazdasági környezetben is jól tartja az értékét. Mindazonáltal az idősebbek körében a szegénységi küszöb alatt élők aránya még mindig valamivel magasabb, mint átlagosan a fiatalabb népesség körében az EU-ban (16,8 % a 65 év feletti esetében, míg 16,1 % a 0 és 65 év közöttiek esetében). A helyzet tagállamonként eltérő volt. Míg számos országban a 65 év feletti kevesbé voltak kitéve a jövedelmi szegénységnek, mint a fiatalabbak, más országokban az időskori szegénység kockázata akár háromszor nagyobb volt. Az idősek súlyos anyagi és szociális nélkülözési rátája 2023-ban 5,5 % volt az EU-ban, és egy évtizedes javulást követően 2020 óta stagnált. Az arány 1 % alatttól 20 % felettiig terjedt a tagállamokban.

A nyugdíjak összesített bérpótlási aránya uniós szinten stabil maradt. Ez a mérőszám, amely a 65–74 évesek nyugdíját veti össze az 50–59 évesek munkából származó

²⁷¹ [A lakhatásból való kirekesztettség 9. áttekintése Európában](#), FAP/FEANTSA, 2024.

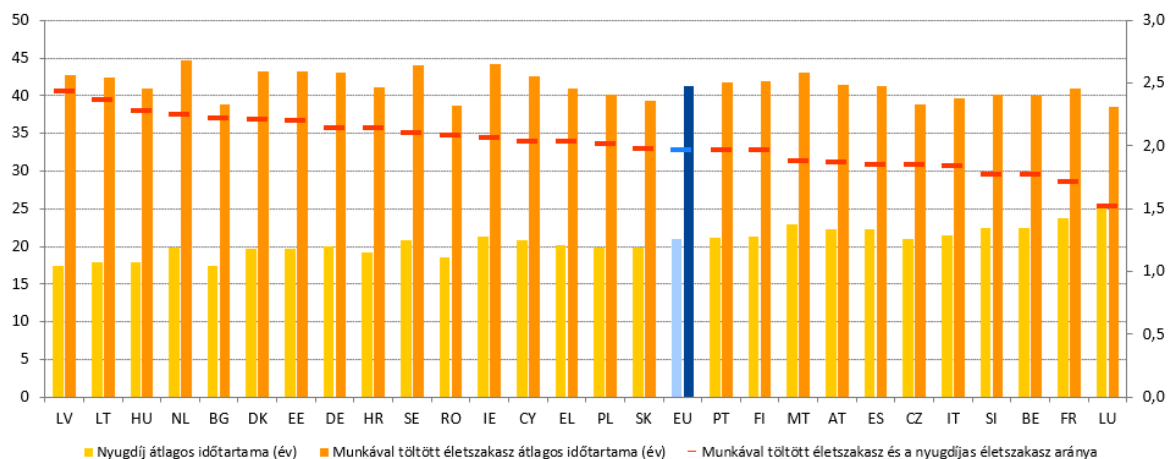
²⁷² Az OECD megfizethető lakhatási adatbázisának részeként.

²⁷³ Mutató: [HC3.1. Hajléktalanságban élő népesség itt](#). Az OECD megfizethető lakhatási adatbázisa.

jövedelmével, 2023-ban 0,58 volt. A horvátországi 0,35-től a görögországi 0,78-ig terjedt²⁷⁴. Az arány kissé alacsonyabb volt a nőknél, mint a férfiaknál (0,57, illetve 0,60). Ez azt jelenti, hogy a nők – akiknek a munkából származó jövedelme átlagosan alacsonyabb – jövedelmi helyzete a nyugdíjba vonuláskor a férfiakhoz képest tovább romlik (lásd még a 2.2.1. szakaszt). Az EU-ban az emberek az életükből átlagosan 21 évet tölthetnek nyugdíjasként. Míg a munkával töltött évek időtartama 41,3 év, a nyugdíjban töltött idő pedig átlagosan 21 év az EU-ban, a kettő közötti kapcsolat eltéréseket mutat a tagállamok között – lásd a 2.4.16. ábrát²⁷⁵. A nyugdíjkifizetések átlagos időtartama, amely eltérhet a nyugdíjban töltött időtartamtól, szintén körülbelül 21 év, amely országoként 15 és 25 év között mozog²⁷⁶.

2.4.16. ábra: A nyugdíjban töltött idő tartama a munkával töltött évekhez képest tagállamonként jelentősen eltér

A nyugdíjban és a munkával töltött évek átlagos időtartama, 2022 (év)

Megjegyzések: A munkával töltött életszakaszt az első foglalkoztatástól kell számítani, és az utolsó munkaviszony megszűnésével ér véget.

Forrás: A nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2024. évi jelentésből származó adatok

A pillérhez kapcsolódó 7. háttérmagyarázat: Integrált szakpolitikai válasz a hosszú élettartamra – a nyugdíjak és a tartós ápolás-gondozás megfelelőségének és költségvetési fenntarthatóságának biztosítása

Mivel az élettartam nő az EU-ban, az időskori életszínvonal támogatása alapvető fontosságú az európai lakosság jóléte szempontjából. 2070-re az EU népessége várhatóan csökkenni fog (4 %-kal), ugyanakkor az idősebb kohorszok aránya is jelentősen fog nőni, a 80 év feletiek körében legalább 30 %-kal²⁷⁷. Az idősödő társadalomban a nyugdíjak és a tartós ápolás-gondozás megfelelőségének és költségvetési fenntarthatóságának biztosításához

²⁷⁴ 2022-ben Luxemburgban volt a legmagasabb összesített bérpótlási arány (0,97); a 2023. évi érték még nem áll rendelkezésre.

²⁷⁵ A nyugdíjban töltött idő átlagos időtartama az utolsó foglalkoztatás végétől, 2022. [A nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2024. évi jelentés](#) számításai az Eurostat ([demo_mlexpec](#)) és az idősödésről szóló jelentés feltételezései alapján.

²⁷⁶ A várható élettartam abban az átlagéletkorban, amelyen az öregségi nyugdíj folyósítására sor kerül, 2022. [A nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2024. évi jelentés](#) számításai az Eurostat ([demo_mlexpec](#)) és az első nyugdíjfolyósításra vonatkozó nemzeti adatok alapján. A nyugdíjfizetés időtartama és a nyugdíjban töltött idő tartama eltérő lehet, mivel egyesek számára már a munkaerőpiacról való teljes kivonulás előtt megkezdődik a nyugdíjfolyósítás; vagy fordítva.

²⁷⁷ Lásd: Európai Bizottság: [2024 ageing report – Economic & budgetary projections for the EU Member States \(2022–2070\)](#) (2024. évi jelentés a népesség előregedéséről – gazdasági és költségvetési előrejelzések az EU tagállamaira vonatkozóan [2022–2070]), az Európai Unió Kiadóhivatala.

szakpolitikai eszközök széles skálájára van szükség, amely magában foglalja az aktív és egészséges idősorba való beruházást, a munkával töltött életszakasz meghosszabbítását, valamint a kiigazított és rugalmas munkafeltételek támogatását, továbbá a hatékony és eredményes nyugdíj- és tartós ápolási-gondozási rendszereket. A társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek, valamint az atipikus munkavégzési formák terjedése az élettartam növekedésével együtt szintén egyre nagyobb kihívást jelent, és bizonyos demográfiai csoportokra eltérő hatással lehet. Mindezekkel összefüggésben a megfizethető, magas színvonalú tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáféréstől szóló tanácsi ajánlás²⁷⁸ felkéri a tagállamokat, hogy biztosítsanak megfelelő tartós ápolási-gondozási szolgáltatásokat, valamint minőségi foglalkoztatást és méltányos munkafeltételeket a gondozási ágazatban, kezeljék a munkavállalók készségigényeit, ugyanakkor támogassák az informális gondozókat is. A nyugdíjak megfelelőségéről szóló, 2024. júniusi tanácsi következtetések²⁷⁹ újlag megerősítik, hogy további reformokra van szükség, többek között a munkaerőpiaci részvétel, a szociális védelmi rendszerekhez való hozzáférés és az azokhoz való hozzájárulások mindenki számára történő javítása, valamint a magas színvonalú és megfizethető egészségügyi ellátáshoz és a tartós ápoláshoz-gondozáshoz való hozzáférés megerősítése révén. Az európai gondozási stratégia²⁸⁰ a tagállamok erőfeszítéseit támogató uniós szintű intézkedések széles körét foglalja magában.

Az EU idősödő társadalmában a nyugdíjbérpótlási arányok az előrejelzések szerint csökkenni fognak a következő négy évtizedben, míg a tartós ápolás-gondozás iránti igény már most is magas és növekedni fog. Míg az idősök esetében a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata az elmúlt években nagyjából stabil volt²⁸¹, a szokásos 40 éves pályára vonatkozó nyugdíjbérpótlási arány²⁸² a nők és a férfiak esetében egyaránt csökkenni fog a legtöbb uniós országban (egyes esetekben több mint 20 százalékponttal). 2022-höz képest a 2062-es értékek várhatóan csak hét országban lesznek magasabbak – lásd az ábrát. Jelentős csökkenés várható Hollandiában és Magyarországon (bár eleve magas szintekhez képest), Lengyelországban, Svédországban, Lettországon és kisebb mértékben Romániában és Bulgáriában. Mérsékelt növekedés várható Dániában, Litvániában, Máltán és Görögországban, Észtországban pedig erősebb (de alacsony szintről). Ez azt jelenti, hogy a megfelelő nyugdíjak egyre inkább a hosszabb karriertől függnek majd²⁸³. Ugyanakkor az alacsonyabb nyugdíjak megnehezítik a tartós ápolás-gondozás közvetlen kiadásainak fedezését is. Ahogyan az ábrán is látható, a közvetlen ápolás-gondozási költségek (otthoni tartós ápolás) nagyon magasak lehetnek a súlyos ápolási-gondozási szükségletekkel rendelkezők esetében, és nagy különbségek mutatkoznak az uniós országok között. 11 tagállamban (Csehország, Franciaország, Görögország, Horvátország, Lettország, Litvánia, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Szlovákia és Szlovénia) az ilyen közvetlen költségek

²⁷⁸ Lásd: A Tanács ajánlása (2022. december 8.) a megfizethető és magas színvonalú tartós ápoláshoz-gondozáshoz való hozzáféréstől (2022/C 476/01).

²⁷⁹ Lásd: [A Tanács 2024. június 20-i következtetései a nyugdíjak megfelelőségéről, 10550/24.](#)

²⁸⁰ Lásd az [európai gondozási stratégiát](#), *Közlemény az európai gondozási stratégiáról*, SWD(2022) 440 final.

²⁸¹ Lásd: A nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2024. évi jelentés 1. fejezetét, Európai Bizottság: [The 2024 pension adequacy report – Current and future income adequacy in old age in the EU](#). (A nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2024. évi jelentés – Az időskori jövedelmek jelenlegi és jövőbeli megfelelősége az EU-ban). [I. kötet](#), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024.

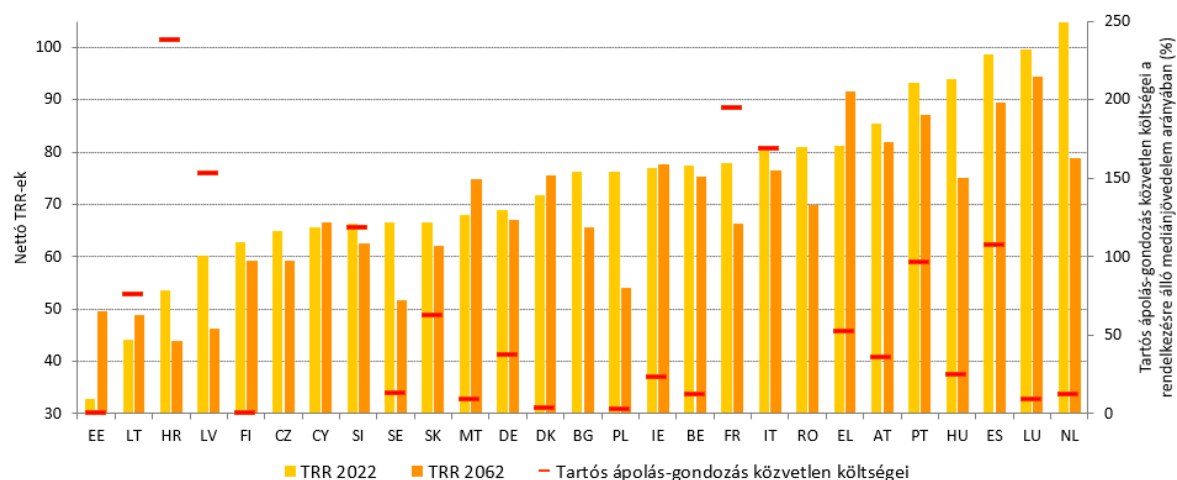
²⁸² Az elméleti (szimulált) bérpótlási arányok azt mérik, hogy a nyugdíjba vonulást követő első évben a hipotetikus nyugdíjas nyugdíjjövedelme hogyan viszonyul a közvetlenül a nyugdíjba vonulást megelőző jövedelméhez.

²⁸³ Lásd a nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2024. évi jelentés 3.1. szakaszát: „Elméleti bérpótlási arányok és nyugdíjak a jövőben.”

a becslések szerint az állami támogatást követően rendelkezésre álló mediánjövedelem több mint felét teszik ki. Az adatok azt is mutatják, hogy tíz uniós országban az alacsony jövedelmű és mérsékelt ápolási-gondozási szükségletekkel rendelkező személyeknek jövedelmük több mint felét kellene otthoni gondozásra fordítaniuk. A súlyos szükségletekkel rendelkezők esetében az átlagos közvetlen költségek a rendelkezésre álló jövedelmük 80 %-a körül alakulnának²⁸⁴.

A nyugdíjbérpótlási ráták az előrejelzések szerint csökkenni fognak, míg a tartós ápolási-gondozási költségek az idősök jövedelmének jelentős részét teszik majd ki, és várhatóan emelkedni fognak

Nettó elméleti nyugdíjbérpótlási ráták, 40 éves pálya, amely a nyugdíjkorhatár elérésével végződik, átlagos kereső, 2022-ben és 2062-ben (férfiak, százalékpont, EU-27) és A súlyos szükségletekre fordított tartós ápolási-gondozási (házi ápolási-gondozási) közvetlen költségek az állami támogatást követően rendelkezésre álló mediánjövedelem arányában (mindkét nem, az EU-27 tagállamai és az OECD)

Megjegyzés: A válaszadók körében az arány átlagolásra került. A becsléseket a felmérési adatokkal párosított tipikus esetek felhasználásával számítják ki. A súlyos szükségletek heti 41,25 órányi ápolás-gondozásnak felelnek meg. Csehországban a közvetlen költségek értéke nagyon magas (477 %) más becslésekhez képest, így nem egyértelmű, hogy megkönnyíti más becslések összehasonlítását. A következő adatok a nemzeti szint alatti területekre vonatkoznak: BE (Flandria), EE (Tallinn), IT (Dél-Tirol) és AT (Bécs). Nem áll rendelkezésre adat BG, CY és RO esetében (nem OECD-tagok).

Forrás: A Bizottság saját számításai, az OECD-től és a tagállamoktól származó adatok alapján. A nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2024. évi jelentés és OECD-elemzés a tartós ápolás-gondozásra vonatkozó szociális védelmi OECD-kérdőív alapján, SHARE (8. hullám, 2019, kivéve PT, amely a 2015. évi 6. hulláma hivatkozik) és TILDA (3. hullám, 2015).

A tagállamok továbbra is lépéseket tesznek a nyugdíjak megfelelőségének és költségvetési fenntarthatóságának biztosítása érdekében, miközben megreformálják a tartós ápolás-gondozást és beruházásokat eszközölnek. Csehország és Szlovákia korlátozta a korengedményes nyugdíjazási lehetőségeket és oly módon igazította ki a nyugdíjak mértékét, hogy fokozza az idősök hosszabb ideig tartó munkavállalásának ösztönzőit. **Írország** ösztönzőket vezetett be a nyugdíjba vonulás elhalasztására. **Horvátország** növelte a foglalkoztatói nyugdíjba történő bejelentkezés ösztönzőit. Az alacsony jövedelmű nyugdíjasok támogatása érdekében **Spanyolország** 6,9 %-kal emelte a

²⁸⁴ Lásd a nyugdíjak megfelelőségéről szóló 2024. évi jelentés 1.5. szakaszát: „Életminőség a »negyedik korban«: a nyugdíjak és az ápolási-gondozási szolgáltatások szerepe.”

nem járulékalapú nyugdíjat, **Portugália** pedig 23,0 %-kal emelte az időseknek nyújtott szolidaritási pótlékot²⁸⁵. Az **észterszági** tartós ápolási-gondozási reform célja az igénybe vevő általi közvetlen fizetések csökkentése, az ápolás-gondozást végző személyzet feltételeinek javítása, valamint az otthoni ápolási-gondozási szolgáltatások javítása, további pénzügyi támogatást nyújtva az önkormányzatoknak az időskorú népességük alapján. A tartós ápolás-gondozás **szlovén** reformja átfogó szolgáltatásokat vezetett be, többek között az e-gondozást és az önállóság fenntartását célzó szolgáltatásokat, hogy biztosítsa az idősek gondozási lehetőségeinek kiegyensúlyozott kombinációját. **Görögország** a tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégiát dolgoz ki, amely reformokat tartalmaz annak biztosítása érdekében, hogy a szolgáltatások megfizethetők, fenntarthatók és hozzáférhetők legyenek. A **francia** „Jól idősödni” stratégia olyan intézkedéseket tartalmaz, amelyek késleltetik a gondoskodásra utaltságot, az idősödő bérlelkhöz igazítják a szociális lakhatást, támogatják az otthoni gondozókat, és további szakembereket vesznek fel az idősek tartós ápolási-gondozási létesítményeibe. **Románia** nyugdíjreformokat hajtott végre a költségvetési fenntarthatóság és megfelelés javítása érdekében. Az új nyugdíjtörvény új számítási képletet vezetett be, amellyel megszünteti az olyan torzulásokat, mint a korrekciós indexek és az egyenlőtlen járulékfizetési időszakok, ugyanakkor a nyugdíjkorhatár önkéntes emelésének ösztönzésével és a korai nyugdíjba vonulás korlátozásával a munkával töltött életszakasz meghosszabbítását is előmozdítja.

A tartós ápolás-gondozás elérhetőségével, megfizethetőségével és minőségével kapcsolatos jelenlegi strukturális kihívások a népesség előregedésével várhatóan növekedni fognak. A potenciálisan tartós ápolás-gondozásra szorulóak száma az EU-ban a 2022. évi 31,2 millió főről 2030-ra várhatóan 33,2 millió főre, 2050-re pedig 37,8 millió főre fog nőni²⁸⁶. A 2019. évi adatok szerint a magánháztartásokban élő 65 éves vagy annál idősebb személyek 26,6 %-a szorult tartós ápolás-gondozásra az EU-ban, és nemek szerint jelentős különbségek mutatkoztak (a nők 32,1 %-a, illetve a férfiak 19,2 %-a)²⁸⁷. A tartós ápolás-gondozásra szoruló személyek gyakran csak korlátozottan férnek hozzá az intézményes szolgáltatásokhoz, ami kielégítetlen ápolás-gondozási szükségletekhez vagy az informális gondozókra nehezedő túlzott terhekhez vezet. 2019-ben az önmaguk ellátása vagy a háztartási tevékenységek elvégzése terén komoly nehézségekkel szembesülő 65 éves vagy annál idősebb személyeknek 46,6 %-a számolt be az EU-ban arról, hogy nem teljesül az ilyen tevékenységekben nyújtandó segítség iránti igénye. Ez sokkal hangsúlyosabb volt a legalacsonyabb jövedelmi ötödben lévők (51,2 %) esetében, mint a legmagasabb jövedelmi ötödben lévőkénél (39,9 %).

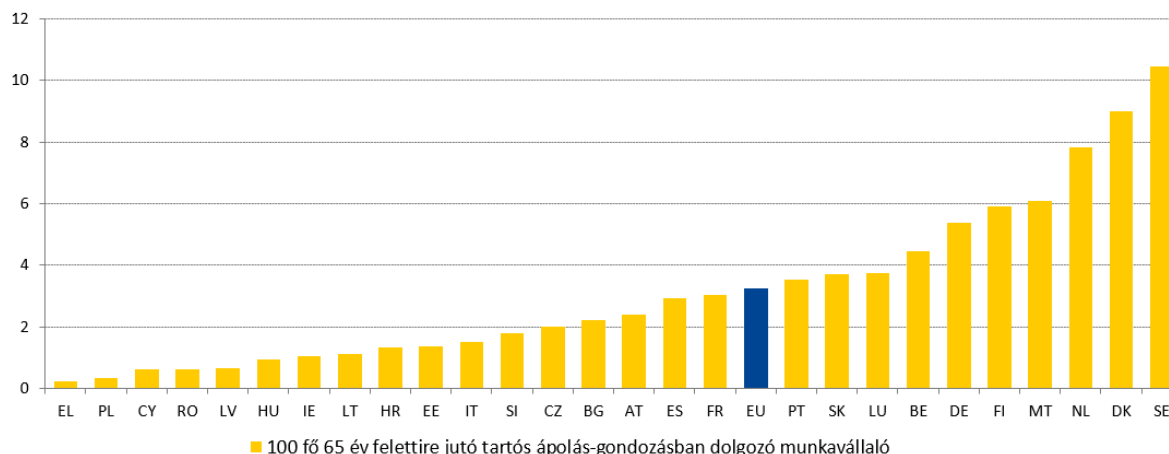
²⁸⁵ Az EU támogatja a megfelelő nyugdíjak és időskori jövedelem biztosítására irányuló nemzeti erőfeszítéseket a Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság által készített, a nyugdíjak megfelelőségéről szóló hároméves jelentésekben foglalt kölcsönös tanulás és elemzési iránymutatás révén.

²⁸⁶ Az alapforgatókönyv előrejelzései szerint. Lásd: Európai Bizottság: [2024 ageing report – Economic & budgetary projections for the EU Member States \(2022-2070\)](#) (2024. évi jelentés a népesség előregedéséről – gazdasági és költségvetési előrejelzések az EU tagállamaira vonatkozóan [2022–2070]), az Európai Unió Kiadóhivatala.

²⁸⁷ Eurostat [[hlth_ehis_tadle](#)], EHIS. Ez a felmérésen alapuló intézkedés csak a magánháztartásokban élőkre terjed ki, a bentlakásos gondozásban élőkre nem.

2.4.17. ábra: A tartós ápolás-gondozást végző munkavállalók rendelkezésre állása tagállamonként igen eltérő

Tartós ápolás-gondozásban dolgozók 100 fő 65 év feletti személyre vetítve, 2023

Megjegyzés: A tartós ápolás-gondozásban dolgozók kiválasztása a 87.1, 87.3, 88.1 ágazati (NACE) kódok, valamint a 2221, 2264, 2266, 2634, 2635, 3221, 3255, 5321, 5322 kód szerinti foglalkozási (ISCO) kódok keresztezésével történik.

Forrás: Eurostat, speciális adatkivonatolás az EU LFS-ből.

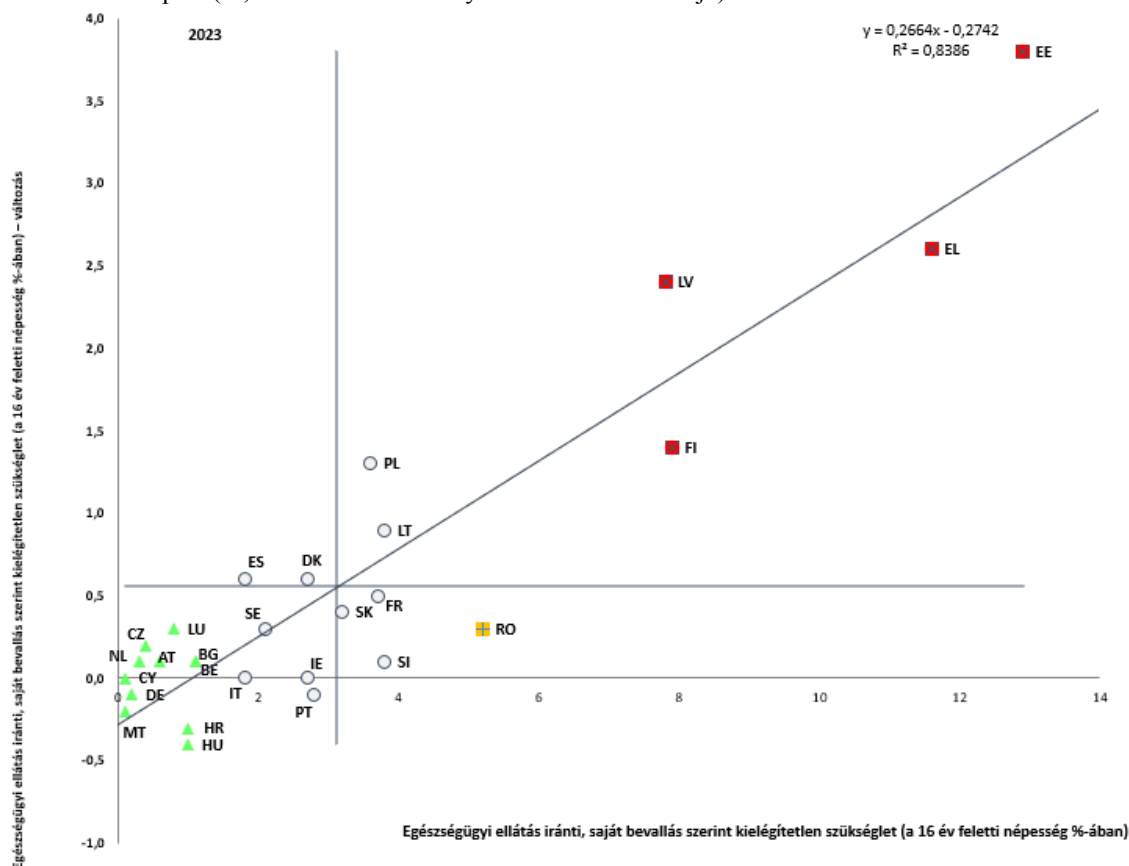
A tartós ápolás-gondozáshoz való hozzáféréssel kapcsolatos kihívásokat súlyosbítja a munkaerő- és szakemberhiány. 2023-ban 3,1 millió munkavállalót foglalkoztattak a tartós ápolás-gondozási ágazatban az EU-ban, ami a teljes munkaerő mintegy 1,5 %-a. A tartós ápolás-gondozási ágazat mérete a gyakorlatban ennél nagyobb lehet, mivel a fenti számok nem tükrözik teljes mértékben a tartós ápolás-gondozásban dolgozó háztartási alkalmazottakat, és az ágazatban is jelentős a be nem jelentett munkavégzés előfordulása. Míg a 65 év feletti népesség 2035-ig 23 %-kal fog nőni, az ápolás-gondozási ágazatban a foglalkoztatás előrejelzett növekedése csupán 7 %. Ezért jelentős hiány várható az egészségügyi szakemberek, az egészségügyi dolgozók és a személygondozást végzők esetében²⁸⁸. A munkaerő-felmérés legfrissebb adatai alapján 2023-ban az EU-ban átlagosan 3,2 tartós ápolás-gondozást végző munkavállaló jutott 100 fő 65 év feletti személyre. A tagállamok között azonban nagy eltérések mutatkoztak, a görögországi 0,2-től a svédországi 10,4-ig – lásd a 2.4.17. ábrát. Az ágazat vonzereje alacsony, aminek okai a nehéz munkafeltételek és a viszonylag alacsony bérek, valamint a határozott idejű szerződések magasabb aránya (16,6 %, szemben az összes munkavállaló 13,5 %-ával)²⁸⁹. A nem önként vállalt részmunkaidős foglalkoztatás magas aránya szintén hozzájárul ahhoz, hogy több tagállamban viszonylag alacsony e szakma vonzereje, például Horvátországban (55,8 % a tartós ápolás-gondozásban dolgozók esetében, szemben az összes munkavállaló 22,6 %-ával) és Bulgáriában (52,4 % a tartós ápolás-gondozásban dolgozók esetében, szemben az összes munkavállaló 38,0 %-ával). A házi gondozók és a bentlakó gondozók, akik gyakran utazó uniós vagy harmadik országbeli munkavállalók, különösen nehéz munkafeltételekkel és a szociális védelemhez való nehezebb hozzáféréssel szembesülhetnek. Ez különösen igaz a be nem jelentett ápolási-gondozási munkát végzők esetében.

²⁸⁸ Cedefop: [Handling change with care: skills for the EU care sector](#) (A változás gondoskodó kezelése: készségek az uniós gondozási ágazat számára), az Európai Unió Kiadóhivatala, 2023.

²⁸⁹ Eurostat, EU LFS 2023.

2.4.18. ábra: Az egészségügyi ellátás iránti kielégítetlen szükségletek előfordulási gyakorisága kismértékben nőtt a legtöbb és nagymértékben nőtt néhány tagállamban

Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek, 2023. évi szintek és változások az előző évhez képest (% a szociális eredménytábla kiemelt mutatója)

Megjegyzés: A tengelyek középpontja az EU súlyozatlan átlaga. A jelmagyarázat a mellékletben szerepel. Törés az idősorban HR esetében. Becsült érték DE esetében.

Forrás: Eurostat [[tespm110](#)], EU-SILC.

Az egészségügyi ellátás iránti kielégítetlen szükségletekről beszámoló személyek aránya átlagosan kismértékben nőtt, ami nagyrészt a néhány tagállamban tapasztalható jelentős növekedésnek tudható be. 2023-ban az egészségügyi ellátás iránti kielégítetlen szükségletekről beszámoló személyek aránya 2,4 % volt az EU-ban, ami 0,2 százalékponttal több, mint 2022-ben. Bár a legtöbb tagállamban növekedést regisztráltak, az összesített változás mértéke néhány tagállam (nevezetesen Észtország, Görögország, Lettország és Finnország) eredményeiből származik, ahol a legnagyobb arányokat regisztrálták és erőteljes növekedést tapasztaltak – lásd a 2.4.18. ábrát. Az 1,4 százalékpont és 3,8 százalékpont közötti növekedéssel, továbbá 7,8 % és 12,9 % közötti szintekkel e négy ország mindegyike „kritikus helyzetben” volt, Görögország a magas költségek, a másik három ország pedig a hosszú várólisták miatt. Míg Romániában a növekedés elmaradt az uniós átlagtól, viszonylag magas, 5,2 %-os arány volt tapasztalható (főként pénzügyi okokból), ez pedig 2023-ban „figyelemmel kísérendő” helyzetet eredményezett. A legalacsonyabb értékeket Cipruson, Máltán, Németországban, Hollandiában és Csehországban rögzítették, amelyek mindegyike 0,5 % alatt volt. Az egészségügyi ellátás iránti kielégítetlen szükségletek egyes országokban általában kétszer olyan nagyok voltak a lakosság legszegényebb ötödében, mint az általános népesség körében (pl. Görögországban 23,0 %, szemben a 11,6 %-kal, Lettországban 13,9 %, szemben a 7,8 %-kal és Romániában 9,3 %, szemben az 5,2 %-kal). A tagállamokon belül

regionális különbségek is megfigyelhetők, a legmarkánsabbak Olaszországban, Romániában és Németországban (lásd az 5. melléklet 10. ábráját).

2.4.2. A tagállamok által hozott intézkedések

Több tagállam hozott intézkedéseket a minimumjövedelem-támogatás megfelelőségének javítása érdekében. Míg a legtöbb országban a minimumjövedelem-ellátásokat évente frissítik, hogy megfeleljenek a megélhetési költségek alakulásának, egyes tagállamok esetében, ahol az emelés továbbra is diszkrecionális alapon történik, nem ez a helyzet. 2024-ben például **Görögország** a rendszer 2018. novemberi bevezetése óta először (8 %-kal) emelte a garantált minimumjövedelem-ellátás szintjét. Egy 2023-as jelentős reformot követően **Lettország** tovább fogja növelni garantált minimumjövedelem-ellátásának szintjét annak érdekében, hogy megfeleljen az Alkotmánybíróság azon ítéletének, amely szerint a korábbi összegek nem elegendőek a méltó élet biztosításához.

Egyes tagállamok a minimumjövedelem-rendszereiket érintő szélesebb körű reformokat fogadtak el. Helyreállítási és rezilienciaépítési terve (RRP) keretében **Románia** 2024-ben minimumjövedelem-ellátását egy olyan, megfelelőbb rendszerrel (*Venitul Minim de Incluziune*) váltotta fel, amely az ellátások rendszeres indexálását és a kedvezményezetteknek a munkaerőpiacra való (újboli) belépéshez nyújtott megerősített támogatást is tartalmaz. **Olaszország** 2024-től a már meglévő minimumjövedelem-rendszerét (a 2019-ben bevezetett *Reddito di Cittadinanza*) egy szigorúbb rendszerrel (*Assegno di Inclusione*) váltotta fel, amely kizárja a munkaképes korú, foglalkoztathatónak minősülő személyeket. E személyek most már egy új külön rendszerhez (*Supporto per la Formazione e il Lavoro*) tartoznak, amely ideiglenes (12 hónapos, nem hosszabbítható) jövedelemtámogatást nyújt képzési és foglalkoztatási támogatással kombinálva. **Franciaország** megerősítette a munkaerőpiaci visszailleszkedésre irányuló ösztönzőket is, és a teljes foglalkoztatottságról szóló törvényében előírta, hogy a minimumjövedelemben (*Revenu de solidarité active*) részesülőket 2025. január 1-jéig automatikusan be kell jegyezni az állami foglalkoztatási szolgálathoz (*France Travail*).

A tagállamok további erőfeszítéseket tettek a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok minőségének javítása érdekében. 2024 augusztusában **Bulgária** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként elfogadta a szociális szolgáltatások nemzeti térképét a szolgáltatás hiányosságainak azonosítása és a beruházási igények meghatározása érdekében. **Lettországból** elfogadásra vár a szociális szolgáltatásokról és a szociális védelemről szóló törvény módosítása, amely a helyi szinten nyújtandó szociális szolgáltatások minimális kosarát határozza meg. **Románia** 2024 áprilisában új törvényt fogadott el a szociális szolgáltatások rendszerének reformjáról a gondozásra vonatkozó minőségi előírások megerősítése és az ellenőrök szerepének megerősítése érdekében. **Szlovákia** 2025. december 1-jéig ideiglenes intézkedést vezetett be annak érdekében, hogy növelje a szociális szolgáltatások nyújtására vonatkozó pénzügyi hozzájárulást a rendelkezésre állásuk és az ágazat bérezési feltételeinek javítása érdekében.

A tagállamok intézkedéseket fogadtak el az energiaszolgáltatáshoz való hozzáférés támogatására, és sok esetben meghosszabbították a meglévő ideiglenes intézkedéseket. **Luxemburg** például 2023 júliusában intézkedéscsomagot vezetett be, amelynek célja többek között a magánháztartások villamosenergia-számláinak stabilizálása a 2023 januárja és decembere közötti időszakra szóló, később 2024-ig meghosszabbított kormányzati támogatással. A háztartások fosszilis tüzelőanyagoktól való függőségének csökkentése és a megújuló energiaforrásokra való átállásuk előmozdítása érdekében egyéb törvényeket is elfogadtak. **Spanyolország** 2024-ben meghosszabbította az energiapiacokat és a gázdíjakat

szabályozó intézkedéseket, valamint a kiszolgáltatott vagy társadalmi kirekesztődésben élő fogyasztók energia- és vízellátási garanciáját. **Málta** 2026-ig meghosszabbította (a 2022-ben elfogadott) energiatámogatási intézkedésekből álló csomagját. **Románia** 2024 tavaszáig meghosszabbította a kiszolgáltatott helyzetben lévő személyeknek az energiaárak visszatérítéséhez nyújtott energiautalványok érvényességét. Néhány tagállam strukturális intézkedéseket is bevezetett az energiaszegénység kezelésére. 2023 novemberében például **Bulgária** elfogadta az energiaszegénység és az energia-kiszolgáltatottság jogi fogalom meghatározását, és bevezette az energia szempontjából kiszolgáltatott személyek villamosenergia-ellátásának lekapcsolására vonatkozó tilalmat. 2024 januárjában **Portugália** elfogadta az energiaszegénység elleni küzdelemre irányuló hosszú távú nemzeti stratégiáját (2023–2050), valamint a digitális kommunikációhoz való hozzáférés terén fennálló digitális szakadék és területi egyenlőtlenségek kezelését célzó intézkedéseket, például az optikai hálózatok teljes lefedettségére vonatkozó tervek előmozdítását. **Olaszország** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv REPowerEU-fejezetének részeként pénzügyi eszközt dolgoz ki a középületek energiahatékonyságának javítására.

2023–2024-ben az egyes tagállamok igyekeztek megerősíteni azokat az intézkedéseket, amelyek célja bizonyos csoportok, például az önálló vállalkozók szociális védelemhez, főként a munkanélküli ellátásokhoz való hozzáféréseinek megerősítése. Olaszország 2024-től állandósította a szabadúszó szakembereknek a munkából származó jövedelem jelentős csökkenésével szembeni védelmét szolgáló ISCRO-rendszert (*Indennità straordinaria di continuità reddituale e operational*), amelyet 2021–2023 között ideiglenes jelleggel vezettek be. **Lengyelország** (2023 augusztusától) 12 hónappal meghosszabbította a tevékenységüket megkezdő önálló vállalkozók társadalombiztosítási járulékfizetés alóli mentességét. Bár ez csökkenti pénzügyi terheiket, ugyanakkor korlátozza a társadalombiztosítási ellátásokra való jövőbeli jogosultságaikat időskorban és rokkantság esetén. **Görögországban** a kiegészítő anyasági védelmi támogatást kiterjesztették az önálló vállalkozó nőkre, a szabadúszókra és a 2023 szeptembere után gyermeket vállaló mezőgazdasági termelőkre. Ezenkívül megemelték az önálló vállalkozóknak és a szabadúszóknak nyújtott, rászorultságon alapuló munkanélküli ellátást. **Litvánia** 2023-ban javaslatot tett a munkanélküliségi biztosításról szóló törvény módosítására annak érdekében, hogy csökkentse a minimálisan előírt járulékfizetési kötelezettség időtartamát (az elmúlt 30 hónapban 12 hónapról 9 hónapra), valamint azzal a céllal, hogy az új biztosítás az önálló vállalkozókra is kiterjedjen. **Cipruson** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv tartalmaz egy, a Parlamentnek benyújtott felülvizsgált társadalombiztosítási törvényt, amelynek célja, hogy a szociális biztonságot kiterjessze az önálló vállalkozókra, különös tekintettel a munkahelyi balesetekre, a foglalkozási megbetegedésekre és a szülői szabadságra. **Észtországban** törvényjavaslatot terjesztettek elő annak érdekében, hogy a munkanélküliségi járadék és a munkanélküliségi biztosítás jelenlegi kétszintű rendszerét 2026-tól egyetlen munkanélküliségi biztosítási rendszerrel váltsák fel, és ez utóbbit a korlátozott szolgálati idővel rendelkező munkavállalók számára is hozzáférhetővé tegyék. Észtország 2025 májusáig javaslatokat kíván tenni a munkanélküliségi biztosítás önálló vállalkozókra való kiterjesztésére.

Az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozókra a szociális védelemhez való hozzáférésük megerősítését célzó szakpolitikai intézkedések is vonatkoznak. Romániában 2024 januárjában hatályba lépett a háztartási alkalmazottak foglalkoztatását hivatalossá tevő, valamint a nyugdíjakhoz és az egészségbiztosításhoz való hozzáférést biztosító törvény, amelynek keretében a háztartási alkalmazottak utalványok formájában kapnak fizetést, társadalombiztosítási járulékot fizetnek, és egészségbiztosítási fedezetet kapnak (azaz ingyenes hozzáférést kapnak az egészségügyi alapszolgáltatások csomagjához).

2024 májusában **Spanyolország** egyszerűsítette és továbbfejlesztette a munkanélküli segélyt annak érdekében, hogy hozzáférhető legyen azok számára, akik kimerítették járulékalapú ellátásaikat, vagy akik nem fizettek járulékot elég hosszú ideig ahhoz, hogy jogosultak legyenek, és ezt kiterjesztették a mezőgazdasági munkavállalókra is. Az ország emellett megerősítette a munkaszerződések ösztönzését és a művészek szociális védelmének javítását, és 2024 januárjától szabályozta a gyakornokok társadalombiztosítási fedezetét, mind a fizetett, mind a fizetés nélküli gyakornokok esetében. Végezetül Spanyolország 2023 márciusában intézkedéseket hozott annak érdekében, hogy garantálja a háztartási alkalmazottak társadalombiztosítási járulékainak mértékét. **Szlovéniában** az egészségügyi ellátásról és egészségbiztosításról szóló 1992. évi törvény 2023. évi módosításai – a helyreállítási és rezilienciaépítési terv reformjának részeként – a biztosítottak valamennyi kategóriája tekintetében visszavonták az önkéntes egészségbiztosítást, és 2024-től kezdődően növelték a kötelező egészségbiztosítási hozzájárulást (beleértve az önálló vállalkozókat is). **Csehország** módosította a „munkavégzési megállapodásokra” alkalmazandó jogszabályokat azáltal, hogy 2024 júliusától előírta a nyilvántartásba vételüket, és 2025-től kiterjesztette a társadalombiztosítási fedezetet az ilyen típusú szerződésekre, a rendes munkavállalókra vonatkozókkal azonos feltételek mellett. **Cipruson** 2023-ban törvényt fogadtak el a munkavállalók – köztük az atipikus foglalkoztatási formákban dolgozók és az alkalmi munkát végzők – jogainak fejlesztése érdekében.

A gyermekek után járó és a családi támogatásokat több tagállamban növelték, különösen az egyszülős családok esetében. **Bulgáriában** a 3 évesnél fiatalabb gyermekeket nevelő egyedülálló anyák ellátása havi 83 %-kal nőtt. Ezzel párhuzamosan megemelték a gyermekek után járó általános ellátásokra vonatkozó jövedelmi küszöbértékeket, és azok a háztartások, amelyek 2023 decembere és 2024 februárja között részesültek ilyen ellátásban, egyszeri kifizetést kaptak a szállítási költségeik fedezésére. **Portugáliában** a gyermekek után járó ellátás a legtöbb kedvezményezett esetében nőtt, az egyszülős családok esetében azonban nagyobb mértékben. 2024-től a portugál családi támogatás havi 100 EUR, a rendkívüli szegénységben élő gyermekeknek nyújtott kiegészítő „gyermekgarancia-támogatással” együtt, amely havi 122 EUR-t tesz ki. **Romániában** a gyermekek után járó ellátás összegét 2024. január 1-jétől az előző évi inflációs rátával növelték. Eközben az ikrek, hármass- és többszörös ikrek szüleinek járó gyermeknevelési támogatás 50 %-kal nőtt. Az egyszeri nemzeti szülési támogatások közül kettőt szintén emeltek. **Bulgáriában** a családi támogatások akár 50 %-kal is emelkedtek. **Görögország** emellett 2023-tól visszamenőleges hatállyal a gyermekek számától függően növelte a támogatást.

Egyes tagállamokban nőtték a kisgyermekkori nevelés és gondozás támogatására fordított kiadások, míg számos más intézkedést hoztak a gyermekeket érintő szegénységi kockázatok jelentette kihívás kezelésére. **Írországból** a gyermekgondozási költségek elhalasztásához nyújtott támogatás 51 %-kal nőtt, míg **Olaszországban** a 2024. január 1-jén vagy azt követően született gyermekek esetében bizonyos feltételek mellett évi 3 600 EUR-ra emelkedett. A helyreállítási és rezilienciaépítési tervvel összefüggésben Olaszország a kisgyermekkori nevelési és gondozási struktúrákban is növeli a rendelkezésre álló férőhelyeket, és 2026 közepéig várhatóan több mint 150 000 férőhelyet hoz létre 0–6 éves gyermekek számára. **Bulgáriában** is a kisgyermekkori nevelés és gondozás további beruházásokból részesül (ESZA+ és nemzeti költségvetés), amelyek célja az inkluzivitás növelése. **Horvátország** helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében új modellt fogadott el a kisgyermekkori nevelési és gondozási létesítmények finanszírozására azzal a céllal, hogy növelje azok rendelkezésre állását és megfizethetőségét. **Spanyolország** azt tervezi, hogy helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében legalább 1 000 támogató egységet alakít ki az iskolakerületekben a kiszolgáltatott helyzetben lévő diákok számára,

továbbá olyan programot hoz létre, amely élelmiszereket és egyéb alapvető termékeket biztosít a kiskorúakat nevelő családoknak. **Málta** kiterjesztette a rendszert, amely ingyenes informatikai eszközöket biztosít a tanulók számára. **Románia** 2 200 iskolából mintegy 650 000 hátrányos helyzetű gyermeknek biztosít napi étkezést.

Egyes országok az általános fogyatékosügy politikák javítására összpontosítottak, míg mások fogyatékosági ellátásaikat erősítették meg. **Görögország** például a 2024–2030 közötti időszakra összpontosítva aktualizálta a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló nemzeti stratégiát. Az ország elkészült a személyi segítségnyújtásra és a fogyatékossgértékelési folyamatra vonatkozó kísérleti programmal is, amelyet 2025-ben fog bevezetni. **Bulgária** javította a fogyatékossgal élő gyermekek havi ellátásának megfelelőségét. **Málta** növelte a súlyos fogyatékossgal élő gyermekeket gondozó szülők támogatását. **Olaszországban** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv keretében 2024-ben teljes mértékben végrehajtották a fogyatékossgal élő személyek önállóságának támogatását célzó reformot, amely továbbfejlesztette az értékelést és a személyre szabott támogatási szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A reformmal összhangban a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben szereplő beruházás személyre szabott projekteket támogat, lakhatási és IKT-megoldásokat biztosítva a fogyatékossgal élő személyek számára.

A tagállamok olyan szabályozási és nem szabályozási intézkedéseket vezettek be, amelyek bérleti támogatást kínálnak vagy terjesztenek ki annak érdekében, hogy javítsák a megfizethető lakhatáshoz való hozzáférést az alacsony jövedelmű háztartások és a kiszolgáltatott csoportok, például a fiatalok esetében. 2023 augusztusában **Luxemburg** jogszabály-módosításokat vezetett be a lakhatási támogatási keretre vonatkozóan annak érdekében, hogy prioritásként kezelje a kevésbé tehető háztartások támogatását, és 2023 májusában már bevezette a gyermekes háztartások bérletidíj-támogatását és a fiatal munkavállalók bérletidíj-bónuszát. 2024-ben **Málta** megreformálta a magánlakás-bérlés támogatási rendszerét, hogy az elérje az évi 6 000 EUR maximális összeget, miközben integrált gondoskodási tervet hajtott végre a jelentős bérletidíj-hátralékkal küzdő bérlők számára. 2024 májusában **Portugália** jóváhagyta a *Construir Portugal* lakhatási csomagot, amely olyan lakhatási ösztönzőket tartalmaz a fiatalok számára, mint például a bérletidíj-támogatásokhoz való hozzáférés kiterjesztése.

A magas megélhetési költségek fényében a tagállamok továbbra is hoztak intézkedéseket a nyugdíjasok – különösen a minimális vagy alacsony nyugdíjból élők – életszínvonalának támogatása érdekében. **Bulgáriában** 2024 júliusában úgy határoztak, hogy a magas infláció miatt 11 %-kal emelik az összes nyugdíjat, beleértve a nem járulékalapú öregségi nyugdíjat is. Hasonlóképpen **Szlovákiában** a nyugellátás kivételes újraértékeléséről döntöttek. **Portugáliában** az időseknek nyújtott szolidaritási pótlék referenciaértékét 23 %-kal, **Máltán** pedig a 80 éves kort betöltött személyek számára nyújtott időskori támogatást évi 50 EUR-ról 450 EUR-ra emelték. **Romániában** a 2023. decemberi nyugdíjtörvény bevezette a szociális ellátások indexálási mechanizmusát az alacsony összegű öregségi nyugdíjban részesülők számára. Végül **Spanyolországban** 3,8 %-kal emelték a járulékalapú nyugdíjakat, 3 175 EUR felső korláttal, míg a nem járulékalapú nyugdíjakat és a minimumjövedelmeket 6,9 %-kal emelték.

Nyugdíjrendszereik megfelelőségének és költségvetési fenntarthatóságának megerősítése érdekében a tagállamok továbbra is hoztak intézkedéseket az idősek munkaerőpiaci részvételének növelése érdekében, és néhány parametrikus reformot is bevezettek. **Írország** olyan intézkedéseket vezetett be, amelyek lehetővé teszik az egyének számára, hogy az állami nyugdíjkorhatárig és azon túl is tovább dolgozzanak. **Szlovákiában** szigorították a korengedményes nyugdíjazás feltételeit azáltal, hogy módosították a szükséges

szolgálati időt és a nyugdíj összegének százalékos csökkentését. **Csehország** szintén korlátozta a korengedményes nyugdíjazást. **Finnországban** 2024 januárjában adóreformot vezettek be, amely nagyobb ösztönzőket nyújt a 65 év feletti nyugdíjasok munkavállalásához. 2024-től kezdődően **Olaszország** 63 évről 63 év 5 hónapra emelte a szociális nyugdíjelőleggel (*APE Sociale*) összefüggő korengedményes nyugdíjba vonuláshoz szükséges korhatárt, valamint 60 éves korról 61 évre emelte az „Női opció” programban előírt korhatárt. **Németországban** a „II. nyugdíjcsomag” új komponenst vezetett be a jogszabály szerinti nyugdíjbiztosítás finanszírozásában – az úgynevezett „generációs tőkét” –, amely a szövetségi költségvetésből nyújtott kölcsönökből és a szövetségi kormány saját forrásainak átcsoportosításából kialakított tőkeállományból áll. A kapcsolódó hozamokat a nyugdíjbiztosítási járulékok mértékének stabilizálására használják, amelyek így 2027-ig várhatóan stabilan 18,6 %-on maradnak, majd 2035-re 22,3 %-ra emelkednek. Egyes országok lépéseket tettek a rugalmas nyugdíjba vonulási pályák megkönnyítése érdekében. **Spanyolország** például ideiglenesen kiterjesztette a mentesítő szerződéssel (*contrato de relevo*) történő részleges nyugdíjba vonulás lehetőségét a feldolgozóiparban, lehetővé téve az emberek számára, hogy 61 éves korukban hozzájussanak nyugdíjuk egy részéhez, és akár 80 %-kal csökkentsék a munkaidőt. **Csehország** helyreállítási és rezilienciaépítési terveiben is átfogó reformokat tervez a nyugdíjak megfelelőségének és a költségvetési fenntarthatóságának a megőrzése érdekében.

Egyes országok lépéseket tettek a kiegészítő nyugdíjak igénybevételének fokozása érdekében. **Horvátország** új szabályokat vezetett be, amelyek biztosítják a kötelező és önkéntes nyugdíjalapokat kezelő vállalatok és a nyugdíjbiztosító társaságok számára a biztosított személy vagyona reálértékének megőrzéséhez szükséges rugalmasságot. Most már lehetőség van a foglalkoztatói nyugdíjalapok összes tőkésített pénzeszközének legfeljebb 20 %-át kitevő egyszeri kifizetésre. **Írországban** egy automatikus beléptetésű nyugdíjmegtakarítási rendszerről szóló törvényjavaslatot terjesztettek elő, amely 6 hónap elteltével lehetővé teszi a kilépést.

A tagállamok különböző intézkedéseket vezettek be az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés és az ellátás minőségének javítása érdekében. **Írország** kiterjesztette a rászorultságon alapuló háziorvos-látogatási kártya rendszerére való jogosultságot, és 2023-ban további félmillió embernek biztosított ingyenes háziorvosi ellátást (ugyanakkor továbbra is ez az egyetlen olyan tagállam, amely nem rendelkezik egyetemes alapellátással). Helyreállítási és rezilienciaépítési tervével összefüggésben **Olaszország** új egészségügyi létesítményekbe (például közösségi kórházakba és közösségi egészségügyi központokba) és a távorvoslásba ruház be azzal a céllal, hogy az egészségügyi szolgáltatásokat közelebb hozza a betegekhez. 2023-tól a helyreállítási és rezilienciaépítési terv a kistélepek gyógyszertárait is támogatja, hogy megerősítse az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést a vidéki és távoli területeken. Emellett Olaszország elfogadta a 2024. júliusi 107. sz. törvényt, amely nyomonkövetési és ellenőrzési rendszert vezetett be a nemzeti egészségügyi szolgálat várólistáinak csökkentése érdekében. Minden régió kijelöl egy regionális egészségügyi segítségnyújtási vezetőt (RUAS) az azonosított problémák kezelésére. 2024 áprilisában **Bulgária** nemzetgyűlése helyreállítási és rezilienciaépítési tervében reformként elfogadta a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó nemzeti egészségügyi stratégiát, amely várhatóan javítani fogja az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést az egész országban.

Lépésekre került sor a betegközpontú alapellátás, az integrált ellátás és a digitális egészségügyi ellátás megerősítésére is. **Litvánia** például új kísérleti betegszállítási szolgáltatást indított azon betegek számára, akik egészségügyi, szociális vagy gazdasági okokból nem tudják igénybe venni az egyéni vagy tömegközlekedést, a betegközpontúság megerősítése és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében. Az

egészségügyi rendszer digitalizálásának előmozdítása érdekében **Németország** elfogadta a „digitalizációról szóló jogszabályt”, amely 2024 márciusában lépett hatályba. A nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt intézkedések révén **Portugália** 2023-ban olyan jogi aktusokat is elfogadott, amelyek felülvizsgálják az alapellátási szolgáltatások szervezését és működését annak érdekében, hogy megerősítsék azok szerepét a nemzeti egészségügyi rendszerben. 2023 augusztusában **Lettország** digitális egészségügyi stratégiát hagyott jóvá, amelynek célja az adatok rendelkezésre állásának, interoperabilitásának és a digitális szolgáltatásoknak a javítása. **Ausztriában** a 2024–2028-as egészségügyi reform az alapellátás megerősítését és a digitális egészségügyi szolgáltatások bővítését célzó intézkedéseket tartalmaz.

A tagállamok intézkedéseket hoztak az egészségügyi munkaerő hiányának kezelése és a személyzet megtartásának javítása érdekében is. 2023 júliusában **Svédországban** hatályba lépett az ápolási asszisztensek szakmai címét szabályozó, a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben foglalt jogszabály. 2023 szeptemberétől **Franciaországban** az általános gyakorlati képzésben részt vevő hallgatóknak további egy év posztgraduális képzést kell elvégezniük a járóbeteg-ellátás területén, lehetőleg a kevésbé ellátott területeken. 2023 decemberében **Észtország** helyreállítási és rezilienciaépítési tervei részeként módosította a jogszabályokat annak érdekében, hogy ösztönözze az ápolókat arra, hogy távoli területeken dolgozzanak, míg **Litvánia** módosításokat vezetett be az egészségügyi szakemberek szakmai előmenetelének javítását célzó jogi aktusokba. 2024 januárjában **Dánia** új törvényt fogadott el, amely több konkrét feladatot az orvosokról az ápolókra ruház át. 2024 márciusában **Belgium** két törvényt hagyott jóvá, amelyek meghatározzák a kiterjesztett hatáskörű ápolók szerepét, továbbá pontosítják klinikai tevékenységüket és azok feltételeit. A 2024 májusában **Görögországban** bevezetett új jogszabályok lehetővé teszik a magánorvosok számára, hogy együttműködjenek az állami kórházakkal, orvosi beavatkozások végezzenek, és a szokásos munkaidőn kívül részt vegyenek a járóbeteg-klinikákban és műtétekben. **Olaszországban** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv a 2021–2026-os időszakban 2 700 további általános orvosi ösztöndíj odaítélését támogatja az egészségügyi személyzet rendelkezésre állásának elősegítése érdekében.

Intézkedéseket hoztak a népegészségügy javítása érdekében, hangsúlyozva a betegségmegelőzést és az egészségfejlesztést, különösen a mentális egészség tekintetében. **Luxemburgban** 2023 júliusában tették közzé a 2024–2028-as időszakra szóló új nemzeti mentális egészségügyi tervet. **Portugáliában** a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként új mentális egészségügyi törvényt fogadtak el, amely szabályozza a mentális betegségben szenvedők jogait, valamint a kötelező kórházi ápolást vagy kezelést is. **Észtország** öngyilkosság-megelőzési tervet dolgoz ki, amely 2024 végére várható. 2023 augusztusában **Románia** létrehozta a Nemzeti Ráknyilvántartást az Országos Közegészségügyi Intézet irányítása alatt. **Románia** 2023 októberében elfogadta a 2023–2030-as időszakra szóló nemzeti oltási stratégiát is. **Spanyolországban** a Területközi Tanács 2024 áprilisában jóváhagyta a 2024–2027-es időszakra szóló dohányzásmegelőzési és -ellenőrzési tervet.

Számos tagállam törekedett a tartós ápolási-gondozási szolgáltatások megfizethetőségének, elérhetőségének és minőségének javítására, valamint a hivatásos és informális gondozók előtt álló kihívások kezelésére. 2023 decemberében **Szlovénia** a tartós ápolás-gondozásról szóló új törvényt fogadott el, amely meghatározza a tartós ápolás-gondozás stabil állami finanszírozásának forrásait és módszereit, beleértve a tartós ápolás-gondozásra vonatkozó új kötelező társadalombiztosítási hozzájárulást 2025. január 1-jétől. A törvény meghatározza továbbá a minőségi és biztonságos tartós ápolási-gondozási szolgáltatások nyújtásának feltételeit. **Észtországban**, az ápolási-gondozási reform 2023.

július 1-jén lépett hatályba, amely meghatározza a tartós ápolási-gondozási szolgáltatások finanszírozásának módját, csökkenti a közvetlen kifizetéseket, és biztosítja, hogy az alacsony jövedelmű, ápolás-gondozásban részesülők segítséget kapjanak ápolási-gondozási költségeik fedezéséhez. Az ország emellett részletesebb minőségi minimumkövetelményeket fogadott el az általános ápolás-gondozásra és az otthoni ápolás-gondozásra vonatkozóan, és a helyreállítási és rezilienciaépítési terv részeként 2024 februárjában módosította az integrált ellátási modellre vonatkozó cselekvési tervét, amelyben meghatározta az érintett szereplők szerepét és felelősségi körét, valamint a rendszer jövőbeli finanszírozását. 2023 óta **Finnország** az ápoltak felmérését szolgáló eszközt (RAI) használja az idősok szolgáltatási igényeinek és funkcionális kapacitásának felmérésére. Emellett a finn jog előírja, hogy a szociális ellátásban dolgozóknak haladéktalanul, az ügyféltől vagy képviselőitől érkező megkereséstől számított hét munkanapon belül fel kell mérniük a sürgős segítségnyújtás iránti szükségleteket. **Olaszország** helyreállítási és rezilienciaépítési terve keretében teljes mértékben végrehajtotta a nem önálló idősok életkörülményeinek javítását célzó reformot az egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyszerűsítése, többdimenziós értékelés biztosítása, valamint a kitagolást elősegítő, egyénre szabott projektek meghatározása révén. 2024 márciusában **Bulgária** a szociális szférában humán erőforrás-fejlesztésre irányuló stratégiát fogadott el (2030-ig) a szociális ágazatban dolgozók munkafeltételeinek, készségeinek és kompetenciáinak javítása, több munkavállaló vonzása, az oktatási pályák jobb összehangolása, valamint a motiváció és a támogatás fokozása érdekében. **Svédország** 2023 júliusában védett szakmai címet vezetett be az ápolói asszisztensek számára az ellátás minőségének és biztonságának garantálása érdekében, és eddig 73 196 tanúsítvány állított ki. **Franciaország** 2024 áprilisától számos intézkedést vezetett be az otthoni ápolási-gondozási szakemberek számára, beleértve a szakmai kártyát, az éves mobilitási támogatást és az utazási idő után járó átalányösszegű juttatást. 2023-ban **Portugália** módosította a munka törvénykönyvét a háztartási alkalmazottak jobb védelme érdekében, 2023-ban és 2024-ben pedig az informális gondozókról szóló jogszabályait módosította, beleértve a pénzügyi támogatást és a hivatásos gondozókkal való kapcsolatot, valamint megállapította a gondozók pihenőidejének feltételeit. 2024 óta **Málta** bővítette otthoni gondozási rendszerét, amely pénzügyi támogatást nyújt azoknak a gondozásra kevésbé rászoruló idősebb polgároknak, akik elismert képesítéssel rendelkező gondozót foglalkoztatnak, hogy segítsék őket mindennapi szükségleteik kielégítésében. **Franciaország** 2023 óta hajtja végre a „Jól idősödni” elnevezésű stratégiát, amely 50 intézkedést foglal magában a gondoskodásra utaltság késleltetése, az idősödő bérlők szociális lakhatásának kiigazítása, 50 000 szakember felvétele az idősok gondozására szolgáló létesítményekbe, valamint az idősok társas elszigetelődésének megelőzése és a nemzedékek közötti szolidaritás előmozdítása érdekében. **Görögország** tartós ápolási-gondozási stratégiát dolgoz ki az ápolási-gondozási struktúrák fenntarthatóságának, egy koherensebb szabályozási keretnek és a szabványosított operatív folyamatoknak a biztosítása érdekében.

3. FEJEZET: AZ ELSŐ SZAKASZ SZERINTI ORSZÁGELEMZÉS

Ez a fejezet a társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret jellemzői alapján – melyeket az EMCO és az SPC kapcsolódó legfőbb üzenetei, valamint az azok alapjául szolgáló EMCO–SPC közös munkacsoporti jelentés²⁹⁰ ismertet – bemutatja az első szakasz szerinti országelemzés részeként készített országismertető adatlapokat, az 1. fejezet 1.4. szakaszában ismertetett kulcsfontosságú horizontális megállapításokat is alátámasztva. Noha valamennyi adatlap az 1.4. szakaszban és a 6. mellékletben található háttérmagyarázatban ismertetett szociális eredménytábla és az együttes foglalkoztatási jelentés kategorizálására támaszkodik, szerkezetük az országspecifikus helyzettől függ: az adatlapokon szereplő három szakpolitikai terület sorrendjét (foglalkoztatás; oktatás és készségek; szociális védelem és társadalmi befogadás) az érintett országban bekövetkezett fejlemények szabják meg, amint az a 9. mellékletben található szociális eredménytábla táblázataiból is kiderül. Hasonlóképpen, az egyes országokra vonatkozó ábra az adott ország szempontjából legrelevánsabb kérdést vagy kulcsfontosságú fejleményt szemlélteti.

Az első szakasz szerinti országelemzés a szociális eredménytábla kiemelt mutatóinak teljes körén alapul. Az egyes mutatókat²⁹¹ az együttes foglalkoztatási jelentés módszertana alapján vizsgálják, amely meghatározza a tagállamok viszonylagos helyzetét. Ezt a viszonylagos helyzetet a mutatóérték abszolút szintjétől és az előző évhez viszonyított változásának az átlagtól mért szórásában fejezik ki (további technikai részletekért lásd a 6. mellékletet). Az eredményeket az adott országra vonatkozó egyes mutatók hét lehetséges kategóriájának egyikében foglaljuk össze („legjobban teljesítő”, „az átlagnál jobb”, „jó, de figyelemmel kísérendő”, „átlagos”, „gyenge, de javuló”, „figyelemmel kísérendő”, „kritikus helyzet”). Ez a zöldtől a pirosig terjedő színskálának felel meg. A mutatók és az egyes tagállamokra vonatkozó minősítésük rövid áttekintése a 9. mellékletben feltüntetett táblázatokban található.

A szociális eredménytábla minden egyes kiemelt mutatójának értékelése a fent ismertetett módszertan alapján történik annak megállapítására, hogy szükség van-e második lépésben elvégzendő további elemzésre. A „kritikus helyzet” minősítés azokra a tagállamokra vonatkozik, amelyek egy adott mutató tekintetében az uniós átlagnál sokkal rosszabb pontszámot érnek el, és amelyekben a helyzet az előző évhez képest romlott vagy nem javult kielégítő mértékben. A helyzet két esetben kap „figyelemmel kísérendő” jelölést: a) ha a tagállam egy adott mutató tekintetében az uniós átlagnál rosszabb pontszámot ér el, és az ország helyzete romlik vagy nem javul elég gyorsan, és b) ha a szintekre vonatkozó pontszám összhangban van az uniós átlaggal, de a helyzet sokkal gyorsabban romlik, mint az uniós átlag vagy nem javul (olyan gyorsan), mint az uniós átlag.

Második szakaszban elvégzendő további elemzés azon tagállamok esetében tekinthető indokoltnak, amelyek esetében a szociális eredménytábla hat vagy több kiemelt mutatója kapott piros („kritikus helyzet”) vagy narancssárga („figyelemmel kísérendő”)

²⁹⁰ A Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság közös munkacsoportot hozott létre a kezdeményezés megvitatására; a munkacsoport 2022 októbere és 2023 májusa között elvégezte a munkát. A munka eredményei beépültek a Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság munkájába, amelyek előkészítették az EPSCO Tanács 2023. júniusi ülésén folytatandó miniszteri vitát. A munkát és annak eredményeit [az EMCO és az SPC társadalmi konvergenciával kapcsolatos keret európai szemeszterbe történő beillesztéséről szóló legfőbb üzenetei](#), valamint a kapcsolódó [EMCO–SPC közös munkacsoporti jelentés](#) dokumentálták.

²⁹¹ Az eredménytábla kiemelt mutatóival – többek között a GALI kereten alapuló, a fogyatékkal élő foglalkoztatási különbségével – kapcsolatos technikai részleteket lásd a 2. mellékletben.

jelölést. Egy másik ok arra, hogy a helyzet második lépésben elvégzendő további elemzést igényel, ha a piros vagy narancssárga jelzésű mutató kétszer egymás után romló tendenciát mutat az együttes foglalkoztatási jelentés kategorizálásában. Példa erre az „átlagos” minősítés „gyenge, de javuló” minősítésre történő változása a 2024. évi együttes foglalkoztatási jelentésben, amit a helyzet további romlása következtében a 2025. évi kiadásban már „kritikus helyzet” minősítés követ). Ez további „megjelölésnek” számítana az összességében minimum hat megjelölésre vonatkozó küszöb tekintetében. Ha például egy adott n . évben egy ország a szociális eredménytáblában szereplő öt kiemelt mutató tekintetében piros vagy narancssárga megjelölést kap, és ezek egyike az n . és $n-1$. évben két egymást követő évben romlást mutat, úgy kell tekinteni, hogy az ország az n . évben összesen 6 megjelöléssel rendelkezik (5 piros/narancssárga jelölés az adott év mutatóiból + 1 két egymást követő romlással). Következésképpen további elemzésre lenne szükség. Az idősorok esetleges törését, valamint az adatminőséggel és -értelmezéssel kapcsolatos kérdéseket figyelembe kell venni a küszöbérték felé tartó megjelölések teljes számának értékelése során.

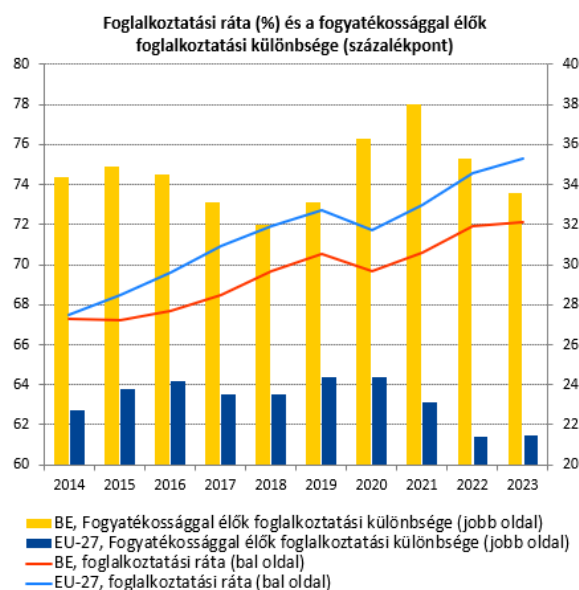
Belgium

2023-ban – a gazdasági növekedés támogatásával – a munkaerőpiac továbbra is növekvő tendenciát mutatott a jelentős munkaerőhiány közepette. Az elmúlt évtizedben bekövetkezett javulás ellenére a 2023. évi 72,1 %-os foglalkoztatási ráta szintje és változása még mindig alacsonyabb az uniós átlagnál, ami „kritikus helyzetet” mutat, erős regionális különbségekkel, és egyes csoportok, például az alacsony képzettségűek, az EU-n kívül születettek és az idősek még inkább elmaradnak ettől. Ez nagyrészt Belgium uniós átlagnál alacsonyabb aktivitási rátájának tulajdonítható. A munkanélküliségi ráta és a tartós munkanélküliségi ráta „átlagos”, 5,5 %, illetve 2,2 %, ami a nemek közötti foglalkoztatási különbség (7,6 százalékpont) esetében is így van. A fogyatékossgal élők foglalkoztatási

különbsége 2018 és 2021 között folyamatosan nőtt (32 százalékponttól 38 százalékpont), és annak ellenére, hogy 2023-ban 33,6 százalékpont csökkent, továbbra is a legmagasabbak között van az EU-ban (szemben a 21,5 százalékpontos uniós átlaggal), és a harmadik egymást követő évben mutat „kritikus helyzetet”. Végezetül a reálbérek 2023-as emelkedése ellenére a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelmének növekedése nem tartott lépést az uniós átlaggal, és továbbra is „figyelemmel kísérendő”.

Belgium az átlagosnál jobban teljesít az oktatás és a készségek területén. A tanulásban részt vevő felnőttek aránya „átlagos”, 34,9 % (szemben az EU-ban mért 39,5 %-kal), hasonlóan a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) 9,6 %-os arányához. Mivel a 3 év alatti gyermekek 56,3 %-a részesül intézményes gyermekgondozásban, és a korai iskolaelhagyók aránya 6,2 %, Belgium „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt (bár jelentős regionális eltérésekkel). Ugyanez vonatkozik a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőtt lakosság arányára is (59,4 %), ami hozzájárulhat a zöld és digitális átállás támogatásához. Ugyanakkor az elmúlt években csökkent a szövegértés, a matematika és a természettudományok terén szerzett jártasság, továbbá társadalmi-gazdasági és a migráns háttér miatt jelentős egyenlőtlenségek állnak fenn.

A szociálpolitikák általában hatékonyak a szegénység és a társadalmi kirekesztődés kockázatának, valamint a jövedelmi egyenlőtlenségeknek a megelőzésében és enyhítésében. Ami a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatását illeti, amely jóval meghaladja az uniós átlagot (2023-ban 50,8 %, szemben a 34,7 %-kal), továbbá a jövedelmi ötödök alapján mért egyenlőtlenséget (3,4, szemben az uniós 4,7-del.) illetően Belgium a „legjobban teljesítők” közé tartozik. Bár 2023-ban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (18,6 %, szemben az EU-ban mért 21,3 %-kal) még mindig „átlagos” volt, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett teljes népesség és gyermekek aránya 2017 óta csökken, és a gyermekek esetében „az átlagosnál jobb” eredményt mutat (19,0 %, szemben az EU-ban mért 24,8 %-kal). Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen

Megjegyzés: BE esetében az idősor 2017-ben megtörik.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], EU LFS és [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC

szükségletek (2023-ban mindössze 1,1 %) „az átlagosnál jobb”, míg a lakásköltség-túlterheltség, amely a népesség 7,7 %-át érinti, „átlagos” eredményt mutat (uniós szinten 8,8 %).

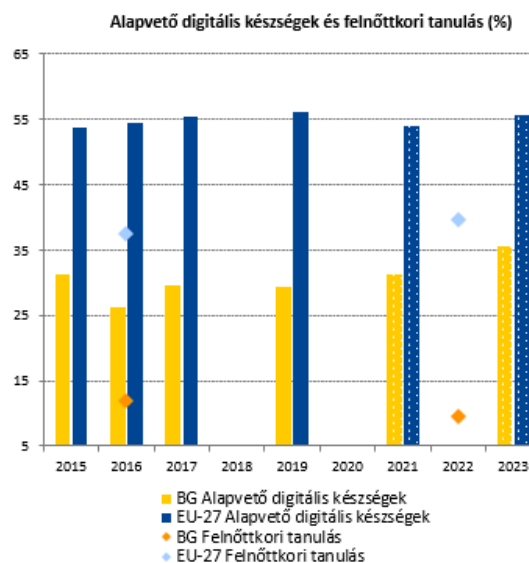
A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Belgium nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Bulgária

Bulgária kihívásokkal küzd a készségfejlesztéssel kapcsolatban, ami befolyásolja egyes csoportok foglalkoztathatóságát, és akadályozza a termelékenység növekedését és a versenyképességet. A felnőttek tanulásban való részvétele 2016 és 2022 között csökkent, 2022-ben 9,5 % volt (szemben az uniós 39,5 %-kal), az egyik legalacsonyabb az EU-ban, ami „kritikus helyzetet” jelent. E probléma kezeléséhez további jelentős erőfeszítésekre lesz szükség. A közelmúltbeli javulás ellenére a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőtt népesség aránya továbbra is a legalacsonyabbak között van az EU-ban: 2023-ban 35,5 %, szemben az uniós szinten mért 55,6 %-kal, ami újabb „kritikus helyzetnek” minősül. A felnőttek – többek között a digitális területen történő – készség-elsajátításának megerősítése kiemelten fontos a zöld és digitális átállás támogatása szempontjából. A 3 évesnél fiatalabb, intézményes gyermekgondozásban lévő gyermekek aránya továbbra is alacsony (2023-ban 17,4 %, szemben a 37,5 %-os uniós átlaggal). Ez „figyelemmel kísérendő”, mivel hatással lehet a tanulásban részt vevő gyermekek hosszú távú kilátásaira. A fiatalok körében alacsony az alap- és digitális készségek szintje, és jelentős egyenlőtlenségek tapasztalhatók az oktatási eredmények terén.

Bulgáriában javulás volt tapasztalható a társadalmi befogadás és védelem terén, de továbbra is jelentős kihívások állnak fenn. Bár a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya 2023-ban 2,2 százalékponttal csökkent a pozitív munkaerőpiaci fejlemények, valamint a bérek és a nyugdíjak emelkedése mellett, még mindig a legmagasabbak között van az EU-ban (30,0 %, szemben a 21,3 %-kal, így „gyenge, de javuló”). Emellett 2022-höz képest a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek teljes száma jelentősen, 34 000 fővel (8,3 %-kal) csökkent. A 2023. évi 33,9 %-os arány azonban továbbra is a legmagasabbak között van az EU-ban (24,8 %) és „kritikusnak” minősül. A javulás ellenére a kiszolgáltatott csoportok, például a romák (81 %), a fogyatékossgal élő személyek (42,4 %) és a vidéki térségekben élők (39,3 %) jobban ki voltak téve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának, mint mások. Összességében a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transferek szegénységcsökkentésre és a jövedelmi egyenlőtlenségre kifejtett hatása 2023-ban javult (24,4 %-ról 27,7 %-ra, illetve 7,3-ról 6,6-ra, mindkettő „gyenge, de javuló” eredményt mutat).

Bulgária munkaerőpiaca továbbra is erős teljesítményt nyújtott a csökkenő népesség ellenére, bár jelentős regionális különbségekkel. Bár az ország minden eddigénél magasabb foglalkoztatási rátát ért el (2023-ban 76,2 %), ami az EU-hoz képest „átlagos” (75,3 %), a régiók közötti különbségek a legjobban teljesítő régiókra jellemző 85,5 % és a legrosszabbul teljesítő régiókban mért 67,2 % között mozognak. Ráadásul a népesség egyes csoportjai között is jelentős eltérések tapasztalhatók. A fogyatékossgal élők foglalkoztatási

Megjegyzés: A digitális készségek mutatójának meghatározása 2021-hez képest megváltozott, de az előző évekhez nagyjából hasonló fogalomra terjed ki.

Forrás: Eurostat [[speciális adatkivonatolás az AES-ből](#)], [[tepsr_sp410](#)], [[isoc_sk_dskl_i](#)], ESS ICT felmérés.

különbsége 2023-ban még mindig jelentősen meghaladta az uniós átlagot (39,5, illetve 21,5 százalékpont), 2022-höz képest 10,0 százalékpontos növekedést mutatott, és két egymást követő évben romlott, így „kritikus helyzetet” ért el. Bár az elmúlt néhány évben csökkent a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya, 2023-ban 13,8 % volt, még mindig az uniós átlag (11,2 %) felett, ezért most „figyelemmel kísérendő”.

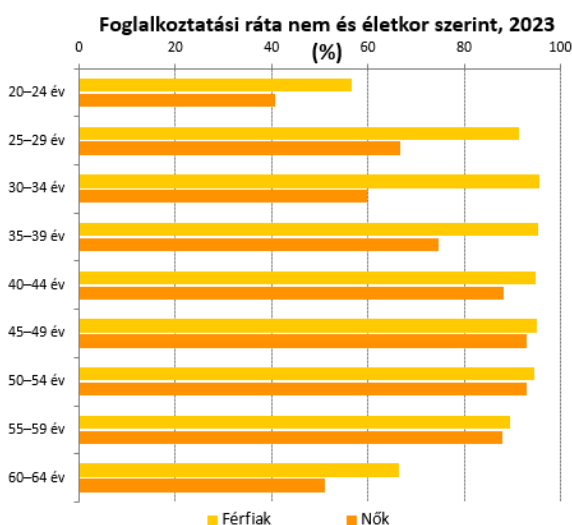
A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 6 – köztük egy idővel romló – mutató fényében úgy tűnik, hogy **Bulgária a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez a második szakasz szerinti további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Csehország

Az összességében pozitív munkaerőpiaci eredmények munkaerőhiánnyal és bizonyos népességcsoportok esetében viszonylag nehezebb körülményekkel párosulnak. 2023-ban Csehország a magas foglalkoztatási és az alacsony munkanélküliségi ráta (81,7 %, illetve 2,6 %) tekintetében a „legjobban teljesítők” táborába tartozott, a kissé negatív gazdasági növekedés ellenére is. Az alacsony tartós munkanélküliségi ráta (2023-ban 0,8 %) szintén „jó, de nyomon követendő” volt, miután 2022-höz képest 0,2 százalékpontos növekedést mutatott. A nemek közötti foglalkoztatási különbség azonban 2023-ban 13,9 százalékpont volt, ami az EU-ban a legnagyobbak közé tartozik, és „kritikus helyzetet” mutat. Továbbá a 3 év alatti gyermekek intézményes

gyermekgondozásban való részvételi aránya (2023-ban 4,5 %) 2022-höz képest 2,3 százalékponttal csökkent, így továbbra is jóval elmarad az uniós átlagtól (37,5 %), és „kritikus helyzetet” jelent. Ez – a gyermekgondozási szolgáltatások minőségével kapcsolatos kihívásokkal együtt – hatással lehet a gyermekek hosszú távú tanulási kilátásaira és a nők munkaerőpiaci részvételére. Ezzel szemben a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya 2023-ban 1,3 százalékponttal 10,1 %-ra csökkent, és a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbségéhez hasonlóan (ami 2023-ban 22,2 százalékpont volt), „átlagos” helyzetet jelez. A nők, a fiatalok és a hátrányos helyzetű csoportok, például az átmeneti védelem alatt álló ukrán állampolgárok és a romák munkaerőpiaci részvételének megerősítése segíthet a munkaerőhiány enyhítésében.

Az összességében pozitív munkaerőpiaci eredmények munkaerőhiánnyal és bizonyos népességcsoportok esetében viszonylag nehezebb körülményekkel párosulnak. 2023-ban Csehország a magas foglalkoztatási és az alacsony munkanélküliségi ráta (81,7 %, illetve 2,6 %) tekintetében a „legjobban teljesítők” táborába tartozott, a kissé negatív gazdasági növekedés ellenére is. Az alacsony tartós munkanélküliségi ráta (2023-ban 0,8 %) szintén „jó, de nyomon követendő” volt, miután 2022-höz képest 0,2 százalékpontos növekedést mutatott. A nemek közötti foglalkoztatási különbség azonban 2023-ban 13,9 százalékpont volt, ami az EU-ban a legnagyobbak közé tartozik, és „kritikus helyzetet” mutat. Továbbá a 3 év alatti gyermekek intézményes

Forrás: Eurostat [[lfsa_organ](#)], EU LFS.

Csehország készségekkel kapcsolatos teljesítménye javul, de a tanulásban részt vevő felnőttek arányát illetően nehézségek mutatkoznak. Ez utóbbi a legalacsonyabbak között volt a tagállamokban (2022-ben 21,2 %, szemben az uniós 39,5 %-kal), ami „kritikus helyzetet” jelez. Ugyanakkor 2021 és 2023 között a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya 59,7 %-ról 69,1 %-ra nőtt, ami jelenleg „az átlagosnál jobb” eredmény. A felnőttkori tanulás és a készségfejlesztés további támogatása hozzájárulhat az innovációs kapacitás előmozdításához, valamint a zöld és digitális átállás megkönnyítéséhez.

Csehország jól működő szociális védelmi rendszerrel rendelkezik, de a szociális lakhatás terén kihívásokkal küzd. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROPE) aránya 2023-ban összességében 12,0 %, a gyermekek körében pedig 15,0 %, így Csehország ezen a területen a „legjobban teljesítők” közé tartozik (szemben az uniós átlaggal, amely 21,3 % illetve 24,8 %). Az uniós átlagot meghaladó inflációval összefüggésben 2022-től mindkét mutató kismértékben nőtt. A háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI) a 2022. évi 123,9-ről 2023-ban 121,6-ra csökkent („figyelemmel kísérendő”). A cseh városokban a lakhatás megfizethetőségét szorosan nyomon kell követni, mivel 2023-ban a vidéki területekhez (6,0 %) képest lényegesen magasabb (13,2 %) lakásköltség-túlterheltségi arányt regisztráltak (összességében 9,1 %, „átlagos”). Végezetül Csehország továbbra is „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítően szükségesek tekintetében.

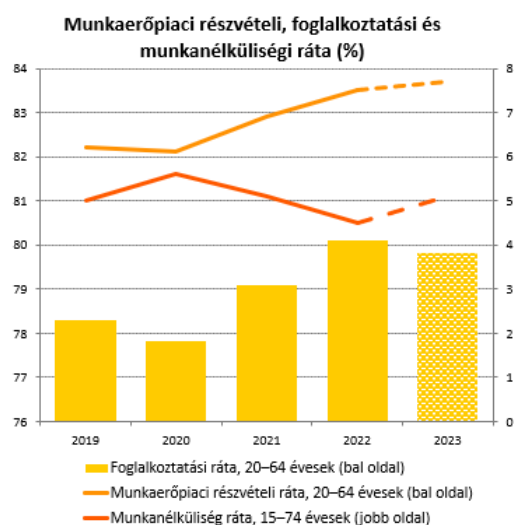
A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 4 mutató fényében **úgy tűnik, hogy Csehország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti, további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Dánia

Az elmúlt években a munkaerőpiac telítettsége némileg enyhült, miközben nőtt a munkanélküliség. Az éveken át tartó rekordszintű foglalkoztatásnövekedést követően 2023-ban a foglalkoztatási ráta marginálisan csökkent, 79,8 %-ra (0,3 százalékpontos csökkenés 2022-höz képest), ami „az átlagosnál jobb” helyett a „jó, de nyomon követendő” értékre való váltást eredményezett²⁹². Mivel a gazdasági növekedés kevésbé volt munkahelyteremtő, mint a világjárvány utáni időszakban, a munkanélküliségi ráta már 2023-ban 0,6 százalékponttal 5,1 %-ra nőtt, ami „figyelemmel kísérendő” helyzetet eredményezett. Bár enyhül a munkaerőpiacra nehezedő nyomás²⁹³, az ország bizonyos – különösen a zöld és digitális gazdasághoz kapcsolódó – ágazatokban munkaerőhiánnyal küzd. Regionális különbségek az új munkavállalók toborzásával kapcsolatos nehézségek tekintetében is fennállnak²⁹⁴. A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) helyzete továbbra is „az átlagosnál jobb”, bár arányuk 2023-ban 0,7 százalékponttal 8,6 %-ra nőtt. Hasonlóképpen Dánia szintén „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt a nemek közötti foglalkoztatási különbség tekintetében, amely jelenleg 5,6 százalékpont (a 10,2 százalékpontos uniós átlaghoz képest).

2020 óta nőtt a korai iskolaelhagyók aránya. A mutató a 2022. évi 10,0 %-ról 2023-ban 10,4 %-ra nőtt (0,9 százalékponttal meghaladja az uniós átlagot), és „figyelemmel kísérendő”. Ez az ország által tapasztalt általános szakképzett munkaerőhiány fényében is figyelmet érdemel. A tanulásban részt vevő felnőttek aránya 2022-ben 47,1 % volt, „az átlagosnál jobb” (EU 39,5 %), még a 2016-hoz képest megfigyelt kismértékű csökkenést követően is, és a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya is „az átlagosnál jobb” (2023-ban 69,6 %). Dánia azon országok közé tartozik, ahol a legmagasabb az intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya (2023-ban 69,9 %, „jó, de nyomon követendő”, mivel 2022-höz képest 4,8 százalékponttal csökkent).

A szociális védelmi rendszer nagyon jól működik, de a lakhatási költségek továbbra is terhet jelentenek a kiszolgáltatott csoportok számára. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatával kapcsolatos helyzet összességében „az átlagosnál jobb”, Dánia pedig „legjobban teljesítő” a gyermekszegénység és a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása tekintetében. A lakhatási költségek által túlterhelt háztartások aránya azonban 15,4 %, azaz továbbra is nagy. A helyzet

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], EU LFS.

²⁹² A foglalkoztatás, a munkanélküliség, a tartós munkanélküliség, a munkaerőpiaci részvétel és a NEET-fiatalok aránya, valamint a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2023. évi értéke tekintetében törés van az idősorokban, amit az ábra is tükröz.

²⁹³ Az Európai Bizottság 2024. őszi európai gazdasági előrejelzése.

²⁹⁴ [Dán Munkaerőpiaci és Toborzási Ügynökség \(2024. március\): A munkaerő-toborzási felmérésről szóló jelentés.](#)

immár harmadik éve „kritikus”, ami azt tükrözi, hogy a nagyobb városokban korlátozott a megfizethető lakások kínálata.

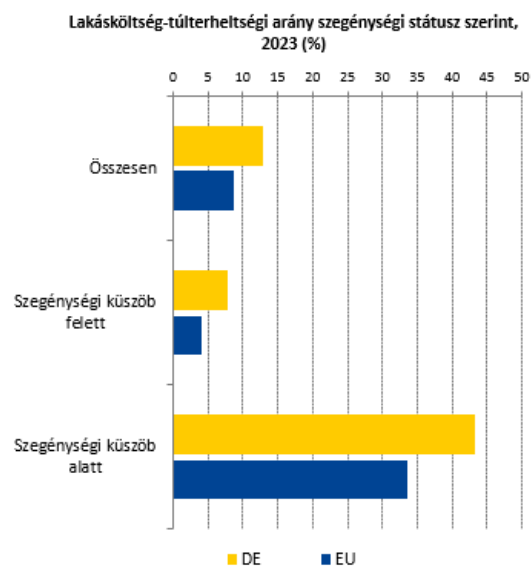
A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Dánia nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Németország

Az oktatás és a készségek terén kihívást jelent a korai iskolaelhagyók helyzete, ugyanakkor Németország jól teljesít a felnőttkori tanulás terén. A korai iskolaelhagyók aránya magas, 12,8 %-ra nőtt 2023-ban (szemben a 9,5 %-os uniós átlaggal), így „kritikus helyzet” minősítést kapott. Ugyanakkor a matematika és a természettudományok terén hiányos alapkészségekkel rendelkező 15 évesek aránya (29,5 %, illetve 2022-ben 22,9 %) 2012 óta csaknem megduplázódott (PISA, 2022), ami tovább növelte az oktatási eredményekre gyakorolt társadalmi-gazdasági hatást. Erre a munkaerőpiac, valamint a zöld és digitális átállás által igényelt készségek miatt is érdemes odafigyelni. Másrészt a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőtt népesség aránya 2023-ban 3,3 százalékponttal 52,2 %-ra nőtt (szemben az EU-ban mért 55,6 %-kal), és jelenleg „átlagos”, míg a tanulásban részt vevő felnőttek aránya (2022-ben 53,7 %) miatt Németország az egyik „legjobban teljesítő” ország az EU-ban.

A német munkaerőpiac összességében jól teljesít, de tartós munkaerő- és szakemberhiány tapasztalható, és a nők nem integrálódtak kellőképpen a munkaerőpiacra. A gazdasági lassulás ellenére a foglalkoztatási ráta magas, és 2023-ban 81,1 %-ra emelkedett („az átlagosnál jobb”), míg a munkanélküliségi ráta és annak hosszú távú komponense nagyon alacsony szinten maradt (3,1 % („legjobban teljesítő”) illetve 1,0 % („az átlagosnál jobb”) a munkaerőhiánnyal összefüggésben. Másrészt, míg a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2023-ban „átlagos” (7,7 százalékpont), a részmunkaidős foglalkoztatás terén a nemek közötti különbség továbbra is az egyik legmagasabb az EU-ban (36,9 százalékpont, a 20,2 százalékpontos uniós átlaghoz képest). A jelenlegi házassági adófelosztási rendszer a becslések szerint akár 185 000 teljes munkaidős egyenértéket is kiszorít a munkaerőpiacról. Az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya (2023-ban 23,3 %, szemben a 37,5 %-os uniós átlaggal) „figyelemmel kísérendő”.

Ami a szociális oldalt illeti, a lakások megfizethetősége a korlátozott kínálat miatt továbbra is komoly kihívást jelent. A lakásköltség-túlterheltségi ráta Németországban lényegesen gyorsabb ütemben nőtt az EU-hoz képest (1,1 százalékpont, szemben a 0,1 százalékponttal), 2023-ban az átlagnál magasabb 13,0 %-ot ért el, így továbbra is „figyelemmel kísérendő”²⁹⁵. Bár a folyamatban lévő és tervezett szakpolitikai kezdeményezések célja a megfizethetőbb lakhatás támogatása, ez a helyzet különösen nehéz a szegénység kockázatának kitettek számára, akik esetében ez az arány 43,2 %-ra emelkedett (szemben az EU-ban mért 33,6 %-kal). A 2022. és 2023. évi magas inflációval összefüggésben csökkent a háztartások vásárlóereje, továbbá a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség és gyermekek aránya 2020 óta (+0,9

Forrás: Eurostat [tessi163], EU-SILC.

²⁹⁵ A mutató esetében 2023-ban az idősor megtörik.

százalékponttal, illetve +1,6 százalékponttal) 2023-ra 21,3 %-ra, illetve 23,9 %-ra nőtt, így minősítése „átlagos”.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Németország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Észtország

Észtország kihívásokkal néz szembe a szociális védelem és a társadalmi befogadás területén. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek (AROPE) aránya 1,0 százalékponttal 24,2 %-ra csökkent. Ez azonban még mindig meghaladja a 21,3 %-os uniós átlagot, és 2023-ban „figyelemmel kísérendő” minősítést kap. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata a gyermekek körében „az átlagosnál jobb”, bár 1,7 százalékpontos növekedést mutat. Az idősebbek és fogyatékossgal élő személyek esetében ezek a kockázatok továbbra is a legmagasabbak között vannak az EU-ban (47 % illetve 41 %, szemben az uniós 19,8 %-kal illetve 28,8 %-kal). Ezzel összefüggésben érdemes megjegyezni, hogy a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása a 2022. évi 28,1 %-ról 2023-ban 27,7 %-ra csökkent, ami jóval a 34,7 %-os uniós átlag alatt van, és ezért „figyelemmel kísérendő”. A jövedelmi ötödök arányával mért egyenlőtlenség a 2021. évi 5,0-ról 2023-ban 5,4-re nőtt (szintén „figyelemmel kísérendő”) a 2023. évi 4,7-es uniós átlaghoz képest. Észtországban az EU-ban az egyik legmagasabb az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükséglet (2023-ban 12,9 %, szemben a 2,4 %-kal), ami „kritikus helyzetet” jelez. Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés továbbra is kihívást jelent az egészségügyi személyzet növekvő hiányával, az igénybe vevő általi közvetlen fizetések magas szintjével és a népesség gyors elöregedésével összefüggésben.

Forrás: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

A foglalkoztatás 2023-ban tovább bővült, a javulás különösen a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége terén volt észlelhető. A foglalkoztatási ráta elérte a 82,1 %-ot, így az egyik „legjobban teljesítő” az EU-ban, míg a tartós munkanélküliségi ráta (1,3 %) továbbra is „az átlagosnál jobb”. A reál-GDP 2023-as csökkenésével összefüggésben azonban a munkanélküliségi ráta a 2022. évi 5,6 %-ról 2023-ban 6,4 %-ra nőtt, ezért „figyelemmel kísérendő”. A munkanélküliség terén jelentősek a regionális különbségek: Észtország északkeleti, az ipar túlsúlya által jellemzett részén sokkal magasabbak az adatok (2023-ban 10,1 %) ²⁹⁶. Észtországban az egyik legalacsonyabb a nemek közötti foglalkoztatási különbség az EU-ban, és az ország az elmúlt három évben a „legjobban teljesítők” közé tartozott. Ugyanakkor a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége 2022-höz képest jelentősen (6,0 százalékponttal) csökkent (20,2 %, szemben az uniós 21,5 %-kal), így „az átlagosnál jobb”. A háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme már a második egymást követő évben csökken (a 2022. évi 130,5-ről 2023-ban 125,9-re), így most „figyelemmel kísérendő”.

Az oktatás és a készségek területén Észtországban pozitív fejleményekre került sor. Jelentős előrelépés történt a felnőttkori tanulásban való részvétel terén, amely a 2016. évi 33,9 %-ról 2022-ben 41,8 %-ra nőtt („az átlagosnál jobb”, szemben a 2022. évi 39,5 %-os uniós átlaggal). Emellett 2023-ban javult a legalább alapszintű digitális készségekkel

²⁹⁶ Észt Statisztikai Hivatal: [Munkanélküliségi ráta | Statistikaamet](#).

rendelkező népesség aránya, így jelenleg ez az eredmény „az átlagosnál jobb”, csakúgy, mint a korai iskolaelhagyók aránya, miután a korábbi „figyelemmel kísérendő” szinthez képest az egyik legnagyobb javulásra került sor.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 6 – köztük egy idővel romló – mutató fényében úgy tűnik, hogy **Észtország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez a második szakaszban további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

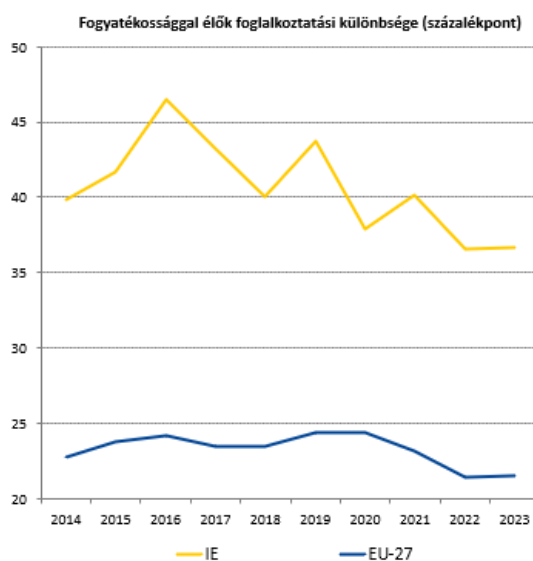
Írország

A foglalkoztatás 2023-ban tovább bővült, bár a hátrányos helyzetű csoportok még mindig jelentős akadályokkal szembesülnek a munkaerőpiaci hozzáférés terén. 2023-ban az erősen lassuló gazdasági növekedés ellenére a foglalkoztatási ráta ismét rekordmagas szintet ért el, 79,1 %-os volt, a migráció és a magasabb munkaerőpiaci részvétel miatt („átlagos” minősítés). Az eddigi legalacsonyabb, 4,3 %-os („az átlagosnál jobb”) munkanélküliségi ráta még mindig telített munkaerőpiacot tükröz. A nemek közötti foglalkoztatási különbség jelentősen, a 2022. évi 11,4 százalékpontból 2023-ban 9,9 százalékpontba csökkent, és most „az átlagosnál jobb” eredményt mutat, amihez a több rugalmas munkalehetőség és a növekvő gyermekgondozási támogatás járult hozzá. Ugyanakkor az elmúlt években

tapasztalt enyhe javulás ellenére a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége továbbra is jóval nagyobb, mint az uniós átlag: 36,7 százalékpont, szemben a 21,5 százalékponttal, ami továbbra is „kritikus helyzetet” mutat. Így az alulreprezentált és hátrányos helyzetű csoportok, például a fogyatékossgal élő személyek, az egyedülálló szülők, az alacsony képzettségűek, a romák és a nomád életmódot folytató kisebbségek foglalkoztathatóságának megerősítése segíthet a jelenlegi és jövőbeli munkaerő- és szakemberhiány kezelésében. Az ESZA+ által is támogatott új tájékoztatási és aktiválási intézkedések célja e különbség csökkentése. Végezetül, Írországbán a háztartások egy főre jutó bruttó rendelkezésre álló jövedelmének növekedése 2023-ban „átlagos” minősítésű volt.

Írország jó teljesítményt nyújt az oktatás és a készségek terén. Az ország még mindig a „legjobban teljesítők” közé tartozik a korai iskolaelhagyók aránya tekintetében, amely 2023-ban 4,0 % volt, bár nőtt (a 2022. évi 3,7 %-hoz képest). Az ír felnőttek is nagyobb valószínűséggel vesznek részt a tanulásban, mint az uniós átlag: 2022-ben 48,3 %-uk, szemben az EU-ban mért 39,5 %-kal („az átlagosnál jobb”). Továbbá 2023-ban a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya az egyik legmagasabb volt az EU-ban: 72,9 % (szemben az 55,6 %-os uniós átlaggal), így az ország újra bekerült a „legjobban teljesítők” közé.

Az ír szociális védelmi rendszer eredményesen csökkenti a szegénységet, noha egyes csoportok még mindig nagyobb kockázatokkal szembesülnek, és továbbra is kihívásokról számoltak be a kisgyermekkorai nevelés és gondozás terén. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata összességében és a gyermekek esetében „átlagos”. Az egyedülálló szülők, a nomád életmódot folytatók és a fogyatékossgal élő személyek sokkal nagyobb kockázatnak vannak kitéve. Ami a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatását illeti, Írország továbbra is a „legjobban teljesítők” közé tartozik (57,8 %, szemben az EU-ban mért 34,7 %-kal). Bár a 3 év alatti gyermekek intézményes gyermekgondozásban való részvétele a 2022. évi 18,3 %-ról 2023-ban 22,1 %-ra nőtt, továbbra is „figyelemmel kísérendő”, mivel még mindig jóval elmarad a 37,5 %-os uniós átlagtól. A javulás ellenére egyes pénzügyi és nem pénzügyi

Megjegyzés: IE esetében az idősor 2019-ben megtörik.

Forrás: Eurostat [[tepsr_sp200](#)], EU-SILC

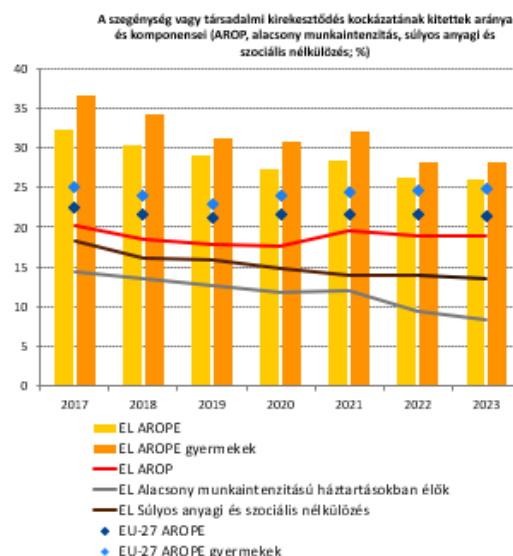
akadályok (rendelkezésre állás, a rendszer összetettsége) továbbra is fennállnak. A lakások rendelkezésre állása romlott, a szociális lakhatás terén hosszú várólistákkal és rekordmagas hajléktalansággal, részben a bérlők gyenge jogai miatt. A hajléktalanság a gyermekek és az egyszülős családok körében nőtt a legnagyobb mértékben.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 2 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Írország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Görögország

A magas infláció és a GDP-hez viszonyított alacsonyabb szociális kiadások összefüggésében Görögország jelentős kihívásokkal néz szembe a szociális védelem és a társadalmi befogadás terén, és a legtöbb mutató „kritikus helyzetre” utal.

Konkrétabban, a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 2,1 százalékponttal, mindössze 18,2 %-ra csökkent, ami 16,5 százalékponttal marad el az uniós átlagtól. Bár a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROE) aránya az elmúlt hat év lassú javulása után viszonylag stabil, 26,1 %-os, még mindig jóval meghaladja a 21,3 %-os uniós átlagot. Emellett a lakhatási költségek által túlterhelt háztartások aránya 2023-ban 28,5 %-ra nőtt, ami az egyik legmagasabb az EU-ban (átlagosan 8,8 %). Ugyanakkor az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek tovább nőttek, és az egyik legmagasabb szintet érték el (2023-ban 11,6 % a 2022. évi 9,0 %-ról, szemben az EU-ban mért 2,4 %-kal). A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya (28,1 %) stabil maradt, de továbbra is meghaladja a 24,8 %-os uniós átlagot, ami „figyelemmel kísérendő” helyzetet jelez. A jövedelmi ötödök arányával mért egyenlőtlenség kis mértékben nőtt, 5,3-ra (szemben a 4,7-es uniós átlaggal), így magas szintje miatt „figyelemmel kísérendő”.

Forrás: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[tepsr_lm430](#)], [[ilc_li02](#)], [[tespm030](#)], EU-SILC.

A görög munkaerőpiac jelentős kihívásokkal néz szembe, különösen a nők és a fiatalok esetében. 2023-ban a foglalkoztatási ráta 1,1 százalékponttal nőtt a még mindig erőteljes gazdasági növekedés miatt. A munkaképes korú népességnek azonban csak 67,4 %-a volt foglalkoztatásban, ami továbbra is jelentősen elmarad a 75,3 %-os uniós átlagtól. A foglalkoztatási ráták „kritikus helyzetet” jeleznek, különösen a nők és a fiatalok körében. Annak ellenére, hogy 2023-ban korlátozott mértékben, 1,7 százalékponttal 57,6 %-ra nőtt a nők foglalkoztatási rátája, még így is az egyik legalacsonyabb az EU-ban, ami az egyik legnagyobb, nemek közötti foglalkoztatási különbséget eredményezi (19,8 százalékpont). A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok aránya 2023-ban 0,6 százalékponttal, 15,9 %-ra nőtt, ami lényegesen nagyobb a 11,2 %-os uniós átlagnál. Emellett a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelme (2023-ban 81,6 %) továbbra is a legalacsonyabbak között van, annak ellenére, hogy 2022-höz képest nőtt (a 111,1 %-os uniós átlaggal szemben), így a „kritikus helyzet” helyett a helyzet most „gyenge, de javuló”. Ezzel szemben Görögországban a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége „átlagos”.

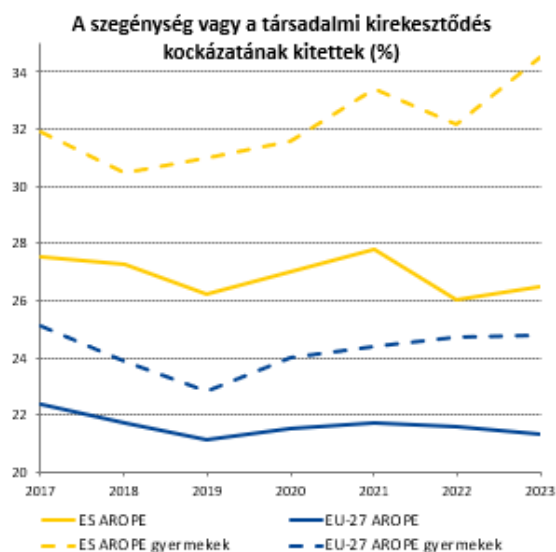
A készségfejlesztés Görögország számára prioritást jelent, tekintettel a digitális és zöld átállásra, valamint a kulcsfontosságú ágazatokban tapasztalható megnövekedett munkaerőhiányra. Az elmúlt 12 hónapban tanulásban részt vevő felnőttek aránya a 2016-os 16,0 %-ról a 2022-ben mért 15,1 %-ra csökkent, ami az egyik legalacsonyabb szint az EU-ban, így „kritikus helyzetet” jelent. Ugyanakkor 2023-ban a felnőttek 52,4 %-a (szemben az uniós szintű 55,6 %-kal) rendelkezett legalább alapszintű digitális készségekkel, ami „átlagos” teljesítmény. Az alapkészségek az egyik legerőteljesebb csökkenést követően továbbra is a legalacsonyabbak közé tartoznak az EU-ban. Másrészt a korai iskolaelhagyók

aránya 2022 és 2023 között 0,4 százalékponttal csökkent, és jóval az uniós átlag alatt maradt (3,7 %, szemben az uniós 9,5 %-kal), ami Görögországot a „legjobban teljesítők” közé sorolta.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 9 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Görögország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez második szakasz szerinti további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Spanyolország

Spanyolország nehézségeket tapasztal a szociális védelem és a társadalmi befogadás terén. 2023-ban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya összességében és a gyermekek esetében is nőtt, 26,5 %-ra illetve 34,5 %-ra, és jelentősen meghaladja az uniós átlagot (21,3 % illetve 24,8 %), ezért „kritikus helyzetet” jelez. Ez részben a szociális védelmi rendszer megfelelőségével és lefedettségével kapcsolatos kihívásoknak, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés regionális egyenlőtlenségeinek és a tartósan magas dolgozói szegénységnek tudható be. Némi javulás ellenére a jövedelmi ötödök

Forrás: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

arányával mért egyenlőtlenség 2023-ban még mindig magas (5,5, szemben a 4,7-es uniós átlaggal), így „figyelemmel kísérendő”. A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 2023-ban 22,9 %-ra csökkent (szemben az EU-ban mért 34,7 %-kal), tehát két egymást követő évben romlott, és így „kritikus helyzetbe” került. A szociális transzferek hatékonysága különösen alacsony a gyermekszegénység kockázatának csökkentésében (17,0 %, szemben az EU-ban mért 41,4 %-kal). Másrészről Spanyolországban az intézményesített gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya „az átlagosnál jobb”.

A spanyol munkaerőpiac sokat javult, de még mindig kihívásokkal néz szembe. A foglalkoztatási ráta 2023-ban jelentősen, 70,5 %-ra nőtt (szemben az EU-ban mért 75,3 %-kal), így a „kritikus helyzet” helyett a „gyenge, de javuló” helyzet felé mozdult el²⁹⁷. Ezt az erőteljes gazdasági növekedés, az EU-n kívül születettek foglalkoztatásának erőteljes bővülése, valamint a kereskedelem, a műszaki és tudományos foglalkozások, valamint a közszféra munkahely-teremtésének növekedése váltotta ki. A munkanélküliségi ráta (12,2 %) és annak tartós komponense (4,3 %) szintén „gyenge, de javuló” eredményt ért el annak fényében, hogy a jelentős csökkenés ellenére még mindig nagyon magas a munkanélküliségi ráta, különösen az idősebb munkavállalók és a Kanári-szigetek esetében. Bár a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya tovább csökkent (2023-ban 12,3 %-ra), de továbbra is jelentős, ezért „figyelemmel kísérendő”. A fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége terén – amely az egyik legalacsonyabb az EU-ban, és tovább csökken – Spanyolország a „legjobban teljesítők” közé tartozik. Végezetül a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme az erőteljes növekedés miatt 2023-ban „gyenge, de javuló” eredményt mutatott.

Spanyolország kihívásokkal néz szembe a korai iskolaelhagyás terén, miközben a digitális készségek terén jól teljesít. A korai iskolaelhagyók aránya 2023-ban kismértékben, 13,7 %-ra csökkent (szemben a 9,5 %-os uniós átlaggal), de még mindig magas, és így „kritikus helyzet” minősítést kapott. A kapcsolódó regionális egyenlőtlenségek továbbra is jelentősek, annak ellenére, hogy 2023-ban csökkentek, délen és keleten különösen magas szintet értek el, délen és a Kanári-szigeteken pedig romló tendenciák figyelhetők meg.

²⁹⁷ Spanyolország munkaerőpiaci mutatóinak meghatározása 2022-ben és 2023-ban eltér a szokásos mutatóktól (lásd az [Eurostat metaadatait](#)).

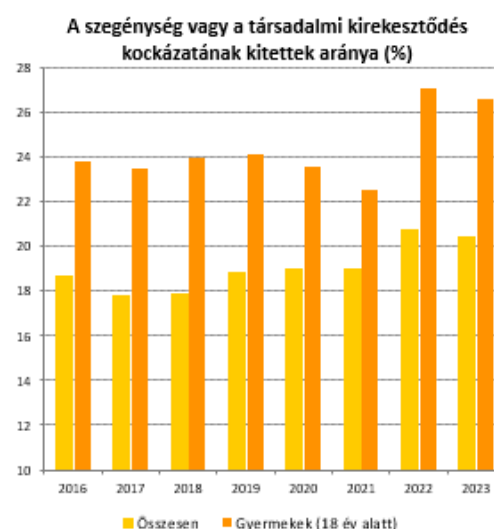
Összességében a tanulásban részt vevő felnőttek aránya 2022-ben „átlagos” volt (34,1 %, szemben az EU-ban mért 39,5 %-kal), ami 2016-hoz képest 3,7 százalékpontos növekedést jelent. Másrésről Spanyolország digitális készségekkel kapcsolatos, „az átlagosnál jobb” teljesítménye jól támogatja a zöld és digitális átállást.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 6 – köztük egy idővel romló – mutató fényében úgy tűnik, hogy **Spanyolország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez a második szakasz szerinti további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Franciaország

A munkaerőpiac 2023-ban dinamikus maradt annak ellenére, hogy az év második felében lelassult a gazdaság, és fokozódtak a kínálati szűk keresztmetszetek. 2023-ban a foglalkoztatási ráta 74,4 %-ra nőtt, míg a munkanélküliségi ráta 7,3 %-on maradt, ami 2008 óta a legalacsonyabb szint, és a legkülső régiók lényegesen rosszabb pontszámot értek el. Mindkét mutató „figyelemmel kísérendő”, mivel a relatív teljesítmény valamelyest romlott²⁹⁸. Az ifjúsági munkanélküliségi ráta kismértékben csökkent (–0,1 százalékponttal, 17,2 %-ra), de a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya 12,3 %-ra nőtt, ezért most „figyelemmel kísérendő”. Egyes kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok munkaerőpiaci integrációja továbbra is kihívást jelent, különösen az EU-n kívül születettek és az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők esetében. A nemek közötti foglalkoztatási különbség „az átlagosnál jobb” (2023-ban 5,5 százalékpont, szemben a 10,2 százalékpontos uniós átlaggal), és egyre csökken. A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége 2020 óta csökken, 2023-ban elérte a 19,9 százalékpontot (az EU-ban mért 21,5 százalékpontoz képest), és jelenleg „az átlagosnál jobb”.

Annak ellenére, hogy viszonylag magasak a szociális védelmi beruházások, a szegénység kockázata az elmúlt néhány évben – a növekvő egyenlőtlenségekkel összefüggésben – fokozódott. Összességében Franciaország „az átlagosnál jobb” helyet foglal el a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzfereknek a szegénység csökkentésére gyakorolt hatása tekintetében (2023-ban 41,9 %, szemben az EU-ban mért 34,7 %-kal). A 2022. évi jelentős növekedést követően a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség (AROE) aránya 2023-ban 0,3 százalékponttal, 20,4 %-ra csökkent, ami elmarad a 21,3 %-os uniós átlagtól („átlagos”)²⁹⁹. 2023-ban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának

Forrás: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

kitett gyermekek aránya is csökkent (0,5 százalékponttal) 26,6 %-ra, de továbbra is meghaladja a 24,8 %-os uniós átlagot, ezért marad a „figyelemmel kísérendő” minősítés. A háztartások bruttó hazai jövedelmének növekedése 2023-ban is elmaradt az uniós átlagtól, ezért „figyelemmel kísérendő”. A jövedelmi ötödök aránya alapján mért egyenlőtlenség „átlagos”, jóllehet, 2018 óta nőtt. A legkülső régiók a szociális eredménytábla valamennyi területén lényegesen rosszabbul teljesítenek, mint a kontinentális Franciaország.

Franciaország összességében jól teljesít az esélyegyenlőségi mutatói tekintetében. A legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek, valamint a korai iskolaelhagyók aránya „átlagos” (2023-ban 59,7 %, illetve 7,6 %). Franciaország „legjobban teljesítő” az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya tekintetében. Mindazonáltal az oktatási rendszert a gyengén teljesítők és a nagy

²⁹⁸ Franciaország munkaerőpiaci mutatóinak meghatározása 2022-ben és 2023-ban eltér a szokásos mutatóktól (lásd az [Eurostat metaadatait](#)).

²⁹⁹ 2020-ban és 2022-ben az idősor megtörik: a FR-SILC felmérés 2022-ben először 4 tengerentúli megyét is (Francia Guyana, Réunion, Martinique és Guadeloupe) magában foglalt.

egyenlőtlenségek jelentős aránya jellemzi, ami a 2022. évi PISA-eredményekből is kiderül. A szakképzett munkaerő hiánya a munkaerő-felvétel egyik fő akadálya, ami a zöld és digitális átállást is gátolhatja.

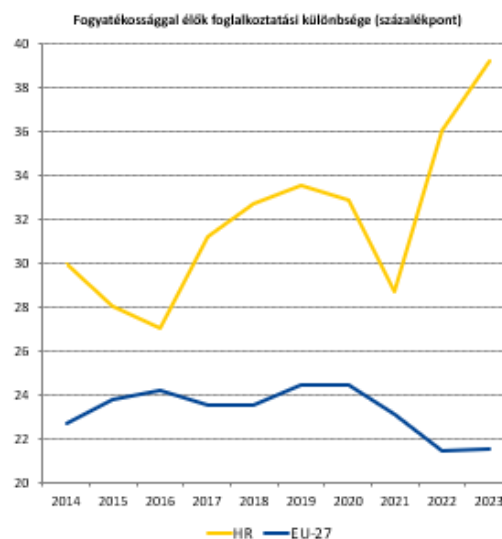
A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai és különösen a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 5 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Franciaország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Horvátország

A munkaerőpiac továbbra is felfelé ível, de a kiszolgáltatott csoportok jelentős kihívásokkal szembesülnek. A 2021 óta bekövetkezett folyamatos javulás ellenére a foglalkoztatási ráta még mindig lényegesen alacsonyabb az uniós átlagnál (70,8 % szemben a 2023. évi 75,3 %-kal), és már a harmadik egymást követő évben jelez „kritikus helyzetet”. 2023-ban a még mindig viszonylag erős gazdasági növekedésnek köszönhetően a munkanélküliségi ráta és a tartós munkanélküliségi ráta csökkent, így elérte a 6,1 %-ot, illetve a 2,1 %-ot („az átlagosnál jobb”, illetve az „átlagos” arányt). A jelentős javulást követően a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI) 130,6, azaz „az átlagosnál jobb” volt (az EU-ban 111,1). Egyes kiszolgáltatott csoportok, például az idősebb és az alacsony képzettségű munkavállalók azonban továbbra is nehezen találhatnak jó minőségű munkahelyeket. A fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége 2023-ban „kritikus helyzetet” jelez (39,2 százalékpont, szemben az EU 21,5 százalékpontjával), és már második alkalommal nőtt. Ezzel szemben a nemek közötti foglalkoztatási különbség 7,7 százalékponttal „az átlagosnál jobb” volt (az EU-ban 10,2 százalékpont). 2023-ban a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya javult, így most „átlagos” (11,8 %, szemben az EU 11,2 %-ával), még úgy is, hogy több mint a felük inaktív.

Horvátország kihívásokkal néz szembe az egész életen át tartó tanulás és a készségek elsajátítása terén. Az ország továbbra is a „legjobban teljesítők” közé tartozik a korai iskolaelhagyók aránya tekintetében, amely 2023-ban 2,0 % volt, szemben a 9,5 %-os uniós átlaggal. Ugyanakkor az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya 2023-ban 29,6 %-ra nőtt (a 2022. évi 27,5 %-ról), teljesítménye így „átlagos”, bár 7,9 százalékponttal elmarad az uniós átlagtól. A munkaerőpiacon tartósan fennálló strukturális munkaerőhiány ellenére 2022-ben a horvát felnőtteknek csupán 23,3 %-a vett részt tanulásban az elmúlt 12 hónapban, szemben az EU-ban mért 39,5 %-kal, ami a 2016-os 26,9 %-hoz képest csökkenő tendenciát mutat. Ez veszélyezteti a jövőbeli versenyképesség – többek között a zöld és digitális átállás – növelésének lehetőségét, és „figyelemmel kísérendő”. Míg a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya 2023-ban 59,0 % volt (55,6 % az EU-ban), a 2021 óta tartó jelentős (4,4 százalékpontos) romlás miatt „figyelemmel kísérendő”.

Horvátországnak kihívásokkal küzd a szociális védelem és a társadalmi befogadás területén. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROE) aránya továbbra is „átlagos” a teljes népesség körében (20,7 % az EU 21,3 %-ához képest), a gyermekek esetében pedig „az átlagosnál jobb” (17,3 %, szemben az EU 24,8 %-ával), ugyanakkor a fogyatékkal élő személyek esetében meghaladja az uniós átlagot (37,5 %, illetve 28,8 %). A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 2020 óta „kritikus”, és 2023-ban jelentősen elmaradt az uniós átlagtól (20,9 %, szemben a 34,7 %-kal). Ez a magas megélhetési költségekkel összefüggésben is szoros nyomon követést igényel. Ráadásul (a jövedelmi ötödök arányával mért) egyenlőtlenség

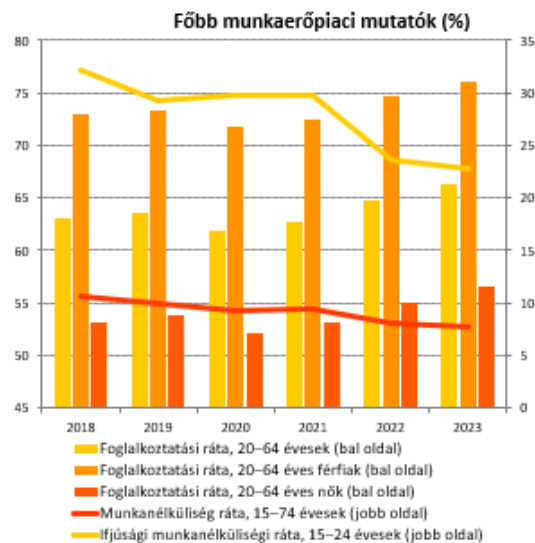
Megjegyzés: HR esetében az idősor 2023-ban megtörik.

2023-ban elérte a 2018 óta legmagasabb szintet (4,91, szemben a 4,7-es uniós átlaggal), így „figyelemmel kísérendő”. A lakásköltség-túlterheltségi arány és az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek helyzete „az átlagosnál jobb”.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 6 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Horvátország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez második szakasz szerinti további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Olaszország

A foglalkoztatás tartós fellendülése ellenére Olaszország jelentős munkaerőpiaci kihívásokkal néz szembe. Bár a foglalkoztatási ráta 2023-ban a gazdasági növekedés lassulása ellenére elérte a 66,3 %-ot, még mindig 9,0 százalékponttal elmarad az uniós átlagtól, így „gyenge, de javuló”. Különösen nagy lemaradást mutat délen (52,5 %) és a szigeteken (51,5 %). Bár a munkanélküliségi ráta (7,7 %) és annak tartós komponense (4,2 %) 2023-ban csökkent, továbbra is a legmagasabbak között van az EU-ban, ezért „figyelemmel kísérendő”, illetve „kritikus helyzetet” jelez. Emellett a nemek közötti foglalkoztatási különbség is „kritikus helyzetet” mutat, mivel 2023-ban 19,5 százalékpont volt, azaz több mint kétszerese az uniós átlagnak, és az elmúlt évtizedben nem történt jelentős javulás. A sürgető demográfiai kihívás fényében továbbra is nehézséget jelent az alacsony munkaerőpiaci részvétel, különösen a nők és a fiatalok esetében. Másrészt Olaszország továbbra is a „legjobban teljesítők” közé tartozik a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége tekintetében. Végezetül a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelme 2023-ban 2008-hoz képest tovább csökkent, 94,0 %-ra Olaszországban (szemben a 111,1 %-os uniós átlaggal), ami „kritikus helyzetre” utal.

Megjegyzés: 2018-ban az idősor megtörik.

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], EU LFS.

A fiatalok helyzete javulásra utaló jeleket mutat, de Olaszország a felnőttkori tanulás terén kihívásokkal néz szembe. A tanulásban részt vevő felnőttek aránya 2022-ben 29,0 % volt (szemben az uniós 39,5 %-kal és 2016-ban mért 33,9 %-kal), azaz „figyelemmel kísérendő”³⁰⁰. 2023-ban az olasz felnőttek csupán 45,8 %-a rendelkezett legalább alapszintű digitális készségekkel, ami továbbra is „figyelemmel kísérendő”, különösen a zöld és digitális átállás fényében. Ezzel szemben a korai iskolaelhagyók, valamint a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) helyzete javult, arányuk 1,0 százalékponttal illetve 2,9 százalékponttal csökkent, és most „gyenge, de javuló”. A korai iskolaelhagyás aránya azonban jóval magasabb a nem uniós polgárok körében (29,5 %), mint a saját állampolgárok körében (9,0 %). Olaszországban a NEET-fiatalok aránya 16,1 %-kal továbbra is az egyik legmagasabb az EU-ban (a 11,2 %-hoz képest) („gyenge, de javuló”), és a tanulók gyenge alapkészségei még mindig kihívást jelentenek.

A szociális területen történt ugyan előrelépés, de még van helye a fejlődésnek. 2023-ban mind a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának (AROPE) kitett általános népesség aránya, mind pedig a gyermekek aránya 1,6 százalékponttal, illetve 1,4 százalékponttal csökkent („az átlagosnál jobb”, illetve „gyenge, de javuló”), ami a jövedelmi szegénység kockázatának kitettek és a nagyon alacsony munkaintenzitású háztartásokban élők számának csökkenésével magyarázható. A 22,8 %-os illetve 27,1 %-os arány továbbra is meghaladja az uniós átlagot. A nyugdíjaktól eltérő szociális transzferek, például a gyermekek után járó egyetemes ellátás 30,5 %-kal csökkentette a jövedelmi szegénységet („az átlagosnál

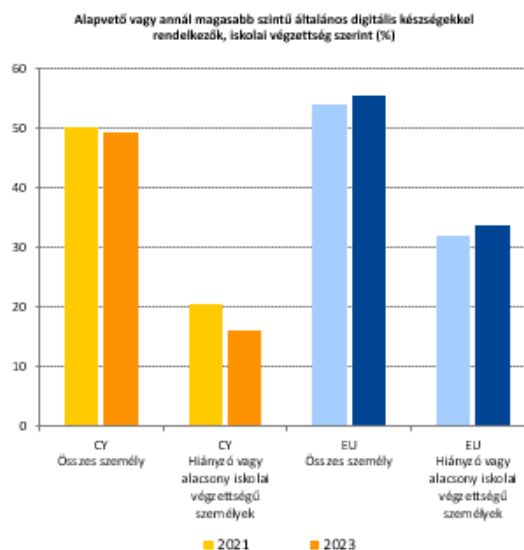
³⁰⁰ A mutató esetében 2023-ban az idősor megtörik.

jobb”). A regionális különbségek azonban nagyok, és a súlyos anyagi és szociális nélkülözésben élők aránya nőtt, összhangban az abszolút szegénységben élők magas és stagnáló, 2023-ban 9,8 %-os arányával (a világjárvány előtti szint 7,6 %).

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 6 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Olaszország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez második szakasz szerinti további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Ciprus

A készségfejlesztés romlást mutat, és új nehézségek is jelentkeznek. A korai iskolaelhagyók aránya meredeken nőtt, a 2022. évi 8,1 %-ról 2023-ban 10,4 %-ra, és most „figyelemmel kísérendő”. Ugyanakkor erős a strukturális munkaerőhiány: 2022-ben a foglalkoztatottak 31,8 %-a volt túlképzett az állásában, ami 9,6 százalékponttal magasabb az uniós átlagnál. A digitális jártasság csökkent, és különösen alacsony: 2023-ban a felnőtteknek csupán 49,5 %-a rendelkezett legalább alapszintű digitális készségekkel (szemben az 55,6 %-os uniós átlaggal), és a helyzet továbbra is „figyelemmel kísérendő”. Emellett a diákok több mint fele nem rendelkezik

Forrás: Eurostat [[isoc_dskl_i2l](#)], ESS ICT

alapkészségekkel a matematika (53,2 %) és a szövegértés (60,6 %) terén, ami az EU-ban a legmagasabb arány. 2021-ben a diplomások mindössze 11,2 %-a volt TTMM-hallgató, ami az egyik legalacsonyabb az EU-ban (átlagosan 25,4 %), míg a TTMM-állások iránti kereslet az előrejelzések szerint 2032-re 50 %-kal lesz magasabb, mint a 2021. évi kínálat. Az elmúlt 12 hónapban tanulásban részt vevő felnőttek aránya alacsony, 2022-ben 28,3 % volt (szemben az EU-ban mért 39,5 %-kal), miután a 2016-os 44,8 %-hoz képest jelentősen visszaesett, így a helyzet „figyelemmel kísérendő”. Másfelől az intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya Cipruson 2023-ban 36,9 % volt (szemben a 37,5 %-os uniós átlaggal), miután az előző évhez képest jelentős növekedés következett be, a teljesítménye összességében „az átlagosnál jobb”.

A ciprusi munkaerőpiac összességében jól teljesít, de a népesség egyes csoportjai még mindig kihívásokkal néznek szembe. A 2023-ban még mindig viszonylag erőteljes gazdasági növekedés miatt a foglalkoztatási ráta 2023-ban tovább nőtt, 79,5 %-ra (a 75,3 %-os uniós átlaghoz képest), a munkanélküliségi ráta és annak tartós komponense pedig 5,8 %-ra, illetve 1,8 %-ra csökkent („az átlagosnál jobb”, „az átlagosnál jobb”, illetve „átlagos”). A nemek közötti foglalkoztatási különbség és a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége „az átlagosnál jobb”, illetve „átlagos”. Ugyanakkor a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya továbbra is magas: 13,9 %, szemben az uniós 11,2 %-kal, még a 0,8 százalékpontos csökkenést követően is, ezért „kritikus helyzetet” jelez. Végezetül, a háztartások egy főre jutó bruttó rendelkezésre álló reáljövedelme – bár meghaladja a 2008-as szintet – a 2021-től kezdődő enyhe romlást követően „átlagosnak” minősül.

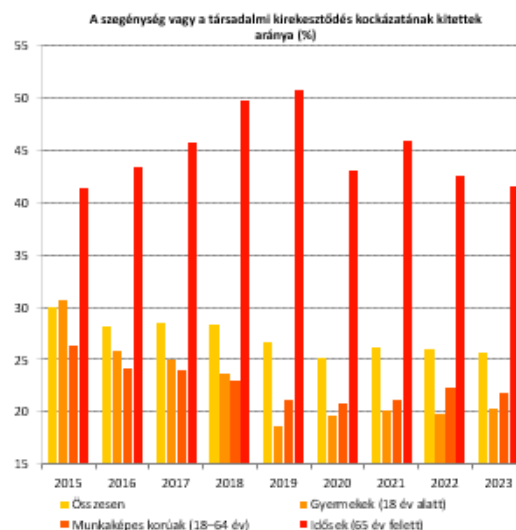
Úgy tűnik, hogy a szociális védelmi rendszer hatékonyan támogatja a jó szociális eredményeket Cipruson. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata 2023-ban 16,7 % volt általánosságban és a gyermekek esetében egyaránt (szemben a 21,3 %-os és gyermekek esetében a 24,8 %-os uniós átlaggal), az ország mindkét dimenzióban „az átlagosnál jobb” teljesítményt ért el. Ez szorosan összefügg a reáljövedelem 2022-es stabil szintjével és eloszlásával, ami azt is tükrözi, hogy 2022-ben kezdetben elfojtották az áremelkedést. Ez többek között a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatását – amely „átlagos” (30,5 %, a 34,7 %-os uniós átlaghoz viszonyítva) –, valamint az alacsony lakásköltség-túlterheltségi arányt tükrözi,

amely esetében Ciprus a „legjobban teljesítő” minősítést kapta. Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek aránya 0,1 %, ami az egyik legalacsonyabb az EU-ban és „az átlagosnál jobb”.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 4 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Ciprus nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Lettország

A szociális kihívások jelentősek, különösen az idősök körében. A zsugorodó gazdasággal összefüggésben a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitétek (AROPE) aránya 2023-ban is „kritikus helyzetben” volt, 25,6 % (szemben a 21,3 %-os uniós átlaggal) annak ellenére, hogy 2022-höz képest 0,4 százalékponttal csökkent. A gyermekek esetében ez az arány a 2022. évi 19,8 %-ról 20,3 %-ra nőtt, és „átlagos” volt. Másfelől az arány különösen magas volt az idősök esetében, 41,6 %, ami több mint kétszerese az uniós átlagnak (19,8 %). Ugyanakkor a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységscsökkentésre kifejtett hatása a 2022. évi 25,0 %-ról 2023-ban 23,5 %-ra csökkent (szemben a 34,7 %-os uniós

Forrás: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

átlaggal), ezért „figyelemmel kísérendő”. A jövedelmi ötödök aránya alapján mért jövedelmi egyenlőtlenség az elmúlt három évben tartósan „kritikus” volt, és az egyik legmagasabb – 2023-ban 6,2, szemben a 4,7-es uniós átlaggal. A közelmúltbeli minimumjövedelem-reform és a minimálbér 2024-ben 700 EUR-ra történő emelésének célja a magas szegénységi kockázatokkal és egyenlőtlenséggel kapcsolatos kihívások kezelése, de az eredmények még nem láthatók. Végezetül az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek továbbra is „kritikus helyzetet” jeleznek, ami 2023-ban a népesség 7,8 %-át érintette (szemben az EU-ban mért 2,4 %-kal), és 2021 óta csaknem megduplázódott.

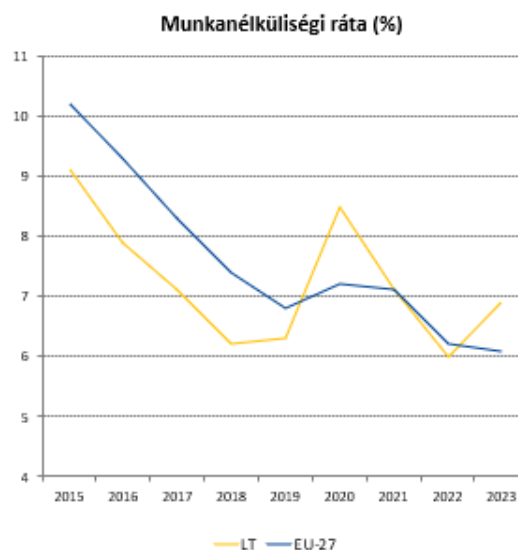
Az oktatás és a készségek terén elért teljesítmény továbbra is „átlagos”, de romlott. Az (elmúlt 12 hónapban) tanulásban részt vevő felnőttek aránya 2022-ben csökkent (34,1 %, szemben az EU-ban mért 39,5 %-kal), csakúgy, mint a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya, amely a 2021. évi 50,8 %-ról 2023-ban 45,3 %-ra esett vissza (szemben az EU-ban mért 55,6 %-kal). Ez utóbbi most már „figyelemmel kísérendő”, ami negatív hatással lehet a lettországi digitális átállásra. A korai iskolaelhagyók aránya 2023-ban kismértékben, 7,7 %-ra nőtt (szemben a 9,5 %-os uniós átlaggal), a korábbi években tapasztalt javulás ellenére. A szakképzési reformmal kapcsolatos közelmúltbeli intézkedések e területre gyakorolt hatását nyomon követik.

A munkaerőpiac a világjárványt követő fellendülést követően stabilizálódott. 2023-ban a foglalkoztatási ráta (a 2022. évi 77,0 %-ról) 77,5 %-ra nőtt, és már második egymást követő éve „átlagos” a teljesítménye. Lettország a nemek közötti foglalkoztatási különbség tekintetében továbbra is a „legjobban teljesítők” közé tartozik, míg a NEET-fiatalok viszonylatában „átlagos” a besorolása. A 2022. évi 20,8 százalékponthoz képest 2023-ban 18,5 százalékponttal javult (szemben az EU-ban mért 21,5 százalékponttal), így teljesítménye a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége terén „az átlagosnál jobb”.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 5 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Lettország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Litvánia

A litvániai munkaerőpiaci helyzet a gazdasági lassulást követően 2023-ban némileg romlott. 2023-ban a munkanélküliségi ráta 0,9 százalékponttal 6,9 %-ra nőtt, és így már meghaladja a 6,1 %-os uniós átlagot; ez relatív értelemben két egymást követő évben (a 2021. évi „az átlagosnál jobb” teljesítményről 2022-ben „átlagosra”, 2023-ban pedig „figyelemmel kísérendőre”) romló teljesítményt jelent. Ugyanakkor ez a növekedés az ukrajnai háború elől menekülő, eltérő foglalkoztatási dinamikával szembesülő emberek beáramlását is tükrözi. Ez átmenetileg befolyásolhatja a munkaerőpiaci adatokat. A tartós munkanélküliségi ráta azonban továbbra is „átlagos”. A foglalkoztatási ráta tekintetében a helyzet „figyelemmel kísérendő”; bár a legtöbb uniós tagállamban nőtt, Litvániában 2023-ban 78,5 %-ra csökkent (a 2022. évi 79,0 %-ról), bár még mindig jóval meghaladja az uniós átlagot (ami 2023-ban 75,3 %). Továbbá a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya 2,8 százalékponttal nőtt, és 2023-ban 13,5 % volt (szemben a 11,2 %-os uniós átlaggal), így szintén „figyelemmel kísérendő”. A fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatási helyzete javult, amit az is bizonyít, hogy a különbség a 2022. évi 35,0 százalékponttól 2023-ban 32,4 százalékpontra csökkent (az EU-ban mért 21,5 százalékponthoz képest), de relatív értelemben továbbra is „kritikus”, a szociális eredménytábla fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbségére vonatkozó kiemelt mutatója alapján.

Forrás: Eurostat [une_rt_a], EU LFS.

Míg a 2022-es rekordmagas infláció 2023-ban mérséklődött, Litvánia továbbra is kihívásokkal néz szembe a társadalmi befogadás és a szociális védelem terén. Bár a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása „átlagos”, a szociális ellátások és nyugdíjak megfelelősége és lefedettsége továbbra is alacsony. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (AROE) 2023-ban csupán 0,3 százalékponttal csökkent 24,3 %-ra – ez az érték meghaladja a 21,3 %-os uniós átlagot, és továbbra is „figyelemmel kísérendő”. Az arány a fogyatékossgal élő személyek esetében 42,7 %, az egyik legmagasabb az EU-ban. A jövedelmi ötödök aránya alapján mért egyenlőtlenség az EU-ban a legmagasabbak közé tartozik (6,3 az uniós 4,7-es átlaggal szemben), így már harmadik éve jelez folyamatosan „kritikus helyzetet”. Másrészt a lakásköltség-túlterheltségi arány „az átlagosnál jobb”, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya pedig „átlagos”.

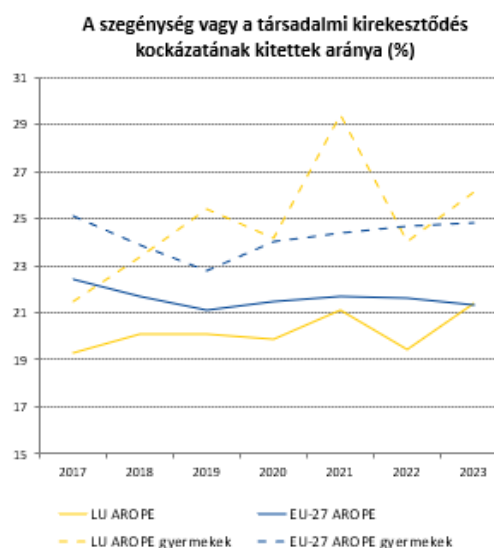
A gyors zöld és digitális átállással összefüggésben továbbra is kihívások állnak fenn a készségfejlesztés terén. Az elmúlt 12 hónapban tanulásban részt vevő felnőttek aránya 2022-ben jelentősen elmaradt az uniós átlagtól (27,4 %, szemben a 39,5 %-kal), és így „figyelemmel kísérendő” besorolást kapott. Másfelől 2023-ban 52,9 %-ra nőtt a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya (2022-ben 48,8 % volt), szemben az 55,6 %-os uniós átlaggal (így az eredmény „átlagos”). Az intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya 2023-ban 19,9 %-ra csökkent (a 2022. évi 22,8 %-ról), így megszakadt a 2021–2022-ben megfigyelt pozitív tendencia, és maradt „figyelemmel kísérendő”. Ugyanakkor az 1,6 százalékpontos növekedés ellenére a

korai iskolaelhagyók aránya 2023-ban 6,4 %, ami még mindig elmaradt a 9,5 %-os uniós átlagtól, ezért „jó, de nyomon követendő”.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 8 – köztük egy idővel romló – mutató fényében úgy tűnik, hogy **Litvánia a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez a második szakasz szerinti további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Luxemburg

Luxemburgban 2023-ban romlott a szociális helyzet, és a lakhatási költségekkel kapcsolatos kihívások továbbra is fennállnak. 2023-ban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROPE) aránya összességében (21,4 %, szemben az EU-ban mért 21,3 %) és különösen a gyermekek esetében (26,1 %, szemben az EU-ban mért 24,8 %-kal) abszolút és relatív értelemben is jelentős romlást mutatott. Ez a súlyos anyagi vagy szociális nélkülözésre negatív hatást gyakorló megnövekedett inflációnak, valamint a tartósan magas dolgozói szegénységnek tudható be. Továbbá a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása több mint 6 százalékponttal

Megjegyzés: 2020-ban, 2021-ben és 2022-ben az idősor megtörik.

27,4 %-ra csökkent (szemben a 34,7 %-os uniós átlaggal). Mindhárom mutató „figyelemmel kísérendő”. A lakhatási költségek továbbra is megterhelik a háztartások költségvetését: a lakhatási költségek által túlterhelt személyek magas és növekvő aránya már a második évben jelez „kritikus helyzetet” az egyik legnagyobb mértékű emelkedés után (az arány 22,7 %, szemben az uniós 8,8 %-kal). Ezt főként a népesség növekedése okozza, tekintettel a korlátozott lakáskínálatra, valamint Luxembourg város magas jövedelmi egyenlőtlenségeire, amelyek a hozzáférésre is hatással vannak. Másfelől Luxemburgban az egyik legmagasabb a 3 évesnél fiatalabb, intézményes gyermekgondozásban részesülő gyermekek aránya, amely a 2022. évi 54,7 %-ról 2023-ban 60,0 %-ra nőtt (szemben a 37,5 %-os uniós átlaggal). Ráadásul az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek „az átlagosnál jobbak”.

A közelmúltbeli tendenciák a munkaerőpiaci teljesítmény lassulására utalnak. 2023-ban a tartós munkaerőhiánnyal párosuló gazdasági lassulás közepette a foglalkoztatási ráta 74,8 %-on stagnált, ami valamivel elmarad az uniós átlagtól. A munkanélküliségi ráta 5,2 %-ra nőtt, és most „figyelemmel kísérendő”, mivel relatív értelemben két egymást követő évben romlott (az előző két évben „az átlagosnál jobb” és „átlagos” volt). Emellett a tartós munkanélküliség 2023-ban jelentősen, 0,4 százalékponttal 1,7 %-ra nőtt, miután korábban a világjárvány előtti alacsony szintre állt vissza; most már ez is „figyelemmel kísérendő”, csakúgy, mint a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége (23,7 százalékpont, szemben az EU-ban mért 21,5 százalékponttal), miután 2023-ban 15,2 százalékponttal nőtt. A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET) fiatalok aránya 2023-ban 8,5 %-ra emelkedett, így „jó, de figyelemmel kísérendő”.

Luxemburg összességében jól teljesít az oktatás és a készségek terén, de kihívásokkal néz szembe a digitális készségeket illetően, amelyek elengedhetetlenek a kettős átálláshoz. Ezen a szakpolitikai területen az ország többnyire „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt. Különösen a korai iskolaelhagyók aránya csökkent 2023-ban (így elérte a 6,8 %-ot, szemben a 9,5 %-os uniós átlaggal), az elmúlt 12 hónapban tanulásban részt vevő felnőttek aránya pedig 2022-ben elérte a 45,2 %-ot (szemben az EU-ban mért 39,5 %-kal). 2023-ban azonban a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya (60,1 %) jelentősen romlott, míg a legtöbb uniós tagállamban növekedést regisztráltak. Ezért,

bár ez a szám még mindig jóval meghaladja az 55,6 %-os uniós átlagot, ez a mutató „figyelemmel kísérendő”.

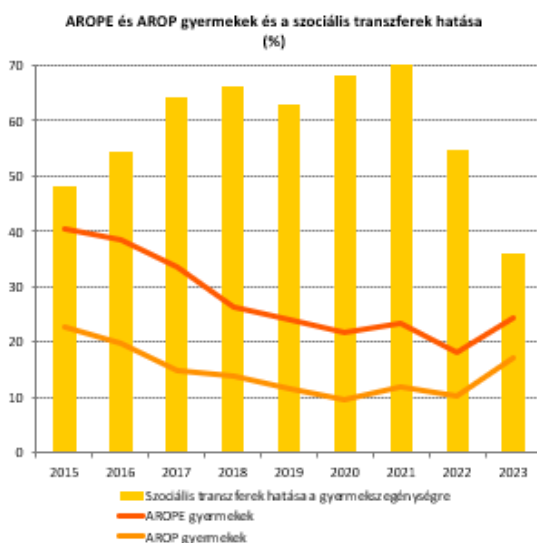
A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 8 – köztük egy idővel romló – mutató fényében úgy tűnik, hogy **Luxemburg a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez a második szakasz szerinti további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Magyarország

Nőtt a szegénység és a társadalmi kirekesztődés, különösen a gyermekek körében. 2023-ban, bár még így is közel volt az uniós átlaghoz, mindkét arány romlott (1,3 százalékponttal 19,7 %-ra, illetve 6,3 százalékponttal 24,4 %-ra), az „átlagos” szintről a teljes népességnél, a gyermekeknél pedig „az átlagosnál jobb” szintről a „figyelemmel kísérendő” szintre. A gyermekek jövedelmi szegénysége (AROP) jelentősen nőtt, és a súlyos anyagi és szociális nélkülözés aránya az egyik legmagasabb az EU-ban (összességében 10,4 %, 15,1 % a gyermekek és 17,9 % a fogyatékossgal élő személyek esetében, szemben az EU-ban mért 6,8 %-kal, 8,4 %-kal illetve 11,0 %-kal). A 2023. évi 12 %-os növekedést követően a jövedelmi egyenlőtlenség szintén „figyelemmel kísérendő”, bár még mindig valamivel elmarad az uniós átlagtól (4,5 szemben a 4,7-tel). A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 2023-ban a „figyelemmel kísérendő” minősítésről „átlagosra” javult (34,5 %), ami összességében sokkal alacsonyabb csökkenési rátát tükröz, de a gyermekek esetében jelentős csökkenés következett be. A szociális transzferek csökkenő eredményessége azt mutatja, hogy míg az árak és a nominálbérek az elmúlt években gyorsan növekedtek, a szociális ellátások, mint például a minimumjövedelem és a családi ellátások nominálértéken nem változtak.

Magyarország az oktatás legtöbb ágazatában kihívásokkal néz szembe, miközben a felnőttkori tanulás terén átlag feletti teljesítményt nyújt. A korai iskolaelhagyók aránya továbbra is magas, így „kritikus helyzetben” van, bár a 2022-ben mért 12,4 %-ról 2023-ban 11,6 %-ra csökkent. Rendszerszerű problémák miatt a romák esetében ez az arány hatszor magasabb volt, ami arra utal, hogy komoly kihívást jelent, hogy megfelelő oktatáshoz és a munkaerőpiac számára szükséges készségekhez jussanak. A tanulók alapkészségei továbbra is alacsonyak, ami jelentős hatást gyakorol a társadalmi-gazdasági háttérre. Másrészt az elmúlt években a gyermekgondozási kapacitások növelésére irányuló erőfeszítéseket követően a 3 év alatti gyermekek intézményes gyermekgondozásban való részvétele a 2022. évi 12,9 %-ról 2023-ban 20,3 %-ra nőtt, és jelenleg „gyenge, de javuló”. Magyarország a digitális készségek terén „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújtott, és 2023-ban a felnőttkori tanulás terén a „legjobban teljesítők” közé tartozott (58,9 %, illetve 62,2 %, szemben az EU-ban mért 55,6 %-kal illetve 39,5 %-kal). Az alacsony képzettségűek, a munkanélküliek és az 55 év felettiek esetében ez az arány azonban alacsonyabb, mint a teljes népesség körében.

A magyar munkaerőpiac összességében jól teljesít; a tartós munkanélküliség azonban nőtt, és egyes veszélyeztetett csoportok esetében az eredmények továbbra is elmaradnak az uniós átlagtól. A foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta 2023-ban is „az átlagosnál jobb” volt, és Magyarország továbbra is a „legjobban teljesítők” közé tartozik a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme tekintetében. Bár a tartós munkanélküliség továbbra is alacsonyabb az uniós átlagnál, 2023-ban kismértékben nőtt, miközben az EU-ban csökkenő tendencia figyelhető meg, ezért az eredmény „figyelemmel

Megjegyzés: A szociális transzferek a gyermekszegénység csökkentésére gyakorolt hatását a transzfer előtti és a transzfer utáni szegénységi arány alapján számítják ki. 2022-ben az idősor megtörik.

Forrás: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], [[ilc_li10](#)], [[ilc_li02](#)],

kísérendő”. A kiszolgáltatott csoportok továbbra is jelentős akadályokkal szembesülnek a munkaerőpiacon. A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége 2023-ban 2,8 százalékponttal csökkent, és a tartósan magas szintje miatt most „figyelemmel kísérendő” (29,6 százalékpont, szemben az EU-ban mért 21,5 százalékponttal). A foglalkoztatási ráta (15–64 évesek) az alacsony képzettségűek (38,7 %) és a romák (47,3 %) körében 2022-ben jóval elmaradt a magyar átlagtól (74,4 %).

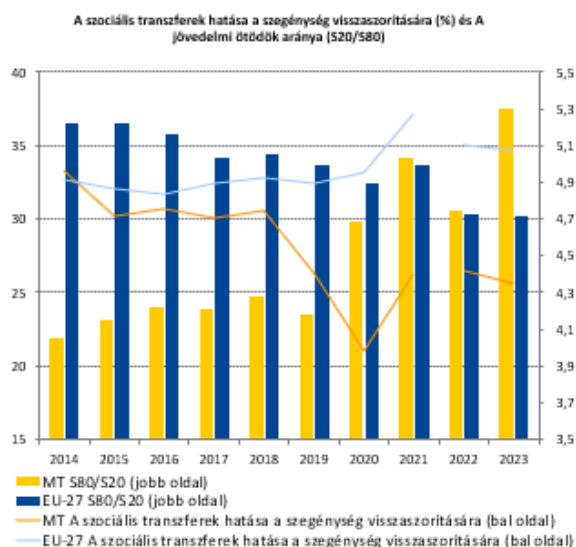
A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 6 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Magyarország a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez a második szakasz szerinti további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Málta

Máltán a szociális helyzet egyre nagyobb kihívást jelent. A szilárd gazdasági növekedés mellett a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata mind összességében, mind a gyermekek esetében „átlagos” (19,8 %, illetve 25,2 %, szemben az EU-ban mért 21,3 %-kal és 24,8 %-kal). Mindazonáltal három szociális mutató kapott „figyelemmel kísérendő” megjelölést. A jövedelmi ötödök arányával mért jövedelmi egyenlőtlenség a 2022. évi 4,8-ról 2023-ban 5,3-ra nőtt (szemben a 4,7-es uniós átlaggal). A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása tartósan alacsony, 2023-ban 25,6 %, amely jóval elmarad a 34,7 %-os uniós átlagtól, és évek óta csökken. Végezetül a lakásköltség-túlterheltségi arány jelentős mértékben, a 2022. évi 2,9 %-ról 2023-ban 6,0 %-ra nőtt, bár még mindig az uniós átlag alatt van. Másrészt a lakosság mindössze 0,1 %-a számolt be az egészségügyi ellátás iránti kielégítetlen szükségletéről (szemben az EU-ban mért 2,4 %-kal), ami „az átlagosnál jobb” teljesítményt jelez.

A korai iskolaelhagyás továbbra is kihívást jelent, míg a felnőttek egész életen át tartó tanulásban való részvétele nőtt. A további kismértékű csökkenés ellenére a korai iskolaelhagyók aránya 2023-ban 10,2 %, szemben az EU-ban mért 9,5 %-kal, így továbbra is „figyelemmel kísérendő”. Emellett a máltai diákok mintegy egyharmada nem rendelkezik alapkészségekkel a matematika (32,6 %) és a szövegértés (36,3 %) terén, ami jóval meghaladja az uniós átlagokat. Ugyanakkor a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya 2023-ban alacsony, 7,6 % volt (az EU-ban 11,2 %). A 3 évesnél fiatalabb, intézményes gyermekgondozásban lévő gyermekek aránya 2023-ban igen magas, 51,0 % volt (szemben a 37,5 %-os uniós átlaggal). Emellett az elmúlt 12 hónapban tanulásban részt vevő felnőttek aránya a 2016. évi 32,8 %-ról 2022-ben 39,9 %-ra nőtt. Málta mindhárom szempontból „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt. A felnőttek 63,0 %-a rendelkezett legalább alapszintű digitális készségekkel (szemben az EU-ban mért 55,6 %-kal, így az eredmény „átlagos”), bár továbbra is jelentős különbségek vannak a készség szintek között.

A munkaerőpiac összességében megbízhatóan teljesít, a nemek közötti foglalkoztatási különbséggel kapcsolatban azonban továbbra is vannak kihívások. Máltán a foglalkoztatási ráta 2023-ban a legmagasabbak között volt az EU-ban (81,3 %), a munkanélküliségi ráta pedig minden eddiginél alacsonyabb, 3,5 %-os szintet ért el („az átlagnál jobb”, illetve a „legjobban teljesítők” besorolás). A fogyatékkal élő foglalkoztatási különbsége is csökkent, a 2022-ben mért 30,1 százalékponttól 2023-ban 25,8 százalékpontra (az EU-ban mért 21,5 százalékponthoz képest), és jelenleg „az átlagosnál jobb”. Míg a foglalkoztatási ráta mind a férfiak, mind a nők esetében nőtt, a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2023-ban 14,1 százalékponttal emelkedett, ami „kritikus helyzetet”

Megjegyzés: Törés az idősorban 2022-ben a szociális transzferek hatásánál (szaggatott vonal).

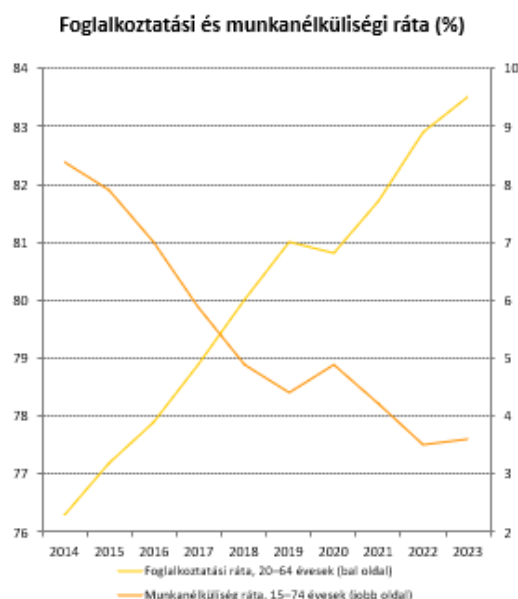
Forrás: Eurostat [[tespm050](#)], [[tessi180](#)], EU SILC.

jelez. Ez jelentősen meghaladja az uniós átlagot (10,2 százalékpont), és 2022 óta az egyik legnagyobb romlást jelenti.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 5 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Málta nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Hollandia

A holland gazdaság továbbra is viszonylag jól teljesít a munkaerőpiachoz kapcsolódó valamennyi szociális eredménytábla-mutató tekintetében. A 2023. évi markáns gazdasági lassulás ellenére a munkaerőpiac telített maradt. Hollandiában a foglalkoztatási ráta 2023-ban 83,5 %-ra nőtt („legjobban teljesítő”), ami jóval meghaladta az uniós átlagot (75,3 %), a munkanélküliség pedig a 2023. évi enyhe növekedés ellenére továbbra is alacsony (3,6 %, „az átlagosnál jobb”). A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok aránya továbbra is a legalacsonyabbak közé tartozik az EU-ban, annak ellenére, hogy 2023-ban kismértékben

nőtt (0,5 százalékponttal 4,7 %-re), így az ország a „legjobban teljesítők” közé tartozik. A rendkívül szegmentált munkaerőpiac kockázata azonban továbbra is Hollandia egyik legnagyobb strukturális kihívása. Míg a nemek közötti foglalkoztatási különbség „átlagos” (2023-ban 7,8 százalékpont az uniós átlag 10,2 százalékponthoz képest), a részmunkaidős foglalkoztatás széles körben elterjedt, különösen a nők esetében. Ez a nemek közötti egyik legnagyobb különbséget eredményezi az uniós részmunkaidős foglalkoztatás terén (2023-ban 41,8 százalékpont, szemben a 20,2 százalékpontos uniós átlaggal), továbbá a nyugdíjak terén a nemek között fennálló jelentős egyenlőtlenséget von maga után (2023-ban 39,9 %, szemben a 25,3 %-os uniós átlaggal). Végezetül a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó jövedelmének növekedése nem tartott lépést az uniós átlaggal (109,4 illetve 111,1), és továbbra is „figyelemmel kísérendő”.

Hollandia összességében továbbra is erős teljesítményt mutat a készségfejlesztés terén Az előző évhez képest enyhe (0,6 százalékpontos) növekedés ellenére a korai iskolaelhagyók aránya még mindig „az átlagosnál jobb” (2023-ban 6,2 %). 2023-ban a felnőtt népesség 82,7 %-a rendelkezett legalább alapszintű digitális készségekkel, amely arány a legmagasabbak közé tartozik az EU-ban („legjobban teljesítő”). A 2022. évi PISA-felmérés szerint azonban romlottak a diákok általános alapkészségei, ami kockázatot jelent a készségfejlesztésre és a versenyképességre nézve. Míg 2012-ben az alulteljesítő diákok aránya minden területen jóval az uniós átlag alatt volt, 2022-re csaknem megduplázódott a matematika és a természettudományok terén, a szövegértés terén pedig 2,5-szer magasabb volt. 2018 óta nőtt az alulteljesítés, különösen a hátrányos helyzetű diákok körében. A kedvezőtlen munkaerőpiaci helyzetben lévők (például az alacsony képzettségűek, a rugalmas vagy határozott idejű szerződéssel rendelkezők, a migráns háttérrel rendelkezők és a fogyatékkal élő személyek) tovább- és átképzés céljából történő eredményes bevonása azonban továbbra is fontos. A decentralizált végrehajtás következményeként előfordulhat, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok nem mindig részesülnek egyenlő vagy megfelelő támogatásban.

A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya Hollandiában továbbra is viszonylag stabil, és jóval az uniós átlag alatti. Bizonyos csoportok, például a fogyatékkal élő személyek vagy a migráns háttérű személyek,

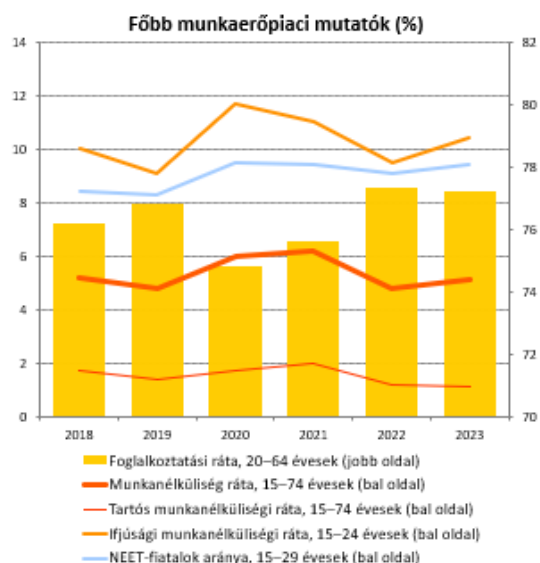
különösen a gyermekek esetében maradtak kihívások. A lakásköltség-túlterheltségi arány a 2020. évi 8,3 %-ról 2023-ban 9,3 %-ra nőtt (szemben az uniós 8,8 %-kal, azaz „átlagos”). Ez különösen a szegénység kockázatának kitett személyeket érinti, akiknél a lakásköltség-túlterheltségi arány 34,5 % (miközben az uniós átlag 33,5 %).

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű egyetlen mutató fényében úgy tűnik, hogy **Hollandia nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Ausztria

2023-ban a munkaerőpiac fellendülése a lassulás néhány jelét mutatta. Az előző évi jelentős növekedést követően a foglalkoztatási ráta 2023-ban kismértékben, 77,2 %-ra csökkent a széles körű munkaerőhiány és strukturális munkaerőhiány által kísért zsugorodó gazdaság összefüggésében, és most „figyelemmel kísérendő”. A munkanélküliségi ráta 2023-ban kismértékben, 5,1 %-ra nőtt, és „átlagosan” teljesít (az előző évi „az átlagosnál jobb” teljesítmény helyett). Ezzel szemben a tartós munkanélküliségi ráta tovább csökkent, és még mindig „az átlagosnál jobb”. És bár a

nemek közötti foglalkoztatási különbség „átlagos” maradt (2023-ban 7,8 százalékpont), Ausztriában az egyik legmagasabb a nők

Megjegyzés: Törés az idősorban a 2021-re vonatkozó NEET-ráta tekintetében.

Forrás: Eurostat [[fsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], [[une_ltu_a](#)], [[edat_lfse_20](#)], EU LFS.

részmunkaidős foglalkoztatásának aránya (61,4 %) és a legnagyobb a nemek közötti különbség (38,6 százalékpont) ezen a téren. A teljes munkaidős egyenértékben kifejezett foglalkoztatást tekintve ez lényegesen nagyobb, 19 százalékpontos nemek közötti foglalkoztatási különbséget eredményez. 2023-ban az intézményes gyermekgondozásban részesülő, 3 évnél fiatalabb gyermekek aránya csupán kismértékben, egy év alatt 1,1 százalékponttal nőtt, de még így is alacsony, 24,1 % (a 37,5 %-os uniós átlaghoz képest), ezért továbbra is „figyelemmel kísérendő”. Ez az alacsony arány és a megfizethető, magas színvonalú gyermekgondozás korlátozott kínálata jelentősen hozzájárul a nők részmunkaidős foglalkoztatásának magas arányához. Végezetül a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme (GDHI) a 2008-as szint alatt maradt (2023-ban 98,5 %), annak ellenére, hogy a Covid19-válság óta folyamatosan javult, ezért ez „kritikus helyzetet” jelent.

A készségek területén Ausztria továbbra is jó teljesítményt mutat, de vannak még kihívások. A legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya magas – 2023-ban 64,7 % – és „az átlagosnál jobb”. A tanulásban részt vevők aránya, bár 2016 óta 3,1 százalékponttal csökkent, 2022-ben jóval meghaladta az uniós átlagot (52,2 % volt, szemben a 39,5 %-kal, tehát „az átlagosnál jobb”). A felnőttek – többek között a digitális és a zöld területen történő – készség-elsajátításának megerősítése fontosnak tűnik a zöld és digitális átállás támogatása és a kapcsolódó hiányok kezelése szempontjából. 2023-ban a korai iskolaelhagyók aránya 8,6 % volt („átlagos”). Ezzel párhuzamosan a munkanélkülieknek (15–64 év között) csupán 30,5 %-a legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezett, ami különösen kiszolgáltatottá teszi őket. Az alapkészségek fejlesztése kibontakoztathatja az emberekben rejlő lehetőségeket, és javíthatja foglalkoztatási eredményeiket.

Ausztria viszonylag jól teljesít a szociális védelem és a társadalmi befogadás területén. Míg a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (AROPE) 2023-ban 17,7 %, azaz „az átlagosnál jobb”, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 22,7 %-ra nőtt („átlagos”). Különösen a súlyos anyagi és szociális nélkülözés nőtt 2023-ban (1,2 százalékponttal), bár jóval az uniós átlag alatt maradt. A lakásköltség-túlterheltségi ráta viszont csökkent, és most „az átlagosnál jobb”.

Ráadásul a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett erőteljes hatása (2023-ban 39,2 %, szemben a 34,7 %-os uniós átlaggal), valamint az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek alacsony szintje továbbra is „az átlagosnál jobb” helyzetet jelez.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutató fényében úgy tűnik, hogy Ausztria **nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

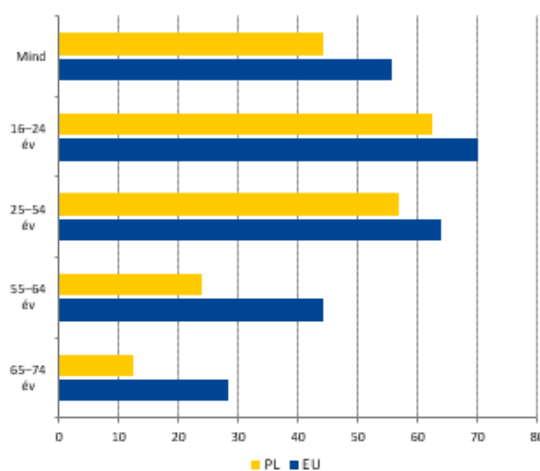
Lengyelország

A munkaerőpiac szilárd, de a nők és a fogyatékossgal élő személyek továbbra is jelentős kihívásokkal néznek szembe. 2023-ban a foglalkoztatási ráta az elmúlt három évtized legmagasabb szintjét érte el (77,9 %, szemben az EU-ban mért 75,3 %-kal, „az átlagosnál jobb”). Emellett Lengyelországban az egyik legalacsonyabb (2,8 %-os) a munkanélküliségi ráta, így az ország az EU-ban a „legjobban teljesítők” közé tartozik. Ugyanakkor a munkaerőhiány jelentős, többek között a munkaképes korú népesség csökkenése és egyes népességcsoportok alacsonyabb munkaerőpiaci részvétele miatt. 2023-ban a nemek közötti foglalkoztatási különbség az átlagosnál nagyobb csökkenést mutatott, de még mindig „figyelemmel kísérendő”, 11,8 százalékpont, szemben az EU-ban mért 10,2 százalékponttal. A munkaerőpiaci részvétel aránya viszonylag alacsony, mivel a nők általában több gondozási feladatot látnak el a gyermekek és a tartós ápolásra-gondozásra szorulóknak tekintetében. A 3 év alatti gyermekek intézményes gyermekgondozásban való részvételi aránya 2023-ban jelentős mértékben, 12,6 %-ra romlott (a 2022-ben mért 15,9 %-hoz képest), és így jóval elmarad az uniós átlagtól (37,5 %), ami „kritikus helyzetet” jelent. Ez az alacsony arány a minőséggel kapcsolatos kihívásokkal párosulva hatással lehet a gyermekek hosszú távú tanulási kilátásaira és a nők munkaerőpiaci részvételére. 2023-ban 2,6 százalékponttal 33,9 százalékpontra nőtt a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége, amely az EU-ban a legnagyobb foglalkoztatási különbség volt (az uniós átlag 21,5 százalékpontos), és „kritikus helyzetet” jelez³⁰¹.

Lengyelország jó fejlődést mutat a fiatalok tekintetében, de az alapkészségek, a digitális készségek szintje és a tanulásban részt vevő felnőttek aránya továbbra is nagyon alacsony. Az (elmúlt 12 hónapban) tanulásban részt vevő felnőttek aránya 2022-ben 20,3 % volt, ami lényegesen elmarad a 39,5 %-os uniós átlagtól, így „kritikus helyzetet” jelent. Ez főként a nem formális oktatásban való alacsony részvételből ered. Emellett az 1,4 százalékpontos növekedés ellenére a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkezők aránya (44,3 %) 2023-ban jelentősen elmaradt az uniós átlagtól (55,6 %), és szintén „kritikus helyzetnek” minősül. A digitális készségek elsajátításának megerősítése támogathatja a zöld és digitális átállást. Az OECD 2022. évi PISA-felmérése szerint az alapkészségek terén a minimális szinteket el nem érő 15 éves diákok aránya 23 %-ra nőtt a matematika, 22,2 %-ra a szövegértés és 18,6 %-ra a természettudományok terén, ami 2018-hoz képest az EU-ban a legnagyobb arányú növekedések közé tartozik. Másfelől Lengyelország a korai iskolaelhagyók tekintetében (3,7 %, szemben a 2023. évi 9,5 %-kal az EU-ban) a „legjobban teljesítők” közé tartozik.

Lengyelországban viszonylag stabil a szociális helyzet. 2023-ban a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya (16,3 % összességében, a

Alapvető vagy annál magasabb szintű általános digitális készségekkel rendelkezők, életkor szerint, 2023 (%)

Forrás: Eurostat [[eq_dskl07](#)], ESS ICT felmérés.

³⁰¹ A fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbségére vonatkozó mutató esetében 2023-ban alacsony a megbízhatóság.

gyermeknél pedig 16,9 %) és a jövedelmi egyenlőtlenség (jövedelmi ötödök aránya 4,1) továbbra is „az átlagosnál jobb” (szemben az uniós 21,3 %-kal, 24,8 %-kal illetve 4,7-tel). Különösen a (gyakorlatilag) aktív kereső nélküli háztartásokban élő gyermekek aránya érzékelhetően alacsonyabb az uniós átlagnál (3,1 %, szemben a 7,5 %-kal).

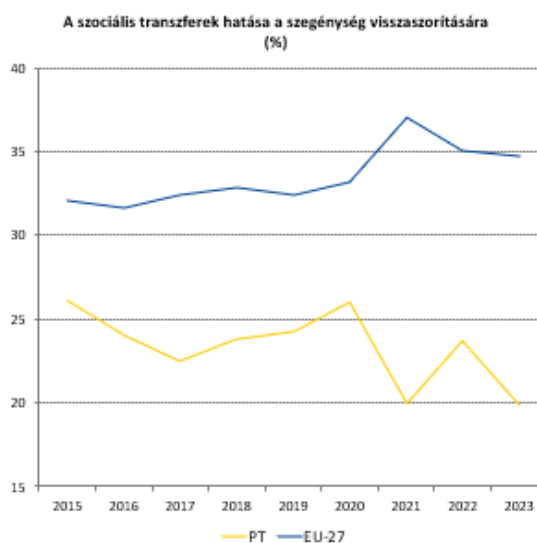
A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 5 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Lengyelország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Portugália

A portugál szociális védelmi rendszer hatékonysága a szegénység kockázatának enyhítése és a jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentése terén romlott. 2023-ban a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása 3,9 százalékponttal 19,8 %-ra csökkent (szemben a 34,7 %-os uniós átlaggal), és így „kritikus helyzetet” jelez. A szociális ellátások csökkenő hatékonysága azt mutatja, hogy míg az árak és a nominálbérek az elmúlt években gyorsan növekedtek, a szociális ellátások nem emelkedtek ugyanilyen ütemben. Ráadásul a jövedelmi ötödök arányával mért egyenlőtlenség szintén romlott 2023-ban 5,6-ra (szemben a 4,7-es uniós átlaggal, így „figyelemmel kísérendő”). Ugyanakkor a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROPE) aránya 2023-ban stabilan 20,1 %-on maradt, így „átlagos” volt. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya azonban 2022-től 1,9 százalékponttal (22,6 %-ra) nőtt a gyermekek esetében („átlagos”), ami az egyik leg súlyosabb romlás az EU-ban. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya szintén különösen magas az Azori-szigetek és Madeira legkülső régiókban (31,4 % illetve 28,1 %). A mutató értékei romlottak a lisszaboni nagyvárosi térségben és az Azori-szigeteken (3,8 százalékponttal, illetve 1,1 százalékponttal), ami a regionális kohézió tartós kihívásaira utal.

Míg Portugália átlagosan teljesít a készségek terén, a korai iskolaelhagyás növekedése kihívást jelent. A korai iskolaelhagyók aránya a 2022. évi 6,3 %-ról 2023-ban 8,1 %-ra nőtt, és most „figyelemmel kísérendő”, miután az előző két évben mért, „az átlagosnál jobb” színtről leromlott, és így megfordította a korábbi javulást. Ezen túlmenően jelentős regionális különbségek tapasztalhatók, sokkal magasabb arányokkal például Algarve régióban (16 %) és különösen az Azori-szigetek autonóm régióban (21,7 %). A tanulók alapkészségei 2018 óta jelentősen romlottak. Az ország teljesítménye „átlagos” a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek és (az előző 12 hónapban) tanulásban részt vevő felnőttek aránya tekintetében. Ez utóbbi azonban a 2016. évi 38,0 %-ról 2022-ben 33,4 %-ra csökkent, annak ellenére, hogy a digitális és zöld átállás fényében is szükség van továbbképzésre és átképzésre.

A portugál munkaerőpiac továbbra is reziliens. Az uniós átlag feletti gazdasági növekedéssel összefüggésben a foglalkoztatási ráta a 2022. évi 77,1 %-ról 2023-ban 78,0 %-ra javult a nettó migrációnak köszönhetően, és továbbra is „átlagos”. Ezzel szemben a munkanélküliségi ráta 2023-ban 0,3 százalékponttal 6,5 %-ra nőtt („átlagos”). A tartós munkanélküliségi ráta 2021 óta javul, bár 2023-ban még mindig az uniós átlag fölötti (2,5 %, szemben a 2,1 %-kal). Portugália az Azori-szigetek kivételével továbbra is „az átlagosnál jobb” teljesítményt nyújt a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya, valamint a nemek közötti foglalkoztatási különbség tekintetében, és a „legjobban teljesítők” közé tartozik a fogyatékkal élők foglalkoztatási különbsége tekintetében. Másrészt a munkaerőpiaci szegmentáció továbbra is fennáll, amit

Megjegyzés: 2022-ben az idősor megtörik.

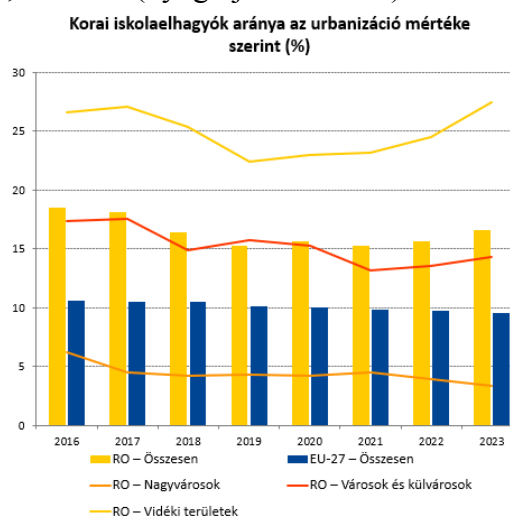
Forrás: Eurostat [[tespm050](#)], EU-SILC.

a határozott idejű szerződéssel foglalkoztatott fiatalok magas aránya tükröz (42,9 %, szemben a 2023. évi 34,3 %-kal az EU-ban).

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Portugália nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Románia

Bár történt némi előrelépés, Romániában a szegénység kockázata továbbra is magas, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok és a vidéki térségek esetében. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROPE) aránya 2016 óta folyamatosan csökkent, 46,0 %-ról a 2022. évi 34,4 %-ra, 2023-ban pedig 32,0 %-ra (szemben az EU-ban mért 21,3 %-kal), ami a „felzárkózás” jele, annak ellenére, hogy az infláció az elmúlt években továbbra is magas maradt. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 39,0 %, szintén csökkent 2023-ban (a 2022. évi 41,5 %-ról), miközben továbbra is az egyik legmagasabb (az uniós átlag 24,8 %). Ez arra utal, hogy ebben az évben mindkét mutató esetében „gyenge, de javuló” helyzet áll fenn a tavalyi „kritikus helyzethez” képest. A szociális védelmi rendszer továbbra sem mutat kellő eredményességet a szegénység csökkentésében, mivel a (nyugdíjakon kívüli) szociális transzferek csak 15,6 %-kal csökkentik a szegénységet (szemben az EU-ban mért 34,7 %-kal), ami „kritikus”. Míg (a jövedelmi ötödök arányával mért) jövedelmi egyenlőtlenség 2023-ban kismértékben (6,0-ról 5,8-re) csökkent, továbbra is a legmagasabbak között van az EU-ban, és egyben „kritikus helyzetet” is jelent. Az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint ki nem elégített szükségletek nőttek (2023-ban 5,2 %, szemben a 2022. évi 4,9 %-kal), ami összhangban van az EU-ban megfigyelt tendenciával, és továbbra is „figyelemmel kísérendő”. A kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok, a vidéki térségekben élők és a marginalizált közösségek, például a romák nagyobb nehézségekkel szembesülnek az alapvető és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén.

Megjegyzés: RO esetében az idősor 2021-ben megtörik.

Forrás: Eurostat [edat_lfse_30], EU LFS.

A munkaerőpiac javul, de még mindig jelentős kihívásokkal néz szembe. 2023-ban a foglalkoztatási ráta még mindig jóval az uniós átlag alatt volt (68,7 %, szemben a 75,3 %-kal), és csupán marginálisan javult 2022 óta (68,5 %) az uniós átlag feletti átlagos gazdasági növekedés ellenére. Ez „kritikus helyzet”, amely részben bizonyos népességcsoportok, köztük a nők és a romák alulreprezentáltságát tükrözi. A tartós munkanélküliségi ráta stabil volt („átlagosan” 2,2 %), szemben a javuló uniós trenddel. Ugyanakkor a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2023-ban 19,1 százalékpont volt, azaz 0,5 százalékponttal nőtt, ami az EU-ban a legmagasabbak közé tartozik, és „kritikus helyzetet” mutat. Ugyanez volt a helyzet a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya esetében is, amely 2023-ban 0,5 százalékponttal 19,3 %-ra csökkent, de még mindig az egyik legmagasabb az EU-ban. Ugyan a fogyatékossgal élők foglalkoztatási különbsége 2023-ban 2,8 százalékponttal csökkent, még mindig jelentős, és „figyelemmel kísérendő”.

Az oktatás és a készségfejlesztés terén továbbra is fennálló kihívások veszélyeztetik a fenntartható társadalmi-gazdasági konvergenciát. A tanulásban részt vevő felnőttek aránya „gyenge, de javuló” (2022-ben 19,1 %, szemben az EU-ban mért 39,5 %-kal). A készségfejlesztés más területei azonban tartósan „kritikus helyzeteket” mutatnak. Ugyanez érvényes a legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek arányára (2023-ban 27,7 % volt, szemben az 55,6 %-os uniós átlaggal). Emellett a korai iskolaelhagyók aránya szintén az egyik legmagasabb (2023-ban 16,6 %, szemben az uniós átlag 9,5 %-kal),

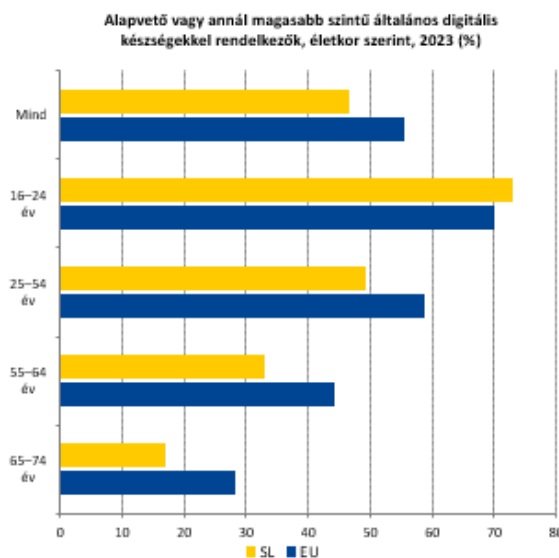
ami tovább romlott a csökkenő uniós tendenciával szemben, és így „kritikus helyzetben” van, csakúgy, mint az intézményesített gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya, amely továbbra is nagyon alacsony (12,3 %, szemben az uniós 37,5 %-kal). Ezek a tendenciák – a 2022. évi PISA-felmérés eredményei szerinti gyenge alapkészségek mellett – rávilágítanak, hogy a minőség, a hozzáférhetőség és a munkaerőpiaci relevancia tekintetében még tovább kell erősíteni az oktatást és a képzést.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 10 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Románia a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal szembesül, és ez a második szakasz szerinti további elemzést igényel** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Szlovénia

Szlovénia az oktatási és képzési rendszerét illetően kihívásokkal küzd.

2022-ben az összes felnőtt mindössze 26,5 %-a vett részt oktatásban és képzésben. Ez jelentősen elmarad a 39,5 %-os uniós átlagtól, és 2016-hoz képest 13,8 százalékpontos csökkenést mutat, ezért „figyelemmel kísérendő”. Emellett 2023-ban a felnőtteknek csupán 46,7 %-a rendelkezett legalább alapszintű digitális készségekkel, tehát jóval elmarad az uniós átlagtól (55,6 %), ami 2021-hez képest 3,0 százalékpontos csökkenést tükröz. Ez a helyzet „figyelemmel kísérendő”, különösen a zöld és digitális átállás fényében. A korai iskolaelhagyók aránya 2023-ban további 1,4 százalékponttal 5,4 %-ra nőtt, és továbbra is „jó, de nyomon követendő”, bár Szlovéniában még mindig az egyik legalacsonyabb az arány az EU-ban³⁰². Ezzel szemben a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya 2023-ban 0,6 százalékponttal 7,8 %-ra csökkent, ami „az átlagosnál jobb”.

Forrás: Eurostat [[isoc_sk_dskl_i21](#)], ESS ICT felmérés.

Szlovénia munkaerőpiaca a folytatódó gazdasági növekedés mellett összességében jól teljesít, bár a foglalkoztatási ráta 2023-ban csökkent. A munkanélküliségi ráta és a tartós munkanélküliségi ráta 2023-ban is csökkenő tendenciát mutatott, 3,7 % („az átlagosnál jobb”) illetve 1,4 % („átlagos”) volt. A 77,5 %-os foglalkoztatási ráta meghaladja a 75,3 %-os uniós átlagot, de enyhe (0,4 százalékpontos) csökkenést mutatott annak ellenére, hogy egyidejűleg 1,6 %-kal nőtt az összfoglalkoztatás. Tekintettel arra, hogy a legtöbb tagállamban nőtt a foglalkoztatási ráta, ez „figyelemmel kísérendő” helyzetet jelez. Az olyan strukturális tényezők azonban, mint a népesség gyors elöregedése és a strukturális munkaerőhiány azzal a kockázattal járnak, hogy súlyosbítják a már meglévő munkaerőhiányt.

Szlovénia összességében jól működő szociális védelmi rendszerrel rendelkezik. A korábbi évekhez hasonlóan a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett népesség, különösen a gyermekek aránya 2023-ban az egyik legalacsonyabb volt, 13,7 %, illetve 10,7 % (mindkét eredmény a „legjobban teljesítők” között van), többek között a jól célzott támogatási intézkedéseknek köszönhetően, amelyek segítik a kiszolgáltatott helyzetben lévő háztartásokat az energiaár-infláció hatásainak enyhítésében. Egyes kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportok, közöttük az alacsony képzettségűek, a munkanélküliek és az idős nők azonban továbbra is sokkal nagyobb szegénységi kockázattal szembesültek, ami indokoltá teszi az e csoportokra irányuló további szakpolitikai erőfeszítéseket. A (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása jelenleg 35,5 %, azaz „átlagos”, de még mindig kevésbé eredményes az idősek (65 év felettiek) esetében. A jövedelmi egyenlőtlenség, amely a jövedelmi ötödök aránya alapján 3,3 volt, 2023-ban is az egyik legalacsonyabb maradt az EU-ban („legjobban teljesítő”).

³⁰² A korai iskolaelhagyókra vonatkozó mutató tekintetében 2023-ban törés tapasztalható az idősorban.

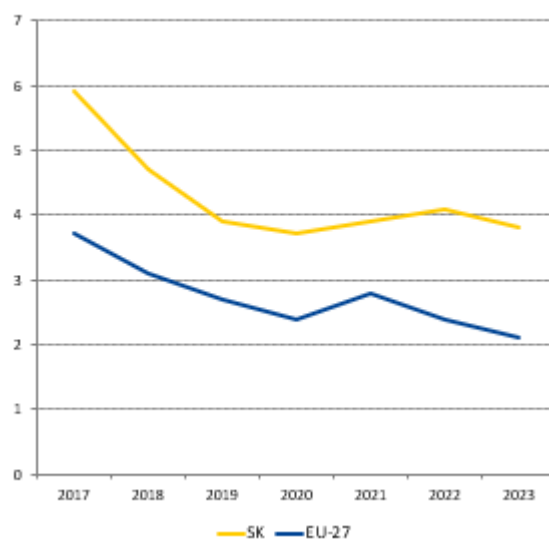
A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Szlovénia nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Szlovákia

A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel nagyon alacsony, és a digitális készségek terén romlás figyelhető meg, míg az ország összességében jól teljesít a felnőttkori tanulás terén. 2023-ban Szlovákiában volt az egyik legalacsonyabb az intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek aránya (1,0 %, az uniós részvételi arányhoz képest pedig 37,5 %-os különbség), ezért továbbra is „kritikus helyzetet” jelez. A 3 év feletti gyermekek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételi aránya továbbra is az egyik legalacsonyabb az EU-ban (2022-ben 78,6 %, szemben a 93,1 %-os uniós átlaggal), a roma gyermekek aránya mindössze 33 % volt 2021-ben (jóllehet, javult a 2016. évi 27 %-hoz képest). Emellett a 15 évesek egyharmada nem rendelkezik matematikai és szövegértési alapkészségekkel. A legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya 2021-ben 55,2 % volt, erről csökkent 51,3 %-ra 2023-ban, így „figyelemmel kísérendő”. Szlovákiában azonban a korai iskolaelhagyás, valamint (az elmúlt 12 hónapban) tanulásban részt vevő felnőttek aránya „az átlagosnál jobb”.

A szlovák munkaerőpiac általában jól teljesít, de a tartós munkanélküliség továbbra is kihívást jelent. 2023-ban a foglalkoztatási ráta rekordszintet, 77,5 %-ot ért el, a munkanélküliségi ráta pedig rekordalacsony, 5,8 % volt (az uniós átlag 75,3 % illetve 6,1 %). A nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya szintén tovább javult: a 2022. évi 12,3 %-ról 2023-ban 11,2 %-ra csökkent („átlagos”). A tartós munkanélküliségi ráta azonban még mindig „kritikus helyzetben” van, mivel 2023-ban csak kevés javulás történt, a 2022. évi 4,1 %-ról 3,8 %-ra csökkent, és továbbra is a legmagasabbak között van az EU-ban. A regionális különbségek továbbra is jelentősek. A háztartások rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme a 2022. évi 126,4-ről 2023-ban 123,2-re csökkent, és most „figyelemmel kísérendő”.

Tartós munkanélküliségi ráta (%)

Forrás: Eurostat [[une_ltu_a](#)], EU LFS.

Szlovákiában összességében alacsony a szegénység kockázata, de egyes régiók és népességcsoportok még mindig nehézségekkel küzdenek. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROPE) aránya 17,6 % (szemben az EU-ban mért 21,3 %-kal) „jó, de figyelemmel kísérendő” arány, miután 2023-ban 1,1 százalékponttal nőtt, míg sok más tagállamban csökkent. A jövedelmi ötödök arányával mért jövedelmi egyenlőtlenségek „jó, de nyomon követendő” minősítést kaptak. A szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek aránya 2023-ban 25,3 %-ra nőtt (a 2022. évi 24,7 %-ról), ami „átlagos” volt. Ugyanakkor a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatása jelentősen, a 2022. évi 33,8 %-ról 2023-ban 36,4 %-ra javult, és így „az átlagosnál jobb”. Szlovákia azonban jelentős regionális egyenlőtlenségekkel néz szembe, és az ország keleti részén mélyebb a szegénység és a társadalmi kirekesztődés szintje. Az ország továbbá az egyik legnagyobb roma népességgel rendelkezik az EU-ban, és emberek ezrei élnek olyan elszigetelt területeken, amelyeken nem férnek hozzá az alapvető szolgáltatásokhoz. Miután 2023-ban jelentős mértékben, 2,5 %-ról

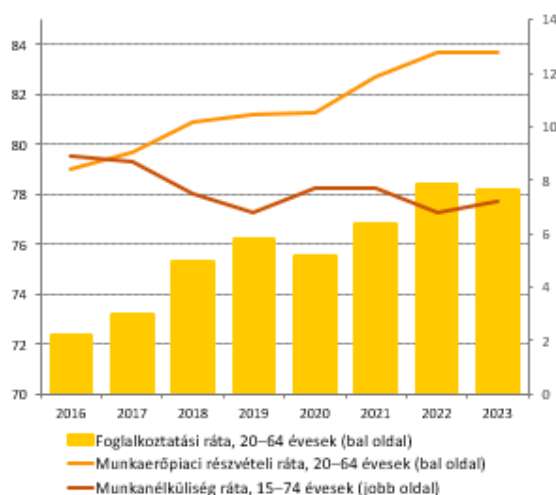
5,9 %-ra nőtt a lakhatási költségek által túlterhelt háztartások aránya, az eredmény „jó, de nyomon követendő”.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 4 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Szlovákia nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Finnország

A finn munkaerőpiac összességében jól működik, bár 2023-ban némi romlást regisztráltak. A foglalkoztatási ráta 2023-ban kismértékben csökkent, miközben jóval az uniós átlag felett maradt (78,2 %, szemben a 75,3 %-kal). A helyzet azonban „figyelemmel kísérendő” a többi tagállamban tapasztalt javuló tendenciákhoz képest, valamint a gazdasági recesszió és a tartós munkaerőhiány összefüggésében. A munkanélküliségi ráta szintén „figyelemmel kísérendő”, miután 6,8 %-ról 7,2 %-ra romlott, ami meghaladja a 6,1 %-os uniós átlagot. A háztartások egy főre jutó, rendelkezésre álló bruttó jövedelmének növekedése szintén „figyelemmel kísérendő”, 2023-ban 107,9 volt, ami alatta marad a 111,1-es uniós átlagnak. Másrészt a tartós munkanélküliségi ráta és a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) helyzete „átlagos”. Ami a nemek közötti foglalkoztatási különbséget illeti, Finnország 2023-ban is a „legjobban teljesítők” között volt, miután 2023-ban az érték tovább javult, 1,2 százalékponttól mindössze 0,2 százalékpontra (szemben a 10,2 százalékpontos uniós átlaggal). Ennek oka például az, hogy a gazdasági ciklusok kevésbé érintették a nők által dominált ágazatokat. A nők azonban nagyobb valószínűséggel vállalnak ideiglenes vagy részmunkaidős állást, ami nem tükröződik általános foglalkoztatási rátájukban.

Munkaerőpiaci részvételi, foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta (%)

Forrás: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], [[une_rt_a](#)], EU LFS.

Finnország továbbra is jól teljesít a készségek terén, azonban a korai iskolaelhagyók aránya nőtt. 2023-ban a felnőtt népesség 82,0 %-a rendelkezett legalább alapszintű digitális készségekkel, ami Finnországot a „legjobban teljesítő” országok közé sorolja. Emellett az elmúlt 12 hónapban tanulásban részt vevő felnőttek aránya az „átlagosnál jobb” volt, 2022-ben 51,8 %. A korai iskolaelhagyók aránya azonban 2023-ban jelentősen (1,2 százalékponttal) 9,6 %-ra nőtt (szemben az EU-ban mért 9,5 %-kal), ezért most „figyelemmel kísérendő”, míg az alapkészségek terén alulteljesítő tanulók aránya az elmúlt évtizedben folyamatosan nőtt. A korai iskolaelhagyás megelőzése és a készségek elsajátításának előmozdítása – különösen a fiatalok esetében – segíthet a népesség előregeredésével és a szakképzett munkaerő hiányával kapcsolatos kihívások kezelésében.

Összességében Finnország eredményes és inkluzív szociális védelmi rendszerrel rendelkezik, amely megfelelő lefedettséget biztosít, de kihívásokkal is szembesül. Hangsúlyozandó, hogy az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek továbbra is „kritikusak”, és 2023-ban (1,4 százalékponttal) 7,9 %-ra nőtt azoknak az embereknek az aránya, akik kielégítetlen szükségletekről számoltak be. Ez jelenleg több mint háromszorosa (2,4 %) az uniós átlagnak, és a bejelentett további megtakarítási intézkedések fényében tovább növekedhet. Az alap- és szakellátás tekintetében fennálló hosszú várakozási idő az ellátás és az egészségügyi személyzet hiányának tudható be. Másrészt a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek (AROE) aránya 2023-ban 15,8 %-ra, a gyermekek körében pedig 13,8 %-ra csökkent, és jóval elmarad a vonatkozó uniós átlagoktól (21,4 % illetve 24,8 %), így az ország mindkét esetben

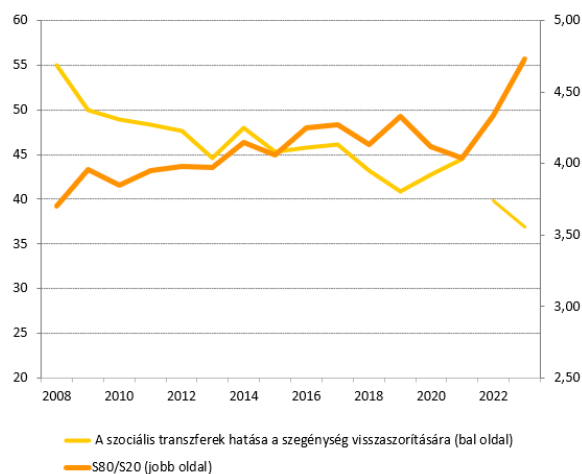
„legjobban teljesítő” minősítést kapott. Ugyanez vonatkozik a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek szegénységcsökkentésre kifejtett hatására, amely továbbra is magas (48,7 %, szemben az EU-ban mért 34,7 %-kal).

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „kritikus” vagy a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 5 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Finnország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).

Svédország

A munkaerőpiac 2025-ben és 2026-ban várhatóan élénkülni fog, annak ellenére, hogy továbbra is hiányok mutatkoznak, és egyes csoportok még mindig akadályokkal szembesülnek a munkaerőpiaci integráció terén. Svédország a „legjobban teljesítők” közé tartozik a foglalkoztatási ráta tekintetében, amely 2023-ban új, 82,6 %-os rekordot ért el, valamint a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő fiatalok (NEET-fiatalok) aránya terén, amely stabilan 5,7 %-on maradt. A nők jól integrálódtak a munkaerőpiacra: a nemek közötti foglalkoztatási különbség 2023-ban „az átlagosnál jobb” volt (4,7 százalékpont), ami az intézményes gyermekgondozásban részesülő 3 év alatti gyermekek magas arányának is köszönhető (56,9 %, szemben az EU-ban mért 37,5 %-kal, így a „legjobban teljesítők” közé tartozik). 2023-ban azonban a 7,7 %-os (uniós átlag: 6,1 %) munkanélküliségi ráta továbbra is „figyelemmel kísérendő” marad, a születési országtól függően a népességcsoportok között jelentős különbségeket rejt magában. Míg a Svédországban születettek munkanélküliségi rátája 5,1 %, az EU-n kívül születettek esetében a ráta 17,8 %, a nemek közötti foglalkoztatási különbség pedig 13,8 százalékpont (az összességében 4,7 százalékponthoz képest). Végezetül a háztartások egy főre jutó rendelkezésre álló bruttó reáljövedelme a 2022. évi 121,2-ről 2023-ban 119,5-re csökkent („figyelemmel kísérendő”).

A szociális transzferek hatása a szegénység visszaszorítására (%)
és A jövedelmi ötödök aránya (S20/S80)

Megjegyzés: Törés az idősorban 2022-ben a szociális transzferek hatására vonatkozó mutatónál.

Forrás: Eurostat [[tespm050](#)] [[tessi180](#)], EU-SILC.

A legtöbb társadalmi mutató „átlagos” teljesítményű, bár némi romlás következett be. 2023-ban a jövedelmi egyenlőtlenség a tagállamok közötti egyik legnagyobb éves növekedés mutatta (0,4-del nőtt 4,7-re), és jelenleg „figyelemmel kísérendő”. 2023-ban a súlyos anyagi és szociális nélkülözés előfordulása 0,2 százalékponttal nőtt, ami a reálbérek jelentős csökkenését tükrözi. A népesség legmagasabb jövedelmű 20 %-a 4,7-szer annyit keresett, mint a legalacsonyabb jövedelmű 20 % (a 2021. évi 4,0-ról a 2008 óta legmagasabb szintre nőtt). Emellett a (nyugdíjaktól eltérő) szociális transzferek 36,9 %-kal csökkentették a szegénység kockázatát, a 2022. évi 39,9 %-hoz képest, így ez a mutató a tavalyi „az átlagosnál jobb” értékről „átlagosra” romlott. Más szociális mutatók is negatív fejleményeket jeleznek, miközben „átlagos” teljesítményűek. A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett (AROPE) gyermekek aránya 21,6 %-ra nőtt (még mindig elmarad a 24,8 %-os uniós átlagtól), míg az EU-n kívül születettek esetében ez az arány 38,3 %-ra nőtt (szemben a Svédországban születettek 12,8 %-os arányával). A lakásköltség-túlterheltségi arány 10,9 %-ra nőtt (szemben a 8,8 %-os uniós átlaggal), az egészségügyi ellátás iránti, saját bevallás szerint kielégítetlen szükségletek pedig 2,1 %-ra (uniós átlag: 2,4 %).

Svédország jól teljesít a készségek terén, de továbbra is egyenlőtlenségek tapasztalhatók az oktatási rendszerben. Az ország a „legjobban teljesítők” közé tartozik a tanulásban részt vevő felnőttek arányát illetően, amely 2016 és 2022 között jelentősen, 58,8 %-ról 66,5 %-ra nőtt. A legalább alapszintű digitális készségekkel rendelkező felnőttek aránya konzisztens módon „az átlagosnál jobb”, ami támogatja a zöld és digitális átállást. A korai iskolaelhagyók aránya 2023-ban jelentős mértékben, 7,4 %-ra csökkent (szintén „az átlagosnál jobb”). Ennek ellenére az EU-n kívül születettek körében ez az arány csaknem kétszer akkora (12,2 %),

mint a Svédországban születettek esetében (6,4 %), és a 15 évesek esetében ebben az országban figyelték meg az egyik legnagyobb visszaesést az alapkészségek terén.

A fenti, első szakasz szerinti elemzés megállapításai, és különösen a „figyelemmel kísérendő” megjelölésű 3 mutató fényében úgy tűnik, hogy **Svédország nem szembesül a felfelé irányuló társadalmi konvergenciát érintő potenciális kockázatokkal, így nem lesz szükség második szakasz szerinti további elemzésre** (lásd az 1.4. szakaszban található háttérmagyarázatot).